LISA SEE
VISUL LUI JOY
Strada Fluturii

LISA SEE

VISUL LUI JOY

DREAMS OF JOY Lisa See
Editura ALLFA,2011

Lisa See

Lisa See (n. 1955, Paris) este o scriitoare americană de origine chineză. Este autoarea mai multor romane traduse în zeci de limbi, printre care Dragon Bones (2003), Floare-de-Zăpadă şi evantaiul secret (Snow Flower and the secret Fan, 2005) şi Peony in Love (2007). Romanul Fetele din Shanghai (Shanghai Girls, 2009; Editura ALLFA, 2011) a fost inclus pe lista de bestseller-uri a ziarului The New York Times şi premiat de organizaţia Asian/Pacific American Awards for Literature. Pentru activitatea ei literară şi culturală, Lisa See a fost numită „Femeia anului 2001" de către Organization of Chinese American Women şi a primit premiul Chinese American Museum's History Makers Award în 2003.

„Apucându-mă de scris, am dat dovadă de cel mai mare curaj din viaţa mea."

Lisa See

Tatălui meu, Richard See

Nota autoarei

în 1958, un comitet guvernamental al Republicii Populare Chineze a creat sistemul Pinyin pentru transcrierea cuvintelor din limba chineză, însă a durat mai mulţi ani până ca sistemul să ajungă să fie folosit pe scară largă pe continent, iar Organizaţia Internaţională de Standardizare l-a adoptat abia în 1982. Din aceste motive am ales să folosesc sistemul de transcriere Wades-Giles, pentru a fi în pas cu vremurile, cu mediul din care provenea Pearl şi cu educaţia ei. Cei care au citit Fetele din Shanghai îşi vor aminti cu siguranţă că Pearl vorbea într-un amestec de cantoneză şi mandarină.

Marele Salt înainte a început în 1958 şi s-a sfârşit în 1962. Cu toate că nu vom cunoaşte niciodată numărul persoanelor care şi-au pierdut viaţa în timpul foametei care a urmat acestei perioade, dosarele de arhivă recent scoase la lumină de către guvernul chinez, împreună cu cercetările experţilor şi jurnaliştilor în domeniu, sugerează în jur de patruzeci şi cinci de milioane de victime.

Vaietul îndepărtat al unei sirene de poliţie mă face să mă cutremur. Greierii cântă nesfârşitul refren mustrător iar mătuşa mea geme în patul dublu pe care îl împărţim. In capătul opus al verandei - amintire a durerii şi ruşinii stârnite de secretele pe care ea şi mama şi le-au aruncat în faţă când s-au certat în seara asta. Ciulesc urechile încercând s-o aud pe mama din camera ei, dar e prea departe. Liniştea asta mi se pare dureroasă. Strâng în mâini cearşaful şi mă chinui să-mi îndrept atenţia asupra unei vechi crăpături din tavan. Incerc cu disperare să fiu tare, dar moartea tatei m-a aruncat pe marginea prăpastiei, iar acum mă simt în cădere liberă, împinsă în hău.

Tot ce credeam că ştiu despre naşterea mea, despre părinţii şi bunicii mei, despre cine sunt eu a fost o minciună. O minciună gogonată. Femeia pe care o credeam mama mea mi-e de fapt mătuşă. Mătuşa mea mi-e de fapt mamă. Bărbatul pe care l-am iubit ca pe un tată nici măcar nu mi-e rudă. Adevăratul meu tată este un artist din Shangai, pe care atât mama cât şi mătuşa l-au iubit cu mult înainte să mă nasc. Şi ăsta-i numai vârful aisbergului, cum ar spune mătuşica May. Dar am fost născută în Anul Tigrului, aşa că înainte să mă las copleşită de povara chinuitoare a sentimentelor de vinovăţie legate de moartea tatei şi de durerea născută odată cu aceste descoperiri, apuc mai tare cearşaful, strâng din dinţi şi încerc să-mi stăpânesc emoţiile, să le fac să dea înapoi din calea ferocităţii tigrului din mine. Nu funcţionează.

Mi-aş dori să pot vorbi cu prietena mea Hazel, dar e miezul nopţii. Şi mai mult mi-aş dori să fiu din nou la Universitatea din Chicago, pentru că prietenul meu, Joe, ar înţelege prin ce trec. Ştiu sigur că a aşa.

Abia pe la două dimineaţa mătuşa mea adoarme şi în casă pare să se aştearnă liniştea. Mă scol din pat, ies pe hol şi mă îndrept spre dulapul în care-mi ţin hainele. Acum o aud şi pe mama plângând şi mi se rupe sufletul. Nici nu-i trece prin cap ce am de gând să fac, dar chiar dacă s-ar gândi, m-ar opri oare ? Nu sunt fata ei. De ce m-ar opri? Imi strâng în grabă câteva lucruri. O să am nevoie de bani acolo unde merg şi singurul mod în care pot face rost de ei mă va umple şi mai

mult de ruşine. Mă duc grăbită la bucătărie, mă uit sub chiuvetă şi scot de-acolo cutia de cafea cu economiile făcute de mama ca să-mi plătească facultatea. Banii aştia reprezintă toate speranţele şi visurile ei pentru mine, dar eu nu mai sunt cea care am fost. Mama a fost întotdeauna grijulie şi, pentru prima oară, îi sunt recunoscătoare pentru asta. Teama ei de bănci şi de americani îmi va finanţa fuga de-acasă.

Caut creion şi hârtie, mă aşez la masa din bucătărie şi mâzgălesc un bilet.

Mamă,

Nu mai ştiu duc sunt. Nu mai înţeleg ţara asta. Urăsc faptul că ea l-a ucis pe tata. Ştiu că te vei gândi că sunt confuză şi prostuţă. Poate că sunt, dar trebuie să găsesc nişte răspunsuri. Poate că China este adevărata mea casă, mamă.

Ii mai scriu că am de gând să-l găsesc pe adevăratul meu tată şi că nu trebuie să-şi facă griji în privinţa mea. Impăturesc coala de hârtie şi ies pe verandă. Mătuşica May nici nu se clinteşte când aşez biletul pe perna mea. Când ajung la uşa de la intrare, şovăi. In camera din fundul casei doarme unchiul meu invalid. El nu mi-a greşit niciodată cu nimic. Ar trebui să-mi iau la revedere de la el, dar ştiu ce mi-ar spune: „ Comuniştii sunt oameni răi. O să te omoare. “ Nu am nevoie să aud aşa ceva tocmai acum şi nu vreau nici să le anunţe pe mama şi mătuşa că plec.

Imi iau valiza şi păşesc afară, în noapte. La colţ cotesc pe Alpise Street şi mă îndrept spre Union Station. E 23 august 1957, şi vreau să ţin minte tot ce văd în jurul meu, pentru că mă îndoiesc că voi mai revedea vreodată Cartierul Chinezesc din Los Angeles. Pe vremuri, îmi plăcea la nebunie să hoinăresc pe străzi, şi le ştiu mai bine decât oricare alt loc din lume. Aici, cunosc pe toată lumea, şi toată lumea mă cunoaşte. Casele, majoritatea bungalouri cu acoperişuri din şindrilă, sunt ceea ce eu numesc Chinafied, cu grădini pline de bambus, copăcei kumquat în miniatură, plantaţi în ghivece pe verande, şi scânduri din lemn înşirate pe pământ pentru resturile de orez lăsate pentru păsări. Acum privesc totul cu alţi ochi. Au fost suficiente nouă luni de facultate şi întâmplările din seara asta. Am învăţat şi am făcut atâtea lucruri în primul an de facultate

în Chicago. L-am cunoscut pe Joe şi am intrat în Asociaţia Creştin- Democrată a Studenţilor Chinezi. Am învăţat o grămadă despre Republica Populară Chineză şi despre tot ce face preşedintele Mao pentru ţară, lucruri care contrazic toate convingerile familiei mele. Aşa că, în iunie, când am venit acasă, ce am făcut? L-am criticat pe tata pentru că părea abia ajuns în America, pentru mâncarea unsuroasă pe care o pregătea în cafeneaua lui şi pentru stupidele emisiuni TVpe care le urmărea cu plăcere.

Aceste amintiri stârnesc în mintea mea un dialog pe care l-am tot purtat cu mine însămi de la moartea tatei. Cum de nu mi-am dat seama prin ce treceau părinţii mei? Nu ştiam că tata imigrase în ţară ilegal dându-se drept fiul unui cetăţean american. Dacă aş fi ştiut, nu l-aş fi implorat niciodată să vorbească cu FBI-ul, ca şi cum n-ar fi avut nimic de ascuns. Mama o consideră pe mătuşa May responsabilă pentru ce s-a întâmplat, dar greşeşte. Până şi mătuşa May se consideră vinovată. „ Când agentul FBI a venit în Cartierul Chinezesc “, îmi mărturisise ea pe verandă cu doar câteva ore în urmă, „ i-am vorbit despre Sam “. Dar agentului Sanders nu-i păsase cu adevărat nicio clipă despre statul ilegal al tatălui meu, pentru că primul lucru pe care l-a făcut a fost să întrebe de mine.

Şi-apoi remuşcările şi durerea mă copleşesc şi mai tare. Cum aş fi putut eu să ştiu că FBI-ul considera gruparea în care intrasem un paravan pentru activităţi comuniste? Am pichetat magazine şi localuri care refuzau să angajeze sau să servească negri. Am vorbit despre interdicţia impusă de Statele Unite cetăţenilor americani de origine japoneză de a părăsi ţara în timpul războiului. Făceau toate astea din mine o comunistă? In ochii FBI- ului, da, şi tocmai de-asta nemernicul acela i-a spus tatei că îl eliberau dacă dădea în gât pe oricine ar fi suspectat că ar fi fost comunist sau simpatizant. Dacă nu m-aşfi înscris în Asociaţia Creştin-Democrată a Studenţilor Chinezi. FBI-ul nu ar fi putut să se folosească de asta ca să-l constrângă pe tata să-i toarne pe alţii, mai bine zis pe mine. Tata nu ar fi fost pus în postura de a-şi preda fiica, ajungând în final să-şi ia viaţa. N-o să uit niciodată, cât oi trăi. cum se căznea mama să-i sprijine picioarele, încercând zadarnic săi uşureze greutatea corpului care-i strângea frânghia în jurul gatului, şi n-o să mă iert niciodată pentru rolul pe care l-am jucat în moartea lui.

Partea întâi

Saltul Tigrului

Joy
Dropsuri

Cotesc pe Broadway şi apoi pe Sunset, aşa că am ocazia să trec pe lângă locuri pe care nu vreau să le uit vreodată. Atracţiile turistice mexicane de pe strada Olvera sunt închise, dar luminiţele de carnaval viu colorate îmbracă standurile cu suvenire într-o lumină aurie. In dreapta mea se întinde Piaza, piatra de temelie a oraşului, cu foişorul din fier forjat. Dincolo de ea, zăresc începutul aleii Sanchez. Când eram mică, locuiam acolo împreună cu familia, la etajul al doilea al clădirii Garnier, iar acum simt cum mă năpădesc amintirile. Parcă mă văd jucandu-mă cu bunica în Piaza, mătuşa cumpărându-mi acadele mexicane de pe strada Olvera, mama, alături de care treceam pe aici în fiecare zi în drum spre şcoala din Cartierul Chinezesc şi înapoi spre casă. Au fost ani fericiţi şi totuşi plini de atâtea secrete, încât mă întreb ce a fost până la urmă adevărat în viaţa mea.

In faţa mea, palmierii îşi aruncă umbrele perfecte pe zidurile acoperite cu stuc ale clădirii Union Station. Ceasul arată ora 02.47. Abia împlinisem un an când s-a deschis gara, acest loc devenind şi el o constantă a vieţii mele. La ora asta nu circulă maşini sau tramvaie pe stradă, aşa că nici nu mă mai sinchisesc să aştept culoarea verde la semafor şi traversez în goană strada Alameda. Un taxi solitar stă parcat pe bordura din faţa gării, înăuntru, sala de aşteptare cavernoasă e pustie, iar paşii mei răsună zgomotos pe podeaua din marmură şi plăci de ceramică. Mă strecor într-o cabină telefonică şi închid uşa după mine. De sus se aprinde o lumină şi îmi zăresc reflexia în geam.

Mama nu mi-a permis niciodată să fiu prea mândră. „Doar nu vrei să ajungi ca mătuşa ta“, mă mustra ea de fiecare dată când mă prindea uitându-mă în oglindă. Acum îmi dau seama că de fapt nu voia să mă uit prea atent la mine. Pentru că, acum că mă privesc, acum că mă privesc cu adevărat, îmi dau seama cât de mult semăn cu mătuşica May. Sprâncenele mele au

forma unor frunze de salcie, am tenul palid, buze pline şi un păr negru ca tăciunele. Familia mea a insistat întotdeauna să am părul lung, şi pe vremuri reuşeam chiar să mă aşez pe el, dar anul ăsta, cu câteva luni în urmă, am mers la un coafor din Chicago şi am cerut să mă tundă scurt, în stilul Audrey Hepbum. Coafeza mi-a spus că este stilul pixie. Acum sunt tunsă băieţeşte, iar părul îmi străluceşte chiar şi aici, în lumina slabă a cabinei telefonice.

Vărs tot măruntul din portofel pe poliţa cabinei, apoi formez numărul lui Joe şi aştept să aud vocea operatoarei care să-mi spună cât vor costa primele trei minute de convorbire. Bag monedele în lăcaş şi telefonul începe să sune. In Chicago e aproape 05.00 dimineaţa, aşa că o să-l scol din somn.

— Alo? se aude vocea lui somnoroasă.

— Sunt eu, îi zic, încercând să par entuziasmată. Am fugit de acasă. Sunt gata să facem ce-am vorbit.

— Cât e ceasul?

— Trebuie să te trezeşti. Fă-ţi bagajele. Ia avionul spre San Francisco. Plecăm în China. Tu ai zis că trebuie să luăm parte la ce se petrece acolo. Păi, hai s-o facem.

Aud pe fir cum se întoarce în pat şi se ridică.

— Joy?

— Da, da, eu sunt. Mergem în China!

— In China? Vrei să spui în Republica Populară Chineză? Doamne, Joy, e miezul nopţii. Eşti bine? S-a întâmplat ceva?

— M-ai dus să-mi fac paşaport ca să putem pleca împreună.

— Ai înnebunit?

— Ai zis că dacă ar fi să plecăm în China, am munci la câmp cântând, îi dau eu înainte. Am merge să alergăm în parc. Am lua parte la curăţenia cartierului şi am împărţi mâncarea. N-am fi nici bogaţi, nici săraci, am fi egali.

— JOY...

— Să fii chinez şi să trăieşti cu asta în suflet, să-i simţi apăsarea, poate fi o povară, dar şi un motiv de mândrie şi fericire, chiar şi tu ai spus-o.

— Una e să vorbeşti despre tot ce se întâmplă în China, dar am un viitor aici - facultatea de stomatologie, cabinetul tatălui meu... Nu m-am gândit niciodată cu adevărat să plec acolo.

Când îi aud tonul zeflemitor mă întreb ce-au însemnat toate întâlnirile alea şi toată vorbăria lui. Ii dădea înainte cu

drepturile egale, împărţirea bunurilor şi valoarea socialismului faţă de capitalism doar ca să se culce cu mine? (Nu ar fi reuşit oricum.)

— Aş sfârşi omorât. Şi tu la fel, încheie el, ca un ecou al propagandei pe care mi-o înşirase unchiul Vem toată vara.

— Dar a fost ideea ta!

— Auzi, e miezul nopţii. Sună-mă mâine. Nu, mai bine nu. Costă prea mult. In două săptămâni te întorci aici. Putem vorbi atunci.

— Dar...

Se aude tonul.

Refuz ca dezamăgirea faţă de Joe să-mi dea planul peste cap. Mama a încercat mereu să-mi cultive calităţile. Mi-a spus că oamenii născuţi în zodia Tigrului sunt romantici, iubitori de artă, dar m-a şi prevenit, amintindu-mi că Tigrii pot fi impulsivi, nesăbuiţi şi tind să-şi ia tălpăşiţa când dau de greu. Mama a încercat să înăbuşe aceste porniri în mine, dar dorinţa de a mă face nevăzută este mai puternică decât mine şi n-am de gând să las obstacolul ăsta să mă oprească. Sunt hotărâtă să-mi găsesc tatăl, chiar dacă locuieşte într- o ţară de peste şase sute de milioane de oameni.

Ies din cabină. Taxiul e tot acolo, cu şoferul dormind pe locul din faţă. Bat uşor în geam, şi se trezeşte tresărind.

— Duceţi-mă până la aeroport, îi spun.

Cum ajung acolo, mă îndrept direct spre ghişeul Western Airlines, gândindu-mă la reclamele lor TV care mi-au plăcut dintotdeauna. Ca să ajung în Shanghai, va trebui să zbor întâi către Hong Kong. Ca să ajung în Hong Kong va trebui să ajung întâi în San Francisco. Cumpăr un bilet pentru prima parte a călătoriei mele şi iau primul avion spre San Francisco. E încă devreme când aterizez. Merg la ghişeul Pan Am unde mă interesez de zborul 001, care face înconjurul lumii, cu opriri în Honolulu, Tokio şi Hong Kong. Când plătesc cu banii jos pentru un bilet dus spre Hong Kong. femeia în uniformă elegantă mă priveşte neîncrezătoare, dar după ce îi întind paşaportul, îmi dă biletul.

Am câteva ore libere până la plecare. Caut o cabină telefonică şi sun acasă la Hazel. Nu am de gând să-i spun unde plec. Deja m-a dezamăgit Joe şi îmi imaginez că Hazel va reacţiona chiar mai rău. Şi ea m-a tot avertizat că Republica

Populară Chineză este un loc rău şi aşa mai departe - propaganda obişnuită pe care ne-am învăţat amândouă să o auzim de la familiile noastre.

Imi răspunde la telefon cea mai mică dintre surorile Yee şi mi-o dă pe Hazel.

— Vreau să-mi iau adio de la tine, îi zic. Plec din ţară.

— Ce tot spui acolo? mă întreabă Hazel.

— Trebuie să scap de aici.

— Pleci din ţară?

Imi dau seama că Hazel nu mă crede - pentru că niciuna dintre noi n-a ajuns mai departe de Big Bear sau San Diego şi astea datorită excursiilor de weekend organizate de biserica metodistă, iar mai apoi cu facultatea -, dar o să-şi dea ea seama mai târziu. La vremea aia o să fiu deja undeva pe deasupra Pacificului. Nu va mai fi cale de întoarcere.

— Ai fost mereu o prietenă bună, îi spun eu, iar ochii mi se umplu de lacrimi. Ai fost prietena mea cea mai bună. Să nu mă uiţi.

— N-am să te uit. Auzi, vrei să mergem la Bullock's după-amiază? mă întreabă ea după o pauză. N-ar fi rău să cumpăr câte ceva pentru când mă întorc la Berkeley.

— Eşti cea mai tare, Hazel. Pa.

Zdrăngănitul receptorului în furcă marchează un final.

Când se anunţă zborul meu, urc în avion şi mă instalez pe locul meu. Caut cu degetele săculeţul pe care-l port în jurul gâtului. Mi la dat mătuşica May vara trecută, înainte să plec la Chicago. Conţine trei seminţe de susan, trei de fasole şi trei monede de cupru din China. „Mama ne-a dat săculeţii ăştia mie şi lui Pearl, ca să ne protejeze când am fugit din Shanghai“, mi-a spus ea azi-noapte. „Ţi l-am dat pe-al meu în ziua în care te-ai născut. Mama ta n-a vrut să-l porţi cât ai fost mică, dar mi-a dat voie să ţi-l dau când a venit vremea să pleci la facultate. Mă bucur că l-ai purtat anul ăsta.“ Mătuşa mea... Mama mea... Mi se umezesc ochii, dar încerc să-mi stăpânesc lacrimile conştientă că dacă încep să plâng, s-ar putea să nu mă mai pot opri.

Dar cum de a fost May în stare să mă părăsească? Cum a putut tatăl meu adevărat să renunţe la mine? Dar tata Sam? Oare ştia că nu sunt copilul lui? May mi-a spus că nu mai ştia nimeni adevărul. Dacă ar fi ştiut, nu s-ar mai fi sinucis. Ar trăi şi

acum şi m-ar arunca în stradă, ca pe un copil obraznic şi demn de tot dispreţul, care l-a făcut de ruşine şi i-a adus atâtea necazuri. Mă rog, acum am plecat de-acolo. Mama şi mătuşa probabil că s-au sculat până acum, tot fără să-şi vorbească, dar începând să se întrebe pe unde umblu. Mă bucur că nu sunt acolo, nevoită să aleg între două mame, să aleg pe cine să iubesc şi cui să-i fiu devotată, pentru că, în ciuda tuturor secretelor otrăvitoare, ar fi o alegere imposibilă. Şi, mai rău e că, la un moment dat, după ce apele se vor limpezi, mama şi mătuşa se vor împăca, vor trece totul în revistă pe îndelete, aşa cum fac întotdeauna, vor pune lucrurile cap la cap şi-şi vor da seama că, de fapt, eu sunt cea vinovată pentru ce i s-a întâmplat tatei, şi nu mătuşica May. Oare cum vor reacţiona când îşi vor da seama că FBI- ul era de fapt interesat de mine, că eu sunt cea care l-a condus pe agentul Sanders direct la casa noastră, provocând o asemenea nenorocire. Când se va întâmpla asta, vor fi bucuroase că am plecat. Probabil.

Las săculeţul din mână şi-mi şterg de fustă palmele transpirate. Sunt neliniştită - cine n-ar fi în locul meu? -, dar nu pot să mă las copleşită de griji, gândindu-mă la efectele pe care plecarea mea le- ar putea avea asupra mamei şi a mătuşii. Le iubesc, dar sunt furioasă pe ele şi, în plus, mi-e frică de ce vor crede despre mine - şi, dintr- odată, aşa, pur şi simplu, îmi dau seama că, în ochii mei, Pearl va rămâne întotdeauna mama mea, iar May, mătuşa. Dacă aş încerca să văd lucrurile altfel, aş fi doar mai confuză decât sunt deja. Dacă Hazel ar fi acum lângă mine, mi-ar spune: „Of, Joy, eşti varză.“ Din fericire, nu e.

Cam după un milion de ore de zbor, aterizăm la Hong Kong. La coborârea din avion câţiva bărbaţi aşază o scară mobilă, şi cobor cu restul pasagerilor. Pista de aterizare vibrează sub valurile de căldură, iar atmosfera e înăbuşitoare, mustind de o umiditate mai mare decât cea pe care o lăsasem în urmă la Chicago, pe când plecasem de acolo în iunie. Ii urmez pe ceilalţi pasageri spre terminal, de-a lungul unui coridor murdar, care dă într-o încăpere largă, cu o sumedenie de cozi formate la ghişeele pentru controlul paşapoartelor. Când în sfârşit îmi vine şi mie rândul, bărbatul mă întreabă cu un puternic accent britanic:

— Destinaţia dumitale finală?

—Shanghai, Republica Populară Chineză, răspund eu.

— Aşteaptă pe margine!

Pune mâna pe telefon, iar în câteva minute doi agenţi de pază vin să mă ia. Mă duc către zona de recuperare a bagajelor, de unde îmi iau valiza, după care mă însoţesc de-a lungul mai multor coridoare întunecoase. Nu mai simt alţi pasageri în preajmă, doar oameni în uniformă care-mi aruncă priviri bănuitoare.

— Unde mergem? întreb eu.

Drept răspuns, unul dintre agenţii de pază îmi smuceşte braţul cu brutalitate. In cele din urmă, ajungem în faţa unor uşi duble, pe care le împinge în lături. Mă pomenesc din nou în căldura toridă. Sunt urcată într-o dubiţă fără geamuri şi mi se spune să stau liniştită. Agenţii de pază se urcă pe locurile din faţă şi maşina demarează. Nu văd nimic. Nu înţeleg ce se petrece şi sunt speriată - îngrozită, ca să spun drept. Tot ce pot să fac e să mă ţin bine în vreme ce dubiţa ia curbele în viteză şi saltă pe drumuri cu hârtoape. Se opreşte după vreo jumătate de oră. Cei doi agenţi coboară şi vin în spatele dubei. Stau de vorbă câteva minute, lăsân- du-mă înăuntru, fierbând în suc propriu. Când se deschid uşile, văd că am ajuns pe un chei unde un vas mare este încărcat cu marfă. Vasul are arborat drapelul Republicii Populare Chineze - cinci stele aurii pe fundal roşu. Acelaşi ticălos agent de pază mă smuceşte afară din maşină şi mă târăşte pe pasarelă.

— N-avem nevoie să răspândeşti comunismu' pe aici, s-a răstit în timp ce mi-a întins valiza. Urcă pe vas şi să nu te dai jos până n- ajungi în China.

Cei doi agenţi de pază rămân la poalele pasarelei, asigurându-se că urc la bordul navei. Toate astea sunt o surpriză pentru mine - o surpriză tulburătoare şi descurajatoare. La capătul pasarelei zăresc un marinar. Nu, nu aşa l-au strigat. E un matelot, parcă. Se apucă să-mi vorbească repede în mandarină, limba oficială a Chinei, pe care, cel puţin în fonna pură, nu o stăpânesc. Le-am auzit toată viaţa pe mama şi pe mătuşa conversând în dialectul Wu - şanhaieză. Cred că îl cunosc destul de bine, dar nu atât de bine ca pe cel cantonez, limba folosită în Cartierul Chinezesc. In familie, vorbeam într-un amestec de cantoneză, şanhaieză şi puţină engleză.

Presupun că o să renunţ cu totul la engleză de acum înainte.

— Poţi să repeţi, şi poate un pic mai rar? întreb eu.

— Te întorci acasă?

Dau din cap, convinsă că de data asta l-am înţeles cât de cât.

— Bun, bine ai venit! Să-ţi arăt unde o să dormi. Apoi te duc la căpitan. Lui trebuie să-i plăteşti biletul.

Privesc în unnă spre cei doi agenţi de pază care mă urmăresc în continuare de pe chei. Le fac cu mâna, ca o tută. Apoi îl urmez pe matelot. Când eram mai mică, am lucrat cu mătuşa ca figurantă într-o mulţime de filme. Odată, am jucat într-un film despre nişte orfani chinezi care, în timpul războiului, erau evacuaţi din China la bordul unui vas, şi nici nu se compara cu ce e aici. Totul e plin de rugină. Scările sunt înguste şi abrupte, coridoarele - prost iluminate. Deşi încă ancoraţi, simt sub picioare mişcarea apei sub şi mă gândesc că s-ar putea să nu fie un vas prea trainic. Mi se spune că voi avea o cabină numai a mea, dar când o văd, îmi vine greu să cred că spaţiul acesta mic şi claustrofobic ar mai putea fi împărţit cu altcineva. Afară e cald, dar înăuntru e mai înăbuşitor.

Mai târziu sunt prezentată căpitanului. Are dinţii pătaţi de tutun şi uniforma soioasă de la mâncare şi ulei. Mă urmăreşte cu atenţie în timp ce-mi deschid portofelul să-mi plătesc biletul. Toate astea îmi fac pielea ca de găină.

Pe drum spre cabină, îmi spun în sinea mea că asta mi-am dorit. Să fug. Aventură. Să-mi găsesc tatăl. O reuniune fericită. Cu toate că abia am aflat că Z.G. Li e tatăl meu, nu este prima oară când aud de el. Obişnuia să le picteze pe mama şi pe mătuşa pe vremea când lucrau ca modele în Shanghai. N-am văzut niciodată vreunul dintre posterele acelea, dar am văzut câteva dintre ilustraţiile pe care le-a făcut pentru China Reconstructs, o revistă de propagandă pe care bunicul obişnuia să o cumpere pe sub mână de la tutungerie. A fost ciudat să descopăr chipul mamei şi al mătuşii pe coperta unei reviste din China comunistă. Z.G. Li le pictase din amintire, şi de atunci a făcut-o de mai multe ori. De atunci îşi schimbase numele în Li Zhi-ge probabil, după cum spunea mama, pentru a ţine pasul cu schimbările politice din China. Mătuşii îi plăcea să prindă în piuneze pe peretele de deasupra patului copertele cu ilustraţiile lui, aşa că, cel puţin ca artist, simt că ştiu câte ceva despre el. Sunt convinsă că Z.G. - sau cum l-o fi chemând - o să

fie foarte surprins şi fericit să mă vadă. Gândurile astea îmi alină pentru o vreme grijile asupra trăiniciei vasului şi asupra ciudatului căpitan.

De cum părăsim portul din Hong Kong, mă duc la bucătărie să mănânc de seară. Se pare că vasul este folosit îndeosebi pentru repatrierea chinezilor de peste hotare. Mi se spune că vase asemănătoare pleacă din Hong Kong în fiecare zi, transportându-i pe alţii ca mine în China. Douăzeci de pasageri - toţi bărbaţi chinezi - din Singapore, Australia, Franţa şi Statele Unite au fost la rândul lor aduşi direct pe vasul ăsta de pe alte zboruri sau vase. (Ce-şi închipuie Hong Kong-ul că s-ar întâmpla dacă imul dintre noi ar rămâne acolo pe timpul nopţii sau chiar o săptămână?) Pe la mijlocul mesei începe să mi se facă rău. Sunt nevoită să mă ridic de la masă înaintea desertului din pricina greţei. Cu chiu, cu vai, reuşesc să mă târăsc înapoi în cameră. Mirosul de ulei amestecat cu cel de latrină, căldura, oboseala fizică şi emoţională din ultimele zile - toate mă lovesc din plin. Următoarele trei zile mi le petrec încercând să nu vomit ceaiul şi supa pe care cu greu reuşesc să le înghit, dormind, stând pe punte în speranţa vreunei adieri răcoroase şi pălăvrăgind cu ceilalţi pasageri care îmi oferă tot soiul de sfaturi inutile despre răul de mare.

In a patra noapte, sunt în pat când legănarea vasului în sfârşit se domoleşte. Probabil trecem prin estuarul fluviului Yangtze. Din câte am înţeles, mai durează câteva ore până să cotim pe râul Huangpu, care duce spre Shanghai. Mă dau jos din pat înainte de ivirea zorilor şi îmi pun pe mine rochia mea preferată de un albastru-deschis, cu buline şi cu jupă albă pe dedesubt, făcută dintr-o muselină suedeză. Mă duc să vorbesc cu căpitanul. Ii înmânez un plic pe care îl rog să-l pună la poştă când se întoarce la Hong Kong şi îl întreb dacă îmi poate schimba o parte din dolari în bani chinezeşti. Ii dau cinci bancnote de douăzeci de dolari. Le bagă în buzunar, după care îmi dă înapoi yuani chinezeşti în valoare de numai şaizeci de dolari. Sunt prea şocată ca să mai protestez, dar purtarea lui mă face să-mi dau seama că, de cum vom acosta, mă pot aştepta la absolut orice. O să primesc acelaşi tratament ca la Hong Kong? O să dau peste oameni de teapa căpitanului, care să-mi ia banii? Sau mă aşteaptă ceva cu totul şi cu totul nou?

Mama spunea întotdeauna că în China corupţia e în floare.

Eu îmi imaginam că, odată cu venirea comunismului, lucrurile de genul ăsta au dispărut, dar se pare că nu cu desăvârşire. Ce ar face mama dacă ar fi în locul meu? Şi-ar ascunde banii, aşa cum făcea şi acasă. Când mă întorc în cabină, scot toţi banii pe care i-am furat din cutia ei de sub chiuvetă, îi împart în două grămezi şi împăturesc suma mai mare într-o batistă, pe care mi-o prind de lenjerie cu un ac de siguranţă. Restul, 250 de dolari, îi bag în portofel împreună cu banii chinezeşti. Apoi, îmi iau valiza, părăsesc cabina şi cobor de pe vas.

E opt dimineaţa, aerul e apăsător şi înăbuşitor, albicios ca o supă de cartofi. Sunt mânată împreună cu ceilalţi pasageri într-o încăpere sufocantă, plină de fum de ţigară şi de un miros înţepător de mâncare ţinută prea mult afară, pe căldură. Pereţii sunt vopsiţi într-un verde bolnăvicios, de culoarea mazărei. Umezeala e atât de mare, că până şi geamurile transpiră, în America, totul ar fi ordonat, oamenii ar sta aşezaţi frumos la coadă, dar aici, tovarăşii mei de călătorie, o mulţime palpitând de nerăbdare, se îmbulzesc înainte, spre singurul ghişeu de control. Eu rămân pe margine, cu gândul la experienţa prin care am trecut la punctul de control al paşapoartelor din Hong Kong. Coada se mişcă foarte încet, cu numeroase întârzieri din motive pe care nu le pot vedea sau intui. Durează trei ore până să ajung la fereastră.

— Care este motivul vizitei? mă întreabă un inspector îmbrăcat într-o uniformă care nu-i pe măsura lui, de un verde murdar.

Vorbeşte în şanhaieză, aşa că răsuflu uşurată, dar nu cred că ar trebui să-i spun adevărul, că am venit să-mi caut tatăl, deşi nu am nici cea mai mică idee unde se află sau cum să dau de el.

— Am venit să ajut la construirea Republicii Populare Chineze, îi răspund.

Imi cere actele şi face ochii mari la vederea paşaportului meu american. Mă scrutează cu privirea, după care se uită la fotografie.

— E bine ca ai venit acum şi nu anul trecut. Preşedintele Mao a spus că cetăţenii chinezi de peste hotare nu mai au nevoie să solicite permise de intrare în ţară. Tot ce-mi trebuie e un act de identitate, iar asta mi-ai arătat deja. Te consideri

apatridă?

— Apatridă?

— In China e ilegal să călătoreşti ca cetăţean american, îmi spune el. Deci, eşti apatridă sau nu?

Am nouăsprezece ani. Nu vreau să creadă că sunt o fătucă ignorantă şi neştiutoare care a fugit de acasă. Mi-e jenă să mărturisesc că nu ştiu prea bine ce înseamnă „apatrid".

— Am venit în China ca răspuns la chemarea făcută chinezilor patriotici din Statele Unite de a ajuta poporul, îi spun eu, recitând lucruri pe care le-am învăţat la clubul din Chicago. Vreau să ajut poporul şi să contribui la reconstrucţia naţională!

— Foarte bine atunci, spune inspectorul.

Imi aruncă paşaportul într-un sertar pe care îl încuie. Mă cuprinde panica.

— Când îmi voi recupera paşaportul?

— Nu ţi-l vei recupera.

Nu m-ain gândit nicio clipă că venind aici renunţam la drepturile mele, în cazul în care aş vrea vreodată să părăsesc China şi să mă întorc în Statele Unite. Simt totul ca pe o uşă care se trânteşte cu putere şi se încuie în urma mea. Ce o să fac mai târziu dacă vreau să plec şi nu am cheie? Dintr-odată văd în faţa ochilor chipul mamei şi al mătuşii şi simt iarăşi toate acele trăiri intense şi amare din ultimele zile petrecute împreună copleşindu- mă. N-o să mă mai întorc niciodată acasă. Niciodată.

— Toate bagajele cetăţenilor chinezi veniţi de peste hotare trebuie percheziţionate, mă informează inspectorul, arătând cu degetul spre o plăcuţă pe care scrie: PROCEDURA VAMALĂ PRIVIND TRATAMENTUL PREFERENŢIAL AL BAGAJELOR PERSONALE AFLATE ÎN POSESIA CHINEZILOR DE PESTE HOTARE. Căutăm articole de contrabandă şi sume de bani clandestine în monedă străină.

Deschid valiza, iar el mi-o răscoleşte cu grosolănie. Imi confiscă sutienele, lucru care m-ar fi amuzat dacă n-aş fi fost atât de uimită şi de speriată.

— Paşaportul şi sutienele?

Mă priveşte încruntat.

— Dac-ar fi aici intendenta, ţi l-ar lua şi pe cel de pe tine. Imbrăcămintea de tip reacţionar n-are ce căuta în Noua Chină. Te rog să arunci cu prima ocazie articolul scandalos, îmi spune

el, după care îmi închide valiza şi o împinge într-o parte. Aşa. Câţi bani ai adus cu tine? O să fii repartizată la o unitate de muncă, dar deocamdată nu te putem lăsa să intri în ţară dacă n-ai cu ce să te întreţii.

Ii întind portofelul. îmi ia jumătate din dolarii pe care îi am şi îi îndeasă în buzunar. Mă bucur că mi-am ascuns cea mai mare parte a banilor în lenjerie. Apoi, inspectorul mă măsoară din cap până-n picioare, scrutându-mi cu privirea rochia vaporoasă cu buline, care, acum că stau bine să mă gândesc, n-a fost o idee prea inspirată. Imi spune să nu mă mişc de-acolo. Când pleacă, încep să-mi fac griji că mă paşte aceeaşi experienţă din Hong Kong, numai că, de data asta, cine ştie unde voi fi trimisă. Poate că Joe şi unchiul aveau dreptate. Poate că ceva foarte rău e pe cale să mi se întâmple. Broboane de transpiraţie încep să mi se prelingă pe şira spinării.

Inspectorul se întoarce cu alţi bărbaţi îmbrăcaţi în aceleaşi uniforme de-un verde murdar. Pe feţe le flutură zâmbete de încântare. Mă numesc tong chih. înseamnă „tovarăş", cu sensul că împărtăşim acelaşi spirit, aceleaşi ţeluri şi ambiţii. La auzul cuvântului, simt că-mi mai vine inima la loc. „Vezi", îmi spun în sinea mea, „n-ai de ce să-ţi faci griji". Se îngrămădesc în jurul meu, pentru poză, ceea ce explică întârzierile de mai devreme. Apoi, îmi arată un perete plin cu fotografii înrămate, cu unele dintre persoanele care au intrat în China trecând prin biroul acesta. Văd în mare parte bărbaţi, vreo două femei şi câteva familii. Şi nu sunt toţi chinezi. Unii sunt caucazieni. Nu-mi dau seama de unde sunt deşi, după îmbrăcăminte, nu par a fi americani. Poate că vin din Polonia, Germania de Est sau vreo altă ţară din Blocul Răsăritean. In curând şi poza mea va ajunge pe perete. Super.

Apoi, inspectorii mă întreabă unde am de gând să stau. Asta mă pune în încurcătură. îmi observă şovăiala şi schimbă priviri îngrijorate, poate chiar bănuitoare.

— Trebuie să ne spui unde plănuieşti să stai, înainte să te lăsăm să pleci de-aici, mă informează inspectorul-şef.

Las capul în jos şi ridic doar ochii spre ei, încercând să par inocentă şi neajutorată. Am învăţat expresia asta cu ani în urmă de la mătuşa May, pe platourile de filmare.

— Il caut pe tata, le mărturisesc eu, în speranţa că le va fi milă de mine. Mama m-a luat din China înainte să mă nasc.

Acum m-ain întors acasă, unde mi-e locul.

Până aici minţisem, dar aveam nevoie de ajutorul lor.

— Vreau să stau cu tata şi să-l ajut să construiască ţara, dar mama n-a vrut să-mi spună unde să-l găsesc. A devenit prea americancă, închei eu, strâmbând din nas la ultimul cuvânt, de parcă ar fi fost cel mai odios lucru de pe pământ.

— Ce fel de muncitor e? mă întreabă inspectorul-şef.

— E artist.

— A, bun, zice el. Muncitor în domeniul culturii.

Bărbaţii dezbat rapid posibilităţile.

— Du-te la Uniunea Muncitorilor Artişti Chinezi, îmi spune apoi inspectorul-şef. Cred că acum se numeşte doar Uniunea Artiştilor, branşa din Shanghai. Controlează toţi muncitorii din domeniul cultural. O să ştie exact unde să-l găsească.

Imi scrie adresa pe o foaie, desenează o hartă simplă şi-mi spune că pot merge până acolo pe jos. Bărbaţii îmi urează mult noroc, după care părăsesc baraca şi ies afară, în cartierul Bund, pierdută într-o mare de oameni care seamănă leit cu mine. Cartierul Chinezesc din Los Angeles era o mică enclavă, iar la Universitatea din Chicago nu erau prea mulţi chinezi. Aici sunt mai mulţi chinezi decât am văzut vreodată, luaţi la un loc. Mă străbate un fior de bucurie.

Rămân o clipă pe loc pe trotuarul care pare mai degrabă un parc care mărgineşte râul. In faţa mea se întinde strada plină de oameni pe biciclete. E de-abia amiază, poate că toată lumea e în pauza de prânz, dar nu sunt sigură. Peste drum, clădiri imense - mai mari, mai impunătoare şi mai întinse decât cele cu care eram obişnuită în Los Angeles - şerpuiesc de-a lungul Bundului, urmând albia curbată a râului Huangpu. întorcându-mă cu faţa spre râu, zăresc vase şi cargoboturi chinezeşti de toate formele şi mărimile. Zeci şi zeci de şampane se leagănă pe râu ca nişte gândăcei de apă. Joncile plutesc cu pânzele în vânt. Bărbaţii, care par să fie cu miile, la bustul gol, cu pantaloni din bumbac suflecaţi până la genunchi, cară baloţi de bumbac, coşuri pline cu produse şi încarcă sau descarcă de pe vase lăzi imense. Toată lumea pare să fie într-un du-te-vino continuu.

Arunc un ochi pe hartă încercând să mă orientez cât de cât, strâng mai bine valiza în mână, îmi croiesc drum prin mulţime până la stradă şi aştept să se oprească bicicletele ca să mă lase

să trec. Nu se opresc. Şi nu există nici semafor. Intre timp, sunt înghiontită şi împinsă de valurile necontenite de pietoni. Unii dintre ei păşesc în mijlocul cârdului de biciclete şi traversează vitejeşte. Următoarea dată când cineva se încumetă, îl urmez îndeaproape, sperând să fiu în siguranţă lângă el.

In timp ce mă îndrept spre strada Naking, nu mă pot abţine să compar Shanghaiul cu Cartierul Chinezesc, unde cea mai mare parte a lumii era din Canton, provincia sudică Guandong. La origine şi familia mea provine din Guandong, dar mama şi mătuşa au crescut în Shanghai. Intotdeauna au spus că în Shanghai mâncarea era mai gustoasă şi hainele mai alese. Oraşul era fermecător, cu cluburi şi dans, cu plimbări nocturne prin cartierul Bund. Şi mai era ceva: veselia. Când eram mică, ocaziile în care o auzeam pe mama râzând erau rare, dar atunci obişnuia să-mi povestească cum mai chicotea cu mătuşica May în camera lor, cum stăteau la glume cu tineri chipeşi şi se lăsau pradă fericirii absolute de a se afla în locul potrivit - în Parisul Asiei la momentul potrivit, înainte de invazia japoneză, când bunica, mama şi mătuşa au fost nevoite să fugă ca să-şi salveze viaţa.

Ce văd eu acum cu siguranţă nu este Shanghaiul despre care miau vorbit mama şi mătuşa. Nu văd pe străzi femei elegante, uitându- se în vitrinele marilor magazine după ultimele creaţii de modă sosite de la Paris sau Roma, nici străini care să se comporte de parcă ei ar fi aici stăpâni. în schimb, sunt chinezi peste tot. Grăbiţi cu toţii, iar de eleganţă nici nu poate fi vorba. Femeile sunt îmbrăcate în pantaloni din bumbac, bluze din bumbac cu mâneci scurte, sau costume simple, albastre. Acum, că m-ani îndepărtat de râu, bărbaţii sunt mai bine îmbrăcaţi decât muncitorii de pe docuri. Poartă costume gri pe care tata le numea ironic „costume Mao". Nimeni nu e prea slab sau prea gras. Nimeni nu pare prea bogat şi nu zăresc niciun cerşetor sau ricşar de care mama şi mătuşa se plângeau atât de mult.

Am o singură problemă: nu găsesc Uniunea Artiştilor Plastici. Shanghaiul e un labirint de străzi, şi curând mă rătăcesc de tot. Toate aleile pe care o apuc duc în curţi şi fundături. Cer îndrumări, dar oamenii trec mai departe pe lângă mine, îmbrâncin- du-mă şi holbându-se la mine ca la o străină. Le e teamă, cred, să intre în vorbă cu cineva care arată

ca din altă lume. Intru în câteva magazine să cer ajutor, îmi spun toţi că n-au auzit niciodată de Uniunea Artiştilor Plastici. Când le arăt harta, se uită pe ea, scutură din cap, după care mă alungă cu răceală din magazinele lor.

După ore întregi în care am fost respinsă, ignorată de-a dreptul şi înghiontită de mulţimile de oameni, îmi dau seama că m-am pierdut de tot. In plus, sunt înfometată şi ameţită de căldură şi începe să mi se facă frică. Adică foarte, foarte frică, pentru că sunt într-un oraş necunoscut, la celălalt capăt al lumii, departe de toţi cunoscuţii, iar oamenii se holbează la mine pentru că arăt atât de ciudat cu rochiţa mea stupidă cu buline şi sandalele albe. Ce caut aici?

Trebuie să-mi păstrez stăpânirea de sine. Neapărat. „Gândeşte!" O să am nevoie de un hotel. Va trebui să mă întorc în cartierul Bund şi să o iau de la capăt. Mai întâi însă va trebui să beau şi să mănânc ceva.

Reuşesc să ajung înapoi pe strada Nanking şi, după ce mai merg puţin, dau de un parc imens, unde zăresc câteva tonete. Cumpăr nişte turte sărate, umplute cu came de porc şi verdeţuri tocate, ambalate în foi de hârtie cerată. De la o altă tonetă îmi iau un ceai servit într- o ceaşcă groasă din ceramică, după care mă aşez pe o bancă din apropiere. Turta este delicioasă. Ceaiul mă face să transpir şi mai tare, dar mama susţinea întotdeauna că nimic nu este mai răcoritor pe o zi călduroasă decât un ceai fierbinte. E după-amiaza târziu, iar temperatura n-a scăzut deloc. E atâta umezeală, fără nici cea mai mică adiere de vânt, încât nici nu-mi dau seama dacă ceaiul a avut sau nu vreun efect răcoritor. Cu toate astea, mâncarea şi băutura mau mai înviorat.

N-am mai fost niciodată într-un asemenea parc. E plat şi lipsit de viaţă şi pare să se întindă la nesfârşit. Este pietruit în mare parte, aşa că pare mai degrabă potrivit pentru reuniuni în masă, decât pentru joacă şi recreere. Chiar şi aşa, sunt destule bunici care au grijă de copii mici. Bebeluşii sunt prinşi în legături în spatele bătrânelor, iar ţâncii umblă nesiguri de colo-colo, îmbrăcaţi în pantalonaşi despicaţi între picioare. Mă uit la o fetiţă care se lasă pe vine şi face pipi direct pe pământ! Nişte copii mai mari - cu toţii până-n patru, cinci ani - se joacă cu nişte beţe. Pe o bancă în faţa mea stă o bunică. Nepoţica ei pare să aibă înjur de trei ani şi e drăguţă foc, cu părul prins în

panglici în aşa fel încât codiţele par să-i înmugurească ca nişte ciupercuţe. Fetiţa se tot uită la mine. în ochii ei probabil că arăt ca un clovn. îi fac cu mâna şi îşi ascunde repede capul în poala bunicii. Ridică din nou privirea, dar cum îi fac cu mâna, îşi îngroapă faţa la loc. Asta mai durează o vreme, după care fetiţa îmi face şi ea din mânuţă.

Inapoiez ceaşca vânzătorului de ceai, iar când mă întorc să-mi iau valiza de pe bancă, fetiţa părăseşte poala protectoare a bunicii sale şi se apropie de mine.

— Ni hao mal? o întreb eu. Ce mai faci?

Fetiţa chicoteşte şi dă fuga înapoi la bunica ei. Ar cam trebui să plec, dar copila e aşa de drăgălaşă. Mai mult decât atât, jucându- mă cu ea, capăt un sentiment de apartenenţă şi mă face să cred că totul va fi bine. Arată cu degetul spre mine şi-i şopteşte ceva bunicii. Bătrâna deschide o plasă, scotoceşte prin ea, după care pune ceva în mâna micuţă a nepoţelei sale. Mă trezesc că fetiţa se întoarce la mine, cu mâna întinsă cât e ea de lungă, şi-mi oferă un snack cu aromă de creveţi.

— Shie-shie.

Fata zâmbeşte la auzul mulţumirii mele. După care se cocoaţă lângă mine, începe să-şi legene picioarele şi să sporovăiască despre una, alta. Credeam că mă descurc destul de bine în dialectul şanhaiez, dar n-o înţeleg nici pe departe aşa de bine cum speram, în cele din urmă, bunica ei vine spre banca pe care stăm.

— Văd că ai cunoscut-o pe dezamăgirea noastră, îmi spune ea. Data viitoare, soţul meu şi cu mine sperăm la un nepot.

Am auzit lucruri din astea toată viaţa. O mângâi pe fetiţă pe genunchi într-un gest de solidaritate.

— Nu pari să fii din Shanghai, continuă bătrâna. Eşti din Beijing?

— Vin de departe, îi răspund eu, căci nu ţin să-i spun întreaga mea poveste. Am venit în vizită la tata, dar m-am rătăcit.

— Unde trebuie să ajungi?

Ii arăt harta.

— Ştiu unde vine asta, îmi spune ea. Am putea să te ducem până acolo, dacă vrei. E în drumul nostru spre casă.

— V-aş fi foarte recunoscătoare.

Işi ridică nepoata, iar eu valiza.

Câteva minute mai târziu, ajungem la Uniunea Artiştilor Plastici. îi mulţumesc bătrânei. Caut prin geantă, dau de ultimul pachet de dropsuri şi i-l întind fetiţei. Nu pare să înţeleagă ce e.

— Sunt dropsuri, îi explic eu. Dulciuri pentru o dulceaţă de fată.

Amintirea mătuşii mele spunându-mi asta mă străpunge ca un junghi dureros. Am bătut atâta drum, dar mama şi mătuşa încă sunt cu mine.

După alte câteva mulţumiri ne despărţim, iar eu intru în clădire. Speram să dau peste aer condiţionat, dar pe hol înăbuşeala e la fel de mare ca pe stradă. în mijlocul încăperii, la un birou, zăresc o femeie între două vârste. Zâmbeşte şi-mi face semn să mă apropii.

— Caut un artist pe nume Li Zhi-ge, îi spun eu.

Femeii îi piere zâmbetul de pe buze şi mă priveşte încruntată.

— Ai ajuns prea târziu. Intâlnirea e pe sfârşite.

Rămân pe loc, complet buimăcită.

— N-am de gând să te las să intri, mi-o trânteşte ea pe un ton tăios, gesticulând plictisită spre nişte uşi duble.

— Vreţi să spuneţi că e acolo înăuntru? Chiar acum?

— Bineînţeles, e înăuntru!

Mama ar spune că mi-a fost sortit să-l găsesc pe tata atât de repede. Sau poate că şansa mi l-a scos în cale. Oricum ar fi, sunt norocoasă, chiar şi dacă e vorba despre un noroc chior. Dar tot nu înţeleg de ce recepţionista nu vrea să mă lase înăuntru.

— Trebuie să-l văd, insist eu.

Chiar atunci, uşile se deschid, iar un grup de oameni dă buzna afară.

— Uite că iese, îmi răspunde recepţionista cu dispreţ.

Arată spre un bărbat înalt care poartă o pereche de ochelari cu ramă subţire. Părul destul de lung îi acoperă fruntea aproape în întregime. E de vârstă potrivită, asta-i clar - să tot aibă vreo patruzeci şi cinci de ani -, şi e foarte chipeş. Este îmbrăcat într-un costum Mao, dar unul cu totul altfel faţă de cele pe care le-am văzut pe stradă. Este curat şi frumos croit, iar materialul pare de bună calitate. Probabil tata este foarte faimos şi influent, pentru că ceilalţi îl urmează îndeaproape,

mai-mai să-l împingă către stradă.

Mă grăbesc după ei, urmându-i în timp ce părăsesc clădirea. Odată ajunşi pe trotuar, ceilalţi se despart de el, împrăştiindu-se în marea de pietoni. Z.G. rămâne o clipă pe loc, urmărind cu privirea printre clădiri un petic de cer albastru. Oftează, dă din cap încercând parcă să se elibereze de stres, şi porneşte la drum. O iau după el, târând valiza după mine. Ce-ar fi să mă apropii de el şi să-l anunţ că sunt fiica lui? Nu-l cunosc, dar simt că nu e momentul potrivit. Şi chiar dacă ar fi, sunt eu prea tulburată. La un moment dat se opreşte la o intersecţie şi mă opresc şi eu lângă el. Sigur trebuie să mă observe, de vreme ce arăt atât de diferit - la urma urmei, toată lumea m-a remarcat -, dar el pare dus pe gânduri. Ar trebui să spun ceva. „Bună ziua, sunteţi tatăl meu." N-o fac. Mă priveşte în treacăt, fără nicio reacţie şi pleacă mai departe, traversând strada.

Coteşte pe o alee mai liniştită. Clădirile cu aspect oficial lasă loc imobilelor şi magazinelor mici de cartier. Străbate câteva străzi, apoi o ia pe o alee mărginită pe ambele părţi de case drăguţe, după moda occidentală, cu două sau trei etaje. Rămân la colţ să văd unde intră. Trece de primele trei case, după care deschide poarta din gardul alb, intră în curte, urcă scările până pe verandă şi dispare pe uşa din faţă. Fac câţiva paşi pe alee. Zăresc petice de gazon, orhidee cymbidium în floare şi viţă-de-vie căţărătoare. Bicicletele stau sprijinite de verande, iar în faţa ferestrelor sunt înşirate rufe puse la uscat. Casele sunt fermecătoare, cu acoperişuri din ţiglă, faţade frumos vopsite şi fier foijat din plin, în modele art deco, înfrumuseţând grilajele care acoperă ferestrele, vizoarele, cornişele şi cutiile poştale.

Nu aşa îmi descriseseră Joe şi profesorii mei China comunistă. Imi imaginasem o locuinţă utilitară comunistă sau chiar o cămăruţă solitară a unui artist. în schimb, tata locuieşte într-o casă elegantă, în stilul art deco, cu o grădină fermecătoare. Ce anume spune asta despre el?

Trag aer în piept, urc scările şi sun la sonerie.

Joy
Două umbre lungi

Imi deschide o tânără. E îmbrăcată cu nişte pantaloni largi, negri şi cu o tunică albastru-deschis, cu nasturi brodaţi, care-i coboară de la gât până la subsoară.

— Vă pot ajuta cu ceva? mă întreabă ea.

Să fie fiica lui Z.G.? Sora mea vitregă?

— Il caut pe Li Zhi-ge.

— Despre ce e vorba?

Vocea ei melodioasă se înăspreşte, trădând o uşoară iritare, poate chiar teamă.

— Am bătut cale lungă, îi spun eu, ridicând uşor valiza.

Chiar şi făcând abstracţie de bagajul meu, nu se poate să nu-şi dea seama că nu sunt de prin părţile astea.

— E o problemă personală şi este foarte important să vorbesc cu el.

Fata se dă la o parte, lăsându-mă să păşesc înăuntru. Antreul este spaţios. Podelele lustruite din lemn de mahon se întind de-a lungul unui hol lung. In dreapta mea zăresc o sufragerie plină de mobilier din timpul dinastiei Ming. Crescând în Cartierul Chinezesc, ştiu să recunosc falsurile, iar piesele astea sunt veritabile şi de bună calitate. Dar mă cutremur când văd pereţii: peste tot postere peste postere cu mama şi mătuşa. Sunt tinere şi radioase, înveşmântate în haine

frumoase, surprinse în tot felul de ipostaze - pregătindu-se să sară într-o piscină, coborând din avion şi făcând cu mâna, savurând şampanie la un ceai dansant. Mama şi mătuşa depănau adesea amintiri de pe vremea când erau „fete frumoase“. Iar acum, iată-le, înrămate şi etalate ca într-un muzeu privat. Simt o luptă care se stârneşte în mine pentru că simt încă supărată pe ele, dar chipurile lor îmi dau curaj.

— Luaţi loc, vă rog, îmi spune tânăra.

Mă supun, iar ea părăseşte camera discret. După câteva momente, intră o altă tânără îmbrăcată exact la fel. Fără să sufle un cuvânt, îmi toarnă o ceaşcă de ceai şi se retrage cu spatele din încăpere.

Tata are servitori! Nu aşa mi-am imaginat viaţa lui.

— Ce doreşti? se aude o voce de bărbat.

E el. Dintr-odată, încep să tremur atât de tare, încât mi-e frică să mă ridic. Am bătut atâta drum rupând atâtea legături...

— Pot să vorbesc cu dumneavoastră? întreb eu, conştientă de tremurul care a pus stăpânire pe vocea mea. Sunteţi ocupat?

— De fapt, chiar sunt, îmi răspunde el pe un ton tăios. Mă pregătesc să plec la ţară. Nu se poate să nu ştii lucrul ăsta. Aşa că te-aş ruga să mă laşi să mă întorc la împachetat. Am o mulţime de lucruri de făcut...

— Sunteţi Li Zhi-ge?

— Bineînţeles că sunt!

— Cu mult timp în urmă, aveaţi un alt nume. Lumea vă cunoştea drept Z.G. Li...

— Mulţi foloseau nume diferite pe vremea aia. Pe-atunci adoptasem obiceiurile occidentale la modă. Mi-am înţeles greşeala. M-am schimbat cu trecerea timpului şi continui să mă schimb şi în ziua de azi.

— Sunteţi acelaşi artist care obişnuia să picteze fete frumoase?

Mă priveşte de sus, cu nerăbdare. Arată cu mâna spre pereţi.

— Nu se vede? Şi vremurile alea le regret...

— Le-aţi pictat vreodată pe Pearl şi May Chin?

Nu-mi răspunde - chiar dacă de data asta răspunsul se găseşte pe pereţii încăperii -, dar chipul i se întunecă şi pare să se întristeze.

— Dacă ai venit să mă chinui, te oboseşti degeaba, îmi spune

el pe un ton aspra.

„Despre ce vorbeşte?“

— Pearl Chin e mătuşa mea, îi dau eu înainte. Mama mea e May Chin. Am nouăsprezece ani.

Pe măsură ce vorbesc, îi urmăresc fiecare reacţie. Rezerva lui întunecată dispare, făcând loc unei palori fantomatice.

— Sunt fiica ta.

Se prăbuşi în fotoliul din faţa mea, holbându-se la chipul meu. Aruncă o privire peste posterele de pe zidul din spatele meu, după care se întoarce spre mine.

— Oricine ar putea pretinde aşa ceva.

— Dar de ce ar face-o? vine replica mea ageră. M-au botezat Joy, continui eu.

Spun „m-au“ şi mă rog să nu mă întrebe de ce. Nu simt pregătită să-i spun totul acum.

— Am auzit că Pearl şi May au murit...

— N-au murit.

Scotocesc prin geantă, scot portofelul şi îi arăt o fotografie făcută vara asta, când am fost pentru prima oară la Disneyland. Mama şi mătuşa s-au gândit că se cădea să ne îmbrăcăm frumos. Mătuşica May a purtat o rochie de bumbac, cu corset şi jupon înfoiat. Mama s-a îmbrăcat cu o fustă plisată şi o bluză pe corp. Se duseseră amândouă la coafor ca să-şi facă părul şi purtaseră pe cap eşarfe din mătase care să le protejeze coafurile înalte. Pentru a-şi completa ţinuta au purtat pantofi cu toc. Cum era de aşteptat, ne-am dondănit serios când a venit vorba de cum urma să mă îmbrac eu. In cele din urmă am căzut de acord asupra unei fuste creion, o bluză albă, fără mâneci, şi balerini. Tata ia poza cu noi trei în faţa lui Peter Pan.

Privirea începe să mi se înceţoşeze şi clipesc repede ca să-mi opresc lacrimile. Z.G. studiază fotografia cu o expresie pe care nu ştiu să o descifrez. Să fie dor? Dragoste? Regrete? Poate conştientizează că tot ce i-am spus e adevărat.

— May, spune el, lungind silaba, după care, dându-şi seama că stau cu ochii pe el, îşi îndreaptă umerii. Ei bine, atunci, ele unde sunt? De ce n-au venit cu tine? De ce te-ar trimite aici singură?

Şi el le numeşte tot „ele“ şi n-am de gând să-l corectez.

— Sunt în Los Angeles. Apoi, ca să sune mai bine, adaug Haolaiwu - Hollywood.

Nu pare să bage de seamă că nu i-am răspuns la celelalte întrebări, pentru că spune:

— May şi-a dorit dintotdeauna să meargă la Haolaiwu.

— Ai văzut-o în filme? Apare într-o mulţime de filme. Şi eu! Obişnuiam să lucrăm împreună. La început am fost figurante şi apoi... Ne-ai văzut?

Mă priveşte de parcă aş fi cine ştie ce creatură de pe altă planetă.

— Joy, Joy ziceai că te cheamă, nu? Aici - arată în jurul lui - suntem în China. Aici nu vedem filme de la Hollywood. Apoi, după o pauză : De unde eşti? Cum ai ajuns aici?

— Imi pare rău, credeam că ţi-am spus. Sunt din Los Angeles. Am venit să te cunosc şi să mă alătur luptei revoluţionare!

Işi lasă capul pe spate, contemplând parcă tavanul.

— Ce-ai făcut? mă întreabă el când îşi întoarce privirea spre mine. Eşti nebună?

— Ce vrei să spui? Voiam să te cunosc, îi spun eu. Nu mă vrei?

— Nici nu ştiam că exişti până acum câteva minute.

Se uită peste umărul meu, spre antreu. Se încruntă când îmi zăreşte valiza.

— Ce ai de gând să faci? Dialectul tău Wu nu e cine ştie ce. Merge, dar cei mai mulţi oameni îşi vor da seama că nu eşti de aici. Chiar şi dacă şanhaieza ta ar fi perfectă, se vede că locul tău nu-i aici, cu hainele şi cu părul ăsta.

De ce face totul să pară atât de groaznic?

— Nu se poate ca mama şi mătuşa ta să fi fost de acord cu venirea ta aici, adaugă el.

Imi dau seama că încearcă să scoată mai multe de la mine, dar n-am de gând să-l las.

— Guvernul chinez i-a rugat pe cei ca mine să vină aici, îi spun eu, încercând să dau glas entuziasmului pe care-l simţeam de luni bune. Vreau să ajut la construirea Noii Societăţi.

Dar a fost ca atunci când ridici capacul de pe un vas cu orez. Tot aburul meu a scăpat prea repede. De ce nu e fericit să mă vadă? De ce nu m-a îmbrăţişat, nu m-a sărutat?

— Da, dar eşti singura care e... care e...

Inghite în sec. Aştept să spună cuvintele pe care vreau să le aud.

— Care e fiica mea.

Rămâne tăcut frământându-şi bărbia cu degetele. Mă priveşte din când în când, cântărind lucrurile, reflectând. Pare că încearcă să găsească soluţia la o problemă foarte spinoasă. Dar care să fie problema?

— Eşti artistă? mă întreabă în cele din umiă.

Curioasă întrebare. Nu cred că m-ar numi cineva artistă, aşa că mint.

— Da, lumea aşa mi-a spus de când mă ştiu.

— Atunci, vorbeşte-mi despre cele patru feluri de artă.

Să înţeleg că sunt testată? Imi muşc buza de jos ca să-mi ascund dezamăgirea şi încerc să-mi aduc aminte de lucrurile pe care le-am văzut prin Cartierul Chinezesc. Toată lumea are calendare cu Anul Nou Chinezesc. Până şi Cafeneaua lui Pearl a făcut un calendar pe care l-am oferit celor mai fideli clienţi.

— Calendarele pentru Anul Nou, mă hazardez eu pe un ton nesigur.

— Aşa. Sunt una dintre cele patru forme de artă acceptate. Sunt pentru ţărani - ca arta populară - şi, prin urmare, sunt bune pentru mase. Portretele politice şi afişele de propagandă intră şi ele în categoria asta.

Mi-amintesc ceva ce-am învăţat la Universitatea din Chicago, aşa că mă apuc să recit:

— Mao spunea că arta trebuie să deservească muncitorii, ţăranii şi soldaţii. Ar trebui să fie strâns legată de practica revoluţionară...

— N-ai terminat cu cele patru forme de artă. Ce-ai de zis despre Realismul Socialist?

Asta chiar că îmi amintesc de la facultate.

— Oferă o imagine ştiinţifică - ca o oglindă - a realităţii: masele ridicând un dig, tinere ţesând pânzeturi în fabrici, tractoarele şi tancurile coborând împreună de-a lungul unui drum de ţară, unind muncitorii şi soldaţii. Ca lucrările pe care le-aţi făcut pentru China Reconstructs. Mama şi mătuşa - nici de data asta nu precizez care era care - obişnuiau să păstreze numerele în care vă apăreau lucrările.

— May le-a văzut?

Iarăşi May. Pare să fie mai curios în privinţa lui May decât a mea.

— Da, şi le-a prins în piuneze pe perete, deasupra patului.

Un zâmbet uşor îi înfloreşte pe buze. Se vede că se simte flatat.

— Ce altceva? mă întreabă.

Despre May? Despre artă? Mă rezum la artă.

— Mai sunt desenele. Bune pentru politică...

Dă din cap, dar îmi dau seama că mintea lui încă se mai delectează cu gândul că undeva departe, în altă ţară, cineva mai e şi acum cu gândul la el.

— Şi a patra? mă întreabă.

Sângele mi se urcă în obraji. Parcă tot ce-am învăţat sau văzut vreodată mi s-ar fi evaporat din memorie. Revăd în minte pereţii casei noastre din Cartierul Chinezesc, din cafenele şi anticariate, garajele şi magazinele în care am intrat toată viaţa...

— Peisaje! Flori şi fluturi! Femei frumoase care îşi privesc oglindirea în iazuri sau lâncezesc în foişoare! Caligrafia!

Una dintre astea tot trebuie să fie.

— Pictura tradiţională chinezească, spune el pe un ton aprobator. Este la polul opus faţă de calendarele de Anul Nou. Destul de ruptă de viaţa soldaţilor, muncitorilor şi ţăranilor. Unii o consideră prea elitistă, dar cu toate astea este o formă artistică acceptată. Deci, care-i specialitatea ta?

— Lumea din Cartierul Chinezesc a spus dintotdeauna că caligrafia mea e desăvârşită...

— Arată-mi.

Acum trebuie să mai şi caligrafiez pentru omul ăsta - tatăl meu? Ce importanţă au calităţile mele artistice? încearcă oare să afle dacă sunt intr-adevăr fata lui? Dacă dau greş?

Z.G. se ridică şi-mi face semn să-l urmez în birou. Scoate cele patru comori ale studiului: hârtie, piatră pentru cerneală, sumi şi pensulă. O cheamă pe una dintre servitoare şi-i cere să aducă apă. Apoi, urmăreşte cum pisez cerneala pe piatră şi o amestec cu apă până ce obţin opacitatea dorită, felul în care ţin pensula şi o plimb pe suprafaţa hârtiei în timp ce scriu un cuplet. Nu vreau să scriu o formulă obişnuită, ca „Fie ca anul care vine să vă binecuvânteze cu pace şi protecţie“. Un cuplet reuşit are nevoie de simetrie - frază cu frază, substantiv cu substantiv şi verb cu verb. Pentru prima parte a cupletului aştern pe hârtie „Iarna trece, zăpada se risipeşte, apa străluceşte“. De cum termin, mă apuc de partea a doua, care ar

atârna pe cealaltă parte a uşii: „Soseşte primăvara, înfloresc florile, pasărea cântă.“

— Ch 7 yun-ul tău - rezonanţa respiraţiei - e bun, îmi spune Z.G., dar după cum a observat însuşi marele nostru conducător, tipul acesta de artă nu mai poate fi văzut ca un ideal în sine. Aşadar, te foloseşti de tradiţie pentru a deservi prezentul? Fără doar şi poate. Nevoia ta este mare în clipa asta, îmi dau seama. Mă uit la munca ta şi nu sunt sigur dacă văd rămăşiţe feudale sau flori înmiresmate, dar ai avea de învăţat de la mine.

Nu l-am înţeles nici pe jumătate. Cum a văzut el rămăşiţe feudale sau flori înmiresmate în cupletul meu? Nu contează, important e că am trecut testul.

— E bine c-ai venit azi, pentm că plec la ţară să-i învăţ pe ţărani despre artă, mă anunţă el. Vii cu mine în calitate de asistentă. Am primit destule cupoane de orez pentru... pentru călătoria mea cât să ne ajungă amândurora. Oamenii de la ţară nuşi vor da seama cât de neştiutoare eşti.

La ţară? Fiecare decizie pe care o iau mă trimite şi mai departe de lumea pe care o cunosc. Mă cuprinde teama şi totuşi sunt încântată... şi onorată.

O oră mai târziu, Z.G. iese din casă cu cu un bagaj format din două bucăţi din lucrarea sa, Long March, şi i le înmânează şoferului, care le înghesuie împreună cu valiza mea şi alte câteva cutii şi pungi cu materiale pentru pictură în portbagajul limu- zinii Red Flag[1]. Apoi, şoferul ne duce până la doc, unde urcăm la bordul unui feribot cu destinaţia Hangzhou. După ce ne lăsăm bagajele în cabină, mergem la restaurant. Z.G. comandă pentru amândoi, iar mâncarea e destul de bună. In timp ce mâncăm, încearcă să-mi explice ceea ce urmează să facem, iar eu mă străduiesc să mă arăt vrednică de compania lui.

— Suntem la sfârşitul unei campanii numite „Să înflorească o sută de flori“...

— „Şi să se întreacă o sută de şcoli“, i-o iau eu înainte. Am auzit despre asta. Mao a încurajat artiştii, scriitorii, ei bine, pe toată lumea să aducă critici la adresa guvernului în încercarea de a menţine revoluţia actuală, aflată în continuă dezvoltare.

Şi îmi aruncă din nou una dintre acele priviri ale căror

înţelesuri nu le pot desluşi.

— Ca parte a campaniei, artiştii ca mine au fost rugaţi să iasă din atelierele lor, să ia contact cu poporul şi să cunoască viaţa adevărată, continuă el. Mergem în satul Dragonul Verde din provincia

---

[1] Limuzină construită de concernul First Automobile Works din China.

Anhwei. E unul dintre colectivele noi. Sunt...

— Şi despre ele am auzit! strig eu. Am citit despre ele în China Reconstructs. S-a început întâi cu reforma agrară, când proprietarii de pământ şi-au cedat terenurile poporului...

— Mai bine zis le-au fost confiscate şi redistribuite.

— Eu nu asta am citit, ripostez eu. Ar trebui să fii mândru de realizarea asta. După mai bine de două mii de ani, sistemul feudal de proprietate a fost abolit...

— Şi clasa moşierilor a fost distrusă...

— Apoi, oamenilor li s-a cerut să formeze grupări de ajutor reciproc de cinci până la cincisprezece gospodării şi să muncească împreună, continui eu, trecând peste comentariul său acid. Acum doi ani s-au format colectivele. Până acum, între o sută şi trei sute de gospodării au fost aduse laolaltă, împărţind atât munca, cât şi beneficiile.

— Un mod cam simplist de a vedea lucrurile, răspunde el, şi din nou nu mă pot abţine să-i remarc tonul sec. Dar ai dreptate, mai mult sau mai puţin. Oricum, cert e că mă duc în satul Dragonul Verde. După aceea, la momentul cuvenit, n-avem decât să vedem cum vor decurge lucrurile.

Se întoarce şi priveşte pe fereastră. Incerc să-mi aduc aminte dacă ştiu ceva despre provincia Anhwei. Nu acolo avea loc acţiunea din filmul The good earth? Aproape că am copilărit jucându-mă pe platoul fermei lui Wang, care făcuse parte din Oraşul Chinezesc, atracţia turistică unde lucrau şi părinţii mei. O gospodărie ţărănească mi se va părea un mediu familiar: găini ciugulind în faţa prispei, unelte din lemn, o masă simplă, câteva scaune.

In Hangzhou stăm într-o casă de oaspeţi destul de curată, dar cu o toaletă turcească la capătul holului, folosită la comun. Z.G. mă duce la un restaurant de pe lac. Pălăvrăgim despre

felurile de mâncare: supă de peşte cu tăiţei de orez, mâncare de mazăre şi orez. El îmi spune Joy, iar eu îl numesc Z.G. La desert, servim clătite făcute cu porumb proaspăt şi presărate cu zahăr pudră. După masă, ne plimbăm pe malul lacului. In timp ce merg alături de tatăl meu îmi simt inima şi stomacul pline, lată-mă în China, pe malul unui lac acoperit la apus de sclipiri rozalii. Sălciile plângătoare îşi înmoaie în apă ramurile atâmânde. Nu mă pot hotărî încotro să-mi îndrept privirea sau ce privelişte mă face mai fericită: să urmăresc cu privirea cele două umbre lungi din faţa noastră sau chipul lui în lumina mângâietoare.

Joy

O primăvară de bambus

In dimineaţa primei mele duminici petrecute în China, nu ştiu prea bine la ce să mă aştept. Toată viaţa am mers la slujbă sau la şcoala de duminică, fie la activităţile misionare, fie la slujbele bisericii metodiste. Chiar şi în perioada şederii la Chicago am mers la slujbă. Dar azi? Când Z.G. iese din camera lui, arată cu totul altfel. Nu mai poartă costumul cu croială elegantă. în schimb, e îmbrăcat cu nişte pantaloni largi, o cămaşă albă, cu mâneci scurte, şi sandale. Mă vede într-o pereche de pantaloni trei sferturi, cu o bluză albă, fără mâneci, pe care mi-a cumpărat-o mătuşica May la reducerile de anul trecut de la magazinul Bullock’s. După părerea ei, era o ţinută „vioaie, proaspătă şi tinerească” dar lui Z.G. nu pare să-i placă.

După un mic dejun la care am mâncat terci de orez, turte din orez umplute cu verdeţuri picante, fructe proaspete de moşmon japonez şi un ceai tare, luăm o altă barcă şi traversăm un râu mic până la Tun-his, unde un taxi-bicicletă ne duce până la staţia de autobuz. Tun-hsi e mic în comparaţie cu Shanghaiul şi destul de anost faţă de frumuseţea oraşului Hangzhou. Clădirile sunt modeste şi nu pare să existe cine ştie ce industrie. Aduce doar cu un loc în care oamenii din zonă vin să vândă sau să facă negoţ cu produse şi alte bunuri de larg consum făcute în casă. Ajungem în staţia de autobuz plină ochi

de călători şi mărfuri. Oamenii în port tradiţional poartă tunici albastre, podoabe pe cap ţesute în culori vii şi bijuterii de argint lucrate manual. Aud dialecte pe care nu le înţeleg, lucru destul de curios, pentru că suntem încă foarte aproape de Shanghai. Lumea se holbează la mine, dar în loc să-mi întoarcă spatele, aşa cum făcuseră atâţia în Shanghai, mă întâmpină cu rânjete largi - adesea ştirbe.

Ne urcăm într-o rablă de autobuz. Pasagerii miros a usturoi şi asudă din ce în ce mai tare ducând cu ei bebeluşi care plâng, găini şi raţe vii, plase cu mărfuri, borcane cu murături şi alte săraturi care duhnesc, curg şi care până la finalul zilei imput autobuzul. In curând şoseaua începe să se înguste, apoi se transformă într-un drum de pământ. Urcăm pe dealuri joase. Il întreb pe Z.G. cât mai avem până ajungem în satul Dragonul Verde.

— Nu sunt sigur. N-am mai fost niciodată acolo. Am auzit că pe vremuri era un sat foarte prosper. O să stăm într-o vilă.

Işi strânse buzele. Tata, Sam, obişnuia să facă asta în locul ridicatului din umeri.

— Nu sunt sigur ce înseamnă asta.

Z.G. spune că Dragonul Verde se află la 400 de kilometri distanţă de Shanghai. Asta înseamnă în jur de 250 de mile, dar drumul, dacă poate fi numit drum, e atât de prost, încât autobuzul înaintează greu, hurducăindu-se. După mai multe ore, opreşte. Şoferul strigă numele mai multor sate, printre care şi Dragonul Verde. Noi doi suntem singurii care coboară. Eu îmi car valiza, iar Z.G. îşi duce bagajele şi cutiile. Autobuzul ne-a lăsat pe un drum prăfuit, în mijlocul pustietăţii. In sfârşit îşi face apariţia un băiat într-o căruţă la care e înhămat un măgar. Z.G. vorbeşte cu el. Nici dialectul ăsta nu-l înţeleg, dar mai prind câte un cuvânt pe ici-colo. Z.G. mă ajută să urc în spatele căruţei, după care aruncă şi bagajele, iar el se cocoaţă lângă băiatul care mână măgarul. Pe partea dreaptă femei şi bărbaţi muncesc pe câmpuri de orez. In zare, pe un câmp îmbibat de apă, un bivol indian trage la plug. E o lume atât de diferită, iar preţ de o clipă mă întreb dacă voi fi în stare să fac asta, să trăiesc la ţară, să învăţ să muncesc la câmp, şi chiar să-l ajut pe Z.G.

E aproape ora cinci când în cele din urmă băiatul struneşte măgarul şi ne dăm jos din căruţă. Z.G îmi atârnă pe umeri două

raniţe, iar pe restul le ia el. Apoi ne luăm bagajele şi ne începem drumul lung, agale, urcând pe o potecă, peste un mic deal şi coborând o vale îngustă, la umbra ulmilor. Trecem pe lângă un indicator scris de mână, pe care citim:

Faceţi curat după animale.
Trăiţi în armonie.
Respectaţi oamenii şi pământul.

E aici. în sfârşit, am ajuns. Intrăm în Colectivul din satul Dragonul Verde. Sălciile se leagănă uşor în bătaia vântului. în faţa noastră se întinde un scuar, un spaţiu deschis cu un singur copac masiv crescut în mijloc. La marginea scuarului, stă de veghe un tânăr aşezat pe un bolovan şi cu coatele pe genunchi. E în picioarele goale. Are părul atât de negru, încât aruncă străluciri albăstrii în lumina soarelui. Când ne vede, sare în picioare şi o rupe la fugă înspre noi.

— Sunteţi tovarăşul Li? întreabă el.

Z.G. dă din cap în semn că da.

— Şi ea e fata mea.

Are o figură deschisă, dinţii albi şi drepţi. Tricoul din bumbac lasă să i se ghicească umerii largi, puternici.

— Eu sunt Feng Tao, ne spune el. Şi sunt gata să învăţ.

— Eu sunt cel care speră să înveţe de la tine, îi răspunde Z.G. pe un ton ceremonios.

Z.G. vorbeşte în acelaşi dialect rural, grosolan, pe care-l folosise şi cu băiatul din căruţă, dar pe măsură ce ascult schimbul acesta simplu de replici, încep să deprind nuanţele din intonaţie şi pronunţie care fac modul lui de a vorbi atât de diferit de dialectele şanhaiez şi Wu, şi chiar şi de cel standard, mandarin, folosit în regiune.

Tao îmi ia raniţele de pe umeri şi ne conduce spre mijlocul scuarului, la copacul umbros, plin cu flori albe, înmiresmate, care seamănă cu bobocii de sângele-voinicului. Nu văd niciun stâlp electric sau de telefon. Nici urmă de maşini sau scutere şi totuşi în aerul proaspăt se simte-un vag iz de benzină, parfumat de mirosul verdeţii. Găinile ciugulesc de pe jos, aşa cum îmi închipuiam. La dreapta mea, copaci înalţi şi subţiri mărginesc un pârâu. Frunzele tremură în briza uşoară. De cealaltă parte a pârâului urcă o cărăruie spre un deal presărat de case micuţe.

Trebuie să fie versiunile în mărime naturală ale fermei lui Wang. La stânga mea se întinde un zid înalt, cenuşiu.

Tao ne conduce pe o potecă, de-a lungul zidului, până ce dăm de o poartă lucrată cu grijă, ornată cu o friză sculptată, deasupra căreia tronează o oglindă. Intrăm pe poartă şi ajungem în- tr-o curte. Pe perete - tot unul exterior - atârnă, înşirate pe sfoară, peşte şi picioare de porc, puse la uscat. Ce ciudat.

— Kumei, vino repede! strigă Tao. Au ajuns.

O femeie tânără îşi face apariţia în pragul uşii. E cam de vârsta mea şi duce în braţe un băiat de vreo patru anişori. Două cozi împletite, legate cu fire de lână stacojie, îi atârnă legănându-se de-o parte şi de alta a capului. E rumenă în obraji şi mai scundă ca mine, dar trupul ei pare mult mai solid şi mai vânjos. E o fată drăguţă, afară de cicatricele pronunţate care îi coboară de-a lungul gâtului, până pe umărul şi braţul stâng.

— Huanying! Huanying! Bine aţi venit! Bine aţi venit! ne întâmpină ea pe un ton melodios. Eu sunt Feng Kumei. O să staţi aici, cu mine. Aţi mâncat?

Intr-adevăr, mi-ar pica bine ceva de mâncare, un ceai, un duş, dar nu apuc să spun ceva, pentru că Tao mi-o ia înainte:

— Dar toată lumea aşteaptă.

— Atunci, te rog, du-ne de îndată acolo unde urmează să muncim, îi spune Z.G.

— Speram să spuneţi asta, îi răspunde Tao.

Ne lăsăm bagajele şi hainele în curte. Kumei lasă băieţelul jos şi îi spune să se întoarcă în casă. După ce copilul dă fuga înăuntru, noi patru pornim afară din curte, urmăm zidul până în scuar şi intrăm într-o clădire învecinată, cu acoperiş din ţiglă şi cornişe îndreptate în sus.

— Aici era vechiul templu al familiei moşierului şi de altfel al întregului sat, pentru că la noi toată lumea poartă acelaşi nume de familie, Feng, ne explică Tao. După Eliberare, am folosit templul pentru întruniri. Veniţi, veniţi.

Imi face semn. Ceva în legătură cu gestul lui mă face să-l urmez îndeaproape. Cu toate că de afară clădirea părea să aibă un acoperiş masiv, interiorul seamănă mai degrabă cu o curte în aer liber, care lasă să pătrundă lumina ultimelor zile de vară. Stâlpi imenşi din lemn, vopsiţi într-un roşu sângeriu, sprijină părţile acoperişului care încadrează curtea. în mijloc

duşumeaua este lăsată şi îmbibată cu apă. Crapii înoată haotic printre pietrele acoperite de muşchi. Eleşteul îţi dă o senzaţie de răcoare, cu toate că temperatura aerului nu e nici aici mai înviorătoare, iar umezeala se simte din plin. Chiar şi cu acoperişul deschis, mirosul de benzină se simte şi aici deşi, de când am sosit, nu am văzut nici urmă de maşină sau motor.

Las părul să alunece în voie pe hârtie, amintindu-mi să las mâna moale, fără să pierd controlul asupra tuşelor de culoare. Lângă mine, Tao imită modul în care ţin pensula şi, cu o privire hotărâtă, îndoaie coala de hârtie.

Pictarea unei ramuri de bambus pare o sarcină simplă, iar lumea lucrează cu spor. Z.G. se plimbă prin sală, făcând comentarii ca „Prea multă cerneală“ sau „Toate frunzele ar trebui să arate exact la fel“. Apoi, se apropie de Tao şi de mine. Mai întâi se uită peste lucrarea mea.

— Nu te pot învinui că nu înţelegi în profunzime esenţa bambusului, dar trebuie să încerci să-ţi controlezi libertatea de exprimare şi să te joci mai puţin cu cerneala. Câteva tuşe simple de penel sunt suficiente pentru a sugera starea spirituală a subiectului. Trebuie să evoci natura, nu să o copiezi.

Sunt dezamăgită că nu l-am impresionat şi mi-e jenă că am fost criticată de faţă cu ceilalţi. M-am aprins la faţă şi-mi ţin privirea în pământ.

Z.G. trece mai departe, la Tao.

— Te pricepi foarte bine la stilul hsy-yi al picturii libere, începe el. Ai mai fost instruit şi în altă parte, tovarăşe Feng?

— Nu, tovarăşe Li. E prima oară când pun mâna pe pensulă.

— Nu fi modest, Tao, strigă iarăşi bătrâna din primul rând şi-i face semn lui Z.G. să vină mai aproape. Şi când era copil Tao ne distra cu desenele pe care le făcea pe pământ.

— Când s-a mai mărit, intervine cineva, îi dădeam hârtie şi o cană cu apă ca să se înveţe să picteze. Se folosea de deget pe post de pensulă. Apa ajungea pe hârtie şi, pentru câteva secunde, vedeam munţi, râuri, nori, dragoni, câmpuri...

— Chiar şi faţa măcelarului, sare altcineva plin de entuziasm. Apoi, când apa se evapora Tao o lua de la capăt.

Z.G. stă aşa, privind pictura lui Tao, ciupindu-şi bărbia cu degetele, aparent imun la laudele sătenilor. După o pauză

lungă, ridică privirea.

— Ajunge pentru seara asta.

In timp ce oamenii se ridică de pe podea şi se îndepărtează eare-ncotro, Z.G. îl bate pe Tao pe umăr în semn de laudă. Am crescut într-o casă în care atingerile erau rare, aşa că rămân uimită văzând gestul lui Z.G. Drept răspuns la această laudă neaşteptată, pe chipul lui Tao înfloreşte acelaşi zâmbet larg şi luminos cu care ne întâmpinase la sosire.

Adun picturile. Sunt groaznice, pline de pete mari de cerneală lipsite de orice fineţe. La vederea lor, mă simt mai bine în legătură cu lucrarea mea, asta până când îmi amintesc de critica aspră a lui Z.G. De ce a trebuit să fie atât de rău şi încă de faţă cu toată lumea?

In timp ce ne întoarcem împreună cu Tao şi Kumei la vilă, soarele coboară în spatele dealurilor, învăluind totul într-o strălucire aurie. Când ajungem la poarta principală, Tao ne urează noapte bună. Deşi toată lumea din sat poartă acelaşi nume de familie, mă gândeam că Tao şi Kumei ar putea fi căsătoriţi şi, într-un fel, mă simt uşurată când aflu că nu-i aşa. Z.G. o urmează pe Kumei pe poartă, dar eu mai rămân o clipă pe loc, urmărindu-l pe Tao, care se îndepărtează cu paşi mari pe potecă, traversează un pod din piatră şi se îndreaptă spre dealuri. Apoi mă întorc şi intru în vilă. Valiza mea e tot în curtea din faţă. O iau de jos şi mă afund şi mai tare în complex, pe urmele celorlalţi. Pentru prima oară, cuvântul „vilă“ îşi găseşte ecou în mintea mea. N-am mai fost niciodată într-un asemenea loc. Cu sute de ani în urmă trebuie să fi fost o clădire frumoasă şi modernă, dar în ochii mei, în ochii unei fete din Los Angeles, pare destul de primitivă. Poteci şi coridoare înguste din piatră leagă o serie de curţi în aer liber, înconjurate de clădiri din lemn cu două etaje. Totul îmi pare confuz, şi-mi dau seama imediat că de fapt nu ştiu unde mă aflu.

O urmăm pe Kumei în bucătărie. Dar e o bucătărie cum n-am mai văzut niciodată, în aer liber, fără acoperiş, ceea ce e plăcut pe zăpuşeala din noaptea asta. Un cuptor masiv din cărămidă stă lipit de perete. Mai zăresc un zid care nu-mi trece de brâu. Mă uit de partea cealaltă şi dau cu ochii de o troacă goală, de nişte fân murdar şi noroi uscat.

— A trebuit să dăm porcii colectivului, îmi explică femeia, observând interesul de pe chipul meu.

Porci în bucătărie? Intr-o vilă? Mintea mea face eforturi să priceapă ceea ce observă în jur. Asta nu seamănă deloc cu Oraşul Chinezesc. O să mâncăm aici? Pare destul de murdar, genul de murdărie pe care o găseşti în aer liber. Suntem practic afară, iar eu una n-am mai fost niciodată cu cortul.

Z.G. şi cu mine ne aşezăm pe nişte bănci care seamănă cu capre de tăiat lemne aşezate în jurul unei mese cioplită grosolan în lemn. Kumei ne toarnă cu polonicul în străchini supă de porc şi legume aromată cu ardei iute. E delicioasă. După aceea mâncăm nişte orez la temperatura camerei, scos dintr-un recipient de tablă.

In timpul ăsta, Kumei pălăvrăgeşte. Băieţelul pe care-l văzusem cu ea mai devreme e fiul ei. Il cheamă Ta-ming. Tot aici locuieşte şi o femeie bătrână pe nume Yong. N-a venit la lecţia de pictură pentru că pe vremea orânduirii feudale i s-au legat picioarele şi nu poate să meargă prea mult.

După masa de seară Kumei ne conduce înapoi prin labirintul de coridoare şi curţi în aer liber. Aflăm că vila are douăzeci şi nouă de dormitoare.

— De ce nu locuieşte mai multă lume aici? întreb eu, gândindu-mă că, dacă satul Dragonul Verde este un colectiv, atunci n-ar trebui ca mai mulţi oameni să împartă casa asta mare?

— Nu contează, nu contează, spune Kumei, fluturând din mână a nepăsare. Am eu grijă de ea pentru oameni.

Ceea ce nu-mi oferă un răspuns la întrebare.

In cea de-a treia curte, Kumei ne conduce într-o clădire. Intrăm într-un fel de cameră de zi cu pereţi din lemn de culoarea siropului de arţar. In celălalt capăt, două panouri din lemn sculptat acoperă ferestrele. Deasupra lor atârnă o sculptură murală în lemn, poleită cu aur, înfăţişând jocul unor veveriţe într-o boltă de viţă de vie doldora de ciorchini de struguri. In mijlocul încăperii tronează o masă, iar câteva scaune stau sprijinite de perete. De-o parte şi de alta a încăperii se găsesc câte două uşi.

— Aici o să dormiţi voi, ne spune Kumei. Vă puteţi alege camerele.

Z.G. cercetează în grabă fiecare încăpere şi optează în cele din urmă pentru a doua din stânga. Eu aleg camera alăturată. E mică, dar pare şi mai îngustă din pricina unui pat matrimonial

antic cu cadru generos şi baldachin sculptat care ocupă mare parte din spaţiu. Nu-mi vine să cred că voi dormi în ceva atât de luxos. Pe de altă parte, n-am văzut nici urmă de baie sau de lumină electrică, iar bucătăria era fară îndoială anapoda. Ce-i asta, vilă sau casă ţărănească?

Las jos valiza şi mă întorc spre Kumei.

— Unde e baia?

— Baia?

Kumei pare confuză. Spun cuvântul care înseamnă toaletă, dar până şi asta pare să o buimăcească.

— Vrea să ştie unde poate să se spele pe faţă şi să-şi facă nevoile, strigă Z.G. din camera lui.

— Să-ţi arăt, îmi spune Kumei chicotind.

— După ce termini, adaugă Z.G., poţi să-mi aduci în cameră un termos cu apă fierbinte şi un castron?

Imi vine să-i aduc aminte că asta este Noua Societate şi că Kumei nu e servitoarea lui, dar pe ea nu pare să o deranjeze. îmi iau portfardul cu articolele de toaletă şi o urmez înapoi în complexul de clădiri. Ieşim pe poarta din faţă şi mergem de-a lungul unei poteci până ajungem la un jgheab cu apă. Mă uit la jgheab şi apoi la Kumei. Mimează spălatul pe faţă. Prea bine, atunci, probabil că ştie ea ce face, aşa că îmi înmoi periuţa în jgheab şi mă spăl pe dinţi. Imi dau cu puţină apă pe faţă, iar ea îmi urmează exemplul. Nu mi-am împachetat şi prosop când am plecat din Los Angeles, aşa că mă iau după Kumei şi îmi şterg apa de pe faţă cu braţul, lăsând restul pe seama aerului uscat al nopţii.

Când ne întoarcem în complex, o iau pe Kumei de cot.

— Urma să-mi arăţi unde să-mi fac nevoile.

Mă conduce înapoi în camera mea şi arată cu degetul spre ceva care seamănă cu untarul pe care unul dintre profesorii mei din şcoala primară îl adusese într-o zi la oră ca să ne înveţe despre vremurile de la începutul colonizării. E făcut din lemn, înalt de aproape jumătate de metru, mai mare la bază şi închis cu un capac. Va trebui să folosesc chestia asta? Doamne sfinte!

— N-aveţi aşa ceva în Shanghai? mă întreabă Kumei, văzând expresia de pe faţa mea.

Nu ştiu dacă au aşa ceva în Shanghai, dar eu dau din cap în semn că nu. Kumei chicoteşte şi de data asta.

— Asta e oala ta de noapte. Iei capacul, te aşezi şi îţi faci

nevoile.

Se opreşte, după care adaugă:

— Nu uita să-i pui capacul după ce termini. De nu, o să te pomeneşti cu un miros urât şi o puzderie de muşte!

N-aş putea spune că informaţia asta mă încântă. In plus, mă face să-mi dau seama că la plecarea de acasă nu mi-am luat cu mine hârtie igienică, ca să nu mai vorbim de provizii pentru ceea ce mama şi mătuşa mea au numit întotdeauna „vizita surioarei mici şi roşii“. Şi-acum ce mă fac?

Kumei îmi urează noapte bună şi închide uşa camerei mele. Mă aşez pe marginea patului - lemn tare, acoperit cu o umplutură de pene şi o plapumă - încă încercând să mă obişnuiesc cu toate astea. Vreau ca ţara asta să fie perfectă, să profit din plin de timpul petrecut aici, dar multe dintre cele văzute azi au fost fie foarte primitive, fie destul de înfricoşătoare. Trag aer în piept ca să mă liniştesc şi apoi arunc o privire în jur. Singura fereastră din încăpere e doar o deschidere acoperită de un alt panou cioplit. Intunericul devine din ce în ce mai adânc, iar greierii fac un tărăboi în toată regula. Pe masă e o lampă de ulei, dar n-am chibrituri cu care să o aprind. Şi chiar dacă aş avea, nu mi-am adus nimic de citit. E incredibil de cald. Mă holbez la oala de noapte. Credeam că sunt pregătită să fac faţă greutăţilor unui asemenea trai, dar pur şi simplu nu sunt pregătită să folosesc drăcia asta. Il aud pe Z.G. foindu-se în încăperea alăturată şi mă duc la el.

— Ei bine, cum a mers azi?

Intrebarea lui mă ia pe nepregătite. Vreau să mă integrez, dar nu arăt ca şi cum aş face parte din lumea asta şi sunt destul de sigură că şi cu felul în care mă port am aceeaşi problemă. Vreau ca Z.G. să mă placă, dar îmi dau seama că pentru el sunt o surpriză şi o povară neaşteptată. Mai mult ca orice altceva, vreau să iubesc China, dar totul e pur şi simplu atât de ciudat!

— E aşa cum mi-am imaginat, ba chiar mai bine, spun eu, încercând să-i fac plăcere cu răspunsul meu.

Cum aş putea să-i explic ce simt? Sunt cât se poate de departe de confortul în care am crescut, dar tocmai despre asta vorbeam cu Joe şi alţi puşti din Chicago.

— Mama şi mătuşa au spus întotdeaua că nu poţi să înţelegi ce înseamnă luxul până nu rămâi fără el. Au pierdut multe când au părăsit China, dar nu le-am înţeles niciodată sentimentele.

Cine are nevoie de lux când ai un scop, când ai parte de bunătate şi de pasiune?

— Nu trăieşti cu adevărat în lumea asta, subliniază Z.G., remarcându-mi falsul entuziasm. Nu ştii cum e zi de zi să-ţi duci traiul aici.

— Aşa e, dar asta nu înseamnă că nu sunt bucuroasă că sunt aici, mă opun eu, simţindu-mă vulnerabilă sub privirile tatălui meu. Şi cred că şi oamenii sunt bucuroşi că suntem aici... Că eşti aici, mă corectez eu după o clipă. Vor învăţa multe de la tine.

— Mă îndoiesc, răspunde el, şi mă întreb din nou de ce o fi atât de pesimist. Noi o să ne facem treaba pe care o avem de făcut, dar ţăranii ăia nu vor învăţa nimic de la mine. O să vezi. Şi nu pot să nu le dau dreptate lui May şi lui Pearl. Oamenii ca noi n-au ce căuta aici. Locul nostru e mai degrabă în Shanghai.

După un moment, adaugă:

— Chiar şi ţinând cont de cum stau lucrurile acum.

Bagă mâna în buzunar şi scoate un ghemotoc de ceva ce seamănă cu o hârtie creponată bej.

— O să ai nevoie pentru oala de noapte.

Se retrage în camera lui, iar eu într-a mea. Pereţii camerei sunt făcuţi dintr-un lemn subţire, închis la culoare, din care sunt construite toate clădirile pe care le-am văzut până acum în complex. Dar subţire, nu glumă, pentru că îl aud pe Z.G. cum face pipi şi trage vânturi în camera alăturată. Mă dezbrac, îmi pun cămaşa de noapte şi, pentru prima oară, folosesc oala. Dacă noul meu tată nu e stânjenit de aşa ceva, atunci va trebui să las şi eu jena deoparte. Chiar şi aşa, mă aşez pe margine, mă aplec înainte şi încerc să direcţionez jetul astfel încât să scoată cât mai puţin zgomot posibil.

Mă întind în pat. E prea cald ca să mai trag pătura pe mine, iar pe deschizătura care în mod normal ar adăposti un geam de sticlă nu intră nici urmă de aer curat. Adorm în zgomotul şoarecilor care mişună şi scârţâie prin grinzi.

Pearl

O văduvă se cade să...

Sunt la bordul unui avion cu destinaţia Hong Kong, un loc prin care n-am mai fost de douăzeci de ani, de când eu şi sora mea am fugit din China. In timp ce stau pe locul meu înghesuit, trecutul învolburat îmi revine în minte. Sora mea, o femeie egoistă, pe care am încercat să o protejez de pe când era în leagăn, şi care m-a răsplătit trădându-mă de nenumărate ori, îmi bântuie gândurile. Fata mea mă umple de griji. Soţul meu, Sam... Vai, Sam...

Am rămas văduvă. Mama obişnuia să spună că văduvele sunt cele mai ghinioniste creaturi de pe faţa pământului, pentru că fie au comis o crimă de neiertat într-o altă viaţă, fie lipsa de devotament faţă de soţii lor le-a adus acestora moartea. Oricum ar fi, sunt condamnate să-şi trăiască restul vieţii fără iubirea altui bărbat, căci nicio familie respectabilă n-ar primi în sânul ei o văduvă. Şi chiar dacă familia ar primi-o, văduva ar avea destulă minte cât să refuze, pentru că toată lumea ştie că o femeie decentă n-ar trebui niciodată să fie cu un alt bărbat. Nu-i rămâne decât să-şi accepte existenţa nenorocită care o aşteaptă.

Văduvele se cade să se roage, să postească şi să recite sutre. (Eu o să trec peste sutre şi o să mă limitez la rugăciuni.) Se cade să-şi dedice viaţa faptelor bune în lăcaşul lor de cult. (Acest lucru s-ar putea de-aici înainte să nu-l pot face decât în sufletul meu, de vreme ce n-am nici cea mai mică idee ce-am să găsesc pentru o metodistă ca mine în Republica Populară Chineză.) Văduvele se cade să rămână caste întreaga viaţă. (Un lucru care nu-mi frânge inima, ca să spun drept.) Ar trebui să renunţe la bunurile materiale şi să se dedice altora ca ea, celor oropsiţi din punct de vedere social. (In schimb, eu zbor până la celălalt capăt al lumii în căutarea fiicei mele.) Mi s-a spus adesea că suferinţa văduvei îi înfrânge vanitatea şi nevoia de ataşament, măcinându-le. (N-am fost niciodată vanitoasă - am lăsat asta pe seama surorii mele dar nu pot să renunţ la nevoia de ataşament dacă asta înseamnă să renunţ la fiica mea.) Văduvele se cade să se limiteze la culori închise şi poate la câteva bijuterii din jad de bună calitate. Dar de ce stau eu să mă gândesc la lucrurile astea, acum că am pornit pe nepusă masă în căutarea asta frenetică a lui Joy?

S-ar putea spune că nu ştiu în ce mă bag. De când sunt mi-a plăcut să plănuiesc totul şi să acţionez cu grijă, dar viaţa nu urmează întotdeauna un plan stabilit. In tinereţe l-am iubit pe Z.G., dar am fost forţată să accept o căsătorie de convenienţă menită să achite datoriile tatălui meu. Acum, când stau să mă gândesc cum am crescut-o pe fata lui May ca pe propriul meu copil, fară să ştiu că Z.G. e tatăl lui Joy, imaginea lor împreună îmi apare în minte şi mi se face un ghem în stomac de durere şi ruşine. Ea e o Oaie, în vreme ce el e Iepure. Aceasta este una dintre cele mai reuşite perechi, şi totuşi eu am crezut că Z.G. şi cu mine eram sortiţi unul altuia. Mi se rupe sufletul la gândul acesta devastator, dar acum am alte griji pe cap.

Trecem de linia de schimbare a datei, ceea ce înseamnă că au trecut şaptesprezece zile de când s-a sinucis Sam, treisprezece de la înmormântarea lui, şi două de când a fugit Joy de acasă. N-a fost absolut niciun dubiu că eu voi fi cea care avea să plece în căutarea ei. O persoană îngăduitoare ar spune că May n-a vrut să-l părăsească pe Vem, soţul invalid, care n-a fost niciodată întreg la minte, dar eu o cunosc. Nu vrea să-şi lase afacerea şi să se pună în pericol. Cum îi place ei să spună? Doar n-o să-şi rupă vreo unghie. N-o fi Joy fiica mea bună, dar

tot copilul meu rămâne şi aş face orice pentru ea. Mă tot gândesc la mama care obişnuia să mă sfătuiască să-mi ţin în frâu trăsăturile de caracter comune tuturor celor născuţi în zodia Dragonului: Dragonul, considerându-se îndreptăţit, tinde să se arunce cu capul înainte în tot felul de situaţii dezastruoase. Mama avea dreptate în multe privinţe.

— Sunteţi foarte curajoasă, îmi spune femeia de lângă mine în timp ce turbulenţele zdruncină avionul.

E albă ca varul de frică şi strânge cu putere braţele scaunului.

— Inseamnă că aţi mai trecut prin aşa ceva.

— E prima oară când sunt într-un avion, îi răspund eu după un moment lung de tăcere.

Sunt aşa de paralizată de durerea pe care o simt pentru moartea soţului meu şi de spaima teribilă pentru fiica mea, încât nu mi-a fost deloc frică la decolare şi abia dacă am băgat de seamă turbulenţele care au început după ce avionul a fost realimentat cu combustibil în Tokio. Mă întorc cu faţa spre fereastră şi privesc în întuneric. Mai târziu, o aud pe femeie vomând într-o pungă, în cele din urmă, avionul îşi începe coborârea spre Aerodromul Kai Tak din Hong Kong. Insule micuţe îşi fac apariţia din mare, bărcile de pescuit plutesc pe valuri, iar palmierii se unduiesc în bătaia vântului. Apoi zburăm chiar prin oraş, printre blocuri, atât de aproape, încât văd pe geamuri bărbaţi în maiouri bând ceai, haine atârnate pe spătarele scaunelor şi femei gătind. Aterizăm, iar un grup de bărbaţi la bustul gol aşază scările la uşa avionului. Imi strâng lucrurile şi îi urmez pe ceilalţi pasageri spre ieşire. Mirosurile de fum de cărbune, friptură de raţă şi ghimbir, împreună cu aerul greu şi umed, îmi umplu plămânii. De-abia am ajuns în Hong Kong, o colonie britanică, dar mie tot a China îmi miroase.

Un funcţionar de la imigrări mă întreabă care este destinaţia finală. Ca un Dragon ce sunt, îmi vine să dau fuga direct în China, să tai ţara în două, să smulg cu ghearele mele lungi uşile din ţâţâni ca să-mi găsesc fata, dar întâi şi întâi mai simt alte lucruri de rezolvat. Şi ca să fac asta trebuie să ajung în oraş.

— Hong Kong, răspund eu.

Aeroportul se află în zona Kowloon din Hong Kong. Pe mă-

sură ce se lasă întunericul taxiul îşi croieşte drum pe străzile întunecate spre punctul de plecare al feriboturilor Star. Lumini ţipătoare de neon mărginesc cornişele, mâzgălind numele restaurantelor în engleză şi chineză şi făcând publicitate la absolut orice, începând cu băuturi gratis şi până la dansatoare pentru soldaţii americani, şi ierburi sau tonice care să-i ajute să aducă pe lume fii sănătoşi şi viguroşi. Amintirile de demult sunt încă proaspete în mintea mea. Cu douăzeci de ani în urmă oraşul ăsta a fost, pentru mine şi May, poarta noastră de scăpare din China, căci aici ne-am urcat pe vasul care ne-a purtat spre America. Şi da, repet, este o colonie britanică, dar mă simt copleşită de cât pare de chinezesc totul. Graniţa cu China se află la vreo treizeci de kilometri depărtare, iar dincolo de ea mai sunt în jur de o sută treizeci de kilometri până la Canton.

Urc la bordul feribotului Star şi traversez golful până pe partea cu Hong Kong-ul, unde clădiri înalte şi albe se înalţă pe dealuri înverzite. Pornesc spre acelaşi hotel ieftin în care am stat cu May în urmă cu douăzeci de ani. După ce mă cazez urc în cameră şi încui uşa în urma mea. Parcă toată durerea pe care ar fi trebuit să o simt ca văduvă mă ajunge dintr-odată, în vreme ce groaza pentru ce ar putea păţi Joy devine de-a dreptul copleşitoare. Am trăit multe lucruri groaznice la viaţa mea, dar fuga fiicei mele le întrece pe toate. Mi-e teamă că nu voi reuşi să fiu atât de puternică pe cât ar trebui. Poate că n-am fost niciodată o mamă puternică. Pentru că, firește, nu sunt mama lui Joy. Imi fac o mulţime de gânduri negre, până ce mintea îmi goneşte spre unul şi mai îngrozitor: ruşinea pe care o simt pentru că i-am dezamăgit pe soţul şi pe fiica mea îmi arde pielea. Nu mai am pe nimeni. Nici măcar pe sora mea. Mă îndoiesc că o voi ierta vreodată pentru că l-a denunţat pe Sam FBI-ului. Şi-a cerut iertare, iar când aşteptam amândouă la aeroport, mi-a spus: „Când vom avea părul alb, ne va rămâne dragostea de soră.“ Am ascultat-o, dar n-am crezut-o.

M-am abţinut să spun ceva pentru că, de voie, de nevoie, trebuie să fim unite, ca surori şi să o găsim pe Joy. Acestea fiind zise, când îmi îngădui să mă gândesc la lucrurile de care m-a acuzat May în acea ultimă noapte, îmi dau seama că în multe privinţe avea dreptate. Mi-a atras atenţia că am urmat o facultate în Shanghai, dar că n-am făcut niciodată nimic cu ea.

N-am profitat nici de ocaziile care mi s-au oferit în Los Angeles. May mi-a spus că am preferat să mă victimizez şi să mă las copleşită de propriile sacrificii. M-a acuzat că mă las dominată de frică şi că încerc să fug de trecut. Dar May spunea întotdeauna şi că „totul revine la începuturi“. Ar râde dacă m-ar vedea acum, căci am tot fugit şi fug de-atâta vreme, încât am ajuns de unde am plecat, direct în inima trecutului meu.

Şi iată-mă! Exact aşa cum a spus May, mi-e fiică. întotdeauna m-a paralizat o frică jalnică, incurabilă, în vreme ce sora mea nu s-a dat niciodată bătută. In urmă cu douăzeci de ani, pe când fugeam din Shanghai, nu m-a părăsit în coliba în care am fost violată şi bătută de soldaţii japonezi. In schimb, m-a urcat într-o roabă, aşa inconştientă cum eram, mai mult moartă decât vie, şi a împins-o pe drumurile de ţară până ce am fost la adăpost de pericol. Nu s-a prăpădit de durere când a trebuit să-mi dea copilul pe care-l purtase în pântec şi-l iubise nouă luni de zile. Şi nici n-a ezitat vreo clipă în cei nouăsprezece ani cât a pozat în mătuşa lui Joy. A păstrat secretul. Şi-a arătat dragostea faţă de fiica ei şi faţă de mine păstrând secretul. Ea n-ar sta acum într-o cameră de hotel bocind şi plângându-şi de milă întreaga noapte.

Mă scol din pat chiar înainte de ivirea zorilor, fac un duş şi mă îmbrac. Mă privesc în oglindă. Am patruzeci şi unu de ani şi, cu toate că am trecut prin atâtea greutăţi, n-am nici măcar un singur fir de păr alb. N-am fost niciodată ca sora mea, pentru care frumuseţea a fost averea ei cea mai de preţ. Şi totuşi, în ciuda suferinţelor din ultimele săptămâni, obrajii mei sunt şi acum trandafirii. Doar privirea îmi trădează chinul pe care-l port în suflet, tumultul de tristeţe şi dor.

Cobor şi comand o porţie de terci de orez şi un ulcior cu ceai de iasomnie. Nici c-aş putea suporta o mâncare mai bogată. Sunt o văduvă care a pierdut tot ce avea pe lume. Cum aş putea mânca în Hong Kong un mic dejun englezesc cu ouă, şuncă, roşii fripte şi pâine prăjită?

După micul dejun, trec pe la recepţie şi cer îndrumări spre Asociaţia de întrajutorare Soo Yuen, sperând să primesc acolo sfaturi despre cum aş putea intra în China şi despre problema corespondenţei către şi de la sora mea. Asociaţia a fost fondată pentru a ajuta membrii familiilor Louie, Fong şi Kwong. Socrul meu a apelat la serviciile ei ani de-a rândul. Tata Louie a

păstrat legătura cu satul lui de baştină, Wah Hong, o viaţă întreagă petrecută în America. Le trimitea rudelor bani de ceai, chiar dacă asta însemna că noi trebuia să facem sacrificii. Când China şi-a închis porţile s-a văzut nevoit să se folosească de asociaţie pentru a trimite familiei bani peste graniţă. După ce a murit Tata Louie, Sam a continuat să expedieze bani în Wah Hong, lucru pe care agenţii de la FBI şi INS l-au considerat unul dintre cele mai grave delicte ale sale. Parcă îl aud şi acum pe Sam spunându-le: „Facem şi noi ce putem pentru rudele noastre care au rămas blocate acolo.“ Dar fireşte că asta n-a contat pentru agenţi. Aşa că, dacă May îmi va trimite direct scrisori şi bani în China comunistă, ştiu că va fi acuzată de FBI că ar fi simpatizantă comunistă, aşa cum s-a întâmplat şi cu Sam. In acelaşi timp, rămâne un mister ce are să mă aştepte de cealaltă parte a graniţei. Am auzit că scrisorile sunt adesea deschise, citite şi cenzurate sau pur şi simplu aruncate la gunoi. Mai ştiu şi că oamenii din China care îndrăznesc să trimită sau să primească scrisori din străinătate, indiferent de cât de inocent ar fi conţinutul lor, pot fi acuzaţi că ar fi capitalişti secreţi sau spioni.

Aşadar, pornesc pe străzile din Hong Kong. Oraşul freamătă de viaţă: vânzători de flori şi păsări, pieţe în aer liber, oameni de afaceri britanici în costume trois-pieces, femei frumos îmbrăcate, cu umbrele în mână menite să le ferească de soare. Aş putea spune că Hong Kong-ul este doar o versiune mai mare, mai ţipătoare şi mai cosmopolită a Cartierului Chinezesc. Dar atunci ar trebui să recunosc că nu seamănă mai deloc cu casa mea adoptivă, afară de mâncare, de valurile de turişti caucazieni şi de chipurile de chinezi. Aş putea spune că Hong Kong-ul este mai apropiat de imaginea pe care o aveam eu despre Shanghai, cu ţărmurile lui pline de viaţă, sexul de vânzare şi mirosul de parfum, cărbune şi minunate bunătăţi, gătite chiar acolo, în stradă, doar că nu este nici pe departe atât de măreţ şi de bogat ca oraşul copilăriei mele.

O oră mai târziu, ajung la biroul Asociaţiei de întrajutorare Soo Yuen şi mă apropii de un bărbat slab, la vreo cincizeci de ani, îmbrăcat într-un costum ieftin, care soarbe ceai la un birou, îi întind mâna.

— Mă numesc Pearl Louie şi sunt din Los Angeles. Fiica mea s-a născut în America. Arată ca o chinezoaică, dar e ameri-

cancă. Fiica mea... îngaim eu, iar ochii mi se umplu de lacrimi, dar reuşesc să mă stăpânesc. Are doar nouăsprezece ani şi a fugit în China - în Shanghai, sunt destul de sigură - ca să-şi caute tatăl. Se crede deşteaptă şi e încântată de tot ce se întâmplă acolo, dar nu are habar despre treburile astea.

Cum de reuşesc să-i spun unui străin toate astea? Pentru că nu mă pot aştepta ca omul ăsta să mă ajute dacă nu sunt complet cinstită cu el.

— Plănuiţi să mergeţi în Republica Populară Chineză? mă întreabă el, fără să pară impresionat.

— O spuneţi de parcă ar fi o nimica toată, dar China e o ţară comunistă. E închisă.

— Îhî, îhî, spune el cu o voce plictisită. Cortina de Bambus şi toate alea.

Nu-mi vine să cred ce atitudine are. Tocmai mi-am descărcat sufletul în faţa lui, toată durerea şi grijile mele, şi el se comportă de parcă nimic din toate astea n-ar avea vreo importanţă.

Ciocănesc cu degetele în birou ca să-i atrag atenţia.

— Aveţi de gând să mă ajutaţi sau nu?

— Ascultaţi, duduie, e o Cortină de Bambus, nu de fier. Lumea intră şi iese din China în fiecare zi. Nu e mare scofală.

— Ce tot spuneţi? întreb eu, simţind că-mi pierd răbdarea. China e închisă...

— Republica Populară Chineză se pricepe de minune la propagandă,dar nici ţara dumneavoastră nu se lasă mai prejos. Voi, americanii, aveţi impresia că Republica Populară Chineză e complet închisă. Asta face parte din campania guvernului vostru de a izola China - refuză recunoaşterea diplomatică, intezice negoţul, restricţionează vizitele pentru reîntregirea familiilor...

Eram conştientă că Statele Unite pedepseşte China pentru rolul pe care l-a jucat în Războiul din Coreea şi pentru suţinerea Uniunii Sovietice în Războiul Rece. Şi, de parcă asta n-ar fi fost de ajuns, mai e şi Taiwanul, o sursă constantă de iritare, ca să nu mai vorbim de ameninţarea răspândirii comunismului.

— Dar britanicii încă mai fac afaceri acolo, spune el, aplecându-se înainte pentru a-şi sublinia punctul de vedere. Toate ţările alea Est Europene fac afaceri acolo. Chiar şi

americanii, jurnaliştii invitaţi de Mao şi de guvern, intră şi ies din China. Dar mai cu seamă noi, chinezii, avem în continuare afaceri acolo. Hong Kong-ul şi China continentală au de sute de ani o relaţie strânsă de afaceri, cu mult înainte ca Hong Kong să ajungă colonie. Cum am putea să trăim fără medicina naturistă chineză, de pildă?

Când mă uit la el cu o privire goală, îşi răspunde singur la întrebare.

— N-am putea. Avem nevoie de ingrediente pentru o mulţime de afecţiuni: oreion, febră, probleme intime... Şi, ascultaţi la mine, în patruzeci de ani de-acum înainte, Hong Kong-ul se va întoarce la Republica Populară Chineză. Să nu credeţi despre comuniştii ăia că nu încearcă deja să pună iar gheara pe noi. Prin intermediul Hong Kong-ului, regimul de la Beijing poate să absoarbă valuta străină, să cumpere materiale greu de obţinut din altă parte, să exporte alte materiale în anumite ţări. Nu zic că să bagi şi să scoţi oameni şi produse ar fi uşor...

— Frica mea cea mai mare e că fata mea s-a dus în China şi a fost prinsă şi împuşcată pe loc. Vreţi să spuneţi că nu se întâmplă asemenea lucruri? îl întreb eu, pentru că nimic din ce-mi spune nu se potriveşte cu ce am citit sau ce mi s-a spus despre lucrurile care se petrec în Republica Populară Chineză.

— Simplă propagandă, spune el, subliniind fiecare silabă în parte. Repet, nu înţelegeţi câţi chinezi se întorc în China în fiecare zi. De la Eliberare, numai în Fukien s-au întors peste şaizeci de mii de chinezi de peste hotare. Alţi nouăzeci de mii s-au întors pe continent din Indonezia. Credeţi că guvernul i-ar ucide pe toţii oamenii ăia? mă întreabă el pe un ton batjocoritor. Dar dacă vă faceţi atâtea griji, poate că n-ar trebui să vă duceţi.

— Dar trebuie să-mi găsesc fata. (Şi nu-mi pasă ce spune el. Doar citesc ziarele. Mă uit la ştiri. E China comunistă, pentru numele lui Dumnezeu!)

Mă măsoară din priviri, cântărindu-mă din ochi ca pe o văduvă ce sunt.

— După cum bine aţi spus şi dumneavoastră, e o fată. Poate că nu merită efortul. Dacă era băiat, era altă treabă.

O fi Hong Kong-ul o colonie britanică, dar vechile obiceiuri şi tradiţii chinezeşti rămân adânc înrădăcinate. Sunt atât de furi-

oasă, încât îmi vine să-l pocnesc.

— Uitaţi de fata asta prostuţă, adaugă el. Puteţi să mai faceţi copii. Incă sunteţi tânără.

— Da, da, îl aprob eu, pentru că ce rost are să mă cert cu omul ăsta despre cât înseamnă o fiică sau să-l pun cu botu' pe labe pentru că jigneşte jurămintele unei văduve?

— Şi totuşi, mă duc în China şi am nevoie de ajutor.

— Ah! O luăm de la capăt! De ce fel de ajutor aveţi nevoie?

— De două lucruri, atâta tot. Trebuie să primesc scrisori şi bani de la sora mea şi să-i pot scrie la rândul meu.

— Aţi mai făcut asta... să trimiteţi scrisori în China?

— Socrul meu trimitea bani în satul lui natal prin asociaţia asta, îi răspund eu.

— Mai spuneţi-mi o dată numele de familie.

— Numele meu de fată e Chin. După soţ e Louie.

Bărbatul se îndepărtează, caută prin nişte dosare şi revine cu o fişă de catalog.

— Familia dumneavoastră a trimis bani din Los Angeles în satul Wah Hong chiar până luna aceasta, spune el, iar atitudinea pare să i se schimbe odată cu această informaţie. Să vă trimit bani în Wah Hong?

— Nu acolo mă duc.

— In regulă. Tot putem să vă trimitem corespondenţa, atâta timp cât sunteţi pe undeva prin provincia Kwangtung. Legăturile noastre se află chiar de cealaltă parte a graniţei, aşa cum au fost de peste o sută de ani.

— Dar eu mă duc în Shanghai.

Joy a spus că vrea să-şi cunoască tatăl. Acolo trebuie să fie.

— Shanghai, spune el cu o grimasă. Nu pot să trimit nimic direct în Shanghai. N-avem legături acolo.

— Dacă trimiteţi corespondenţa rudelor noastre din Wah Hong, ar putea să mi-o trimită mie mai departe?

Dă din cap în semn că da, dar trebuie să verifice ce se poate rezolva şi ce nu.

— Şi cum procedez?

— Puneţi pe cineva să ne trimită bani...

— Sora mea o să trimită scrisori şi bani, poate chiar şi colete. Va trebui să luăm în considerare costul...

— Şi timpul. Să trimiţi o scrisoare par avion din Statele Unite la Hong Kong e rapid şi uşor, dar costul unui colet trimis

prin poşta aeriană e mult prea piperat.

— Imi dau seama. Ii voi spune surorii mele să trimită coletele cu vaporul.

— In orice caz, o să pun orice trimite într-un plic nou - sau pachet - şi o să îl adresez vărului dumneavoastră, Louie Yun, spune el, aruncând o privire pe fişa pe care-o are în mână. O să i-l dau unuia dintre oamenii mei, care îl va lua cu el cu trenul de Canton. De acolo, va merge la Wah Hong şi-i va livra scrisoarea lui Louie Yun, care o va pune într-un alt plic şi v-o va trimite în Shanghai. Bineînţeles, va trebui să vă contactaţi vărul şi să-i spuneţi ce trebuie să facă.

— O să mă ocup, îi spun, deşi aş vrea să plec direct în Shanghai. Chiar e atât de complicat? îl întreb după o clipă.

— Dacă vreţi să primiţi doar scrisori, atunci e destul de uşor, deşi s-ar putea să fie citite, inspectate, poate chiar confiscate. Dar dacă doriţi să primiţi bani...

— Nu vreau să creez probleme nimănui din sat, îl întrerup eu. Acum ceva timp, am primit o scrisoare de la unul dintre verii din Wah Hong în care spunea că nu mai au nevoie de banii noştri. Ne scria că „nu există lipsuri în Noua Chină“. Mai târziu a fost ucis în timp ce încerca să scape de acolo.

Bărbatul din spatele biroului pufneşte indignat.

— China e imprevizibilă, şi lucrurile se schimbă acolo de la o săptămână la alta. In clipa asta, comuniştii vor ca lumea să trimită bani. Au nevoie de bani. Işi doresc investiţii străine. Credeţi-mă, vă vor lua bucuroşi banii.

— Nu vreau să-mi ia banii şi nici nu vreau să investesc, îi spun eu. Vreau doar să mă asigur că scrisorile trimise ajung la destinatar - de ambele părţi.

Işi aruncă braţele în aer, scos din răbdări.

— Gândiţi-vă puţin, doamnă Louie! Dacă vreţi să vă ia o parte sau chiar toţi banii, atunci puneţi-vă pur şi simplu sora să vă trimită plicul direct şi vedeţi ce ajunge. Sau vă poate ascunde banii într-un colet şi poate apela la noi să vi-1 trimitem. Noi şi alte familii şi asociaţii din zonă ne ocupăm de multă vreme de treburile astea. Ştim noi ce facem.

— Puteţi jura că rudele mele vor primi într-adevăr scrisorile surorii mele şi că nu vor da de necazuri?

— Dacă sunt prinşi, o să dea de necazuri!

Ceea ce era la fel de posibil şi în cazul lui May, dacă trimitea

sau primea direct scrisori din China comunistă.

— Aşa că să ne asigurăm că nimeni nu e prins.

Nu sunt sigură de nimic din toate astea, dar ce pot face? N-o fi chiar situaţia perfectă, dar măcar acum am găsit o cale să primesc scrisori în China de la May prin Asociaţia de întrajutorare Soo Yuen şi apoi prin familia lui Tata Louie în Wah Hong, ca în cele din urmă să ajungă la mine, în Shanghai. Pe aceeaşi cale, doar că în sens invers, îi voi putea scrie şi eu surorii mele. Mi-aş dori ca May şi cu mine să fi avut un intermediar, o rudă cât mai apropiată, dar nu e cazul. May şi cu mine suntem înrudite cu toţi cei din satul nostru de baştină, Yin Bo, dar am plecat de-acolo pe când aveam trei ani, iar May era doar un bebeluş. Mama a murit. De tata n-am aflat niciodată ce s-a ales. Sunt sigură că e mort, ucis de Banda Verde, masacrat într-unul dintre bombardamentele din Shanghai sau ucis de soldaţii japonezi după ce ne-a părăsit. Oamenii din Yin Bo s-ar putea să nu-şi amintească de mine, de May, de părinţii noştri. Şi chiar dacă şi-ar aminti, aş putea să am încredere în ei?

— Pot să vă dau un sfat? mă întreabă bărbatul de la asociaţie. V-am spus că multă lume se întoarce în China, şi e foarte adevărat. Să intri e uşor, problema e să părăseşti ţara. N-ar trebui să vă duceţi decât dacă aveţi un plan de scăpare.

— Sunt dispusă să rămân în China până când o găsesc…

Ridică mâna, dându-mi de înţeles că nu e nevoie să mai continui.

— Pe fiica dumneavoastră, ştiu.

Işi scarpină ceafa şi mă întreabă:

— Deci aveţi un plan de scăpare?

— Mai departe de găsirea fetei mele nu m-am gândit la nimic, recunosc eu. N-o pot lăsa singură acolo.

Dă din cap văzând cât sunt de încăpăţânată.

— Nu văd altă cale de a părăsi China decât prin Canton. Dacă reuşiţi să ajungeţi cu fiica dumneavoastră în Canton, atunci veţi fi doar două dintre sutele de persoane care pleacă în fiecare zi.

— Sute? Parcă spuneaţi că zeci de mii de oameni se întorc în China.

— Asta-i şi ideea. Nu e uşor să scapi de acolo, dar oamenii reuşesc să o facă. In unele zile am senzaţia că-mi petrec jumătate din program trimiţând bani înapoi în satele de baştină

pentru gospodăriile oamenilor care au plecat. Chiar dincolo de graniţă sunt sate întregi pustii. Noi le spunem sate fantomă. Unii lasă totul exact aşa cum era în dimineaţa plecării - mobilier, haine, bufete pline de conserve cu mâncare ca să fie toate la locurile lor când se întorc acasă...

— Când pot să plec? îl întrerup eu.

— Când puteţi fi gata?

După ce terminăm cu aranjamentele, printre care şi stabilirea unui plan prin care cineva ar trebui să mă aştepte în gara din Canton şi să mă ducă în Wah Hong, îmi mai oferă un ultim sfat.

— Republica Populară Chineză există de aproape opt ani. E într-o continuă schimbare. N-o să fie cum vă amintiţi sau cum v-aţi imaginat şi mai mult ca sigur n-o să semene cu orice aţi fi auzit în America.

Când mă întorc la hotel, îi cer femeii de la recepţie un formular pentru o telegramă, mă aşez pe un scaun de pe hol şi îi scriu lui May: AM AJUNS ÎN HONG HONG, MÂINE PLEC LA WAH HONG, TRIMIT DETALII PRIN POŞTĂ CÂND AJUNG ÎN SHANGHAI.

A DOUA ZI, mă îmbrac cu hainele ţărăneşti cumpărate de sora mea în urmă cu douăzeci de ani şi pe care le-am purtat la plecarea din China. Mă duc la gară, cumpăr un bilet dus pe ruta Kowloon-Canton şi mă urc în tren. Se urneşte din loc, iar în câteva minute părăsim oraşul şi traversăm Noile Teritorii, care fac şi ele parte din colonie. Mă întreb cum a reuşit să pătrundă Joy în ţară. Dacă s-a dus în China, dar China n-a vrut să o primească? Lumea şi-ar fi dat seama imediat că nu e din Shanghai. I-am spus întotdeauna că vorbeşte bine chineză în comparaţie cu ceilalţi copii din Cartierul Chinezesc, dar accentul ei... Şi nu ştiu ce şi pe cine să mai cred - pe bărbatul de la asociaţia de familie sau tot ce-am auzit în Los Angeles despre China? Dacă Joy e deja moartă? Dacă cei de acolo au crezut-o spion? Dacă a fost ucisă de cum a pus piciorul acolo? Asta-i temerea mea cea mai mare, gândul disperat care-mi macină sufletul. Ce rost ar mai avea atunci să o iau pe urmele ei? O moarte în plus - a mea. Mă mai chinuie şi alte întrebări: Dacă dau de urma ei, în ce stare fizică şi emoţională o voi găsi?

O să vrea măcar să mă vadă? Vom reuşi oare să ne salvăm relaţia care, în definitiv, s-a bazat pe o minciună? Va veni acasă cu mine, presupunând că am găsi o cale să părăsim ţara?

Cei treizeci de kilometri până la graniţă - un pod peste râul Sham Chun - trec mai repede decât mă aşteptam. Steagul Republicii Populare Chineze flutură în vânt. Grănicerii urcă în tren şi verifică actele de identitate ale călătorilor, oameni plecaţi cu afaceri sau în vizită Ia rude, care se întorc acasă. Sunt în număr mare, ceea ce confirmă spusele bărbatului de la asociaţia de familie. Mă gândesc cât de mult seamănă graniţa asta cu cea dintre California şi Mexic, pe care atâţia oameni o traversează în fiecare zi înainte şi înapoi pentru diverse afaceri.

Când îi spun grănicerului că sunt cetăţean chinez de peste hotare şi că mă întorc acasă, sunt dată jos din tren împreună cu alţi câţiva. Mă năpădesc amintirile de la sosirea noastră în America. Sora mea şi cu mine fuseserăm separate de ceilalţi pasageri şi trimise în Staţia de Imigrare de pe Angel Island, unde am fost interogate luni în şir. Oare o să am parte şi-acum de aceeaşi soartă?

Sunt escortată într-o încăpere şi aud în urma mea uşa încuindu-se. Aştept şi, în cele din urmă, îşi face apariţia un inspector. E mult mai scund ca mine şi slab, dar pare viguros şi neîndurător.

— Eşti apatridă? mă întreabă el.

Hm... Bună întrebare. N-am paşaport. Tot ce am la mine e actul de identitate eliberat de Statele Unite. I-l arăt inspectorului, dar pare că nu ştie ce să creadă.

— Eşti cetăţean american? mă întreabă.

Dacă e într-adevăr la fel ca pe Angel Island, atunci trebuie să fac acelaşi lucru pe care l-am făcut atunci cu May: să le spun un talmeş-balmeş ca să pun beţe-n roate birocaţiei.

— Nu m-au lăsat să devin cetăţean, răspund eu. N-am fost destul de bună pentru ei. Ii tratează foarte prost pe chinezi.

— Scopul întoarcerii dumitale în Republica Populară Chineză?

— Vreau să ajut la construirea naţiunii, răspund eu cu supunere.

— Eşti om de ştiinţă, doctor, inginer? Poţi să ne ajuţi să construim o bombă atomică, să vindecăm boli, să ridicăm un baraj? Ai avioane, vreo fabrică, vreo proprietate pe care s-o do-

nezi guvernului?

Când dau din cap în semn că nu, mă întreabă:

— Ei, atunci, ce-ar trebui să facem cu dumneata? Cu ce crezi că ne-ai putea ajuta?

— Cu astea, îi răspund eu, ridicând mâinile.

— Eşti gata să renunţi la mizeria aia de idealuri americane pe care le-ai preţuit?

— Da, absolut! răspund eu.

— Eşti studentă? Avem în Canton o staţie specială de primire pentru studenţii care se întorc în ţară, cărora li se cere să mărturisească deschis motivele pentru care se întorc în China, ideile lor despre renume şi profit şi orice alte gânduri anticomuniste mai nutresc.

— Scuzaţi-mă, dar arăt eu a studentă?

— Arăţi ca cineva care are ceva de-ascuns. Nu mă păcăleşti tu purtând hainele poporului.

Hârşâitul pe care-l scoate scaunul lui pe podeaua din beton atunci când se ridică pare de rău augur.

— Rămâi aici.

Iese din cameră, încuind uşa după el.

Sunt buimăcită şi speriată. Bărbatul de la asociaţie a spus că avea să fie uşor, dar eu nu văd asta. E posibil să fi trecut şi Joy prin asta? O fi declarat oare că e apatridă, renunţând la paşaport? Sper că nu.

Se deschise uşa şi intră o femeie.

— Dezbracă-te.

Prea seamănă cu ce am trăit pe Angel Island. Nu mi-a plăcut să fiu examinată nici atunci, şi nu vreau să mi se întâmple din nou. De când am fost violată, mi-e frică să fiu atinsă de altcineva, chiar şi de cei care mă iubesc şi pe care îi iubesc, chiar şi de fiica mea.

— Ii mai am şi pe alţii de controlat. Grăbeşte-te! îmi ordonă ea.

Mă dezbrac până la lenjerie.

--Sutienele sunt simbol al decadenţei occidentale, spune ea în bătaie de joc. Dă-l încoa'.

Fac ce mi se spune şi îmi acopăr sânii cu mâinile.

— Poţi să te îmbraci.

Inspectorul se întoarce şi mai urmează o oră de interogare, îmi sunt controlate bagajele, iar unele bunuri îmi sunt

confiscate, printre care şi celălalt sutien pe care-l aveam în valiză. Mă urc din nou în tren. Şi apoi, după doar câteva momente, trecem graniţa în China. Dar n-am ocazia să văd, pentru că un paznic intră în vagon şi ordonă să se lase toate storurile.

— De câte ori trecem peste un pod, pe lângă un şantier industrial sau o instalaţie militară, veţi lăsa storurile, ne anunţă el. Nu coborâţi din tren până nu ajungeţi la destinaţia înscrisă pe bilet.

Pearl

De-a pururi frumoasă

PĂRĂSESC gara din Canton aşteptându-mă să găsesc afară maşina care urmează să mă ducă în satul Wah Hong, dar nici urmă de ea. In parcare nu sunt nici măcar maşini particulare, darămite taxiuri. Tot ce văd înjur sunt biciclete şi pietoni îmbrăcaţi aproape identic. Toată lumea pare săracă. Pe vremuri Canton era un oraş prosper, aşa că schimbările mă şochează. Atunci când cealaltă parte a pasagerilor - studenţii chinezi întorşi de peste hotare - sunt îmboldiţi pe lângă mine, în drum spre centrul lor special de recepţie, profit de moment şi mă întorc cu spatele îndepărtându-mă rapid în direcţia opusă. Nu sunt studentă, dar nu vreau să fiu implicată fără voia mea în ceva oficial, fie şi din greşeală. Traversez parcarea şi ajung pe trotuar. Strada este plină ochi de biciclete şi în continuare nu zăresc niciun taxi, doar câteva maşini şi camioane. Două autobuze trec huruind pe lângă mine, dar nu am idee încotro se îndreaptă. întreb un trecător cum pot să ajung în Wah Hong. N-a auzit de el. Şi nici următoarele persoane pe care le opresc. Rămân pe loc, rozându-mi unghiile şi fără să ştiu ce să fac mai departe. Dacă bărbatul de la asociaţie a dat-o-n bară, atunci cum pot să contez pe el să se ocupe de corespondenţa mea?

N-am început tocmai cu dreptul.

Incerc să-mi păstrez calmul, dar nu sunt nici pe departe liniştită. Mai bine zis sunt panicată. Imi spun în sinea mea că aştept jumătate de oră, şi dacă nu vine nimeni să mă ia, încerc să găsesc un hotel. în cele din urmă, un Ford rablagit, o rămăşiţă a vremurilor bune, opreşte în faţa mea. Şoferul, un puşti, lasă geamul.

Şi iată-ne părăsind oraşul Canton şi pornind într-o călătorie, care din câte am înţeles durează vreo patruzeci şi cinci de minute, pe un drum de pământ care ne poartă printre câmpuri de orez inundate, spre Wah Hong. Canton părea de parcă s-ar fi întors în timp sub regimul comunist, dar acum am senzaţia că suntem cu un secol sau chiar mai bine în urmă. Trecem pe lângă sate mici, cu doar câteva colibe ţărăneşti îngrămădite una lângă alta. Mă trec fiorii. Intr-o asemenea colibă eu am fost violată, iar mama ucisă. în toţi anii ăştia am tânjit după străzile vesele şi colorate ale Shanghaiului, dar satele din China nu mi-au lipsit niciodată, şi totuşi iată-mă aici. Incerc să-mi alung din minte amintirile astea urâte. Am ajuns aici, dar am să fac tot ce-mi stă în putinţă să închid ochii la ce văd în jur.

Când ajungem în Wah Hong întreb prima persoană care îmi iese în cale dacă îl cunoaşte pe Louie Yun. Ăsta e încă unul dintre acele sate minuscule, cu cel mult trei sute de locuitori, purtând toţi acelaşi nume de familie, Louie, toţi înrudiţi cu socrul meu. Sunt condusă la casa lui Louie Yun. Da' ştiu că sunt surprinşi să mă vadă! Servesc ceaiul. Aduc gustări. Apar şi alte rude care se înghesuie să mă cunoască. Dar oricât m-aş strădui să nu văd sau să nu simt că mă aflu într-o cocioabă, iată-mă aici, şi tot felul de amintiri îmi năvălesc în minte.

Când am ajuns prima oară la Los Angeles, spre sfârşitul Crizei Economice, rudele soţului meu şi toţi cei pe care i-am cunoscut erau mai săraci decât oricare dintre cunoştinţele mele din Shanghai. Locuiam într-adevăr împreună în Cartierul Chinezesc - şapte oameni înghesuiţi într-un apartament cu trei camere - dar era de-a dreptul spaţios în comparaţie cu cocioaba asta cu două camere în care stau, din câte îmi dau seama, zece sau chiar mai mulţi membri ai familiei. Aud poveşti îngrozitoare despre suferinţele prin care au trecut membrii familiei Louie în timpul aşa-zisei Eliberări, şi care au beneficiat de banii pe care îi trimiteam. Erau numiţi „lacheii imperialismului", erau bătuţi

sau obligaţi să stea în genunchi pe cioburi în piaţa publică. Unii au avut parte de o soartă şi mai crudă. Povestirile sunt aidoma închipuirilor mele şi mă umplu de groază. Alţii îl laudă însă pe Preşedintele Mao, recunoscători pentru hrană şi pământ.

Aşa cum cer obiceiurile de prin partea locului, normal ar fi să dau un ospăţ, dar nu vreau să rămân aici atât de mult. Il trag deoparte pe Louie Yun, îi dau nişte bani şi-i mai promit şi alţii dacă se ocupă de nişte scrisori pentru mine. Ii explic procedeul şi închei cu:

— N-am să te mint. Ar putea să fie periculos pentru tine şi restul familiei.

Nu ştiu dacă e vorba despre recunoştinţă pentru darurile primite de-a lungul anilor de la Tata Louie, despre dorinţa de a mai ieşi la lumină din sărăcie sau pur şi simplu indiferenţa faţă de pericolele politice, pentru că mă întreabă:

— Cât plăteşti pentru serviciul ăsta?

— Cât vrei?

Negociem până ajungem la un preţ corect, punând în balanţă riscurile şi valoarea dolarilor americani pe care May urmează să-i trimită în fiecare lună. Apoi, mă întorc în Canton. Sunt dusă cu maşina până la doc, unde găsesc o navă care să mă ducă în Shanghai. E mai rapid decât o călătorie cu trenul şi mai ieftin decât una cu avionul. Incerc să mă conving că am cumpărat loialitatea lui Louie Yun, dar în realitate nu am de unde să ştiu sigur.

Patru zile mai târziu stau pe punte şi urmăresc cum începe în zare să se creioneze Shanghaiul. Cu o săptămână în urmă, coboram dintr-un avion în Hong Kong şi eram învăluită de o minunată combinaţie de arome de care nu mă mai bucurasem de ani de zile. Acum, în timp ce aştept să debarc, trag în piept miresmele de acasă, mirosul de ulei şi de canalizare, de orez gătit pe o şampană aflată în trecere, de peşte stricat lăsat pe doc să putrezească, de legiune crescute în susul râului, veştejite din pricina căldurii şi a umidităţii. Dar ceea ce văd în faţă pare o caricatură nereuşită a Shanghaiului. Clădirile înşirate de-a lungul cartierului Bund - Banca Hongului Kong şi Shanghaiului, Clubul Shanghai, Hotelul Cathay şi clădirea Vămii - par cenuşii, neglijate şi lăsate în paragină. Nici plasele

care atârnă de faţade ca nişte trambuline nu îmbunătăţesc cu nimic aspectul general. Nu mă aştept să văd hamali. Parcă trebuia să fie Noua Chină. Dar iată-i pe chei, aproape dezbrăcaţi, alergând încoace şi-ncolo cu poveri grele în spinare.

Această impresie de moment nu-mi umbreşte cu nimic dispoziţia. Am ajuns acasă! Abia aştept să cobor de pe vas şi să pun piciorul în stradă. Pentru o clipă îmi pare rău că nu e şi May cu mine. De câte ori n-am stat împreună, pălăvrăgind despre nu ştiu ce cafenea sau magazin, tânjind după vremea tinereţii noastre, când eram fete frumoase?

Sunt mânată alături de ceilalţi călători într-o baracă pentru preluarea pasagerilor. Inmânez actul de identitate unui inspector, care îşi aruncă ochii peste el, după care mă măsoară pe mine din priviri. Sunt îmbrăcată într-o fustă din bumbac şi o bluză roz, pentru că nu-mi pot imagina să intru în Shanghai arătând ca o ţărancă necioplită. Cu toate astea, e clar că arăt diferit de restul lumii, aşa că mi se acordă mai multă atenţie. Un inspector îmi cercetează bagajele, în vreme ce altul mă chestionează cu privire la motivele întoarcerii mele în China, întrebându-mă dacă sunt hotărâtă să renunţ la deprinderile mele capitaliste şi dacă am venit să mă pun în slujba poporului. E o nimica toată faţă de oprirea la graniţă. Poate că la auzul dialectului meu Wu îşi dau seama că sunt şanhaieză sadea. Odată ce ei au terminat cu interogatoriul, iar eu cu potopul de minciuni, unul dintre oameni scoate un aparat foto.

— Ne place să facem poze patrioţilor care se întorc acasă, îmi spune el, arătând spre fotografiile înrămate de pe perete.

Mă grăbesc într-acolo şi mă uit peste fotografii, sperând să-mi găsesc fata. Uite-o! Fata mea trăieşte şi e aici! In fotografie stă în mijlocul unui grup de bărbaţi îmbrăcaţi în uniforme şi băsci verzi pe cap, cu stele roşii. Un zâmbet frumos îi flutură pe faţă. Ii întreb pe bărbaţi despre ea. Şi-o amintesc. Cum ar putea să nu şi-o amintească? Nu e ca şi când ar trece pe la ei prin clădire fete drăguţe din America în fiecare zi.

— Incotro s-a dus? întreb eu.

— Tatăl ei e muncitor în domeniul culturii, mă lămureşte un inspector dornic să dea o mână de ajutor. Am trimis-o să-l caute la Uniunea Artiştilor.

Zâmbesc pentru poză. Şi nu e greu. Sunt fericită. Joy l-a găsit pe Z.G., ceea ce înseamnă că ar trebui să dau de amândoi

destul de repede. O să fie mult mai simplu decât mă aşteptam.

Plătesc o taxă modică pentru a-mi lăsa bagajele în baracă şi apoi pornesc în grabă prin cartierul Bund, traversând bulevardele fără să acord vreo atenţie priveliştilor din jurul meu. In holul Uniunii Artiştilor mă apropii de o femeie care stă la un birou.

— Puteţi să-mi spuneţi unde l-aş putea găsi pe Li Zhi-ge?

— Nu-i aici! mă repede ea.

Birocraţii sunt la fel în toată lumea.

— Puteţi să-mi spuneţi unde locuieşte? întreb eu.

Mă scrutează cu privirea, bănuitoare.

— Ce treabă aveţi cu el? N-ar trebui să încercaţi să-l vedeţi pe Li Zhi-ge. Omul ăsta are o pată neagră la dosar.

Asta-i îngrijorător. Ai zice că inspectorul mi-ar fi menţionat aşa ceva.

— Ce-a făcut?

— Cine sunteţi dumneavoastră? mă întreabă ea, ridicând tonul. Ce treabă aveţi cu el?

— E o treabă personală.

— In China nu există nimic personal. Cine sunteţi? mă întreabă din nou. Tot o instigatoare?

O instigatoare? Ce-o fi făcut Z.G? Şi dă Doamne să n-o fi implicat şi pe fata mea!

— Aţi văzut o fată...

— Dacă mai îmi puneţi întrebări, o să chem poliţia, mă ameninţă ea.

Pentru o clipă am crezut că avea să fie uşor, dar nimic în viaţă nu e uşor, absolut nimic. Iar eu nu sunt deloc în apele mele. Chiar dacă ăsta e oraşul în care am trăit atâta vreme, mă simt stângace şi nelalocul meu în noul Shanghai. Dar trebuie să mai fac o încercare.

— Aţi văzut cumva o fată? E fiica mea...

Femeia bate cu palma pe birou şi mă priveşte drept în ochi. Apoi ridică receptorul şi începe să formeze numărul.

— Lăsaţi, spun eu, retrăgându-mă uşor cu spatele. Mă întorc altă dată.

Ies pe uşă, cobor scările şi continui să merg ceva timp înainte să mă opresc. Sunt udă leoarcă de transpiraţie, din cauza umidităţii şi mai ales a groazei. Mă reazem de un zid, îmi încrucişez mâinile peste stomac şi trag puternic aer în piept,

încercând să-mi ţin frica sub control. Chiar dacă la început a părut uşor, nu trebuie să uit problemele pe care le-am avut la graniţă. Trebuie să am grijă. Nu pot să-mi închei căutarea înainte de a o începe.

Mai am o idee despre unde aş putea merge. Pornesc spre Concesiunea Franceză. Pe vremuri era o zonă animată, cu bordeluri, cluburi de noapte şi patiserii ruseşti, dar acum totul arată cumva macabru şi deprimant. Multe dintre numele străzilor s-au schimbat, dar chiar şi după atâţia ani îmi amintesc încă drumul spre vechiul apartament al lui Z.G, unde pozam împreună cu May. Proprietăreasa lui e încă aici şi a rămas la fel de meschină şi de arţăgoasă ca pe vremuri.

— Tu! strigă ea când dă cu ochii de mine. Acum ce mai vrei?

Şi asta după ce nu m-a mai văzut de douăzeci de ani.

— Il caut pe Z.G.

— Tot îl mai cauţi? Nu te vrea. Nu ţi-ai dat seama nici până-acum? Doar pe sora ta, pricepi?

Cuvintele ei sunt ca nişte ace care-mi străpung ochii. De ce-mi spune asta tocmai acum, când pe vremea aia a tăcut mâlc?

— Spuneţi-mi doar unde îl găsesc.

— Nu-i aici. Şi chiar dacă ar fi, acum eşti prea bătrână. Uită-te şi tu în oglindă şi-o să vezi.

In timpul ăsta se holbează la hainele mele, la faţa mea, la mâini şi la tunsoare. Pesemne şi-a dat seama că miros diferit ani întregi de diete occidentale compuse din came şi lapte eliberându-mi-se prin pori. O fi ea o bătrână crudă, dar nu e deloc proastă. Nu-i ia prea mult ca să-şi dea seama că sunt străină.

— S-a întors în Shanghai după Eliberare, povesteşte ea. Mi-a plătit chiria pe care mi-o datora şi mi-a mai dat ceva şi pentru lucrurile pe care i le-am ţinut aici - vopselele lui, pensulele, hainele şi restul. După care mi-a plătit şi mai mult pentru...

Face aluzii destul de făţişe. Poate că unele dintre obiceiurile chinezeşti mai funcţionează şi acum.

— Cât vrei pentru adresa lui?

In mintea ei crede că-mi propune o sumă astronomică, în realitate nu depăşeşte cu mult un dolar american.

Z.G. locuieşte nu departe de aici, pe o alee drăguţă pe care se înşiră case fermecătoare în stil occidental, ridicate în anii 1920. Mă opresc puţin ca să mă dau cu ruj şi să mă pieptăn.

Imi netezesc fusta, asigurându-mă că toate pliurile sunt la locul lor şi că materialul atârnă cum trebuie. Nu mă pot abţine. Vreau să arăt bine.

— Nu e acasă, îmi spune servitoarea drăguţă care răspunde la uşă.

— Pot să intru? Sunt o veche prietenă de-a dumnealui.

Servitoarea îmi aruncă o privire curioasă, dar mă lasă să intru, ceea ce mi se pare surprinzător, până ce păşesc înăuntru. Mi se taie răsuflarea şi rămân ţintuită locului, înlemnită de ce mi-e dat să văd. Vechi postere cu mine şi cu sora mea tronează pe pereţi, ascunse de ochii lumii şi protejate de asprimea străzii. Există doar pentru ochii lui Z.G. Nu mă aşteptam la nimic din toate astea, la postere, la bogăţia şi rafinamentul din casă sau la cele trei tinere servitoare care stau aliniate în faţa mea, vădit agitate, cu privirile lăsate. Arăt spre posterele de pe pereţi.

— Vedeţi şi voi doar că - oare care ar fi cuvântul potrivit în Noua Chină? - patronul vostru şi cu mine ne cunoşteam bine cu multă vreme. Vă rog spuneţi-mi unde-l găsesc.

Fetele se tot foiesc, evitând să mă privească în ochi şi codindu-se să-mi răspundă. A trecut mult timp de când am mai avut de-a face cu servitori. Fac ce-am făcut şi cu fosta proprietăreasă a lui Z.G. Deschid geanta şi scot portofelul.

— Unde e? întreb eu.

— A fost trimis la ţară, răspunde cea care bănuiesc că ar fi şefa lor. Pare să fie cea mai în vârstă dintre ele, deşi nu cred să aibă mai mult de douăzeci şi cinci de ani. Celelalte două continuă să se foiască.

Nu-mi amintesc ca Z.G. să fi avut pe cineva la ţară. Mai mult, am citit undeva că expedierea la ţară este o pedeapsă des întâlnită în Noua Chină.

Mă uit din nou la chipurile tinere din faţa mea. Să fi avut probleme pentru că trăieşte cu trei fete tinere? Pe vremuri se petreceau tot felul de netrebnicii. Stau în cumpănă cum să abordez subiectul, când servitoarea tunsă scurt îmi oferă de bunăvoie noi informaţii.

— Glonţul atinge întotdeauna pasărea călăuzitoare, spune ea abia şoptit. Stăpânul Li are necazuri.

— Balanţa se înclină întotdeauna şi în direcţia opusă, intervine şi cea de-a treia servitoare.

— Azi câine, mâine pisică, adaugă fata tunsă scurt. E posibil să-l fi trimis într-un lagăr de muncă.

— Sau să-l fi ucis, spune cea de-a treia, ridicând spre mine o privire îngrijorată.

— A fost arestat? întreb eu. Vreau adevărul, continui, când văd că fetele nu răspund.

— Tot ce ştiţi.

— S-a dus de bunăvoie la ţară ca să se căiască, să înveţe de la ţărani cum să fie mai umil şi să-şi amintească ţelurile artei socialiste, se grăbeşte să recite şefa lor, înainte ca celelalte servitoare să înceapă iar cu pălăvrăgeala.

— Când se întoarce acasă? întreb eu.

— Poate vreţi să întrebaţi dacă se mai întoarce acasă, zise fata tunsă scurt. La urma urmei, e grea povara puterii.

Cea care pare să fie la conducere îşi ciupeşte subalterna, aparent nemulţumită că servitorii mărunţi nu-şi cunosc lungul nasului, ca s-o oprească din vorbit.

— Eu îmi păstrez speranţa, spune ea. Altfel nu mi-ar fi lăsat bani ca să am grijă de casă.

— Sau pentru mâncare, murmură cea mai tăcută dintre ele.

Imi mut privirea de la una la alta. Toate par să fie de vârsta lui Joy. Ce fel de om e Z.G? Oare se mai îndrăgosteşte şi acum de orice chip frumos?

— Aţi mai avut vizitatori? întreb eu. Cum ar fi o fată mai tânără?

— Din astea vin tot timpul, ciripeşte fata tunsă scurt.

Simt cum mi se încleştează maxilarul. Atâta amar de vreme am simţit că trăiesc ca o servitoare, dar nu eram servitoare. Nu eram neobrăzată...

— Imi caut fata, spun eu cu asprime.

Dau să-mi bag portofelul în geantă.

— Pe ea o ştim!

— Da! O ştim!

— Spuneţi-mi.

— A venit în ziua în care a plecat stăpânul. Am auzit-o spunând că e fata lui. A venit din altă parte...

— Ca dumneata.

— Şi acum unde e? întreb eu.

— S-a dus cu el la ţară.

Nu e cea mai proastă veste pe care o aud, dar nici bună nu

e.

— Ştiţi unde s-au dus? In ce sat?

Dau din cap în semn că nu. Chiar şi când încerc să le mai ofer bani, tot nu au cu ce să mă ajute.

După ce mă conduc spre ieşire, mai rămân ceva timp pe alee. M-am lovit de un zid invizibil şi nu sunt sigură ce să fac în continuare. Sunt disperată şi îngrozită pentru fiica mea, care e alături de cineva intrat în necazuri aşa de mari, încât pare să fi ales exilul în locul arestului. In disperarea mea, mă pomenesc vorbind cu May, de parcă ar putea să mă audă tocmai din Los Angeles. „Incă n-am găsit-o pe fata noastră. E cu Z.G. şi ar putea avea probleme - lucruri la care nici nu ne-am gândit.“

Scutur din cap în timp ce oraşul începe să îşi facă loc în gândurile mele. Aud în depărtare zgomotul unui troleibuz şi huruitul unui autobuz sau al unui camion, dar în rest străzile sunt mai degrabă liniştite. Toate acele maşini străine din trecut, elegante şi joase, au fost înlocuite de triciclete, biciclete, telegi şi căruţe trase de măgăruşi.

— Măsline proaspete şi picante! Măsline proaspete! Hai la măsline! se aud strigătele unui vânzător ambulant.

N-am mai mâncat măsline din Shanghai de douăzeci de ani, aşa că o iau pe urmele strigătelor, fac stânga şi înaintez pe stradă, până ce dau de un bărbat care poartă pe umăr un coş. Când mă apropii de el lasă coşul jos şi ridică de pe el prosopul umed. Are trei feluri de măsline: grase, subţiri şi maronii. Cer câteva grase. Gust una chiar înainte să-i plătesc. Inchid ochii de plăcere în timp ce gustul leşietic înfloreşte în ceva uşor, înviorător şi revigorant, care mă poartă înapoi în timp, pe când mâncam măsline cu May şi cu prietenii noştrii, Tommy, Betsy şi Z.G. Cumva, explozia asta de aromă îmi limpezeşte mintea. Va trebui să mă întorc la Uniunea Artiştilor Plastici ca să mai pun câteva întrebări, dar mai întâi trebuie să găsesc cea mai bună cale de a obţine informaţii de la femeia aflată la recepţie sau măcar de a trece cumva de ea. Deocamdată însă, am nevoie de un loc unde să stau. Dacă plătesc dublu sau triplu, sunt sigură că aş găsi pe cineva care să-mi închirieze o cameră, dar nu vreau să fac asta.

Acasă. Los Angeles este casa mea acum - şi cât de ciudat mi se pare, după toţi anii în care mi-a fost dor de locul ăsta dar cuvântul îmi aminteşte că şi aici aveam o casă. Ca să ajung

acolo, va trebui să traversez râul Suzhou până în cartierul Hongkew. Nu văd nicio ricşă, dar oricum mă îndoiesc că m-aş putea urca întruna acum, după ce am fost măritată cu Sam. Dacă aş vedea vreuna, mi s-ar frânge inima. Dar nu pot să nu mă întreb unde or fi. Ce s-o fi întâmplat cu ele?

Mă întorc în grabă în Bund. Mai vorbesc o dată cu inspectorul care a ajutat-o pe Joy. Merg până-ntr-acolo încât să-l mituiesc, dar insistă că nu mai ştie nimic altceva, aşa că sunt bani aruncaţi pe fereastră. După care trebuie să plătesc aşa numita taxă de înmagazinare, ca să-mi pot lăsa lucrurile acolo pe timpul nopţii. Imi iau bagajul de mână şi cer îndrumări până la o staţie de autobuz. La sosire străzile erau aglomerate. Acum că s-a încheiat ziua de muncă, trotuarele sunt înţesate de oameni, iar carosabilul dă pe dinafară de atâtea biciclete. Clinchetul tuturor acelor claxoane e aproape liniştitor, ca ţârâitul greierilor în nopţile calde de vară. Mă urc într-un autobuz care să mă ducă în Hongkew. Ani de-a rândul, de May s-au lipit tot felul de zicale americane pe care le folosea în neştire şi cu care aproape că ne înnebunea pe toţi. Una dintre ele era „înghesuiţi ca nişte sardele“. Abia acum înţeleg ce voia să spună. Lumea mă împinge din toate părţile. Simt cum mă cuprinde o panică familiară. Mă chinui să o înăbuş şi mă legăn împreună cu masa aceea compactă şi osoasă de oameni, în timp ce autobuzul accelerează sau opreşte.

Cobor în fostul meu cartier. Totul îmi este atât de cunoscut, şi totuşi complet schimbat. Vânzătorii ambulanţi şi magazinaşele sunt înghesuite laolaltă, oferind tot soiul de mărfuri şi servicii: reparaţii de biciclete, tunsori, extracţii dentare; portocale, ouă şi alune; lenjerie bărbătească marca Frontgate, tampoane igienice Red Flag şi baterii White Elephant. Cotesc pe vechea mea stradă. Casele din cartierul meu sunt încă în picioare. Imi amintesc că în fiecare primăvară vecinii noştri vopseau casele în nuanţe colorate: mov, verde sau roşu-închis, culori menite să ascundă praful sau muşchiul care creşte cu atâta repeziciune în climatul din Shanghai. Dar casele par să fie nevopsite de ani de zile. Mare parte din vopsea e cojită aproape în întregime, scoţând la iveală tencuiala cenuşie şi murdară de dedesubt.

Obiceiurile serilor de vară nu s-au schimbat însă prea mult de când am fost aici ultima oară. Copiii continuă să se joace pe

stradă. Femeile stau pe trepte curăţând mazăre, porumb sau alegând orez. Bărbaţii stau tolăniţi pe scaune sau cocoţaţi pe lăzi, fumând sau jucând şah. Mă urmăresc priviri din toate părţile. Mie frică să privesc în urma mea. Oare mă recunosc?

Zăresc de departe casa familiei mele. Magnolia s-a făcut imensă, făcând casa să pară mai mică decât mi-o aminteam. Pe măsură ce mă apropii văd că panoul din lemn cioplit care proteja casa de spiritele rele atârnă şi acum deasupra uşii, dar iasomia şi pinii pitici care creşteau pe vremuri în grădină nu mai sunt de găsit. Trandafirii mamei mai trăiesc şi acum, agăţaţi de gard, uscaţi şi lăsaţi de izbelişte. In mare, în curte nu mai „cresc“ decât rufele întinse pe tufe sau înşirate pe frânghii, la uscat. Probabil că multă lume locuieşte aici, dar dacă stau bine să mă gândesc, casa găzduia mulţi locatari încă de pe vremea când eu şi May am plecat de aici. Când mă apropii, un bărbat care stătea pe treptele din faţă se ridică în picioare. Trebuia să-mi fi pregătit un discurs, dar se pare că nu e cazul.

— Pearl? Eşti Pearl, nu-i aşa? Pearl Chin?

E înalt, slab, cam de vârsta mea, cu o înfăţişare distinsă, dar hainele de pe el sunt cam ponosite.

— Ăsta-i numele meu de fată, îi răspund eu pe un ton nesigur.

Cine o fi?

Se apropie, îmi ia bagajul şi deschide uşa de la intrare.

— Bine ai venit acasă, spune el. Te aşteptăm de multă vreme.

Pantofii mei pocănesc zgomotos pe parchet. Arunc din pragul uşii o privire de-a lungul holului, până sus, pe scări. Pare că nici aici nu s-a schimbat nimic. Intre timp, bărbatul care m-a poftit în casă strigă tot felul de nume şi oamenii încep să iasă din camere, să coboare scările, ştergându-şi mâinile în timp ce dau fuga de la bucătărie. Exact ca în autobuz, mă pomenesc înconjurată din toate părţile. Mă privesc curioşi. Mă uit şi eu la ei, neştiind ce să spun sau să fac.

— Nu ştii cine suntem? mă întreabă o femeie între două vârste.

Când dau din cap în semn că nu, încep să se prezinte. Sunt oamenii cărora părinţii mei le-au închiriat camere după ce tata a pierdut banii familiei: cele două dansatoare care s-au mutat în pod (numai îmbrăcate în hainele de lucru, nişte pantaloni

lălăi de un albastru spălăcit şi cămăşi albe, nu mai seamănă cu nişte dansatoare), cizmarul care locuia sub scări (la fel de slăbănog şi zbârcit cum îl ştiam), femeia care se mutase în spatele casei, cu soţul ei poliţist şi cele două fete (numai că acum e văduvă, iar fetele s-au măritat şi au plecat) şi studentul care stătea în pavilionul de la etajul doi (bărbatul curtenitor care a răspuns la uşă şi care acum e profesor). Imi amintesc vag că era cunoscut ca Donald, un nume occidental. Acum, se prezintă drept Dunao.

— Cum de mai sunteţi toţi aici? întreb eu uimită. Ce s-a întâmplat cu Banda Verde? Urma să pună mâna pe casă.

— A pus, răspunde profesorul. Dar Huang cel Ciupit de Vărsat - chiar şi după toţi anii ăştia la auzul numelui mă trec fiori pe şira spinării - a plecat în exil la Hong Kong. Regele lumii interlope a murit acum şase ani, explică profesorul, pufnind batjocoritor. Oricum, statul îi confiscase deja toate proprietăţile.

— Ni se permite să stăm aici pentru că suntem aici de când lumea, spune văduva.

Mi se umezesc ochii. May şi cu mine credeam că suntem singure pe lume, dar iată că aici sunt oameni care ne cunosc, oameni care au supravieţuit. E într-adevăr un miracol.

Dintr-odată se dau în lături permiţând cuiva să treacă. Pentru o clipă nutresc speranţa că ar putea fi tata. Sinceră să fiu, chiar nu ştiu cum m-aş simţi dacă ar fi el. Datoriile lui Baba, un om de- o laşitate fără pereche, ne-au nenorocit viaţa. Dar nu e Baba, e Bucătarul. Oricât m-aş strădui să le reţin, lacrimile încep să mi se prelingă pe obraji. Incă de pe vremea când eram copilă el era un om bătrân. Probabil că acum e trecut de optzeci de ani. Pare slăbit, iar ceilalţi îl tratează cu respect. Aşa şi trebuie. Bătrânii au fost dintotdeauna onoraţi în China.

— Pot să stau aici? întreb eu.

— Ai permis de şedere?

Văduva se întoarce spre Bucătar şi-i spune pe un ton supus:

— Nu vrem niciunul să dăm de necazuri.

— Şi n-o să dea, spune Bucătarul. Asta a fost casa familiei ei şi i-am păstrat camera cum era. Poţi să stai aici, continuă el, întorcându-se către mine, dar trebuie să urmezi regulile casei şi ale străzii sau te denunţ la cei de sus.

Abia atunci îmi dau seama că cei din casă nu-l respectă pe

Bucătar pentru vârsta lui. Le e frică de el. L-am păstrat mai departe în casă după ce tata a pierdut totul pentru că nu avea unde altundeva să se ducă. Acum, în Noua Societate, este respectat şi temut pentru că face parte din clasa comunistă. Domn' director Bucătarul. Nu-i spun directorul Wang, Lou sau Eng, pentru că n-a avut niciodată vreun nume. Ii spuneam Bucătarul pentru că asta era slujba lui. Acum, el ţine frâiele în casa familiei mele.

Profesorul mă ia uşurel de braţ şi mă conduce pe scări.

— Să nu crezi că doar pentru că te-ai întors acasă lucrurile au rămas aceleaşi, strigă Bucătarul în urma mea. Vremurile alea au trecut, domnişorico.

Poate că nu atât de mult pe cât îşi închipuie, altfel nu m-ar striga după aceeaşi formulă de alint de pe timpuri şi n-ar răspunde şi acum la numele de Bucătarul. Ar fi adoptat un altul - ca Mereu Roşu sau Veşnic Roşu -, ceva în ton cu Noua Societate.

— Ai să-ţi cureţi oala de noapte şi ai să-ţi pregăteşti singură mesele, îi dă el înainte. Ai să-ţi speli hainele şi ai să faci treburi în casă. Ai să...

Am avut parte de multe surprize azi, dar niciuna nu se compară cu cea care mă aşteaptă când deschide Dunao uşa camerei mele. E exact aşa cum am lăsat-o May şi cu mine - două paturi de o persoană, cu baldachine din pânză albă, brodate cu modele de glicină, iar pe pereţi posterele noastre de fete frumoase.

— Nu înţeleg, îi spun eu. Cum e posibil să nu se fi schimbat nimic?

— Ştiam că părinţii tăi nu se mai întorc. Acum, în camera lor doarme Bucătarul. Dar bănuiam cu toţii că sora ta şi cu tine veţi reveni într-o bună zi, şi iată-te. Dar fără May...

Presupun că se aşteaptă să spun ceva despre sora mea, dar nu pot. Imi întorc privirea dinspre chipul lui plin de bunătate şi privesc baia. Faianţa, cada, oglinda... totul a rămas neschimbat.

— In multe case din oraş ai să găseşti asemenea camere, spune Dun. Guvernul chinez nu e întotdeauna bun, dar cultura chineză ne stă mereu alături, şi ea respectă familia. Cu toţii îi aşteptăm să se întoarcă acasă pe cei care au plecat. Toată lumea revine în Shanghai.

Presupun că are dreptate. Proprietăreasa lui Z.G. i-a păstrat

lucrurile şi el s-a întors să şi le recupereze. Ideea asta oglindeşte chiar şi ceea ce mi-a spus bărbatul de la asociaţia de familie că se întâmplă cu satele ‚fantomă“ de peste graniţa cu Hong Kong-ul. Dar să rămână casa mea şi camera mea neatinse în toţi anii ăştia? Mi-aş dori să o poată vedea şi May.

— Pari să ai nevoie de odihnă, îmi spune el. Sunt sigur că ţi-ai lăsat bagajele pe undeva. Când vrei, merg cu tine să le luăm. Şi să nu-ţi faci prea multe griji în privinţa Bucătarului. E un tiran meschin, dar acum sunt mulţi dintr-ăştia pe aici, spune el zâmbind. Ştiu asta pentru că mi-a spus-o chiar el de multe ori.

După ce profesorul pleacă, mă aşez pe marginea patului. Un nor de praf se ridică în jurul meu. Netezesc cuvertura, zgândărind cu mâna praful. Probabil că încăperea asta n-a mai fost curăţată de când am plecat. Mă ridic şi mă duc la şifonier. Imi amintesc ziua în care socrul meu a întors încăperea cu susu-n jos, înşfăcând hainele pe care May şi cu mine trebuia să le purtăm la muncă, în Oraşul Chinezesc. A lăsat în urmă rochiile noastre după moda occidentală şi au rămas aici, aşa cum au rămas şi pantofii, blănurile şi pălăriile.

Imi pică ochii pe o haină din brocart negru, căptuşită cu blană. Mama ne-a făcut pe comandă mie şi lui May haine asortate, dar de fapt, eu fusesem cea care îşi dorise cu adevărat haina. A mea mi se părea elegantă, dar May s-a plâns că a ei era prea sobră şi că o îmbătrânea. (Ceea ce, fireşte, era o critică nu prea subtilă la adresa mea.) May a pierdut-o pe-a ei cu o iarnă înainte ca viaţa noastră să se schimbe. Parcă-l aud şi acum pe baba certând-o, numind-o uitucă şi ţipând la mine pentru că nu eram o jie jie mai bună, care ar fi trebuit să-i reamintească surioarei ei să nu-şi uite haina. May avea optsprezece ani! De ce ar fi trebuit să-i spun eu să-şi ia haina de la cine ştie ce petrecere sau de la garderoba vreunui club. După care baba mi-a spus să i-o dau lui May pe-a mea. Deşi nu-i plăcea haina mea, soră-mea ar fi luat-o şi aşa, doar că eu eram mai înaltă, iar ei nu-i plăcea că îi atârna până la glezne.

Inchid uşa şifonierului. Mă apropii de măsuţa de toaletă. In sertare găsesc lenjerie intimă, pulovere din caşmir, ciorapi de mătase şi costume de baie. Scot o cămaşă de noapte din mătase de culoare nisipie, împodobită cu dantelă făcută de mână. Mi-e greu să cred că mai îmi vine şi acum, dar îmi vine. Mă privesc în oglindă. In jurul meu zăresc portretele mele şi ale surorii

mele. M-am schimbat atât de mult pe dinăuntru. Nu mai sunt fata din posterele astea, dar am rămas la fel de slabă ca atunci, şi se pare că voi putea purta vechile mele haine, deşi nu-mi imaginez unde m-aş putea îmbrăca cu ele în China comunistă.

Sunt epuizată, dar cu toate astea mă aşez şi scriu două scrisori: una către Louie Yun în Wah Hong, în care îi comunic adresa mea, iar cealaltă pe care să i-o trimită lui May, în care o anunţ că am ajuns, că nu am găsit-o pe Joy şi că stau în vechea noastră casă. Ii explic de asemenea cum trebuie să-mi trimită corespondenţa. Mă ridic şi mă apropii de pat, dau la o parte cuvertura încet ca să nu ridic praful. Mă întind pe aşternutul răcoros şi, înainte să mă întorc cu spatele, arunc o privire spre celălalt pat - patul lui May. Am venit aici în căutarea fetei mele, dar şi ca să fug de sora mea. Totuşi, iată că May e aici, privindu-mă senină de pe pereţi. Mă uit în ochii ei şi spun: „Sunt acasă, în camera noastră. Iţi vine să crezi? N-am crezut niciodată că vom mai vedea locul ăsta. Şi May, vai, May, e exact la fel.“

MĂ ÎNTORC de mai multe ori la Uniunea Artiştilor Plastici. Chiar şi după ce o mituiesc pe femeia de la recepţie, insistă că nu ştie unde a plecat Z.G. Tot ce poate să-mi spună, în cele din urmă, e că a fost mustrat de partid şi că a părăsit oraşul. Sunt tentată să întreb şi de Joy, dar ştiu deja că este cu Z.G. şi mă tem să nu atrag o atenţie nedorită asupra ei. îi mai strecor femeii nişte bani şi aranjează să-l întâlnesc pe directorul Uniunii Artiştilor Plastici, un bărbat mărunt şi îndesat, cu părul albit la tâmple. După ce îşi primeşte şi el partea de mită, îmi spune că Z.G. s-a dus la ţară ca să „observe şi să înveţe din natură“. Ce-o însemna asta?

— Dar unde la ţară?

— N-am primit asemenea detalii, îmi răspunde el.

— Nu ştiţi când se întoarce?

— Nu eu hotărăsc, răspunde directorul. Cazul nu mai ţine de mine. Oamenii din Beijing sunt cei care se ocupă.

Părăsesc Uniunea Artiştilor Plastici îngrijorată şi dezamăgită deopotrivă. De ce a trebuit Z.G. să intre în asemenea necazuri, şi de ce a trebuit să o amestece şi pe fata mea în ele? Am încercat toate soluţiile posibile. Acum, tot ce-mi rămâne de

făcut e să aştept, pentru că, la un moment dat, tot trebuie să se întoarcă. Trebuie să se întoarcă. După cum mi se tot spune, toată lumea se întoarce în Shanghai. Eu una m-am întors.

Mă apuc de curăţat şi de spăl toate lucrurile din camera mea. Nu mă ajută nimeni. De ce ar face-o? Foştilor noştri chiriaşi li sa cedat proprietatea, plătind lunar echivalentul unui dolar şi douăzeci de cenţi, şi nu vor să lase impresia că ar ajuta pe cineva din clasa burgheză. Dar Bucătarul? Le-am cunoscut pe servitoarele lui Z.G. şi am mai văzut şi alţi servitori prin piaţă sau prin oraş, rezolvând treburi pentru stăpânii lor, dar Bucătarul are un statut bine stabilit în casa familiei mele, ca membru al noii elite şi al maselor respectate, un membru de care trebuie să se ţină cont şi care nu se mai sinchiseşte de fosta lui „Domnişorică“. In plus, oricum e prea bătrân. Nu poate să bată covoarele, să lustruiască podelele, să spele geamurile, să-mi spele şi să-mi calce lenjeria de pat. Le fac pe toate cu mâna mea, iar acum camera mea şi a lui May arată aproape la fel ca în ziua în care am plecat de-acasă. E o imagine sinistră şi mângâietoare în acelaşi timp.

Apoi, într-o seară, la o săptămână de la sosirea mea în Shanghai, cineva bate la uşa dormitorului meu. E un poliţist. Mi se strânge stomacul de frică.

— Sunteţi chinezoaica întoarsă de peste hotare, născută Chin Zhen Long?

— Da, răspund eu pe un ton nesigur.

— Trebuie să mă însoţiţi în clipa asta.

O ia înaintea mea, pe scări în jos, străbate holul şi mă conduce până la uşa de la intrare, prin faţa celorlalţi chiriaşi care rămân cu gura căscată, aratând cu degetul şi şuşotind între ei. Oare m-o fi raportat cineva? M-o fi denunţat Bucătarul?

Sunt dusă într-o casă transformată în secţie de poliţie, nu departe de aici. Mi se ordonă să stau jos pe o bancă de lemn şi să aştept. Trec pe lângă mine tot felul de persoane venite să înregistreze naşteri, decese, sosiri şi plecări. Mă scrutează cu priviri curioase, bănuitoare. Mă pomenesc încă o dată aruncată înapoi în timp, pe Angel Island, pe când eu şi May aşteptaserăm într-o zonă îngrădită să ne înceapă interogatoriile. Sunt moartă de frică. Trebuie să par calmă. Imi spun în sinea mea că n-am făcut nimic rău. In cele din urmă, sunt condusă într-un birou.

Un tânăr ofiţer în uniformă stă aşezat la o masă. In încăpere nu e nicio fereastră, iar un ventilator învârte aerul cald.

— Eu sunt Wu Baoyu, inspector clasa a treia, spune el. Mă ocup de cazul dumitale.

— Cazul meu?

— Ai făcut mare vâlvă la Uniunea Artiştilor Plastici. De ce te interesezi de Li Zhi-ge?

Nu vreau să spun nimic despre fiica mea, pentru că nu ştiu unde ar duce asta sau ce implicaţii ar putea avea.

— L-am cunoscut cu ani în urmă, răspund eu. Voiam să reînnoiesc prietenia cu el.

— Ar trebui să ai grijă cu cine umbli. Acest Li Zhi-ge a fost acuzat de partid. Eşti nou-venită, aşa că trec cu vederea de data asta, dar te avertizez că mita nu se mai acceptă.

Stomacul mi se strânge din nou şi mâinile încep să-mi transpire.

— Bun, să începem, continuă el. Unde te-ai născut?

Următoarea oră mi-o petrec răspunzând la nişte întrebări pe care mi le citeşte de pe un clipboard. Dacă mai am rude care mai trăiesc în satul meu natal, cu ce se ocupă, care sunt prietenii mei din China şi cât de des mă întâlnesc cu ei. Deodată, dintr-un difuzor răsună un anunţ zgomotos. Inspectorul Wu se ridică, îmi spune să rămân unde sunt şi părăseşte încăperea. Câteva minute mai târziu, aud lozinci zgomotoase. Trag cu ochiul prin crăpătura uşii şi zăresc un grup de bărbaţi şi femei în uniformă strigând slogane, cu Micuţa carte roşie a lui Mao în mâini. Inchid uşa şi mă aşez la locul meu pe scaun. Jumătate de oră mai târziu, inspectorul Wu se întoarce. Trece peste întrebările despre familia şi viaţa mea şi începe să mă chestioneze în legătură cu întoarcerea mea în China.

— De ce nu te-ai prezentat la Comisia Chineză pentru Afaceri Externe?

— Nici n-am auzit de ea până acum, aşa că nu ştiam că trebuie să mă prezint acolo.

— Acum ai auzit şi o să te prezinţi. Acolo ai să înveţi ce înseamnă spiritul patriotic. Acolo vor fi raportaţi banii dumitale primiţi din străinătate.

— Nu mă aştept să primesc vreun ban, mint eu.

Nu vreau să-mi treacă banii prin agenţii guvernamentale.

Dacă nu mi-i dau pe toţi, aşa cum a spus bărbatul de la asociaţia de familie?

— Prefer să muncesc.

— Ca să munceşti, ai nevoie de un danwei, un punct de lucru, spune el. Ca să-ţi găseşti o slujbă, ai nevoie de un hukon, un permis de şedere. Pentru permisul de şedere, trebuie să te înregistrezi la guvernul local. De ce nu te-ai înregistrat?

Toate astea mă umplu de teamă. Nici n-a trecut o săptămână, că am şi atras atenţia asupra mea şi am fost prinsă. Acum că autorităţile ştiu de mine, o să-mi fie mult mai greu să fac tot ce am de făcut. Şi asta, dacă nu cumva mă aruncă chiar acum într- o celulă.

— Puteţi să mă ajutaţi cu toate astea? întreb eu, încercând să-mi ascund teama.

— Vei începe prin a primi un permis de şedere ca să poţi locui în fosta dumitale casă, dar trebuie să-ţi atrag atenţia că nu e casa dumitale. Acum aparţine poporului. Ai înţeles?

— Am înţeles.

— Vei avea nevoie şi de cupoane, continuă el. Statul se ocupă acum de distribuirea tuturor celor necesare. Statul cumpără direct de la fermieri şi producători, aşa că orăşenii din întreaga ţară trebuie să se folosească de cupoane pentru a cumpăra cele trebuincioase - ulei, carne, chibrituri, săpun, ace, cărbune şi pânză - de la magazinele de stat. Cupoanele pentru orez sunt, bineînţeles, cele mai importante. De îndată ce-ţi găseşti o slujbă, să vii aici şi te ajut eu să-ţi obţii cupoanele.

— Mulţumesc.

Ridică mâna.

— N-am terminat. Cupoanele pentru orez se folosesc local. In cazul în care călătoreşti, trebuie să soliciţi cupoane speciale, valabile pe plan naţional. Dacă nu ai aceste cupoane, vei fi nevoită să-ţi mănânci mesele fără orez. Nu ai voie să părăseşti oraşul fără permisiunea mea. Te-ai întors în China. Trebuie să faci ce spunem noi. Ne-am înţeles? întreabă el din nou.

Mă simt de parcă ziduri imense s-ar înălţă în jurul meu.

— Eşti norocoasă, continuă poliţistul cu falsă amabilitate. Ţăranii sunt trataţi aspru când se întorc în China. Sunt trimişi înapoi în satele din provinciile de baştină, unde sunt distribuiţi la munca câmpului din colective, chiar dacă şi-au adus cu ei din America destui bani cât să ducă o viaţă tihnită. Dar se poate şi

mai rău. Cei mai ghinionişti sunt trimişi la muncă în vestul îndepărtat, unde se asanează şi se cultivă terenurile necultivate.

In încăpere aerai e cald şi sufocant, dar pe mine mă trec fiori reci de groază. Nu se poate să fiu trimisă la o fermă, cine ştie unde.

— Eu nu sunt ţărancă, îi spun eu. Nu mă pricep la munca asta.

— Nici ceilalţi nu se pricep, dar învaţă.

Işi verifică lista.

— Eşti dispusă să mărturiseşti ce legături ai cu naţionaliştii din Taiwan?

— N-am nicio legătură.

— De ce eşti atât de prietenoasă cu imperialiştii americani?

— Tatăl meu m-a vândut, aranjându-mi o căsătorie de conveniență, îi spun eu.

Ăsta-i adevărul, dar lucrurile nu sunt chiar aşa de simple.

— Din fericire, vremurile feudale sunt de mult apuse. Cu toate astea, va trebui să treci prin mai multe şedinţe de umilire publică[1] ca să te debarasezi de individualismul burghez. Aşa... să

---

[1] Şedinţele de umilire publică (thamzing, 1b. tibetană) reprezentau sesiuni de critică şi autocritică publice, impuse de comuniştii chinezi sub regimul lui Mao Zedong unora dintre prizonierii lor. Victima era abuzată fizic şi psihic în faţa unui grup de oameni până recunoştea faptele de care era acuzată.

vedem, spune el, uitându-se din nou pe listă. Eşti om de ştiinţă?

Mă măsoară din priviri şi hotărăşte că nu.

— Dacă erai, trebuia să te fac să semnezi o declaraţie în care recunoşteai că luna chinezească e mai mare decât luna americană.

Işi lasă clipboardul pe masă.

— Adevărul e că faci parte dintr-o altă categorie. Eşti bogată.

Crede că simt bogată. Şi, în Noua Chină, cu dolarii mei americani, presupun că sunt.

— Chinezii din pătura de sus întorşi de peste hotare sunt trataţi cu tot respectul, îi dă el înainte. Eşti privilegiată să ai parte de cele Trei Garanţii. Poţi primi din străinătate şi păstra bunuri băneşti sau de orice fel, atâta timp cât trec prin Comisia Chineză de Afaceri Externe. Iţi poţi schimba bunurile primite pe certificate speciale, care-ţi vor permite să-ţi plăteşti cheltuielile de zi cu zi şi cele de călătorii şi înmormântări. Ţi se va permite de asemenea să cumperi bunuri de la magazine speciale, unde te vei folosi de certificatele pe care le primeşti în schimbul banilor trimişi de peste hotare.

— Şi dacă nu vreau certificatele astea?

Vreau să deţin controlul asupra banilor mei, dar nu-i spun lucrul ăsta.

— Nu te obligă nimeni să-ţi depui la bancă banii primiţi, îmi spune el, fără să-mi ofere un răspuns la întrebare. Iar secretele dumitale vor fi în siguranţă.

Toate astea par a fi mai mult de trei garanţii, dar şi concluzia asta o ţin pentru mine.

— Vei veni aici în fiecare lună şi vom sta niţel de vorbă. Te vei prezenta de asemenea şi la Comisia Chineză pentru Afaceri Externe. Dacă nu te duci, am să ştiu. Am să vizitez şi casa în care locuieşti şi am să vorbesc cu tovarăşii care stau acolo. Să nu cumva să crezi că poţi să-ţi ascunzi de ei sau de mine obiceiurile burgheze.

Bate cu creionul în birou şi mă priveşte cu asprime.

— Una e să te întorci în China, dar trebuie să urmezi regulile noastre. Sper că ţi-ai învăţat lecţia şi sper că ai să te comporţi aşa cum trebuie.

Se ridică în picioare, se duce până la o masă alăturată şi se întoarce cu nişte broşuri pe care mi le îndeasă în mână.

— Ia astea şi citeşte-le până la următoarea noastră întâlnire. Conţin fructele ideologiei noii reforme. Va trebui să-mi povesteşti trecutul dumitale din punct de vedere revoluţionar. N-o să accept mărturisiri neconvingătoare. Trebuie să fii sinceră. Trebuie să plonjezi în furnalul construcţiei socialiste şi al reeducării patriotice.

Câteva minute mai târziu, ies pe uşa din faţă. Trag puternic aer în piept şi îl eliberez încetişor din plămâni. Nu mă aşteptam să fiu luată pe sus şi interogată de poliţie şi după toate astea mă simt terorizată şi cuprinsă de panică.

— Eşti bine? mă întreabă cineva.

Ridic privirea şi dau cu ochii de Dunao. Sunt tare uşurată să-l văd, dar şi uimită că şi-ar risca pielea pentru mine.

— Te-am urmărit până aici. Voiam să mă asigur că mai ieşi.

Dă glas întocmai temerilor mele: că aş putea fi arestată. Dacă s-ar întâmpla aşa ceva, nimeni n-ar mai afla vreodată ce s-a ales de mine. Şi, mai rău chiar, n-aş mai găsi-o niciodată pe Joy.

— Să mergem acasă, spune el. Bem nişte ceai, poate pot să te ajut.

Când ajungem acasă, fac ceai pentru amândoi. Ii povestesc lui Dunao despre fuga lui Joy, cum am urmat-o până aici, problemele lui Z.G., că trebuie să aştept până se întorc şi îi enumăr toate regulile pe care mi-a spus poliţistul că trebuie să le urmez. O fac pentru că am fost intimidată şi speriată şi nu mai gândesc limpede. Dun - aşa cum îmi spune că îi place să fie numit - mă informează că, în realitate, am fost chiar norocoasă.

— Trebuie să mergi la întrunirile pentru reformarea gândirii, ca noi noi toţi, spune el, dar atâta timp cât nu eşti etichetată ca un element potrivnic, o să ai parte de multe beneficii. Vei primi certificate speciale. Vei putea obţine rapid un permis de plecare, fără întârzieri şi alte discuţii.

— Dar cum rămâne cu fata mea? întreb eu. Nu plec fară ea.

— E mai bine să fiţi amândouă aici, îmi răspunde el. Se ştie că guvernul tratează familiile de chinezi venite de peste hotare ca pe nişte ostateci pentru a le stoarce de banii primiţi din străinătate. Ăsta e şi scopul Comisiei pentru Afacerile Chinezilor de Peste Hotare. Ii exploatează pe oameni ca rudele lor să trimită şi mai mulţi bani care să fie folosiţi pentru reconstrucţia ţării. Din cauza asta tind să nu le mai permită membrilor familiilor să părăsească ţara.

— Dar tocmai mi-ai spus că chinezii veniţi de peste hotare pot obţine cu uşurinţă permise de plecare.

— Da, că bine zici. Cererile pentru permisele de plecare care sunt considerate în dezavantajul intereselor regimului sunt respinse.

— Păi atunci, ori una, ori alta?

— Poate amândouă, spune el, nesigur.

— In orice caz, continui eu, încercând să par încrezătoare, cererile alea pentru bani de peste hotare nu sunt decât un şantaj. Cu toate astea, dacă aş mai fi în Los Angeles, iar Joy ar fi aici, i-aş trimite până şi ultimul bănuţ în speranţa că ar scăpa. Acum, trebuie să mă gândesc cum am putea scăpa amândouă. Nu pot să las impresia că aş fi bogată, dar nici că aş fi săracă lipită. Trebuie să rămân în Shanghai ca să-i aştept să se întoarcă de oriunde ar fi pe Z.G. şi fata mea. Am nevoie de cupoane ca să supravieţuiesc şi, în acelaşi timp, nu pot să atrag atenţia cât mă ocup de toate astea. Dar poliţia ştie de mine, iar în câteva zile voi avea de-a face şi cu Comisia pentru Afacerile Chinezilor de Peste Hotare. Ca să nu mai vorbesc de faptul că ultimul lucru pe care îl vreau e să mă port ca o văduvă, stând ascunsă ca o laşă sau ca o victimă. Nu-mi stă în firea de Dragon să aştept cu mâinile-n sân, dar asta-i tot ce pot face deocamdată. Trebuie să fiu un Dragon viclean, ascuns şi prudent.

— Vei avea nevoie de o slujbă, mă sfătuieşte Dun.

— I-am spus inspectorului Wu că-mi doresc o slujbă. Poate că aş putea să muncesc cu dansatoarele. Fac stilouri după modelul Parker 51.

Mă grăbesc să recit sloganul fabricii pe care fetele îl turuie toată ziua bună-ziua:

— Ţine pasul cu Parker!

— Am o idee mai bună. Ar trebui să te faci colector de hârtie.

— Nu ştiu ce înseamnă asta.

— Dintotdeauna ai nutrit un profund respect pentru cuvântul scris, îmi explică el pe un ton profesoral. In timpul dinastiei Song, membrii Societăţii Hârtiei Scrise adunau coli de hârtie scrisă, o ardeau în cadrul unor ritualuri ceremoniale, după care păstrau cenuşa. O dată la trei ani, membrii purtau cenuşa până la un râu sau ocean, unde i se dădea drumul pe apă pentru a renaşte în noi cuvinte şi imagini. Iţi mai aminteşti coşurile din bambus care se găseau aici în Shanghai, la colţ de stradă, ca oamenii să poată arunca cum trebuie hârtia folosită?

Imi amintesc vag de coşurile astea, dar sora mea şi cu mine nu aveam nici urmă de respect pentru hârtia scrisă, având în

vedere că pozam pentru reclame, care erau bineînţeles tot hârtie scrisă, în varianta ei cea mai comercială.

— Ceea ce era pe vremuri o profesie onorabilă, continuă Dun, a ajuns acum să semene mai degrabă cu meseria de gunoier. Şi totuşi, asta cred că o să-ţi ofere tot ce ai nevoie: anonimat, acces în toate colţurile oraşului, respectarea regulilor pe care trebuie să le urmezi şi o modalitate de a primi cupoane şi de a-ţi ocupa timpul până la întoarcerea fiicei tale.

Joy

Cum să observi şi să înveţi din natură

Incă nu s-a luminat de ziuă când cocoşii încep să cânte. Rămân în pat câteva minute, ascultând ciripitul păsărilor, scârţâitul podelei din camera alăturată, în timp ce se scoală tata, şi saluturile matinale ale oamenilor care trec prin faţa

casei. Niciun secret nu poate fi păstrat cu atâtea podele din lemn, uşi glisante şi pereţi subţiri ca hârtia. Aud fiecare pas, sforăit, tuse, oftat şi şoaptă. Mă scol din pat şi mă îmbrac în grabă cu nişte pantaloni largi şi o cămaşă spălăcită din bumbac, cu imprimeu floral, ambele scămoşate de atâta purtat şi spălat, ambele primite în dar de la Kumei. Mă pieptăn. Mi-ar plăcea să am şi eu părul lung, să-mi pot împleti cosiţe, aşa cum au celelalte fete din sat. In schimb, îmi pun un batic pe cap pe care îl leg la ceafă. Mă privesc pe fugă într-o oglindă mică. Multă lume de-aici mi-a spus cât de mult semăn cu tata, atât fizic, cât şi la gesturi, ca de pildă felul în care îmi ciupesc uneori bărbia când stau pe gânduri, sau felul în care ridic din sprâncene întrebătoare. Aşa o fi, dar asta nu înseamnă că suntem la fel. Oricum, faţă de cum arătam când am ajuns aici prima oară, acum o lună, măcar am ajuns să semăn cât de cât cu o ţărancă.

Deschid uşa glisantă şi străbat în grabă până la bucătărie coridoarele şi curţile. Kumei a aprins deja focul în plită, iar apa fierbe în ceainic. Imi torn din ea într-o ceaşcă, ies până la jgheab, acolo unde mă dusese Kumei în prima seară, şi mă spăl pe dinţi şi pe faţă.

Ce proastă eram pe-atunci! Mi se păruse distractiv şi aventuros să mă spăl pe dinţi cu apa din jgheab, dar m-am îmbolnăvit de nu mai ştiam de mine şi a trebuit să-mi petrec primele zile în Dragonul Verde la pat, cu diaree şi vomă. Z.G. nu-mi arătase prea multă compasiune.

— La ce te-aşteptai? mă întrebase el. Ăsta-i un sat. Oamenii ăştia probabil că nu schimbă apa decât la trei, patru zile. Şi probabil că tot cu ea se spală şi pe picioare şi la subraţ.

Asta m-a făcut să mă simt şi mai rău. Până m-am întremat, reţinerile pe care le aveam la gândul că trebuie să folosesc oala de noapte din camera a cărei pereţi subţiri ca hârtia erau tot ce mă despărţea de Z.G., au dispărut complet. Dar am învăţat, aşa cum învăţ în fiecare zi. Acum ştiu că modelul sculpturii murale cu veveriţele şi ciorchinii de struguri din sufrageria comună pentru cele patru dormitoare din această parte a complexului simbolizează speranţa prosperităţii generaţiilor viitoare. Panourile din lemn care acoperă ferestrele sunt cioplite înfăţişând un leu, simbolul bogăţiei unei persoane. Oglinda atârnată deasupra porţii principale îndepărtează spiritele rele,

în vreme ce peştii uscaţi prinşi de perete în curtea din faţă se află acolo pentru că yu, cuvântul folosit pentru „peşte“, seamănă cu termenul care denotă belşugul. Iar picioarele uscate de porc atârnate în curtea din faţă? Ei bine, ele se mănâncă. Dar mirosul de benzină pe care l-am simţit în prima noapte? Aşa îşi curăţă oamenii petele de pe haine când nu vor să le spele cu totul de mână. Cât despre copacul din mijlocul scuarului, cu flori care seamănă cu nişte păstăi de mazăre, el se numeşte salcâm japonez. Mugurii lui s-au transformat acum în fructe care cresc în păstăi lungi şi gălbui ca nişte şiraguri de perle. Iar când mi-a venit ciclul, Kumei mi-a arătat cum se descurcă femeile din sat: înfăşoară nişte nisip într-o bucată de pânză, pe care şi-o ascund în lenjerie. Astea sunt doar câteva dintre lucrurile pe care le-am învăţat.

O ajut pe Kumei să care mâncarea şi tacâmurile în sala de mese a vilei. Z.G. şi Yong, bătrâna care locuieşte în vilă, stau la masă, de-o parte şi de alta a lui Ta-ming. Picioarele legate ale lui Yong sunt de-a dreptul înspăimântătoare. Sunt minuscule, mai mult le ghiceşti prin pantaloni, ca nişte acadele în miniatură. Intr- o dimineaţă, când am intrat în bucătărie, îşi ridicase un crac al pantalonului ca să-şi maseze gamba subţire şi albă. Iar acolo, în spatele gleznei, se zărea ca o movilă de carne şi oase zdrobite. Acum, evit să mă uit la picioarele ei. Din pricina asta, cred că nu mă place. Sau poate crede că eu nu o plac pe ea. Oricare ar fi motivul, cert e că de când am venit, abia dacă am schimbat două vorbe.

Astăzi avem la micul dejun terci de orez, ouă fierte tari, napi muraţi şi găluşte făcute din fainã de orez colorată în verde cu o plantă de apă din partea locului şi umplute cu legume picante şi carne sărată de porc. Totul este delicios, dar nu mănânc mai mult decât mi se cuvine. Bag lingura în terci şi le ascult pe Kumei şi pe Yong. Am prins câteva nuanţe ale dialectului local şi-l vorbesc din ce în ce mai bine.

Mă bucur că Z.G. şi cu mine am fost trimişi să stăm cu Kumei. A devenit o prietenă bună, cu toate că, din multe puncte de vedere, încă ne simţim ca nişte străine. Cum o fi căpătat cicatricele alea? De ce locuieşte aici, în vilă? Cine a fost bărbatul ei? Imi tot pun întrebările astea, dar nu vreau să pară că-mi bag nasul. Totuşi, în mintea mea s-a construit un scenariu. Kumei sa măritat probabil cu un soldat care a trecut prin

regiune. Trebuie să fi murit în timpul Eliberării. De vreme ce bărbatul ei a fost un erou, sătenii i-au permis să locuiască în vilă, unde se îngrijeşte de fiul ei şi de Yong, o altă văduvă, pentru că, în Noua Sociatate, vila a fost transformată într-o locuinţă pentru văduve. Poate că nimic din toate astea nu e adevărat, dar mie îmi place cum sună. Şi-mi place de Kumei. Numele ei înseamnă „Sora plină de amărăciune“, dar mie nu mi se pare că i se potriveşte. Nu ştie carte, dar nu s-a lăsat doborâtă de poverile trecutului. Merge la ore după-amiaza, împreună cu mulţi alţi ţărani, ca să se educe.

Kumei îşi lasă fiul în grija lui Yong şi pornim amândouă pe câmp. Z.G. rămâne acasă, în vilă. Am bătut cale lungă pentru a-l cunoaşte şi a trecut deja o lună, iar el rămâne în continuare un mister. N-a întrebat mare lucru despre May sau chiar despre mine, şi nici eu nu am întrebat prea multe despre el, cu toate că mi-ar plăcea să-l cunosc mai bine. Sunt timidă când simt în preajma lui şi nu ştiu prea bine ce să spun. Poate că şi el e timid. Sau poate nu e obişnuit să aibă o fiică. Poate că nu va simţi niciodată pentru mine ce simţea tata, Sam.

E sfârşitul lunii septembrie. Aerul e tot cald, dar nu la fel de sufocant cum era când am ajuns aici. Trecem pe lângă mai multe câmpuri de orez ale cărui tulpini au căpătat o nuanţă maronie. Apoi urcăm micul deal aflat de cealaltă parte a vilei. Ţin capul în pământ, prefacându-mă atentă la şanţurile şi pietrele de pe potecă, în timp ce trag cu ochiul pe deal în sus, spre casa lui Tao. Arată ca majoritatea celorlalte case - mică, ridicată dintr-un fel de cărămizi şi acoperită cu chirpici -, doar că este singura orientată spre nord. Ferestrele sunt simple deschizături, la fel ca în vilă. Acoperişul din ţiglă e jos şi strâmb. Un zid de sprijin alcătuit din mai mulţi bolovani formează o terasă chiar în faţa uşii. O plită pe lemne este înzidită într-unul dintre pereţii exteriori; probabil că mamei lui Tao nu-i vine prea uşor să gătească atunci când plouă. O scară din lemn cu treptele rupte şi pusă pieziş zace pe pământ, dar de când am venit nimeni nu s-a sinchisit să o repare. în vilă, peştele uscat şi picioarele de porc atârnă protejate în prima curte; aici, ele sunt ţintuite la întâmplare pe un perete exterior, destul de sus pentru a fi ferite de câini şi rozătoare. Rufele înşirate la uscat picură pe pământ: lenjeria lui Tao, pantalonii lălâi ai tatălui său, tunicile închise la culoare ale mamei sale,

hainele celor opt fraţi şi surori ai săi. Eu una găsesc casa tare rustică şi romantică. Mama s-ar îngrozi la vederea ei, numind-o „cocioabă vrednică de milă“.

— Tao s-a născut în Anul Câinelui, îndrăzneşte Kumei să spună, observând felul în care mă holbez la casă. Toată lumea ştie că Tigrul şi Câinele au parte de căsătorii din dragoste.

— Nu sunt în căutarea unei căsătorii din dragoste…

— Nu, sigur că nu. Nu vorbeam despre tine. De asta trebuie să trecem pe aici în fiecare dimineaţă la exact aceeaşi oră. Pentru că nu vrei să vezi pe nimeni în mod special.

— Nu, nu vreau.

Dar vreau. Dacă May a putut să renunţe la mine aşa de uşor, şi dacă Z.G. nu vrea să mă cunoască, atunci poate că Tao… Poate că totuşi sunt vrednică de iubire…

— Toată lumea iubeşte Câinii, îi dă înainte Kumei. Câinele ştie cum să trăiască în armonie cu cei din jur şi cum să le lingă mâinile. E loial, chiar dacă stăpânul e chiar nevasta lui. Se pricepe de minune să sară în ajutor, după cum prea bine se ştie. Ai nevoie să fii salvată?

De-ar şti ea…

— Dar tu? întreb eu. Eşti Porc, nu-i aşa? Poate că tu şi cu Tao ar trebui să vă căsătoriţi.

Nu vorbesc serios, dar poate că întrebările mele o vor face să schimbe subiectul.

— Da, încuviinţează ea, căzând pe gânduri. Ar putea să meargă. Dar eu sunt văduvă şi am un copil. Nimeni nu mă mai ia acum.

— Dar asta-i Noua Chină, în plus mai e şi noua Lege a Căsătoriei. Văduvele…

Pe când ne apropiem de casa lui, îl văd pe Tao păşind afară, în lumina soarelui. Parcă ar fi aşteptat în umbră apropierea noastră. Nu sunt singura care observă lucrul ăsta.

— Lasă-mă pe mine, spune ea şoptind, să ne gândim mai bine la săruturi pentru tine. Un Tigru are nevoie de un Câine bun şi de nădejde. Ce partidă grozavă! îi dă înainte, oftând teatral, de unde îmi dau seama că mă tachinează. Sau, de vreme ce asta-i Noua Societate, ai putea încerca amorul liber.

După care:

— Bună dimineaţa, Tao! Te duci la câmp? Nu vrei să mergi cu noi? Tovarăşa Joy a fost foarte tăcută în dimineaţa asta.

Probabil că încă se ghidează după fusul orar de la oraş. Poate poţi s-o trezeşti tu.

Roşesc. Mi se întâmplă de fiecare dată când îl văd pe Tao, dar observ că şi el se îmbujorează. Işi ciufuleşte părul ţepos şi rânjeşte.

— S-ar putea s-o pot ajuta pe tovarăşa noastră de la oraş.

Chiar atunci pe pământul bătătorit din faţa uşii de la intrare se alătură băiatului ei mama lui Tao. Mânecile cămăşii cârpite sunt suflecate până la coate, de parcă s-ar pregăti să spele rufele sau să săreze legume. Poartă un copil în spinare şi alţi trei i se îngrămădesc la picioare, ca nişte pui de găină. (Preşedintele Mao a încurajat poporul să facă mulţi copii, ca ţara să aibă mulţi tovarăşi care să reîntregească rapid populaţia în cazul în care America ar lansa o bombă atomică. în plus, după cum a spus chiar el: „Cu fiecare stomac de umplut vine şi o pereche de mâini.“ China are nevoie de aceste mâini pentru a construi Noua Societate, iar părinţii lui Tao şi-au făcut din plin datoria.) Mama lui Tao îmi aruncă o privire nemulţumită.

— Să vii acasă de cum termini. O să te aştept cu o masă simplă, îi spune ea băiatului ei. Simplă, pentru că noi avem purtări de oameni simpli.

Cumva, mama lui Tao a ajuns la concluzia că eu nu am gusturi de om simplu. Poate din pricina rochiţei pe care am purtat-o în prima mea noapte aici. Sau poate că se teme că am să i-l fur pe Tao şi să-l iau cu mine în Shanghai. Om trăi noi în Noua Chină, dar pentru oamenii ăştia, Shanghaiul păstrează aura unui loc misterios, decadent şi imoral.

Tao sare de pe terasă luându-ne-o înainte. Am descoperit că bărbaţii din sat merg întotdeauna în frunte, lăsându-le pe femei în urmă. Nu mă deranjează, pentru că aşa îl pot urmări pe Tao cum urcă pe nesimţite dealul, pot admira cum îi alunecă pe oase muşchii braţelor şi ai picioarelor.

Slavă Domnului, Kumei nu ştie ce gânduri în trec prin cap.

Ajungem pe vârful dealului. De-aici se văd alte cinci sate - fiecare dintre ele cu propriul său colectiv - cuibărite între sau pe dealurile din împrejurimi. Şiruri îngrijite de arbori de ceai cresc în terase pe povârnişuri. La vale, câmpurile de orez, de porumb, mei, sorg, cartofi dulci şi fân formează o tablă de şah de hrană şi belşug. Coborâm bălăbănindu-ne pe potecă şi ne

alăturăm celorlalţi tovarăşi din echipa noastră de lucru care se îndreaptă la rândul lor spre câmpuri.

In unele zile muncim pe plantaţiile de ceai, culegând frunzele şi îngrijindu-ne de cea mai preţioasă recoltă a satului Dragonul Verde. Alteori adunăm cartofi dulci, care sunt uscaţi, depozitaţi şi daţi de mâncare animalelor. Am muncit şi în apă, construind şanţuri de irigare, puţuri şi iazuri. Noi, femeile, suntem mai norocoase decât bărbaţii. Guvernul a emis o proclamaţie care stipulează că femeile nu pot munci în apă până la talie. Nimeni, şi asta e destul de curios, dacă stai bine să te gândeşti, nu vrea ca vreo infecţie să ajungă în corpurile femeilor prin zonele lor intime. Astăzi, totuşi, muncim doar într-un lan de porumb. De vreme ce toate uneltele au fost cedate colectivului, ne luăm săpăligele şi celelalte instrumente de care avem nevoie de la şeful de echipă.

Acum, că mai sunt şi alţi oameni prin preajmă, am mare grijă cum interacţionez cu Tao. Când o ia înainte pe câmpul care ne-a fost încredinţat, rămân pe margine, îmi pun pălăria de paie peste batic, ca să mă protejez de soare, şi abia apoi păşesc printre lanurile coapte de porumb. Kumei e în faţa mea. Alege o brazdă chiar lângă Tao, dar eu mă duc trei brazde mai încolo şi-mi înfig săpăliga în ţărână, încercând să scot o buruiană.

Cu o lună în urmă nu mă pricepeam deloc la munca asta. Imi dădeam silinţa, dar simţeam că n-o să mă obişnuiesc niciodată şi ajunsesem la capătul puterilor. Mă tot gândeam la unul dintre profesorii mei care obişnuia să spună că ţăranul chinez e „frate geamăn cu boul“. Eu numai cu un bou nu semănăm. Mă întorceam de la câmp cu dureri de spate şi de muşchi şi cu mâinile pline de băşici. Arşiţa era îngrozitoare şi nu pricepeam de ce trebuia să beau apă şi ceai fierbinte. Dar, cum e zicala prin părţile astea: „Să vezi un lucru o dată e mai bine decât să auzi de el de o sută de ori. Să faci un lucru o dată e mai bine decât să auzi de el de o sută de ori.“ Am învăţat şi am tras înţelepciunea din natură. Mai e cale lungă până să ajung una dintre muncitoarele ultraproductive ale lui Mao, dar am aflat ce înţeleg sătenii prin „spirit de fier“.

Peste tot în jur aud oamenii muncind: foşnetul frunzelor în timp ce muncitorii se strecoară prin lanul de porumb, loviturile săpăligilor în timp ce afânează pământul şi vocile plăcute care

se adună laolaltă pe câmpul din apropiere pentru a intona un cântec de recoltă. E întocmai cum mi-am imaginat că avea să fie Noua Chină: ţărani cu obrajii rumeni care muncesc cot la cot şi împart avuţiile, soarele încălzindu-mi spatele, ţârâitul greierilor şi ciripitul păsărilor care ne însoţesc peste tot.

Când ceasul arată unsprezece, câteva femei măritate sosesc din sat cu canistre din metal atârnate de un fel de cobiliţă pe care o poartă pe umeri. Ne servesc cu orez şi legume - castraveţi, vinete, roşii şi ceapă, toate crescute de colectiv -, după care ne întoarcem la muncă. La scurt timp după prânz îşi face apariţia Z.G. Poartă pe cap o pălărie de paie cu boruri largi şi duce cu el o desagă şi un şevalet. Munceşte în rând cu noi în jur de o oră înainte să se aşeze la umbra unui copac şi să se apuce de desenat. Nimeni nu are nimic de obiectat. Ne surprinde munca la câmp.

La ora patru, când începe arşiţa mai mare, femeile măritate se întorc, aducând cu ele termosuri cu ceai şi noi porţii de orez. In timpul pauzei, oamenii se strâng în jurul lui Z.G. ca să-i privească schiţele, exclamând şi râzând la răstimpuri, când se recunosc în desene sau când îi recunosc pe alţii.

— Uite, aia e cicatricea în formă de liliac a tovarăşului Du!

— Eu chiar am picioarele atât de crăcănate?

— In asta se văd fetele din echipa de irigaţii. Cum se adună fetele astea, n-ai parte decât de veselie. Pentru ele viaţa pare lipsită de griji.

Lui Tao trebuie că-i vine greu să audă complimentele astea, de vreme ce nu demult era el cel care le primea, dar ştie că se află în prezenţa unui artist mult mai înzestrat.

După pauză ne întoarcem la muncă. Ziua e aproape pe sfârşite, când se aude ţipătul unei femei. Sătenii se opresc din cântat, şi doar greierii îşi continuă zarva în timp ce încercăm prin aerul cald să dibuim sursa zgomotului. Incep să se audă noi ţipete şi urlete de durere. Kumei şi cu mine dăm fuga prin porumb până pe câmpul alăturat, unde s-a început deja recolta; prin celălalt capăt a trecut o combină cu lame ascuţite. Acolo, în porţiunea curăţată, s-au strâns mai mulţi oameni grămadă. Fugim spre ei, iacându-ne cu coatele loc prin mulţime. Un bărbat mânjit tot de sânge, palid şi îngrozit, stă aplecat deasupra unei femei. O rană mare, deschisă, se cască pe gâtul victimei, iar braţul ei e aproape desprins de trup. Sângele

ţâşneşte, băltind în jurul ei. Trei femei şi-au dat jos baticurile şi încearcă să oprească sângerarea, dar nu pare să ajute prea mult. Simt în gât mirosul greu de sânge sub soarele arzător. Mi-e silă şi-mi vine rău. Muştele şi tot soiul de alte gângănii sunt atrase de miros şi încep să bâzâie deasupra femeii, năpustindu-se asupra bălţii de sânge. Am mai văzut-o prin sat la orele noastre de pictură ţinute pe înserate şi în drum spre câmp, dar nu ştiu cum o cheamă.

— Nu e vina mea, spune cu voce tremurândă bărbatul mânjit de sânge. Munceam pe partea mea de câmp. Tovarăşa Ping-li era lângă mine. Şi apoi, dintr-odată, s-a aruncat în calea tăişelor, jos de tot, aşa că n-am mai putut s-o evit. Probabil că nu m-a văzut. Dar cum e posibil? ne întreabă el, uitându-se la noi, căutând un răspuns, dar nimeni nu-i poate spune nimic. Nu se poate să nu mă fi văzut. In fiecare zi lucrăm unul lângă altul.

— Nu e vina ta, tovarăşe Bing-dao, spune cineva din mulţime. Lucrurile astea se mai întâmplă.

Un murmur de încuviinţări întâmpină această opinie. Dar „lucrurile astea se mai întâmplă?“ mă întreb eu. Iar apoi îmi trec prin minte gânduri mai practice: „Unde e ambulanţa? Unde e spitalul?“ Dar nu e nici urmă de spital ori ambulanţă pe o distanţă de zeci de kilometri de aici. Şi chiar dacă ar exista vreun spital, nu avem nici tractor, nici camion sau maşină care să fie folosite la transport. Oricum, nimic din toate astea nu mai contează. Femeia e pe moarte. Pielea i-a devenit ca de ceară. Balta de sânge continuă să crească, chiar dacă sângele nu mai ţâşneşte din răni ca la început. Ochii i-au devenit sticloşi şi nu pare să fie conştientă de ceea ce se întâmplă în jurul ei. Femeile îngenunchiate la căpătâiul ei încearcă să o aline cum pot.

— Colectivul o să aibă grijă de copiii tăi, spune una dintre ele. Nu există orfani în Noua Chină.

— Vom avea grijă să nu fii uitată de copiii tăi, promite o alta.

— Sângele roşu e semn de puritate socialistă, adaugă cea dea treia. Iar sângele tău e tare roşu.

Din nou murmur de încuviinţări.

Imi întorc privirea când femeii i se închid ochii şi-l zăresc pe Z.G. Bucata de cărbune din mâna lui alunecă rapid pe foaia de hârtie din blocul lui de desen.

Mai târziu, pe când adun în curtea din faţă ustensilele de desen pentru lecţia din seara asta, Tao bagă capul pe poartă. Mă întreabă dacă mă simt bine. Ii spun că da, cu toate că încă sunt tulburată după ce-am văzut-o pe femeia aceea murind. Tao dă din cap cu simpatie.

— Vreau să-ţi arăt ceva, îmi zice el apoi. Vrei să vii cu mine?

Tre' că pregătesc lucrurile pentru lecţie.

Arunc o privire împrejur să văd dacă ne urmăreşte cineva. Nu văd pe nimeni, dar asta nu înseamnă că nu ne aude careva, ştiind cum pe aici se aude orice sunet.

— Tovarăşe Tao, îi spun eu pe un ton formal, pentru orice eventualitate, vin cu tine. Vreau să fiu utilă pentru toţi cei din sat.

Imi aruncă un zâmbet ştengăresc când ies în faţa porţii. O ia la stânga şi străbate poteca care şerpuieşte chiar pe lângă zidul înalt al vilei, iar eu îl urmez îndeaproape. Trece peste un mic podeţ din piatră şi coteşte din nou la stânga, pe un drum care curge paralel cu râul din Dragonul Verde. Dacă Tao miroase a benzină, eu una nu mai simt, pentru că am ajuns să port la rândul meu acelaşi miros. Şi o fac cu mândrie gândindu-mă că m-am integrat cu adevărat în viaţa satului.

Nu ajungem prea departe că Tao mă şi ia de mână şi mă trage de pe drumul principal. Atingerile erau interzise în Cartierul Chinezesc, dar aici regulile sunt şi mai stricte. Nu-mi vine să cred că Tao mă atinge şi că îl urmez pe treptele din piatră foarte abrupte, săpate în panta dealului. Nu-mi dă drumul mâinii. Mai sus, pe deal, aproape ascuns într-un crâng de bambuşi, se vede un pavilion lat de vreo trei metri. Când ajungem la el, sunt deja cu răsuflarea tăiată. Piloni roşii circulari, cu vopseaua scorojită, se înalţă până la acoperiş. Bambuşi verzi, delicaţi, înconjoară trei laturi ale pavilionului. Pe cea de-a patra, ne protejează de o cădere în gol în valea de dedesubt o balustradă din piatră. Dealuri, sate şi câmpuri se întind înaintea ochilor noştri.

— E minunat, spun eu.

Mă întorc cu spatele la privelişte şi întâlnesc ochii întunecaţi ai lui Tao. Dintr-odată, aerul devine apăsător. Simt ce are să se întâmple în continuare. Poate că eu o fac să se întâmple. Când Tao mă trage în braţele lui, mă las în voia lui, supusă. Gura lui

are un gust proaspăt, ca ceaiul alb. Ii simt inima bătând lângă a mea. Mă ţine în braţe şi mă priveşte în ochi. Simt că privesc în sufletul lui. Văd bunătate, compasiune şi generozitate. Văd un suflet de artist.

Apoi, mă eliberează din strânsoare şi face un pas înapoi. Nu-mi pasă ce a spus Kumei. Nu există amor „liber“ în China. Nu aveam aşa ceva nici măcar în America. Dragostea, de orice fel, are consecinţe, aşa cum a învăţat pe pielea ei mătuşica May. E adevărat că Tao şi cu mine n-am făcut decât să ne sărutăm, dar asta este mai mult decât interzis în Noua Chină. Dar ce tot spun? Era interzis şi pe vremuri. Şi, să fim cinstiţi! Eu sunt o fată cuminte, crescută în Cartierul Chinezesc. Eu nu fac asemenea lucruri.

— Ce e locul ăsta? întreb eu, încercând cu disperare să creez o oarecare distanţă între ceea ce vreau să fac şi ceea ce se cade.

— E Pavilionul Milosteniei, îmi răspunde Tao, iar vocea lui puternică nu trădează pic de emoţie. A fost construit de bunicul moşierului care a deţinut pe vremuri vila în care stai. Tot pământul ăsta era al lui. Deţinea pavilionul, vila, toate clădirile din sat şi câmpurile pe care le muncim, spune el arătând spre dealurile verzi, care se unduiesc în bătaia vântului. Aşa şi-a căpătat numele satul nostru. Seamănă cu un dragon verde care goneşte peste dealuri.

Dacă el poate să fie atât de deschis, atunci eu de ce n-aş fi? Arunc o privire prin pavilion. Pe cei trei piloni sunt pictate cuplete: FII BUN ŞI MĂRINIMOS. OPREŞTE-TE LA RĂSTIMPURI PE DRUMUL NESFÂRŞIT CĂTRE VIITOR ŞI LASĂ DEOPARTE TOATE NECAZURILE.

— „Opreşte-te la răstimpuri pe drumul nesfârşit către viitor“, citesc eu cu voce tare. Asta facem noi acum?

Tao îmi aruncă o privire pe care nu ştiu cum s-o interpretez.

— Asta facem? repet eu.

— Dar de ce trebuie să ne oprim?

Inţeleg întrebarea lui prin prisma gândirii mele de americancă. Am fost sărutată doar de trei băieţi. Primul a fost Leon Lee, fiul prietenilor părinţilor mei, Violet şi Rowland Lee. De când Leon şi cum mine eram copii, părinţii noştri plănuiau într-o bună zi să ne căsătorească. Asta n-avea să se întâmple niciodată. Leon era prea serios pentru mine, iar eu nu doream să-

mi petrec viaţa tânjind după visul american, să cumpăr o casă, să am o maşină de spălat vase şi o peluză în curtea din faţă. Cu Joe Kwok m-am sărutat de câteva ori în facultate şi credeam că ne dorim amândoi acelaşi lucru, să fim împreună. Am aflat apoi că singurul lucru care îl preocupa serios era propriul lui viitor, şi nimic altceva. Iar acum, Tao. Sunt virgină, dar cunosc pericolele şi n-am să-l las în ruptul capului să treacă la atingeri mai serioase.

— Soarta te-a adus în satul nostru, spune Tao. A fost sortit ca tatăl tău să fie artistul care să mă înveţe. Poate că ne e sortit să fim împreună.

— Trebuie să mă întorc, bâigui eu. Trebuie să-l ajut pe tata.

Dau să plec, dar mă trage din nou spre el. Felul în care mă strânge în braţe, felul în care-i alunecă mâna pe sub bluza mea, până pe sânul meu, nu trădează nicio sfiiciune. Aşa ceva chiar nu mi s-a întâmplat niciodată, şi simt cum mi se goleşte mintea. Plăcerea atingerii, focul şi dorinţa pe care le trezeşte la viaţă mă iau pe nepregătite, bulversându-mă. Imi sărută gâtul, împingând la o parte cu buzele săculeţul primit în dar de la mătuşica May. Ii simt limba pe piele, gustându-mi carnea, trimiţându-mi fiori reci pe gât în jos, până pe sfârcuri. De unde ştie ce să facă?

— Ar trebui să te întorci tu prima, spune el, cu o voce surprinzător de aspră. Eu am să vin un pic mai târziu la întâlnire, ca să nu bănuiască nimeni nimic.

Dau din cap şi mă retrag.

— Trebuie să fim atenţi, spune el. Nu trebuie să afle nimeni... deocamdată.

Incuviinţez din nou.

— Du-te, îmi spune, iar eu mă conformez.

Cursul de studiu politic şi lecţia de pictură din sala ancestrală nu-mi calmează cu nimic emoţiile şi neliniştea. Merg învăluită de întunericul morţii acelei femei şi de lumina atingerii lui Tao. Sunt confuză, dar asta nu explică agitaţia din jurul meu. In seara asta, bărbaţii s-au strâns laolaltă, cu capul plecat şi vocea potolită, în vreme ce femeile se strâng de cealaltă parte a sălii, cu fruntea sus şi limba ascuţită.

— In vremurile feudale, femeia trebuia să-şi urmeze bărbatul indiferent ce povară avea de dus, declară o săteancă, destul de tare ca vorbele să ajungă până la urechile bărbaţilor. Bărbatul

spunea: „Femeia e ca un ponei cumpărat. O călăresc şi-o biciuiesc după bunul plac.“ Bărbatul tovarăşei Ping-li a uitat că acum trăim în Noua Societate.

— Ping-li era femeie, dar înainte de toate era o fiinţă umană.

— Ni se spune că suntem stăpânii propriului destin, dar Ping-li n-a fost decât o sclavă pentru bărbatul ăla al ei.

Sunt consternată de toată această furie şi de acuzaţii.

— N-a fost un accident întâmplarea de azi? îl întreb eu pe Z.G. în timp ce sortăm pensulele şi hârtia pe care am să le împart cu ajutorul lui Kumei după dezbaterea politică.

Z.G. îmi aruncă o privire de exasperare.

— Toată lumea spune că s-a sinucis, îmi şopteşte Kumei. Bărbatul tovarăşei Ping-li o bătea. O obliga să muncească din greu. A vrut să divorţeze de el în mai multe rânduri, dar asta nu-l făcea decât să o bată şi mai rău. Ce altceva putea să facă?

Fără să vreau, duc mâna la gât, copleşită de imaginile care-mi vin în minte cu tatăl meu, Sam. Nimeni din Dragonul Verde nu ştie ce am lăsat în urmă ca să vin aici. Las mâna jos cât mai natural posibil şi încerc să-mi ascund sentimentele. Il surprind pe Z.G. privindu-mă - cântărindu-mă, aşa cum face întotdeauna - şi constatând că, într-un fel sau altul, nu mă ridic la înălţimea aşteptărilor.

— Poate că până la urmă China asta Nouă a ta nu e chiar aşa de perfectă cum te-aşteptai, îmi spune el în engleză, făcând-o pe Kumei să facă ochii mari de uimire.

— Vorbeşti rusa! sare Kumei, toată numai un zâmbet.

Toată lumea - de la preşedintele Mao până la fetele ignorante de la sat - caută să imite Uniunea Sovietică, care este numită Lao Da Ge - „Fratele mai mare“.

— Uniunea Sovietică de azi e ca ziua noastră de mâine! recită ea populara zicală.

Niciunul dintre noi nu o corectează. E mai bine să creadă că ştiu rusă decât să suspecteze că vin din America. Până şi aici, în mijlocul pustietăţii, oamenii îi urăsc pe imperialiştii americani, aşa cum le spun ei.

Mă uit de cealaltă parte a sălii, la Tao. Aproape întregul sat este aici, şi totuşi felul în care mă priveşte mă face să mă simt de parcă am fi doar noi doi în toată încăperea. Până şi ideea de a fi singuri împreună pare interzisă, şi îmi ia gândul de la moartea femeii şi de la imaginea tatălui meu spânzurat în

dulap. Tao îmi aruncă un zâmbet încurajator. Parcă ar vrea să-mi spună că totul va fi bine.

— Am ieşit din căminele noastre în timpul colectivizării, bodogăne zgomotos una dintre femei. Ni s-a promis plată egală pentru muncă egală. Ni s-a spus că vom avea parte de Legea Căsătoriei care să ne îndrume. Dar unde-i ajutorul când avem nevoie de el?

Sung-li, soţia corpolentă a secretarului de partid, mărşăluieşte până la o veche masă de cult, şi se sprijină pe ea cu pumnii strânşi.

— Rânduielile feudale sunt greu de schimbat, spune ea cu o voce ascuţită. Când Armata Căii a Opta a trecut prin satul nostru în timpul Războiului de Eliberare, ne-a învăţat să Dăm Glas Durerii[1].

[1] între 1940 şi 1950, tribunalele locale chineze de la sate ţineau întruniri în cadrul cărora ţăranii puteau să se plângă despre abuzuri

Noi, femeile eram încurajate să ne plângem despre umilinţele pe care le înduram - violuri, bătăi, căsnicii lipsite de dragoste sau vieţi duse sub papucul soacrelor fără inimă. Ne canalizam poveştile triste despre chinuri şi suferinţe în furia colectivă faţă de sistemul feudal. Dacă bărbatul ne necăjea sau ne făcea zile fripte, îl băteam împreună în piaţă până cădea lat, ca un câine mort, cu gura, ochii şi nasul pline de noroi şi hainele zdrenţuite.

In loc să le calmeze pe femei, discursul acesta mai mult le aţâţă, dar Sung-li nu a terminat.

— Dar nu asta-i calea prin care să-i facem pe bărbaţi să ne asculte, bârfind şi plângându-ne ca nişte femei slabe. Şi dacă baţi un bărbat în piaţa publică asta n-o să facă din el un soţ mai bun, un tată sau un tovarăş mai bun. Vremurile s-au schimbat. Mă puneţi într-o lumină proastă cu obiceiurile voastre înapoiate. Trebuie să ne ocupăm de chestiunea asta cum se cuvine. O să cer conducerii judeţului să ne trimită o echipă de propagandă. Ne vor ajuta să montăm o piesă ca să ne reamintească tuturor regulile. Voi avea nevoie de câţiva voluntari.

Am ceva experienţă actoricească, aşa că ridic mâna. Cum mă văd, Tao şi Kumei îşi flutură şi ei mâinile.

— Bun, spune Sung-li. Aşa, restul serii un cuvânt să nu mai

aud despre tovarăşa Ping-li. E moartă. Asta-i tot ce putem să spunem, continuă ea, plimbându-şi privirea prin sală, aproape pro- vocându-i pe oameni să o contrazică. Strânge din buze şi dă uşor din cap înainte să continue. Bun, acum să ne începem discuţia politică. Vă rog să vă aşezaţi la locurile voastre obişnuite.

Bisericuţele se adună laolaltă fără tragere de inimă, iar Tao nimereşte chiar lângă mine. In ciuda discursului încurajator al lui Sung-ling - dacă despre asta fusese vorba -, oamenii continuă să fie neliniştiţi. Secretarul de partid Feng Jin urmează instrucţiunile nevestei lui, refuzând să pomenească vreun cuvânt despre femeia decedată. In schimb, se apucă să împartă laude pentru a alege muncitorii model. Apoi, povesteşte unele dintre cele mai importante fapte vitejeşti ale Armatei Roşii, lucru pe care-l face în fiecare seară. începe să-mi placă mai mult decât episoadele din Gunsmoke, Sky King şi Highway Patrol pe care obişnuiau să le urmărească părinţii mei.

Prima dintre poveştile din seara asta vorbeşte şi despre femeile operatori de telecomunicaţii din timpul Războiului de Eliberare.

— Erau nevoite să alerge sub foc continuu, subliniază secretarul de partid Feng, de la o groapă de obuz la alta. Trimiteau mesaje urgente. Mesaje de viaţă şi de moarte. Dacă pierdeau legătura, îşi transformau propriile corpuri în conductori scrâşnind fire între dinţi. Femeile acestea au fost surori în războiul de rezistenţă!

Nu e chiar cea mai subtilă poveste moralizatoare, şi din multe puncte de vedere pare o alegere ciudată, de vreme ce pun pariu că nu multă lume de-aici a văzut vreodată un telefon, dar par cu toţii mai liniştiţi. Dar eu una nu sunt. Piciorul lui Tao a alunecat lângă al meu. Căldura pielii lui îmi străbate cele două straturi de haine, arzându-mi pielea. Păstrez privirea înainte, holbându-mă la cefele celor din faţa mea, dar inima îmi bate nebuneşte.

— Ce ne-a adus Eliberarea? întreabă secretarul de partid Feng Jin, după care trece la citate din Mao. „Toată lumea munceşte, deci toată lumea mănâncă.“ Ce înseamnă asta? Astăzi, aceleaşi femei curajoase lucrează în centrale electrice. Se caţără pe stâlpii electrici ca să schimbe izolatori din porţelan pentru a menţine în funcţiune liniile de înaltă tensiune. Intr-o

bună zi, vor aduce şi aici telefoanele şi electricitatea. Alte femei muncesc în mori şi filaturi de bumbac sau ca operatoare de maşini unelte, prospectoare geologice, sudoare, forjori, piloţi şi marinari. Femeile sunt educate, fie în clase de instruire ca cea pe care o avem aici, în colectivul nostru, fie la universitate.

Urmează o discuţie în care mai mulţi bărbaţi ridică mâna şi cer cuvântul. Ni se reamintesc încă o dată ce a promis preşedintele Mao în Noua Societate: Femeile duc pe umeri jumătate din bolta cerească. Toţi - bărbaţi, femei şi copii - trebuie să se lanseze în lupta politică pentru a ţine piept furtunilor şi a da piept cu lumea. Noi toţi trebuie să aderăm la Legea Căsătoriei. Secretarul de partid Feng Jin încheie întrunirea cu un cântec, întreaga încăpere vibrează de voie bună în timp ce i se alătură toate vocile colectivului din Dragonul Verde.

Mai târziu, în timpul lecţiei de pictură, încă sunt conştientă de prezenţa lui Tao - cum aş putea să nu fiu când îi mai simt şi acum gustul în gură şi atingerea pe buze, gât şi sân? care stă lângă mine. Refuz să-l privesc făţiş, dar trag cu ochiul la mâna lui şi încerc să o desenez.

— Ceva s-a deschis în tine, Joy.

Ridic privirea şi dau cu ochii de Z.G. Simt cum îmi năvăleşte sângele în obraji.

— Tehnica încă mai trebuie şlefuită, dar am impresia că lecţiile tale de caligrafie te-au înzestrat cu o atingere delicată.

Face câţiva paşi înapoi, cu mâinile în sân, privindu-mi lucrarea cu o apreciere sinceră.

— Mâna e cel mai greu de desenat, adaugă el. Cred că ai fi bună, dacă ai vrea într-adevăr să înveţi.

Zâmbesc. Ce ciudată şi minunată s-a dovedit a fi ziua de azi. Când se încheie lecţia, Tao pleacă împreună cu ceilalţi săteni. Strâng împreună cu Z.G. şi Kumei materialele de pictură şi ne întoarcem la vilă. Kumei ne urează noapte bună, iar Z.G. şi cu mine străbatem curţile spre camerele noastre alăturate. Z.G. dispare în camera lui, în vreme ce eu pun materialele deoparte. Se întoarce câteva minute mai târziu cu un bloc de desen.

— Asta-i pentru tine, îmi spune el. Vei avea nevoie de mult exerciţiu, dacă vrei să ajungi vreodată să desenezi cum trebuie o mână. Să încerci întotdeauna să zugrăveşti lumea interioară din sufletul şi din mintea ta. Asta este esenţa spre care tinde arta chineză. Ai putea să ajungi un artist adevărat, cred eu.

Nu mai spune altceva şi se întoarce în camera lui. Rămân cu primele daruri de la tatăl meu - vorbele lui şi blocul de desen.

După noaptea aceea, mă scol în continuare devreme şi muncesc la câmp cum am făcut şi până atunci. După-amiaza, Z.G. lucrează mai departe de unul singur la marginea câmpului, cu cărbune, creion şi blocul de desen sau cu pensule, vopsele şi hârtie. Sătenii se opresc în continuare să se uite la desenele lui, dar observ tot mai mult că ţine pentru el mare parte dintre lucrări, adesea acoperind foaia de hârtie, mai ales când mă apropii eu, ca să nu văd la ce lucrează. Asta mă mâhneşte, dar ce pot să fac?

La finalul zilei, Tao şi cu mine rămânem mai în urmă, aducând uneltele tuturor şi punându-le bine până a doua zi. Apoi, ne îndreptăm împreună spre Dragonul Verde. Avem grijă să nu ne ţinem de mână sau să ne atingem, pentru că nu vrem ca scoţând cineva capul pe fereastră sau pe uşă să ne vadă. Ajungem la poarta din faţa vilei, trecem de ea, traversăm micul pod, iar apoi străbatem în grabă cărăruia paralelă cu râul până ajungem la cotitura spre Pavilionul Milosteniei. Am devenit mai puternică. Acum pot să urc până în vârful dealului şi am destulă suflare să- l sărut pe Tao de cum ajungem acolo. Mai târziu, mergem separat la întrunirea politică şi la lecţia de pictură din sala ancestrală. Nu mai stăm împreună, dar îl simt aproape, ştiind că a doua zi vom avea parte de întâlnirea noastră secretă din pavilion.

L-am pierdut pe singurul bărbat din viaţa mea care conta pentru mine, dar am ajuns să câştig alţi doi bărbaţi, unici în felul lor. Doi bărbaţi care mă fac să uit de griji şi mă încântă, fiecare în felul lui, desigur. Şi, pentru câteva minute, poate chiar ore din zi reuşesc să mi-l alung din minte pe tata Sam. Dar nu e uşor. Când mă gândesc la tata, ştiu că ar fi fost nefericit să mă vadă aici. N-ar vrea să muncesc la câmp, să-mi curăţ singură oala de noapte, să-mi las pielea să se pârjolească sub soarele dogoritor sau să petrec timp cu Tao, doar noi doi, singuri ore în şir - iar pe tema asta ar fi obiectat cel mai tare. Tata nu mi-ar fi spus-o niciodată - i-ar fi lăsat sarcina mamei -, dar ar fi fost foarte dezamăgit de mine. S-ar fi temut că mi-am stricat şansele pentru o „viaţă americană adevărată“, aşa cum o

numea el.

Remuşcările pe care le simt pentru toate astea sunt minore. O parte din mine simte că lumina aspră a soarelui îmi arde complet trecutul şi că munca grea îmi şterge toate greşelile. In fiecare noapte când mă târăsc în pat, murdară din cap până-n picioare şi cu muşchii obosiţi, mă simt purificată şi pot să dorm liniştită. Dimineaţa, când povara întunecată a remuşcărilor care-mi apasă pieptul - şi care nu m-au părăsit nicio clipă de când l-am văzut pe tata spânzurat cu o funie - ameninţă să erupă şi să mă copleşească, arunc hainele pe mine şi mă alătur celorlalţi cu zâmbetul pe buze. Nu pot să uit cum m-au minţit mama şi mătuşa şi cum s-au certat pentru mine, deşi m-am dovedit a fi atât de nevrednică de grijile şi de afecţiunea lor. Da, am scăpat de privirea acuzatoare a mamei şi de privirea plină de reproş a mătuşii, dar de mine însămi nu pot scăpa. Singurele lucruri pe care pot să le fac ca să mă salvez sunt să smulg buruienile de pe câmp, să mă las învăluită de sentimentele mele pentru Tao şi să mă folosesc de pensulă, cărbune şi vopsele pentru a învăţa de la Z.G.

Partea a doua

Iepurele se fereşte

Joy

In calea vântului şi a valurilor

Repetăm de multe zile şi suntem pregătiţi să punem în scenă spectacolul nostru despre femei, „Legea Căsătoriei şi judecata sănătoasă în Noua Chină“. Tobele, ţambalele şi coamele îi cheamă pe oameni din casele lor. Artificiile pocnesc şi strălucesc, anunţând începerea serbării. E târziu, într-o după-amiază de duminică. Cei mai mulţi săteni au avut zi liberă ca să se odihnească, să-şi pregătească hainele şi să se joace cu copiii. Acum, toată lumea din Dragonul Verde se reuneşte în scuarul

din faţa vilei pentru a ne urmări piesa. Cinci fetiţe - cu bluze asortate, fundiţe roz în păr şi fluturând după ele panglici lungi din hârtie - aleargă printre grupurile de oameni. Băieţii împart conuri de hârtie pline ochi cu alune sau seminţe de pepene, pe care sătenii le sparg între dinţi. Scena improvizată este aranjată după cutumele chinezeşti, fără cortină, totul fiind lăsat la vedere. Muzicienii îşi continuă cântecele zgomotoase, în vreme ce un grup de bărbaţi din tmpa de acrobaţi a echipei de propagandă face tumbe şi se învârte pe scenă. Programul începe cu o prezentare a câtorva dintre triumfurile lui Mao şi ale Armatei Roşii din timpul Războiului de Eliberare. După aceea, actorii din echipa de propagandă interpretează o scenetă care ilustrează Măsura în Trei Paşi pentru creşterea productivităţii agricole. Nu ni se spune nimic nou. Ştiu că sătenii din Dragonul Verde fac deja toate aceste lucruri, pentru că le-am făcut eu însămi sau le-am văzut cu ochii mei. Am cărat la câmp găleţi de apă cu cobiliţa pe umeri, am împrăştiat bălegar cu mâna, am presărat conţinutul oalelor de noapte pe varză, iar în fiecare zi Tao şi cu mine trecem pe lângă un bivol indian mânat înainte şi înapoi peste bolovani, spărgându-i cu copitele, sfărâmând solul pentru un nou teren arabil. In primele mele zile petrecute aici, mi-am făcut griji despre animalul ăsta. Purta ochelari de cal şi se împleticise pe roci ascuţite de atâtea ori, încât picioarele îi ajunseseră sângerânde şi mâncate de râie. Compasiunea mea de occidentală şi-a spus cuvântul şi l-am întrebat pe Tao de ce nu-i dădea nimeni bivolului ochelarii jos, ca să vadă pe unde merge.

— Fără ochelari, ar evita pietrele, mi-a spus el. E pedeapsa pentru faptele lui dintr-o viaţă trecută.

Incă îmi vine greu să cred că Tao se ghidează după asemenea credinţe înapoiate, dar, dacă stau bine să mă gândesc, seara asta e menită educării ţăranilor.

O nouă rundă de acrobaţii, care urmează după lecţia de cultivare a pământului, îmbunătăţeşte considerabil dispoziţia publicului. Când cel din urmă acrobat părăseşte scena făcând tumbe, Kumei, Sung-li şi cu mine ne luăm de mâini şi înaintăm. Eu voi juca două roluri diferite în seara asta. Dintre noi trei, eu sunt singura cu experienţă actoricească, aşa că rolurile mele sunt mai complexe. Pentru primul personaj, o femeie soldat, port o jachetă verde, pantaloni şi o beretă cu o stea roşie. In

stânga mea, Kumei apare ca o fecioară dinaintea Eliberării, cu o parură bogată, împodobită cu ciucuri şi mărgele, cu o jachetă din brocart şi o fustă lungă din mătase cu zeci de pliuri micuţe. In dreapta mea, Sung-li poartă ţinuta de zi cu zi a tuturor femeilor pe care le-am întâlnit aici, la ţară: o bluză din bumbac cu model floral, pantaloni largi, albaştri şi pantofi făcuţi de mână.

— Noi, femeile, am găsit o viaţă nouă în Noua Chină, încep eu, adresându-mă publicului. Am luptat împotriva autorităţii politice a sistemelor feudale, împotriva autorităţii religioase şi celei a bărbaţilor noştri. Am luptat împotriva opresiunii de clasă şi agresiunii străine.

— Eu sunt o fată din vremurile feudale, anunţă Kumei cu nervozitate în glas.

Când am început repetiţiile, Sung-li a insistat ca Kumei să joace rolul acesta. E destul de greu să ţi-o imaginezi pe Kumei, cu obrajii ei rumeni şi vocea ei sonoră, jucând rolul unei fecioare sfioase. Eu aş fi fost mult mai potrivită pentru rol, de vreme ce am jucat pe vremuri rolul unei fiice de împărat ca figurantă într-un film. In plus, mătuşa mea m-a sfătuit întotdeauna să iau rolurile cu cele mai frumoase costume.

— Când aveam cinci ani, părinţii mei m-au vândut moşierului, continuă Kumei. N-a trecut mult, că m-a şi împopoţonat ca pe un cadou pe care îl deschidea în fiecare noapte. Oh, cum mai plângeam! Aveam gură, dar nu şi dreptul s-o deschid. Aveam picioare, dar nu şi libertatea de a fugi.

Mişcările lui Kumei sunt stângace şi n-are pic de prezenţă scenică. Totuşi, sunt uimită de cât de bine se descurcă. Nu ştie carte, aşa că n-a putut citi scenariul. Am lucrat cu ea toată săptămâna, încercând să o ajut să memoreze cuvintele, dar Sung-ling spunea întruna că versiunea lui Kumei era mai potrivită.

— Soldaţii Kuomintang n-au ridicat un deget să ajute oamenii împotriva atacatorilor japonezi şi a vitregiilor naturii. în urmă cu cincisprezece ani, seceta a pustiit câmpurile. Acum unsprezece ani, foametea a făcut ravagii în ţară. Milioane de oameni au suferit de foame.

Kumei ezită, poticnindu-se. După care se blochează de tot. Oamenii din public încep să râdă pe înfundate şi să arate cu degetul. Am crezut că o să fie distractiv, dar acum îmi pare rău că

s-a oferit să ajute. Sung-ling îi şopteşte replica următoare, iar ea o repetă.

— Stăpânul meu păstra orezul pentru el. Oamenii plecau din sat şi mergeau la cerşit. Işi vindeau copiii. Mulţi dintre ei, prea mulţi, au murit. Când Războiul împotriva Agresorilor Japonezi s-a încheiat, am avut parte de Războiul de Eliberare.

Când publicul izbucneşte în urale, Kumei face câţiva paşi pe scenă şi-şi împreunează mâinile ca pentru rugăciune. în ciuda interpretării de amator, acum continuă cu mai multă forţă.

— După ce marele nostru conducător a eliberat poporul, oamenii l-au acuzat pe stăpânul meu de fapte îngrozitoare. L-au omorât, iar mie mi-au ordonat să-mi recunosc păcatele. Am făcut-o în faţa întregului sat. Iar voi - aici întinde braţele pentru a cuprinde întregul public - v-aţi amintit de trecutul meu roşu ca fiica unei familii de ţărani. M-aţi lăsat să trăiesc!

Publicul pare fascinat, dar eu una m-aş fi descurcat mult mai bine cu monologul. Aş fi memorat textul propriu-zis trimis de guvern şi n-aş fi vorbit atât de dezlânat.

Acum, Sung-ling înaintează cu paşi mari pe scenă. A fost distribuită în rolul unei ţărănci model.

— Marele nostru conducător a trimis oameni să ne înveţe. Prima lecţie: să mă spăl pe dinţi! M-am supus. Mai târziu, a instituit Reforma Agară. Până şi femeilor ca mine li s-a trecut numele pe acte de proprietate. In sfârşit am fost liberi de opresiunea orânduirii feudale.

Nu este un rol prea greu pentru Sung-ling, de vreme ce nu trece zi în care să nu recite asemenea lucruri. Acum, se apleacă înainte, parcă pentru a se confesa, privind publicul cu înţeles.

— Dar preşedintele Mao nu s-a oprit la asta. Ne-a îndrumat pe calea de la socialism la comunism, iar noi i-am dat ascultare. în urmă cu cinci ani, am format echipe de ajutor reciproc. In urmă cu doi ani, am cedat colectivului pământurile, animalele, seminţele şi uneltele noastre.

Am mai auzit toate astea dar, pentru prima oară, şi-au găsit cu adevărat ecou în mintea mea. Oamenii au avut pământul lor pentru doar trei ani? Dar nimeni de aici nu se plânge. Toată lumea iubeşte colectivul, pentru că...

— Nu mai murim de foame, declară Sung-ling. Eliberaţi de moşierul lacom, câştigurile agricole au crescut şi până şi copiii noştri sunt dolofani.

Face o plecăciune şi e întâmpinată cu ropote de aplauze. Pleacă încet capul şi continuă.

— Am primit Reforma agrară şi Legea Căsătoriei în acelaşi timp. Nu e acelaşi lucru cu deprinderea spălatului pe dinţi sau a curăţării urechilor. După cum veţi vedea, încă ne confruntăm cu destulă opoziţie...

In următoarea scenetă, Tao şi o fată din echipa de propagandă interpretează rolul unui tânăr cuplu. Merg împreună pe scenă, fără să se atingă. Tao nu are decât opt replici, iar la repetiţii nu iau ieşit cum trebuie nici măcar o dată.

— Ar trebui să-l rog pe tata să ne aranjeze căsătoria, recită Tao fără tragere de inimă.

Am încercat să-l ajut să-şi rostească replicile mai frumos, dar se pare că n-am scos-o la capăt.

— Taţii noştri vor negocia preţul miresei şi zestrea. Apoi, vei veni în casa mea.

Fata se îndepărtează de el strâmbând din nas şi face un semn de refuz cu degetul.

— Nu, nu, nu pot să facă asta. Eu nu sunt de vânzare.

Tao bălmăjeşte replica următoare, care ar fi trebuit să fie: „Dar ţi-am spus că aş fi fericit să fii cea de-a doua sotie a mea”.

Pentru partenera lui, spectacolul merge înainte, cum ar spune Mătuşica May.

— S-a terminat cu soţiile multiple, cu miresele copile sau cu concubinele. Şi s-a terminat cu vânzarea femeilor, repetă ea, pe un ton din ce în ce mai sever.

Tao, peţitorul nepotrivit, insistă, gesticulând stângaci spre aleasa lui cu o înflăcărare demnă de toată mila.

— Vei fi în siguranţă cu mine. Nu vei fi nevoită vreodată să părăseşti casa ori curtea. Vorba zicalei - şi aici Tao străluceşte, uşurat să ajungă la ceva ce chiar cunoaşte - „Bărbatul merge la piaţă să-şi vândă marfa, dar locul femeii e acasă, cu soacra şi copiii.“

La replica aceasta, un murmur de aprobare răzbate din public, ceea ce mă surprinde, ţinând cont de felul în care acceptaseră oamenii din toată inima povestea cu reforma agrară. In clipa asta îmi dau seama că multe dintre familiile de-aici, ca familia lui Tao, încă îşi ţin nevestele, mamele, surorile şi bunicile închise în casă. Sunt atât de absorbită de aceste

gânduri, că Sung-ling trebuie să mă împingă de la spate ca să înaintez pe scenă.

Mi s-a atribuit rolul surorii lui Tao, proaspăt întoarsă din serviciul militar. Ridic mâna spre cer în stilul însufleţitor prezent în posterele guvernamentale pe care le-am văzut.

— Fraţilor, a venit vremea să înţelegeţi că femeile nu mai pot fi asuprite şi exploatate. Uitaţi-vă la mine. Am luptat în armată. Astăzi, sunt liberă de cei patru pereţi ai casei mele.

Am de ţinut un monolog lung, şi am muncit din greu ca să-l memorez. Până aici, sunt foarte mulţumită de cum mă descurc.

— Frate, continui eu, roagă-ţi mireasa să meargă cu tine de bunăvoie la liderii de partid din satul nostru ca să primească permisiunea să se mărite. Dacă se învoieşte, cumnata mea se va bucura de un statut egal în căminul nostru. Dacă va naşte o fetiţă, să o primeşti cu braţele deschise. Pruncuciderea copiilor de sex feminin e strict interzisă! Ţine minte, construieşti Noua Societate. Dacă continui să urmezi vechile datini odată însurat, îmi voi duce cumnata cu mâna mea la tribunal să ceară divorţ. Oamenii te vor înjosi în şedinţe de umilire publică. Te vor izgoni din pricina deprinderilor tale contrarevoluţionare şi-i vor acorda bucuroşi divorţul dacă te încăpăţânezi să urmezi calea burgheză.

Membrii echipei de propagandă au insistat să folosesc fraza aceasta, dar nu pot să nu mă întreb ce ştiu sătenii din Dragonul Verde - oricât de mult i-aş
simpatiza-despre calea burgheza?

Directorul echipei de propagandă înaitează cu paşi mari spre mijlocul scenei, ca să lămurească publicul, anunţând morala poveştii:

— Mirele şi-a înţeles greşeala şi promite să o ia pe calea cea bună, declară el. Tinerii noştri însurăţei vor urmări propriile lor interese şi se vor întoarce încântaţi de la starea civilă.

Pe măsură ce se lasă noaptea, membrii trupei aşază la marginea scenei farfurioare mici, umplute cu ulei de fasole şi aprinse cu fitiluri din bumbac. Atmosfera aceasta mai întunecată pare potrivită pentru ceea ce urmează. Tovarăşul Feng Rui, soţul femeii decedate, e condus pe scenă pentru o şedinţă de umilire publică. Ţine capul plecat, refuzând să se uite în public. E îmbrăcat în haine ţărăneşti, obişnuite. Părul îi atârnă aţos şi lins.

— Ţineţi minte, îl avertizează Sung-ling, indulgenţă celor care mărturisesc şi asprime pentru cei care refuză.

— Am fost un soţ rău, începe tovarăşul Feng Rui. Nu am urmat calea comunistă.

Atât a reuşit să spună până să înceapă lumea să-l hulească.

— Ştiam noi că eşti reacţionar, ţipă cineva.

— Nevasta ta te-a făcut om hain şi avea dreptate, îl acuză altcineva.

Sung-ling ridică mâna, cerând linişte, pentru a se adresa direct tovarşului Feng Rui.

— Nevasta ta era femeie, dar, în acelaşi timp, era şi o persoană. Şi totuşi, ai tratat-o ca pe un câine. Ai bătut-o şi ai blestemat-o. Ce-ai de spus în apărarea ta? Povesteşte-ne trecutul tău urât ca să ne dăm seama cine eşti.

Feng Rui bânguie ceva de neînţeles. Aproape că îmi pare rău pentru el văzându-l umilit în faţa întregului colectiv. Dar apoi îmi vine în minte imaginea nevestei lui pe moarte, şi parcă-i văd din nou rănile şi pielea ca de ceară. Feng Rui are noroc să scape aşa uşor.

— Te-ai purtat atât de rău cu nevasta ta, continuă Sung-ling, încât a ales să se arunce în calea lamelor de la combina tovarăşului Bing. Şi cum crezi că se simte el acum? A curmat o viaţă, dar nu a fost vina lui.

— A fost vina ta! ţipă lumea din public.

Stau la marginea scenei. Mi-am pus pe mine următorul costum, iar acum ar trebui să mă pregătesc pentru marea finală. In schimb, mă pomenesc alăturându-mă celorlaţi, scandând acuze la adresa soţului tovarăşei Ping-li. Adrenalina îmi ţâşneşte prin vene în timp ce tovarăşului Feng Rui i se prinde în piept o panglică albă.

— De-acum înainte vei purta această panglică acuzatoare, anunţă Sung-ling. Toată lumea se va uita la tine şi-ţi va vedea adevărata faţă, de element de dreapta!

Acestea fiind zise, Feng Rui este condus afară de pe scenă, încheind astfel partea şedinţei de umilire publică din spectacolul nostru. Sunt entuziasmată, pregătită pentru următorul meu rol. Mă ciupesc rapid de obraji, ca să-i îmbujorez, de vreme ce ni- ciunul dintre noi nu poartă machiaj. Trebuie să încheiem seara într-o notă pozitivă, iar ultima noastră scenă e numai bună pentru asta.

Imi ocup locul la o masă împreună cu unul dintre actorii trimişi de conducerea judeţului. Il cheamă Sheng. Nu trebuie să-l privesc prea atent ca să-mi dau seama că nu a urmat lecţia despre spălatul pe dinţi, şi e destul de limpede că nici de spălat nu s-a spălat în ultima vreme. Suntem doi soţi cu o căsnicie nefericită. Suntem amândoi pescari. Ne certăm despre cine să se ocupe de treburi în casă, să aibă grijă de copii, despre cine coase sau spală hainele. Apoi, acuzaţiile trec de la viaţa domestică la cea publică.

— Aşa deci, îţi place să ieşi în larg, ca să-ţi arăţi tăria, aşa-i? mă întrebă Sheng batjocoritor. E ca şi când i-ai cere unui pui de găină să înghită o boabă de soia. în cele din urmă tot o să te îneci cu el.

— Dar nu m-am înecat! Navighez pe mările revoluţiei asemeni tuturor compatrioţilor mei. Ţin piept vântului şi valurilor şi deschid noi drumuri pentru femei! Tovarăşele mele şi cu mine am aplicat conceptele lui Mao Tsetung în pescuit. Barca mea a prins peste şapte sute de tone de peşte. „Toată lumea munceşte, deci toată lumea mănâncă!“

Soţul meu e nemulţumit de răspunsul meu, dar încă şi mai nemulţumit de mine. Poate că l-am bătut eu la pescuit, dar acum e rândul lui să mă bată la propriu. Nu-mi dă de mâncare. Mă încuie pe afară, ca să fiu nevoită să dorm în aer liber. Când eram copilă, eram adesea lăudată pe platourile de filmare pentru talentul meu de a plânge când striga directorul „Acţiune“. Acum dau drumul la lacrimi. Sunt atât de mâhnită şi vrednică de milă, pare că nu am nicio scăpare. Iau un cuţit de măcelar şi mă pregătesc să mi-l înfig în inimă. Până şi bărbaţii din public suspină, înduioşaţi de soarta mea nenorocită.

Chiar atunci, ridic privirea şi zăresc un poster despre Legea Căsătoriei. Cercetez imaginea, explicând ceea ce văd:

— O căsătorie încheiată în grabă nu e o bază solidă pentru o căsnicie. Suicidul nu e o soluţie pentru nefericire. Când soţul şi soţia vor dori, li se va acorda divorţul.

Când mă întorc, un complet de judecată e aşezat la masa mea de bucătărie. Imi spun povestea nefericită. Soţul meu oferă propria-i versiune. In cele din urmă, mi se acordă divorţul în conformitate cu Legea Căsătoriei. Soţul meu şi cu mine ne despărţim în relaţii bune. Eu mă întorc la vasul meu de pescuit, el la al lui.

— Norii întunecaţi ai suferinţei s-au împrăştiat, spun eu în faţa publicului. S-a arătat cerul senin. S-a restaurat armonia.

Cu această concluzie, ne facem plecăciunile. Micul nostru spectacol nu a fost la fel de spectaculos ca un film artistic sau un serial de televiziune, dar publicului i-a plăcut la nebunie. Mă cuprind aceleaşi sentimente pe care le încerc după fiecare reprezentaţie - euforie şi bucurie. In timp ce sătenii se îndreaptă spre casele lor, Tao, Kumei, Sung-ling şi cu mine ajutăm trupa să-şi încarce costumele şi recuzita în roabe, care vor fi împinse până la cel mai apropiat drum, la câţiva kilometri depărtare. De cum părăsesc scuarul, Kumei şi fiul ei străbat cei câţiva paşi înapoi spre vilă.

— Mulţumesc pentru ajutor, mă laudă Sung-ling.

— Mulţumesc că m-aţi lăsat să particip, îi răspund eu. Mă bucur că am putut să...

— Nu te împăuna prea tare, îmi taie Sung-ling macaroana. Indivizii n-ar trebui să-şi asume meritul pentru o treabă bine făcută. Gloria revine echipei şi colectivului nostru.

Dă din cap cu asprime şi se îndepărtează. Eu şi Tao rămânem aproape singuri în scuar. Mi-ar fi plăcut să putem merge undeva să bem o Cola sau să mâncăm o îngheţată aşa cum făceam acasă, pentru că nu mă simt pregătită să mă întorc la vilă. Insufleţită de adrenalina care îmi curge încă prin vene, îl întreb dacă i-ar plăcea să facem o plimbare. E prea târziu ca să mai urcăm dealul spre Pavilionul Milosteniei, aşa că ne rezumăm la poteca ce urmează cursul râului. După un timp, ne oprim şi ne aşezăm pe nişte pietre de pe malul apei. Imi dau jos pantofii şi şosetele şi-mi înmoi picioarele în apa rece. Tao îşi descalţă sandalele şi-şi afundă picioarele lângă ale mele. In şcoala primară, Hazel şi cu mine obişnuiam să le luăm peste picior pe celelalte fete pentru că le plăcea să filtreze cu băieţii, atingându-şi pe ascuns picioarele pe sub masă. Era genul acela de tachinare specific fetelor tinere care nu ştiu absolut nimic despre sex, băieţi sau poveşti de dragoste. Dar acum îmi las degetele - ude şi moi - să alunece de-a lungul bolţii piciorului drept al lui Tao. Şi totuşi, senzaţiile pe care mi le oferă atingerea asta nu se limitează la picioare. Gestul meu i-a dat curaj şi lui Tao, pentru că-mi ia mâna şi o aşază în poala lui. Ii simt sexul tare şi mă înfior, dar nu-mi retrag mâna.

Mai târziu, când mă întorc la vilă, îi găsesc pe toţi în curtea din faţă. Ta-ming doarme cu capul în poala lui Kumei. Yong e cocoţată pe o jardinieră din ceramică, abia atingând pământul cu picioarele ei legate. Iar Z.G. stă cuibărit pe o treaptă, cu coatele pe genunchi şi capul în faţă. Mă simt înviorată, dar el pare furios, şi asta chiar mă irită.

— Vii de departe şi toată lumea încearcă să fie înţelegătoare faţă de obiceiurile tale diferite, începe el pe un ton sever, aspru. Dar nimeni din casa asta nu-şi permite să-ţi tolereze preocupările burgheze.

— Ce preocupări...

— Pleci din sat cu Tao şi faci cine ştie ce. Trebuie să încetezi cu astea.

Primul meu răspuns este un val de indignare. „Cine te crezi? Tatăl meu?“ îmi vine să-l întreb, numai că el chiar e tatăl meu. Ei bine, o fi el tatăl meu, dar asta nu înseamnă că mă cunoaşte. Nu poate să-mi spună ce să fac. Caut cu privirea un sprijin de la Kumei şi Yong. Tocmai am văzut o serie de scenete despre eliberarea femeilor. Kumei şi Yong ar trebui să fie de partea mea, dar pe chipurile lor albe ca varul se citeşte teama.

— Suntem în Noua Chină, dar un lucru nu s-a schimbat, continuă Z.G. Faptele tale se reflectă şi asupra noastră, a tuturor.

Faptele mele? Mă gândesc la lucrurile pe care tocmai le-am făcut cu Tao. Ruşinea, jena şi amintirea plăcerilor trăite cu el îmi ard obrajii. Şi totuşi, răspund sfidătoare.

— Nu s-a întâmplat nimic!

— Dacă eşti prinsă, continuă Z.G., nu vei fi singura pedepsită. Noi toţi vom fi nevoiţi să participăm la şedinţe de umilire publică şi să ne facem autocritică.

— Mă îndoiesc, spun eu pe un ton arţăgos, aşa cum făceam când intram în bucluc şi mă certa tata.

Asta-i bună acum! Am ajuns aici de-a dreptul euforică, încântată de spectacol, de felul în care a reacţionat publicul la interpretarea mea şi de faptul că lucrurile avansează între mine şi Tao. De ce trebuie Z.G. să strice totul?

— Tu nu ştii nimic despre nimic. Ceea ce faci e periculos pentru gazdele noastre, spune el. In ultimii doi ani, peste două milioane de oameni au fost mutaţi cu forţa în vestul îndepărtat

şi puşi să cultive terenurile virane drept pedeapsă pentru că au criticat guvernul, pentru că nu s-au adaptat în sociatate sau pentru comportamentul lor contrarevoluţionar. Unii dintre oamenii ăia erau ţărani ca Yong, Kumei şi Ta-ming, care au făcut ceva ce ia deranjat pe membrii partidului local. Cât timp crezi c-ar rezista ei trei acolo? S-ar prăpădi foarte repede, nu crezi?

— Parc-ai fi unchiu', îi răspund eu. Strigi întruna „Lupul!". Eu n-am văzut nimic rău.

— Tocmai ai văzut ce s-a întâmplat cu bărbatul lui Ping-li.

— A meritat-o!

Z.G. dă din cap. Nu ne cunoaştem de prea mult timp, dar e limpede că îl fac să-şi piardă răbdarea şi că el mă irită la culme.

— Iţi mai spun o dată, îmi zice el, încercând să-şi mai tempereze tonul. E periculos ce faci - nu doar pentru tine, ci şi pentru gazdele noastre.

— Nu cred aşa ceva. De ce-ar avea faptele mele vreo consecinţă asupra lor sau, la drept vorbind, asupra oricui altcuiva?

— E periculos şi pentru mine, îmi mărturiseşte Z.G. Ce crezi că va raporta secretarul de partid Feng Jin la Uniunea Artiştilor Plastici despre cine am adus cu mine în Dragonul Verde şi despre cum corupi oamenii? Eşti străină, continuă el în engleză, încă n-am găsit o soluţie ca să te protejez când ne întoarcem în Shanghai.

— Poate că nu vreau să mă întorc...

Imi respinge comentariul cu un gest iritat al mâinii. Inainte să continue, trage puternic aer în piept ca să se liniştească.

— Vreau să înţelegi că nu sunt insensibil când vine vorba de dragoste. Tu, mai mult ca oricine altcineva, ar trebui să ştii asta. Ştiu că e imposibil să desparţi doi tineri îndrăgostiţi care vor să fie împreună. La urma urmei, câteva minute sunt suficiente.

Lipsa lui de tact şi de menajamente mă şochează. Nu mi-l pot imagina pe tata Sam spunându-mi vreodată aşa ceva.

— Nu văd decât un singur lucru de făcut, spune Z.G. Să vă ţin pe amândoi pe-aproape. De-acum înainte te duci şi te întorci de la câmp numai împreună cu Kumei. Gata cu vizitele tale cu Tao la Pavilionul Milosteniei.

— De unde ştii...?

— E un sat mic. Aici n-ai parte de intimitate. Lumea vede tot. Nu ţi-ai dat seama de treaba asta nici până acum? mă întreabă el, după care se opreşte, ca vorbele lui să-şi facă efectul. Seara, o să mergi cu mine la sala ancestrală pentru sesiunea de studiu politic şi lecţia de desen. O să împărţi de una singură hârtia şi pensulele. N-ai nevoie de ajutor.

— Dar aşa n-am să mai apuc să-l văd niciodată...

— Sâmbăta viitoare, continuă Z.G., vorbind de-a dreptul peste mine, vom ţine o expoziţie cu cele mai bune lucrări ale tuturor. Tao şi cu tine vă veţi expune lucrările cu Pavilionul Milosteniei.

— Dar n-am lucrat nimic acolo, recunosc eu. Şi nici Tao.

— Ştiu, îmi spune el pe un ton sec. Trebuie să vă apucaţi amândoi de lucru, cât mai repede. Aşa că, după lecţia noastră din sala ancestrală, voi doi o să vă întoarceţi cu mine la vilă.

— Nu vreau să mă creadă nimeni specială...

— N-o să te creadă specială când o să vadă cum te tratez. O să te învăţ să desenezi, şi-o să înveţi. O să-ţi dau teme de făcut, şi-o să le faci. N-am de gând să fiu blând. Toată lumea e de acord că Tao e talentat. Cât despre tine, nu sunt sigur că ai un talent deosebit, dar eşti mai bună decât toţi ceilalţi din locul ăsta. Aşadar, de-acum înainte, noi trei o să avem lecţii private în curtea din faţă. O să ţinem poarta deschisă, ca să ne vadă toată lumea. In curând, oamenii vor înţelege că vizitele voastre la Pavilionul Milosteniei erau menite doar pentru desen şi pictură. Şi nimic altceva. Dacă aveţi noroc, într-o zi, două, o să uite de voi. Odată ce se întâmplă asta, dacă se întâmplă să vă las singuri câteva minute...

Poate că n-o să fie atât de rău. Poate se dovedeşte chiar să fie un lucru bun. Tao şi cu mine putem să muncim întreaga zi la câmp, după care, noaptea, vom petrece timp împreună la lecţia noastră specială. Vom învăţa de la Z.G, şi, în acelaşi timp, vom fi împreună într-un fel care să nu ducă la ceva prea periculos. Am nouăşpe ani şi nu sunt proastă. Lucrurile au avansat foarte repede cu Tao. Şi, după cum a subliniat şi Z.G., ştiu foarte bine unde poate duce giugiuleala.

— Şi de sâmbătă încolo ce se întâmplă? întreb eu.

— Stai să vină sâmbăta şi mai vedem. Nu uita, trecutul e cel care-l face pe om. Dacă trecutul tău nu este bun, atunci nici tu nu vei fi. Un rebel la vârsta de cinci ani va rămâne un rebel în

tinereţe şi va muri rebel. Tu ce eşti, Joy? Care-i trecutul tău şi ce-ai de gând să devii de-acum înainte?

Şi-aşa începe pregătirea mea artistică. Aşa cum a promis, Z.G. nu e deloc îngăduitor cu mine.

— Schiţa e bună, dar expresia tot nu e destul de profundă, îmi spune el. Marele nostru preşedinte a spus că nu poate exista artă doar de dragul artei. Trebuie să exprimi gândurile şi sentimentele poporului. Trebuie să fie realist!

N-am mai muncit niciodată atât de mult. Criticile lui Z.G. sunt dure, dar lecţiile îmi permit în acelaşi timp să fiu cu Tao, a cărui prezenţă le confirmă sătenilor care se îngrămădesc noaptea în jurul nostru în curtea vilei că profesorul nu dă dovadă de părtinire faţă de fiica lui.

— Tao e înzestrat cu talent, le spune Z.G. sătenilor. Fiica mea... Ea învaţă să picteze aceeaşi frunză de bambus la nesfârşit. Artiştii din timpul dinastiei Ming au perfecţionat tehnica aceasta de a picta aceeaşi frunză de bambus o dată, şi încă o dată şi încă o dată, la nesfârşit.

Aşa e. Incă mă pune să pictez lăstari de bambus, exact aşa cum am făcut în prima noapte în care am ajuns aici. Nu înţeleg de ce, ţinând cont de criticile lui.

— Artiştii din dinastia Ming încercau să redea esenţa bambusului cu tuşele lor simple, continuă el. Acum, fiţi atenţi la felul în care a pictat fiica mea bambusul din jurul Foişorului Milosteniei. E drăguţ, dar observaţi-l mai îndeaproape. Nu e nimic în spatele tuşelor ei. îi tot spun că trebuie să exploreze mai adânc pentru a-şi descoperi sensibilitatea emoţională.

Pearl

Praf şi amintiri

Imi încep zilele la şase dimineaţa. Mă trezesc în zgomot de bubuituri ritmice - chiriaşii fac gimnastică după un program de radio pe care toată lumea este încurajată să-l urmărească în fiecare zi. După ce mă îmbrac şi cobor la parter, îi găsesc la bucătărie, ciorovăindu-se şi certându-se ca de obicei din pricina spaţiului mic.

— E rândul meu la aragaz, se răsteşte una dintre dansatoare la nevasta poliţistului.

Văduva face apel la raţiune.

— Vreau doar să-mi pun chifla lângă oala ta. S-o încălzesc la căldura de la aragaz.

— Ştii care-s regulile. Dă-te de-aici!

Văduva se retrage cu spatele şi se ciocneşte de cizmar. O parte din terciul lui de orez se varsă pe podea, aşa că se pune pe ţipat:

— Hei! Ai grijă, vacă grasă ce eşti!

— De ce zbieri la mine? îi ţipă văduva la rândul ei. E vina ta. în Noua Societate trebuie să faci loc pentru toată lumea.

Cizmarul mârâie, după care duce din nou castronul la gură şi soarbe zgomotos. Cu cealaltă mână îşi scarpină noada. Nimeni nu se sinchiseşte să strângă murdăria de pe jos, dar, pe de altă parte, podeaua pare că n-a mai fost curăţată de la Eliberare, poate chiar mai mult. Mă ridic de la masă, înmoi o cârpă cu puţină apă fierbinte din termos şi şterg balta de terci de pe jos. Iau mai multe straturi de negreală, iar modelul de gheaţă crăpată al gresiei, pe care mama o îndrăgise atâta, începe să iasă la iveală. După mii de mese unsuroase, gătite de mulţimea de oameni care locuieşte în casa familiei mele şi, cel mai probabil, nicio repriză de curăţenie, gresia a rămas la fel de frumoasă. Impăturesc cârpa şi mai frec puţin locul. Ciorovăiala matinală încetează, iar în încăpere se aşterne liniştea. Şase perechi de ochi se holbează la mine: văduva poliţistului mă priveşte cu dispreţ, cizmarul cu o expresie batjocoritoare, cele două dansatoare amuzate, Bucătarul îngrijorat, iar profesorul cu simpatie. Mă ridic din genunchi, clătesc cârpa şi mă întorc la ceaşca mea de ceai.

După micul dejun, urc din nou la etaj unde, acum că mă uit

mai bine, pare că nici mocheta că n-a mai fost curăţată de când am părăsit casa împreună cu mama şi cu May. Intru în cameră şi închid uşa după mine. Mă spăl pe dinţi, îmi prind o eşarfa pe cap şi-mi ridic mai sus brăţara din jad, până mi se înţepeneşte în jurul braţului. După ce îmbrac o jachetă uşoară, cobor scările, ies din casă şi pornesc spre muncă. Nimeni nu-mi urează la revedere sau o zi bună. E aceeaşi poveste de şase săptămâni. In unele zile, îmi pierd nădejdea că Z.G. şi Joy o să se mai întoarcă vreodată în Shanghai sau c-o să mai primesc vreo veste de la May. I-am scris surorii mele o dată pe săptămână, iar până acum n-am primit niciun răspuns. O fi primit scrisorile mele? Sau bărbatul de la agenţia familială mi-o fi înşirat gogoşi atunci când mi-a spus că sora mea şi cu mine vom putea să ne trimitem scrisori una alteia prin el şi Louie Yun în satul Wah Hong? Nu pot decât să aştept, şi să văd ce aduce ziua de mâine.

Astăzi, cerul de octombrie este senin, iar aerul perfect. Vânzătorii de pepene pe care-i întâlneai pe străzi la finele verii au fost înlocuiţi de cei de curmale. Un negustor cu o voce ascuţită, subţire, cheamă muşterii la plăcinte cu ridichi şi varză prăjite în ulei. Un producător de tofu împinge un căruţ din lemn, lăudându- şi în gura mare micile calupuri albe, perfecte. Femeile, chiar şi în Societatea aceasta Nouă, petrec cel puţin trei ore pe zi pregătind mâncarea, vizitând diverse pieţe, tocând, gătind şi făcând curat. La ora asta, le vezi cărând termosuri la rezervoarele de apă caldă sau cu coşuri în mâini, pornind spre magazinele de stat după lapte proaspăt de soia şi gogoşi. Văd o mulţime de servitori: fete tinere de la ţară - atât de uşor de recunoscut după bluzele cu modele florale, pantalonii din bumbac strânşi în talie cu sfoară şi pantofii cu talpă de hârtie făcuţi de mână - stând la coadă cu cupoanele stăpânilor în mână.

Când îmi vine autobuzul, mă înghesui printre ceilalţi muncitori, cei mai mulţi dintre noi îmbrăcaţi în nuanţe fade de albastru şi gri, cu rare pete de culoare roşie sau galbenă sub forma unei eşarfe înfăşurate în jurul gâtului sau a unui batic care acoperă părul. Autobuzul porneşte printr-o mare de mii şi mii de oameni pe biciclete marca Etemal. Ne croim drum prin Hongkew, traversăm Podul Grădinii, până în Bund. Cobor la staţia mea şi grăbesc pasul spre locul meu de muncă. E

important să nu întârzii la munca de construire a socialismului.

Pontez de sosire la şeful meu, îmi iau coşul şi celelalte unelte şi pornesc înapoi spre Bund. Acum ştiu de ce clădirile în stil occidental din zonă, pe vremuri atât de impozante, sunt acoperite cu plase. Pentru a prinde oamenii care încearcă să se sinucidă. Imi feresc ochii şi întorc privirea spre Huangpu. In fiecare dimineaţă şi seară urmăresc sosirile şi plecările vaselor care fac curse pe râu. Cu douăzeci de ani în urmă, May şi cu mine am părăsit China la bordul unui vas, dar acum aşa ceva ar fi imposibil. Vasele de inspecţie pot opri orice ambarcaţiune de pe râu sau mare, şi până şi vasele ancorate mă umplu de nelinişte.

Bun, să pornim la muncă. Sunt o rotiţă minusculă în marea maşinărie pe care comuniştii o numesc curăţenia stradală. Dacă totul merge ca pe roate, atunci, în curând, tot ce era perceput drept occidental, „imoral şi corupt“, individualist, unic ori frumos va fi eradicat. Astăzi am fost repartizată în zona care era odată Concesiunea Franceză. Toate vechile nume - Concesiunea Franceză, Aşezarea Internaţională, până şi Vechiul Oraş Chinezesc - au dispărut. Acum, n-a rămas decât Shanghaiul. Imi voi petrece următoarele zece ore patrulând străzile şi aleile, adunând resturi de hârtie căzute pe jos, sau smulgând postere vechi şi reclame de pe zidurile caselor şi magazinelor.

Se spune că întoarcerea în patria mamă seamănă cu întoarcerea în sânul familiei, dar mie nu mi se pare deloc aşa. Slujba asta mi-a permis să văd schimbările care au avut loc în oraşul meu natal - începând cu cele mai intime detalii ale vieţii de zi cu zi şi până la impactul imens pe care l-a avut comunismul asupra spaţiului acesta care era odinioară Parisul Asiei. Văd măturători de stradă, maşini de gunoi şi oameni ca mine, curăţători de tot soiul, şi totuşi în fiecare zi se găsesc noi hârtii şi gunoaie. Ai zice că lumea se fereşte să arunce totul deodată. Am dat peste etichete vechi şi peste hârtie de împachetat pentru produse şi companii care nu mai există în oraş - Casa de Blănuri Flaubert’s, pudra de dinţi Lion Brand şi British American Tobacco. Am cojit de pe ziduri şi uşi vechi anunţuri politice şi înştiinţări. Am găsit scrisori de dragoste de mult aruncate, ofrande pentru temple şi fotografii. Am cules de pe jos până şi cuplete de căsătorie căzute pe stradă din coşuri

care dădeau pe dinafară. De multe ori am stat să mă întreb, în timp ce îndesam cupletele în coşul meu, dacă în Noua Societate căsătoria e ceva ce se aruncă la coş iară niciun pic de respect faţă de obiceiuri, tradiţii, dragoste sau urări de bine. Astăzi găsesc o factură de la o fabrică de cântare. Mai încolo, coli de hârtie sfărâmiţate de la Overseas Banking Company zac împrăştiate pe stradă ca o pulbere de praf.

Pe la ora zece, ajung la o piaţă de stat în aer liber. Inghesuiala de dimineaţă s-a terminat, iar zona din afara pieţii e plină de mormane de frunze de varză, fructe stricate, solzi şi maţe de peşte. O maşină de gunoi opreşte pe-aproape şi ridică toată murdăria. Când porneşte din nou la drum, strada e iarăşi curată. Viaţa oraşului a fost îndepărtată. Străinii, care pe vremuri populau şi conduceau Shanghaiul, au dispărut. Singurele excepţii sunt experţii sovietici şi puţinii americani, francezi sau nemţi care, călăuziţi de ceea ce nu poate fi decât pură prostie, fie s-au decis să rămână aici când China şi-a închis porţile, fie au lăsat în urma tot ce aveau în Occident ca să vină aici.

Cluburile pe care le frecventam pe vremuri cu May au dispărut şi ele. Ce s-o fi ales de dansatorii de închiriat[1], de muzicieni, chelneri şi barmani? Or fi morţi, trimişi prin ţară la asanarea terenurilor sau muncind într-o fabrică precum cele două foste dansatoare din casa familiei mele. Ruşii Albi care locuiau pe bulevardul Joffre au dispărut şi ei, ca de altfel şi bulevardul în sine. Acum se numeşte Calea Huaihai, pentru a comemora ce a de-a doua mare campanie din 1949, când armata lui Mao a înaintat de la râul Huai până la mare, ajungând în postura de a ocupa Shanghaiul. The Race Club de pe Bulevardul Edouard VII din Aşezarea Internaţională, unde tatăl meu a pierdut atâţia bani, a fost transformat în Piaţa Poporului de pe acum numita Cale Yen'an.

---

[1] Taxi dancers în original. în anii 1920-1930, unele cluburi puneau la dispoziţia clienţilor parteneri de dans plătiţi.

Bebeluşii morţi nu mai zac aruncaţi pe trotuare. Erau o privelişte atât de obişnuită, încât mi-amintesc că treceam pe lângă

unu, doi sau chiar trei pe zi fară să mă opresc din drum sau să le acord vreo clipă de atenţie. N-am văzut nici ricşari sau cerşetori morţi de foame sau frig pe timpul nopţii. Şi totuşi, moartea se întâlneşte la tot pasul: un bărbat - probabil vreun capitalist nereformat - a sărit de pe o clădire destul de îndepărtată de cartierul Bund cât să-i lipsească plasele ataşate ca bariere; un altul, un adevărat exemplu de „parazit burghez“, a fost ucis în bătaie de foştii lui patroni în mijlocul străzii.

Odinioară, prostituatele erau ca nişte flori care împodobeau oraşul. Acum oamenii se îmbracă cu haine atât de asemănătoare şi de şterse - în pantaloni, cămăşi şi berete gri - încât uneori nici nu poţi să deosebeşti bărbaţii de femei. Oricât de uimitor ar părea, hainele după moda occidentală încă sunt expuse în vitrinele magazinelor universale - reminescenţe ale vremurilor mai bune. In magazine, am găsit cremă hidratantă Pond’s şi rujuri Revlon. Sunt învechite şi nu vor fi înlocuite cu marfa nouă, dar eu le cumpăr când dau peste ele, pentru că s-ar putea să nu mai am altă ocazie. Când le termin, trebuie să folosesc articole de toaletă ruseşti, cu toate că aromele lor sunt adesea respingătoare.

Cum se face că mă cuprinde nostalgia când vine vorba despre prostituate şi cerşetori? Dar, dacă stau bine să mă gândesc, mie mi-e dor de tot, de torsul maşinilor străine, de domnii eleganţi în costumele lor de comandă şi pălăriile dichisite, de veselia de- atunci, de şampanie, bani, străini, de aroma patiseriilor franţuzeşti şi ruseşti şi de bucuria pură de a mă afla într-unul dintre oraşele măreţe ale planetei. îmi pare rău că nu am adus cu mine aparatul foto, ca să-i pot trimite poze lui May. Nimic din ceea ce-i scriu nu s-ar compara cu experienţa vie şi de necrezut de a vedea totul cu ochii ei.

Ce n-a dispărut - şobolanii. Sunt peste tot. Deci, iată ce nu înţeleg eu: Vechiul Shanghai, Shanghaiul meu, era plin de păcate la suprafaţă, dar susţinut de respectabilitatea bogăţiei bancare şi comerciale de dedesubt. Acum văd aşa-zisa respectabilitate a comunismului de la suprafaţă şi decăderea de dedesubt. Pot să mături ei, să cureţe şi să care cu căruţurile cât vor, dar nimic nu schimbă faptul că oraşul meu natal se descompune, putrezeşte şi se transformă intr-un schelet. în cele din urmă, singurele lucruri care vor rămâne vor fi praful şi amintirile. Ca de obicei, descopăr pe ruta care mi-a fost

încredinţată fărâme din mine şi May. Nu ştiu dacă alţi colectori de hârtie au trecut cu vederea reclamele acestea lipite pe ziduri sau dacă pur şi simplu nu au ajuns încă pe străzile şi aleile acestea, dar e ciudat să ne dezlipesc şi să ne cojesc nasurile, chipurile zâmbitoare, coafurile drăguţe şi hainele. Iau bucăţelele astea - uneori doar câte un ochi sau deget - şi le bag în buzunar. Un poster reuşesc să-l desprind cu totul de pe zid. Il fac sul şi mi-l îndes în jachetă. La sfârşitul zilei, se presupune că trebuie să predau tot ce am adunat de pe stradă, dar o să păstrez posterul şi celelalte fragmente cu sora mea şi cu mine pe care le-am ascuns în buzunar şi-o să le adaug la lucrurile pe care le-am pus bine acasă.

Cotesc pe o alee îngustă. Tot soiul de imagini încep să-mi gonească prin minte: cum am venit aici într-o vizită de Anul Nou, cum era mama ajutată să coboare din ricşă, cum îşi ştergea tata sudoarea de pe frunte cu o batistă din pânză. Cunosc strada asta. Aici locuia familia Hu. Madame Hu era cea mai bună prietenă a mamei. Mama şi Madame Hu obişnuiau să pună la cale o căsătorie între May şi Tommy, fiul mult iubit al familiei Hu. Acum e clar că asta nu avea să se întâmple niciodată, dar pe atunci mi se părea că Tommy şi May formau un cuplu drăguţ. Imi amintesc şi ziua în care au căzut bombele pe Strada Nanking şi a murit Tommy. Mă uit în urmă şi recunosc multe momente care mi-au schimbat viaţa. Ziua în care a murit Tommy e unul dintre ele. Mi se pare curios că nu l-am recunoscut drept semnul de rău-augur care s-a dovedit să fie, pentru că în noaptea aceea Banda Verde condusă de Huang Cel Ciupit de Vărsat a venit să ne ameninţe tatăl.

De ce nu m-am gândit până acum să vin aici? Trebuie să aflu dacă mai trăieşte cineva din familia Hu. Casele de pe strada asta sunt foarte diferite de cele pe care le-am văzut până acum. M-am obişnuit să văd rufe atârnate la uscat la ferestre, întinse peste tufe ca nişte pături de zăpadă murdară sau agăţate pe garduri şi ziduri. In Noua Chină nu există secrete. Toată lumea cunoaşte pe toată lumea doar trecând pe lângă rufele lăsate la uscat — ce vârstă au oamenii care locuiesc în casă, dacă sunt bărbaţi sau femei, dacă sunt săraci sau cât de cât mai pricopsiţi. Dar în faţa casei familiei Hu nu se zăresc pantaloni flauşaţi, jachete cârpite, izmene lălâi sau şosete mototolite care ar semnala că locuieşte cineva aici. Nu există nici urmă de

rufaraie. In schimb, tufele de trandafiri încă păstrează câteva flori, iar un dud umbreşte curtea.

O iau pe alee şi sun la sonerie. O femeie elegantă, cu picioarele legate, răspunde la uşă. E Madame Hu. Am auzit vorbindu-se despre aceste păsări rare, despre oamenii care aveau banii şi influenţa necesare pentru a părăsi ţara când încă mai puteau, dar care n-au făcut-o. Madame Hu e una dintre ei. Au trecut douăzeci de ani, dar mă recunoaşte din prima clipă. Stăm amândouă acolo, râzând şi plângând deopotrivă, neputând să ne credem ochilor.

— Intră, intră.

Imi face semn să intru şi mă conduce în salon. Parcă aş păşi înapoi în timp. Lucrurile familiei Hu sunt încă aici, la fel de frumos păstrate. Incăperea este plină de scaune şi canapele joase, îmbrăcate în catifea. Pardoseala din dale cu motive geometrice este curată şi lustruită.

Madame Hu merge legănându-se, cu picioarele ei legate, până la un scaun. Mi se taie răsuflarea în timp ce amintiri cu mama îmi copleşesc mintea şi sufletul. Madame Hu sună un clopoţel şi o servitoare îşi face imediat apariţia.

— O să avem nevoie de ceai, ordonă Madame Hu, după care se întoarce spre mine. Iţi mai place ceaiul de crizantemă sau ai prefera altceva?

Sigur, cum se putea să uite? Când May nu era decât un bebeluş, mama obişnuia să mă aducă aici la ceai. Le ascultam pe cele două femei bârfind şi-mi dădeau voie să beau din ceaiul lor îndulcit cu două linguriţe de zahăr. Mă simţeam ca un om mare când eram cu ele.

— Mi-ar plăcea nişte ceai de crizantemă, spun eu.

Servitoarea se retrage cu spatele.

Câteva clipe lungi, mătuşica Hu, aşa cum îi spuneam eu şi May din politeţe când eram copile, şi cu mine ne scrutăm cu privirea. Ce vede oare când se uită la mine? Dezamăgire că sunt îmbrăcată în hainele mele comune, de muncitor, sau vede dincolo de îmbrăcămintea mea, recunoscând persoana care am devenit? Când mă uit la ea, şi, trebuie să recunosc, mă holbez din greu, absorbind fiecare părticică din ea, mă simt de parcă aş vedea-o pe mama, dacă ar mai fi în viaţă. Mătuşica Hu nu e mărunţică din pricina vârstei sau a greutăţilor, ci pentru că ea şi cu mama erau minione. (Cum îmi mai amintesc ce griji îşi

făceau când am continuat să cresc, ajungând în cele din urmă mai înaltă ca ele, mai înaltă ca tata. Mi-aduc aminte cum trăgeam cu urechea la conversaţiile lor neliniştite în care se întrebau dacă o să-mi găsesc vreodată un soţ cu înălţimea mea dezagreabilă, deloc feminină.)

Mătuşica Hu a acordat întotdeauna mare atenţie felului în care se îmbrăca, ca şi mama, şi încă se îmbracă frumos. Poartă o tunică din mătase bleumarin, închisă cu brandenburguri complexe, care pornesc de la gât şi coboară de-a curmezişul pieptului. Bijuteriile ei sunt splendide - cercei din aur şi jad minunat şlefuit, o broşă şi un colier simplu. Mă uit în treacăt la picioarele ei şi sunt exact aşa cum mi le aminteam - perfect îngrijite şi gătite cu papuci din mătase brodată. Mirosul care emană de la aceste membre preţioase, un amestec deosebit de came putredă, alaun şi parfum, e ceva ce n-am mai simţit de douăzeci de ani. Ceea ce mă surprinde cel mai tare este că mătuşica Hu arată tânără, sau cel puţin mai tânără decât m-aş fi aşteptat. Apoi îmi dau seama că, dacă trăia mama, n-ar fi avut decât cincizeci şi şapte de ani.

— Nu trebuia să te întorci, îmi spune mătuşica Hu. E periculos.

— Am fost nevoită, îi mărturisesc eu şi-i spun toată povestea cu fiica mea şi cum m-am întors la Shanghai să o găsesc.

Mătuşica Hu dă din cap.

— Atâta suferinţă şi durere, nu? Şi, cu toate astea, viaţa merge înainte.

— Dar dumneata, mătuşico, de ce-ai rămas aici?

— Asta-i casa noastră, îmi spune ea. Aici m-am născut. Aici s-a născut bărbatul meu. Aici s-au născut părinţii şi bunicii noştri. Şi, fireşte, Tommy s-a născut aici şi aici e îngropat. Cum să-l părăsesc? Cum să-mi părăsesc soţul?

— Ce mai face Unchiu'Hu?

Nu-mi răspunde din prima.

— Când Mao şi acoliţii lui au preluat puterea, şi-au făcut o datorie din a pune mâna pe proprietăţile oamenilor. N-au naţionalizat totul dintr-odată. In schimb, au început o tortură lungă, impozând oamenii ca noi până nu ne-am mai putut duce traiul de zi cu zi. A trebuit să renunţăm la proprietăţile noastre bucată cu bucată. Până la urmă, statul ne-a luat fabrica. Unchiul a fost forţat să măture podelele fabricii constuite de

propriul lui bunic. Dar avortonii aia de broască-ţestoasă nu se pricepeau deloc. Producţia a scăzut. Muncitorii ajungeau să se răinească. I-au cerut bărbatului meu să-şi reia vechiul post de director al fabricii, dar cu aceeaşi plată pe care-o primea ca măturător. Face o pauză şi reia. In doi ani s-a prăpădit. Acum, fabrica aparţine statului, dar încă mi-a rămas casa.

— Imi pare rău, mătuşico. Imi pare rău pentru unchiu'.

— Asta-i viaţa, ce putem face? Cu toţii am pierdut pe câte cineva.

Servitoarea se întoarce şi toarnă ceaiul. Fără să întrebe, mătuşica Hu îmi pune două linguriţe de zahăr în ceaşcă înainte să mi-o întindă. Nu îmi mai beau ceaiul cu zahăr de ani de zile. Gustul, combinat cu aroma de crizantemă şi mirosul care se ridică dinspre picioarelor legate ale mătuşii Hu, e oarecum greţos, şi cu toate astea mă poartă înapoi în luxul şi confortul copilăriei, în vremurile acelea în care mă simţeam protejată.

— Cum de poţi să locuieşti încă aici? i-o trântesc eu, uitând de maniere.

— Nu e greu să-mi menţin vechea viaţă, recunoaşte ea. Mulţi o fac. Am servitori, pentru că ni s-a interzis să-i concediem după Eliberare. Işi permite să scoată un chicotit delicat. Preşedintele Mao nu a vrut să mai agravăm şi noi situaţia şomajului.

Ceea ce ar explica de ce avea şi Z.G. servitoare, deşi în urmă cu opt ani n-ar fi fost decât nişte copile.

— Incă mai am croitoreasa mea, îi dă ea mai departe. Aş putea să te duc la ea, dacă vrei. Mama ta aşa ar fi vrut.

Dar nu-mi răspunde la întrebare, şi o ştie prea bine.

— Ţin draperiile trase, ca să nu ştie lumea cum trăiesc. Dacă bagi capul în orice casă de pe strada asta, ai să găseşti menajere, valeţi, slujnice, bucătari, grădinari şi şoferi. Chiar şi în Noua Societate trebuie să ne păstrăm casele curate şi ordonate, continuă ea, iar chipul i se încreţeşte uşor de amuzament. O numesc Noua Societate şi Noua Chină, dar e exact ca vremurile de demult despre care-mi povestea bunica, când cei bogaţi îşi ţineau casele gri şi simple pe dinafară, ca banditii şi răuvoitorii să nu bănuiască bogăţia care se ascundea în interiorul zidurilor. Strămoşii noştri s-or fi îmbrăcat ei în veşminte opulente, în brocarturi brodate şi mătăsuri, când se aflau pe moşie, dar când ieşeau pe stradă purtau haine simple,

neîmpodobite, ca să nu fie răpiţi pentru răscumpărare. Şi asta facem şi noi acum! Doar că, îi dă ea înainte, cu o pufhitură diabolică, noi, şanhaiezii, nu ne-am pierdut hai pah-ul.

Aşa este, şanhaiezii au avut dintotdeauna un simţ al stilului unic.

— Imi trimit şi acum servitoarea să cumpere bujori când e sezonul lor. Trebuie să-i pun undeva. De ce nu pot să folosesc vaza asta? întreabă Mătuşica Hu, arătând cu mâna spre o vază art deco din sticlă, cu gravura unei femei goale. Işi întoarce privirea spre mine. Unde stai?

— In vechea noastră casă, dar nu arată aşa.

— Oh, ştiu, spune ea, dând din cap cu compătimire. După bombardamentul din 1937 - cât a mai trecut de-atunci - ne-am dus la voi acasă când n-am primit nicio veste de la mama ta. Am găsit chiriaşi. Intruşi, mai bine zis. Le-am spus de Banda Verde. Unchiul a crezut că aţi murit toţi patru, dar o ştiam eu pe mama ta. Nu lăsa ea să se întâmple ceva fetelor ei.

— Nu ştiu ce s-a ales de baba, dar mama, May şi cu mine am părăsit Shanghaiul împreună.

Bag mâna în mânecă şi trag până la încheietură brăţara mamei. Mătuşii Hu îi licăresc ochii; a recunoscut-o. Nu intru în detalii.

— N-a mai ajuns până la Hong Kong.

Mătuşica Hu dă din cap întristată, dar nu-mi oferă condoleanţe. Cum a spus mai devreme, am pierdut cu toţii pe câte cineva.

— Mă rog, reia ea, am trecut pe la voi pe acasă o dată la câţiva ani. Am văzut cum au tratat-o chiriaşii ăia. Dar se putea şi mai rău. Casa voastră a fost împărţită înaintea Eliberării. N-au mai fost repartizaţi şi alţii să locuiască acolo. Doar să nu te aştepţi să plece vreodată cuiele alea.

— Cuie?

— Oamenii care locuiesc la voi în casă. Odată ce-au intrat, nu-i mai poţi scoate de-acolo. Dar nu trebuie să arate aşa cum arată, mă dojeneşte ea pe un ton matern. Vizitează casele de amanet. Pun pariu că poţi găsi şi cumpăra la loc o parte dintre lucrurile familiei tale.

— Mă îndoiesc că mai sunt acolo după atâta amar de vreme.

— Ai să fii surprinsă. Cine să cumpere aşa ceva în timpul războiului cu japonezii sau mai târziu, în vremea războiului

civil? Toţi muncitorii ăia pe care-i vezi pe stradă? De unde ar şti ei ce să cumpere, chiar dacă ar avea bani? Nu sunt şanhaiezi adevăraţi. Nu au hai pah. N-ar trebui să-ţi fie teamă să trăieşti cum trăiai odată.

— Dacă e adevărat ce spui, atunci unde sunt cluburile de noapte? Ce s-a întâmplat cu muzica? Cu dansul?

— Să dansezi într-un club întreaga noapte e cu totul altceva decât să ai lucruri. De altfel, unii oameni, oameni foarte influenţi, cântă la instrumente occidentale, dansează pe muzică occidentală... Comuniştii se vor puri şi pentru mase, dar dacă intri în sferele înalte, ai să vezi cât sunt de corupţi. Dar nimic din toate astea nu contează, spune ea, după care se apleacă spre mine şi mă bate uşor pe genunchi. Trebuie să-ţi pui la punct casa, chiar şi cu cuiele alea acolo.

— Dar cum să fac aşa ceva? N-o să fiu raportată?

— Eu una n-am fost.

— Tu locuieşti singură.

Tresare, şi-mi regret imediat remarca. Dar ea este o femeie care se ghidează după obiceiuri vechi. Alege să-mi ignore mojicia, de parcă n-aş fi decât o copilă needucată.

— Să nu uiţi niciodată că aici suntem în Shanghai. Să nu uiţi că eşti şanhaieză. Să nu-ţi uiţi niciodată haipah-ul. Fac parte din tine indiferent ce nouă campanie lansează preşedintele ăla gras.

Mai târziu, mă conduce până la uşă. Imi ia mâna şi priveşte îndeaproape brăţara mamei.

— Mama ta pe tine te-a iubit întotdeauna cel mai mult, spune ea, apoi apucă uşor brăţara şi mi-o strecoară în mâneca jachetei. Te rog să mai vii să mă vezi.

Mai petrec o oră culegând hârtii de pe jos înainte să mă întorc la birou pentru a preda cea mai mare parte dintre lucrurile pe care le-am adunat. S-a întunecat deja şi mai am câteva lucruri de făcut înainte să mă întorc acasă. Mai întâi, trec în revistă navele şi paza din cartierul Bund. Preşedintele Mao nu stăpâneşte cine ştie ce forţă navală: rufăraia atârnă pe frânghii, la uscat, pălării şi haine stau agăţate de arme, iar marinarii stau pe punte, mâncând supă cu tăiţei. Trebuie să fie concentrată şi gustoasă, pentru că aroma de ghimbir, arpagic şi coriandru proaspăt pluteşte prin aer până la mine. Un lucru e sigur: marinarii nu acordă mare atenţie altor lucruri în afară de

castroanele lor cu supă.

Dau din cap ca pentru mine, iar apoi mă îndrept spre casa lui Z.G., aşa cum fac în fiecare seară. Acum o săptămână, servitorii au ajuns atât de iritaţi de sunatul meu zilnic la uşă, încât nu mai îmi bat capul cu asta. In schimb, întârzii ceva timp în spatele unei tufe de pe trotuarul celălalt şi aştept să văd ce lumini se aprind în casă. Odată şi-odată, tot o să dau cu ochii de fata mea. Dar nu în seara asta.

Apoi, mă îndrept spre misiunea metodistă la care mergeam când eram tânără. Vin aici în fiecare zi. Ca mulţi alţii, mi-e frică să intru. Mă aşez pe bordura trotuarului de vizavi. Nu rămân prea mult singură. Câteva femei se apropie de mine. Parcă ar târî după ele umbre nesfârşite de amintiri. Se aşază lângă mine pe bordură.

Preşedintele Mao nu vede cu ochi buni nicio religie, fie ea chineză sau occidentală, dar asta nu înseamnă că ele nu există. Monoteiştilor ca mine li s-a spus să „urmeze calea socialismului“, să „demaşte elementele de dreapta ce se ascund sub vălul Creştinătăţii“ şi să „lupte cu hotărâre împotriva activităţilor anticomuniste şi antisocialiste duse de reacţionari şi de elementele răuvoitoare care folosesc drept paravan biserica“. Pot să-mi spună ce să fac, dar nu mă pot împiedica să mă rog.

Ii vorbesc Domnului despre dorul pe care îl simt pentru locuri lăsate în urmă, pentru oameni care nu mai sunt lângă mine. întreb de Joy. Oare îi e dor de Cartierul Chinezesc aşa cum îmi era şi mie de Shanghai pe când eram doar o tânără ajunsă într-o ţară străină? Ii e dor de bunici, de mătuşă şi unchi, de mama şi de tatăl ei aşa cum mi-a fost şi mie de părinţi, de sora mea şi de Sam? Las durerea pe care o simt pentru Sam să se strângă în mine. Imi plec capul, umerii îmi atârnă, iar spatele mi se înmoaie. Poate că e mai bine să fiu în Shanghai. Acasă, totul mi-ar fi amintit de el: fotoliul lui, castronul lui preferat, hainele lui care încă mai atârnă în dulapul în care s-a sinucis. Dacă aş părăsi casa mea din Cartierul Chinezesc, aş vedea numai locuri în care am fost împreună, cafeneaua în care munceam, plaja unde făceam picnicuri. N-aş vrea nici să aprind televizorul, pentru că n-aş putea să văd niciunul dintre show-urile pe care le urmăream împreună. Şi dacă aş auzi la radio una dintre melodiile lui

preferate? Oricare dintre lucrurile astea ar fi fost devastator. Dar acum sunt în Shanghai. Nu pot să dau timpul înapoi, să schimb prezentul sau să influenţez cu ceva viitorul.

Inchei cu o rugăminte specială, cerându-i lui Dumnezeu să-i păzească pe fata mea şi pe Z.G. N-am uitat nicio clipă de necazurile de care mi-au vorbit servitoarele lui, aşa că, oricare ar fi ele, sper ca rugile mele să-i protejeze. Spun Tatăl Nostru şi mă ridic. Un tocilar trece cu căruţul pe o alee din dreapta mea, agitând cârâitoare din metal şi strigând: „Hai la ascuţit foarfece ca să vă tăiaţi ghinionu'. Ascuţiţi-vă satârele şi seceraţi-vă necazurile de la rădăcină!"

Autobuzul e ticsit, ca de obicei. Cobor la staţia mea, după care mă grăbesc să ajung la întâlnirea politică din cartierul nostru. Mi s-a spus că am făcut treabă bună, „participând activ" în ceea ce nu s-ar putea numi decât „spălare pe creier". Ascult lecţiile, recit cu voce tare sloganuri şi mă alătur celorlalţi când critică un vecin pentru comportamentul său burghez şi un altul pentru tendinţe de dreapta. Păstrez pentru mine ce gândesc cu adevărat. In propriul meu cartier, nu pot să pozez drept o colectoare de hârtie incultă. Vecinii mei îmi cunosc trecutul decadent şi sejurul lung în Occident. Sunt considerată o persoană cu „trecut problematic". Pot fi atacată în orice moment, dar, după cum m-a sfătuit Dun, cu cât accept mai uşor tot ce mi se vâră în cap, cu atât îmi va fi mai bine. Cu cât fac mai multe mărturisiri - şi, vai, cu câtă uşurinţă le fac -, cu atât mai tare câştig încrederea oamenilor.

Străzile sunt în mare parte pustii când pornesc spre casă. Dacă ar fi să dau un singur exemplu care să arate cât de mult s-a schimbat Shanghaiul, acela ar fi că la nouă seara oraşul deja doarme. Chiar şi maşinile au interdicţie să circule după ora nouă fără permis special. Cum ajung acasă, mă uit imediat pe măsuţa de la intrare să văd dacă am primit vreo scrisoare. Aştept de-atâta timp o veste de la May, încât aproape că mi-am pierdut orice speranţă, dar în seara asta dau cu ochii peste un colet cu un scris pe care nu-l recunosc. După ştampila poştală, se pare că a fost expediat din satul Wah Hong. Cutia a fost deschisă şi resigilată în grabă. O iau, dau fuga sus în camera mea şi încui imediat uşa.

Rup sigiliul. Cutia conţine câteva haine şi alte articole. Deasupra, un plic cu scrisul lui May. Deschid scrisoarea şi citesc

primul rând - „Veşti bune! Am primit o scrisoare de la Joy“ -, după care mă grăbesc să caut prin cutie un alt plic cu scrisul fiicei mele. Găsesc câteva pulovere, un pachet cu produse de toaletă şi pălăria cu pene pe care am purtat-o cu mulţi ani în urmă când am părăsit China. Puloverele o să-mi prindă bine la iarnă, dacă o să mai fiu aici. Tampoanele sunt o adevărată binecuvântare faţă de produsele pe care le-am găsit la magazinul local. Dar nu găsesc scrisoarea lui Joy. Scot pălăria. Când am ajuns în Angel Island, am ascuns în căptuşeala ei notiţele cu informaţiile pe care trebuia să le recităm achetatorilor, iar mai târziu chiar şi bani. Mi-a luat câteva secunde să-mi pice fisa, dar numai eu aş fi putut înţelege ce semnificaţie poartă pălăria aceasta. Indepărtez cu grijă căptuşeala şi scot o bancnotă de douăzeci de dolari şi încă două plicuri, ambele fără destinatar.

Deschid unul şi descopăr scrisul îngrijit al fiicei mele. Epistola începe cu „Dragele mele Pearl şi May“, de parcă am fi fost nişte simple prietene, şi nu mama şi mătuşa ei. Stilul ei formal îmi rupe sufletul.

Va scriu de pe vasul care mă duce spre Shanghai. Am să-l rog pe căpitan să pună scrisoarea la poştă când se întoarce în Hong Kong. Probabil că vă faceţi griji pentru mine. Sau poate sunteţi supărate. Oricum ar fi, vreau să ştiţi că sunt bine. Chiar sunt. Niciodată nu m-am simţit în largul meu în Cartierul Chinezesc. Acum mă întorc în căminul meu adevărat. Ştiu că aveţi îndoieli şi parcă-l şi aud pe unchiul Vern spunând lucruri rele despre comunism. Vă rog să aveţi încredere că ştiu ce fac. Sunt recunoscătoare pentru tot ce-aţi făcut pentru mine, dar de acum încolo preşedintele Mao îmi va fi şi tată, şi mamă. Dacă greşesc cumva — dar nu greşesc —, voi suporta consecinţele. Voi, amândouă, maţi învăţat cum să fac asta... să-mi asum consecinţele. Şi eu am fost o consecinţă. Acum ştiu lucrul ăsta.

Imi pare rău că am fost o povară pentru voi două. Imi pare rău că am fost o greşeală pe care a trebuit să o înduraţi atâţia ani. Dar nu vă mai faceţi griji pentru toate astea. O să vă iubesc mereu.

Cu drag,
Joy

Imi trec degetele peste cuvintele lui Joy şi încerc să mi-o imaginez în timp ce le scria. A plâns oare aşa cum plâng eu acum? E atât de sigură pe ea, dar cine nu-i aşa la nouăsprezece ani? Cum poate să spună că nu s-a simţit niciodată acasă în Cartierul Chinezesc? Am făcut tot ce-am putut, absolut tot, ca să-i oferim un cămin adevărat, de aceea bucuria pe care o simt citind scrisoarea fiicei mele este umbrită de dezamăgire. Cu durere în suflet deschid celălalt plic.

Dragă Pearl,

Dacă citeşti scrisoarea asta, atunci ştii că sistemul nostru de corespondenţă funcţionează. Am pus ceva bani în pălărie şi în cutie. Dacă lipsesc cumva, atunci cineva i-a şterpelit pe drum. Verii dinWah Hong? Cenzorii?

O să-ţi trimit în continuare haine. Să te uiţi prin ele după mesaje ascunse şi bani. Ai citit deja scrisoarea lui Joy? Unele dintre lucrurile pe care le-a scris mi-au frânt inima. Poate că ai găsit-o până acum. Aşa sper.

Mă străduiesc cât pot să am grijă de cafenea. O să fie tot aici când te întorci. Vern e trist şi stă retras. Oamenii pe care-i iubea cel mai mult pe lume - Sam,Joy şi cu tine - au dispărut. Confuzia lui îmi arată cât de mult suferă. Imi fac griji că toate astea îi afectează sănătatea.

Pearl, toată lumea de la biserica ta se roagă pentru tine şi Joy. Şi eu mă rog şi mă gândesc la voi în fiecare zi. Important e că am primit veşti de la Joy. Sper că eşti la fel de uşurată ca şi mine.

Ai mare curaj, Pearl. Dacă Joy îţi seamănă vreun pic — şi cum să nu-ţi semene? —, atunci o să supravieţuiască. Ai făcut multe pentru mine de-a lungul anilor, dar nu m-am mai simţit niciodată atât de mândră şi de onorată că eşti sora mea.

Să ai grijă de tine. Cu toată dragostea,

May

Scormonesc printre lucrurile trimise de May, căutând prima ei scrisoare. Fusese scrisă într-un stil menit să înşele vigilenţa cenzorilor. Conţine informaţii banale despre Cartierul Chinezesc, despre vreme, şi un dineu la care participase şi la care gazdele serviseră un jeleu verde cu banane. In nicio scrisoare n-a pomenit nici măcar o dată ceva despre Hollywood,

despre propria ei afacere sau orice altceva legat de ea. Nu-l iau ca pe un semn că s-ar fi schimbat ca prin minune.

Apoi mă întorc la scrisoarea lui Joy şi o mai citesc de câteva ori. Nu mă ajută în niciun fel s-o găsesc, dar sunt bucuroasă că am primit veşti de la ea, uşurată că May şi cu mine vom putea comunica şi, nu în ultimul rând, încântată peste măsură că am văzut-o pe mătuşica Hu. Ce mai zi am avut, după atâtea săptămâni de monotonie. Mă ridic de pe pat şi-mi dau jos jacheta. Adaug posterul pe care l-am salvat la colecţia de postere ascunse în şifonier. Bag fragmentele cu ochii, urechile şi gurile noastre într-o cutie din lemn de păr pe care-o ţin sub pat. Risc păstrând amintirile astea, dar nu mă pot abţine. Dacă Z.G. poate să ţină pe pereţi postere înrămate, eu de ce n-aş putea să păstrez lucrurile astea în camera mea? Ştiu prea bine răspunsul: o fi Z.G. în pericol, dar el rămâne totuşi o persoană importantă, pe când asta nici măcar nu mai e camera mea. Prin urmare, unde o să ascund scrisorile lui Joy şi May? Deocamdată, le strecor înapoi în căptuşeala pălăriei, pe care o pun pe unul dintre rafturile de sus ale şifonierului.

Vizita de azi la mătuşica Hu şi raza de speranţă pe care am primit-o de la fiica mea m-au reînsufleţit. Imi dau jos restul hainelor de muncă, le las grămadă pe podea şi fac o baie. Simţindu-mă inspirată, mai arunc o privire prin şifonier şi sertare. Imi pun o lenjerie făcută la comandă, din mătase roz-pal, împodobită cu dantelă franţuzească, lucrată de mână. Apoi mă strecor într-o rochie stacojie din lână făcută special pentru mine de Madame Gamett, pe vremuri una dintre cele mai bune croitorese din oraş. Rochia îmi vine ca turnată, dar ceea ce trecea drept elegant şi frumos croit în urmă cu douăzeci de ani acum pare mult prea demodat. Incalţ o pereche de pantofi cu toc, din piele de aligator, care, din pricina vârstei, au căpătat o tentă brun-cenuşie. După hainele aspre de muncă, pielea mea se bucură de senzaţia fină a mătăsii şi a lânii. Brăţara de jad îmi atârnă rece şi grea pe încheietura mâinii.

Când mă întorc jos, încerc să privesc totul din perspectiva lui Joy. Deşi tot nu ştiu unde e, mi-am recăpătat credinţa că o să se întoarcă aici, ba chiar curând. Şi când o să se întoarcă, vreau ca totul să arate bine. Mătuşica Hu avea dreptate; înainte pur şi simplu nu cântărisem lucrurile cum trebuie. Chiriaşii locuiesc aici de douăzeci de ani, dar din câte îmi dau seama nu

au vândut sau aruncat nimic din lucrurile familiei mele. Dar asta nu înseamnă nici că au avut mare grijă de ele. Tapetul este pătat, murdar şi pe alocuri jupuit. Covoarele, draperiile şi tapiţeria au ajuns cu toate într-o stare jalnică. Dar acum m-am întors eu acasă, şi am de gând să urmez sfatul mătuşii Hu. In următoarea mea zi liberă, o să merg la un amanet şi la talcioc. Am de gând să cumpăr câte ceva pentru casă şi să-mi iau un aparat foto. Ţin minte cât de stricţi erau paznicii din tren, trăgând draperiile ca să nu vadă nimeni podurile şi instalaţiile militare. Nu ştiu ce s-ar întâmpla dacă, de pildă, aş încerca să fotografiez navele marinei acostate în Bund, dar nu plănuiesc să fac aşa ceva. Poate găsesc un loc unde să developez fotografiile, ca să i le trimit lui May. Intre timp, o să- mi facă plăcere să privesc din nou prin obiectivul unui aparat foto. Am de gând să termin şi ce am început întâmplător în dimineaţa asta: să fac curăţenie în casă. O s-o fac cu grijă, când spaţiile comune sunt goale. Chiriaşii o să observe, poate. Sau poate că nu.

Ciorovăiala începută de dimineaţă în bucătărie continuă la masa de seară. Profesorul îşi prepară la aragaz o crăticioară cu supă cu tăiţei.

— Iţi ia prea mult, se plânge una dintre fostele dansatoare.

— Şi-ai făcut prea multă mâncare pentru o singură persoană, constată colega ei de cameră. N-ar trebui să fii aşa de risipitor.

— Nu sunt risipitor, îi răspunde el, în timp ce pune supă cu polonicul în două castronaşe şi le aşază pe una dintre tăvile mamei mele, împreună cu două perechi de beţişoare şi două linguri. Se uită la mine, după care întreabă: Ai vrea să mâncăm împreună nişte tăiţei sus, în pavilion?

Tăcerea care s-a lăsat în dimineaţa asta când m-au văzut curăţând podeaua nici nu se compară cu cea care pune stăpânire pe ei acum, lăsându-i ca înlemniţi. Apoi încep să cârâie cu toţii deodată.

— Pavilionul de la etaj e dormitorul tău!

— Cu noi nu-ţi împărţi niciodată tăiţeii!

— N-ai pic de spirit socialist!

Bucătarul le opreşte trăncăneala, mustrându-mă pe un ton sever.

— Domnişorico, în casa asta nu tolerăm năravurile proaste.

Nu spun un cuvânt în timp ce-l urmez pe Dun pe uşă afară şi apoi pe scări, spre pavilion. N-am mai intrat în camera asta de când au împărţit părinţii mei casa pentru a oferi camere de închiriat, dar aici găsesc o altă oază în marea de cenuşiu comunist care a pus stăpânire pe Shanghai. Mamei i-ar fi părut rău pentru bietul ei chiriaş student, pentru că mai are şi acum câteva piese de mobilier pe care le credeam de mult vândute. Patul e făcut cu grijă, iar rafturile sunt pline de cărţi. Mai zăresc o maşină veche de scris cu caractere englezeşti şi un fonograf pe care mi-l amintesc de când May şi cu mine eram mici.

Dun aşază tava pe masă, care serveşte şi drept birou. Imi face semn să iau loc pe scaun, iar el îşi trage mai aproape un taburet.

— Sper să nu dăm de necaz. Nu vreau să fii raportată la comitet, începe el, dar ceea ce spune apoi este chiar şi mai tulburător. Arăţi minunat în seara asta.

Abia am rămas văduvă. Ar trebui să mă ridic pe loc şi să mă întorc în camera mea. In schimb, aleg o abordare diferită. Dun şi cu mine suntem prieteni. E tot ce putem să fim.

— Mulţumesc, spun eu, primindu-i complimentul de parcă ar fi venit din partea mătuşii Hu sau chiar a Bucătarului. Şi mulţumesc pentru invitaţia la cină.

— Te servesc cu un pahar de vin?

Deschide fereastra şi ia de pe pervaz o sticlă de vin Lotus, pe care o lăsase la răcit. Aroma băuturii mi se pare slabă, dar numaidecât o căldură plăcută mi se răspândeşte în trup. Un timp, mâncăm în linişte, o linişte plăcută. Dun este un bărbat cumsecade, demn şi blajin. Are o anumită eleganţă care mă surprinde, căci mare parte din oraş a devenit groaznic de uniform şi mohorât. Intr-o altă viaţă, dacă lucrurile ar fi fost diferite, e posibil să mă fi măritat cu cineva ca el.

Când ceilalţi chiriaşi dau drumul la radio în salon pentru lecţia de limbă rusă din fiecare seară, mă ridic să plec. Nu mă interesează să învăţ rusa, tot aşa cum nu mă interesează să văd filme ruseşti într-unul dintre cinematografele în care May şi cu mine ne-am îndrăgostit de Haolaiwu. Dar ar trebui să vrem cu toţii să învăţăm de la Fratele mai Mare - artă, ştiinţe, totul -, aşa că serile învăţăm rusa de la radio. Dacă ne mai rămâne ceva timp după aceea, atunci putem să ne ocupăm timpul cu

studiul politic, cu corespondenţa sau cu cârpitul hainelor.

— Înainte să pleci, spune Dun, mă întrebam dacă ai vrea să-mi dai nişte lecţii de engleză.

— Lecţii de engleză? Asta n-ar fi chiar mai rău decât să primeşti o femeie în camera ta?

Imi ignoră întrebarea.

— Mama ta mi-a spus că obişnuiai să dai lecţii de engleză, în facultate am studiat literatura engleză. Acum, predau literatura socialistă şi comunistă - Fructele mâniei şi cărţi de felul ăsta. Din păcate, engleza mea nu mai e aşa de bună ca pe vremuri.

— Ce importanţă are?

— M-ar ajuta la predat, şi-mi place să cred că sunt un profesor bun, spune el, permiţându-şi un zâmbet abia schiţat. Şi într-o bună zi, spre să ajung în America.

Ii arunc o privire sceptică. Cum ar putea să plece vreodată?

— Pot să visez, nu-i aşa? mă întreabă el.

— Atunci rămâne pe marţi şi joi seara, îi spun eu. Dar fară vin.

Joy

Loialitatea comunistă; Expertiza tuşelor de culoare

— Ţi-am mai spus, Deping, să ţii pensula aşa, dă instrucţiuni Z.G. Concentrează-te! Napul tău nu seamănă deloc cu cel de pe masă. Uită-te la el! Uită-te cu adevărat! Ce vezi?

Ne-a fost greu să nu observăm nerăbdarea lui Z.G., dar până şi eu mă simt exasperată şi dezamăgită. Acum câteva zile, secretarul de partid Feng Jin ne-a informat că a primit de veste din capitală că timpul nostru aici s-a scurs. Z.G şi cu mine trebuie să plecăm de dimineaţă şi să ne croim drum spre sud, până în Canton, pentru nu ştiu ce târg. El e fericit că pleacă. Suntem aici de două luni, iar sătenii se încăpăţânează în continuare să nu ţină pensulele cum trebuie. Nu iau în seamă sfaturile lui Z.G. despre cantitatea de cerneală în care să-şi înmoaie pensulele, iar picturile au toate în comun o anumită grosolănie.

— Toată lumea să se uite bine la ce a pictat Tao, spune Z.G. Işi foloseşte pensula ca să redea pe hârtie ceea ce vede. Poţi să vezi norii mişcându-se pe cer. Poţi să vezi porumbul unduindu-se în bătaia brizei. Poţi să vezi napul!

Ştim cu toţii că Tao face parte din cu totul altă categorie decât noi. Nu trebuie să se limiteze la cerneala neagră. în schimb, Z.G. i-a dat lui Tao (şi de curând şi mie) o cutie de acuarele. Rezultatul constă într-o mulţime de imagini vii, în care nuanţele de verde, albastru, galben şi roşu au o mare profunzime şi luminozitate.

— Când priveşti pictura asta, continuă Z.G., te simţi însufleţit, dar în acelaşi timp senin. Tao crede în ceea ce pictează, şi ne face şi pe noi să credem.

Tao stă pe vine, cu mâinile-n sân, şi mustăceşte de plăcere. Hainele lui au fost spălate de atâtea ori, încât au ajuns aproape albe, decolorate de soare şi de atâta frecat. Mi-ar plăcea să pot reda într-o lucrare culoarea aceea - nuanţele ascunse de

albastru şi gri care încă mai zăbovesc în material.

— Aşa, acum să vorbim despre picturile fiicei mele, îi dă înainte Z.G., în timp ce-şi croieşte drum spre mine. (Of, iar o luăm de la capăt, aceleaşi critici nefavorabile.) După cum ştiţi, lucrează la un portret al măreţului nostru Conducător. Nu l-a întâlnit niciodată, dar crede cu adevărat în el.

— Ca noi toţi, strigă unul dintre învăţăcei.

— Când am ajuns prima oară în satul vostru, spune Z.G., fata mea avea o tehnică slabă de lucru şi-i era teamă de culori. Dar cu entuziasmul ei pentru Noua Chină a reuşit să compenseze din belşug lipsa de pregătire. Cine poate să-mi spună care e cea mai bună calitate a portretului ei?

— I-a făcut aluniţa numai bine, nici prea mare, nici prea mică.

Remarca aceasta vine din partea lui Deping, care fusese aspru criticat pentru napul lui.

— Imi place costumul lui albastru. Ii vine ca turnat, adaugă Kumei.

— Da, şi l-a făcut puţin mai slab decât e în realitate, adaugă Z.G. chicotind, iar ceilalţi încep şi ei să râdă.

— Nu ne-aţi spus că cea mai bună formă de artă glorifică liderii de Partid, istoria şi politica Partidului? întreabă Tao.

— Absolut, încuviinţează Z.G., cu bunăvoinţă. Lucrurile astea fac parte din fundamentele Noii Chine.

— Cea de-a doua formă de artă din punct de vedere calitativ onorează muncitorii, ţăranii şi soldaţii, adaugă Tao.

— Ei sunt forţa motrice a ţării noastre, aprobă Z.G, care însă n-a terminat cu mine. Fiica mea a făcut o treabă bună. Cred că - întoarce privirea dinspre ceilalţi pentru a se uita drept la mine - e bunicică. Chiar bunicică.

Ceea că mă face să simt că în sfârşit am început să învăţ.

Când se încheie lecţia, Tao ne ajută pe Z.G. şi pe mine să cărăm materialele de pictură înapoi la vilă. Ştiu că Tao şi cu mine nu mai avem voie să fim singuri, dar vreau să petrec puţin timp cu el înainte să părăsim Dragonul Verde. Mă chinui să-mi dau seama cum să-i cer voie lui Z.G, când îmi spune pur şi simplu:

— Intr-o oră să fii înapoi.

Tao şi cu mine ne grăbim să ieşim pe poartă, cotim la stânga, apoi urmăm cursul râului până ajungem la poteca ce

urcă spre Pavilionul Milosteniei. Nici n-ajungem bine în Pavilion, că Tao mă şi trage în braţele lui. Il sărut, mă sărută. Mişcările nostre sunt atât de frenetice, de grăbite şi de disperate. Prea mult timp ni s-a permis doar să ne privim peste masă, separaţi de tatăl meu, în timpul lecţiilor noastre private. Am fost nevoiţi să stăm în părţi opuse ale sălii ancestrale în timpul orelor de pictură ale lui Z.G. Am pornit dinadins la câmp la ore diferite şi am ales să facem munci diferite: am cules ori curăţat de coajă porumbul, am recoltat ori am separat orezul, am împachetat ori am cărat coşurile de roşii.

Tao îşi plimbă buzele pe gâtul meu şi bâjbâie încercând să-mi desfacă brandenburgurile bluzei, când mă retrag. Iau o gură de aer, apoi încă una. Şi Tao se chinuie să-şi vină în fire. Mai trag o dată cu putere aer în piept şi mă întorc cu faţa spre priveliştea din pavilion. Când am venit prima oară aici, câmpurile se întindeau în zare ca o mare de satin verde. Acum seamănă cu Los Angelesul în perioada asta a anului, când buruienile, iarba şi grădinile capătă o tentă maronie. O să-mi fie dor de locul ăsta. O să-mi fie dor de mirosul pământului, de apusuri şi de cărăruile tainice care şerpuiesc pe dealuri şi până jos în vale. Dar mai mult decât orice o să-mi fie dor de Tao. Stă în spatele meu, ţinându- mă de umeri, cu gura pe urechea mea, cu tot trupul lipit de spatele meu.

— Pot să-ţi spun Ai-jen - iubirea mea? mă întreabă el.

Vocea lui nu trădează pic de teamă ori necuviinţă. E pur şi simplu cinstit, sincer. I-am auzit pe mulţi dintre tinerii căsătoriţi adresându-şi unul altuia această dezmierdare. Aş putea fi cu adevărat iubirea lui Tao?

— Eşti sigur? îl întreb eu.

— Am ştiut-o din noaptea în care ai venit. Preşedintele Mao spune că femeile susţin jumătate din bolta cerească. N-am putea să o susţinem împreună? Casa mea e mică, şi ar trebui să locuim impreuna.

— Stai puţin! Dau din cap, nu-mi cred urechilor. Ce vrei să spui?

— Ai vârsta potrivită. Şi eu la fel. Nu suntem rude foarte apropiate. Niciunul dintre noi nu suferă de vreo boală. Hai să mergem la secretarul de partid şi la nevasta lui şi să le cerem permisiunea să ne căsătorim.

Să ne căsătorim? Cererea lui în căsătorie, aşa cum e ea, face

să se întâmple ceva minunat. Mintea mi se goleşte de toate grijile şi amintirile.

— Abia dacă ne cunoaştem, îi spun eu.

— Ne cunoaştem mult mai bine decât se cunoşteau tinerii căsătoriţi în vremurile feudale. Pe atunci, băieţii şi fetele se cunoşteau abia în ziua nunţii.

Dar căsnicia nu făcea parte dintre preocupările mele. Şi totuşi, să stau aici, într-un loc care pare să fie la milioane de kilometri distanţă de Cartierul Chinezesc din Los Angeles, unde nimeni nu mă cunoaşte sau nu-mi cunoaşte trecutul, ar fi un leac pentru vina şi ruşinea pe care le port cu mine oriunde m-aş duce.

— Amândoi ne dorim aceleaşi lucruri, să pictăm, să cultivăm pământul şi să ajutăm la construirea Noii Societăţi, îi dă înainte Tao.

— De acord, dar mă iubeşti?

Mi s-au aprins călcâiele după Tao, nu-ncape îndoială. Mă gândesc la el zi şi noapte. Şi faptul că mi-a fost interzis în ultimele săptămâni nu mă face decât să-l doresc şi mai mult.

— Nu ţi-aş cere mâna dacă nu te-aş iubi. Şi tu mă iubeşti pe mine, spune el rânjind. Am văzut-o din prima clipă în care ne-am întâlnit.

Vreau să-i spun „da“. Vreau să fac dragoste cu Tao. Vreau să fim împreună. Dar oricât de sigură aş fi de sentimentele mele pentru el, cert e că nu sunt pregătită. De-abia mi-am întâlnit tatăl bun şi acum ajung să-l cunosc. Şi-apoi, mai e şi China. Am nouăşpe ani, am ocazia să fac ceva ce puţine fete vor reuşi vreodată. Mi-ar plăcea să văd cât mai pot Cantonul, Beijingul, Shanghaiul şi restul Chinei.

— Da, te iubesc, îi spun eu, şi chiar cred ce spun. Sunt sigură că-l iubesc. Dar vrei ca oamenii din colectiv să creadă că ne furişam împreună? Şi cum rămâne cu mama şi cu tatăl tău? Nu cred că mama ta e pregătită să mă primească la ea în casă. (Puţin spus. E limpede ca lumina zilei că mama lui nu mă place.) Şi mă îndoiesc că tata e pregătit să-şi ia adio de la mine tocmai acum.

— N-avem nevoie de permisiunea lor.

— Ştiu, dar ar fi frumos să le primim binecuvântarea.

Mai pune pe tapet câteva motive pentru care ar trebui să acţionăm imediat, dar după un timp se dă bătut.

— Bine, spune el. O să aştept.

Apoi începe iar să mă sărute, şi sunt fericită, cu adevărat fericită.

— Mi-aş dori să poţi veni cu mine, îi şoptesc la ureche. Am putea vedea China împreună.

— Vreau să plec din locul ăsta mai mult decât orice, îmi răspunde el, cu o voce plină de speranţă şi de nerăbdare. Dar mi-ar trebui un paşaport intern şi n-am aşa ceva. Poate îmi face tatăl tău rost de unul?

Preşedintele Mao a introdus abia anul trecut paşapoartele interne. Statul vrea să-i împiedice pe ţărani să ia cu asalt oraşele, dar noul paşaport le interzice dreptul la călătorie şi comercianţilor, medicilor şi artiştilor de stradă - cu excepţia celor autorizaţi de stat. Măsura păstrează satele pure, dar în acelaşi timp le ţine şi izolate. E unul dintre lucrurile care mi-au plăcut cel mai tare aici.

— Poate, îi spun eu, poate.

Mai târziu, când ne întoarcem în sat, Tao îmi spune:

— Promit că n-o să te uit, dar trebuie să-mi promiţi şi tu c-ai sa-ti amintesti de mine.

In dimineaţa următoare, Z.G. şi cu mine părăsim Dragonul Verde, străbatem cei câţiva kilometri până la popas şi luăm autobuzul spre Tun-hsi. De acolo, mergem la Huangshan, unde mă simt exaltată de vârfurile ce se înalţă spre cer şi de pinii ce ţâşnesc de printre stânci dispuse în unghiuri greu de închipuit. Mi se reaminteşte, ca atâtor altor artişti înaintea mea, micimea omului în faţa naturii. Ne întoarcem la Hangzhou şi ne plimbăm pe malul Lacului de Vest, aşa cum am făcut şi când ne îndreptam spre Dragonul Verde, numai că de data asta ne oprim să pictăm Cele Zece Privelişti[1] de care împăratul K'anghsi s-a bucurat atâta vreme. Z.G. îmi spune că Hangzhou este cel mai romantic oraş din China, şi chiar simt lucrul acesta. Tânjesc după Tao, iar când pictez îi simt răsuflarea pe piele. Dar, în acelaşi timp, simt cum mi se deschide o nouă perspectivă... ca artist. Ştiu că devin din ce în ce mai bună cu fiecare zi.

La început de noiembrie, ajungem în Canton la Târgul Chinez de Bunuri pentru Export, care va dura o săptămână.

Asociaţia Artiştilor vrea ca Z.G. să reprezinte munca la care se remarcă atât de bine:

---

[1] „Cele zece privelişti de pe Lacul de Vest“ este titlul unei serii de peisaje realizate de artiştii de la Academia de Artă a dinastiei

materialele de propagandă care vând China chinezilor şi altor simpatizanţi din afară ai regimului. Mergem pe culoarele expoziţiei şi ne uităm la mărfuri: textile chinezeşti, radiouri, termosuri, felicitări şi vase de gătit cu abur pentru orez. Trec pe lângă 170 de modele diferite de tractoare. Oamenii au venit, fără exagerare, din toate colţurile lumii pentru a cumpăra excavatoare cu abur, piese auto şi stilouri. Găseşti orice de vânzare: plase de păr, produse de machiaj şi oglinzi. Dar nu e mai bine să fii practică şi să-ţi prinzi părul în coadă, să laşi soarele să- ţi rumenească obrajii şi să-ţi priveşti chipul în oglinda unui iaz sau a unei ape curgătoare decât să cumperi toate lucrurile astea? Ai nevoie de nasturi din plastic sau de elastic când brandenburgurile făcute de mână sunt atât de drăguţe, iar sfoara simplă îţi ţine la fel de bine pantalonii? Şi, sincer acum, la ce-ţi trebuie tractor, când poţi să lucrezi cot la cot cu tovarăşii tăi şi să faci aceeaşi muncă manuală? Am auzit că două mii de afacerişti străini şi chinezi de peste hotare participă la târg, şi cumpără produse în disperare. E prima oară în două luni când văd şi alte naţii în afară de chinezi şi asta mă cutremură. Abia aştept să plec de la târg, dar am stat la ţară atâta timp, că zarva oraşului Canton mă ia prin surprindere. Afacerile de tot felul - librării, frizerii, bănci, ateliere foto, croitorii şi magazine universale - concurează pentru spaţiu. Văd spitale, clinici, băi publice şi teatre. Din difuzoarele aflate parcă la fiecare colţ de stradă răsună muzică, anunţuri şi ştiri. Traficul seamănă un pic cu ce-mi amintesc din scurta mea vizită în Shanghai: biciclete, biciclete şi iar biciclete. Familii întregi - mama, tata şi doi sau trei copii - îşi ţin echilibrul pe ghidoane şi apărătoare. Bicicletele sunt de asemenea folosite la căratul canistrelor, cutiilor, lăzilor, coşurilor cu porci şi a baloţilor mari de fân care uneori se înalţă

chiar şi la un metru peste capul biciclistului şi pot ajunge şi până la doi metri în diametru, în funcţie de numărul de tulpini de bambus folosite pentru echilibru. Bicicletele care îmi plac cel mai mult sunt cele care transportă darurile de zestre pentru mireasă - deşi în Noua Chină presupun că ar fi mai corect să fie numite cadouri de nuntă - pe şosea, ca toată lumea să le poată admira. Seturile de mobilier pentru dormitor alcătuite din pat cu tăblie, noptiere şi măsuţă de toaletă sunt foarte populare, şi e ceva să le vezi pe toate stivuite una peste alta pe o bicicletă.

In ultima noastră noapte în Canton, Z.G. bate la uşa camerei mele de hotel. (Cât de ciudat a fost în ultimele zile să am parte de apă curentă, de cadă de baie, să pot trage apa la toaletă şi chiar să mă uit la televizor.) Intră în cameră, trage scaunul cu spătar de la birou şi se aşază.

— Tocmai am primit ordin să merg la Beijing, spune el. Trebuie să-mi înscriu lucrările într-o competiţie naţională. Se opreşte puţin. Imi dau seama că se chinuie să-mi spună ceva. Suntem foarte aproape de Hong Kong, continuă el într-un sfârşit. Asta-i şansa ta să pleci, cu toţii străinii ăştia care sunt aici. Ar trebui să vezi dacă poţi să obţii un permis, după care să iei feribotul sau trenul până la Hong Kong cu una dintre delegaţii. De acolo, ai putea să iei avionul spre casă.

Mai să-mi dea lacrimile.

— Nu mă vrei?

L-am întrebat asta când am ajuns prima oară la el acasă, încă n-am aflat răspunsul. E tatăl meu adevărat, dar până acum nu am deschis subiectul. Nu-i spun baba sau „tată“; afară de cele câteva cuvinte de laudă despre desenele mele, nici el nu a folosit vreo formulă de alint pentru mine. Nu sunt scumpetea lui, aşa cum mă numea câteodată tata Sam, sau chiar Pan-di - Speră-la-un-Frate - , aşa cum îmi spunea bunicul. Dar tot sunt dezamăgită că Z.G. vrea să mă trimită acasă.

— Nu asta e problema, dacă te vreau sau nu, îmi explică el. Nimeni dintre cei care contează nu ştie că eşti aici. Dacă mergi la Beijing şi află lumea de tine, nu vei mai putea pleca acasă.

Mă gândesc la tot ce am văzut şi-am trăit - cum am cântat pe câmp cu Kumei, cum l-am sărutat pe Tao în Pavilionul Milosteniei, cum am ajutat la construirea Noii Societăţi - şi-apoi pun în balanţă toate astea cu secretul pe care l-au ţinut mama şi mătuşica May, cu gândul că o să ajungă să se bată pe mine,

cu unchiul Vem zăcând în dormitorul din spate, cu trupul şi mintea de-a pururi invalide, şi chipul mamei când mă priveşte şi se gândeşte la suicidul tatălui meu.

— Nu vreau să mă întorc acolo, spun eu. Aici e locul meu.

Z.G. încearcă să mă convingă să mă întorc acasă, dar refuz să-l ascult.

Tigrii pot fi încăpăţânaţi, iar eu sunt cât se poate de hotărâtă. Şi totuşi, îmi dau seama că a fost cât pe-aci să fiu trimisă înapoi. Trebuie să ajung să-l cunosc mai bine pe Z.G., şi vreau să mă cunoască la rândul lui.

A doua zi, în trenul spre Beijing, Z.G. stă pe bancheta din faţa mea, cu picioarele-i lungi încrucişate. A renunţat la hainele ţărăneşti, întorcându-se la costumele lui Mao, aşa că arată destul de elegant. Eu stau cu blocul de desen în poală şi încerc să surprind frânturi din peisajele care trec în zbor pe geam, ca nişte cărţi poştale: o roabă proptită de un zid, un ghiveci cu un arbust kumquat, o mică grădină care se întinde până la calea ferată, oameni muncind pe câmpurile de orez. N-aş putea spune că mi-a fost dor de casă de când am venit în China. Ba chiar m-am străduit să nu mă gândesc la ce-am lăsat în urmă. Dar în timp ce trenul înaintează pufăind prin peisajele rurale, gândul mă poartă spre Cartierul Chinezesc şi spre oamenii care m-au crescut.

Imi dreg glasul, iar Z.G. ridică privirea.

— Când eram mică, încep eu, cu vocea tremurândă, locuiam într-un apartament.

Rămâne tăcut, iar eu iau asta ca pe un îndemn să continui.

— Nu aveam grădină şi nu mă jucam cu ceilalţi copii. Când m-au dat la grădiniţă, am început să merg în vizită la celelalte fetiţe. Era Cartierul Chinezesc, aşa că oamenii aveau grădini micuţe, dar pline de orhidee cymbidium, de bambuşi şi, ici-colo, de câte un arbore bodhi. Mai erau ticsite şi cu tot felul de alte prostii: cabluri electrice uzate, fărăşe făcute din cutii vechi de sos de soia şi motoare unsuroase. Credeam că aşa trăia toată lumea.

Cred - sper - că Z.G. înţelege de ce îi spun toate lucrurile astea.

„Vreau să ştii. Vreau să ştii cine sunt.“

— Apoi mama a început să mă ducă la Biserica Metodistă Unită pentru lecţii de limba chineză, îi dau eu înainte.

Face ochii mari. Da, presupun că-i vine greu să creadă că mătuşica May şi-a trimis copilul la şcoala unei misiuni, dar ştiu ce-ar trebui să-i spun mai departe.

— Mama şi mătuşa au studiat la Misiunea Metodistă din Shanghai, ţi-aduci aminte? De aceea m-a trimis mama acolo. Oricum, ca să pot participa la orele de chineză, a trebuit să merg şi la slujbele şi la şcoala de duminică. Şi, dintr-una într-alta, în curând femeile de la biserică au început să ne invite pe mine şi pe alţi copii la ele acasă, în Hancock Park, Pasadena şi Beverly Hills... Sunt zone bune de locuit, îi explic eu, observându-i privirea nedumerită.

— Dar de ce te-ai dus acasă la ele? mă întreabă el.

— Ca să cânt la adunări, să primesc cadouri - aşa cum primesc copiii săraci - de sărbători sau să urmăresc recitaluri de pian.

— Bogătaşii ăştia, spune el pufnind. America.

— Am văzut tot felul de grădini cu peluze întinse şi trandafiri. Mi se păreau ciudate, dar, pe de altă parte, nimic nu e prea ciudat când vine vorba despre lo fan-i.

— Mi-aduc aminte de ei din vremurile când trăiau în Shanghai, încuviinţează el pe un ton sumbru.

— Când am împlinit paisprezece ani, continui eu, ne-am mutat la casă. Avea o grădină plină de uscăciuni, dar mama a petrecut o grămadă de timp îngrijind-o, smulgând buruienile şi înlocuindu-le cu genul de lucruri pe care le vedeai la vecinii noştri: orhidee cymbidium, bambuşi, legume şi o mulţime de nimicuri culese de părinţii şi bunicii mei de pe marginea drumului.

— Când eşti sărac, nu ştii niciodată când poate să-ţi prindă bine o bucată veche de cablu electric sau un motor ruginit, spune Z.G.

Mă uit la el, cu costumul lui dichisit, ochelarii curaţi ca lacrima şi înfăţişarea îngrijită. De unde ştie el?

— Când am început cursurile la Universitatea din Chicago...

— Ai făcut facultatea? mă întreabă el.

Simt plăcerea, satisfacţia şi poate chiar şi mândria din glasul lui. Cum e posibil să fi petrecut două luni împreună şi totuşi să ştim atât de puţine unul despre celălalt?

Dau din cap în semn că da.

— Deja, la vremea aia, trecusem prin platourile de filmare,

prin toate acele case cu excursiile organizate de biserică şi mersesem chiar şi în vizită la câţiva dintre copiii lo fan-ilor de la liceu care aveau părinţi „progresişti“, ceea ce însemna că nu-i deranja să primească o chinezoaică în căminele lor. Şi-atunci am ajuns la concluzia că nu toate casele alea cu peluzele lor coafate erau ciudate, ci grădina familiei mele şi cele ale vecinilor mei.

Z.G. se uită pe geam la micile cocioabe care se întind până la calea ferată. Arată cu degetul spre curţile şi grădinile micuţe.

— Ca astea? întreabă el. Şi ele au bambus, legume şi vechituri. Nu şi motoare vechi sau cabluri electrice folosite. Aici, nimeni nu are acces la asemenea lucruri, dar oamenii pun deoparte alte mărunţişuri.

Are dreptate. Văd o mulţime de lucruri - vase ciobite din lut, o roată strâmbă de bicicletă, saci de orez din pânză groasă - care au fost adunate şi păstrate. Am crezut întotdeauna că oamenii care trăiau în Cartierul Chinezesc păstrau toate vechiturile astea pentru că trăiseră pe vremea Marii Crize Economice; acum îmi dau seama că, de fapt, mama lui Hazel şi toţi ceilalţi încercau să recreeze China de Sud. Intr-o manieră pur vizuală, Z.G. m-a ajutat să înţeleg un aspect al vieţii mele pe care nu îl percepusem până acum.

— Exact ca astea, spun eu, mulţumită că a văzut întocmai ce speram. Intotdeauna am considerat că grădina noastră era domeniul mamei, dar ea a trăit în Shanghai. De ce şi-a dorit o grădină specifică Chinei de Sud?

— Poate că grădina reflecta comunitatea în care trăia, o comunitate plină de ţărani din sud.

Şi de data aceasta are dreptate. Mama şi mătuşica May au fost fete din Shanghai, dar tata, bunicii, unchii mei şi toţi vecinii noştri erau ţărani veniţi din sudul Chinei. Chiar şi cei care locuiseră în Los Angeles de două sau mai multe generaţii - dintre care unii erau bine educaţi, vorbeau o engleză curată şi se îmbrăcau ca nişte americani - rămâneau în adâncul inimii tot nişte chinezi din sud. Cumva, păstraseră imaginea asta despre cum ar trebui să arate lucrurile şi recreaseră vegetaţia luxuriantă din sudul Chinei în deşertul din Los Angeles. Dar, şi mai important, încă păstrau cumpătarea lor de chinezi din sud.

— Eu sunt şanhaiez, îmi spune Z.G, iar May este, fără îndo-

ială, un produs al Shanghaiului. Poţi să ai grădinile astea în sânge, dar şi tu tot o fată din Shanghai rămâi.

Mi-o spune cu atâta convingere! Şi, într-un fel, asta mă face fericită. Mă bucur că m-am hotărât să vorbesc cu el, dar nu mă pot abţine să mă gândesc la femeia pe care am crezut-o întotdeauna mama mea. Dacă stau să mă gândesc la grădina ei, trebuie să fi avut unele amintiri despre satul ei de baştină. Fie asta, fie satul natal era parte din sufletul ei, tot aşa cum port şi eu în suflet o profundă iubire pentru viaţa la ţară, iubire transmisă de tatăl meu Sam. Prin părinţii mei buni, ar trebui să fiu o şanhaieză sadea, după cum spune Z.G. In schimb, eu mă simt legată de oamenii pe care-i zăresc pe geamul vagonului, ţăranii Chinei, ca sătenii din satul Dragonul Verde, ca oamenii din Cartierul Chinezesc, ca tata, care mă iubea atât de mult. Acum, în timp ce stau în tren, înţeleg în parte de ce îl iubesc pe Tao. Imi aminteşte de tata - nu de cel din faţa mea, în costumul lui elegant, ci de cel care-şi făcea griji când eram bolnavă, care prepara bunătăţi numai pentru mine, care-mi spunea poveşti de adormit.

In Beijing, Z.G. şi cu mine facem excursii la Marele Zid Chinezesc, la Palatul de Vară şi Oraşul Interzis. Toată viaţa am auzit de locurile astea de la şcoala chinezească şi din pozele şi ilustraţiile pe care le tăia bunicul din reviste ca să le atârne pe pereţi. Panoramele sunt frumoase, dar pun pariu că sunt mult mai încântătoare primăvara, când afară nu e frig de crapă pietrele.

Noaptea, mergem la petreceri, unde Z.G. mă învaţă cum să disting oamenii importanţi.

— Un cadru obişnuit poartă un singur stilou în buzunarul de la piept, îmi explică el la o petrecere ţinută într-un complex de lângă Oraşul Interzis, unde locuiesc şi muncesc cei mai importanţi membri ai Partidului Comunist. Un cadru cu două stilouri este mai important. Cei mai influenţi poartă mai multe stilouri în buzunarul de la piept.

Z.G. pare să cunoască pe toată lumea. Are guan-hsi bune - relaţii -, care funcţionează ca o reţea ce uneşte legăturile guvernamentale, familiile, influenţa şi puterea. Oamenii sunt bucuroşi să-l vadă, îndeosebi femeile, care îi aduc băuturi, duc

mâna la gură pentru a-şi ascunde chicotelile când le vorbeşte şi, în general, se comportă de parcă n-ar mai fi văzut un bărbat în viaţa lor. Intâlnim o mulţime de americani, care, după experţii sovietici, formează cel mai mare grup de străini din Beijing. Luăm parte chiar şi la câteva petreceri unde Preşedintele Mao şi Premierul Chou En-lai circulă printre invitaţi. Ii văd chiar facându-i semn cu capul lui Z.G. de câteva ori, dar drumurile noastre nu se încrucişează nici măcar o dată. Aceştia sunt oamenii despre care am citit şi care m-au inspirat. Au făcut istorie şi ne-au schimbat ţara. în copilărie, am cunoscut o mulţime de vedete de film când am muncit pe platourile de filmare. Odată, am stat chiar în poala lui Clark Gabie. Dar niciunul dintre ei nu avea carisma liderilor Chinei. Când intră într-o încăpere, aerul se schimbă, devenind electric în adevăratul sens al cuvântului - puternic, plin de viaţă. Sunt absolut copleşită de admiraţie şi respect. Totul este minunat, dar două lucruri mă tulbură. Primul - şi ştiu că este minor - e că aici pur si simplu mor de frig. La toate petrecerile la care mergem aproape că nu e pic de căldură. Uneori, câte un mangal sau un radiator şubred care pare vechi de o mie de ani mai dezmorţeşte niţel atmosfera, dar nu ajută cine ştie ce într-o sală mare sau într-o casă care datează din timpul dinastiei Ming, în care se face tot timpul curent. Incep să port lenjerie flauşată şi flanele de corp pe sub rochiile de lână practice pe care mi le-a cumpărat Z.G, împreună cu pulovere, şaluri, pălărie şi haină. Celălalt aspect care mă roade pe dinăuntru este ceea ce presupun c-ar trebui să numesc ipocrizie. Se presupune că trăim într-o societate fără clase, şi totuşi merg la petreceri şi banchete cu oamenii de cel mai înalt rang din China. E extraordinar să mă aflu într-o încăpere din capitală alături de Preşedintele Mao, dar de-aici şi până la simplitatea şi sărăcia din satul Dragonul Verde e o cale aşa lungă, şi pentru mine lucrurile astea n-au niciun sens. Asta nu înseamnă că nu mă distrez. Mă distrez de minune, dar latura asta a Chinei e ceva la care nu mă aşteptam.

Lăsând enigmele acestea la o parte, mă las purtată într-un vârtej de vizite, excursii şi petreceri. Mănânc găluşte preparate la aburi, curmale roşii, ziua mere glazurate de la vânzătorii stradali. Noaptea mă delectez cu tot soiul de feluri de mâncare la banchete extravagante, dar pentru mine nimic nu se

compară cu mâncarea din Dragonul Verde. Şi, cu siguranţă, nimeni nu-mi e mai drag ca Tao.

In ziua competiţiei naţionale de artă - sponsorizată de Uniunea Artiştilor Plastici şi de Galeria de Artă Chineză, ambele controlate de guvern - Z.G. şi cu mine participăm la petrecerea de inaugurare. Artiştii din întreaga Chină şi din toate mediile şi- au înscris creaţiile pentru cea mai bună lucrare pentru Anul Nou. Intrăm în galerie chiar în timpul cuvântului de deschidere rostit de principalul membru al juriului. In timp ce ascult cuvântarea, observ că este prezent şi Preşedintele Mao, ca de altfel multe alte figuri politice importante. Câţiva dintre ei zâmbesc spre noi, dar, ca de obicei, Preşedintele se rezumă la un semn scurt cu capul.

— Astăzi căutăm cea mai bună pictură care celebrează sosirea Noului An, se adresează membrul juriului mulţimii. Dacă lucrarea dumneavoastră este aleasă, oamenii o va atârna pe pereţii caselor, în fabrici şi colective. Veţi servi poporul în cel mai bun mod cu putinţă, inspirându-l să ajute la construirea drumului de la socialism spre comunism. Membrilor juriului ţin să le reamintesc că vechile obiceiuri şi tendinţele feudale nu-şi au locul în Noua Chină. Fanteziile, superstiţiile şi alte elemente reacţionare nu vor fi tolerate. Dar nu uitaţi, de Anul Nou oamenii nu vor să vadă nici pagini de istorie pe pereţii lor!

Cu acest mesaj confuz, ne invită să ne bucurăm de expoziţie.

Z.G. se opreşte la fiecare exponat în parte. Imi cere părerea, după care îmi spune dacă am sau nu dreptate. E limpede că vede lucruri care mie îmi scapă şi surprinde înţelesurile profunde în- tr-un fel pe care nu mi-l pot imagina. Se opreşte la o pictură cu titlul Marea Victorie a Războiului de Eliberare. Ii spun lui Z.G. că ar trebui să-i încurajeze pe oameni să-şi aducă aminte de bucuria pe care au trăit-o la vremea aceea, la celebrarea momentului.

— Da, încuviinţează Z.G., dar e asta o lucrare potrivită pentru Anul Nou? Ministerul Culturii le spune artiştilor să portretizeze politica şi istoria în lucrările lor, dar după cum tocmai a menţionat juriul, oamenii nu vor să vadă lucrurile astea în calendarele lor de Anul Nou. Tânjesc după vechile stiluri, care să le reamintească speranţele lor de noroc în viaţă, prosperitate şi

noi moştenitori, precum şi principiile lor morale şi religioase....

— Dar comisia a spus şi că...

— Că ar trebui să evităm istoria şi subiectele tradiţionale, spune el, după care se apleacă şi-mi şopteşte la ureche: Directiva asta sigur vine de la Preşedintele Mao. Nouă ne revine sarcina să descifrăm ceea ce doreşte, evitând, în acelaşi timp, să-l punem într-o lumină proastă. Dacă îl punem într-o lumină proastă, multă lume va avea de suferit.

Mă dau înapoi, şocată că Z.G. ar spune aşa ceva în public. Mă bucur că mulţimea este zgomotoasă şi că nu se poate să-l fi auzit cineva.

Se îndepărtează, iar eu continui turul expoziţiei. Observ cum au surprins diverşii artişti dorinţele lui Mao şi sugestia lui Z.G. despre semnificaţia lor. Unii au optat pentru a trimite un mesaj politic prin intermediul imaginilor din trecut: zei ai porţilor înveşmântaţi în port militar sau zeiţe în haine ţărăneşti. Alţii au ignorat complet istoria şi politica, concentrându-se în schimb pe simboluri ale norocului.

Ajung la tabloul lui Tao propus de Z.G. Stilul pare copilăresc în comparaţie cu cele ale artiştilor profesionişti. Infăţişează ţărani strângând recolta de orez. Culorile sunt aprinse, dar anoste, lipsite complet, sau aproape complet, de perspectivă. Cu toate astea, lucrarea are ceva care o face să pară plină de viaţă. Aproape că sunt purtată înapoi pe câmpurile din Dragonul Verde, aproape că simt soarele fierbinte deasupra capului şi mirosul de pământ care-mi umple nările.

Z.G. are mai multe lucrări intrate în concurs. Preferata mea îl înfăţişează pe Mao în tinereţe, purtând veşminte lungi de cărturar, străbătând un câmp urmat de ţărani şi soldaţi, aproape ca un zeu călăuzindu-şi discipolii. Dealurile din jurul colectivului din satul Dragonul Verde formează fundalul. Sunt sigură că Preşedintelui îi va plăcea şi mă întreb ce părere va avea comisia.

Il ajung din urmă pe Z.G., care stă în faţa unui tablou intitulat O recoltă bogată.

— Ai văzut majoritatea exponatelor, îmi spune el. Pe care dintre ele crezi că ar vrea să o vadă Preşedintele Mao câştigând?

N-am ocazia să răspund, căci în capătul opus al galeriei, unde comisia se înghesuie în jurul unui tablou, se iscă zarvă.

Ne grăbim într-acolo, alăturându-ne celorlalţi curioşi care caută să vadă ce se petrece.

— Ăsta putea foarte bine să fie pictat acum douăzeci de ani, se plânge unul dintre membrii comisiei. Compoziţia... Culorile... Ăsta nu e Realism Socialist.

— Artistul a fost influenţat de elemente străine, adaugă altul pe un ton sever. Marele nostru Preşedinte a spus că arta trebuie analizată şi împărţită în flori parfumate şi pleavă. Asta-i pleavă.

— Trandafirii evocă ideologia capitalistă, critică un al treilea membru al comisiei. Vedeţi cum îşi ţine o mână pe după cap? Ştim cu toţii ce înseamnă asta. Se vinde, ne ademeneşte cu gesturile ei necuviincioase, întocmai ca o prostituată.

Comisia trece mai departe mârâind scârbită. In timp ce mulţimea se împrăştie, mă strecor mai aproape de tablou. Lucrarea înfăţişează o tânără ţărancă într-un câmp de trandafiri, cu un coş plin cu flori culese în braţe, prinzându-şi un boboc după urechea dreaptă. Dar cine este figura centrală? Chiar eu! Z.G. m-a pictat pe mine! In toate acele rânduri când l-am văzut cu albumul de schiţe pe marginea câmpului din satul Dragonul Verde el mă desena pe mine. La fel ca portretul lui Mao semnat de Z.G., acesta este un amestec de realitate şi fantezie. Port hainele lui Kumei - o bluză galbenă şi pantaloni albastru-închis - aşa cum am făcut de atâtea ori în Dragonul Verde, dar am părul mai lung şi împletit în stilul atât de popular printre fetele de la ţară. Stau pe un câmp de trandafiri roz. N-am văzut un singur trandafir roz în Dragonul Verde.

— Semeni cu mama ta, îmi spune Z.G. cu o voce blândă.

Roşesc. Mătuşica May a fost văzută dintotdeauna drept o mare frumuseţe. Nu m-am considerat niciodată o fată frumoasă, dar privind tabloul, nu pot să nu cad pe gânduri.

— Mi-a fost dor de ea, adaugă Z.G.

Privirile noastre se întâlnesc şi, pentru o clipă, întrezăresc iubirea pe care i-o mai poartă şi acum.

Şi, dintr-odată, mă pomenesc cu Preşedintele Mao chiar lângă mine. E uşor burtos, iar părul îi răreşte spre tâmple. Faţa plină îi luceşte şi arborează un zâmbet cald şi liniştitor. Lângă el mă simt de parcă aş fi mai aproape de istorie şi, de uimire şi stupoare, rămân ca împietrită.

— Imi place tabloul acesta foarte mult, spune el. Fata din el

e încântătoare, dar şi sănătoasă. Tu eşti, am impresia.

— Este fiica mea, spune Z.G. cu o uşoară plecăciune.

— Ah, Li Zhi-ge, de când nu ne-am mai văzut! spune Mao încet. Mulţi dintre noi am avut femei la ţară în anii ăia de demult. Nu ştiam că şi tu, continuă el cu un zâmbet din ce în ce mai larg. Câte fete drăguţe ai mai lăsat prin China?

Eu nu sunt rodul unor asemenea legături, dar asta nu pare să conteze pentru Mao, care-şi îndreaptă din nou atenţia spre mine.

— Ţi-a povestit tatăl tău despre mine? Am fost în peşteri împreună în Yen'an. Mai ţii minte vremurile bune, tovarăşe Li?

Z.G. încuviinţează, iar Preşedintele continuă.

— Pentru un Iepure, tatăl tău era un luptător bun, dar am considerat că ar face mai mult bine cu pensula decât cu baioneta.

Unii oameni spun că, odată ce preşedintele Mao se pune pe vorbit, nu se mai opreşte. Nu-l interesează opiniile altora. Nici măcar nu vrea să facă conversaţie ca majoritatea oamenilor. Trebuie doar să asculţi şi încerci să înţelegi ce vrea să spună.

— Ca erou al Eliberării, tatăl tău ocupă un loc special în societatea noastră, continuă Mao. După Eliberare, am vrut să vină la Beijing. Aş fi avut nevoie de cineva cu talentul lui. Ar fi locuit cu mine şi cu restul celor din Comitetul Central. Ar fi fost tratat ca un prinţ - un prinţ roşu -, dar lui îi era dor de casă. A vrut să se întoarcă în Shanghai. Aşa că l-am făcut membru în Consiliul Permanent al Uniunii Artiştilor Plastici şi consultant în cadrul sucursalei din Shanghai. A obţinut premii la competiţii naţionale, dar oricine are momente de slăbiciune. Oricine mai calcă strâmb din când în când.

Z.G. îşi drege glasul.

— Recunosc că s-a mai întâmplat să nu aleg întotdeauna calea cea dreaptă, dar nu sunt un adept al căii capitaliste. Am încercat să-mi răscumpăr greşelile. Am mers la ţară...

— Da, da, spune Mao, dând din mână a nepăsare şi întorcându-şi privirea spre mine, cu o expresie amuzată pe chip. Chiar şi în Yen'an am avut de-a face cu firea de Iepure a tatălui tău. Aşa de precaut, de discret, dar nu ne-a păcălit nicio clipă. Sub învelişul lui fin de Iepure drăguţ se ascunde o voinţă puternică şi o încredere de sine aproape individualistă, spune el, după care se întoarce înapoi spre Z.G. Nu-ţi mai face griji

despre treburile alea. Doar ştii cum se spune, Iepurele ţopăie întotdeauna peste obstacole şi năpaste şi aterizează în picioare. Aşadar... îmi place portretul pe care mi l-ai făcut. Bun mod de a-ţi cere iertare. Cred că se poate face ceva cu el şi cu celelalte ca el. Totuşi, data viitoare să mă înfăţişezi ca un om din popor: pantaloni simpli, cămaşă simplă, pălărie de paie şi...

— Şi un fundal simplu, îi încheie Z.G. fraza. Ca oamenii să vă vadă doar pe dumneavoastră.

Dar Mao şi-a pierdut interesul pentru subiect. Acum, mi se adresează direct.

— Nu prea spui multe.

— Incă n-am spus nimic.

Preşedintele râde pe înfundate. Apoi, chipul lui capătă o expresie deopotrivă cârcotaşă şi serioasă.

— Cunosc accentele din fiecare provincie, dar pe-al tău nu reuşesc să-l identific. Spune-mi de unde eşti. întreb pentru că în câteva zile pun Comitetul Central să emită o lege nouă, mai strictă - Stoparea fluxului de oameni de la sate - care să-i împiedice pe toţi ţăranii să vină la oraş. Vom verifica liniile de cale ferată, autostrăzile, porturile şi toate punctele de comunicare dintre provincii. Aşa că spune-mi, micuţo, unde-ai crescut? O să trebuiască să te trimitem înapoi acasă.

In ochii mei, Mao e un bărbat în vârstă - mai bătrân, oricum, decât mama şi tatăl meu - dar oare ce încearcă să facă? Să flirteze cu mine sau să mă sperie de moarte? Cum aş putea să-i răspund aşa încât să n-ajung expediată nu la ţară, ci tocmai în California?

— Mama ei este din Shanghai, răspunde Z.G. în locul meu, dar fiica mea s-a născut în America. A venit recent în China.

— Ai adus valută cu tine? întreabă Preşedintele. Valorile băneşti din partea chinezilor de peste hotare sunt mai mult decât binevenite. Banii străini ajută la construirea statului nostru socialist.

Z.G. intervine şi de data asta, şi, pentru prima oară, îi aud lăudându-se.

— A făcut ceva mai bun. S-a întors în persoană ca să-şi ajute patria.

— Ah, dar e unul dintre oamenii ăia care mâine-poimâine caută să obţină permis de plecare? întreabă Mao. Pentru a consolida frontul nostru comun în rândul chinezilor de peste

hotare, am fost nevoiţi să o lăsăm mai moale cu controlul asupra permiselor de plecare. Prea mulţi se poartă ca nişte păsări în colivie care abia aşteaptă ocazia să scape din captivitate. Se plâng că raţiile lor de orez sunt amestecate cu cereale de proastă calitate. Spun că nu acordăm atenţia cuvenită persoanelor în vârstă, bolnavilor, femeilor însărcinate sau nou-născuţilor. Au fost corupţi de Occident să preţuiască libertatea personală mai mult decât orice altceva, dar acum trebuie să se supună Partidului. Chiar şi eu trebuie să mă supun Partidului. Imită vocea smiorcăită a unui nefericit care s-a întors de peste hotare: „Stomacul meu e obişnuit cu lapte de vacă şi pâine albă. Nu suport peştele uscat şi orzul.“ Ce fel de chinez e ăsta? întreabă el cu un mârâit. Un chinez e stomacul lui. Chinezii ăştia de peste hotare nu-şi pot uita rădăcinile capitaliste şi nu se adaptează la modul de gândire socialist.

Z.G. ignoră toate astea.

— Fiica mea m-a ajutat cât am stat la ţară, spune el în schimb. Am învăţat împreună din natură...

— Isteaţă soluţie de a scăpa din necaz, plecarea asta voluntară la ţară, tovarăşe Li.

Z.G. ridică din sprânceană, cu o mină nedumerită.

— Te-ai descurcat bine acolo, continuă Mao, dar apoi am avut nevoie să mergi în Canton. Ai făcut din nou treabă bună, aşa că te-am adus aici. Când ai ajuns prima oară în Beijing credeam că mai aveai ceva până să fii etichetat de dreapta. După care am văzut pictura făcută de ucenicul tău, Feng Tao. Se potriveşte cu lucrurile la care m-am gândit de când m-am întors de la Moscova. Ei cred că au avansat foarte rapid, şi chiar au făcut-o. Au lansat Sputnikul. Acum, Tovarăşul Hruşciov spune că Uniunea Sovietică va depăşi Statele Unite din punct de vedere economic în cincisprezece ani. Noi de ce n-am putea depăşi Marea Britanie în aceeaşi perioadă de timp? In curând, vântul de răsărit va triumfa asupra celui de apus.

O tânără în uniformă ni se alătură.

— Comisia s-a decis, spune ea.

Preşedintele îşi împreunează mâinile şi le scutură în faţă cu hotărâre.

— Va trebui să ne continuăm discuţia mai târziu.

Se îndepărtează, iar eu trag aer în piept cu putere. Nu-mi vine să cred că am stat de vorbă cu Preşedintele Mao, că m-am

aflat atât de aproape de el, auzindu-l depănând amintiri din trecut şi vorbind despre noile lui planuri. O parte din mine se gândeşte: „Ce mi-ar fi plăcut să mă fi văzut Joe.“ Dar apoi Joe îmi iese din minte, pentru că Mao s-a consultat cu membrii comisiei, iar acum înaintează pe podium.

— Tocmai am avut parte de o dezbatere încordată cu membrii comisiei. Nu vor să vadă nimic prea popular sau care să duhnească a influenţă occidentală, ne mărturiseşte el, apucând cu mâinile pupitrul. Nu le plac fetele frumoase din trecut. Eu sunt de altă părere. în locul fetelor frumoase, de ce nu putem avea muncitoare frumoase - strângând recolta, cocoţându-se pe stâlpii de telefon sau... culegând flori?

Il strâng de braţ pe Z.G., încântată, în timp ce murmure de uimire răsună în întrega galerie.

Mao zâmbeşte.

— Tovarăşe Li Zhi-ge, te rog să te apropii.

Z.G. îşi croieşte drum spre podium şi se opreşte la o uşoară distanţă de Preşedintele Mao. Bliţurile încep să scânteieze.

— Ţi-ai părăsit tumul de fildeş occidental, spune Mao. In acelaşi timp, te-ai folosit de tehnici străine pentru a servi China. Mi-ai arătat că loialitatea spiritului tău comunist îţi întrece măiestria artistică. Ai câştigat marele premiu.

Crăciunul vine şi trece fără o singură colindă, fără decoraţii şi cadouri, dar viaţa rămâne festivă şi plină de veselie. Posterul lui Z.G. cu mine e pe toate dramurile. Posterele pot fi reproduse în circa zece ore de la stadiul iniţial până la tipărirea finală, reprezântând o modalitate aproape instantanee de a dezvălui populaţiei dispoziţia, dorinţele, politica şi poziţia partidului. Ca urmare a celebrităţii dobândite de Z.G. peste noapte, suntem invitaţi la interviuri şi la şi mai multe banchete decât înainte. Mănânc cele mai celebre delicatese - creier de maimuţă, cap de leu, supă din cuib de pasăre, aripioară de rechin, castravete de mare - şi tot orezul pe care l-am putut mânca. Oriunde mergem, Z.G. mă prezintă drept fiica şi muza lui. Nu spun nimic, deşi tot nu mă simt fiica lui şi nu sunt sigură că vreau să fiu muza lui. De la expoziţie, m-am tot întrebat dacă aş putea deveni artist plastic. Şi dacă da, care ar fi tipul de artă potrivit pentru mine - concepţia despre artă a Preşedintelui

Mao, a lui Z.G., lucrurile pe care le- am văzut în albumele de artă din Occident? Aş zugrăvi fete frumoase ca mama şi mătuşa sau muncitoare frumoase, cum a sugerat Mao?

Şi care ar fi subiectul lucrărilor mele? O artă care să glorifice revoluţia, să onoreze eroii sau să promoveze politica de partid? Nimic nu mi se pare potrivit. Sentimentele sunt cele care mă mână şi un singur subiect îmi vine în minte: Tao. Stau trează până noaptea târziu şi dorm până la miezul zilei, dar întotdeauna găsesc timp să mă gândesc la Tao, pentru că am nevoie să mă gândesc la el. Petrec ore întregi pictându-l din memorie, încercând să-mi amintesc un singur deget de-al lui. Mă tot gândesc la artiştii dinastiei Song care ştiau să imortalizeze esenţa unui ceva anume cu cât mai puţine tuşe posibil. Fiecare schiţă, fiecare tuşă mă poartă tot mai aproape de Tao. Atât de mult îl iubesc. In drumul meu, observ că tehnica mea devine din ce în ce mai rafinată.

In ianuarie, Preşedintele Mao merge în oraşul Nan-ing pentru o cuvântare despre demararea Marelui Pas înainte, după cum îl numeşte el însuşi. Ascultându-l la radio, îmi dau seama că este o continuare a ceea ce ne spusese, mie şi lui Z.G., la expoziţie.

— Există două moduri de a face lucrurile, declară Mao, una cu rezultate mai lente şi mai slabe, iar cealaltă cu rezultate mai rapide, superioare.

Anunţă că preia controlul asupra economiei şi că, în cincisprezece ani, China poate întrece producţia de oţel a Marii Britanii, întocmai cum ne-a spus şi la galerie în noaptea aceea. Dar în câteva săptămâni se răzgândeşte şi stabileşte un termen mai scurt. China poate face lucrul acesta în şapte ani. Nu trece mult şi pune ochii pe America, susţinând că, în doar cincisprezece ani, China poate depăşi producţia agricolă şi cea de oţel a Statelor Unite.

— Trebuie să ne forţăm limitele, declară el. Câţiva ani de muncă grea şi apoi mii de ani de fericire.

Nimeni nu ştie ce înseamnă toate astea, dar suntem cu toţii nespus de încântaţi.

In februarie, după doar trei luni petrecute la Beijing, Z.G. şi cu mine ne suim în tren şi pornim spre sud, cu destinaţia Shanghai, pentru că el vrea să-şi petreacă acasă Noul An Chinezesc. Când am părăsit Shanghaiul, oraşul suferea teribil

din pricina căldurii şi a umidităţii. Acum, în timp ce coborâm din tren, vremea pare mai blândă ca în Beijing, dar tot este destul de frig. Copiii poartă atâtea straturi de haine flauşate, că nici nu-şi pot ţine braţele normal, pe lângă corp. Nici adulţii nu arată mai bine.

Când ajungem acasă la Z.G. şi intrăm în salon, dau cu ochii de posterele cu mama şi mătuşica May. Uitasem de ele. Cele trei servitoare tinere, îmbrăcate toate în haine călduroase, flauşate ne vin în întâmpinare. Mă conduc în camera mea. Ferestrele mari, cu grilaj din metal, dau înspre stradă. E iarnă, copacii sunt goi, lăsând soarele să încălzească încăperea - un lucru bun, de vreme ce acasă la Z.G. nu e pic de căldură. Pentru prima oară în viaţa mea am o măsuţă de toaletă, o oglindă, un pat dublu şi, în plus, un şifonier şi o baie numai ale mele. Dar e aşa de frig! Îmbrac paltonul gros cumparat din Beijing, îmi înfăşor un fular în jurul gâtului şi-mi pun mânuşile, pregătită să le port şi prin casă, numai să-mi fie cald.

Când mă întorc la parter, Z.G. aruncă o privire în direcţia mea şi spune:

— Nu poţi să te îmbraci aşa. Acum eşti în Shanghai. Vino cu mine, te rog.

Nu sunt sigură ce e aşa de nepotrivit la felul în care sunt îmbrăcată, de vreme ce el poartă încă hainele de drum şi pare că sa înfofolit la rândul lui ca să facă faţă frigului din casă, dar îl urmez la etaj, unde urcăm un rând de scări până în pod. O parte dintre tablourile lui stau sprijinite de pereţi. Cutii şi cufere zac stivuite la întâmplare pe podea, dar el ştie exact ce caută. Se aşază pe vine, deschide un cufăr şi-mi face semn să vin lângă el.

— Pe vremuri aveam un atelier unde le pictam pe mama şi pe mătuşa ta, îmi explică el. Când m-am întors în Shanghai după Eliberare m-am dus acolo. Proprietăreasa mea păstrase tot. Oamenii pleacă - la război, în vacanţe în alte ţări, ca să scape de bârfe -, dar noi chinezii revenim întotdeauna acasă... dacă putem. Proprietăreasa mea a ştiut c-am să mă întorc în cele din urmă.

Scoate o haină îmblănită, din brocart negru.

— Uite, încearcă asta. A fost a mamei tale. A lăsat-o în atelierul meu într-o zi.

Imi dau jos buleandra din lână cenuşie care mi-a ţinut de

cald în Beijing şi îmbrac haina mătuşii May.

— E superbă, spun eu, dar nu e prea bătătoare la ochi?

— Nu-ţi face griji în privinţa asta, mă linişteşte Z.G. In Shanghai, femeile poartă de când lumea haine îmblănite.

Mă uit nerăbdătoare prin cufăr, să văd ce altceva aş mai putea găsi. Z.G. îmi întinde un halat roşu, din atlaz, brodat cu o pereche de păsări fenix surprinse în zbor.

— Mama ta a purtat halatul ăsta pentru un poster pe care l-am făcut, în care înfăţişa o zeiţă. Arăta minunat în el. Şi uite, mai sunt şi altele.

Nu vreau să-i rănesc sentimentele, dar trebuie să subliniez problema evidentă.

— Sunt costume.

— Ai putea să le porţi cu ocazii speciale. S-o fi văzut pe mama ta când s-a costumat în războinica Mulan...

Nu înţeleg oamenii în vârstă. Chiar crede că îmbracându-mă într-unul dintre costumele astea voi fi ca ea? Chiar nu-şi dă seama că nu semăn deloc cu May? Mă holbez la veşmântul din poala mea. Materialul e moale şi foarte elegant. Ridic ochii spre Z.G. Nu i-am spus nici până acum adevărul despre cum am fost crescută, despre tata Sam sau despre furia pe care o simt pentru mama şi mătuşa.

— Pentru copii e greu să-şi imagineze părinţii tineri, spune Z.G. Dar ce ne-am mai distrat, mama ta şi cu mine. Şi mătuşa ta Pearl era grozavă, dar May era unul dintre acei oameni cărora norocul pare să le surâdă întotdeauna. Vino, vreau să-ţi mai arăt ceva.

Părăsim mansarda şi mergem în dormitorul lui. N-am mai intrat niciodată în dormitorul unui bărbat. Unchiul Vem avea o cameră de băieţel, plină de machete de bărci şi avioane. Dormitorul părinţilor mei purta amprenta mamei - lămpi cu abajururi pline de volănaşe, cuverturi înflorate şi draperii dantelate. Iată ceva foarte diferit: un pat voluminos din lemn masiv cu baldachin domină încăperea. O ţesătură bogată, de un roşu-aprins care îmbracă şi zidurile Oraşului Interzis acoperă cuvertura matlasată. încăperea e ordonată şi primitoare, exceptând spaţiul de deasupra şemineului, unde atârnă portretul mătuşii May. E înfăşurată într- un soi de ţesătură transparentă, şi nu rămâne nimic ascuns vederii. E goală-puşcă. O ştiu pe mătuşica May de când m-am născut. Am

dormit cu ea pe verandă şase ani de zile. Am văzut-o întorcându-se noaptea târziu de la întâlnirile ei de afaceri, mirosind uşor a alcool şi cu hainele cam şifonate, dar n-am văzut-o niciodată aşa.

— E mama ta, mai frumoasă ca niciodată, spune Z.G.

Gândul îmi zboară la mama, la Pearl: „Stăpâneşte-te. Nu-l lăsa să-ţi observe consternarea. Prefa-te că este un simplu obiect de artă, nimic mai mult.“ Dau din cap, străduindu-mă să par interesată, fericită, dar simt că-mi vine să vomit. Una e să mergem la ţară, să vedem locurile faimoase şi să cutreierăm împreună străzile din Beijing, şi alta e acum, în Shanghai, într-o casă care, din multe puncte de vedere, este un adevărat altar închinat mamei şi mătuşii. In doar câteva minute petrecute aici, am surprins o fărâmă din ceea ce trebuie să fi fost viaţa lor pe vremuri, sau din cum trebuie să fi fost ele. Nu recunosc persoanele alături de care am crescut. Cât despre mătuşa May, norocul nu i-a surâs câtuşi de puţin, ajungând să locuiască în Cartierul Chinezesc, să se mărite cu Vem, să nu recunoască vreodată că sunt fiica ei.

— E minunat. Totul e minunat, spun eu şi mă loveşte un nou val de greaţă. Abia aştept să aud mai multe despre vremurile alea, dar încă n-am văzut Shanghaiul. Te superi dacă fac o plimbare? Mă întorc repede. Avem atâta timp, acum că sunt aici.

— Sigur. Vrei să vin cu tine?

— Nu, nu. Vreau doar să fac o mică plimbare. Am mers mult cu trenul.

Cobor în grabă şi mă pierd în noapte. E frig, dar aerul proaspăt e o adevărată uşurare. Zâmbesc forţat. Am venit aici căutându-mi fericirea, şi-o să fiu fericită. Poate dacă zâmbesc, îmi voi convinge şi trupul de cât de fericită sunt. Mă uit în ambele sensuri şi hotărăsc să mă aventurez la dreapta. Nu ştiu încotro mă îndrept. Trebuie doar să merg şi să continui să zâmbesc.

Pearl

Rănile de pe sân

Mă îndrept spre casa lui Z.G., aşa cum fac de obicei la sfârşitul oricărei zilei. Conform calendarului occidental este 15 februarie şi mai sunt trei zile până la Anul Nou Chinezesc. Deşi sunt creştină, monoteistă, nu am putut decât să port în inimă spiritul Crăciunului. De Valentine's Day, nu m-am gândit decât la Joy şi la felicitările pe care le făcea în şcoala primară pentru colegii ei de clasă. Acum, oriunde întorc capul, văd oameni ocupaţi cu pregătirile pentru Anul Nou Chinezesc: îşi iau haine noi, dau cu mătura în faţa casei, cumpără ingrediente speciale. O văd pe Joy peste tot. Prima oară când am dat întâmplător peste posterul pentru Anul Nou a lui Z.G. înfăţişând-o pe Joy, am fost de-a dreptul copleşită. Acum e lipit pe pereţii cafenelelor, magazinelor, cabinetelor medicale şi şcolilor. Am

auzit că s-au vândut peste zece milioane de exemplare. Fiecare bucăţică de hârtie pe care o adun şi o predau sper să fie măcinată şi reciclată în postere noi cu fiica mea, pentru că faţa ei zâmbitoare mă încredinţează că e bine. Dar iată că a venit şi clipa în care o văd în came şi oase.

Joy!

Inaintează cu hotărâre spre mine, fără teamă de întuneric, de parcă ar fi coborât dintr-un poster, de parcă ar cunoaşte oraşul. Poartă haina lui May, cea pe care sora mea chipurile o pierduse. Z.G. trebuie să o fi avut pusă bine în toţi anii ăştia. Stomacul mi se strânge gândindu-mă la asta, dar nu-i dau atenţie pentru că fiica mea s-a întors în sfârşit în Shanghai! Se uită drept la mine, privirile ni se întâlnesc pentru o fracţiune de secundă şi apoi trece mai departe. Nu mă recunoaşte. Să mă fi schimbat aşa de mult? A refuzat oare să vadă ceea ce i se înfăţişa clar în faţa ochilor pentru că nu-şi putea imagina că aş fi aici? Sau poate că era imposibil să mă recunoască îmbrăcată aşa, cu atâtea straturi de haine flauşate, căciula tricotată care-mi acoperă părul şi urechile şi fularul ridicat până peste nas.

Cotesc pe stradă şi merg în urma ei la o distanţă sigură. O parte din mine îşi doreşte să fug la ea şi să o strâng în braţe. Dar n-o fac. Sunt la finalul unei zile de muncă şi arăt pe măsură, ca o simplă colectoare de hârtie. Nu poate să mă vadă în halul ăsta. Nici Z.G. nu trebuie să mă vadă aşa. Am bătut atâta drum ca să- mi găsesc fiica, iar acum că o văd, mă las copleşită de orgoliu. Cum o să mă privescă Z.G. după atâta vreme? Ani de zile am ştiut de el doar că era acolo, undeva, în China. N-am crezut niciodată că o să-l întâlnesc din nou, dar văzând-o pe Joy, îmi dau seama că drumurile noastre sunt pe cale să se încrucişeze din nou.

Imi vine să mă ascund în tufişul de pe trotuarul opus, să-i urmăresc pe fereastră mişcându-se dintr-o cameră într-alta şi să aştept până îmi pun în ordine gândurile şi emoţiile înainte să bat la uşă, dar nici măcar asta nu pot să fac. Servitoarele lui Z.G. ştiu de mine. Nu vreau ca Joy să afle de venirea mea de la ele. Dar e mai mult decât atât. Dintr-odată, nici măcar nu ştiu ce i-aş putea spune.

Ajungem în Huaihai Road. Ea coteşte la stânga, îndreptându-se spre râul Huangpu. Ştiu ce vreau să-i spun - „te întorci cu mine acasă în clipa asta“ -, dar ştiu şi că asta ar fi o

mare greşeală. Sunt mamă de nouăsprezece ani, ştiu câte ceva despre ce înseamnă să fii mamă, şi îmi cunosc fiica. M-a dezamăgit că a fost atât de nechibzuită şi de prostuţă încât să vină aici, dar când a trecut pe lângă mine nu mi s-a părut tristă sau descurajată. Dimpotrivă. Deci, ce tactică să aplicăm noi mamele copiilor noştri când ştim că sunt pe cale să facă, sau au făcut deja, o greşeală? Ne învinovăţim pe noi însene. In cazul meu, pot să-mi asum parte din vină pentru că am minţit-o atâţia ani. O să-i spun cât de mult regret că am dezamăgit-o. Şi apoi, şi apoi... „Te rog, întoarce-te acasă!“ Nici metoda asta n-o să funcţioneze.

Mă opresc, o urmăresc pe fiica mea cum dispare în mulţime, iar eu mă îndrept către o staţie de autobuz. Când ajung acasă, fac o baie, îmi prind părul la ceafa intr-un coc, mă machiez niţel şi mă duc la şifonier. Mă uit la hainele mele, toate ca nişte semne ale trecutului. Dau cu ochii de un guler din blană de vulpe, de haina mea îmblănită din brocart negru, perechea celei purtate de Joy, cea pe care mi-o dorisem atât de mult şi pe care baba încercase să mă facă să i-o dau lui May. Scot o rochie croită de Madame Gamett, din lână verde-închis, cu poale uşor încreţite, iar pe coapse cu un motiv decorativ, din nasuri negri-tăciune. în urmă cu douăzeci de ani, mama a spus că era prea sofisticată pentru mine; acum cred că e numai bună - simplă, uşor demodată, iar culoarea îmi va pune în valoare părul negru. Lui Z.G. s-ar putea să-i placă să mă vadă în haina din brocart, dar nu vreau să merg atât de departe. îmi spun în sinea mea că nu-mi pasă cum arăt după douăzeci de ani, dar bineînţeles că-mi pasă. Imi spun în sinea mea că nicio femeie n-ar trebui să-i permită unui bărbat săi vadă rănile de pe sân sau din suflet.

Vreau să fac ceva prin care să-i reamintesc lui Joy de casă, de faptul că a fost iubită şi că i s-a dus dorul. O să-i duc un cadou. (Ce fel de mamă aş fi dacă aş uita de ea tocmai de Crăciun?) Iau o sticlă veche de parfum de pe măsuţa de toaletă şi o învelesc într-una dintre eşarfele mele din mătase. Mă înfofolesc la loc în haina groasă şi bag cadoul în buzunar. Imi pun mănuşile de lucru, iar în jurul gâtului îmi leg o eşarfă roşie din caşmir fin, amintire a vieţii mele de odinioară. E prima oară când port ceva atât de frumos pe stradă, deşi haina groasă nu lasă prea mult la vedere.

Iau un autobuz înapoi spre cartierul lui Z.G., merg până la

casa lui şi sun la sonerie. Imi deschide una dintre servitoare. Dă din cap, de parcă m-ar fi aşteptat, şi mă conduce în salon. Imi scot haina şi mănuşile. Z.G. îşi face apariţia câteva minute mai târziu. Incă mi se pare un bărbat extraordinar de chipeş, şi am sperat că va avea o reacţie asemănătoare la vederea mea, dar primul lucru pe care îl face este să privească peste umărul meu, căutând să vadă dacă nu e şi May cu mine. Incep să mă joc cu brăţara de jad prinsă la încheietură, străduindu-mă să nu mă pierd cu firea şi să nu se vadă pe chipul meu dezamăgirea.

— M-au anunţat servitoarele mele că eşti în oraş, spune el, iar vocea lui se revarsă în cascadă asupra mea, ca apa peste pietrele de râu.

Iepurii sunt întotdeauna atât de graţioşi şi de dulci în vorbire.

— Am venit să-mi iau fata, i-o trântesc eu.

— Fata?!

Intrebarea lui îmi dă de înţeles că Joy n-a fost tocmai sinceră.

— Joy, spun eu. E a mea. Eu am crescut-o. May mi-a dat-o mie.

— May n-ar fi făcut aşa ceva, iar Joy nu mi-a spus nimic...

— Ai fi surprins de câte e May în stare.

Cuvintele mele sună mai aspru decât aş fi vrut. Schiţez un zâmbet forţat pentru a arăta că nu eu sunt personajul negativ în povestea asta.

— Joy a crezut toată viaţa că eu sunt mama ei, iar soţul meu, tatăl ei. Când a aflat adevărul a fugit de acasă, a venit aici să te caute şi să.... nu ştiu pentru ce.

— Joy m-a minţit? Şi-a minţit propriul tată?

Tulburarea din vocea lui mă ia pe nepregătite. Nu o cunoaşte deloc pe Joy.

— Sam Louie, soţul meu, a fost tatăl ei. Acum e mort.

Z.G. cade pe gânduri.

— Tot tatăl ei rămân, spune el apoi.

— Ai pierdut acest privilegiu cu mult timp în urmă.

Simt sarcasmul strecurându-mi-se în voce, dar nu mă pot abţine. Sunt prea mulţi ani de suferinţă la mijloc ca el să mai ridice pretenţii de tată. Şi totuşi, mă priveşte cu o expresie de nedumerire.

— Când am venit în noaptea aia la tine să-ţi spun că May şi

cu mine eram obligate să acceptăm căsătorii de convenienţă cu bărbaţi pe care nu-i cunoşteam, de ce n-ai încercat să mă opreşti, să ne opreşti? De ce n-ai făcut nimic? De ce n-ai spus ceva?

Douăzeci de ani de furie şi dezamăgire încep să clocotească în mine, dar el tot nu pare să înţeleagă. Partea cea mai rea e că pur şi simplu nu-mi pot lua ochii de la el. Vechile mele sentimente, în ciuda a tot ceea ce ştiu acum despre el şi sora mea, mă fac să-mi pierd răsuflarea. Inima îmi bate cu atâta putere, încât am impresia că o să-mi sară din piept. Şi mult mai adânc în sufletul meu, deşi sunt văduvă, deşi l-am iubit pe Sam, simt cum mă cuprinde o căldură pe care n-am simţit-o niciodată pentru soţul meu. Am crezut mereu că era din pricina violului, dar acum îmi dau seama că nu asta era problema. Mă cuprind ruşinea, remuşcările şi furia.

— May ştia ce simţi pentru mine, spune în cele din urmă. M-a rugat să nu-ţi spun nimic despre noi. Nu voia să te rănească. Nici eu nu voiam. Nu-mi doream decât să am grijă de May.

— May e o Oaie, spun eu cu amărăciune. Toată lumea voia să aibă grijă de ea.

Când ne certaserăm ultima oară, May mi-a spus că ea şi cu Z.G. obişnuiau să se amuze de felul în care mă purtam în preajma lui. Pe cine să cred? Am bătut atâta dmm să o găsesc pe Joy, iar acum tot ce-mi trece prin minte este o singură întrebare: mai există vreo şansă să găsesc iubirea alături de bărbatul acesta pe care l-am purtat în suflet atâta amar de vreme? Au trecut doar şase luni de la moartea lui Sam, e posibil oare să primesc a doua şansă?

Stop!

— Cum adică voiai să ai grijă de May? Ai lăsat-o însărcinată, după care n-ai mişcat un deget, un singur deget să o ajuţi. Ai lăsat-o captivă într-o căsătorie de convenienţă. Ai plecat din oraş. Ai...

— Nu mi-a spus că e însărcinată.

Asta mă face să mă opresc, căci... cum e posibil aşa ceva?

— Când o pictai şi era - închid ochii, încercând să-mi gonesc imaginile din minte - goală, nu ţi-ai dat seama?

— Tu ştiai?

— Nu, dar nu eu făceam dragoste cu ea. Ce credeai că o să se întâmple?

— Nu m-am gândit, recunoaşte el. Sau cel puţin nu gândeam limpede. Pe-atunci eram absorbit de mişcarea revoluţionară. Eram plin de ai kuo - dragostea pentru ţara noastră şi pentru popor. Credeam că pot ajuta la schimbarea Chinei. Nu m-am gândit prea mult la ai jen - dragostea pe care o simţeam pentru May. Eram tineri toţi trei. Niciunul dintre noi nu s-a gândit la consecinţele a ceea ce făceam.

Se aude soneria. Ştim amândoi cine e. Imi netezesc rochia şi- mi prind câteva şuviţe desprinse din coc. Z.G. ia poziţia de drepţi şi-şi duce mâinile la spate. Rămânem împietriţi ca două statui, în asteptare.

Joy intră grăbită în casă, debordând de energie, cu obrajii îmbujoraţi de frig. Deşi e februarie, se vede că a stat mult la soare. Işi scoate pălăria, dezvăluindu-şi cosiţele zbârlite, făcute vâlvoi. Nu s-a tuns de când a plecat din Los Angeles.

Joy observă privirea încrâncenată a lui Z.G. şi cercetează încăperea, încercând să-şi dea seama ce se întâmplă. La vederea mea, sprâncenele ei delicate, nasul drăgălaş şi buzele pline îi trădează uimirea. Ochii i se măresc şi devin chiar mai strălucitori. Apoi, nu e fericire, tristeţe, sau măcar furie la venirea mea ceea ce văd, ci altceva mult mai rău. Umbra rece a indiferenţei îi alunecă peste trăsături. Mă fixează cu privirea, dar nu scoate un cuvânt.

— Bună, Joy, îi spun eu zâmbind, şi văzând-o că nu răspunde, mă grăbesc să continui. Ţi-am adus un cadou de Crăciun.

Mă duc la haină, scotocesc prin buzunare, scot sticla de parfum împăturită şi i-o întind.

— Nu mai sărbătoresc Crăciunul.

Urmează o tăcere lungă. Ştie că sunt monoteistă şi că asta mar face să sufăr.

— Joy...

Rugămintea din vocea mea e puternică. Nu se poate să n-o înduioşeze.

— Nu te vreau aici. O să strici totul.

— Nu vorbi aşa cu ea, intervine Z.G. pe cel mai calm ton cu putinţă. E mătuşica ta.

Imi înfig unghiile în palme, încercând să împiedic durerea care ameninţă să mă copleşească.

— Iar tu eşti tatăl meu, i-o întoarce fiica mea. Asta e mult mai important.

Simt cum toate lucrurile pe care am vrut să i le spun despre cât e de nerecunoscătoare, de crudă, de răsfăţată şi de egoistă - „exact ca mama ta adevărată“ - sunt pe cale să răbufnească. Z.G. face un pas înainte. Ridic o mână ca să-l opresc să se apropie sau să vorbească.

— Te iubesc foarte mult, Joy. Te rog, n-am putea vorbi despre motivul pentru care ai fugit de-acasă?

Desigur, cunosc motivul, nu a vrut să fie nevoită să-şi confrunte cele două mame care au minţit-o, dar trebuie să o fac să vorbească.

— N-am mai avut ocazia să vorbim în noaptea aia. Dacă îmi spui ce a fost în sufletul tău, poate că o să te simţi mai bine în legătură cu tot ce s-a întâmplat. Şi poate îţi pot fi de ajutor.

Şi, ca prin minune, iată că fiica mea are iarăşi cinci ani. Işi prinde cu dinţii buza de sus şi o muşca puternic încercând să-şi înfrâneze emoţiile.

— Spune-mi, iubito. Spune-mi, ca să pot înţeleg.

Când scutură din cap, îmi dau seama că sunt pe drumul cel bun. Ne-am întors la tiparul prin care trecuserăm de atâtea ori ca mamă şi fiică.

— Imi pare rău că n-am făcut mai mult pentru tine când a murit baba al tău, îi spun eu. Imi cer iertare pentru asta. Amândouă l-am iubit.

Lacrimile încep să se rostogolească pe obrajii lui Joy.

— Ar fi trebuit să ne fi consolat una pe alta, continui eu.

Dar ceea ce-mi răspunde mă ia pe nepregătite.

— Aveai dreptul să mă ignori după tot ce-am făcut.

— Dar ce-ai făcut? o întreb eu confuză.

Repet, la asta chiar nu mă aşteptam. Mintea mea încearcă să ţină pasul.

— Vai, mamă, a fost numai vina mea. Am vorbit cu mătuşica May după cearta voastră. Mi-a explicat tot, cum era tata fiu de american doar în acte...

— May dă mereu vina pe altul.

— Nu, mamă, ascultă-mă. FBI-ul şi INS-ul nu s-ar fi interesat niciodată de familia noastră dacă nu aş fi avut de-a face cu grupul ăla din Chicago. Agentul Sanders a abordat-o pe mătuşica May din cauza mea. Ea încerca să ne ajute familia. încerca să obţină libertatea pentru tine şi tata. Nu şi-a dat seama că eu eram adevărata ţintă. Dacă mi-ai fi spus adevărul

despre tata, aş fi fost mai atentă, n-aş fi intrat în grupul ăla, iar guvernul n-ar fi pus ochii pe noi.

Are dreptate. Dacă Joy n-ar fi intrat în grupul ăla, acum lucrurile ar fi stat altfel. Totuşi...

— Asta nu schimbă cu nimic faptul că sora mea ne-a trădat.

— Dar mătuşica May nu v-a trădat! Ea a încercat doar să vă ajute cum a putut. Amnistie, mamă. Ştii măcar ce înseamnă asta?

O parte din mine se gândeşte: „Până şi aici, după toate câte s-au întâmplat, Joy îi ia partea lui May.“ Dar o altă parte din mine, chiar aude ce îmi spune fiica mea. Am învinovăţit-o pe May pentru tot, dar dacă într-adevăr nu era vina ei?

— Iubito, tatăl tău nu s-a sinucis din vina ta. Să nu crezi asta vreodată. Da, poate că FBI-ul te-a folosit pe post de pion, dar oricum aveau să câştige partida.

— Nimic din ce mi-ai spune sau ai face nu schimbă ce s-a întâmplat, ce-am făcut sau unde am ajuns. Nu vei putea vreodată să mă pedepseşti mai mult decât mă pedepsesc eu însămi.

— De asta ai venit aici? întreb eu. Să te pedepseşti? Dar nimeni nu merită o pedeapsă aşa de aspră.

— Mamă, nu înţelegi nimic. Vreau să iau parte la ceva mai important decât problemele mele. Vreau să-mi răscumpăr toate păcatele, să îndrept tot ce am distrus - viaţa tatei, familia noastră. E modul meu de a mă căi pentru tot ce am făcut.

— Cel mai bun lucru pe care poţi să-l faci e să te întorci acasă. Unchiul Vem îţi duce dorul. Şi nu vrei să ajungi să o cunoşti pe May şi altfel? o întreb deşi îmi vine greu, Şi chiar dacă ai avea dreptate, deşi nu ai, China comunistă nu e locul potrivit pentru căinţă.

— Pearl are dreptate, spune Z.G. Ar trebui să te întorci acasă, pentru că ceea ce vezi şi trăieşti aici nu e ceea ce crezi. Lu Shun scria: „Primul om care a gustat vreodată un crab trebuie să fi încercat la un moment dat şi un păianjen ca să-şi dea seama că nu e bun de mâncare.“ Tu n-ai gustat decât crabul.

Se uită la mine, după care înapoi la Joy.

— Ultima oară când am văzut-o pe mama ta a fost acum douăzeci de ani. Nu ştiam nimic de tine. N-am ştiut ce s-a întâmplat cu mama şi mătuşa ta. De ce? Pentru că m-am dus să mă alătur lui Mao. Am luptat în bătălii. Am ucis oameni.

Incepe să ne povestească greutăţile prin care a trecut în ultimii douăzeci de ani, pentru că, are impresia cumva, că toată povestea asta are legătură cu el. Presupun că noi ar trebui să credem că ne spune într-adevăr povestea vieţii lui, dar a fost o vreme când l-am cunoscut bine pe Z.G. şi îmi dau seama că sunt multe lucruri pe care nu ni le dezvăluie. Şi de ce ar face-o? Abia a cunoscut-o pe Joy. E plăcut ca fiica ta să te privească cu dragoste şi respect, dar eu m-am săturat de minciuni.

— Ai fugit, îi spun eu. Ai devenit un artist celebru şi ne-ai distrus viaţa, mie şi lui May.

— V-am distrus viaţa? Cum? întreabă el. Aţi scăpat de-aici. V-aţi măritat. V-aţi întemeiat familii. Aţi avut-o pe Joy. Unii ar spune că m-am bucurat de succes sub regimul ăsta, dar alţii cred că mi-am vândut sufletul. Să-ţi spun ceva, Pearl. Poţi să vinzi, să vinzi şi să tot vinzi, dar câteodată pur şi simplu nu e de ajuns. Se întoarce spre Joy. Vrei să ştii adevăratul motiv pentru care m-am dus la ţară?

— Pentru a învăţa poporul, răspunde ea cu supunere.

— Degeaba încerc eu, nu poţi să-i înveţi nimic pe analfabeţi.

Am uitat să menţionez că, pe lângă toate celelalte Iepurele mai este şi snob?

— Poate că nu eşti un profesor bun, spun eu.

Z.G. îmi aruncă o privire.

— Am educat-o pe fiica mea şi a învăţat mult.

— Şi l-ai învăţat şi pe Tao, adaugă Joy.

Surprind o încântare neaşteptată în vocea ei pe când rosteşte numele acesta.

— L-am lăudat pentru că trebuia să laud pe cineva, spune Z.G. Nu e foarte bun. Trebuie să fi văzut treaba asta.

— Nu-i adevărat, îi răspunde ea cu înflăcărare.

Obrajii îi ard de indignare. E o privire pe care o recunosc de când era mică şi i se spunea ceva ce nu voia să audă cu niciun chip. Reacţia ei mă face să mă întreb cine e acest Tao, dar Z.G. îşi continuă explicaţiile.

— Vrei să ştii de ce m-am dus la ţară?

De data asta nu mai aşteaptă vreun răspuns. Are de gând să ne-o spună fie că vrem sau nu să auzim.

— Anul trecut, Shanghaiul era foarte diferit de oraşul pe care l-am cunoscut si era plin de oamenii ca mine - artiştii şi, ei bine, cei care făceau parte din vechea elită. Ne bucuram şi de

dans, de operă, de acrobaţi. Apoi, acum nouăsprezece luni, Mao a lansat „Să înflorească O Mie de Flori“.

Imi amintesc cât de încântată a fost Joy de treaba asta şi cum se lua la harţă cu unchiul Vem, care era de părere că n-avea să iasă nimic bun din campania asta.

— Ni s-a spus că puteam spune orice fără teamă de incriminare, continuă Z.G. Am criticat lucrurile care, credeam noi, nu merseseră cum trebuie în primii şapte ani de regim. Ne-am exprimat vederile fără rezervă, iar nemulţumirile au vizat toate ariile: că puterea ar trebui deţinută prin rotaţie, că încercarea de a intra în graţiile Uniunii Sovietice a fost o greşeală şi că ar trebui reluate relaţiile cu Statele Unite şi Occidentul. Artiştii şi scriitorii au avut propria lor listă de plângeri. Doream să scoatem arta şi literatura de sub tutela partidului. Consideram că nu tot ce înseamnă artă şi cuvânt scris ar trebui să deservească muncitorii, ţăranii şi soldaţii. Deja, până în luna mai, preşedintele Mao nu mai voia să audă nicio critică. Până la venirea verii ajunsese deja să nu-i mai placă deloc. Când a ţinut un discurs despre „ademenirea şerpilor din cuiburile lor“, ne-am dat seama că începuse Campania împotriva Opoziţiei de Dreapta. Lancea loveşte pasărea care scoate capul afară.

Nu am înţeles de ce a deviat Z.G. atât de mult de la subiect, dar Joy e ca fermecată. Se aşază şi-l ascultă fascinată. Povestea lui îşi găseşte ecou undeva în străfundul ei, atinge coarda aceea sensibilă la care eu nu am reuşit să ajung. Mă întreb dacă Z.G., care tocmai a aflat că şi Joy are propriile ei tragedii, suferinţe şi remuşcări, justificate sau nu, îi împărtăşeşte suferinţele lui pentru a-i oferi o perspectivă. Mă aşez pe canapea lângă Joy şi mă străduiesc să-l ascult cu mai multă atenţie.

— Când a început rectificarea, unele cadre au fost trimise „sus în munţi şi în satele de la câmpie“, în regiuni izolate, ca să ocupe posturi neînsemnate sau să muncească la câmp. Artiştii şi scriitorii au avut parte de o soartă mai rea. Când cineva l-a întrebat pe Premierul Chou En-lai de ce se întâmplau toate astea, ştiţi ce a spus?

Niciuna dintre noi nu răspunde.

— A zis că „dacă intelectualii nu îngraşă pământul, îşi vor uita originea, vor ajunge încrezuţi, incapabili să deservească muncitorimea cu inima deschisă“. Dar să răscoleşti bălegarul nu e cea mai aspră pedeapsă pentru cei etichetaţi

contrarevoluţionari, de dreapta, spioni, simpatizanţi ai Taiwanului sau trădători...

— Nu văd ce au de-a face toate astea cu faptul că vreau să o iau pe Joy acasă, spun eu.

— Vede numai ce îi convine şi încerc să o fac să înţeleagă, explică Z.G. Când s-au schimbat lucrurile, am fost acuzat că m-am transformat dintr-o floare parfumată într-o buruiană otrăvitoare. în ziua în care a ajuns Joy în Shanghai am fost umilit într-o şedinţă de critică şi autocritică la Uniunea Artiştilor Plastici, unde prietenii mei m-au acuzat că aş avea vederi prea occidentale, că folosesc tehnici occidentale de redare a umbrelor şi a perspectivei în picturile mele şi că dau dovadă de individualism prin tuşele de culoare. Nu m-am dus la ţară ca să predau artă maselor. Nu m-am dus ca să observ şi să învăţ să pictez viaţa aşa cum e ea. Am facut-o ca să evit să fiu trimis într- un lagăr de reeducare prin muncă.

— Nu se poate, spune Joy pe un ton nesigur.

Oh, cât de rău îmi pare pentru ea. Să fie nevoită să vadă lucrurile într-o cu totul altă lumină... din nou. Să afle că cel la care fugise, fugea la rândul lui.

— Gândeşte-te puţin, Joy, spune el. Ne-au găzduit în vila moşierului pentru că acolo-i ţineau pe toţi tovarăşii îndoielnici şi suspecţi din Colectivul Dragonul Verde.

— Te înşeli, insistă ea.

— Nu mă înşel. Ştii cine erau Kumei, Yong şi Ta-ming? Concubina moşierului, una dintre nevestele lui cu picioare legate şi singurul fiu supravieţuitor.

— Kumei nu se putea să fie concubină...

— Tu credeai că sătenii ne tratau ca pe nişte oaspeţi de seamă, iar eu îţi spun că ne-au găzduit în vilă drept pedeapsă.

— Dar deserveam poporul, pledează Joy. Ajutam la colectivizare.

— Când m-am oferit să merg la sat, încercam să controlez cumva pedeapsa pe care o aveam de ispăşit, spune Z.G. Mă aşteptam să stau în Dragonul Verde cel puţin şase luni, ceea ce ar fi fost mai bine decât anii pe care i-aş fi putut petrece intr-un lagăr de muncă... asta în cazul în care aş mai fi ieşit viu de-acolo. Faptul că m-am trezit cu tine la uşă a complicat lucrurile. Cum să am o fiică din America, cel mai mare duşman al nostru? Dacă întreba cineva de mama ta, ce urma să spun? Că a fost o

fată inimoasă? Toată lumea ar fi tras concluzia că avea legături naţionaliste, altfel n-ar fi părăsit China. Şi asta ar fi fost ca o altă pată neagră pentru mine.

— Dar preşedintele Mao te place, aproape că se tânguieşte Joy. Mi-a povestit despre toate lucrurile alea pe care le-aţi făcut împreună în peşterile din Yen'an.

— Pe-atunci eram tovarăşi de arme, recunoaşte Z.G., revenind iarăşi la trecutul lui. L-am cunoscut în iama lui 1937, când am devenit membru al Academiei de Arte Lu Shen. l-am pregătit pentru propagandă culturală pe cei care s-au alăturat cauzei noastre. Cine altcineva era mai potrivit decât mine, care făcusem atâţia ani postere publicitare? Nu e greu să treci de la pictarea fetelor frumoase în peisaje imaginare la pictarea oamenilor ca Mao, Chou şi alţi lideri de partid pozând în ipostaze imaginare alături de muncitori, soldaţi şi ţărani zâmbitori.

— Lucrurile astea nu sunt imaginare...

— Serios? L-ai văzut vreodată pe Marele Cârmaci mergând pe câmpuri alături de ţărani? întreabă Z.G.

Aşteaptă un răspuns, şi când nu-l primeşte îşi reia firul gândirii.

— După cum ţi-a spus, când am intrat mărşăluind în Beijing, mi-a oferit un post important, dar pe-atunci vraja deja se spulberase. în epoca feudală, oamenii spuneau: „Când îţi slujeşti împăratul, eşti ca o soţie sau concubină care îşi slujeşte bărbatul ori stăpânul. Cele mai mari virtuţi sunt loialitatea şi supunerea." Asta vrea Mao de la noi, dar mă tem că sunt loial şi supus doar când alternativele sunt lagărele de muncă sau moartea. Din fericire, reabilitarea mea a sosit după doar câteva luni. A început când Mao m-a trimis în Canton.

Aud cuvântul reabilitare şi mă gândesc la Sam. Şi el a fost persecutat de conducere, dar el n-a mai avut parte de reabilitare. Joy nu pare să sesizeze asta.

— Dar preşedintele Mao te place, repetă ea cu o voce stinsă.

— Pe tine te place, îi răspunde Z.G. I-a făcut plăcere să vadă că o fată aşa drăguţă părăseşte America pentru a veni aici. Mulţumesc că m-ai ajutat cu reabilitarea.

— Reabilitare, repetă Joy, auzind în sfârşit cuvântul.

— Iţi aminteşti conversaţia pe care a purtat-o cu noi la expoziţie? o întreabă Z.G.

Nu ştiu despre ce vorbesc, dar Joy încuviinţează.

— De ce nu mi-ai spus? întreabă ea.

— Am încercat, dar nu voiai să asculţi. Când eram în Canton, am încercat să te conving să părăseşti ţara.

— Aşa e, recunoaşte Joy. Ai încercat.

— Ei bine, e clar că nu ai încercat destul, îi întrerup eu.

Se întorc amândoi spre mine, amintindu-şi de prezenţa mea.

— Adevărul e, că n-am vrut să plece recunoaşte Z.G.

— E fiica ta! Ar fi trebuit să o protejezi!

— E fiica mea. Nici n-am ştiut de ea. Am fost egoist. Voiam să o cunosc, spune el, întorcându-se spre Joy. Dar asta nu înseamnă că ar trebui să stai aici.

— Nu vreau să rămân aici. Vreau să mă întorc în Colectivul Dragonul Verde.

Pe chipul lui Z.G. se citeşte neliniştea. Nu ştiu ce e Dragonul Verde, dar ştiu că locul fetei mele nu este într-un colectiv.

— Oamenii sunt modelaţi de pământul şi de apa care-i înconjoară, spune el. Eşti americancă. Nu ştii ce înseamnă greutăţile, nu ştii cum să supravieţuieşti. Dacă te întorci la Dragonul Verde, renunţi la viaţa de oraş. Nu te vei mai putea întoarce niciodată în Shanghai. Şi nici nu se va mai putea pune problema să pleci din China.

— Nu vreau să plec din China, spune Joy cu încăpăţânare. Asta e casa mea acum.

— Cum să-i explic lucrurile ca s-o fac să înţeleagă? mă întreabă Z.G.

Joy se crispează auzind asta, iar eu nu deschid gura. Se întoarce înapoi spre Joy.

— Le-am cerut iertare lui Mao şi Chou prin tablourile mele, dar cine ştie ce se poate întâmpla mâine? Mao nu recunoaşte când greşeşte. Se descotoroseşte de oricine îl contrazice. De la recenta luptă de clasă, toţi cei cu o fărâmă de creier sau coloană vertebrală au fost trimişi în lagărele de muncă sau ucişi. Cei care-au mai rămas, ca Chou En-lai, se tem să i se împotrivească lui Mao, dar nu contează, pentru că oricum nu mai ascultă de nimeni. Cine va apăra China de ideile proaste?

Privind chipul frumos al fiicei mele, îmi dau seama că nu-i pasă de nimic din ceea ce-i spune Z.G. A încercat să o convingă pe cale raţională, oricât de egoiste i-ar fi fost motivele, dar fiica mea suferă de ceva care nu poate fi atins de argumente logice.

Morţii pot pune stăpânire pe cei vii, iar remuşcările şi suferinţa au pus stăpânire pe fiica mea.

— Joy, spun eu încet, vii cu mine acasă? N-ai văzut niciodată casa în care am crescut eu şi May.

— De ce aş face aşa ceva?

— Pentru că sunt mama ta şi am bătut atâta drum.

— Nu ţi-a cerut nimeni să vii.

— Joy!

Asprimea vocii lui Z.G. ne face să tresărim. Joy începe să clipească repede, ruşinată, încercând să-şi reţină lacrimile. Apoi întorcându-se spre mine, zice:

— Toate astea au venit aşa, din senin. Trebuie să treacă un timp, să ne revenim. Las-o pe Joy să stea aici câteva zile, iar apoi o aduc eu la tine.

Pearl

Durerea vieţii

15 februarie 1958

Dragă May,

Fata noastră s-a întors în sfârşit la Shanghai. E bine, sănătoasă. Asta e cel mai important lucru pe care trebuie să-l ţinem minte. Am fost atât de preocupată să o găsesc, că nu m-am gândit prea mult la cum va reacţiona la vederea mea sau la ce vom face în continuare. Nu ştiu cum să-ţi spun, aşa că îţi spun pur şi simplu Joy nu vrea să se întoarcă acasă. Crede, şi asta mă doare mai mult decât aş putea exprima în cuvinte, ca e singura vinovată pentru moartea lui Sam. Oricât de mult aş respinge ideea, cel puţin în parte tot are dreptate. Dacă nu s-ar fi înscris în grupul ăla, FBI-ul nu ne- ar fi cercetat niciodată.

După cum ştii, te-am învinovăţit pe tine pentru tot ce sa întâmplat. Am păstrat legătura cu tine doar pentru că Joy a fugit de acasă şi aveam nevoie de ajutor. Ai încercat să-mi spui ce simţi - la aeroport şi în scrisorile tale -, dar nu te-am ascultat şi nu am luat în seamă cuvintele tale. O parte din mine încă e furioasă pe tine, dar ascultând-o pe Joy spunându-mi aceleaşi lucruri pe care mi le-ai spus şi tu, au răsunat parcă altfel. Amnistie. Chiar crezi că Sam şi cu mine am fi fost achitaţi? Nu te-am crezut când mi-ai spus motivele pentru care ai făcut ce-ai făcut. Am crezut că ai fi spus orice ca să te aperi. Dar m-am înşelat. Nu ne-ai denunţat că să ne faci un rău. Ne-ai denunţat pentru că voiai să-l protejezi pe Sam, pe mine şi, presupun că, pe Joy mai mult decât oricine altcineva.

Amnistie. Repet întruna cuvântul, şi de fiecare dată mă căiesc mai mult. Dacă eu m-am înşelat, atunci şi Sam trebuie să se fi înşelat. Dacă am fi mărturisit, Sam ar mai fi trăit şi acum şi familia ar fi fost încă împreună. Vai, May, de-ai fi văzut expresia de pe chipul lui Joy când vorbea despre Sam. Mi-a frânt inima. Au fost atâtea greşeli care-au dus la atâtea tragedii de-a lungul anilor, şi acum iată ce s-a ales. Sam e mort, iar Joy e atât de

sfâşiată de remuşcări, încât nu vrea să se întoarcă acasă, la Los Angeles, şi nici măcar la vechea noastră casă de aici, din Shanghai. Spune-mi ce să fac.

Pearl

Nu i-am scris nimic despre Z.G. pentru că nu voiam ca toată treaba asta veche să semene din nou ranchiună între noi. N-am pomenit nimic despre Colectivul Dragonul Verde, despre vederile politice ale lui Joy şi nici despre Tao, care presupun că trebuie să fie vreun tânăr pe care l-a cunoscut în călătoriile ei. Când mă gândesc la acest Tao, îmi vin în minte tot felul de exemple de nechibzuinţă de care fiica mea a dat deja dovadă. Din punctul ăsta de vedere, seamănă mult cu mama ei adevărată. Dar ce-aş avea de câştigat dacă aş aşterne toate astea pe hârtie? împăturesc scrisoarea, o bag într-un plic şi scriu pe el adresa noastră din Los Angeles. Apoi, bag plicul într-unul mai mare, şi trec pe adresă pe vărul Louie din satul Wah Hong, şi înmânez plicul bărbatului de la asociaţia familială din Hong Kong ca destinatar, în care-l rog să-mi trimită scrisoarea par avion.

A doua zi primesc o scrisoare de la May. Fusese scrisă în urmă cu douăsprezece zile. De când primisem primul colet, anul trecut, în octombrie, sora mea a trimis regulat colete în care erau ascunşi bani. E prima dată când primesc doar o scrisoare. A fost deschisă, lucru care mă panichează. Din fericire, cenzorii nu au tăiat niciun cuvânt.

4 februarie 1958

Dragă Pearl,

Necaz după necaz. Vern a murit săptămâna trecută. N-a mai fost acelaşi după moartea lui Sam, şi după ce tu şi Joy aţi plecat. Cred că s-a dat bătut în faţa bolii, dar doctorul Nevel îmi spune că nu trebuie să gândesc aşa. „Tuberculoza oaselor n-are niciodată un final fericit.“ Aşa mi-a spus. „Şi-apoi mai erau şi problemele lui mentale.“ Intr-adevăr, Vern a avut întotdeauna mintea unui băieţel, dar n-a făcut niciodată vreun rău cuiva. Era blând. Indura fără să crâcnească suferinţele bolii sale. In

plus, ştim amândouă cât putea fi de generos.

In ultimele zile am privit viaţa cu alţi ochi. N-am fost niciodată o soţie bună pentru Vern. Lipseam tot timpul de-acasă. Mă bazam pe tine să-i porţi de grijă, şi i-ai purtat, aşa cum ai avut grijă de atâtea alte lucruri în locul meu. N-am crezut niciodată în sentimente de vinovăţie sau în remuşcări. Nu-ţi puteam suferi felul în care te agăţai de nenorociri. Dar acum a venit rândul meu. Când i-am urmărit pe oamenii de la pompe funebre cum îl scoteau pe Vern din casă...

Acum, tot ce-a mai rămas din soţul meu sunt mirosul persistent al bolii sale şi cele câteva machete de bărci şi avioane care n-au fost sparte în noaptea aia teribilă în care a fugit Joy. Când mă gândesc cât l-am subapreciat pentru machetele alea... Când mă gândesc cum v-am lăsat întotdeauna pe tine şi pe Sam să vă descurcaţi cu scutecele, durerile şi mirosul lui Vern... De când aţi plecat tu şi Joy, nu m- a avut decât pe mine şi vizitele ocazionale ale unchilor şi familiilor acestora. O, Pearl, acum înţeleg cum te-ai simţit după ce a murit Sam, iar Vern n-a fost nici pe departe soţul care a fost Sam.

Am făcut aranjamente ca slujba de înmormântare să se ţină la biserica ta. Pastorul m-a primit cu braţele deschise şi nu mi-a reproşat nici măcar o dată că n-am venit la slujbe. Femeile — Violet şi celelalte — m-au tratat ca pe o membră a congregaţiei, şi nu ca pe femeia care obişnuia să râdă de hainele lor urâte şi de coafurile demodate. Le sunt recunoscătoare tuturor, pentru că altfel nu ştiu cine altcineva l-ar fi condus pe Vern pe ultimul drum. Parastasul a fost modest, doar două mese. Când m-am întors am aprins tămâie pe altar. Oriunde-ar fi acum, că e în Raiul Chinezesc sau în Raiul tău, sper să fie cu Tata Louie,Yen-yen şi Sam, înconjurat din nou de dragostea pe care a meritat-o.

Incerc să mi te imaginez citind scrisoarea asta. Te gândeşti oare: „Sora mea, ce femeie inutilă şi egoistă?“ Recunosc, am fost toate astea. E prea târziu să mă schimb?

Pearl, deşi eşti departe, te rog ţine minte că mă gândesc la tine în fiecare zi. De ce mi-a luat atât de mult timp să înţeleg care sunt lucrurile importante în viaţă? M-am bazat întotdeauna pe ceilalţi să aibă grijă de mine. Acum sunt singură în casa asta şi în viaţă. Te rog, Pearl, întoarce-te. Te rog. Am

nevoie de sora mea.

Cu drag, May

Plâng în faţa durerii vieţii. Mă rog pentru Vern şi ca el să fi scăpat în sfârşit de durerea care l-a chinuit atâţia ani. Mă doare sufletul când mă gândesc că a avut-o alături doar pe May în ultimele sale clipe. Se pare că May l-a înţeles în cele din urmă pe bărbatul cu care s-a măritat, ce om bun era, dar cu el cum rămâne? Trebuie să se fi gândit la ea ca la o pasăre exotică care apărea în camera lui noaptea târziu sau dis-de-dimineaţă, doar ca să dispară din nou. Singura lui companie adevărată o formam eu şi cu Sam. M-am săturat să plâng. M-am săturat de suferinţă. Am găsit-o pe Joy, dar îşi va mai găsi vreodată fericirea loc în inima mea?

Scot o coală de hârtie şi mă apuc de scris:

Am făcut cu toţii ce ne-a stat în putinţă, dar câteodată pur şi simplu nu e de ajuns. Vern a trăit mult mai mult decât se aşteptaseră doctorii. Mi-aş fi. dorit să fiu acolo cu tine, pentru că îţi înţeleg durerea mai mult decât ai crezi.

Cele „câteva zile“ ale lui Z.G. s-au transformat în câteva săptămâni. Imi reiau vechea rutină: iau autobuzul până la muncă, supraveghez portul şi adun hârtii. Stau la coadă la diverse magazine ca să cumpăr pe cupoane ulei, came şi orez. Imi fac timp pentru rugăciune, mă prezint la interviurile lunare cu inspectorul Wu de la secţia de poliţie şi continui să particip la întrunirile politice. Şi, din când în când, trec pe la casa lui Z.G., o dată, de două ori pe zi, mereu la altă oră. îmbrăcată în hainele de lucru, Joy şi Z.G. nu mă recunosc. Mă uit pe geam, urmăresc intrările şi ieşirile servitoarelor şi aflu o mulţime de lucruri. Joy doarme până târziu, ia micul dejun în pat, se bucură de o baie lungă, se îmbracă, iar apoi, pe la amiază, părăseşte casa împreună cu tatăl ei. îi văd cum urcă în limuzina Red Flag cu draperiile albastre trase, ferindu-i de privirile indiscrete pe când gonesc spre petreceri sau pe unde or mai umbla ei. Uneori, o văd pe Joy îmbrăcată în ţinute pe care le recunosc. Sunt haine pe care le purtasem eu şi May pe vremea când pozam pentru Z.G.

Joy şi Z.G. ies tot timpul în lume. Lui Joy mai ales pare să-i

surâdă toată această atenţie. In Los Angeles, Sam a fost mereu doar un fost ricşar. în Shanghai, tatăl lui Joy e o celebritate. Mă deranjează stilul lor de viaţă şi nu înţeleg de ce Joy nu se revoltă împotriva tuturor acestor privilegii. Şi, ce e cel mai rău e că nu îşi doresc deloc să mă vadă. Dar ceea ce mă doare cel mai mult este sentimentul că încearcă să mă excludă cu bună ştiinţă. Fiica mea e singurul lucru care mă preocupă. O văd în fiecare zi, şi totuşi în multe privinţe e încă departe de mine.

Apoi se petrece ceva care mă face să-i scriu lui May. Imi fac griji că mulţimea de scrisori trimise în Wah Hong va alerta autorităţile. Acestea fiind zise, May trebuie să afle lucrul ăsta.

2 martie 1958

Dragă May,

Astăzi Joy împlineşte douăzeci de ani. Am invitat-o să-şi sărbătorească ziua la noi acasă. L-am rugat chiar şi pe Bucătar să pregătească unele dintre mâncărurile noastre preferate de pe vremuri - tipar la abur, creveţi cu castane de apă şi legume „opt comori“. Dar toată treaba a fost un dezastru. Noi două ne-am iubit întotdeauna casa, dar nu mai arată ca odinioară. în ultimele luni, după cum ţi-am scris, am cumpărat o parte din vechiul nostru mobilier de la casele de amanet. De fiecare dată când mai găsesc câte ceva, am sentimentul că, într-un fel, îndrept lucrurile. Dar felul în care a privit Joy totul! M-a făcut să mă simt atât de laşă. Şi ce-a fost în mintea mea când l-am rugat pe Bucătar să pregătească masa? Mâncarea a fost arsă şi fără pic de gust. Cum să se ridice o cină mediocră din vechea noastră sufragerie la nivelul banchetelor la care merge Joy?

Trebuie să-ţi spun din nou că arată bine. Z.G. a dus-o la cea mai bună croitoreasă din oraş. N-o fi femeia asta Madame Garnett, dar ţinutele pe care i le-a făcut lui Joy sunt mult mai elegante decât hainele pe care le văd de obicei pe stradă. Poate că până la urmă Joy va cunoaşte o mică fărâmă din Shanghaiul pe care l-am iubit, sau măcar ce-a mai rămas din el.

A trecut o lună şi ceva, dar eu tot aştept momentul în care Joy va spune: „Mamă, du-mă acasă.“ Mă tem însă că mai e mult până atunci. In plus, cred că este îndrăgostită şi asta nu face deloc situaţia mai uşoară. Nu mi-a spus prea multe despre acest Tao, dar când vorbeşte despre el o adorabilă tentă rezalie

îi cuprinde obrajii, iar ochii îi strălucesc. Nu am voie să pun întrebări despre el. Singurul lucru bun pe care pot să-l spun este că Joy şi cu mine am ajuns, cât de cât, la un armistiţiu.

Cu drag, Pearl

Iarăşi nu-i scriu nimic despre Z.G. Nu-i spun cu câtă grijă o ţinea pe Joy de braţ în timp ce o conducea prin casa noastră. De câteva ori, arăta de parcă era pe punctul să o ia la goană, când a dat cu ochii de funinginea din bucătăria pe care nu avusesem încă timp să o curăţ, când a văzut posterele din dormitor cu sora mea şi cu mine, când l-a cunoscut pe Bucătar. I-am văzut degetele lui Z.G. devenind albe de încordare încercând să o ţină locului. Mă întreb ce i-o fi spus înainte să vină şi după ce au plecat.

Ultimele două scrisori rămân fără răspuns de la May. Să fi fost reţinute? Oare o să fiu arestată? Sau poate a fost May prea ocupată ca să-mi scrie? Sau prea copleşită de durere, doliu şi remuşcări? Ştiu cum e. Aştept o lună, după care îi scriu un bileţel:

E totul în regulă? Ai primit scrisorile mele? In caz că nu, am găsit-o pe Joy şi-mi pare rău pentru Vern. Te rog, scrie- mi cât de curând.

In zilele care urmează, continui să-i scriu surorii mele, dar cu prudenţă. Nu pomenesc nimic despre posterul cu Joy, pentru că asta ar conduce autorităţile direct către Z.G. Nu spun nici despre ziua în care Joy m-a vizitat din senin, venind pentru prima oară singură. Mi-am aruncat ochii pe fereastră şi am dat de ea. Stătea acolo, privind primul trandafir îmbobocit din tufele de pe mărginea gardului. Am fost tare încântată să o văd, gândindu-mă că ceva o făcuse să vadă lucrurile altfel. Am făcut ceai şi am stat în salon. Sunt convinsă că vizita aceasta a fost felul ei de a se apropia din nou de mine, şi totuşi nu am discutat decât mărunţişuri. Mi-a spus că se prezentase la secţia de poliţie şi la comitetul din cartierul lui Z.G.

— N-a fost mare lucru, mi-a spus ea.

Mersese şi la Comisia Chineză pentru Afaceri Externe şi primise aceleaşi cupoane speciale la care am şi eu dreptul.

— Dar n-am nevoie de ele, a spus ea, ridicând din umeri. Am

tot ce-mi trebuie acasă la Z.G.

In timp ce vorbea, îmi venea să plâng, pentru că uneori e pur şi simplu al naibii de greu să fii mamă. Ca mame, trebuie să aşteptăm şi să tot aşteptăm momentul în care copiii noştri hotărăsc să-şi deschidă sufletul în faţa noastră. Şi dacă asta nu merge, nu putem decât să răbdăm şi să pândim momentul de slăbiciune, când ne putem strecura din nou în viaţa lor, şi ei ne vor vedea şi- şi vor aminti că-i iubim necondiţionat.

Am grijile mele, dar viaţa continuă oricum ar fi. Z.G. a făcut un nou afiş care-l înfăţişează pe Mao în pantaloni simpli şi o cămaşă albă, descheiată la gât, pe un fundal şters, aşa cum însuşi Preşedintele a cerut să fie pictat, din câte mi-a spus Joy. Arată ca un zeu mărinimos al poporului, şi pentru popor. Sincer acum, nu pot să merg nicăieri sau să fac nimic fără să-i văd faţa. E literalmente peste tot - pe pereţii clădirilor, în restaurante, în casele oamenilor. Am auzit că patruzeci de milioane de copii au fost vândute în întreaga ţară. In oricare altă parte a lumii, asta ar fi făcut din Z.G. un om putred de bogat. Aici, nu se bucură decât privilegii şi invitaţii la petreceri (Petreceri!) pentru el şi Joy.

Vreau să-i scriu din nou lui May şi să-i spun ce simt pentru Joy, ce cred despre felul în care trăieşte, să o întreb ce ar trebui să fac, dar sunt îngrijorată pentru că nu am mai primit nimic de la ea de atâta vreme. (Ceea ce înseamnă că nu mi-am primit nici cei douăzeci dolari pe care-i aveam în plus în fiecare lună. Incă mai am o parte din banii pe care mi i-a dat Vern, dar trebuie să-i chivernisesc, pentru că sunt tot ce am ca să scap cu Joy de aici când o veni vremea.) Mă frământ o săptămână întreagă după vizita lui Joy. Să-i scriu oare încă o dată lui May sau să mă opresc pentru o vreme? Nu ştiu care sau unde e problema. în cazul în care conţinutul scrisorilor mele a atras atenţia, mă hotărăsc să scriu ceva apreciativ faţă de Marele Salt înainte. Rămân prudentă, dar asta e partea uşoară. Tot ce trebuie să fac este să reproduc entuziasmul pe care-l aud din difuzoare, pe care-l văd în postere sau articolele de ziar. May e sora mea. Mă aştept să descifreze înţelesul ascuns al vorbelor mele.

15 aprilie 1958

Dragă May,

Preşedintele Mao, Conducătorul nostru Suprem, ne conduce spre un viitor minunat. A creat un slogan pe care toţi îl repetăm fericiţi: „Muncă grea pentru câţiva ani, fericire pentru o mie.“ Ţi-aduci aminte cum se murea de foame în China? In curând China va fi un tărâm al belşugului şi bogăţiei. Nicio naţiune nu ne va mai privi de sus.Vom realiza asta cu ajutorul a „doi generali“: agricultura şi oţelul. Dacă muncim cu toţii din greu, curând toată lumea se va îmbrăca în satin şi mătăsuri. Vom locui în zgârie-nori, cu încălzire, aer condiţionat, telefoane şi lifturi. Ne vom bucura de timp liber pe care să-l petrecem cu familia.

Nu pot să cultiv grâne, dar în fiecare zi, înainte şi după muncă, dau o mână de ajutor împreună cu vecinii mei la producţia de oţel. Lucrăm bucuroşi fără plată, pentru că participăm la construirea naţiunii. Fiecare sector are cel puţin un cuptor de topit făcut din cărămidă cenuşie. Tovarăşii din vechea noastră casă s-au pus de acord să ducă ultimul nostru radiator la cuptorul de topit de pe strada noastră. Of, May, ar trebui să mă vezi. Trei nopţi pe săptămână muncesc la suflantă ca să menţin cuptorul în funcţiune. Mă vezi pe mine topind fierul? Aşa de puternică sunt pentru Republica Populară Chineză. Când nu sunt la suflantă, străbat străzile cu ochii în pământ, uitându-mă după cuie vechi, came ruginite sau orice piesă de metal trecută cu vederea de ceilalţi. Preşedintele Mao spune că oţelul este mareşalul industriei!

Nu scriu că atunci când vine timpul să turnăm materialul pe care l-am topit, nu arată nici pe departe ca oţelul pe care l-am văzut la jurnalele de ştiri. E mai degrabă o masă plină de cocoloaşe, fără pic de luciu, roşiatică şi nisipoasă. Când se usucă, seamănă cu prăjiturile nui-shi-ge-da - „bălegar de vacă“. Nu-mi pot imagina la ce-ar putea fi folosit. Cu siguranţă nu la fabricarea tractoarelor, a drugilor sau a maşinilor textile, pentru că nu e destul de rezistent. Aşa că, din câte îmi dau seama, toată treaba asta nu e nimic altceva decât o mare pierdere de timp, energie şi sudoare, pe deasupra şi fără plată. Sigur, dacă aş spune toate astea cu voce tare, aş ajunge să fiu criticată de chiriaşi şi comitetul local în şedinţe de umilire publică pentru gândirea mea capitalistă.

Cea mai bună veste pe care-o am este că luna trecută sa

deschis prima comună populară. Are patruzeci de mii de oameni! Preşedintele Mao spune despre comuna populară că „este minunată.“ N-am fost încă la ţară, dar am încredere în Preşedintele Mao că-mi descrie ce a văzut cu ochii lui. Spune că la ţară sacii cu grâne se înalţă până la cer. Da, suntem pe cale să detronăm Statele Unite în producţia agricolă. In curând, China îţi va exporta grâne!

Cu drag, Pearl

Scrisoarea pe care o primesc nu vine ca răspuns la veştile mele despre Marele Salt înainte. Este datată 1 martie şi May trebuie să o fi trimis după ce a primit epistola mea în care o anunţam că Joy s-a întors în Shanghai. Mare parte din ea a fost tăiată de cenzori. N-au mai rămas decât întrebări la care nu numai May, ci şi cenzorii şi inspectorul Wu ar dori să afle răspunsul. „Unde a fost Joy în tot timpul ăsta? Dacă Joy nu stă cu tine, atunci unde locuieşte? Cine i-a cumpărat haine? Acest Tao de care-ai pomenit? Nu-mi place cum sună. Nu e genul de fată pe care să o cumperi pe câţiva metri de material." Replica aceasta, mai mult decât orice altceva, îmi dă de înţeles că May nu înţelege cu adevărat ce se petrece în spatele Cortinei de Bambus. Acum nu mai există fete rele. Apoi, formulează întrebarea pe care o aşteptam de ceva timp. „L-ai găsit pe Z.G.? O să-ţi fie greu, dar trebuie să încerci să-l găseşti. Pe vremuri, eram cu toţii prieteni buni. Trebuie să ne ajute."

Citesc ultima parte de mai multe ori. O gelozie patetică clocoteşte în mine, dar cum se poate ca după atâţia ani să mai fiu încă geloasă? Sunt aici ca să fac tot ce pot pentru a-i aminti fiicei mele cine şi ce este, dar o parte din mine se agaţă în continuare de lucruri mărunte, vechi de douăzeci de ani. Mă gândesc la toate scrisorile pe care le-am primit de la May de când am ajuns în Shanghai. A mai întrebat despre Z.G.? Nu, dar a fost prezent în fiecare epistolă trimisă: „N-ai întâlnit pe nimeni de pe vremuri? Ce ştii de vechii noştri prieteni?" l-am ignorat întrebările de-atâ- tea ori, debarasându-mă de ele mai ceva ca cenzorii! Sigur, i-am răspuns din când în când: cutărică a murit în timpul războiului, a fost un erou, a fost împuşcat sau a scăpat... Dar despre Z.G. nu i- am scris nici măcar o dată. De ce? Un colţişor plin de amărăciune din sufletul meu a păstrat secretul acesta. Să fi fost oare răzbunarea mea pentru rolul pe

care l-a jucat May în moartea lui Sam? Cum e posibil aşa ceva, de vreme ce acum ştiu că nu a fost vina ei?

Nimeni nu e perfect. Nu sunt o femeie bună la suflet cum m-am considerat întotdeauna. Mi-e ruşine să spun că nu-i răspund la întrebările astea pentru că i-aş putea spune lucruri care ar răni- o profund. De când a venit Joy să mă viziteze singură, ea şi Z.G. m-au scos în oraş la cină o dată pe săptămână. Aş putea să-i spun lui May că Z.G., Joy şi cu mine am mâncat chiar seara trecută tocăniţă de raci şi o supă uşoară, raţă şi peşte mandarin, toate delicatese şanhaieze, la un restaurant din cartierul Bund. Aş putea să-i scriu cât de frumoasă e Joy şi cum tensiunea dintre noi pare să se topească, dar că Z.G. m-a sorbit din priviri în rochia mea roşie pe care însăşi May o adora pe vremuri. I-aş putea scrie că, uneori, ne plimbăm toţi trei prin Grădina Yu Yuan. Sau că am muncit împreună la cuptoarele locale de topit, fie în cartierul meu, fie în cel al lui Z.G. M-am bucurat de timpul petrecut împreună şi nu vreau să rup vraja împărtăşind toate astea. Şi totuşi, cu toate păcatele mele, să nu-i scriu deloc surorii mele chiar nu pot. Ar fi un gest mult prea brutal şi inutil, ca să nu mai vorbim câte griji şi-ar face în privinţa mea.

Din nou, mă rezum la politică.

20 iunie 1958

Dragă May,

Au trecut aproape trei luni de la deschiderea primei comune populare. O comună se formează atunci când mai multe colective sau sate îşi unesc forţele, împărţind deopotrivă munca şi câştigurile. Acum comunele sunt peste tot! Unele au patru mii de membri, altele ajung şi până la cincizeci de mii. Noi, şanhaiezii, îi ajutăm pe tovarăşii noştri de la ţară. Conţinutul haznalelor este încărcat pe barje şi trimis fermierilor. Acum aşteptăm cu toţii acele momente din zi în care putem contribui chiar cu ceea ce iese din corpul nostru la construirea socialismului şi la atingerea ţelurilor. Ce fericire nespusă, ce încântare şi mândrie ne cuprinde când barjele cu fecale părăsesc Bundul şi pornesc în sus pe râu, spre comune.

Datorită oţelului produs, Preşedintele Mao a căpătat mare încredere în aptitudinile noastre. La început, trebuia să depăşim producţia de oţel a Angliei în cincisprezece ani, apoi în

şapte, mai târziu în cinci. Acum trebuie să o facem în doi ani! In acelaşi timp, a anunţat că ne vom dubla producţia de grâne. „Comunele populare sunt poarta spre rai“, spune Preşedintele Mao. China va putea să sară peste socialism şi să treacă direct la comunism. Mi-aş dori să fii aici, să vezi cu ochii tăi toate schimbările astea. Ai plânge, şi-ai râde totodată de bucurie. Cât de norocoasă e Joy să nu- i e dor de patria natală. Se bucură de ţinutul strămoşilor. înţelege că gândirea cu adevărat liberă există doar atunci când toată lumea ascultă de comună. Inima ei debordează de idealism.

Ar trebui să-ţi aminteşti de patria ta adevărată şi să trimiţi valută pentru a ajuta la construirea naţiunii.

Cu drag, Pearl

Sunt sigură că May îmi va înţelege mesajul nu tocmai voalat despre nebunia acestor comune, despre ridicolul obiectivelor Marelui Salt înainte şi frica pe care o simt pentru Joy. în 8 iulie, primesc un colet din Wah Hong. Inăuntru găsesc o fustă şi o bluză. Tai cusătura gulerului şi descopăr douăzeci de dolari şi un bilet scurt de la May.

Am mare încredere în sora mea, dar trebuie să te străduieşti mai mult să o convingi pe Joy să se întoarcă acasă. Şi încă nu mi-ai spus nimic despre Z.G. L-a găsit Joy?

Dacă eu i-am trimis mesaje codificate, lăsând la vedere lucruri pe care nu se poate să nu le fi observat, ea mi-a trimis în loc un bilet care trebuie să fi ştiut că avea să mă supere. Trebuie „să mă străduiesc mai mult să o conving pe Joy“ să părăsească China, de parcă nu mi-aş fi lăsat în urmă întreaga viaţa ca să vin aici, de parcă nu m-aş zbate în fiecare zi să rămân puternică pentru clipa în care mă voi face în sfârşit auzită. Şi, bineînţeles, mai e şi partea despre Z.G.

Ascund scrisoarea alături de celelalte şi-i trimit la rândul meu ceea ce aş putea numi o misivă plină de fleacuri. „Deseori, când mă întorc acasă de la muncă, Dun - ţi-aduci aminte de chiriaşul student care locuia în pavilionul de la etaj? - îmi pregăteşte ceaiul şi stăm în salon vorbind despre cărţi. Deunăzi, am fost la un amanet şi am găsit una dintre vazele mamei din sticlă sablată. Am cumpărat-o, iar acum tronează pe

măsuţa noastră de toaletă. Am umplut-o cu trandafiri tăiaţi din grădină, iar parfmul lor înmiresmează întrega cameră.“ Nu-i scriu despre lucrurile care n-ar însemna nimic pentru cenzori, dar care ar răni-o pe sora mea.

Cu toate astea, May începe să-şi piardă răbdarea. Următorul ei bilet e cel mai scurt de până acum:

L-ai văzut pe Z.G.? Te vezi cu el? Spune-mi odată, pentru că ne-am rănit destul una pe alta.

Mă holbez la cuvintele ei. Am sentimentul că sora mea a scris rândurile astea târziu în noapte, pentru că altfel n-ar fi fost atât de tăioasă. Asta mă face să mă întreb dacă s-o fi de pe veranda acoperită în casă. O dormi în patul lui Vern? In patul lui Tata Louie? In patul meu? Casa noastră nu e mare, dar ei trebuie să i se pară enormă acum că a rămas singură.

Trei zile mai târziu, Z.G. şi Joy vin la mine acasă cu veşti. Marele Pas înainte nu este doar despre grâne şi oţel, îmi spun ei. Toţi cei şase sute de milioane de chinezi trebuie „să dea tot ce pot, să ţintească mai sus, să obţină rezultate economice mai mari, mai rapide şi mai bune pentru construirea socialismului“. Ca parte din acest mandat, Z.G. este trimis înapoi în regiunile rurale pentru a vizita mai multe sate. Alarmată, îi pun singura întrebare care îmi trece prin cap:

— Şi Joy merge cu tine?

— Da, mergem la ţară, răspunde Joy în locul lui.

Nu vreau să se întoarcă la ţară. Nu are de ce să se ducă, din moment ce Z.G. nu se duce. Mă întorc spre el.

— Eşti celebru. Nu eşti obligat să faci asta, nu-i aşa?

Z.G. îmi aruncă o privire aspră.

— Am de ales, spune el. Toţii studenţii la artă şi artiştii plastici trebuie să petreacă între trei şi şase luni la ţară, stimulând masele în producţia de artă, sau să muncească şase luni într-o fabrică.

După care începe să-mi explice că fabricile şi-au impus singure obiective, încercând să realizeze producţia lunară obişnuită de lanterne, radiouri sau termosuri într-o singură săptămână. Filaturile de bumbac au sporit cantitatea de material pe care o vor produce anul acesta. Z.G. preferă să creeze artă, ceva ce are în sânge, decât să se lase absorbit de

munca în fabrică, de unde s-ar putea să nu mai scape niciodată.

— Incerc să o privesc ca pe o onoare şi un privilegiu, ca să spun drept. Statul vrea să încurajeze producţia de artă, explică Z.G. Pentru a face asta, avem nevoie de multă mână de lucru. Şi asta o găsim unde am găsit-o întotdeauna: la ţară.

— Dar ţăranii nu sunt artişti.

Incerc să mă folosesc de argumente logice ca să-l conving să nu plece la ţară - unde să o ia şi pe fiica mea cu el -, dar Joy ia discuţia ca pe o neînţelegere pe teme politice.

— Nu l-ai văzut pe Z.G. predând, spune ea.

Ochii ei capătă aceeaşi strălucire pe care am remarcat-o de câte ori vorbeşte despre revoluţie. Aproape că-l citează pe Mao când spune:

— Atâta timp cât vom da dovadă de entuziasm şi hotărâre, putem înfăptui orice!

Z.G., aşa cum a făcut încă de când eram tineri, priveşte lucrurile dintr-o perspectivă mai pragmatică.

— Taiwanul şi Statele Unite sunt aliaţi. Incearcă să creeze o alianţă cu Japonia şi Coreea de Sud. Preşedintele Mao nu vede asta cu ochi buni şi încearcă să arate lumii puterea de care dispunem.

— Dar cum poate să dovedească ceva lumii o grămadă de tablouri proaste, ca să nu mai vorbesc de miile de lanterne de doi bani?

— Comunismul, aşa cum a fost întotdeauna, apreciază întâietatea în detrimentul competenţei, îmi răspunde Z.G. Dacă vrem să facem faţă acestei provocări, trebuie să ne gândim la cantitate, nu la calitate. Cât despre mine şi Joy, noi o să începem din Dragonul Verde, unde am fost vara trecută. Acum face parte dintr-o comună. Când terminăm acolo, ne vom îndrepta spre sud, spre alte comune. Apoi, la începutul lunii noiembrie, Uniunea Artiştilor Plastici vrea să vizitez târgul de bunuri de larg consum de la Canton. După aceea, ne întoarcem acasă. Rămâne puţin pe gânduri, după care adaugă: Sper.

Asta înseamnă o grămadă de timp, şi nu vreau să fiu despărţită din nou de fiica mea.

— Eşti sigură că vrei să stai plecată atâta timp? o întreb pe Joy cu băgare de seamă.

— O, mamă, nu înţelegi ? Am venit să te rugăm să vii cu noi. Z.G. a primit permisiunea pentru toţi trei.

„Mamă“, mi-a spus „mamă“.

— Vreau să-ţi arăt tot, îi dă Joy înainte. Ar trebui să iei cu tine aparatul foto, ca să poţi face fotografii. Spune că vii, te rog.

E pentru prima oară de când am ajuns când Joy mă roagă să fac ceva. (Cinele acelea în trei au fost toate ideea lui Z.G.) îmi dau seama că vrea din toată inima să vin cu ei. Şi asta, cu toate că ideea de a pleca la ţară îmi dă emoţii, mă convinge să merg cu ei.

După un interviu lung, inspectorul Wu îmi eliberează un permis de călătorie. îmi calc pe inimă şi schimb o parte din dolarii mei pe certificate speciale la Comisia Chineză pentru Afaceri Externe. Inainte să părăsesc oraşul, îi scriu un bilet scurt surorii mele. Ştiu că o s-o rănească. Aveam de gând să-i spun adevărul la un moment dat, dar nu mă gândeam că va suna aşa.

Z.G. şi cu mine o ducem pe Joy la ţară.

Mi-o imaginez pe May la noi acasă, citind rândul acesta. O să mă creadă o soră îngrozitoare. Ştiu asta pentru că şi eu aş crede la fel. (Şi, ca să fiu sinceră, ar avea dreptate. Asta e şansa pe care n-am mai avut-o în trecut, să fiu cu el. Şi da, Joy va fi şi ea cu noi, dar cine ştie ce se poate întâmpla... Dar să nu ne pripim...) May a fost dintotdeauna plângăcioasă. De data asta, îmi imaginez că lacrimile izvorăsc din adâncul sufletului ei, un colţişor plin de temeri şi nefericit. Sora ei mai mare s-a răzbunat. Nicio lovitură de cuţit în inimă nu este mai puternică sau mai dureroasă decât cea dată de persoana care susţine că te iubeşte cel mai mult pe lume. Ştiu asta pentru că sora mea mi-a înfipt cuţitul acela în inimă de multe ori.

Imi pare rău că nu ţi-am spus nimic mai devreme despre Z.G. Iartă-mă. Nu s-a întâmplat nimic. Sunt încăjie jie a ta, dorindu-mi să am ceva ce-ţi aparţine, ce n-aş putea avea niciodată şi pe care cu siguranţă nu-l merit. O să-ţi scriu din satul Dragonul Verde, prima noastră oprire, dar nu ştiu cât de bun e serviciul poştal de acolo. Te iubesc foarte mult, May. Să nu uiţi asta niciodată.

Joy

Un neica nimeni

Suntem în autobuzul care ne poartă din Tun-hsi la popasul pentru satul Dragonul Verde. Coşuri cu alimente şi vase cu mâncare gătită sunt înşirate pe marginea drumului, dând parcă de ştire trecătorilor că Marele Salt înainte a fost atât de benefic, încât oamenii pot oferi de mâncare celor aflaţi în trecere. „Mâncaţi! Avem din belşug!“ Văd o mulţime de copii mici - un alt dar din partea preşedintelui Mao. „Faceţi copii! Faceţi din ce în ce mai mulţi copii!“

Z.G. şi mama stau împreună de cealaltă parte a intervalului. Mama, care s-a făcut mică de tot, stă ca pe ace, înghesuită pe locul ei, de parcă asta ar apăra-o de ceilalţi pasageri, de găini şi raţe, de mirosuri şi de fumul de ţigară. Din când în când, strânge în mână săculeţul din piele care-i atârnă la gât. E identic cu cel pe care mi l-a dat mătuşica May înainte să plec la facultate, şi pe care l-am purtat când am venit în China. Sper că mama n-are de gând să se tot agaţe aşa de săculeţul ăla şi să se poarte de parcă ar veni sfârşitul lumii. N-o s-o las să-mi umbrească fericirea, pentru că...

Ne întorcem în Dragonul Verde şi o să-l revăd în sfârşit pe Tao!

Shanghaiul n-a fost deloc aşa cum mi l-au descris mama şi mătuşica May, dar are o vitalitate căreia nu-i poţi rezista. îmi place la nebunie casa lui Z.G. Mi-au plăcut şi cele trei servitoare ale lui, cu toate că uneori mă priveau ciudat şi se certau între ele din cauza unor lucruri pe care nu reuşeam să le înţeleg. Dar, exceptând aceste mici neplăceri, pe care Z.G. m-a sfătuit să le accept pur şi simplu, pentru că nu-i poţi opri pe servitori să bârfească, aş putea spune că trăiam bine, mai bine decât am trăit vreodată în Cartierul Chinezesc.

Tata este o persoană foarte importantă. Mulţumită funcţiei lui, plus pachetele de ţigări plasate în mâna cui trebuie, am avut întâietate la cabinetul doctorului în primăvară, când m-a

durut în gât, şi cele mai bune mese la banchete. Am ascultat formaţii de jazz cântând melodii celebre: You are my sunshine, My old Kentucky home şi My darling Clementine. Da, nu prea sună a viaţă comunistă sau socialistă. Şi da, tot ce-am făcut de câteva luni încoace, de când am părăsit împreună cu Z.G. Dragonul Verde, în urmă cu câteva luni, a fost o trădare a idealurilor mele, dar ca să ajut China, a trebuit să aflu mai multe despre ea. Mâncarea, gătită acasă, de servitoarele lui Z.G., sau la banchete, a fost delicioasă. în Shanghai, mâncarea e dulce. Mi-aduc aminte că mamei i-a plăcut întotdeauna zahărul şi că-1 punea pe cele mai curioase lucruri, cum ar fi roşiile feliate. Acum înţeleg de unde căpătase obiceiul ăsta. Până şi la cele mai şic banchete se servesc cartofi prăjiţi presăraţi cu zahăr alb, fin. Au fost atâtea lucruri de gustat, de văzut şi învăţat. M-am simţit bine.

Doar că n-am reuşit să scap nicio clipă de gândul că Shanghaiul a fost pe vremuri căminul mamei şi al mătuşii. N-aş vrea să fiu în locul lor, să fiu ca ele sau măcar să mi se amintească de ele, şi totuşi n-am putut să evit niciunul dintre aceste lucruri. Uite numai cum a vrut Z.G. să port hainele pe care le avea în pod. Erau ele frumoase, nu zic nu, dar toată treaba asta mi-a cam dat fiori pe şira spinării. Şi, bineînţeles, mama a venit în Shanghai. Z.G. a insistat să ne întâlnim cu ea o dată pe săptămână. Nu-mi vine să cred de câte ori a trebuit să le ascult pe mama şi pe mătuşica May povestind întruna despre cât de mare şi elegantă era casa lor, pentru ca acum când am văzut-o să nu mi se pară chiar aşa de grozavă. Sigur, e mare, dar şi murdară şi plină de prea mulţi oameni. Şi ce să mai zic despre Bucătar, care o tot numea pe mama „Domnişorică“? Ai crede că nimeni nu mai vorbeşte aşa, dar el o făcea.

Cât despre mama, ea făcut tot ce-a putut, ştiu asta, dar eu am venit în China ca să fiu departe de ea. Nu vreau să mi se reamintească de trecut. Nu vreau să mă gândesc la tata Sam. Când mama se uită la mine cu ochii ei trişti, când simt reproşul din vocea ei, şi atingerea nesigură pe braţ, sau când o surprind cu coada ochiului urmărindu-mă de la adăpostul întunericului, îmi vine să fug cât mai departe. După care a apărut ocazia de a pleca din Shanghai, dar nu aşa cum am sperat, pentru că Z.G. a insistat să o rugăm şi pe mama să ne însoţească. Iar apoi, cu cât protesta mai mult, cu atât voiam mai tare să o luăm cu noi.

Vreau să-i dovedesc că sunt greşite convingerile ei. Vreau să vadă măreţia Marelui Salt înainte. Dacă vede cât de fericită sunt în Dragonul Verde, atunci poate că o să-mi dea drumul, şi o să mă lase să-mi iau zborul, cum s-a întâmplat când am plecat la facultate.

Privesc pe fereastră în timp ce autobuzul se apropie de popasul de la Dragonul Verde. Mai în faţă, zăresc câţiva oameni care stau grămadă, cu snopi de orez în braţe sau ţinând în mână pancarte cu urări de bun-venit. Kumei îmi face cu mâna de la distanţă. Lângă ea se află băieţelul ei. Ta-ming a crescut mult în anul care a trecut. Secretarul de partid Feng Jin şi Sung-ling stau drepţi şi mândri. Mai sunt şi alţii pe lângă ei, dar nu sunt sigură cine sunt. Tao, cel pe care-l caut cu privirea, stătea în fruntea grupului ca să se asigure că îl văd.

Autobuzul se hurducăie până la marginea drumului şi apoi se opreşte. Cineva o ajută pe mama să coboare. Ea mulţumeşte, îşi netezeşte părul, îşi împreunează mâinile şi aşteaptă. Oamenii ne descarcă bagajele. Rânjesc ca o dementă. Tao e la fel de chipeş cum l-am lăsat - puternic, arămiu de soare şi cu un zâmbet radios. Aş vrea să-l îmbrăţişez, dar bineînţeles că nu pot.

Un bărbat chel pe care nu-1 cunosc înaintează spre noi.

— Sunt Lai, Liderul de Brigadă, spune el. Am fost trimis de către circumscripţie să conduc Comuna Populară Păpădia Numărul Opt.

E un simplu activist, ceea ce nu e mare realizare pentru cineva care pare să aibă înjur de patruzeci de ani. Pe de altă parte, e deja chel, lucru considerat un semn de înţelepciune. Una peste alta, comuna este norocoasă să aibă pe cineva de talia lui care să se asigure că se îndeplinesc toate obiectivele Marelui Salt înainte.

— Veniţi, spune el. V-am pregătit un tur al împrejurimilor şi masa de seară.

Ne conduce, iar noi îl urmăm. Căldura e nemiloasă şi incandescentă. Avem de parcurs pe jos câţiva kilometri. Mama îşi scoate umbrela să se apere de soare, iar ceilalţi o privesc cu amuzament. în cele din urmă, ajungem la dealul care serveşte drept barieră naturală pentru Dragonul Verde. Mama, cu o expresie hotărâtă, apucă mai bine valiza în mână şi porneşte mai departe. Din vârful dealului, Dragonul Verde se întinde la pi-

cioarele noastre. Pe marginea potecii a fost instalat un nou indicator.

Bine aţi venit în Satul DragonulVerde
MEMBRU AL COMUNEI POPULARE PĂPĂDIA CU NUMĂRUL OPT
1. Plantaţi mai mult.
2. Produceţi mai mult.
3. Punctele de lucru vor fi recompensate în funcţie de forţa fizică şi de sănătate.
4. Orice muncă sau activitate privată este interzisă.
5. Aveţi trei mese pe zi gratis.

Liderul de Brigadă Lai a început să îngaime despre toate schimbările care au avut loc în Dragonul Verde în ultimul an.

— Un generator furnizează energia electrică pentru difuzoarele care sunt atârnate în copaci, spune el, şi pentru fiecare casă, nu doar în satul acesta, ci în toate cele treisprezece sate care formează Comuna Populară Păpădia Numărul Opt. Comuna noastră este mică, puţin peste patru mii de membri. Am un telefon în sala de consiliu.

— Nu numai c-am văzut telefonul, se laudă Kumei, dar l-am şi auzit pe Liderul de brigadă Lai vorbind. Locuieşte în vilă şi m- a lăsat intr-o zi să-l văd.

Trecem pe lângă cuptoarele de topit şi, printre cei care înteţesc focul, recunosc mai multe femei care veneau la lecţiile de pictură ţinute de Z.G.

— Kumei, spune-le oaspeţilor noştri despre femeile din sat, ordonă liderul de brigadă.

— Noi, femeile, ne-am emancipat, nu mai suntem limitate la spaţiul restrâns al căminelor, spune ea, cu o voce plină de entuziasm. Mulţumită Marelui Salt înainte, nu mai trebuie să suportăm corvoada de a fi neveste şi mame. Nu mai ocupăm simple poziţii parazitare în casele noastre. Am fost eliberate de viaţa noastră chinuitoare şi egocentrică.

— De când am fost ultima oară aici s-au ţinut toate promisiunile făcute poporului, de la telefon la hrana pentru toată lumea şi la reala eliberare a femeilor, spun eu.

Liderul de brigadă îmi aruncă un zâmbet apreciativ dar, ca de obicei, pot să mă bazez pe mama că va găsi nod în papură.

— Nu vă supăraţi, dar aş putea să întreb cine are grijă de copii? întreabă ea. Cine spală hainele? Cine pregăteşte mâncarea? Cine se îngrijeşte de bătrâni şi de bolnavi?

Mama poate fi aşa o pacoste uneori, dar liderul de brigadă îi răspunde râzând.

— Trebuie să fie greu pentru o femeie de vârsta dumitale să accepte că lucrurile s-au schimbat, spune el.

(Asta nu-i pică tocmai bine mamei.)

— Comuna populară pune la dispoziţia oamenilor o grădiniţă, o spălătorie şi o cantină...

— Minunat, spune mama. Aş vrea să le văd. Se ocupă bărbaţii de ele?

Liderul de brigadă începe să protesteze zgomotos.

— Cantina le eliberează pe femei. Sunt dezrobite de munca la piatra de ascuţit şi la wok...

— Lucrurile merg cu siguranţă mai bine acum, spune Sung-li, întrerupând schimbul de replici dintre mama şi liderul de brigadă.

O ia pe mama de braţ şi o conduce spre vilă. Ne lăsăm bagajele în curtea din faţă, întocmai cum am făcut în prima mea vizită aici. După care o luăm înapoi, mergând de-a lungul cărării care mărgineşte zidul vilei. Postere imense au fost lipite pe zid, înfăţişând traiul în comună, producţia de oţel şi fier, pescuitul şi noile drumuri din zonele rurale. Traversăm micul pod şi mergem mai departe pe cărarea care şerpuieşte paralel cu râul. Mi-aş dori să pot merge cu Tao spre Pavilionul Milosteniei, dar el e mai în faţă, cu Z.G. Merg foarte apropiaţi, vorbind cu însufleţire.

— In sfârşit putem să facem aceeaşi muncă şi să ne bucurăm de aceeaşi mâncare ca taţii, bărbaţii, fiii şi fraţii noştri, continuă Sung-ling. Gata cu resturile pentru noi. Suntem cu toţii plătiţi în funcţie de munca noastră. Cu cât muncim mai mult, cu atât suntem plătiţi mai bine. Acum pot să-mi cheltuiesc banii după voia mea. Niciun bărbat nu-mi poate spune ce să fac. Fiecare femeie este propriul ei şef şi stăpân. Ăsta e un lucru bun, nu crezi?

— Da, recunoaşte mama. Astea sunt lucruri bune.

Zâmbesc. In sfârşit mama a auzit ceva pe placul ei.

— Comuna populară e chiar un lucru bun, adaugă Sung-ling. Nicio listă nu-i poate acoperi toate avantajele.

— Comuna populară este minunată! aproape că ţipă Kumei.

Când oamenii se uită spre ea - roşeşte -, lasă ochii în pământ acoperindu-şi cu mâna cicatricea.

— Kumei are dreptate, intervine şi Tao. Soarta ne zâmbeşte tuturor.

Cu toate că e o căldură înăbuşitoare, simt un fior care îmi străbate şira spinării. Sunt fericită că m-am întors aici. Ăştia sunt prietenii mei şi locul meu e aici.

După vreo zece minute de mers mai traversăm un pod. In dreapta se întind terasele de orez. La stânga - câmpuri de dovlecei, porumb şi cartofi dulci. In faţă se văd mai multe clădiri construite, în afară de una, din coceni de porumb prinşi laolaltă, formând ziduri şi acoperişuri pentru structurile din bambus.

Liderul de brigadă Lai îşi întinde braţele într-un gest dramatic.

— Comuna Populară Păpădia Numărul Opt! Clădirea aceea găzduieşte grădiniţa. Mai avem şi Grădina Fericirii - un cămin pentru cei în vârstă...

— Făcută tot din coceni? întreabă mama.

Liderul de brigadă o ignoră.

— Am construit o maternitate în alt sat, dar avem şi aici o clinică şi o creşă pentru copiii prea mici ca să meargă la şcoală. Clădirea de-acolo e cantina. Da, e făcută din coceni. Nimic nu se iroseşte.

— Unde o să-mi ţin lecţiile? întreabă Z.G. Avem multă artă de creat pentru preşedintele Mao.

Secretarul de partid Feng Jin se încruntă.

— Credeam că o să vreţi să le ţineţi tot în vechea sală a Dragonului Verde.

— Nu. Se doreşte a fi un proiect pentru întreaga comună. Toată lumea trebuie să creeze artă. Acesta este ordinul.

— Şi cu producţia de oţel cum rămâne? întreabă liderul de brigadă. Avem o normă de îndeplinit...

— Şi mai importat, cum rămâne cu recolta?

Secretarul de partid continuă să aibă o privire îngrijorată.

— Astea sunt ordinele primite, spune Z.G., nu iară compătimire. Trebuie să facem tot ce ne stă în putinţă pentru a îndeplini dorinţele preşedintelui Mao.

— Atunci asta vom face! Ne vei învăţa chiar aici, pe câmp.

Liderul de brigadă Lai ridică pumnul în aer. Gestul îi face pe Sung-ling, Tao, Kumei şi restul celor care ne-au urmat să izbucnească în strigăte puternice: „Comuna populară este minunată! Trăiască preşedintele Mao!“

Le urmez modelul, strigând la rândul meu şi ridicând pumnul în aer. Cum toată lumea se holbează la ei, Z.G. şi mama ni se alătură. Sunt atât de fericită că am adus-o pe mama, pentru că începe în sfârşit să vadă şi să simtă ce văd şi simt eu.

Liderul de brigadă Lai ne trage pe Z.G, pe mine şi pe mama deoparte şi ne conduce spre o clădire din cărămidă. O numeşte „sala de consiliu“, cu toate că nu-i invită pe Feng Jin sau Sung-ling să ne însoţească. Mă uit în urmă şi-i văd pe Kumei, Tao, Feng Jin şi Sung-ling aşezându-se la umbra unui arbore ginkgo. Sala de consiliu este formată din trei încăperi spaţioase - o sufragerie, o bucătărie şi o cămară generoasă - plus alte câteva camere care arată de parcă ar putea servi drept dormitoare sau barăci. Găsim o masă aranjată pentru patru persoane. Mai multe ţărănci ies zorite din bucătărie şi întind un prânz copios, cu opt feluri de mâncare. Mâncarea e perfectă, legumele ţi se topesc în gură, ardeii iuţi sunt minunat de crocanţi, carnea se desprinde uşor de pe oase, iar carnea de porc afumată cu fasole neagră sărată e numai bună, dar eu vreau să mănânc cu Tao şi cu restul prietenilor mei. Chiar dacă masa asta e doar pentru persoane foarte importante, de ce n-au fost invitaţi şi Feng Jin şi Sung- ling?

După prânz, ne întoarcem în lumina soarelui puternic. Clipesc des, încercând să scap de petele negre care-mi întunecă privirea. Cum ne văd, Tao, Kumei şi ceilalţi sar în picioare. Pe drumul de întoarcere spre Dragonul Verde şi spre vilă, Tao şi eu rămânem în urmă. Când ajungem la cotitura spre Pavilionul Milosteniei, Tao o ia într-acolo, cufundându-se în întuneric. Nu ezit niciun moment. O iau după el pe potecă, alergând cât mă ţin picioarele. Ajung la pavilion şi mă arunc în braţele lui. Săruturile noastre sunt dulci, şi în acelaşi timp pline de pasiune. Au trecut atâtea luni. Sentimentele mele pentru el nu s-au domolit câtuşi de puţin, din contră, au devenit mai puternice. îmi dau seama că şi el simte acelaşi lucru.

A doua zi la cinci dimineaţa mă trezesc anunţurile zgomotoase care răsună dintr-un difuzor al vilei, cu muzică militară pe fundal.

— Aduceţi-vă wokurile. Aduceţi-vă tăvile de copt. Aduceţi zăvoarele.

Mă îmbrac repede şi mă duc în camera comună, împărţită de cele patru dormitoare din partea aceasta a vilei. Mama stă la masă. Are ochii închişi şi-şi masează tâmplele.

— Te simţi bine?

Imi amintesc de prima mea dimineaţă aici, în urmă cu un an, când mi-a fost aşa de rău, că nu mai ştiam de mine. Mama îşi deschide ochii înceţoşaţi de durere.

— N-am nimic, spune ea. O să fiu bine. Doar că…

N-are timp să-şi termine vorba, pentru că Z.G. iese din camera lui, cu o expresie supărată.

— Ce se aude?

Mergem cu toţii la bucătărie unde îi găsim pe Kumei, Taming şi Yong scotocind prin dulapuri. Liderul de brigadă Lai a plecat deja. In fiecare zi trebuie să fie în sala de consiliu înainte de ivirea zorilor. Pe masa din mijlocul încăperii, folosită întotdeauna pentru pregătirea mâncării, nu e nici urmă de legumă sau borcane cu murături. In schimb, tot felul de ustensile de gătit şi alte obiecte din metal sunt rânduite frumos, de la mic la mare.

I-o prezint mamei pe Yong, sau cel puţin încerc, căci trebuie să concurez cu vacarmul care răsună din difuzorul atârnat de-o grindă.

Mama observă picioarele bandajate ale lui Yong, iar apoi o priveşte în ochi.

— Simt onorată să vă cunosc, spune ea.

— De mult n-am mai întâlnit o doamnă adevărată din Shanghai, îi răspunde Yong.

— Cunoaşteţi oraşul? întreabă mama.

— Acolo m-am născut, îi spune Yong, trecând la dialectul Wu.

Kumei şi cu mine facem schimb de priviri. Cât timp am stat aici data trecută, Yong nu mi-a vorbit niciodată în dialectul Wu. Mă întreb dacă atunci când nu eram de faţă îi vorbea lui Z.G. pe limba oraşului lor de baştină.

Mama şi Yong se privesc cu înţeles. „Cum de-am ajuns noi aici?“

— Aduceţi-vă satârele, continuă să trâmbiţeze difuzorul. Veniţi cu balamalele şi cu foarfecele.

— Tre’ să ne grăbim, spune Kumei, arătând cu mâna spre obiectele de pe masă. Puteţi să luaţi wokul, dacă vreţi.

— Pentru cuptorul de topit? întreabă mama.

Kumei încuviinţează din cap.

— Dar e un wok? N-ai nevoie de el?

— E ultimul pe care-l mai avem, răspunde Kumei. A trebuit să le dăm pe celelalte pentru cantină.

— Dar în ce veţi mai găti? întreabă mama, consternată.

— Mâncăm la cantină.

— Dar e departe de aici.

Apoi mama arată spre picioarele lui Yong.

— Cum puteţi merge până acolo să mâncaţi?

— Ii lasă pe Kumei şi pe băiat să-mi aducă de mâncare, răspunde Yong.

— Haideţi, ne imploră Kumei. Puneţi mâna pe ceva. Trebuie să plecăm.

Iau un polonic. Ceilalţi aleg cele mai mărunte obiecte posibile: o lingură în stil occidental, o paletă din metal pentru scoaterea bucăţilor din oala încinsă, câteva ace de păr. înarmaţi cu toate astea, mărşăluim spre piaţa din sat. Toată lumea are în mână câte ceva din metal - o unealtă învechită, mânerul din oţel al toporului, câteva cuie şi alte ustensile de bucătărie. Dăm contribuţiile noastre unei femei, care le dă mai departe altcuiva care le aruncă în cuptorul de topit.

— Asta îmi aminteşte de vremea în care adunam folie de staniol, untură şi elastice din cauciuc în timpul războiului, îi spun mamei. Ne distram adunând lucrurile alea, mai ţii minte? Munca noastră ne-a ajutat să câştigăm războiul.

Mama priveşte în gol. E limpede că încă o doare capul, iar părerea ei despre toate astea rămâne un mister. Apoi îşi îndreaptă spatele, face câţiva paşi, se întoarce către femeia care adună metalul şi îi spune:

— In Shanghai am muncit la suflantă pentru furnalul de pe strada mea. Pot să dau o mână de ajutor?

— Toată lumea munceşte, deci toată lumea mănâncă, îi răspunde femeia. Ajutorul dumitale e binevenit, tovarăşă.

Chiar în acel moment, câţiva oameni scot nişte steaguri roşii pe care le flutură pe deasupra capului. Sătenii se adună rând pe rând în urma purtătorilor de drapel. Muzica militară răsună iarăşi din difuzor. Tao mă apucă de marginea bluzei, cu grijă să

nu-mi atingă pielea în public, şi mă trage în rând, alături de Z.G. Apoi, toată lumea, în afară de cei care lucrează la cuptorul de topit, începe să mărşăluiască în urma steagurilor roşii, răspândindu-se în direcţii diferite, asemeni unor şiruri de furnici.

Grupul nostru se îndreaptă spre inima comunei, oprindu-se în faţa sălii de consiliu, unde am luat ieri masa de prânz. Proiectul nostru este simplu, dar ambiţios. Avem o săptămână la dispoziţie ca să realizăm şapte mii de postere. Deşi tipărirea lor este o treabă uşoară şi rapidă, Mao vrea să arate lumii de ce sunt în stare comunele dacă oamenii pun mâna la lucru şi muncesc împreună pentru Marele Salt înainte. Conţinutul posterelor a fost aprobat de către Uniunea Artiştilor. Imaginea va înfăţişa oamenii la muncă într-un lan de porumb. Cuplete identice vor decora marginile de o parte şi de cealaltă. Pe o parte se va putea citi „Cu cât dăinuie mai mult comunele, cu atât vor deveni mai prospere“. Iar pe cealaltă „Cu cât se înalţă soarele mai sus, cu atât va străluci mai tare“. Deşi în comună locuiesc patru mii de oameni, nu toţi participă la proiectul nostru. Cele treisprezece sate din comună au trimis fiecare în jur de treizeci de oameni care să ne ajute. Fiecare persoană din echipa noastră va trebui să producă aproximativ douăzeci de postere în şapte zile. Şi, exceptând câteva persoane pe care le recunosc de vara trecută, multe dintre ajutoarele noastre nu au avut parte de pregătire artistică şi încă şi mai mulţi sunt neştiutori de carte.

Z.G. atârnă posterul-model pe zidul clădirii din cărămidă. Eu împart hârtie, pensule şi vopsea. Sătenii îşi dau silinţa să copieze întocmai imaginea de pe posterul-model, şi de cum termină, eu scriu cupletul. Muncim până la ora unsprezece, când facem pauză ca să luăm micul dejun la cantină, cea mai mare dintre clădirile construite din coceni, care acoperă o porţiune imensă de teren viran. Mâncarea este din belşug şi săţioasă: terci, găluşte umplute cu came şi o supă consistentă. Apoi ne întoarcem afară, la timp pentru cea mai călduroasă parte a zilei. Cu toate acestea, ne dăm silinţa să muncim din greu, cât de repede putem, încurajân- dune reciproc şi glumind între noi. Contribuim cum putem. La ora trei luăm pauza de prânz, aşezaţi pe băncile lungi, sub petele de umbră de sub acoperişul din coceni uscaţi. Apoi ne întoarcem la muncă până

ce muzica militară care răsună din difuzoarele agăţate în copaci ne anunţă că a venit vremea să mergem acasă.

Adun posterele şi i le dau lui Z.G., care le frunzăreşte şi remarcă pe un ton sec:

— O recoltă bogată în asemenea lucrări e totuna cu o recoltă de plante diforme şi buruieni adunate dintr-o grădină în care n-ai să găseşti nici urmă de floare frumoasă sau plantă rară.

Ce i-aş putea răspunde? Are dreptate.

Mă duc până la vilă să o iau pe mama ca să mergem împreună la masa de seară. Imi spune că vrea să rămână cu Yong, aşa că mă întorc în centrul comunei şi mă alătur celorlalţi în cantină. Membrii familiilor sunt încurajaţi să stea separaţi la masă. Copiii mănâncă împreună. Femeile, cu alte femei. Şi băieţilor tineri le place să stea grupaţi. Unii se strâng laolaltă în funcţie de echipele în care muncesc: semănătorii, decorticatorii şi legătorii de orez; plantatorii, culegătorii şi preparatorii de ceai; femeile care se îngrijesc de creşă; măcelarii, crescătorii de animale; croitorii şi cizmarii; şi noi, artiştii. Zarva unei mese comune bogate - bârfa, râsul, pălăvrăgeala - umple aerul. Avem parte din nou de un meniu îmbelşugat: supă din coadă de vacă, came de porc afumată cu legume, muguri de bambus muraţi şi vase imense cu orez aburind pe fiecare masă. La desert avem felii de pepene. După cină, facem pachetele cu mâncare pentru mama şi Yong, după care Tao, Kumei, Z.G. şi cu mine pornim înapoi spre vilă.

— De ce nu dorm părinţii tăi în aceeaşi cameră? mă întreabă Kumei în şoaptă în vreme ce Z.G. merge în faţa noastră. La oraş lucrurile merg altfel?

Tao mă priveşte şi el curios. Mă întreb câţi oameni din comună ştiu deja, după doar o noapte petrecută aici, că mama şi Z.G. dorm separat. De ce nu ne-am gândit la asta înainte să ajungem? Toată lumea trebuie să creadă că mama şi Z.G. sunt căsătoriţi. Trebuie să găsesc un răspuns la întrebarea lui Kumei într-un fel care să o satisfacă nu numai pe ea, ci întreaga comună. Nu pot spune că sunt prea bătrâni, pentru că părinţii lui Tao încă mai fac copii.

— In unele comune, preşedintele Mao le-a cerut soţilor şi soţiilor să doarmă în dormitoare separate, răspund eu cu nonşalanţă. (Nu mint, numai că n-are nimic de-a face cu motivul pentru care mama şi Z.G. nu împart aceeaşi cameră.)

— Sper să n-ajungă şi la noi vreodată regula asta, spune Tao pe un ton atât de posomorât, că pe Kumei o şi apucă chicotelile.

Z.G. ne aşteaptă la poartă. Tao ne face cu mâna, după care o ia la goană pe deal în sus, spre casă. Sunt obosită, dar fericită. Pe măsură ce ne apropiem de bucătărie, le aud pe Yong şi pe mama râzând conspirativ.

— Bărbatul ăla e un neică nimeni, se aude glasul mamei. Lider de brigadă, auzi tu! Ce ridicol! Nu pare în stare să conducă nimic!

Va trebui să-i spun mamei să aibă mai multă grijă. Liderul de brigadă Lai locuieşte în vilă, iar pereţii sunt subţiri.

— E mai bun decât Feng Jin şi nevastă-sa, pufneşte Yong dispreţuitor. Ăia doi au condus satul de când cu Eliberarea. Pe vremuri, ea a fost una dintre servitoarele bărbatului meu. El era un ţăran care obişnuia să vină la cerşit la uşa noastră.

— Şi fără carte, presupun.

— A, sigur, şi la conducere.

— O, şi acel Tao! o aud pe mama zicând, şi remarc dispreţul din tonul ei zeflemitor. Hsinyan, spune ea în silă tocmai pe când Z.G. şi cu mine intrăm în bucătărie.

Yong îşi înăbuşe râsul, iar Kumei îmi aruncă o privire piezişă. Z.G. aşază pe masă vasele cu mâncare. Se lasă o tăcere stânjenitoare şi îmi simt obrajii roşii ca focul. Traducerea literală pentru hsin yan este „ochiul inimii“, dar înseamnă „minte“ sau „intenţie“. Poate avea o interpretare pozitivă - bun la inimă - sau una negativă, însemnând că cineva a făcut ceva rău sau că este o persoană înşelătoare. O cunosc pe mama, aşa că ştiu ce interpretare foloseşte. Şi nu sunt singura.

— V-am adus cina, spun eu, arborând un zâmbet forţat. Sper să vă placă.

Apoi, îi salut pe toţi cei din bucătărie şi ies pe coridor. Trag în piept aerul umed şi-l eliberez încet.

Următoarele trei zile urmează acelaşi tipar: mă scol înainte de ivirea zorilor în zgomotul anunţurilor acompaniate de muzică militară, duc câte un mărunţiş la cuptorul de topit, îl urmez pe liderul nostru cu steagul roşu, pictez toată ziua, mănânc la cantină şi, pe furiş, petrec cu Tao clipe din ce în ce mai pasionale. în cursul celei de-a patra zi, îi simt privirea

aţintită asupra mea. In seara aceea, după cină, Tao mă ajută să împachetez vasele cu mâncare pentru mama şi Yong. I le dă lui Kumei, care o ia înainte spre casă împreună cu Ta-ming şi Z.G. îi urmăm o vreme, după care părăsim poteca şi urcăm dealul spre locul nostru secret. Ne sărutăm. Facem şi alte lucruri. Ne mai sărutăm o vreme, iar apoi ne întoarcem privirea spre priveliştea oferită de pavilion. Cât vedem cu ochii, peisajul scânteiază de strălucirea cuptoarelor de topit; o galaxie de stele roşii.

Ştiu ce urmează să se întâmple şi sunt pregătită pentru asta. Tocmai am împlinit douăzeci de ani. Mă cunosc şi ştiu ce vreau. Dar, cel puţin pentru moment, sunt doar eu cea care îşi doreşte să mergem până la capăt.

— Tovarăşă Joy, îmi spune Tao, te-am întrebat ceva vara trecută şi acum te întreb din nou. Mergi cu mine la secretarul de partid Feng şi la nevasta lui ca să le cerem permisiunea să ne căsătorim?

De data asta nu mai ezit.

— Da!

E un „da“ pentru tot tacâmul - pentru Noua Chină, pentru comună, pentru Dragonul Verde, Tao, şi pentru chestia aia dintre soţ şi soţie, aşa cum a numit-o mereu mama cu atâta delicateţe -, iară să trebuiască să-mi fac griji că voi intra în bucluc.

Tao mă duce direct la casa familiei Feng.

— Era şi timpul! exclamă Sung-ling.

Ea şi bărbatul ei sunt încântaţi. îndeplinim toate condiţiile, aşa că se apucă de îndată să completeze formularele de care avem nevoie, pe care le vor depune la biroul de sector.

— Vreţi să vă declar căsătoriţi chiar acum? întreabă Feng Jin.

Am vrea amândoi din toată inima, dar Tao ţine să-şi anunţe familia, iar eu trebuie să le dau vestea mamei şi lui Z.G.

Ne întoarcem la vilă ţinându-ne de mână. De-acum încolo nu trebuie să ne facem griji că ne vede cineva, deşi sunt descurajate gesturile de afecţiune în public, chiar şi în cazul cuplurilor căsătorite. La poartă, Tao îmi urează noapte bună.

Străbat mulţimea de curţi, croindu-mi drum spre clădirea în care locuiesc cu mama şi Z.G. Nu s-au culcat încă şi sunt amândoi în camera comună. Lumina lămpii de ulei pâlpâie, aruncând

umbre care dansează pe pereţi. Pe chipul lui Z.G. recunosc aceeaşi expresie pe care a avut-o şi vara trecută, când m-a făcut să recunosc escapadele mele cu Tao. Mama îşi ţine mâinile împreunate strâns în poală şi spatele drept, încearcând să-şi ascundă emoţiile, aşa cum face întotdeauna.

— Unde ai fost? mă întreabă ea pe ton paşnic.

Imi dau seama cât e de supărată după calmul din vocea ei.

— Am fost cu Tao. M-a cerut de nevastă şi am spus „da“.

Mama dă din cap aproape imperceptibil.

— Da, m-am gândit eu c-o să se-ntâmple şi asta.

— Nici nu se pune problema, îi spune Z.G. mamei. Nu trebuie să-i permiţi.

Ea nici nu-l bagă în seamă.

— Bineînţeles, tot ce mi-am dorit vreodată este ca tu să fii fericită, îi dă ea înainte cu aceeaşi voce netulburată. înţelegi, Joy, nu-i aşa?

— Da, răspund, nesigură.

— Poţi să-ţi pun câteva întrebări?

Ştiu ce are de gând să facă. Vrea să mă atragă în punctul în care voi vedea şi singură că am făcut o greşeală. Dar n-am făcut nicio greşeală. Sunt fericită şi asta e ceea ce trebuie să fac. Nimic din ce mi-ar putea spune sau m-ar putea întreba nu mă va face să mă răzgândesc.

— Nu crezi să meriţi mai mult decât satul ăsta? Nu-ţi dai seama că meriţi pe cineva mai bun decât băiatul ăsta? Tu ai făcut o facultate, în timp ce el e analfabet. Nu trebuie să te mulţumeşti cu „un neică nimeni“. Ai făcut deja destule greşeli în viaţă. Nu mai face încă una.

— Nici tata nu ştia carte, spun eu, atingând un subiect la care ştiu că am şanse să o înfrunt.

Mama bate în retragere. Am rănit-o, dar ştie exact ce trebuie la rândul ei să spună ca să mă rănească.

— Intr-adevăr, tatăl tău era analfabet. A fost un om din popor. Iţi aduci aminte cum îl luai peste picior, cum râdeai de mâncarea lui unsuroasă, de engleza lui stricată şi de cât era de înapoiat? Iţi aminteşti cum îl tachinai pentru că nu ştia numele preşedinţilor americani? Ai impresia că Tao cunoaşte numele împăraţilor?

Mă îndoiesc, dar nu-mi fac griji în privinţa asta, şi oricum îmi vine în minte alt argument.

— Bunicul Louie a vrut întotdeauna să mă întorc în China. Voia să ne întoarcem cu toţii. Tu ai hotărât să merg la şcoala chineză să învăţ tradiţiile, regulile şi limba noastră. Ai vrut să fiu o chinezoaică adevărată, pentru că şi tu tânjeai după locurile astea. De câte ori mi-ai spus că viaţa era mai bună în China?

— In Shanghai...

— Da, în Shanghai. Ei bine, am fost acolo. Prefer satul Dragonul Verde.

— Vrei să spui Comuna Populară Păpădia Numărul Opt, mă corectează ea, dar în ce scop? Pielea ta a fost dintotdeauna albă ca laptele de orez, continuă ea. Vrei să dai cu piciorul la tot norocul pe care-l ai?

Vorbeşte în numele lui May când mă întreabă asta? Nu ştiu, dar îi răspund:

— Am mai fost aici, şi pielea mea a fost în regulă.

— Eşti încă tânără şi ai stat aici doar câteva săptămâni. Gândeşte-te ce-o să-ţi facă un an, o viaţă întreagă petrecută în locul ăsta. Un pic de aur n-o să-ţi cumpere un pic de timp.

— Nu-mi pasă de lucrurile astea. Eu nu sunt mătuşica May.

— Dar eşti la fel de încăpăţânată ca ea, îmi răspunde mama. Dacă rămâi aici, ai să trăieşti de pe o zi pe alta.

— Intotdeauna ai avut prejudecăţi faţă de oamenii din popor şi cei de la ţară.

Mama nu neagă acuzaţia.

— Şi cum rămâne cu cupoanele speciale pe care le primeşti de la Comisia pentru chinezii de peste hotare? Şi de tratamentul special de care te-ai bucurat ca fiică a lui Z.G.?

— N-am nevoie de tratament special, îi spun eu. Vreau să fiu o chinezoaică adevărată, nu una de peste hotare. Şi nu-mi trebuie nici cupoane speciale. O să am destulă mâncare cât să-mi ajungă o viaţă. O creştem aici.

— Tao vrea să părăsească satul, ăsta e singurul motiv pentru care vrea să se însoare cu tine, intervine dintr-odată Z.G. O arăta el ca un ţopârlan, dar e ambiţios. Vrea să ajungă în Shanghai, în Beijing. Dar asta n-o să meargă.

— Ştiu. Chiar tu mi-ai spus că nu poate părăsi satul, şi nici eu, dacă mă mărit cu el. Ceea ce nu înţelegeţi voi este că eu vreau să stau aici. Il iubesc pe Tao.

Mama se apleacă spre mine. Un zâmbet uşor, cu subînţeles,

şi bine, o s-o spun, chiar maliţios, îi înfloreşte pe faţă.

— Ia spune, motivul adevărat nu e cumva că ai rămas însărcinată? mă întreabă ea.

Pearl

Purtată de o lectică înflorată

N-ar fi trebuit să spun asta. Mi-am zis în sinea mea c-o să-mi schimb comportamentul în călătoria asta. Mi-am spus că venirea noastră aici este ocazia pe care o aşteptam ca să-mi pot recupera fiica şi să petrec timp cu Z.G. Mi-am propus în sinea mea să fiu agreabilă, să evit discuţiile aprinse, să-i arăt lui Joy că pot să văd şi punctul ei de vedere şi că, indiferent de ceea ce caută, sunt dispusă să-i dau o şansă. Ştiu toate lucrurile pe care trebuia sau nu trebuia să le fac, dar vorbele astea mi-au scăpat pur şi simplu, pentru că ceea ce vrea Joy este inacceptabil. M-am străduit din greu în ultimele câteva zile, în ultimele luni mai bine zis, să fiu prudentă şi cu băgare de seamă când vorbesc cu fata mea, ca să nu-i rănesc sentimentele şi să o îndepărtez. Şi acum am încercat să o ghidez cu întrebările mele, să o ajut să-şi vadă greşeala. N- ar fi trebuit nici măcar să-i dau de bănuit ce cred sau simt cu adevărat. Ca toate mamele, simţeam nevoia să-mi ascund tristeţea, furia şi durerea, dar bănuielile mele - pesemne a rămas însărcinată (exact ca maică-sa) - pur şi simplu mi-au scăpat.

— Bineînţeles că nu sunt însărcinată, îmi spune Joy, cu ochii scăpărând. Cum aş putea să fiu însărcinată? Am venit aici de-o săptămână.

— O femeie ştie…

— Dar n-am făcut nimic de genul ăla!

„E şi asta ceva“, mă gândesc eu, dar n-o spun.

— Dar să te măriţi, Joy? o întreb eu în schimb. De ce?

— Pentru că ne iubim.

Şi îl iubeşte. O văd în ochii ei. De fapt, am ştiut-o din prima clipă, de când a rostit numele lui Tao în Shanghai, dar asta nu înseamnă că măritişul e o idee bună. Viaţa mea a fost plină de alegeri proaste, şi am trăit cu consecinţele lor mult prea mult timp. Nu mai suport încă o lovitură, şi mă macină ruşinea că am dat greş ca mamă. Trag aer în piept, sperând că un înger va poposi pe umărul meu şi mă va preschimba în mama care ar trebui să fiu. Z.G. nu-mi e de niciun ajutor, asta-i clar. Presupun că era de aşteptat. Recunosc, a fost plăcut să-l ştiu dormind în camera alăturată. Mi-am găsit alinare ascultând greutatea paşilor lui, fluieratul lui atunci când se crede singur, oftatul lui profund, zgomotul făcut de hainele lui când se dezbracă, râgâielile şi alte zgomote bărbăteşti, dar ştiu că un Iepure nu se face niciodată luntre şi punte pentru tine, nu te apară şi nu se luptă pentru tine. Şi unde mai pui că Z.G. chiar n-are nici cea mai mică idee ce înseamnă să fii părinte. Ce i-ar spune Sam lui Joy?

Imi dreg glasul.

— Tatăl tău credea în perechea perfectă, încep eu. Şi mama mea credea în asta. Şi Yen-yen şi Bunicu’ Louie. Tatăl tău şi cu mine am fost foarte fericiţi, chiar dacă un Bou şi un Dragon nu sunt perechea ideală. Şi totuşi, un Dragon şi un Bou au mare respect unul pentru celălalt. Muncesc cot la cot în scopuri comune. Chiar şi eu, ca un Dragon ce sunt, nu m-aş putea plânge niciodată de valoarea unui Bou. Tu eşti un Tigru. N-ai pomenit niciodată zodia lui Tao.

— E Câine, îmi spune Joy.

— Bineînţeles, îi răspund eu. Câinele este zodia cea mai plăcută.

Joy zâmbeşte auzind asta, dar n-ar trebui să fie atât de sigură de sentimentele mele; încă n-am terminat.

Un Câine poate să facă pe mulţumitul, dar e pesimist din fire. Nu-i pasă de bani...

— Şi nici mine! sare Joy.

— Un Câine poate fi violent...

— Tao nu...

— E genul de Câine în care te poţi încrede şi pe care-l poţi

iubi sau o să te muşte? E un Câine leneş, căruia îi place să stea tolănit lângă foc şi să piardă vremea de pomană?

— Vorbeşti doar despre trăsăturile negative, spune Joy. Spui treburile astea pentru că eşti Dragon. Un Câine n-o să se plece niciodată în faţa trufiei tale.

— Mătuşica ta May ar spune că Tigrii şi Câinii acţionează întotdeauna sub impulsul momentului...

— Mătuşica May e Oaie, mi-o taie Joy. Tao ar fi prea practic ca să tolereze ideile ei egoiste.

Pare disperată şi caută un sprijin din partea lui Z.G., încercând să-l atragă de partea ei.

— Spune-i că Tigrul şi Câinele fac una dintre cele mai bune perechi. Credem în legăturile puternice cu cei din jur. Asta înseamnă că împărtăşim amândoi dragostea pentru popor şi pentru ceea ce se întâmplă aici, în comună.

— Da, sunteţi amândoi mânaţi de idealism, încuviinţează Z.G. Astea sunt caracteristicile zodiilor voastre.

Doamne, cât de slabi şi sentimentali pot fi bărbaţii, taţii.

— Foarte bine, dar asta nu e o idee bună, îi spun eu. O ştii şi tu. Tocmai ai zis că nici nu se pune problema.

— Ştiu, dar gândeşte-te câtă suferinţă ar fi fost evitată dacă May şi cu mine ne-am fi urmat glasul inimii, spune el.

Oare voi trăi mereu cu trădarea aceasta în suflet? Va înţelege el vreodată că lucrurile ar fi stat cu totul altfel dacă ar fi urmat glasul inimii mele?

— Dar May şi cu tine vă iubeaţi. (Cât mă doare să spun asta, chiar şi după atâţia ani.) Joy nu se poate să-l iubească pe Tao. Oamenii confundă adesea simpatia cu dragostea. Sunt prinşi în capcana căsniciei şi vieţii nefericite. De unde ştim că Tao nu e un Câine orb care a dat întâmplător peste o masă bună?

— Asta ai simţit şi despre soţul tău? mă întreabă Z.G. In orice caz, continuă el înainte să am ocazia să-i răspund, ce simte Joy pentru Tao nu e simpatie. Nu-i aşa? întreabă el întorcându-se spre ea.

— Il iubesc, spune Joy, şi tot nu mă pot abţine să-mi amintesc de May la vârsta aia - încăpăţânată, prostuţă şi romantică.

Z.G. mi se adresează din nou:

— Femeia e ca un lujer. Nu poate trăi fără suportul unui trunchi de copac. Nu de asta ai avut parte şi tu în căsnicia ta?

— Tao nu e un copac, sar eu, dar vorbele lui Z.G. mă lovesc

din greu. Am crezut că Sam e puternic. Am crezut că ne va susţine pe mine, pe Joy, pe noi toţi pentru totdeauna.

— In plus, continuă Z.G., Joy îl admiră pe Tao ca artist.

Asta mă uimeşte.

— Ai spus că nu prea se pricepe.

— Asta nu înseamnă că nu e artist, îmi răspunde Z.G., ridicând din umeri.

Ce remarcă egoistă, şi-atât de tipică pentru Z.G., dar vorbele lui despre căsnicie de mai devreme încă mă dor. Cine sunt eu să cunosc căile inimii? Sam era un biet ricşar când ne-am cunoscut, şi l-am iubit din tot sufletul.

Imi dau seama că n-am cum să câştig disputa asta, dar încerc să întârzii lucrurile sugerând să ţinem o nuntă cum se cuvine în Shanghai.

— Am să angajez o lectică înflorată care să te poarte până la ceremonie. Pun la punct un banchet cu cele mai bune feluri de mâncare. O să ai nunta de care eu n-am avut parte.

— Mamă, nu vreau genul ăla de nuntă. Asta-i Noua Chină. Completezi câteva formulare şi eşti măritată. Asta-i tot.

— N-o să mai poţi pleca de aici, îi reamintesc eu. N-o să mai fie cale de ieşire, îi spun, repetându-i cel mai important motiv, cred eu, împotriva acestei uniuni.

— Nu vreau să mă întorc în Shanghai, insistă Joy.

— Draga mea, nu eşti din Shanghai, dar locul tău nu e nici în Dragonul Verde. Te-ai născut în Los Angeles. Acolo e casa ta.

Remarca mea este întâmpinată de oftaturi din partea amândurora. S-ar părea că mamele mireselor habar n-au de nimic.

Când eram copilă, am visat la nunta mea, la rochie, voal, banchet, daruri, şi nimic din toate acestea nu a ieşit cum mi-am imaginat. Ca mamă, am visat la nunta fiicei mele: o ceremonie ţinută în biserica metodistă din Cartierul Chinezesc, la care să participe toţi prietenii noştri, rochia lui Joy, rochia mea, florile, recepţia de la restaurantul Soochow, dar nici nunta aceasta nu este ce speram. Joy avea dreptate când a spus că nu se ţin niciun fel de ceremonii sau festivităţi, dar fiind străină şi având ceva bani de cheltuială, îmi permit să mă abat de la reguli. Liderul de brigadă Lai primeşte mită cu cea mai mare încântare - o parte dintre chinezii de peste hotare în valoare de mai puţin

de douăzeci de dolari. Ii voi oferi fiicei mele o nuntă care să aducă omagiu trecutului, respectând în acelaşi timp regulile Noii Chine.

Ceremonia are loc două zile mai târziu, la lăsarea serii, pe un deal de unde se pot vedea câmpurile înverzite din Dragonul Verde. Aroma tufelor de ceai de pe terasele din apropiere se simte în adierea vântului. Mireasa este îmbrăcată în roşu, după tradiţie, într-o ţinută găsită de Yong într-o ladă de zestre din vilă. Poartă la gât săculeţul pe care i l-a dat May, iar eu îl port pe-al meu - simboluri ale legăturii care o leagă pe Joy de mine şi de sora mea şi pe noi trei de mama. Părul lui Joy, care i-a crescut mai bine de zece centimetri în ultimul an, îi atârnă în două cosiţe pe umeri. Bucăţi de lână roşie i-au fost împletite în cosiţe şi legate în funde generoase. Obrajii îi strălucesc de fericire şi căldură. Unghiile i-au fost colorate într-o nuanţă roşcată cu zeamă de Bucuria casei. Mirele este mai gătit ca niciodată. Poartă o tunică albastră, pantaloni largi albaştri şi sandale. Are părul pieptănat şi arată îngrijit.

Liderul de brigadă Lai rosteşte câteva cuvinte:

— Comunismul este un paradis. Comuna populară ne va purta în paradis. Tao şi Joy, tovarăşi înainte de toate şi pentru totdeauna, vor ajuta ţara să se înalţe pe cele mai înalte culmi. Dacă Tao porneşte pe mare, atunci Joy va vâsli în aceeaşi barcă. Dacă Joy urcă pe munte, atunci Tao îi va călca pe urme.

Z.G. mă ia de mână. Atingerea lui, bunătatea lui din clipa asta mă fac să vreau să plâng. Până acum, crezusem că fata mea făcuse cea mai mare greşeală posibilă venind în China, dar asta e nimica toată în comparaţie cu căsătoria asta. Mamele suferă; copiii fac ce vor. Mă uit la familia lui Tao. Nici ei nu par să sară în sus de fericire. Mama lui trebuie să fie cam de aceeaşi vârstă cu mine, deşi arată mai degrabă de vreo şaizeci de ani sau chiar mai bătrână. Aşa se întâmplă când ai nouă copii, cine ştie câte sarcini pierdute, şi eşti săracă lipită pământului. Tatăl e o versiune mai bătrână a fiului său: slab, viguros, dar la fel de secătuit şi de zbârcit ca socrul meu înainte să-l răpună cancerul. Liderul de brigadă Lai ajunge la sfârşitul ceremoniei. Tao se întoarce cu faţa spre nuntaşi şi anunţă:

— Tovarăşi, sunt fericit.

— Şi eu sunt fericită, i se alătură Joy.

— In vremuri de restrişte, vom împărţi aceeaşi bucată de nap murat, promite Tao.

— Vom bea din aceeaşi cană, adaugă Joy. Voi munci cot la cot cu soţul meu în comună. Voi munci cu voi toţi.

Fac câteva poze cu mirii în timp ce prietenii mai tineri ai lui Tao aprind pocnitori înşirate pe sfoară. Apoi pornim spre cantină. Petrecerile mari de nuntă nu sunt permise în Noua Chină - chiar şi ceremonia a fost mai mult decât este considerat acceptabil -, dar dacă mă uit bine, descopăr în meniul nostru ingrediente cu semnificaţii neprevăzute. Ni se serveşte pui, care simbolizează o căsnicie reuşită şi armonie în familie, dar nu primim picioare de pui sau homar, care, de obicei, sunt servite împreună şi reprezintă dragonul şi pasărea fenix. în locul tortului de nuntă cu multe etaje în stil occidental la care am visat întotdeauna pentru nunta lui Joy, ni se aduce un platou cu felii de polemo pentru belşug, prosperitate şi mulţi copii. După masă - şi nu putem să dansăm sau să mai zăbovim pentru că mai trebuie să mănânce şi alţi membri ai comunei - pornim spre noul cămin al lui Joy. O nouă rundă de pocnitori pârâie şi explodează. In vremurile vechi, pocnitorile ţineau la distanţă spiritele, fantomele şi demonii. In Noua Chină, în care n-ar trebui să avem credinţe suprestiţioase, simbolizează norocul. Noua casă a lui Joy, care, odată cu sosirea ei, va adăposti doisprezece oameni, este o coşmelie grosolană, cu două camere, făcută din pământ şi paie. Este orientată spre nord. Toată lumea, în afară de fata mea, se pare că ştie că numai ultimii amărâţi îşi construiesc casele în locuri în care nu pot fi încălzite de căldura soarelui pe timp de iarnă. Grămezi de aşternuturi zac unele peste altele la stânga uşii. Părinţii lui Tao şi toţi fraţii şi surorile alea ale lui probabil că au de gând să doarmă afară sau în camera principală în noaptea asta.

Lumea sărbătoreşte în jurul meu, ţinând toasturi cu vin de orez, dar eu de-abia mai pot să respir, pentru că, intrând în casă, am fost aruncată înapoi în timp, într-o coşmelie de la marginea Shanghaiului, pe drum spre Marele Canal. Sora mea se ascunde în camera alăturată, iar mama mea şi cu mine suntem violate şi bătute repetat de soldaţi japonezi. Incep să tremur şi să-mi pierd răsuflarea. Simt că mi se face rău de la mirosul pocnitorilor şi al tuturor surorilor şi frăţiorilor ăstora murdari şi jerpeliţi.

Ies afară să iau puţin aer curat. Imi simt pieptul greu şi am impresia că mi se rupe sufletul. Incă din copilărie, cu mult înainte de viol şi de moartea mamei, am urât viaţa la ţară. Când tata ne trimitea pe May şi pe mine în tabără la Kuling pe timp de vară, mi se părea sinistru felul în care potecile şi drumurile de pământ se târau şi se unduiau ca nişte şerpi. N-am înţeles niciodată nici farmecul noroiului, mizeriei şi sărăciei. Acum, mediul rural îmi dă o nouă lovitură crudă.

Joy iese din casă în căutarea mea. Are obrajii roşii de bucurie şi mândrie. Cuvintele ei ies ca nişte bule de săpun.

— Mamă, nu vrei să fii în casă cu toată lumea?

Fata mea şi cu mine suntem cu adevărat ca yin şi yang, una întunecată, tristă şi închisă în ea, cealaltă senină, fericită şi deschisă spre noua ei viaţă. Dar indiferent de cât de descurajată sunt de ceea ce s-a întâmplat, încă o iubesc din toată inima.

— Sigur că vreau să iau parte la sărbătoare, îi spun eu. Voiam doar să-mi dau un răgaz să admir noaptea asta frumoasă. Uită-te la ea, Joy. Cerul, luna, licuricii. Să n-o uiţi niciodată.

Joy mă ia în braţe. O ţin strâns, încercând să-i memorez căldura corpului, bătăile inimii, apăsarea sânilor ei tineri pe pieptul meu.

— Ştiu că n-am fost întotdeauna mama pe care ţi-ai dorit-o...

— Nu spune asta...

— Şi ştiu că n-am abordat prea bine toată treaba asta, dar sper că ştii că tot ce mi-am dorit întotdeauna a fost să fii fericită.

— O, mamă...

Mă strânge din nou în braţe.

Ar trebui să-i spun lui Joy la ce să se aştepte în noaptea nunţii, dar nu am timp decât să-i şoptesc:

— Intotdeauna să arăţi bunătate celor pe care-i placi mai puţin. Dacă o tratezi cu bunătate pe soacra ta, care, ca toate femeile, a fost crescută să-şi desconsidere nora, atunci vei crea o obligaţie pe care nu va reuşi niciodată să o răsplătească.

Joy se dă înapoi şi mă priveşte surprinsă. O trag din nou aproape.

— Să nu uiţi nici ce-ai învăţat la biserică. Indiferent de ceea ce simţi sau cât de disperată ajungi, să adopţi întotdeauna o

atitudine morală. Dacă faci lucrul ăsta, atunci Dumnezeu te va ocroti.

Oamenii ies din casă unul câte unul, căutând mireasa şi luând-o cu ei. Ii urmez, hotărâtă să mă port cum se cuvine, ca mamă a miresei, indiferent de ceea ce simt în adâncul sufletului sau de amintirile pe care le răscoleşte în mine coliba asta. Jie Jie, sora lui Tao de doar paisprezece ani, atârnă cuplete roşii pe cadrul uşii de la încăperea aleasă, pentru noaptea asta, drept dormitor nupţial. Pe una dintre ele scrie: CÂNTECELE RĂSUNĂ ÎN VĂZDUH. Pe cealaltă: FERICIREA DOMNEŞTE ÎN ÎNCĂPERE. Oamenii încep să ofere darurile de nuntă. Unii au adus azalee roşii culese de pe dealurile din jur. Alţii, pachete de ceai crescut pe povârnişurile din Dragonul Verde, un borcan cu murături, o pânză brodată.

Liderul de brigadă Lai prezintă un dar din partea Comunei Populare Păpădia Numărul Opt: treizeci de metri de pânză de bumbac din care Joy să facă aşternuturi.

— Când ai să naşti, mai primeşti cinci metri, anunţă el.

Yong îi oferă miresei un ceas cu alarmă înfăţişând un cocoş auriu. Cu toată gălăgia difuzorului ăluia şi cu mulţimea de copii mici din casă, Tao şi Joy nu vor avea nevoie de ceas cu alarmă, dar cadoul este pe cât de generos, pe atât de misterios. Cum o fi făcut Yong rost de el? Să-l fi păstrat din vremurile mai bune, când mai trăia soţul ei?

Vine vremea să intrăm în dormitorul nupţial. Camera a fost decorată cu hârtie roşie tăiată în diverse modele: un crap pentru armonie şi fericire conjugală, orhidee pentru urmaşi numeroşi şi piersici pentru căsnicie şi jmortalitate. In contrast, un cuplet pe care scrie CÂND BĂRBAŢII ŞI FEMEILE SUNT EGALI, MUNCA MERGE BINE. CĂSNICIILE LIBER ALESE SUNT CĂSNICII FERCITE a fost lipit peste singura fereastră cu grilaj. O altă bucată mare de hârtie roşie acoperă platforma care serveşte drept pat. în vremurile vechi, pe hârtie ar fi fost pictate caracterele pentru fericire dublă. Z.G. a scris în schimb cu caligrafia lui elegantă ceva în ton cu timpurile: RAŢA MANDARIN ŞI PERECHEA EI ÎNOATĂ ÎN OCEANUL REVOLUŢIONAR. CUPLURILE CĂSĂTORITE SUNT TOVARĂŞI. Două lumânări roşii pâlpâie, aruncând umbre care dansează pe pereţi. Doi tineri ţin cuvântări, făcând obişnuitele comentarii cu subînţeles despre îndemânarea lui Tao în dormitor şi despre

pudoarea miresei. Nimeni nu ne cere mie sau lui Z.G. să vorbim, dar Kumei se adresează mulţimii cu voioşia ei obişnuită.

— De ce ne plac atât de tare nunţile? Mergem la nunţi ca să ne bucurăm de fericirea altora şi să sperăm să fim la rândul nostru şi mai fericiţi.

După care înaintează şi Yong, cu un mers nesigur, poticnit.

— Dumnezeirea a creat lumea, dar a uitat să facă fericirea. Asta e adevărat mai ales pentru femei. Când m-am măritat, tata a angajat bocitoare. Voia să plângă atâtea bocitoare, încât Yangtze să iasă din matcă. Timp de şapte zile, supa a fost singura mea hrană, ca să fiu slabă şi supusă. Un văl îmi acoperea faţa. Când bărbatul meu l-a ridicat, am văzut o căutătură aspră, menită să mă facă să înţeleg că trebuia să fiu ascultătoare. Abia după venirea preşedintelui Mao la putere am găsit fericirea. Le urez multă bucurie lui Tao şi Joy.

Invitaţii mai fac unele glume deocheate, remarce grosolane şi izbucnesc în hohote zgomotoase de râs. Se mai bea un rând de vin de orez. După care vine timpul să se retragă.

Toată lumea, în afară de Tao şi Joy, părăseşte încăperea. Se închide uşa. Băieţii tineri ies afară. Bat din palme, chiuie şi zdrăngănesc ce le trece prin mână ca să facă zgomot, toate astea în încercarea de a strica concentrarea prietenului lor, prelungind astfel durata chestiei ăleia dintre soţ şi soţie.

Femeile tinere, în frunte cu Kumei şi Jie Jie, rămân lipite de uşa dormitorului nupţial ca să tragă cu urechea. Se apucă să chicotească. Aud ceva aşa de repede?

A doua zi se încheie misiunea lui Z.G. Astăzi pornim spre sud, către altă comună. Ne facem bagajele. învelesc într-o eşarfă aparatul meu foto şi cele câteva role de film pe care le-am adus cu mine. Urc dealul spre noul cămin al lui Joy. E devreme, iar rogojinele din bambus şi aştemuturile pentru majoritatea membrilor familiei încă sunt întinse pe podeaua din prima cameră. Copii se învârt goi-puşcă prin încăpere. Arată şi mai înfiorător fără haine.

Uşa de la încăperea alăturată e tot închisă. Incerc să-mi scot din minte imaginea lui Joy acolo cu Tao şi gândul la ce-au făcut noaptea trecută. Joy iese din cameră. Are o expresie pe chip pe

care n-o înţeleg. Să fie îndoială? Confuzie? Dezgust? Mă întreb dacă socrul lui Joy o să se uite pe cearceafuri după pete de sânge aşa cum a făcut socrul meu cu atâta vreme în urmă. Cel puţin asta nu se întâmplă. Fie tradiţia a dispărut în Noua Chină, fie familia nu are nici măcar un cearceaf.

Mă întreb dacă în noaptea asta Joy şi Tao vor dormi în prima cameră cu ceilalţi copii. Pe viitor, când Joy şi Tao vor dori să facă treaba aia dintre soţ şi soţie, se vor furişa oare afară din casă şi vor căuta un loc pe câmp?

Mă uit în ochii lui Joy. Strălucirea care scânteia în privirea ei noaptea trecută a dispărut. Mi-aduc aminte de sentimentul de dezamăgire care m-a cuprins după noaptea nunţii mele - asta era marea chestie? dar împrejurările în care mă găsisem eu erau cu totul altele. Joy a insistat că e îndrăgostită. Atunci, poate că treaba dintre soţ şi soţie nu e problema. Poate că s-a trezit în dimineaţa asta într-un sătuc din mijlocul pustietăţii, în camera din fund a unei coşmelii care adăposteşte doisprezece oameni, şi şi-a dat în sfârşit seama ce a făcut.

Vreau s-o întreb dacă s-a întâmplat ceva, dar simt că nu pot. în schimb, îi spun cu blândeţe în engleză:

— Pentru ultima dată, te rog să vii acasă cu mine. Nu e prea târziu...

Fata mea, tremurândă şi nesigură, se uită afară pe uşa deschisă. O urmă de sudoare îi străluceşte pe buza de sus. Stă neclintită.

— Ieşi cu mine de-aici, continui eu să-i spun în engleză, o limbă care-mi pare atât de deschisă şi de liberatoare în locul ăsta claustrofobic. Te rog.

Când dă din cap în semn că nu, îi ofer cadourile mele de nuntă: aparatul foto, filmele şi eşarfa.

— Să faci nişte fotografii, îi spun eu. Trimite-mi filmul, şi-l developez eu. O să-i trimit câteva poze lui May. Sigur vrea să te vadă aici.

Joy mă conduce pe deal în jos până la vilă. Z.G. şi cu mine ne luăm bagajele în mână. Apoi urcă împreună cu noi dealul care duce la ieşirea din sat. Deasupra capului nostru, norii ca nişte solzi de peşte alunecă pe cer. Greierii cântă. Ne luăm la revedere la panoul de bun venit. Fata mea nu plânge, şi nici eu, dar, privind-o, nu mai văd mireasa nespus de puternică de noaptea trecută, ci o fatucă nesigură. Z.G. şi cu mine am ajuns

deja la jumătatea drumului până la popas când mă uit înapoi. Mă aştept să o văd pe fiica mea stând în continuare acolo, dar ea şi-a început deja ziua, pornind spre soţul ei şi noua ei viaţă. Z.G. îşi continuă drumul pe cărăruie. E încărcat cu valiza lui şi diversele desage. Materialele de pictură şi toate posterele făcute în comună au fost trimise înaintea noastră dis-de-dimineaţă cu o caravană de roabe. Aş vrea să pot spune că mă simt sfâşiată între decizia de a rămâne alături de fata mea şi a pleca împreună cu Z.G. pentru următoarele săptămâni, dar asta e partea uşoară.

— Z.G., îl strig eu.

Se opreşte şi întoarce capul. Imi las bagajul în praf şi mă grăbesc spre el.

— Rămân aici, îi spun, iar el scapă de povara bagajelor, pregătindu-se pentru o dispută. Nu pot s-o las pe Joy, mă grăbesc eu să continui. Am ajuns până aici, şi o iubesc prea mult.

Mă scrutează cu o privire pătrunzătoare. In ultimele luni mi-am dat seama că, deşi nu este nici pe departe un tată ideal şi nu dă cele mai bune sfaturi, simte o legătură anume cu Joy.

— Aş vrea să pot sta aici cu tine, spune el în cele din urmă, dar situaţia mea e prea instabilă.

— Nu trebuie să-mi explici. Azi câine, mâine pisică, recit eu, citând-o pe una dintre servitoarele lui de când am ajuns prima oară în Shanghai.

Succesul pe care l-a avut cu posterul lui pentru Anul Nou şi cu recentele portrete ale lui Mao l-au ajutat să iasă din situaţia politică dificilă în care se găsea, dar lucrurile se pot schimba din clipă în clipă.

— Mă întorc în trei luni să te iau la târgul comercial din Canton. M-am folosit de guan-hsi-ul meu ca să obţin permisiunea să vă iau cu mine pe tine şi pe Joy. Joy probabil că n-o să vrea să vină. In orice caz, oricum nu poate pentru că s-a măritat la ţară. Tu va trebui însă să vii cu mine la târg.

Altfel va avea din nou probleme.

— Inţeleg, îi spun eu, dar s-ar putea să nu vreau să mai plec de-aici.

— Spui asta acum, dar până atunci vei şti dacă Joy e fericită. Dacă poate să-ţi arate lucrul ăsta, atunci vei putea veni cu mine.

Pentru prima oară, simt ceva asemănător cu admiraţia pentru Z.G. începe în sfârşit să înţeleagă ce fel de femeie sunt. îI*i pune mâinile pe braţele mele şi le strânge. Se uită adânc în ochii mei. Il privesc.

— Pearl.

— Da?

— Eşti o mamă bună. Niciodată n-o să-ţi pot mulţumi îndeajuns pentru asta.

Imi dă drumul din strânsoare, îşi ridică bagajele şi porneşte pe cărăruia care duce până la drum, de unde va lua autobuzul, îl urmăresc câteva clipe, apoi mă întorc, îmi recuperez valiza şi pornesc înapoi spre satul Dragonul Verde.

Partea a treia

Câinele îsi arată colţii

Pearl

Un chip zâmbitor

POC, POC, POC, poc.

Mă întorc pe partea cealaltă şi-mi trag perna peste cap. Iarăşi m-am perpelit întreaga noapte, trezită de câteva ori de zgomotul cuiva care umbla în sus şi-n jos pe coridorul din faţa clădirii în care dorm. Mi-ar prinde bine să mai dorm niţel.

Poc, poc, poc poc.

N-are rost. Difuzorul nici măcar n-a început să ne strige să ne sculăm, dar Campania împotriva celor Patru Dăunătoare - vrăbiile, şobolanii, insectele şi muştele (care, dintr-un motiv sau altul, au parte de o categorie numai a lor) - nu este pentru leneşi. Cele mai rele dintre toate sunt vrăbiile. Se spune că devorează seminţele şi grânele, iar acum trebuie nimicite. Dacă oamenii fac destul zgomot, bat tobe, lovesc beţe şi zăngăne puţinele oale şi alte ustensile de gătit cruţate de cuptorul de topit, atunci vrăbiile zboară la nesfârşit, fără să poată coborî pe pământ, până ce pică de pe cer, moarte de oboseală. Arborez zâmbetul meu fals de zi cu zi şi ies din cameră.

Kumei e la bucătărie, cu băieţelul ei. Ta-ming, cu o mică praştie în mână, sare de pe un picior pe altul încântat nevoie mare. Kumei îmi zâmbeşte.

— Vrei să mergi cu noi în dimineaţa asta?

Imi pune în fiecare zi aceeaşi întrebare, iar eu îi răspund întotdeauna la fel.

— Sigur!

Părăsim vila, o luăm la strângă pe o alee pietruită, trecem peste un podeţ acoperit cu muşchi, cotim iarăşi la strângă,

după care urmăm pârâul umbrit.

După în jur de un kilometru, cotim pe o altă potecă mărginită de plopi.

Nici nu s-a crăpat bine de ziuă, şi totuşi de pe dealurile din jurul nostru încep să se audă zdrăngănelile. Dacă nu ţin seama de zgomotul acesta supărător, aşa cum şi trebuie să fie, îmi fac plăcere plimbările astea matinale pe malul râului. Kumei este o tânără drăguţă, iar băiatul ei e un scump. Are numai cinci ani, dar e sincer şi serios. Se opreşte să culeagă de pe jos o pietricică, pe care o potriveşte în praştie şi trage înspre copaci, sperând să lovească o vrabie.

— Iar am ratat, mătuşico Pearl.

— Nu-ţi face griji. O să reuşeşti în cele din urmă. Trebuie doar să nu te dai bătut.

Luăm mâncare de la cantină, după care grăbim pasul înapoi spre vilă, unde Kumei dă fuga înăuntru să lase micul dejun pentru Yong şi liderul de brigadă Lai. Se întoarce numaidecât şi aşteptăm ca Joy, Tao, părinţii şi cei opt fraţi şi surori ai lui să coboare dealul. Mergem împreună din sat până în centrul comunei ca să aflăm sarcinile pe care le avem de îndeplinit pe ziua de azi.

Mamele îşi lasă la creşă bebeluşii şi copiii mici. Cei mai mărişori îşi iau de mână surorile şi fraţiorii mai mici şi merg la şcoală. Ta-ming îşi bagă praştia în buzunar şi se alătură colegilor lui de clasă. Toţi ceilalţi se despart şi pornesc pe urmele liderilor cu steaguri roşii, mărşăluind cu genunchii la piept către spaţiile de lucru şi intonând cântece despre Marele Salt înainte. Unii sunt repartizaţi la croitorie să facă pături, pantaloni şi bluze, unii la sala de consiliu unde trebuie sortate scrisorile, telefoanele şi telegramele, iar alţii la câmp. Astăzi, sarcina încredinţată fermierilor mi se pare de necrezut: trebuie să sfărâme sticlă trimisă din Shanghai pe care să o încorporeze în sol ca „substanţă nutritivă“. Mie mi se pare de-a dreptul ridicol, dar fermierii fac ce li se spune, pentru că marele nostru Conducător are întotdeauna dreptate.

Acum, toate mamele şi bunicile trebuie să vină la muncă. Mama lui Tao nu mai poate rămâne acasă pentru a se ocupa de spălat, de cusut sau de îngrijirea familiei sale mult prea numeroasă. Cele mai multe femei - şi mă includ şi pe mine în rândul lor - au primit ordin să-şi reia sarcinile din propriile

sate. Trec pe la vilă să o iau pe Yong şi o susţin de braţ în timp ce înaintează şontâc-şontâc spre spaţiul nostru de lucru.

Liderul de brigadă Lai i-a distribuit pe sătenii „în vârstă“, ca Yong, mama lui Tao şi cu mine, la Batalionul Pentru Depăşirea Marii Britanii. In unele zile, acelea dintre noi din echipa căruntă muncesc la cuptoarele de topit. Intreţinem focul, băgăm în topitor resturile de metal care au mai rămas prin comună sau cărăm fonta de furnal răcită în piaţa centrală, unde bărbaţii încarcă grămezile în roabe şi le transportă pe cei câţiva kilometri până la drumul principal. In alte zile curăţăm porumb, alegem orez sau punem cartofi la uscat. Eu una nu sunt nici bătrână, nici căruntă, dar mă conformez şi-mi fac datoria cu zâmbetul pe buze. Multe dintre sarcinile primite îmi amintesc de lucrurile pe care le-am făcut cu soacra mea cu ani în urmă, când am ajuns prima oară în Cartierul Chinezesc. Munca grea ne-a apropiat, tot aşa cum corvoadele acestea mă apropie acum de soacra lui Joy. (Spun soacra lui Joy pentru că nu are ce s-ar putea numi un nume de botez. S-a născut în familia Fu. A trăit fără nume până ce s-a măritat şi a plecat de-acasă la vârsta de paisprezece ani. Apoi, cuvântul shee a fost adăugat la numele ei de familie pentru a arăta că de-acum era o femeie măritată din clanul Fu - Fu shee.) Suntem un grup mic, toate femei de-o anumită vârstă, nu chiar aşa de bătrâne. Astăzi legăm împreună ghirlande de usturoi, stăm la poveşti şi ne plângem de soţi, de munca de-acasă şi de vizita surorii, aşa cum fac de milenii mamele, surorile şi prietenele.

— Avem noroc că stăm acolo unde stăm, unde putem să folosim nisip care să absoarbă sângele, spune una dintre femei. Vă aduceţi aminte când m-am înrolat în Armata Căii a Opta, pe vremea când au trecut prin părţile noastre? Câteodată foloseam flori moi şi alte plante. Când am ajuns hăt departe, în tundrele din nord, femeile de-acolo ne-au arătat cum să folosim ierburi uscate.

— Când eram copilă şi locuiam încă în satul meu de baştină, foloseam o frunză dintr-un copac care creştea pe malul râului, îşi aminteşte Fu-shee. Mama mi-a dat zece frunze uscate, să-mi ajungă cât oi trăi. In fiecare lună, sângele intră în ea. Se usucă şi apoi te foloseşti de aceeaşi frunză luna următoare. In fiecare lună din viaţa ta frunzele alea se întăresc din ce în ce mai mult. M-am bucurat să mă mărit în satul ăsta.

Mă tem să nu mă întrebe cineva şi pe mine ce folosesc. M-ar crede dacă le-aş spune că am cumpărat provizii sanitare din Hong Kong sau că sora mea mi-a trimis unele din America? Că arunc absorbantele după fiecare utilizare? N-ar suna prea bine. Ar putea s-o pună într-o lumină defavorabilă pe fata mea. Dar mai e cineva de luat la întrebări, cineva chiar mai suspect ca mine.

— Dar tu, Yong? întreabă cineva. Ai locuit în vilă. întotdeauna am auzit că foloseai ceva special.

— Regret vremurile acelea şi-mi recunosc greşelile, răspunde Yong plină de căinţă.

In alte comune, femeile cu picioare legate trec printr-un proces prin care şi le dezleagă treptat, prevenind traumele de natură fizică şi emoţională care le-ar lăsa complet mutilate şi permiţându-le picioarelor să-şi recapete treptat forma iniţială, ca femeile să poată munci la câmp.

Noi avem o singură femeie cu picioarele legate în comună şi, până acum, picioarele ei au fost lăsate în pace. Celelalte femei se dau mai aproape, pregătite pentru confesiunea ei.

— Femeile din vilă foloseau cenuşa aromată de la tămâia arsă în sala ancestrală.

— Aiya! Din sala ancestrală?

— Bah!

Femeile dau din cap a neîncredere. Dacă nu era o problemă strict feminină, Yong ar fi probabil atacată în timpul uneia dintre sesiunile de studiu politic sau şi-ar recunoaşte greşelile într-o şedinţă de umilire publică.

— Făceai parte din clasa moşierului, spune cineva. Puteai să faci ce voiai.

— Poate că din afară aşa părea, răspunde Yong, dar trebuia să ascult nu numai de soţul meu, ci şi de toate cele trei soţii ale lui. Cât de crude erau, mai rele decât cea mai groaznică soacră.

Mă simt ciudat să le ascult vorbind despre soacre rele, de vreme ce Fu-shee nu a fost prea primitoare cu fiica mea, cel puţin nu pe cât şi-ar fi dorit Joy. Dar, pe de altă parte, Joy nu înţelege că unele relaţii sunt atât de profunde şi de fundamentale, încât nu se pot schimba doar pentru că preşedintele Mao spune că trebuie să se schimbe. Ştie, dar nu înţelege că, prin însăşi natura lor, soacrele nu se înţeleg cu nurorile lor. I-am spus care este simbolul pentru ceartă - două

femei sub acelaşi acoperiş, i-am recitat vechea zicală „O nevastă amărâtă îndură până ajunge soacră“, însemnând că nevasta trebuie să urce încet pe treptele ierarhiei familiale până să poată impune respect. Cu toate astea, Joy consideră că felul acesta de gândire nu are loc în noua ordine socială. Poate să spună ce vrea, dar soacrele o să rămână tot soacre cu mult după ce eu şi Joy n-o să mai fim şi cu mult după ce preşedintele Mao nu va fi decât o simplă amintire neplăcută.

La ora unsprezece ne oprim din muncă şi mergem la cantină pentru micul dejun. E singurul lucru de aici care-mi place la nebunie. In Noua Societate, femeile nu mai trebuie să ducă povara gătitului pentru familiile lor. Totul este gata pregătit pentru noi. Unii oameni se plâng că sălile de mese comunale distrug inima familiei chinezeşti. La urma urmei, familia este clădită în jurul micului dejun, al prânzului şi cinei. Dar, din punctul meu de vedere, încă mâncăm împreună, nu-i aşa? De când sunt aici, cantina a fost mărită (ceea ce n-a presupus cine ştie ce efort, doar mai mulţi strujeni de porumb legaţi împreună pentru a forma pereţi şi un acoperiş şubred ridicat pe un cadru din bambus) ca să poată găzdui în jur de o mie de oameni deodată. In dimineaţa asta, ca de obicei, copiii aleargă printre mese, femeile bătrâne stau la bârfă, iar ceilalţi vorbesc despre vreme şi recolta care se apropie, în felul ăsta, fiecare masă e ca un banchet, cu o singură excepţie: peste vocile care pălăvrăgesc şi peste hohotele de râs, difuzoarele transmit ştiri din capitală, muzică patriotică şi-i încurajează pe oameni să construiască mai departe o Chină mai bună.

O găsesc pe Joy îngenuncheată la picioarele soţului şi socrului, îngrijindu-le tăieturile adânci din tălpi. Mă aşez lângă ea pe podea, ca s-o ajut. Nu au pantofi din piele. Până şi sandale poartă foarte rar. Şi totuşi, picioarele lor sunt rezistente, dar nu suficient cât să poată merge ziua întreagă pe câmpuri pline de cioburi. Mă uit la Joy. Trăsăturile ei sunt îngheţate într-o expresie hotărâtă în timp ce culege cioburi de sticlă din pielea crăpată, sângerândă şi plină de bătături a socrului ei. Nu-şi dă seama cât de nebunească e toată situaţia asta? Chiar nimeni de-aici nu vede greşelile care se fac? Simţind că mă uit la ea, întoarce privirea spre mine. Un zâmbet îi înfloreşte pe faţă şi-i zâmbesc automat la rândul meu. Să fie oare zâmbetul acesta felul ei de a-şi cere scuze sau o expresie a jenei pe care o

simte? Imi spun în sinea mea că nu mă aflu aici ca să critic pe nimeni, cu toate că simt o mare nevoie să o fac. Imi spun în sinea mea că Joy pare mai fericită decât în dimineaţa de după nunta ei. Imi spun că o să mi se destăinuie dacă îi acord puţin timp.

POC, POC, POC. Mai trece o săptămână, mai trece o lună. Port aceleaşi haine şi arborez acelaşi zâmbet.

In cantină, veştile care se aud din difuzoare despre activitatea extraordinară din celelalte comune sunt întâmpinate cu exclamaţii de uimire.

— Daţi-vă toată silinţa, ţintiţi cât mai sus şi obţineţi rezultate economice mai impresionante, mai reuşite şi mai rapide în lupta pentru construirea socialismului, citeşte crainicul plin de entuziasm. In Hunan, au recoltat ridichi mari cât un bebeluş. In Hopei, au crescut pepeni cât porcii de mari. In Kwangtung, şcolarii au încrucişat un dovleac cu o papaia, fermierii au încrucişat floarea soarelui cu anghinarele, iar oamenii de ştiinţă din slujba statului au încrucişat roşiile cu bumbacul pentru a produce bumbac roşu.

Nu se poate ca toate realizările acestea să fie adevărate, dar toată lumea e încântată să le audă. Trebuie să ne găsim inspiraţia oriunde putem, dacă e să producem cea mai bună recoltă de ani de zile, aşa cum o numeşte toată lumea.

Astăzi comuna ţine un concurs. Care dintre satele Iazul Lunii, Podul Negru sau Dragonul Verde strânge recolta mai repede? Va fi prima mea zi plină de muncă la câmp, de vreme ce avem mare nevoie de mână de lucru dacă vrem să câştigăm.

— Să bei multă apă, îmi recomandă Joy. Când luăm pauză, să mănânci nişte murături. O să te ajute cu pierderea de sare. A, şi să-ţi scuturi pantofii de câte ori ai ocazia, ca să nu te pomeneşti cu băşici. Am învăţat asta pe propria-mi piele! spune ea mustăcind mulţumită. Stai cu mine. Iţi arăt eu ce să faci.

Imi leagă un batic pe cap şi-mi pune o pălărie mare de paie. îmi întinde o coasă. N-am mai ţinut una în mână până acum. Joy o balansează pe-a ei înainte şi înapoi ca să-mi arate cum se face. Apoi ia de jos un coş şi ne ocupăm poziţiile, împreună cu ceilalţi săteni din Dragonul Verde, pe un câmp plin de tulpini aurii de orez. Liderul de brigadă Lai suflă dintr-un fluier. Joy şi cu mine lucrăm cot la cot cât de repede putem. Jap, jap, jap. Nu facem o treabă tocmai bună; o mulţime de tulpini rămân în

picioare.

— Cum rămâne cu grânele care cad pe jos? întreb eu.

— Nu-ţi face griji despre asta, îmi răspunde Joy. Doar grăbeşte-te.

N-are niciun sens, dar sunt cu fata mea şi vorbeşte cu mine. Şi, fiecare pas mă apropie mai tare de ea, nu-i aşa?

Satul Iazul Lunii câştigă concursul de recoltare a orezului. Apoi, urmează să se strângă recolta de pe trei câmpuri mici de porumb. Sătenii din Iazul Lunii termină dintr-un foc, obţinând o nouă victorie, cu toate că Dragonul Verde şi Podul negru umplu mai multe coşuri cu porumb. Şi o ţinem tot aşa. Ne oprim pentru masa de prânz. In cantină, atmosfera e clocotitoare. Văd chipuri asudate, murdare. Aud râsete şi încurajări făcute din toată inima. Suntem cu toţii înfometaţi, iar mâncarea este din belşug: supă de pepene, tocăniţă de vită cu sos roşu, tofu cu şuncă afumată, sote de fasole cu usturoi şi ardei iute şi bucăţele de muguri proaspeţi de bambus.

— Te-ai descurcat foarte bine, mamă, îmi şopteşte Joy în engleză.

Simt mândria din vocea ei. De data asta, când zâmbesc, chiar zâmbesc cu adevărat.

Apoi, ne aşteaptă o nouă rundă de muncă la câmp, cu o nouă serie de concursuri: mai mult porumb, mai mult orez, după care schimbăm niţel placa, curăţând plantele de ceai de frunzele uscate şi tari. Entuziasmul dimineţii se risipeşte pe măsură ce trece după-amiaza. Suntem obosiţi, dar ne păstrăm hotărârea. Echipele satului Podul Negru ies din întrecere, dar Iazul Lunii şi Dragonul Verde câştigă un număr egal de concursuri.

— Pentru ultima provocare, veţi culege cartofi dulci, ne anunţă liderul de brigadă Lai.

Nu mi se pare corect să pui asta la sfârşitul zilei de muncă. Nu mi se pare corect deloc să incluzi o asemenea provocare! Cartofi dulci? Cartofii ăştia nu sunt ca cei pe care-i aveam în Los Angeles - mari, graşi şi portocalii. Nici măcar acolo nu-mi plăceau cine ştie ce, folosindu-i la gătit o singură dată, când i-am pregătit cu mini-bezele, pentru că Joy zisese că asta se mănâncă de Ziua Recunoştinţei. De ce ar trebui eu să mă aplec şi să sap în soare pentru ei? Dar vreau să o fac fericită pe Joy, aşa că ne întrecem dintr-o parte a câmpului în cealaltă, săpând, smulgând cartofii dulci şi aruncându-i în coşuri. Cu toate astea,

lăsăm destui în urmă. Ne-am învăţat lecţia mai devreme. Contează viteza, nu cantitatea. Echipa noastră din Dragonul Verde termină prima, câştigând premiul Comunei Populare Păpădia Numărul Opt pentru cei mai rapizi şi mai buni culegători. Şi care este premiul nostru? Cupoane în plus pentru orez, orez pe care-l primim deja pe săturate. Nu înţeleg treaba asta, dar fiica mea e încântată. Mă îmbrăţişează şi o strâng şi eu în braţe. Peste umărul ei, observ pe chipurile celorlalţi expresii de dezaprobare pentru manifestarea noastră publică de afecţiune. Mă uit şi eu la ei, cu un zâmbet mare pe faţă. Ce pot să-mi facă?

— Ţi-ar plăcea să te întorci cu mine la vilă ca să faci o baie? îi şoptesc lui Joy la ureche.

Se dă înapoi şi-mi aruncă una dintre acele priviri ale ei pe care nu reuşesc niciodată să le interpretez.

— Da, mi-ar plăcea, îmi spune ea apoi. Mi-ar plăcea foarte tare. Mulţumesc mamă, adaugă ea în engleză, coborând glasul.

Mă dor muşchii şi sunt epuizată, dar mă întorc la vilă, car apă, fac focul la aragaz şi-o încălzesc în ultima oală mare care ne-a mai rămas. Kumei mă ajută să târăsc o cadă veche în bucătărie, după care iese din cameră. Om fi noi toate femei, dar pielea goală este un lucru prea privat pentru a fi împărtăşit cu alţii. Joy se dezbracă şi intră în cadă. Observ că nu mai poartă săculeţul la gât. Stă cu genunchii strânşi la piept. Entuziasmul ei se topeşte în apa fierbinte. Nu pare conştientă că a lăsat garda jos, iar tristeţea aceea pe care am văzut-o în dimineaţa de după nunta ei reapare.

— Mai ţii minte cum te spălam în chiuveta din bucătărie când erai mică? o întreb eu. Presupun că erai prea mică, doar un bebeluş, continui eu când văd că scutură din cap. Tatăl tău stătea la masă şi ne privea. Şi bunicii tăi.

Iau o cârpă, o înmoi în apă, o săpunesc şi o spăl pe fiica mea pe spate cu mişcări lungi, măsurate.

— Ce mai chicoteai! îmi plăcea la nebunie sunetul ăla, nu am să-l uit niciodată. Loveai apa cu mâinile până ce ajungeam udă-leoarcă, iar podeaua din bucătărie se făcea ciuciulete!

Râd cu gândul la amintirea asta.

— Bunicul Louie nu se supăra?

— Ştii cum era el: Pan-di încolo, Pan-di încoace. Făcea multă gălăgie, dar te-a iubit. Yen-yen a ta te-a iubit. Baba te-a iubit. Şi

eu te-am iubit cel mai mult.

Un fior o face să se cutremure. „Opreşte-te până nu mergi prea departe“, îmi spun în sinea mea.

— Dacă tot ne-am apucat, lasă-mă să-ţi spăl şi părul.

Tom cu polonicul apă fierbinte pe părul lui Joy. îl spăl şi-l clătesc, lăsând apa să-i cadă în cascadă pe spate.

— Nu spun că n-am avut parte şi de necazuri, reiau eu. Am avut. Dar Joy, când te scoteam din chiuvetă toată udă şi alunecoasă, te înfăşuram în prosop şi te puneam în poala lui baba al tău, nimeni pe lume nu era mai fericit ca noi în clipele alea.

Mi-aş dori să am schimburi curate pentru Joy. Din păcate, trebuie să îmbrace aceleaşi haine murdare şi transpirate pe care le-a purtat azi şi pe care le va purta probabil şi mâine. Mergem împreună până la poarta din faţă.

— Te mai aştept şi cu altă ocazie? o întreb eu, de parcă aş vorbi cu o cunoştinţă, căci îmi ştiu fiica

---

[1] Unitate de măsură pentru suprafaţă tradiţional chineză, 666 % m^2.

suficient, cât să păstrez o oarecare distanţă.

Dă uşor din cap în semn că da.

Intr-o zi, în timpul prânzului de la cantină, în cea de-a patra mea săptămână petrecută în comună, liderul de brigadă Lai întreabă un grup de fermieri cât grâu pot să producă per mu[1].

— Nu cultivăm grâu, răspunde tatăl lui Tao.

Mai mulţi dintre ei scutură din cap, semn că sunt de aceeaşi părere.

— N-am cultivat niciodată grâu. Cultivăm orez pe câmpuri de orez, ceai pe plantaţii de ceai şi bumbac, rapiţă şi legume în alte părţi.

— Da, dar în toamna asta cât grâu o să creşteţi per mul vrea în continuare să ştie liderul de brigadă Lai.

Inainte să răspundă, tatăl lui Tao se consultă cu ceilalţi fermieri.

— Să zicem trei sute de jin[1].

— Trei sute de jin! Poate vrei să spui opt sute sau o mie de jin!

' Unitate de măsură pentru greutate tradiţional chineză, întâlnită îndeosebi în estul şi sudul Asiei şi echivalentă cu 500 g.

— Asta-i imposibil, remarcă secretarul de partid Feng Jin, care este refractar la ideile cadrului de la oraş, deşi este riscant să te pui cu el.

— Nimic nu e imposibil în Marele Salt înainte! De câte grâne aveţi nevoie ca să mâncaţi? întreabă liderul de brigadă, simţind că fermierii nu sunt de partea lui.

— Am avut întotdeauna cel puţin unul sau o jumătate de jin de amidon pe zi.

Nu e mult. Dintr-un singur jin ies o pâinică, un castron de terci de orez, plus orez pentru prânz şi cină.

— Acum mâncaţi mult mai mult decât atât, subliniază liderul de brigadă Lai.

Şi e adevărat. Fiecare masă conţine orez mai mult decât suficient. Ba chiar am impresia că m-am îngrăşat câteva kilograme de când am venit în comună.

— Uite ce-o să facem cu prima noastră recoltă de grâu de pe timp de iarnă, îi dă înainte liderul de brigadă Lai. Se numeşte semănatul în rânduri apropiate. Se plantează de şase ori mai multe seminţe pe un singur câmp.

Bărbaţii mormăie.

— N-o să meargă, spune unul dintre ei. Dacă pui seminţele prea aproape unele de altele, atunci plantele o să moară din lipsă de soare şi de substanţe nutritive.

— Aici te înşeli, îi răspunde liderul de brigadă Lai. Preşedintele Mao spune că semănatul în rânduri apropiate seamănă cu masele care formează un flanc solid în războiul împotriva avansului imperialismului. Gândiţi-vă la cât de mult grâu o să creştem! Mai bine de şapte sute de jin per mul (Măcar a lăsat-o mai moale cu estimarea.) O să avem atâta grâu, că o să-l dăm de pomană. Vom fi o comună model!

— Unde o să plantăm grâul ăsta?

— Smulgem din plantele de ceai şi transformăm câmpurile cu culturi de legume, se răsteşte liderul de brigadă Lai. Marele nostru conducător spune că vrea grâu. Atunci, grâu să-i dăm.

Crainicul de la radio anunţă ora exactă. Fermierii se ridică scuturând din cap. Cum să te înţelegi cu cineva care a locuit întreaga viaţă la oraş despre recoltele şi solul pe care tu şi strămoşii tăi l-aţi muncit de generaţii întregi? Până şi eu, cu grădina mea micuţă din Los Angeles, ştiu că ceea ce ne propune liderul de brigadă nu are cum să meargă, dar toată lumea se teme să protesteze sau să-şi exprime scepticismul. Nimeni nu vrea să dea de necazuri. Nimeni nu vrea să atragă atenţia. Cei care au chiar şi puţin de pierdut se tem să piardă puţinul pe care-l au. Ne prefacem cu toţii mulţumiţi în timp ce ne întoarcem în soare să ne alăturăm echipelor noastre de lucru.

In după-amiaza asta, femeile din echipa căruntă îşi împărtăşesc poveşti despre naşteri. Aud o mulţime de poveşti de groază, numai una şi una. Le povestesc cum mi-am pierdut băiatul la naştere. Să pierzi o fiică e trist, îmi spun ele. Dar un fiu, asta-i într-adevăr tragic. Plâng cu mine, şi simt că fac parte dintr-o comunitate într-un fel pe care nu l-am mai simţit până acum.

Pe măsură ce se apropie sfârşitul zilei, oamenii se împrăştie în sat de la muncile la care au fost distribuiţi. Joy şi Kumei intră împreună în scuar. Joy are umerii lăsaţi şi o privire chinuită.

— Am primit o scrisoare din satul lui Tata Louie, spune Joy, întinzând un plic nedesfăcut şi arătând adresa expeditorului.

— Inăuntru trebuie să fie o scrisoare de la May, spun eu. I-am scris şi i-am spus că suntem aici.

Joy rămâne pe gândim.

— De ce n-o deschizi? îi sugerez eu.

Joy rupe plicul. O fotografie cade din ea, fâlfaind. O ridic, şi, pe cine văd? Pe May, în curtea noastră din spate. Trandafiri Cecile Brunner se revarsă în jurul ei într-o manifestare generoasă a fertilităţii din sudul Californiei. Ţine în braţe un câine mic, pufos, ceea ce-aş numi eu „căţel de buzunar”.

— Vreau să văd şi eu, spune Joy.

Ii dau fotografia, iar ceilalţi se bulucesc curioşi în jurul ei. Femeile din grupul celor în vârstă privesc imaginea cu neîncredere. Arată cu degetul spre hainele lui May: o fustă foarte înfoiată cu o jupă generoasă, o curea micuţă strânsă în talie şi pantofi din mătase vopsiţi pentru a se asorta cu bluza. Fac comentarii la adresa machiajului ei şi-i ating coafura cu

degetele.

— De ce ţine un câine în braţe? se interesează Fung-shee.

— De ce-ar avea un câine? întreabă Kumei.

— E un animal de companie, răspunde Yong, fosta fată şanhaiezâ.

— Un animal de companie? Ce-i aia?

— Un animal pe care-l ţii de plăcere, explică Yong, pe un ton care denotă experienţă. Te joci cu el, spune ea. Dar, văzând expresiile de neîncredere de pe chipul celorlalte, adaugă: De plăcere?

Pufăituri de dezaprobare îi întâmpină răspunsul.

— Ce ne scrie mătuşica May? întreb eu.

Joy lasă fotografia pe mâinile femeilor, care continuă să comenteze şi să o fixeze cu privirea într-o combinaţie de dezgust, uimire şi încântare. Parcă ar privi o vedetă de film din vremurile de altădată, doar că oamenii aceştia (afară poate de Yong) nu au văzut niciodată un film, darămite un star de cinema. Joy ţine scrisoarea aproape de piept, şi nu e pentru că nu vrea ca femeile din sat să vadă ce scrie în ea. May nu s-a descurcat niciodată prea bine cu caracterele chinezeşti, aşa că sunt sigură că scrisoarea e scrisă în engleză. Joy nu vrea să să văd eu ce scrie.

— Dragă Joy, citeşte fata mea, traducând încet, înţeleg că se cade să te felicit. Sper că eşti profund îndrăgostită. Acesta este singurul motiv pentru care să te căsătoreşti.

Sprâncenele lui Joy se încruntă uşor. Astea nu sunt tocmai urări din toată inima.

— Ţi-am pus şi o poză în plic. Pe căţel îl cheamă Martin. Prietena mea Violet mi l-a dat. Spune că o să mă ajute să nu mă mai simt atât de singură. Nu ştie că am botezat câinele după unul dintre prietenii mei dragi.

Oh, May. Dau din cap. Pomeneşte de prietena ei Violet. Violet este prietena mea! A fost singura mea prietenă în afară de sora mea. Şi-apoi, mai e şi glumiţa cu câinele. Imi spun în sinea mea că Violet e doar drăguţă cu sora mea, şi asta pot să accept. Dar cine e acest Martin - prietenul drag, nu câinele ăla afurisit? Nu-şi dă seama că May e văduvă?

Cunosc motivul adevărat din spatele acestor cuvinte. E modul surorii mele de a se răzbuna. I-am scris regulat lui May, iar ea a păstrat intenţionat tăcerea. E de înţeles. Eu sunt aici cu

Z.G., iar ea nu.

— Trebuie să-mi scrii despre noua ta viaţă, citeşte Joy mai departe. Ce mai face tatăl tău? Aştept cu nerăbdare să-mi povesteşti despre timpul pe care l-aţi petrecut împreună.

Joy ar putea să nu citească partea asta cu voce tare, dar o face. Se pare că scrisoarea asta a scos din nou la suprafaţă o parte din furia pe care a simţit-o pentru mine şi May, şi ea a ştiut întotdeaua cum să semene râcă între noi.

Joy ridică ochii din scrisoare, observând în treacăt chipurile din jurul ei şi spune:

— Incheie cu felicitări pentru recolta noastră bogată.

N-am nici cea mai mică idee ce i-a scris May, dar sigur n-a fost asta. Joy continuă să fie abătută în timp ce ne îndreptăm spre cantină şi rămâne tăcută de-a lungul mesei de seară. După ce mâncăm, se întoarce la vilă ca să facă baie. Serile astea au devenit un ritual pe care îl aştept cu drag. In unele seri, Kumei şi Yong - după ce au scăpat de reticenţa lor iniţială - se aşază pe tabureţi în bucătărie, aproape de noi, şi stăm toate la palavre, bem ceai şi ne relaxăm oasele ostenite de munca grea. Ta-ming stă pe podea ciupind corzile unei vioare. Din câte am aflat, tatăl lui a fost om cu carte. Vioara, unul dintre puţinele lucruri personale ale moşierului care n-au fost distruse sau confiscate în timpul Eliberării, îi aparţine acum lui Ta-ming. Câteodată, stă şi ciupeşte corzile vioarei, aşa cum face acum, sau o ţine dreaptă în poală, ca o erhu, şi plimbă arcuşul peste corzile ei. Sună groaznic, dar nu chiar aşa de prost ca unele dintre marşurile militare pe care le mai auzim la difuzoare.

De obicei, când suntem împreună, Joy lasă să dispară zidurile care o înconjoară. Mâhnirea din sufletul ei e încă acolo, dar sunt nopţi în care râde, face glume, chiar şi bârfeşte. Şi-astea sunt clipele în care mă simt mai apropiată ca niciodată de fiica mea - de parcă am fi făcut trecerea de la mamă şi fiică, la prietene -, dar în seara asta pare întoarsă pe dos. Ii izgonesc pe Yong, Kumei şi Ta-ming. Mă aşez pe un taburet aproape de cadă şi o urmăresc cum îşi freacă pielea de parcă asta ar putea cumva să-i cureţe şi sufletul. Cele mai mari eşecuri ale mele au de-a face cu May, iar Joy s-a aflat dintotdeauna chiar la mijloc.

— N-am fost întotdeauna cea mai bună soră, spun eu, încercând să adopt un ton cât mai natural, de parcă am avea o discuţie oarecare. Deseori n-am avut răbdare cu ea. N-am fost

pe cât de îngăduitoare aş fi putut. Z.G. a fost întotdeauna între noi în ăştia douăzeci de ani. Acum, mă uit în urmă şi-mi dau seama cât de oarbă am fost. L-am iubit, dar el o iubea pe May.

— Dar acum eşti aici, spune Joy, cu o resemnare dulce în glas. Se întoarce după tine. Voi doi încă puteţi să fiţi împreună.

Ah! Cum m-am mai gândit şi eu la asta! Z.G. o să se întoarcă după mine, o să mergem în Canton, o să stăm într-un hotel, o să... Dar să spună Joy treaba asta?

— N-am fost o soră bună, repet eu. De când m-am întors în China, am avut la dispoziţie mult timp să mă gândesc cât de greu trebuie să-i fi fost lui May în toţi anii ăştia...

Joy scutură din cap, refuzând să audă asta.

— Nu trebuie să-ţi placă, dar ăsta-i adevărul. Te iubesc şi o să fii întotdeauna fata mea. Trebuie să-i fi fost foarte greu lui May. Iţi dai seama de lucrul ăsta, nu?

— Da, dar de ce m-ar vrea pe mine vreuna dintre voi? De ce m-ar vrea cineva?

Vai, cât de copilă a rămas în atâtea privinţe, să tânjească după dovezi ale dragostei mele şi valorii ei.

— Pentru că eşti deşteaptă. Eşti frumoasă. Ai multe talente...

— Cum ar fi...?

— Ai putut să joci în filme de la o vârstă fragedă. Erai bună la limba şi la caligrafia chineză. Acum descopăr că te-ai născut cu un talent de care nu am ştiut până recent: îndemânarea pe care o ai cu pensula. Parcă te văd pe tine în tuşele de culoare.

— Spui toate astea doar pentru că eşti obligată. Nimic nu schimbă faptul că părinţii mei buni nu m-au vrut. Au ştiut chiar dinainte să mă nasc că nu merit dragostea lor. De-aia au renunţat la mine.

— Nu se poate să crezi una ca asta!? spun eu.

Asta-i mai rău decât vinovăţia ei pentru sinuciderea lui Sam pentru că spune mult despre cine este ea cu adevărat şi despre valoarea pe care simte că o are în familie şi în lume în general.

— Z.G. nu ştia că May era însărcinată. May te iubea atât de mult, încât mi te-a dat ca să fie întotdeauna alături de tine. Şi, dacă, dacă eşti cinstită, cu cine ai petrecut mai mult timp când erai mică, cu mătuşa ta sau cu mine?

— Cu mătuşica May.

— Asta pentru că te iubea. Şi eu te iubesc.

— Dar nu înţelegi? Ăsta e unul dintre motivele pentru care

am fugit. Intotdeauna v-aţi certat pe mine. Dacă rămâneam acasă, în cele din urmă aş fi fost nevoită să aleg între voi două.

— Să alegi între noi? O, scumpa mea, ce spui tu nu face decât să-ţi arate cât de mult te iubim.

— Dar nu merit să mă iubiţi.

— Sigur că meriţi. Bunicii tăi te-au iubit. Unchii tăi te-au iubit. May şi cu Vern te-au iubit. Tatăl tău te-a iubit. Erai ca o perlă în palma lui. Iar eu…

Chiar nu-şi dă seama cât de mult o iubesc? Fata mea şi cu mine ne uităm una la alta. Văd cum se crapă încet carapacea ei dură, lăsând la iveală dulceaţa înţelegerii. A fost şi e iubită. Lacrimile încep să-i curgă pe obraji.

— Am greşit atât de mult. L-am dezamăgit pe tata. V-am dezamăgit pe tine şi pe mătuşica May. Şi nu sunt o soţie foarte bună.

— Nu poţi să te învinovăţeşti pentru tot, îi spun eu, dar în sinea mea mă învinovăţesc singură.

Cum e posibil să-şi fi pierdut într-o asemenea măsură încrederea în ea însăşi? Asta i-a făcut secretul meu şi-al lui May? Trebuie să înţeleagă că nimeni nu e perfect.

— Nici eu n-a fost cea mai bună soţie, soră sau fiică.

— Mie aşa mi se părea, păreai perfectă.

— Doar ştii că am greşit mult. Te-am minţit. Amândouă te-am minţit. N-am făcut destul ca să-l ajut pe tatăl tău.

Ezit. Subiectul ăsta e încă dureros pentru amândouă, dar n-am de gând să o mint, nici măcar dacă ar face-o să se simtă mai bine în clipa asta. Merită mai mult.

— Suntem cu toţii parţial responsabili pentru ce s-a întâmplat cu tatăl tău. Niciunul dintre noi nu e fără pată, dar nu suntem nici oameni răi sau malefici, şi nici pierduţi pentru totdeauna.

Imi trag taburetul mai aproape, bag o ceaşcă în apă şi o tom pe părul fiicei mele. O săpunesc. Las toată dragostea pe care o simt pentru ea să radieze din degetele mele în carnea şi oasele fiicei mele, sperând să se elibereze de durere, să-şi spele trecutul şi să se ierte în sfârşit. Şi, după noaptea asta, Joy este mai fericită, ceea ce mă face să fiu recunoscătoare.

Pearl

Un cerc perfect

Te naşti, creşti, decazi, mori. Toate festivalurile chinezeşti ne reamintesc că facem parte din ciclul acesta. Suntem în a cincisprezecea zi din cea de-a opta lună lunară, pe la mijlocul lui septembrie în calendarul occidental. Recolta record a fost culeasă dar, cu toate eforturile depuse în producţia de oţel şi concursuri, câmpuri întregi au fost trecute cu vederea, pepenii, varza şi napii purtrezind literalmente pe tulpini, lujeri sau în pământ. Orezul a fost depozitat, cu toate că până şi grâna aceasta preţioasă a fost lăsată pe câmp sau poate fi găsită în praf, în piaţa centrală, unde ne-am ocupat de treierat, de ales şi de uscat. Am fost încurajaţi să mâncăm, să mâncăm şi să tot mâncăm. Asta se împotriveşte felului nostru, al tuturor, de a gândi, pentru că nu ştii niciodată când pot să te lovească vremuri grele, dar ne supunem şi ne bucurăm cât putem.

Mi se spune că în perioada asta oamenii se bucură de tihnă şi sărbătoare, dar anul acesta lucrurile stau altfel. Liderul de brigadă Lai a dat ordin echipelor să are pământul, cu tot ce-a mai rămas pe câmpuri, ca fermierii să se poată apuca să planteze grâul pentru iarnă. Seminţele sunt plantate cât mai compact posibil, între patruzeci şi cincizeci de jin per mu, în loc de optsprezece. Unii dintre noi sunt trimişi înapoi pe câmpurile de porumb pentru a aduna tulpinile, cu care să căptuşim pereţii şi acoperişul cantinei înainte de venirea frigului. Alţii trebuie să taie copaci şi să-i care de la deal, pentru a păstra în funcţiune

cuptoarele de topit. Se pare că foarte mult metal a fost deja aruncat în cuptoare, şi totuşi iată că zdrăngănitul şi pocănitul ustensilelor din metal se aude şi acum, din zorii zilei şi până după lăsarea serii, trimiţând şi ce-a mai rămas din restul vrăbiilor la o moarte chinuitoare.

Poate că nu trăim nişte vremuri obişnuite, dar unele lucruri rămân adânc împământenite şi de neclintit. în seara aceasta, luna este mai aproape de pământ decât în oricare altă perioadă a anului. L-or numi ei acum Festivalul de la Mijlocul Toamnei, dar pentru mine va rămâne mereu Festivalul Lunii. Kumei, Taming şi cu mine am fost invitaţi să sărbătorim împreună cu familia lui Tao armonia în familie, recolta şi luna. Cantina a pregătit o mulţime de prăjitura lunii. Sunt umplute cu o pastă dulce din curmale, nuci şi caise zaharisite şi decorate cu imaginea unei broaşte cu trei picioare şi a unui iepure. Duc o cutie de prăjituri acasă la Joy. Tuanyuan, termenul folosit pentru reuniune, înseamnă ad litteram un cerc perfect, şi asta suntem noi, familia, luna şi prăjiturile lunii în noaptea asta. Jie Jie şi unii dintre copii stau întinşi pe pământ sau pe vine, uitându-se la lună. Impart prăjiturile. Copiii nu sunt destul de mari ca să aibă amintiri dulci-amărui, dar adulţii da. Vedem prăjiturile şi ne aducem aminte de anii care au trecut, de oameni care ne-au părăsit, de sărbători fericite.

— Anul ăsta sper să creăm nişte amintiri noi pentru viitor, spune Joy.

Sunt aici de o lună şi jumătate. Joy mai vine şi acum la vilă pentru baia din fiecare seară. Nu se mai plânge de soacra ei, şi nu pare niciodată supărată că trăieşte într-un spaţiu atât de înghesuit, cu atâtea suflete, cei mai mulţi dintre ei copii. Am urmărit-o pictând şi am descoperit o latură a fiicei mele despre care nu ştiam că există. Am văzut-o lucrând la câmp cu zâmbetul pe buze chiar şi când i se ardea pielea sub soarele puternic. A depăşit un punct de cotitură în viaţa ei. Deşi a avut parte de tragedii, poate să râdă, să fie mulţumită cu căsnicia ei şi să muncească fericită şi plină de entuziasm la ceva care este cu adevărat mai grandios decât propria fiinţă. Aşa că, oricât de mult aş iubi-o pe Joy, când va veni Z.G. să mă ia, o să merg cu el la Canton, la Târgul de Bunuri Chinezeşti pentru Export. Acum, fata mea e femeie măritată. Şi-a ales o viaţă pe care n-aş fi vrut-o pentru ea, dar e viaţa ei şi va trebui să se descurce

singură, ca femeie. Mi se rupe sufletul să mă despart de ea, dar e cel mai bun lucru, şi singurul, de fapt, pe care pot să-l fac ca mamă.

Când vine vremea să aşezăm câteva dintre prăjiturile lunii pe pământ, ca ofrande, stăm împreună, mamă şi fiică, cu o grămadă de copii neastâmpăraţi adunaţi în jurul nostru. N-aveam nevoie de lămpi cu ulei în noaptea asta. Lumina lunii e suficientă. Străluceşte puternic, iar umbrele lunii dansează în jurul nostru. Joy îmi ia mâna într-a ei şi o leagănă pe genunchi.

— Asta este o noapte specială, le spune ea copiilor. Doamna Lunii vă va auzi şi vă va îndeplini dorinţele, dar numai dacă sunt unice în felul lor şi numai de voi ştiute.

Joy ridică privirea spre lună, iar copiii îi urmează exemplul. Mă uit şi eu la iepurele din lună, cel care crează de-a pururi elixirul vieţii veşnice. Dorinţa mea e simplă. „Sper ca fiica mea să fie fericită în continuare.“

La sfârşitul lunii octombrie, Z.G. se întoarce în sat. In noaptea aia, îmi fac bagajele, le mulţumesc lui Yong şi Kumei pentru ospitalitate şi-i promit lui Ta-ming să-i trimit cărţi şi hârtie. Dimineaţa, Joy ne însoţeşte până în vârful dealului.

— Să-mi scrii, îi spun eu. Cum se termină târgul din Canton, o să ne întoarcem în Shanghai. O să fiu acolo, aproape, dacă ai nevoie de mine.

Apoi, Joy ne urmăreşte în timp ce coborâm dealul, pe călărea prăfuită, până la drumul principal. Mă tot întorc şi-i fac cu mâna, până când, în cele din urmă, n-o mai văd.

Asta este una dintre puţinele ocazii când am fost complet singură cu Z.G. în trecut, May era întotdeauna cu noi. De când m-am întors în China, aproape întotdeauna am avut-o pe Joy cu noi. In ultimele luni, Z.G. şi cu mine am ajuns să ne cunoaştem din nou. E tatăl lui Joy, iar eu sunt mama ei, şi asta ne leagă la un nivel foarte profund. Acum că am rămas numai noi, cred că ne nelinişteşte pe amândoi gândul la ce s-ar putea întâmpla între noi. Mi-am spus în sinea mea că nu vreau să se întâmple nimic. O iubesc prea mult pe sora mea şi nu vreau să disturb echilibrul la care am ajuns Z.G. şi cu mine cu Joy, dar aş minţi dacă aş spune că n-a existat între noi o stânjeneală, o tensiune – mai întâi în autobuz, iar apoi în ambarcaţiunea care ne-a dus

până în Canton. Eu nu ştiu ce să spun, iar el nu ştie încotro să se uite.

Când ajungem în Canton, ne luăm camere la un hotel, separate, firește. Servim o cină uşoară cu restul delegaţiei - cu toţii necunoscuţi pentru mine şi Z.G. Se toastează cu mao tai, un lichior tare. Mâncăm tăiţei şi-apoi toastăm iarăşi. Toată lumea râde şi face glume, şi asta mi-aduce aminte de vremurile când Z.G. şi cu mine eram tineri şi fiecare noapte era ca asta. Când se face ora să ne retragem, sunt uimită de cât de cherchelită şi ameţită sunt. Z.G. e şi mai beat ca mine, împleticindu-se nesigur pe holul care duce spre camerele noastre. Ajungem mai întâi în dreptul uşii lui. Când mă trage în camera lui, nu mă opun. Imi spun în sinea mea că mao tai-ul mă face să fiu nechibzuită şi c-o să plec în câteva minute. Dar nici nu intrăm bine, că mă şi trezesc în braţele lui, sărutându-ne, dându-ne hainele jos unul altuia şi împingându-ne unul pe altul spre pat.

Ştiu, ştiu. O văduvă n-ar trebui să mai fie vreodată cu un alt bărbat. Toată lumea se aşteaptă să-şi petreacă restul vieţii sub semnul castităţii. Dar am iubit doi bărbaţi în viaţă, pe Sam şi pe Z.G. Dragostea pe care am simţit-o pentru Sam se baza pe recunoştinţă, încredere şi respect. Iubirea mea pentru Z.G. a început când eram doar o copilă. Z.G. a fost marea mea dragoste, marea pasiune a vieţii mele. May o numise pasiune juvenilă şi poate că avea dreptate, dar iată-mă aici cu Z.G., amândoi ciupiţi cam mult şi amândoi tânjind după oamenii pe care-i iubim cu adevărat. Şi, dacă e să fim cinstiţi, bărbaţii sunt atraşi de femeile care sunt înnebunite după ei, aşa cum am fost eu după Z.G. pe vremuri. Dintr-odată, totul pare aşa uşor: camera de hotel, vulnerabilitatea dată de aburul alcoolului şi ocazia rară pe care-o avem. Nimeni nu ne cunoaşte aici. Nimeni nu va afla vreodată. Şi, în plus, n-ar fi ciudat dacă nu s-ar întâmpla? Totuşi, avem destulă minte încât să ne luăm precauţii.

— Nu vreau să rămâi însărcinată, spune Z.G.

— Nu pot să rămân însărcinată, îi răspund eu.

Din fericire, nu mă întreabă de ce.

Are prezenţa de spirit de a se ridica şi de a căuta un prosop la baie. Asta îmi dă ocazia să mă gândesc o clipă. Ce fac? Apoi, îl urmăresc pe când se întoarce spre pat. E gol şi, ştiţi voi, pregătit. O femeie cuviincioasă şi-ar întoarce privirea, dar eu

mă uit drept la el, măsurându-l din cap până-n picioare. Are un corp frumos. Strecoară prosopul pe saltea, sub mine, ca orice lichide care s-ar scurge să curgă pe el în loc de aşternuturi, pe care camerista ar putea să le arate supraveghetorului de etaj, care, la rândul lui, să-şi informeze superiorii. Şi-aşa mai departe.

Ştie exact unde să mă atingă, şi-mi spune:

— Cunosc forma trupului tău pentru că l-am pictat de-atâtea ori.

Mă simt în siguranţă, uitând pentru prima dată ce mi s-a întâmplat în timpul violului. Nu mă conduce niciun simţ al obligaţiei sau datoriei, aşa cum se întâmpla deseori cu Sam, cu toate că el era bunătatea întruchipată. N-o să spun că totul e perfect în partea aceea de jos, dar simt ceva ce n-am mai simţit niciodată până acum.

După, în timp ce stăm întinşi, dezbrăcaţi, Z.G. atinge săculeţul cu cele trei seminţe de susan pe care-l port la gât.

— Joy poartă ceva exact la fel, spune el. Ce e?

— Mama mi-a dat mie unul, iar pe celălalt, lui May, îi povestesc eu, şi, în timp ce vorbesc, simt cum se risipeşte legătura pe care am simţit-o cu Z.G. Când s-a născut Joy, May i l-a dat ei.

Mă ridic în capul oaselor şi-mi acopăr sânii cu cearceaful, cuprinsă brusc de o senzaţie de timiditate şi de mşine. O iubesc pe sora mea, şi ceea ce tocmai am făcut se poate să nu fie cel mai rău lucru cu putinţă, dar nici cel mai bun n-aş zice că e.

— Trebuie să ne gândim la May, îi spun eu.

— De acord, îmi răspunde el, părând mult mai treaz ca mai devreme.

— Ai trăit multă vreme fără May, dar sunt sigură că nu sunt singura femeie care-a fost în viaţa ta.

De ce spun asta? Ca să mă simt mai puţin vinovată?

— Sunt bărbat, şi au trecut mai bine de douăzeci de ani.

Mă gândesc la asta în tăcere.

— Ai auzit de Ku Hung-ming? mă întreabă el apoi. A trăit la sfârşitul dinastiei Ch'ing. După el, „bărbatul e potrivit pentru patru femei, tot aşa cum ceainicul e potrivit pentru patru ceşti", spune el, râzând uşor jenat. M-am gândit întotdeauna că dacă filosofia asta e destul de bună pentru preşedintele Mao, atunci e destul de bună şi pentru mine. Dar nu era.

— Tu o iubeşti pe May.

In sfârşit, după toţi aceşti ani, m-am împăcat cu lucrul ăsta.

— Pearl...

— Nu trebuie să-ţi ceri scuze pentru nimic, spun eu, punând o mână pe braţul lui. N-o să ştii niciodată cât de mult a însemnat asta - arăt spre pat - pentru mine, dar nu se mai poate întâmpla niciodată.

Trag cearceaful cu mine în timp ce mă ridic din pat. Z.G. se acoperă cu pătura, dar am grijă să nu mă uit spre el. Imi culeg hainele de pe podea, intru în baie şi mă îmbrac. Imi surprind chipul în oglindă. Sunt încă îmbujorată de la mao tai şi chestia aia dintre soţ şi soţie, dar în ochii mei par diferită. Am trecut în sfârşit peste iubirea mea pentru Z.G. şi peste teama mea de sex. Cercurile astea s-au închis. Imi este neclar ce va însemna asta pentru mine, o văduvă, dar simt că mi se dezvăluie perspective pe care nu le-am mai avut de când eram tânără.

Ii fac cu mâna lui Z.G. uşor melancolică, verific dacă coridorul e pustiu, iar apoi mă strecor afară din camera lui şi intru într-a mea. Dimineaţa, ne întâlnim pentru micul dejun, ca nişte tovarăşi buni, după care pornim spre târg. Nu vom mai vorbi niciodată despre ce s-a întâmplat, dar înainte să plecăm din Canton îi scriu o scrisoare lui May. Nu pot să şterg cu buretele ce s-a întâmplat cu Z.G., dar pot să o liniştesc. Sunt atât de aproape de Hong Kong, mi-aş dori să mă duc acolo, să iau avionul spre casă şi să-i spun cu gura mea. In schimb, scrisoarea mea va pleca spre satul Wah Hong din apropiere, va ajunge într-un alt plic, pornind în obişnuita călătorie peste graniţă, şi-apoi mai departe, spre Cartierul Chinezesc.

Trebuie să-ţi spun ceva. Z.G. e Iepure şi tu eşti Oaie.

Z.G. te iubeşte pe tine şi pe nimeni alta.

Joy

Intre recoltă şi însămânţare

— Câte muşte aţi omorât azi? se interesează liderul de brigadă Lai în timp ce aruncă o privire prin cele două camere ale noastre, ca parte din proaspăt instituita inspecţie a curăţeniei.

Surorile şi fraţii mai mici ai lui Tao îi arată o ceaşcă în care au păstrat muştele moarte.

— Foarte bine, îi laudă el, dar şobolani sau şoareci? Aţi omorât vreunul?

N-am omorât, ceea ce nu-i bine.

— Dar vrăbii? întreabă el.

— N-au mai rămas prea multe, răspunde tatăl lui Tao.

— Mi-au mai zis treaba asta şi alţii din comună, recunoaşte liderul de brigadă Lai. Dar de ce le mai văd zburând pe cer? Trebuie să vă străduiţi mai mult! Bun, ce-a făcut familia voastră ca să eradice şi alte insecte?

— E iarnă, spune tatăl lui Tao. Uitaţi-vă, continuă el, arătând spre hârtia pe care am lipit-o cu pastă de orez peste cadrele

ferestrelor, ca să nu lăsăm frigul să intre. Acum, nu mai avem multe insecte.

— Dă jos hârtia, recomandă liderul de brigadă Lai. Ţineţi o lampă aprinsă pe masa din prima cameră. Dimineaţa, o să găsiţi o mulţime de insecte moarte.

Asta m-ar deranja mai tare, numai că hârtia de orez nu e tocmai acelaşi lucru cu un geam bun, care să ne protejeze de vânt.

— Să păstrăm ce prindem, ca să vă arătăm? întreabă tatăl lui Tao.

— Sigur că da. N-ar fi o inspecţie dacă n-aş vedea ce prindeţi.

Când pleacă liderul de brigadă, copiii îşi întind pe jos rogojinile si se fac ca nu-si aud parintii care încearcă să mai facă un copil. După cum spune preşedintele Mao şi cum îmi tot aminteşte soacra mea zi de zi, „Cu fiecare stomac vine şi o nouă pereche de mâini“. Cum termină socrii mei, vine rândul meu şi al lui Tao să încercăm.

E căsnicia cum mă aşteptam? Nici pe departe. Acea primă noapte? Deloc romantică, şi nici Tao nu a fost prea blând cu mine. Imi dau seama că felul lui de a fi şi de a se purta este dictat în mare de faptul că a crescut în locul ăsta, dar, pe de altă parte, atingerile şi săruturile noastre de la început au fost foarte diferite de tot ce a venit după aceea. Dar ce mă deranjează pe mine nu se limitează la sex. Nu pusesem piciorul în casa lui Tao până în ziua aceea, aşa că nu îmi dădeam seama cât de săracă lipită era familia lui. N-am avut parte de un pat matrimonial cum aveam în vilă. N-am avut parte de mobilier de dormitor care să-mi fie adus acasă îngrămădit pe biciclete, aşa cum văzusem pe străzile din Shanghai, Canton şi Beijing. Imi plăcuse să trăiesc în condiţii proaste în vilă, dar aici n-am avut intimitate nici ca să folosesc oala de noapte, nu cu doisprezece suflete care stăteau în camera alăturată. In noaptea aia, când m-am dezbrăcat, Tao mi-a spus să-mi scot săculeţul pe care mi l-a dat mătuşica May. Mi-a spus că eram în siguranţă şi nu mai aveam nevoie de protecţia lui. M-am supus, pentru că era soţul meu. Mi-am spus în sinea mea că n-am nevoie de bani, mobilă sau talismane ca să iubesc sau să fac dragoste. Şi totuşi, nimic din toate astea n-a fost cum mă aşteptam. E una să ai parte de un fel de aventură în aer liber într-o vilă pentru câteva săptămâni şi cu totul altceva să fii nevoită să trăieşti aşa pentru

tot restul vieţii.

Iată ce am învăţat în trei luni de căsnicie: chiar şi în noua societate, femeile trebuie să aibă grijă de bărbaţii lor, de copii şi de membrii mai în vârstă ai familiei. Trebuie să se îngrijească de casă, să se ocupe de curăţenie, să facă haine şi să spele rufe. Fac toate astea şi mai muncesc şi afară. De la inaugurarea comunelor, s-au făcut câteva schimbări. Acum, trei reguli sunt aplicate când vine vorba despre femeile muncitoare: nicio femeie nu lucrează în locuri umede în timpul vizitei surioarei celei mici şi roşii. Femeile însărcinate vor avea parte de muncă fizică uşoară. Mamele vor munci aproape de casă. Mai sunt şi câteva reguli nescrise. La sfârşitul zilei, femeile ar trebui să fie pregătite să mai facă un copil pentru naţiunea socialistă. In schimb, trebuie să fim mulţumite cu câteva vorbe de laudă şi o bătaie pe umăr. Mă agăţ de lucrurile astea şi le ţin aproape de inima mea, drept dovadă a iubirii lui Tao pentru mine şi a valorii mele.

Alternativa nu e prea grozavă.

— Critica şi autocritica ar trebui aplicate şi-n căsnicie, îmi spune Tao aproape în fiecare zi. Armonia e posibilă doar atunci când una dintre părţi duce lupta esenţială şi cuvenită împotriva greşelilor comise de cealaltă.

Acum că ne-am căsătorit, în ochii lui Tao fac o grămadă de boacăne.

Am fost într-o vreme îndrăgostită de Tao, dar sexul este o dezamăgire enormă. Dar, chiar şi dacă Tao m-ar atinge cum trebuie şi n-ar mai fi atât de dur şi de rapid, cum aş putea să simt altceva decât nelinişte şi jenă cu zece oameni în camera alăturată? Câteodată îl întreb dacă n-am putea merge la Pavilionul Milosteniei. Vreau să simt din nou ce-am simţit înainte de căsătorie. Imi imaginez toate lucrurile pe care le-am putea face acolo dacă am avea parte de puţină intimitate. I le-am şoptit chiar şi lui pe unele dintre ele. Deşi îi ştiu răspunsul în sinea mea, îmi spune:

— Nu mai e nevoie să mergem acolo. Eşti nevasta mea. N-ar trebui să fii aşa de preocupată de sine.

Cu alte cuvinte, eu mă străduiesc, dar la ce bun? Lui nu-i pasă.

Sexul e una, fericirea e cu totul altceva. Urăsc locul ăsta, şi nici pe Tao nu sunt chiar aşa de sigură că-l plac, acum că am

ajuns să-l cunosc mai bine.

Pare brusc? Deloc. Am ştiut din dimineaţa de după nunta noastră că am făcut o greşeală, dar în încăpăţânarea mea de Tigru am acceptat-o ca pe o pedeapsă bine meritată. Pe de altă parte, îmi reproşez în fiecare clipă că m-am lăsat atât de uşor înşelată şi influenţată. Da, simt la fel de confuză ca întotdeauna.

N-am putut să discut cu mama despre lucrurile astea când a fost aici, pentru că nu voiam să-şi facă griji pentru mine. Din noaptea aia în care am stat de vorbă în vilă, am încercat să mă prefac fericită în faţa ei. I-am spus ce credeam că vrea să audă. Aveam nevoie să creadă că simt fericită, ca să mă poată lăsa aici. Dar adevărul este că mi se rupe sufletul. Nu numai că mi-am distrus viaţa, dar i-am distrus-o şi ei. Faptele mele nu au făcut decât să înrăutăţească lucrurile şi sunt incapabilă să le schimb sau să le repar. Iar acum că a plecat, gândurile negre care m-au bântuit de la moartea tatei mă cuprind cu întunecimea lor insinuantă.

In cursul lunii noiembrie, îmi fac de lucru cârpind haine, punând murături, sortând legume uscate. Sătenii taie porcii, o treabă dezgustătoare din capul locului, după care îi înmoaie în apă cu sare timp de câteva săptămâni, şi-i tapetează cu ardei iute, ca să ţină muştele la distanţă. De vreme ce acum facem parte dintr-o comună, hălcile de came nu mai sunt agăţate în curţile oamenilor, aşa cum se întâmpla pe vremuri, ci în faţa sălii de consiliu. Mâncăm în continuare după pofta inimii la cantină, dar când vine luna decembrie şi temparatura scade sub nivelul îngheţului - iar tulpinile de porumb cu care s-au căptuşit pereţii cantinei nu sunt cine ştie ce barieră împotriva frigului - liderul de brigadă Lai introduce raţiile.

Tao îmi spune să nu-mi fac griji.

— Aşa se întâmplă mereu între perioada de recoltare şi însămânţare. Câmpurile sunt pustii, recolta începe să se termine şi mai e mult până la Festivalul Primăverii, când se începe însămânţarea.

— Dar credeam că am avut o recoltă record, spun eu. Cum e posibil să rămână comuna fără mâncare?

— Nu te preocupa tu cu treburi din astea, îmi răspunde soţul

meu, încercând să pozeze în om în toată firea.

Dar aflu de la ceilalţi că liderul de brigadă a făgăduit să livreze statului o cantitate imensă de grâne pe baza recoltei noastre record. Şi-a ţinut promisiunea predând cantitatea umflată, ne-a spus să mâncăm după pofta inimii, iar acum nivelul grânarului din sala de consiliu este periculos de scăzut.

Pe măsură ce trec zilele, se face din ce în ce mai frig şi mai umezeală. Casa familiei lui Tao este orientată spre nord, aşa că nu avem parte prea mult de căldura soarelui de iarnă. O manta de chiciură acoperă pământul. Apa stătătoare îngheaţă. Mai ninge din când în când, dar zăpada se topeşte repede. Aerul rece ca gheaţa pătrunde prin crăpăturile din jurul acoperişului şi uşii. Din punctul meu de vedere, fereastra - am lipit din nou hârtia de orez peste cadrul ferestrei - nu reuşeşte câtuşi de puţin să păstreze aerul cald înăuntru sau să ne protejeze de frigul de-afară. Familia lui Tao a avut multă vreme la dispoziţie să înveţe cum să se descurce. îşi pun pe ei straturi peste straturi de haine flauşate. îmi pun şi eu, dar pur şi simplu nu reuşesc să mă încălzesc.

Ii scriu mamei în fiecare duminică, de vreme ce este singura zi în care nu trebuie să muncesc pentru comună. Ii povestesc despre Yong, Kumei şi Ta-ming. Ii vorbesc despre vreme, îi spun că învăţ să fiu o nevastă adevărată. Apoi, lunea, merg până în piaţa centrală şi aştept poştaşul, care vizitează pe bicicletă diferitele sate care fac parte din comună. Ii dau scrisoarea, pe care o duce să fie sortată, citită şi procesată în sala de consiliu. Astăzi îmi înmânează o scrisoare, pe care o citesc în faţa întregii familii:

— „Z.G. şi cu mine am fost la o serată acasă la Madame. Sun Yat-sen. Are o grădină superbă cu treizeci de arbori de camfor. Ştiai că-şi scrie toate discursurile în engleză? Dacă erai aici, pun pariu că tatăl tău putea să-ţi obţină o slujbă în care să o ajuţi, de vreme ce ai făcut facultatea în America, întocmai ca şi ea. Oricum, la petrecere au venit şi reprezentanţi din Burma, Nepal, Pakistan şi India. Trebuia să fi văzut femeile, cu sariurile lor. Erau foarte elegante în comparaţie cu rusoaicele. Tatăl tău m-a convins să port un cheongsam de pe vremuri, din mătase roşie cu şnururi galbene. Toată lumea a spus că tatăl tău şi cu mine am fost cei mai arătoşi invitaţi prezenţi. Şi, ca să spun drept, nu cred că se înşelau.“

O săptămână mai târziu, trimite cadouri de Crăciun: o eşarfă roşie, o cutie cu fursecuri şi pânză cumpărată cu cupoanele ei pentru bumbac. Le dau bomboanele fraţilor şi surorilor lui Tao şi bumbacul soacrei mele, ca să facă hăinuţe pentru copii. Eşarfa o păstrez pentru mine. Nu le explic ce e cu Crăciunul.

Două săptămâni mai târziu, mama îmi trimite veşti pe care le- am auzit şi noi la difuzor. Oficialii din Beijing au anunţat construcţia a zece proiecte în capitală pentru sărbătorirea a celei de-a zecea aniversări a Republicii Populare Chineze de pe 1 octombrie 1959, anul viitor.

— Cea mai mare dintre ele se va numi Marea Sală a Poporului, le citesc eu lui Tao şi celorlalţi. Va fi cea mai mare şi mai grandioasă construcţie din China, afară poate de Zidul Chinezesc. Dar, mai important e că Marea Sală a Poporului se construieşte cu muncă voluntară. Tatăl tău a promis să mă ducă la festivităţi. Va fi ceva ce merită văzut!

Iată ce cred că vrea să spună prin entuziasmul ei fals: „Muncă voluntară? Sunt fericită că nu locuiesc în Beijing şi nu trebuie să muncesc la asta sau la celelalte nouă altare ostentative închiate orgoliului lui Mao. Cenzorii nu pot tăia ceea ce se citeşte printre rânduri.“

Dar pentru soţul şi socrii mei toate astea sună spectaculos, iar încăperea se umple de exclamaţiile lor de încântare. Madama Sun Yat-sen! Marea Sală a Poporului! Scrisorile de la May nu-i impresionează aşa de tare, pentru că nu înţeleg nimic despre televiziune, maşini sau vedete de cinema. Şi totuşi, privesc fotografiile pe care le trimite şi pun întrebări precum: „De ce e îmbrăcată cu asta? Nu-i e frig aşa, cu umerii goi?“ Câteodată, se uită la fotografiile în care apare machiată şi cu părul tapat şi nu spun nimic. N-or fi văzut ei prostituate la viaţa lor, dar recunosc numaidecât o femeie uşoară.

Mama şi mătuşa îmi pun întotdeauna aceleaşi întrebări: „Eşti fericită? Mai pictezi?“ Nu sunt fericită, dar nu vreau să le spun asta. Nici de pictat nu pictez, dar Tao da. Cunoscând succesul pe care l-a avut Z.G. cu posterul lui pentru Anul Nou, Tao vrea acum să se înscrie la competiţia naţională.

— Dacă câştig, ne putem muta în Shanghai sau chiar la Beijing, îmi spune el adesea.

Lucrează la masă, înfofolit în haine flauşate, cu o pătură pe umeri şi încă una pe picioare. A preluat un subiect tradiţional -

zeităţile uşilor - şi l-a transformat în doi ţărani care aduc de la câmp o recoltă bogată. Nu mă foloseşte ca model sau muză aşa cum făcea Z.G., lucru care mă jigneşte îngrozitor.

— Nu te mai plânge atâta şi pictează şi singură, îmi spune el de câte ori aduc vorba despre asta. Nu te opreşte nimeni.

Uşor de zis. Mi-ar plăcea să pot plimba pensula pe hârtie cu încrederea cu care o fac soţul şi tatăl meu. Am ceva în minte, ştiu asta, dar încă n-am reuşit să-i dau viaţă şi nu am pe nimeni care să mă încurajeze.

Noaptea, Tao şi cu mine stăm lungiţi pe rogojini în prima cameră. Ne ţinem sub noi hainele pe care le purtăm a doua zi, ca să fie calde dimineaţa, când le punem pe noi. Copiii mai mari se ghemuiesc în jurul nostru. Tao îşi plimbă gura pe gâtul meu. Imi bagă o mână pe sub cămaşa cu care dorm. Dacă suntem foarte tăcuţi, putem face noaptea să treacă într-un fel care să ne încălzească pe amândoi.

— Data viitoare când le scrii mamei şi tatălui tău, spune Tao în timp ce degetele lui alunecă spre locul meu umed, întreabă-i dacă nu pot face rost de permise pentru noi, ca să-i vizităm în Shanghai.

De prin februarie mă trezesc şi mă culc înfometată. Imi spun în sinea mea că nu sunt atât de hămesită pe cât cred că de vină este atitudinea mea occidentală nepotrivită şi că ceea ce văd şi simt nu se întâmplă cu adevărat. Dar unele voci spun că nu s-au confruntat niciodată cu o perioadă mai grea între recoltare şi însămânţare ca acum. Câţiva vor să dezbine comuna, susţinând că le mergea mai bine pe vremea când erau responsabili de propriul pământ, de propriile grâne şi familii. Imi ţin gura, dar încep să cred că rolul cantinei nu mai e să ne încurajeze să mâncăm, ci să restricţioneze hrana care ni se oferă.

Toate astea duc la noi inspecţii.

— Ascunderi grâne? întreabă liderul de brigadă Lai, în timp ce secretarul de partid Feng Jin şi Sung-ling scotocesc prin dulapuri.

Mama lui Tao e o femeie mititică, dar dură. Il priveşte drept în faţă.

— Unde am putea ascunde ceva?

Asta îl pune în încurcătură pentru câteva clipe.

— Ai predat toate ustensilele de gătit? o întreabă Sung-ling pe Fu-shee ca de la femeie la femeie. N-ar trebui să mai aveţi nicio ustensilă de gătit. Până acum, ar fi trebuit predate cantinei sau topite în cuptor.

— Ce vrei să ştii? Dacă am gătit? ripostează Fu-shee pe un ton tăios. N-am putea găti nici dacă am vrea. Nu ne-a mai rămas decât ceainicul.

Şi eu care credeam că mama şi mătuşa se pricepeau la minţit, dar soacra mea le întrece şi ştie cum să aibă grijă de familia ei. De ceva vreme, merge pe câmp cu copiii mai mici şi caută orez, napi şi alune care au scăpat în timpul recoltelor strânse în grabă, în plus, a şi păstrat destule ustensile, toate ascunse într-o gaură din podea, ca să facă turte din fainã de porumb, pe care le mâncăm cu bucăţi de ardei uscaţi.

— Mirosea a mâncare în momentul în care am intrat, îi dă înainte Sung-ling pe un ton acuzator.

— Pesemne c-aţi mirosit apa pe care-o încălzim pentru băut, de vreme ce nu mai avem frunze de făcut ceai.

In noaptea aia îi scriu mamei:

> Se spune că soacrele sunt creaturi îngrozitoare, lăsate pe pământ ca să-şi chinuiască nurorile, dar Fu-shee nu e chiar aşa de rea. E gravidă iar. Eu nu. Mi-ar plăcea să am un copil. Un fiu, desigur. Asta l-ar face fericit pe Tao. I-ar mulţumi pe socrii mei. Sper că te-ar face fericită şi pe tine.

In chineză, cuvântul „pântec“ este format din caracterele pentru „palat“ şi „copii“. Noaptea, întinsă lângă Tao, trimit gânduri bune pântecului meu. Dacă măritişul nu-mi vindecă tristeţea, poate că un copil o să reuşească.

De Anul Nou chinezesc, în timpul unei inspecţii, în casa unui vecin se găseşte mâncare. Casa este dărâmată. Familia n-are unde să se ducă, aşa că dorm cu toţii în holul vechi. In plus, din cauza neglijenţei vecinului nostru, se confiscă toate încuietorile din comună.

— Dacă nu vă predaţi încuietorile, ne spune liderul de brigadă Lai, vă luăm uşile cu totul.

Şi nu se opreşte aici. într-un exces de zel, porţile şi gardurile care despart proprietăţile sunt înlăturate pentru a-i împiedica

pe oameni să strângă mâncare şi pentru a ţine totul la vedere. Dacă nici aşa nu e destulă vizibilitate, atunci întreaga casă e pusă la pământ.

— Noua noastră politică este în beneficiul patriei, spune liderul de brigadă Lai, topind ultimele rămăşiţe de metal de la încuietori şi balamale şi cu lemnul de la case şi mobilier întreţine focul din cuptoarele de topit.

Vila în care locuieşte el rămâne intactă.

Trei zile mai târziu, întoarcându-ne acasă de la câmp, o găsim pe Fu-shee aşezată pe vine, într-un colţ, deasupra unei găleţi pline cu sânge şi înconjurată de bucăţi de pânză. Mi se spune să curăţ găleata, lucru dezgustător şi greţos. Incerc să fiu de ajutor şi-n alte privinţe, dar orice progres pe care-l făcusem cu soacra mea a dispărut. Acum mă priveşte cu reproş. In curând, şi alte femei însărcinate din comună fac cale-ntoarsă dacă mă întâlnesc pe stradă sau pur şi simplu îmi întorc spatele. Se spune că femeile care n-au născut încă poartă ghinion gravidelor şi nou-născuţilor.

Singurele mele prietene sunt Yong şi Kumei, care-mi tot repetă să nu îmi fac griji.

— Suntem între recoltă şi semănat, spun ele, de parcă asta mi-ar potoli vreun pic foamea, le-ar face pe femeile însărcinate să nu mă ignore sau pe soacra mea să nu mai fie aşa de supărată pe mine. E mai rău decât de obicei, dar se întâmplă an de an.

Eu privesc lucrurile din perspectiva americană: trebuie să acceptăm anumite lucruri doar pentru că aşa s-au petrecut de când lumea? Mă gândesc la soluţii prin care să ne putem ajuta singuri.

— Hai să cumpărăm câţiva pui. Creştem găini care să facă ouă, propun eu familiei soţului meu.

— Unde le-am ascunde? mă întreabă socrul meu. Şi ce se va întâmpla atunci când liderul de brigadă va veni în inspecţie?

— Am putea să facem tofu, le spun eu. Când eram mică, bunicul făcea tofu în cada de baie.

— De unde am lua lapte de soia? întreabă soţul meu.

— Ce e cada de baie? se interesează Fu-shee.

— Poate reuşim să pornim o afacere cu roabe, îmi încerc eu norocul din nou. Lumea va avea mereu nevoie să care lucruri până la drumul principal.

— De unde facem rost de bani să le cumpărăm? întreabă socrul meu.

— Am eu nişte bani, le zic. Suntem o familie. Vreau să ajut cum pot.

Cumpăr trei roabe. Câştigăm patru yuani, puţin peste doi dolari. După o zi de cărat cărbune, cărămizi şi grâne, ni se spune că trebuie să încetăm. Activiştii de partid din sat ne dezaprobă şi ne reamintesc că nu sunt permise afacerile personale. Următoare dată când mai fac o sugestie despre cum am putea să ne îmbunătăţim situaţia, lui Fu-shee îi sare ţandăra:

— In loc să te lauzi cu banii tăi, de ce nu ne cumperi ceva de mâncare?

Dar nu pot să cumpăr mâncare, pentru că nu există pic de mâncare de cumpărat. Şi chiar dacă ar fi, unde să-mi schimb dolarii americani? Ar trebui să mă duc până în Tunhsi, poate chiar la Hangchow, ca să fac asta. Liderul de brigadă nu mi-ar da niciodată permisiunea.

I-aş putea scrie mamei despre toate astea, dar n-o voi face. Cum aş putea? Nu vreau să o aud zicându-mi „Ţi-am spus eu“, când învinuiri chiar mai crude îmi trec prin minte.

Joy
Haine de sticlă

Intr-o dimineaţă de duminică, pe la sfârşitul lunii martie, mă trezesc chiar după revărsatul zorilor. Primul lucru pe care-l văd este noul poster cu preşedintele Mao lipit pe perete. In fiecare casă din comună se găseşte acelaşi poster care-l înfăţişează pe Mao plutind peste pâlcuri de nori roşii. Imi imaginez tabloul ăsta în toate locuinţele din ţară. Nimic nu are voie să atârne deasupra lui (pentru că ar fi insultător), şi nimic nu poate deteriora suprafaţa posterului (pentru că asta ar dovedi că gospodăria nu-i arată respectul cuvenit). Mă întorc pe cealaltă parte, facându-i pe bebeluşii şi copilaşii ghemuiţi în jurul meu să se foiască şi să se agite în somn. îmi pun mâna pe stomac, încercând să-mi potolesc greaţa. Ceva ce-am mâncat sau băut nu mi-a priit. Mă ridic repede de pe rogojină şi ies afară.

Aerul de primăvară e răcoros şi cerul e senin. De pe terasă se văd mai multe câmpuri de rapiţă. Plantele sunt încărcate de flori galbene, care-mi amintesc de muştarul sălbatic care creşte în sudul Californiei, chiar în perioada asta a anului. Fuioare de fum se ridică în spirală din hornurile Dragonului Verde. Tai lemne şi aprind focul în plita de afară. Iau două găleţi, le car pe deal în sus şi pun la fiert o parte din apă.

Soacra mea iese şi ea afară.

— Incă te speli pe dinţi cu apă fiartă? mă întreabă ea cu falsă neîncredere. N-o să fii niciodată una dintre noi până nu bei apa. Uite, lasă-mă să-ţi fac nişte ceai cu ghimbir ca să te ajute la stomac. La mine funcţionează întotdeauna.

Pentru că e duminică şi nu trebuie să muncim pentru comună, nimeni nu se grăbeşte să se îmbrace. îi spun lui Tao că o iau înainte spre cantină. N-are nimic împotrivă.

Peste tot în jurul meu, primăvara îşi face simţită prezenţa: câmpuri de rapiţă, copaci cu flori bizare, petale roz şi albe ce plutesc prin aer ca nişte fulgi de zăpadă şi tufe de ceai - cruţate după ce toate terenurile au fost transformate în culturi de grâne la insistenţele liderului de brigadă Lai - înverzite din nou. Deşi am trecut pritr-o iarnă grea, aştept cu nerăbdare iunie pentru recoltarea primei culturi de grâu semănat în toamnă. Am semănat în rânduri

apropiate şi roşii, bok choy*, porumb şi ceapă, după cum ne-a instruit liderul de brigadă Lai, punând o cantitate de două sau chiar de trei ori mai mare de semniţe per mu. Ne spunem în sinea noastră că marele nostru conducător nu ne-ar ghida în direcţia greşită. Da, zilele mai lungi şi vremea mai caldă au făcut minuni pentru starea mea de spirit. Poate că, până la urmă, n-a fost o greşeală. Poate că eram doar o fată din Los Angeles care suferea din cauza prea multor ani de confort şi irosire.

Acum, privind verdele aprins al câmpurilor alături de albastrul cerului, mi-aş dori să-mi petrec ziua cocoţată undeva, pictând şi desenând. In schimb, iau un mic dejun frugal, mă duc acasă unde îmi petrec restul dimineţii scriindu-le mamei şi mătuşii.

„Viaţa e OK. Vremea s-a mai îndreptat.“

Mâine o să aştept lângă iaz sosirea poştaşului. O să-i dau scrisorile şi sper să primesc şi eu câteva.

Pe la sfârşitul după-amiezii, difuzorul din prima cameră începe să pârâie.

„Toţi tovarăşii să se prezinte imediat la cantină!“ se aude vocea liderului de brigadă. „Toţi

---

[1] Legumă folosită în bucătăria asiatică, asemănătoare verzei.

tovarăşii să se prezinte imediat la cantină!“

Nu este programată nicio întrunire politică, dar facem ce ni se spune. Pe când ne apropiem de zona în care se află cantina, creşa şi sala de consiliu, ne dăm seama că va fi o întrunire

pentru toată comuna. Rar se întâmplă să ne strângem cu toţii în acelaşi timp, dar iată-ne adunaţi - aproape patru mii de oameni. Poate că vom „lansa un Sputnik“ - un proiect de douăzeci şi patru de ore inspirat de Old Big Brother care va solicita participarea întregii comune. Mai la începutul anului, întreaga ţară a lansat un Sputnik, producând în douăzeci şi patru de ore mai mult oţel decât realizează Statele Unite într-o lună, sau cel puţin aşa ni s-a zis, însă nu numai că rezultatul a fost inutil, dar a lăsat comune ca a noastră fără o grămadă de coase, ciocane şi găleţi. Dar nu, nu am fost chemaţi aici ca să lansăm un Sputnik.

Liderul de brigadă Lai stă pe o platformă înaltă cu mâinile la spate, legănându-se pe călcâie, cu o privire cruntă pe chip. Mi se strânge stomacul când o văd pe Yong în genunchi lângă el, cu picioarele ei legate ascunse sub ea. O panglică albă i-a fost prinsă de tunică, arătând că a fost denunţată. Kumei şi Ta-ming stau la marginea platformei. Kumei poate să zâmbească în orice situaţie, dar nu şi acum. E albă ca varul, iar cicatricele ei au căpătat culoarea lavandei, din cauza a ceea ce îmi închipui că nu poate să fie decât frică. Ce-ar fi putut să facă Yong şi Kumei ca să-l supere într-atât pe bărbatul care a locuit cu ele în vilă în ultimele luni? Secretarul de partid Feng Jin Şi Sung-ling au şi ei locurile lor pe platformă. Par înviorаţi şi însufleţiţi de încântare. Ăsta nu mai e un spectacol mic doar pentru Dragonul Verde. De data asta, mii de feţe îi urmăresc cu nerăbdare.

Liderul de brigadă Lai duce un gigafon la gură.

— Preşedintele Mao a spus că nu vor exista paraziţi în Noua Societate, recită el. Toată lumea munceşte, deci toată lumea mănâncă.

Am mai auzit lucrurile astea şi înainte, dar ceea ce spune în continuare pare de rău augur.

— Aceşti trei tovarăşi sunt elemente reacţionare. Femeile şi-au împărţit patul cu moşierul. Băiatul este odrasla moşierului. Odată ce primeşti eticheta asta, ea se moşteneşte din generaţie în generaţie. Ei şi strămoşii lor nu vor scăpa niciodată de etichetele lor de reacţionari.

Mă trece un fior.

Arată spre Kumei şi Ta-ming.

— Ăştia doi îşi dau silinţa, spune el, după care o înghiontеşte

pe Yong cu vârful pantofului. Dar asta nu face decât să ne reamintească în fiecare zi de tot ce era rău în vechea noastră societate. Cu ani în urmă, preşedintele Mao a dat ordin ca toate femeile să-şi dezlege picioarele. Dar cea de-a patra soţie a moşierului s-a supus?

Ţipete de „nu“ se aud din mulţime. Yong n-are nicio reacţie, îşi ţine ochii în pământ.

— Noi muncim cu toţii la câmp, dar cu asta cum rămâne? întreabă liderul de brigadă.

Mormăieli de nemulţumire mă înconjoară. Toată lumea pare să fi uitat că Yong a părăsit vila ca să muncească alături de mama, soacra mea şi alte femei în vârstă din Dragonul Verde pentru Batalionul Pentru Depăşirea Marii Britanii.

— A venit vremea să-ţi dai jos legăturile şi să ni te alături. Fă-o acum! ordonă liderul de brigadă Lai.

Fără un cuvânt de împotrivire, Yong îşi schimbă poziţia, aşezându-se pe jos şi acceptând astfel insulta şi umilinţa într-un fel pe care toată lumea de aici îl înţelege, căci în trecut doar sclavii, criminalii condamnaţi, prizonierii de război şi servitorii stăteau pe jos. Mulţimea amuţeşte, iar oamenii îşi lungesc gâtul în timp ce legăturile lungi sunt desfăcute buclă după buclă. Membrii comunei au fost prea săraci ca să aibă femei cu picioarele legate în familie, dar toată lumea ştie că picioarele legate ale femeii sunt cea mai privată parte a corpului ei. „Mai privată chiar decât locul acela de jos“, mi-a spus odată mama când îmi vorbea despre picioarele legate ale buneii.

— Acum ridică-te! ţipă la Yong liderul de brigadă Lai.

Cum poate să se ridice când picioarele ei au fost rupte şi strivite, captive în forma lor micuţă pentru mai bine de patruzeci de ani? Dar ordinul e ordin, iar mulţimea geme de ură. Yong se ridică în picioare, clătinându-se. Chipul ei rămâne stoic, dar trupul i se leagănă nesigur. Ta-ming dă să o ajute, dar, precaută, Kumei îl opreşte. După cum a spus liderul de brigadă, băiatul este şi va rămâne întotdeauna un element reacţionar. Purtarea lui de acum îl va scuti de hărţuire pe viitor.

— Mergi! ţipă liderul de brigadă Lai. Mergi! zbiară el şi mai tare când vede că Yong nu se clinteşte.

Sunt înspăimântată, îngrozită şi cad pradă amintirilor acelora la care nu voiam să mă mai gândesc vreodată: moartea

tatei şi rolul meu în suicidul lui. Greaţa pe care am simţit-o în ultimele zile urcă în mine şi-mi arde gâtlejul. Sunt sigură că o să leşin.

— Mergi! strigă liderul de brigadă cu chipul schimonosit de o furie comunistă. Şi mâine ai să te alături tovarăşilor tăi pe câmp. E vremea însămânţării şi avem nevoie de toate mâinile... şi picioarele.

Glumeşte? Yong n-are cum să muncească la câmp. N-ar rezista o oră, darămite o zi întreagă.

— Mergi! răcneşte el. Mergi tot drumul înapoi până la vilă!

Mulţimea se apucă să scandeze.

— Mergi, mergi, mergi!

E mult mai rău decât atunci când a fost criticat tovarăşul Ping-li după ce soţia lui s-a sinucis aruncându-se în calea combinei. Atunci, mă alăturasem de bunăvoie gloatei care-l atacase, dar Yong, Kumei şi Ta-ming sunt prietenii mei. N-au greşit cu nimic. Şi poate că, mă gândesc acum uluită, nici bărbatul lui Ping-li nu făcuse nimic rău.

Lui Kumei şi Ta-ming li se permite să o ajute pe Yong să coboare pe treptele platformei, apoi se dau în lături ca să poată înainta de una singură. Mulţimea îi face loc să treacă. Lacrimile încep să i se rostogolească pe obraji, dar refuză să plângă cu glas tare. Mă uit înjur, încercând să dau de Tao, dar m-am pierdut de el şi de familia lui. Am nevoie de el. Unde e? încerc să calculez cât de departe e vila. Yong va trebui să meargă pe poteca de lângă râu, să treacă de cotitura spre Pavilionul Milosteniei şi de acolo să ajungă până la vilă. Eu pot să fac drumul ăsta în zece minute, dar nu văd cum ar putea Yong să reziste.

Oamenii din celelalte sate care formează comuna încep să se împrăştie pentru a-şi petrece restul zilei de duminică în pace cu familiile lor, dar sătenii din Dragonul Verde rămân aproape de Yong, batjocorind-o şi scuipând-o. Il văd pe Tao şi-l apuc de braţ. Se întoarce spre mine şi se smulge din strânsoare. Chipul lui e plin de furie şi ură. Cum de am putut să mă mărit cu el?

Imi croiesc drum mai în faţă şi o văd pe Yong clătinându-se pe picioare. Când ajung la liderul de brigadă Lai, la secretarul de partid Feng Jin şi la Sung-ling, mă rog de ei să oprească toate astea, dar ei îşi continuă poezia:

— Mergi! Mergi! Mergi!

Chipurile lor sunt la fel de schimonosite şi de turbate ca cel al soţului meu. Imi vine în minte imaginea mamei din ziua în care agenţii FBI şi INS l-au acuzat pe tata de toate lucrurile acelea oribile. Mama nu arătase pic de frică. Fusese puternică, ca un Dragon. Conştientizarea faptului că adevărul, iertarea şi bunătatea sunt mai importante decât răzbunarea, condamnarea şi cruzimea îmi dă curaj şi siguranţă. Sunt ameţită şi mi-e rău de la stomac, dar îmi îndrept spatele, înaintez şi o apuc pe Yong de braţ. Văzând ce-am făcut, Kumei o apucă pe Yong de celălalt braţ. încep să se scuipe epitete în direcţia noastră. Recunosc vocile soţului meu, socrilor mei şi ale fraţilor şi surorilor lui. In sfârşit, cedez pe de-a-ntregul în faţa unei realităţi pe care am ştiut-o de luni întregi. Aici nu-i locul meu. Cum ajung acasă, o să rup scrisoarea pe care i-am scris-o mai devreme mamei şi să compun alta, în care să o rog să vină să mă ia. Vreau să merg acasă, în Los Angeles. Dacă nu pot să ajung până acasă, atunci cel puţin pot să fiu cu ea, în Shanghai.

Kumei şi cu mine o ajutăm pe Yong să urce pragul înalt din piatră al vilei care dă în prima curte. Mi-e frică să nu ne urmărească sătenii, dar n-o fac. Rămân afară, scandând întruna. O târâm pe Yong prin curţi şi coridoare, până în bucătărie, unde se prăbuşeşte la pământ. Mi se face rău şi mă uit înnebunită înjur după vreo oală sau cratiţă, dar toate astea au fost fie predate la cantină, fie aruncate în cuptorul de topit. De obicei e un lighean pe podea, dar acum nu-i nici urmă de el. Disperată, dau fuga la zidul jos care desparte bucătăria şi cocina în care familia îşi ţinea pe vremuri porcii. Mă aplec peste el şi vomit. Odată ce-mi golesc stomacul, mă prăvălesc pe podea, mă întorc şi mă uit la ceilalţi. Yong e albă la faţă de durere, Kumei pare îngrozită, iar Ta-ming tremură tot de pe urma şocului.

— De ce? reuşesc eu să întreb.

— Mâncare, răspunde Kumei slăbită, lăsându-mă şi mai nedumerită. Aveam nevoie de mâncare. Suntem elemente reacţionare, aşa că am ştiut că am primit mai puţină mâncare de când cu raţionalizările. Trăim în vilă cu liderul de brigadă. A adus acasă nişte mâncare în plus, dar cu un preţ.

— Ai...

Mă uit spre Ta-ming, nesigură de cât de directă pot să fiu.

— E un preţ pe care l-am mai plătit, spune Kumei. Nu e chiar aşa de rău cum crezi, dar azi-noapte am avut o

neînţelegere cu liderul de brigadă. Trebuia să am grijă de Taming, dar el voia să mă îngrijesc de el.

Inchid ochii. Sigur, aşa trebuie să fie. Liderul de brigadă nu avea nevoie să locuiască în vilă, când avea deja la dispoziţie sala de consiliu, cea mai sigură şi confortabilă clădire din comună. Eu am locuit în vilă cu liderul de brigadă Lai doar câteva zile după ce m-am întors în Dragonul Verde, dar mi-aduc aminte că mama s-a plâns de câteva ori că o tot trezea noaptea zgomotul cuiva care se furişa prin jur. Trebuie să fi fost liderul de brigadă care se ducea sau se întorcea din camera lui Kumei. Nu există secrete în China, nici măcar într-o casă aşa mare, dar de ce nu am înţeles mai înainte ce se petrecea? Pentru că sunt o proastă.

— Ai mâncat? mă întreabă Yong, cu o voce abia simţită. Bei ceai?

Două dintre cele mai obişnuite întrebări care se pun când un musafir îţi calcă pragul casei. Chiar şi în agonia ei, Yong este o femeie cu mult peste barbarii din afara zidurilor vilei.

Aducându-şi aminte că şi ea este gazdă, Kumei se ridică în picioare şi pune apă de ceai.

Mai târziu, după ce pleacă ţăranii, aduc apă de la râu. Apa rece îi va calma picioarele lui Yong, care sunt cea mai tulburătoare privelişte pe care am văzut-o vreodată. Degetele şi arcadele picioarelor i-au fost rupte şi îndoite până ce degetele au ajuns să atingă călcâiele. Au stat legate în forma asta ani de-a rândul. Acum s-au dezrăsucit, dar atâta tot. Seamănă cu nişte poduri arcuite - doar degetele şi dosul călcâielor ating pământul. Cadrele au facut-o să meargă pe jos în picioarele goale, iar acum pielea pare moale ca a unui bebeluş după ce a stat atâţia ani ascunsă de ochii lumii, este crăpată şi sfâşiată. Culoarea ei nu aparţine niciunei creaturi vii. Incerc să fiu puternică şi de ajutor, dar simt cum mi se întoarce stomacul. Mi-aş dori ca orice aş fi mâncat sau băut să se grăbească odată să iasă din mine, aşa cum s-a întâmplat când am ajuns prima oară aici cu Z.G.

Am avut întrebări legate de Yong şi de Kumei de multă vreme. Mai demult, îmi imaginam tot felul de poveşti romantice, mai ales pentru Kumei. Acum, că le-am ajutat în faţa tuturor,

presupun că voi avea la rândul meu o pată la dosar. Şi, dacă aşa stau lucrurile, măcar să aflu ce anume au făcut ca să atragă asupra lor o asemenea antipatie din partea sătenilor din comună.

— De ce vă urăsc aşa de mult? întreb eu.

O abordare mai directă şi mai demnă de o americancă nici că se putea. Mă aştept să dea înapoi în faţa impoliteţii mele, dar, în schimb, mă privesc de parcă aş fi bătută-n cap.

— Stăpânul meu a fost moşierul, răspunde Yong, pipăind panglica albă pe care o va purta ca stigmat tot restul vieţii. Nu ştiai asta?

— Ba da, dar tot nu înţeleg ce au împotriva ta.

— Noi suntem ce-a mai rămas din familia lui, spune Kumei. Oamenii cred că am dus vieţi privilegiate, dar era un om rău şi am îndurat multe...

— Ştiu că tu asta simţi, o întrerupe Yong. Dar eu l-am considerat un om bun. Ţinea la cei de aici. Când a venit Armata Căii a Opta şi soldaţii i-au cerut să-şi redistribuie pământul, s-a supus fără să crâcnească.

— Până să vină armata, n-auzisem de cuvântul „moşiei“.

— Asta pentru că nu exista, explică Yong cu vocea sugrumată de durere. Toată lumea îl numea pe stăpân en ren, care înseamnă „binefăcător“. Dar soldaţii i-au dat un titlu nou - dichu - „moşier“. Când au plecat soldaţii, am crezut că totul va fi bine. In schimb, furia mocnită şi indignarea sătenilor au ieşit la suprafaţă.

Kumei ţine cu o mână unul dintre picioarele lui Yong, iar cu cealaltă picură apă caldă peste pielea mov-verzui. Spălarea picioarelor legate este ceva care n-ar trebui făcut decât în intimitate. Lui Yong ar trebui să-i fie o ruşine de moarte, dar a fost deja atât de umilită în faţa întregii comune, încât prezenţa mea aici, în cel mai intim moment, îi pare nimica toată.

— Toate războaiele sunt brutale, mai ales pentru femei, continuă Yong, împleticindu-se. Dar viaţa noastră aici nu era atât de minunată nici măcar înaintea Războiului de Eliberare sau reformei agrare. Am intrat în casa asta ca soţii, jucării, distracţii şi servitoare...

— Părinţii mei erau săraci, o întrerupe Kumei. Mai săraci ca familia soţului tău, spune ea, şi nu aşteaptă să spun ceva în

privinţa asta. Am trăit pe vremea unei mari foamete când eram mică. Crezi că iama asta e grea? Nici nu se compară cu cea care ne-a lovit când aveam cinci ani. Când a murit fratele meu, mi sa spus că mă dădeau stăpânului ca să ajut la plata dreptului de succesiune. Mi-au spus că mergem „la binefăcător“, dar nu ştiam ce însemna asta sau ce trebuia să fac. Am fost adusă în cea de-a doua curte şi mi s-a spus să-mi pun fruntea pe picioarele lui şi pe picioarele legate ale femeilor din casă. Avea cincizeci de ani.

Duc mâna la gură ca să-mi ascund uimirea când îmi dau seama de ce a ales-o Sung-ling pe Kumei să joace rolul fecioarei în piesa noastră de propagandă şi de ce au fost cadrele atât de tolerante cu abaterile prietenei mele de la scenariu. Soţul tovarăşei Ping-li nu era singurul umilit în noaptea aceea. Şi Kumei era forţată să-şi spună povestea. De câte ori o fi fost obligată să facă asta într-un mod sau altul de la Eliberare? îmi vin în minte şi alte momente: când am ajuns prima oară aici şi am întrebat-o pe Kumei de ce nu mai locuiau şi alţii în vilă şi ea a fost atât de evazivă, şi noaptea în care a venit mama acasă la Z.G., iar el a spus că fuseserăm cazaţi în vilă drept pedeapsă. Chiar şi când lumea îmi spunea anumite lururi, eu nu le auzeam.

Imi concentrez din nou atenţia asupra lui Kumei, care reia firul povestirii:

— Aveam grijă de soţii şi concubine şi mă îngrijeam de picioarele lor legate. Yong era cea mai tânără şi mai drăguţă soţie...

— Şi cea mai rea, mărturiseşte Yong. Eram din Shanghai şi vorbeam şanhaieză.Vila era frumoasă, dar Dragonul Verde nu era Shanghai. Nici stăpânul nostru nu era mulţumit niciodată. Avea multe neveste şi concubine. Avea o mulţime de copii. Chiar şi fii. Dar voia să-şi arate puterea în faţa satului. Era şeful, înţelegi?

Nu înţeleg, dar Kumei se apucă să-mi explice.

— Deţinea controlul asupra noastră, dar ca şef simţea nevoia să-şi dovedească puterea în faţa tuturor oamenilor din Dragonul Verde. Ce modalitate mai bună pentru asta decât să mă aducă pe mine în patul lui şi să arate că putea să-mi dea un fiu. Pe atunci, aveam unsprezece ani. După prima noapte, am fugit la casa unchiului şi mătuşii mele din satul Podul Negru. I-

am implorat să mă lase să stau cu ei, dar mi-au întors spatele, au intrat în casă şi-au închis uşa în urma lor. M-am întors pe jos până în Dragonul Verde, la casa în care m-am născut. Am stat afară şi-am plâns. Mi-am frecat pământ pe faţă şi braţe, în haine şi gură. După aceea, m-am ridicat şi m-am întors la vilă.

— De ce nu te-au ajutat părinţii tăi? întreb eu.

— Au murit de foame în iama în care m-au dat, îmi spune ea... Nu înţelegeam lucrurile care se petreceau în vilă, continuă după o clipă. Eram servitoare, dar eram şi concubină.

— Erai o fetiţă!

Yong a tot spus că moşierul era un om bun, dar cum putea să fie?

— O tratam pe Kumei mai rău decât ultimul servitor, pentru că era favorita stăpânului în dormitor, recunoaşte Yong. Apoi i se adresează lui Kumei: N-ai avut niciodată parte de o poziţie cum se cuvine în gospodărie, şi nu te-ai putut bucura de luxul de care aveau parte celelalte soţii şi concubine. Mi-aduc aminte că cea de-a treia soţie te înţepa cu capătul ascuţit al broşei. Insista ca servitoarele de la bucătărie să-ţi dea de mâncare numai coji de pepene şi frunze de legume.

— Măcar primeam ceva de mâncare...

Se tachinează una pe alta?

— O mai ţii minte pe concubina din Hangchow? întreabă Yong, rostogolindu-se râzând peste Kumei. In ciuda durerii şi umilinţei, Yong reuşeşte să vadă umoral în ceea ce mie mi se pare o poveste îngrozitoare. Se credea aşa de specială, una dintre marile frumuseţi! Dacă ceaiul era prea rece, îl arunca pe podea şi te facea să-l ştergi cu hainele de pe tine.

— Dacă era prea fierbinte, mi-l arunca în faţă! spune Kumei, chicotind la amintirea asta.

Aşa trebuie să fi căpătat cicatricele acelea, dar înainte să o pot întreba, exclamă:

— Vai, aş fi dat orice să fiu în locul oricăreia dintre voi! Ce lucruri făcea! Ce lucruri mă punea să fac! Nu ştiu cum fac soţii şi soţiile treaba asta şi n-o să aflu niciodată.

Acum Yong şi cu mine facem schimb de priviri. Să fi fost ce făcea Kumei pe vremea aceea diferit de ce a făcut cu liderul de brigadă? Kumei, din câte îmi dau seama, a făcut sex numai din simţul datoriei sau al nevoii. N-ar influenţa asta experienţa, mai ales dacă nu era îndrăgostită, aşa cum am fost eu odată de

Tao?

— Făceam multe treburi, continuă ea. Spălam picioarele soţiilor şi concubinelor. Le ascultam gâlcevile. Le priveam cum se dădeau cu pudră, cum îşi puneau pe ele mătăsuri şi bijuterii. Cu cât înduram mai multe, cu atât spunea stăpânul că sunt mai frumoasă. Am rămas gravidă când aveam treisprezece ani. Nu înţelegeam ce se întâmplă. Eram somnoroasă şi mă simţeam rău.

— Noi credeam că erai leneşă, spune Yong. Dar acum pot să spun că duceai un trai de animal pe vremea aia.

— In cele din urmă, o sclavă de la bucătărie mi-a spus ce se petrecea, spune Kumei, pălind de atâtea amintiri. Curând, am început să simt chestia asta crescând în mine, mişcându-se, de parcă aş fi fost invadată de un demon. Voiam să dispar în hăul întunecat al morţii. Aş fi încercat să mă omor înghiţind inelul de aur pe care mi-l dăduse stăpânul sau mâncând mâncare stricată, dat metodele astea nu promiteau rezultate sigure. Apoi, mi-am dat seama care era cea mai bună soluţie. Să beau leşie. Dar când m-a prins cu sticla, stăpânul mi-a dat peste mână, şi-aşa am ajuns să arăt cum arăt.

Işi plimbă degetele peste cicatricele care-i coboară de pe gât până sub haine.

— Are la fel de multe urme pe suflet, câte are pe trup, spune Yong.

— Dar nici viaţa ta nu se poate să fi fost prea uşoară, îi spun eu lui Yong.

— Trebuia să am o viaţă fericită, recunoaşte ea. Mama mi-a spus că, dacă îmi leg picioarele, mersul meu legănat va arăta precum ceaţa plutitoare şi mă voi mărita într-o familie bună, cu cel puţin alte cinci femei cu picioare legate. Mi-a promis că, la nuntă, o să port o podoabă de cap cântărind mai mult de cinci kilograme. A spus că nu va trebui să-mi părăsesc niciodată căminul, dar, dacă dintr-un motiv sau altul aş vrea să o fac, aş fi purtată cu palachinul, ca nimeni să nu mă poată vedea. A spus că aş avea întotdeauna patru servitoare care să mă ajute, şi, pentru o vreme, am avut chiar mai multe de-atât. A spus că nu voi fi niciodată nevoită să muncesc la câmp…

— N-o să fii, promite Kumei. Am eu grijă să nu se întâmple asta.

Ştiu preţul pe care e dispusă Kumei să-l plătească. Yong o ia

de mână, în semn de recunoştinţă. O aşteptăm pe Yong să continue. Când nu o face, Kumei reia firul povestirii pe care o începuse.

— Stăpânul nu voia să mor, dar deja, la vremea aia, ce mi se întâmplase mie nu mai avea importanţă. Războiul de Eliberare fusese câştigat, iar lucrurile se schimbau.

— Două dintre concubine au fugit cu soldaţii, spune Yong. Prima soţie a murit în urma unei infecţii. Cea de-a doua, care căzuse în dizgraţie după ce născuse trei fete, le-a luat cu ea să-şi viziteze rudele în Macao şi nu s-a mai întors. A treia a fugit în toiul nopţii. Au fost zile grele, foarte triste...

— Când soldaţii au pornit mai departe, sătenii au prădat vila în căutare de aur, jad şi bani, continuă Kumei. Au cărat mobila şi-au ars majoritatea cărţilor. Au dezgropat mormintele familei, ca strămoşii stăpânului să nu-şi găsească liniştea pe lumea cealaltă. Ne-au lăsat să ne păstrăm paturile, instrumentele muzicale ale stăpânului, câteva pături, ustensile de gătit şi alte lucruri. Dar sătenii nu terminaseră. I-au târât pe fiii stăpânului în piaţă şi i-au lovit cu un satâr în cap până le-au dat creierii peafară. Singurii care au mai rămas în astea douăzeci şi nouă de dormitoare au fost stăpânul, Yong şi cu mine.

— Ce s-a întâmplat cu stăpânul vostru? întreb eu, arătându-mi încă o dată curiozitatea de americancă.

— După ce l-au lăsat să sufere cu inima sfâşiată încă patru ani, au venit după el, îşi aminteşte Kumei. Era iarnă. L-au obligat să se dezbrace până la lenjeria subţire din bumbac. După aia l-au legat de copacul din piaţă şi-au aruncat apă rece pe el. L- au lăsat afară toată noaptea. Dimineaţa era mort, cu hainele îngheţate pe trup. Sătenii au râs şi-au spus că poartă haine din sticlă. Se opreşte o clipă înainte să continue. Ca să fiu sinceră, într-un fel era deja pe drum spre lumea de apoi, luându-şi adio de la tot ce cunoscuse şi preţuise. în unele nopţi, când eram singuri în camera lui, mă punea să mă îmbrac în haine vechi. Ţi-aduci aminte costumul pe care m-a pus Sung-ling să-l port pentru piesă? Ăla era unul dintre lucrurile pe care le punea stăpânul pe mine. Hainele erau moi, strălucitoare şi în culori frumoase.

— Erau mătăsuri şi brocarturi, o ajută Yong.

Imi trece prin minte că toate astea semănă cumva cu tendinţa lui Z.G, a mamei şi mătuşii de a-şi aminti întotdeauna

trecutul, costumându-se, costumându-mă şi pe mine. Dar trebuie să recunosc că au fost momente în iama asta în care m-am gândit cu dor la blugii mei Levi's, la hainele drăguţe pe care mi le cumpăra mătuşica May, costumele pe care le purtam pe platourile de filmare şi la ţinuta de văcăriţă la care ţineam atâta când eram mică.

— Mă privea, cânta la instrumentul lui şi plângea, continuă Kumei.

— La vioară, mă lămureşte Yong, folosind termenul în engleză.

— Nu era muzica noastră chinezească. Nu-mi plăcea, dar îmi liniştea întotdeauna copilul.

Kumei se opreşte, lăsându-se în voia amintirilor. în cele din urmă reia:

— Chiar şi când am văzut atâta vărsare de sânge, chiar şi când simţul practic îmi spunea să fug, n-am putut să-mi părăsesc stăpânul.

— Nici eu, adaugă Yong. Noi două am fost cel mai rău tratate de celelalte femei din vilă, dar am fost cele mai loiale.

Kumei oftează.

— Stăpânul nu era om rău, spune iarăşi Yong, şi de data asta Kumei dă din cap în semn de încuviinţare.

„Poate că pur şi simplu asta era tot ce ştiau", mă gândesc eu.

— Arborele genealogic al stăpânului ajungea până în urmă cu treizeci de generaţii, spune Yong. Avusese în familie cărturari imperiali, şi aşa a ajuns să deţină atâta pământ. A avut grijă de oamenii din Dragonul Verde. Era cu adevărat un binefăcător. Era, de asemenea, şi un muzician înzestrat. Când eram copilă în Shanghai, părinţii mei mi-au dat lecţii de pian. Nu era tocmai uşor cu picioarele legate! L-am cunoscut pe stăpân la un recital. Se întoarce spre Kumei. Ţi-am spus asta?

Kumei dă din cap, dar sunt sigură că oricum nu ştie ce înseamnă un recital.

— Stăpânul şi cu mine obişnuiam să cântăm împreună, adaugă Yong cu nostalgie. Eram educaţi, ca mama ta, îmi spune ea mie.

Acum înţeleg de ce mama şi Yong se înţelegeau aşa de bine. Viaţa lor fusese diferită şi totuşi asemănătoare. Yong are picioarele legate; mama s-a născut abia la patru ani după ce s-a

interzis prin lege legarea picioarelor. Yong s-a măritat cu un bărbat bogat care a adus-o la ţară; mama s-a măritat cu un bărbat de la ţară, care a luat-o din oraşul pe care-l iubea. Niciuna dintre ele nu a avut copiii ei, şi totuşi Yong o are pe Kumei, iar mama mă are pe mine. Ambele şi-au văzut viaţa distrusă de circumstanţe politice. Ambele, dintr-un motiv sau altul, l-au iubit pe bărbatul cu care sau căsătorit. Dar stai...

— La nunta mea, ai vorbit despre cât de grea a fost ziua în care te-ai măritat şi cât de aspru a fost stăpânul tău cu tine când ţi-a ridicat voalul, spun eu. Dar din ce spui pare că voiai să te măriţi.

— N-a fost o căsătorie aranjată, îmi răspunde Yong. Părinţii mei au insistat să-mi leg picioarele, dar în alte privinţe erau foarte moderni. îşi doreau să mă căsătoresc din dragoste...

— Dar la nunta mea ai spus...

— Aiya! Chiar trebuie să ţi se explice totul? Am fost măritată cu stăpânul şi sunt din Shanghai. Ştiu să citesc şi să cânt la pian. Nu sunt ca Kumei. Nu sunt de aici. Nimeni n-o să aibă vreun pic de compasiune pentru mine. Spun şi fac ce trebuie ca să supravieţuiesc. Dacă asta înseamnă că trebuie să mint o sală plină de neică nimeni...

Aţipeşte, iar eu stau să mă gândesc la ce mi-a spus. Nici eu nu sunt de aici. Vin din America imperialistă. Ştiu să scriu şi să citesc. Imi exprim mult prea deschis părerile. Nu am fost atât de prudentă pe cât ar fi trebuit...

— După ce-a fost ucis stăpânul, au venit alţi soldaţi, spune Kumei dintr-odată. M-au întrebat dacă voiam ceva. De ce ar face asta, când nimeni n-ar trebui să vrea lucruri? Aşa că le-am spus că nu voiam nimic. Dar căpitanul s-a uitat la bebeluşul meu şi i-a dat vioara.

— Şi ai supravieţuit. Sunteţi încă în viaţă, toţi trei. După tot ce-am auzit, nu pot să nu întreb: Cum e posibil?

— A fost o vreme când nu mă gândeam decât cum să ne salvez, pe mine şi pe Ta-ming, recunoaşte Kumei. M-am gândit c-aş putea să mă întorc împotriva lui Yong, să mă alătur celorlalţi când o atacau. M-am gândit să fug din locul ăsta, dar unde m-aş fi dus? Ce puteam să fac? Să cerşesc? Să-mi vând trupul? Cine l-ar cumpăra? Şi ce mă făceam cu Ta-ming? N-aveam o datorie faţă de el? S-a născut aici. Tatăl lui s-a născut aici. Ăsta e satul lui strămoşesc. Şi Yong? Kumei îşi întinde

bărbia.

— Are prea multă bunătate ca să mă părăsească, îmi spune Yong, de parcă nu-mi dădusem şi singură seama de lucrul ăsta.

— Mi-am spus în sinea mea că trebuie să gândesc limpede, spune Kumei. Soldaţii erau oameni simpli şi politicoşi. N-au furat de la noi. Nu ei l-au omorât pe stăpân. Sătenii erau cei cu mâinile pătate de sânge, dar, cu toate astea, nu ne-au făcut niciun rău, mie şi copilului meu. Vezi tu, oi fi eu o oaie neagră, dar sunt din satul ăsta şi ani de zile lumea a văzut cum eram tratată. Eram una dintre ei. N-am pretins niciodată mâncăruri speciale şi nu m-am aşteptat ca oamenii să se ploconească în faţa mea când mergeam prin sat. De ce s-ar ploconi careva în faţa mea? Goleam şi curăţăm pe câmp oalele de noapte din vilă, tot aşa ca şi celelalte femei din sat. Dar mai cu seamă nu puteam să plec pentru că ăsta era căminul băiatului meu. Aşa cum o să fie şi-al băiatului tău.

— N-am niciun băiat, spun eu, luată prin surprindere.

Kumei şi Yong fac încă o dată schimb de priviri.

— O să faci un copil, spune Yong. Nu ştiai?

Imi flutur mâna dintr-o parte în alta.

— Nu! Nu se poate!

Yong face ochii mari.

— Nu te-a învăţat mama ta despre lucrurile astea înainte să se întoarcă în Shanghai?

— N-aveam nevoie să-mi spună mama nimic, îi răspund eu indignată. Ştiu cum se fac copiii.

Dar am o presimţire rea, pentru că, într-adevăr, ştiu cum se fac copiii.

— Te-a vizitat în ultima vreme surioara mică şi roşie? întreabă Kumei, încercând să ajute. Soacra ta spune că nu.

Roşesc, jenată la gândul că soacra mea a trâmbiţat, în gura mare, despre ceea ce consider a fi în subiect privat, aşa încât până şi Yong şi Kumei simt la curent cu ciclul meu, dar asta explică de ce s-a purtat mai frumos cu mine în ultima vreme.

— Nu, recunosc eu. Dar pun pariu că nici vouă - şi nici măcar soacrei mele - nu v-a venit. Nu mâncăm cum trebuie sau cât ar trebui.

— Tovarăşă Joy, n-ai primit vizita pentru că ai făcut treaba dintre soţ şi soţie.

Şi, dacă n-aş fi ştiut deja că are dreptate, i-o dovedesc sărind

în picioare, dând fuga la zidul jos şi vomând din nou în fosta cocină.

Kumei revine la firea ei binedispusă.

— Eşti tare norocoasă. Un copil te schimbă. Un băiat e şi mai bine. Iţi dă valoare şi însemnătate. Şi Sung-ling o să aibă un copil. Ai auzit?

Nici bârfa asta n-o auzisem. Asta îmi dă de bănuit că lumea din Dragonul Verde mă consideră pesemne o străină - şi asta era înainte să o ajut pe Yong.

— Tu şi Sung-ling aţi putea deveni prietene, dacă tot sunteţi amândouă gravide, sugerează Kumei. Apoi, parcă citindu-mi gândurile, adaugă pe un ton conspirativ: O să te poată ajuta după ce ai făcut azi.

Incep să conştientizez ce se întâmplă. Un copil. Cum mai pot să părăsesc acum Dragonul Verde? Imi acopăr faţa cu mâinile.

— Să-ţi faci nişte ceai de ghimbir, îmi recomandă Yong, confirmându-mi faptul că soacra mea ştia de starea mea. O să-ţi calmeze stomacul.

— Va trebui să mănânci mult peşte, mă sfătuieşte Kumei, pentru că e important pentru creşterea părului copilului.

— Şi să-ţi ierţi bărbatul şi familia pentru ce-au făcut mai devreme, adaugă Yong. Poartă urmele sărăciei şi greutăţilor în care s-au zbătut atâta amar de ani. Adu-ţi aminte că a existat o vreme când n-aveau niciun drept ca fiinţe umane.

Părăsesc vila cu inima îndoită şi urc dealul spre casa soţului meu. Sunt însărcinată. N-ar trebui să fiu surprinsă, şi totuşi... Dintr-odată, înţeleg pentru prima oară ceva în legătură cu mama şi mătuşa. S-au complăcut într-o căsătorie de convenienţă, cu un bărbat care provenea din altă categorie socială, şi, cum a fost cazul unchiului Vern, acesta nici măcar nu avea mintea întreagă. Au rămas în Cartierul Chinezesc, un loc care nu le plăcea. Au stat pentru mine. Asta, mai mult decât orice altceva, îmi dovedeşte profunzimea dragostei lor materne. Mă iubeau foarte mult şi s-au sacrificat pentru mine, tot aşa cum mă trezesc la rândul meu cuprinsă acum de iubire şi teamă, hotărâtă să sacrific orice pentru copilul meu. în urmă cu nici două ore, voiam să părăsesc locul ăsta, dar cum aş putea să mai plec acum? Locul fiului meu - orice mamă chinezoaică visează la un fiu - e aici. Familia şi tatăl lui sunt aici. Ăsta este satul lui strămoşesc. Trebuie să rămân aici pentru a-i arăta

fiului meu cât de mult îl iubesc. Dar cum aş putea să fac asta, după ce am văzut pe chipul lui Tao în timpul şedinţei de luptă, după pata neagră pe care am căpătat-o azi ajutând-o pe Yong şi după ce am conştientizat cât de mult m-am înşelat în privinţa comunismului, comunelor şi idealurilor mele despre viaţa la ţară?

Mă opresc pe pridvorul casei soţului meu şi cuprind cu privirea câmpurile din jur. Cumva, maternitatea iminentă mă face să văd lucrurile într-o cu totul altă perspectivă. Nu ştiu cum se face, dar galbenul rapiţei pare atât de încântător în dimineaţa asta! Ca să pot supravieţui aici, ca soţie şi mamă, va trebui să fac ceva pentru mine, aşa cum a făcut mătuşica May lucrând la Hollywood şi mama ocupându-se de casă, de cafenea şi de noi toţi. Trebuie să dau viaţă imaginilor care mi-au tot zburdat prin minte. O fotografie este prea mică. Un poster, prea comun, în mintea mea, văd ceva la fel de grandios şi de vast precum câmpurile de rapiţă. Deşi nu pot avea o pânză atât de mare, ştiu locul perfect în care aş putea picta ce simt: zidurile sălii de consiliu unde liderul de brigadă Lai îşi ia mesele şi depozitează grânele pentru comună. Voi avea un copil, voi lansa un Sputnik, voi îndrepta lucrurile între mine şi soţul meu, şi, în drumul meu, sper să mă pot apăra de săteni şi să mă descopăr pe mine însămi.

Pearl

Scara vieţii

E luna aprilie. A trecut un an şi opt luni de când am părăsit Los Angeles şi cinci luni de când Z.G. şi cu mine ne-am întors din Canton. Mi-am reluat slujba de colector de hârtie, iar Z.G. s-a întors la studioul lui. Sunt ignorată, ca o măturătoare ce sunt; el este urmărit îndeaproape, pentru a nu se îndepărta de la subiectele solicitate. Ne urmăm rutina zilnică şi săptămânală: Z.G. pictează şi merge la petreceri şi întruniri politice, iar eu muncesc, iau parte la viaţa căminului meu, îl vizitez pe inspectorul Wu la secţia de poliţie, merg la întrunirile de reeducare politică şi petrec un pic de timp în grădină. Z.G. şi cu mine încă ne mai vedem destul de mult. Ne-am acomodat în sfârşit cu relaţia pe care ar fi trebuit să o avem dintotdeauna, de buni prieteni, de frate şi soră. Acum, stau pe treptele din faţa casei familiei mele, bucurându-mă de căldura ultimelor raze de soare ale zilei. Primii trandafiri ai sezonului sunt în floare. Ii aud înăuntru pe Dun şi ceilalţi chiriaşi râzând. Am în mână două scrisori: una de la May şi alta de la Joy. O deschid mai întâi pe cea de la sora mea şi găsesc în ea douăzeci de dolari. Nimic din scrisoare nu a fost tăiat de cenzori şi, evident, nimeni nu a luat banii. Se pare că suntem într-o perioadă de toleranţă, dar asta se poate schimba de la o zi la alta. Bag bancnota în buzunar şi deschid scrisoarea de la Joy - bucuria mea pe ziua de azi.

Sunt însărcinată.

Primesc vestea asta cu sentimente contradictorii. Sunt

încântată că o să fiu bunică - cine n-ar fi? -, dar îmi fac griji pentru fiica mea. E sănătoasă? Va fi în regulă dând naştere acolo, în comună? Dar, mai importat decât orice, e fericită? Sper din toată inima că este fericită. Dar asta nu e suficient pentru mine. Trebuie să o văd. Trebuie să iau parte la momentul acesta miraculos. Vreau să-i aduc daruri, şi deja încep să mă gândesc la ce lucruri aş putea face sau cumpăra pentru Joy, pentru copil, şi chiar şi pentru ceilalţi copii din casă. Mâine o să-i fac o vizită inspectorului Wu, să văd dacă pot obţine un permis de călătorie, dar mai întâi trebuie să-i dau vestea lui Z.G. Mă duc în camera mea, îmi schimb hainele, după care iau autobuzul spre casa lui. Sunt pregătită să-l aştept să se întoarcă de la cine ştie ce petrecere, dar îl găsesc acasă, ceea ce e o surpriză plăcută.

— Joy va avea un copil, îl anunţ eu. O să fiu bunică, iar tu vei fi bunic.

Incerc să interpretez emoţiile care-i schimbă trăsăturile, dar nu reuşesc.

— Am mai urcat o treaptă pe scara vieţii, continui eu. Şi tu la fel.

— Bunic? Parcă ieri-alaltăieri aflam că sunt tată.

Incearcă să facă pe comicul. Sau poate că vestea îl face să se simtă stânjenit. Ipostaza de bunic s-ar putea să nu se potrivească prea tare cu imaginea de burlac pe care o are despre el.

— E grozav! spune el apoi. O să fiu bunic!

Incepe să râdă şi râd şi eu alături de el. Mai târziu, şoferul lui Z.G. mă duce acasă cu limuzina Red Flag. îi urez noapte bună şi intru în casă. Caut hârtie şi stilou şi-mi găsesc un loc în salon unde să stau jos. Dun e de partea cealaltă a încăperii, corectează lucrările elevilor. Sunt uimită, ca întotdeauna, de demnitatea de care dă dovadă în vremurile acestea grele. Are un fel de a fi tăcut şi ordonat care mi se pare liniştitor. Cele două foste dansatoare ascultă o emisiune de seară la radio, şi nu par să-şi dea seama că picioarele lor se mişcă în ritmul muzicii. Bucătarul moţăie într-un fotoliu. Il aud pe cizmar cotrobăind prin cămăruţa lui de sub scări. Văduva poliţistului stă turceşte pe podea, tricotând un pulover pentru una dintre fetele ei.

Ii scriu lui Joy, spunându-i cât sunt de bucuroasă şi de încân-

tată. O întreb dacă are nevoie de ceva şi când aş putea să o vizitez. Lipesc plicul şi mă las pe spătarul scaunului, gândindu-mă ce să-i scriu lui May. De curând am împlinit patruzeci şi trei de ani. Am avut parte de multe zile groaznice, am trăit multe suferinţe, şi m-am schimbat mult în timpul ăsta, dar acum o să fiu bunică. Las cuvântul acesta să mă pătrundă şi să-mi umple inima. Bunică! Zâmbesc în sinea mea, iar apoi pun stiloul pe hârtie.

Dragă May,

O să devin yen-yen. Asta înseamnă că şi tu o să fii yen-yen. Mâine o să mă duc prin magazine să văd ce pot găsi să-i trimit lui Joy ca să se pregătească. O să încerc să cumpăr nişte lapte praf ca cel pe care i l-am dat lui Joy când s-a născut, şi poate reuşeşti să-i trimiţi şi tu direct, împreună cu un termometru pentru bebeluşi, ace pentru scutece şi biberoane.

Va înţelege May ce-i spun? Chiar şi după ce Joy s-a măritat, o parte din mine a crezut că în cele din urmă îşi va da seama ce greşeală a făcut şi va vrea să se întoarcă acasă. Acum n-o să mai plece niciodată, ceea ce înseamnă că nici eu nu mai pot pleca. Fata mea e aici. Nepotul meu se va naşte aici în toamnă. De acum înainte, tovarăşii mei de companie vor fi oamenii din casa asta. Pentru prima oară de când am venit, perspectiva de a-mi petrece restul vieţii în China nu pare chiar aşa de rea.

Impăturesc scrisoarea şi o bag într-un plic. Imi dreg vocea, iar chiriaşii ridică ochii spre mine.

— Fata mea e însărcinată. O să fiu bunică.

Primesc cu inima deschisă felicitările şi urările lor de bine. Sunt foarte fericită.

A doua zi mă duc la secţia de poliţie. După o aşteptare lungă, sunt condusă în biroul inspectorului Wu.

— Nu astăzi era întâlnirea noastră obişnuită, spune el când dă cu ochii de mine.

— Ştiu, dar sper să mă puteţi ajuta. Aş dori să-i fac o vizită fetei mele.

Se leagănă cu scaunul.

— A, da, fata despre care ai omis să-mi spui când ai ajuns

prima oară în Shanghai.

— V-am mai spus şi înainte că îmi pare rău pentru asta, dar nu ştiam unde e, aşa că nu aveam ce să raportez.

— Iar acum vrei s-o vezi. Din nefericire pentru tine, guvernul nu eliberează acum permise de călătorie pentru zonele rurale.

— Şi dacă mă duc la Comisia pentru Afacerile Chinezilor de Peste Hotare? Mi-aţi spus mai demult că, în calitate de chinez de peste hotare, pot călători oriunde doresc.

Ridică din mâini.

— Lucrurile se mai schimbă.

— Fata mea aşteaptă un copil…

— Felicitări. Sper să aveţi parte de un nepot.

Deja îl ştiu pe omul acesta de ceva timp. A fost promovat de la inspector clasa a treia la inspector clasa a doua. S-a mai îmbunat un pic de când l-am cunoscut prima oară, dar tot mai urmează regulile ca la carte. N-ar primi niciodată mită, şi ar avea el grijă să fiu pedepsită dacă aş oferi-o. Prin urmare, când îi pun întrebarea, ştie că mă aştept la un răspuns concret.

— Ce trebuie să fac ca să obţin un permis de călătorie?

— Mergi la comitetul dumitale de sector. Dacă îţi dau o aprobare în scris, s-ar putea să te pot ajuta. Dar, tovarăşă, ascultă ce-ţi spun: S-ar putea.

In ciuda avertismentului său, părăsesc secţia de poliţie simţindu-mă optimistă. Bucătarul este şeful casei noastre şi o persoană influentă în comitetul de sector. Va avea el grijă să obţin o recomandare pozitivă.

Doar că nu iese deloc aşa. Fostele dansatoare mă acuză c-aş fi capitalistă.

— Ţine în cameră dovezi ale trecutului ei decadent, le spune una dintre ele vecinilor noştri. Aduce acasă postere cu ea şi cu sora ei de pe vremuri.

— Chiar şi bucăţele mici, un ochi sau un deget, adaugă colega ei de cameră.

Asta mă umple de teamă, pentru că înseamnă că au intrat în camera mea când nu eram acasă. Ce altceva or mai fi găsit?

— Poartă haine dinaintea Eliberării. Asta vine din partea cizmarului. Şi le pune când îl învaţă engleza pe unul dintre chiriaşii noştri!

— Şi ascunde mâncare, se amestecă şi văduva. O împarte cu noi doar când îi convine.

După mine, n-am făcut nimic rău. La urma urmei, dezlipirea posterelor de pe pereţi face parte din îndatoririle mele, port hainele mele vechi ca să nu irosesc nimic, îl învăţ pe Dun engleza pentru că mi-a cerut-o şi împart mâncarea cu ei ca să fiu o tovarăşă bună. Am auzit de unii oameni care ripostează când sunt criticaţi, considerând că sunt nevinovaţi şi că au dreptate din punct de vedere moral, etic sau politic, şi vreau să mă apăr şi eu, dar asta nu m-ar ajuta cu nimic să-mi obţin permisul de călătorie ca să-mi pot vizita fiica.

Ghidându-mă după sloganul „Indulgenţă pentru cei care mărturisesc“, mă grăbesc să-mi mărturisesc toate păcatele:

— Am trăit într-o ţară imperialistă, sunt prea obişnuită cu obiceiurile slabe, occidentale, iar familia mea a fost rea.

Asta pare cât de cât să-i mulţumească, dar sunt sigură că voi fi acuzată din nou. Oricâte griji mi-aş face pentru Joy, sunt recunoscătoare că e la ţară, unde oamenii o plac pentru cine e şi nu o privesc cu suspiciune din pricina locului din care provine.

Cum era de aşteptat, toate astea sunt raportate inspectorului Wu.

— Acum nu mai ai nicio şansă să primeşti permisul de călătorie, mă anunţă el când mă duc să-l văd. Ai răbdare. Poartă-te cum trebuie, şi poate reuşeşti să obţii unul la timp pentru naşterea nepotului tău.

Sunt extrem de mâhnită, dar ce pot să fac?

A fost o prostie din partea mea să păstrez o cutie sub pat cu rămăşiţele posterelor cu mine şi May dezlipite de pe ziduri, şi trebuie să scap de ele într-un fel care să nu atragă şi mai multă atenţie asupra mea.

Pe vremuri, când Joy era mică, obişnuiam să tricotez şi să cos pentru ea, iar acum mi-a venit ideea să fac pantofi de casă pentru ea şi familia ei, un lucru care le va dovedi şi chiriaşilor care s-au plâns de mine că, de fapt, adunând hârtia asta anume, nu încercam decât să fiu o socialistă bună şi cumpătată şi că sunt alături de tovarăşii noştri din comune. Am doi prieteni în casă, aşa că mă hotărăsc să le cer ajutorul. Duminica următoare îl abordez mai întâi pe Dun. Am ajuns să mă bazez pe el în multe privinţe, iar el se arată, ca întotdeauna, fericit să mă vadă la uşa lui.

— Noi noi ne simţim bine împreună, încep eu. Mi-ai arătat toate locurile în care pot să merg pentru gusturile trecutului.

Şi chiar aşa a făcut. M-a dus la ultima cafenea din oraş deţinută de Ruşi Albi care mai serveşte borş, la o prăvălioară de unde am cumpărat smântână, ca să fac unt, şi la un târg de unde am luat forme pentru copt pâine, ca să-mi fac singură pâine pentru prăjit.

— Imi place să-mi petrec timpul cu tine, spune el. Mi-ar plăcea să facem mai multe lucruri împreună, dacă vrei.

— Mi-ar plăcea tare mult, îi spun eu.

Apoi îi spun despre ideea mea.

— Perfect! spune Dun. Dar ştii să faci pantofi?

— Nu, dar ştie Bucătarul.

Cu toate că Bucătarul n-a ridicat un deget când eram atacată de comitetul de sector, sunt sigură că ţine foarte mult la mine. Ba chiar, dacă stau bine să mă gândesc, e posibil să fi permis să se dea glas criticilor la adresa mea pentru a nu fi atacată mai târziu într-o manieră mai aspră sau chiar mai periculoasă. Poate că Bucătarul se gândea dinainte la naşterea copilului. La urma urmei, câte permise de călătorie poate omul să obţină?

Mă duc în camera mea, scot cutia de sub pat, după care cobor împreună cu Dun la bucătărie. Fiind duminică după-amiaza, cei mai mulţi dintre chiriaşi au ieşit să admire vitrinele magazinelor, să-şi viziteze rudele şi prietenii sau să se plimbe prin cartierul Bund, dar Bucătarul, prea bătrân şi şubrezit pentru excursii, e acasă.

Imi aruncă un zâmbet fără dinţi şi se ridică să pună pe foc apa de ceai pentru Domnişorica.

— Domn’ director, îi zic eu, vorbindu-i pe un ton formal, când eram mică obişnuiai să faci tălpi pentru pantofi chiar aici.

— Dacă-mi aduc aminte? Aiya! Imi amintesc ce se mai supăra mama ta pe mine. Nu-i plăcea să fac mizerie. Spunea că îmi dă ea o pereche de pantofi de-ai stăpânului, numai să nu mai amestec pastă de orez în bucătărie...

— Crezi c-ai putea să ne arăţi şi nouă cum să facem tălpi? Aş vrea să fac pantofi ca să-i trimit lui Joy pentru ea şi copiii din familia ei. Cei mai mulţi dintre ei n-au nici măcar o pereche de încălţări.

Deschid cutia şi vărs pe masă rămăşiţele afişelor cu mine şi

May.

Bucătarul îmi mai zâmbeşte o dată cu gura lui fără dinţi.

— Bine gândit, Domnişorico, bine gândit.

Se ridică şi prepară o pastă din orez. După care ne arată mie şi lui Dun, într-un proces de durată, cum să lipim rând pe rând colile de hârtie. Ca ultim pas, pe talpă trebuie cusută o bucată de pânză, dar asta o voi face mai târziu, în camera mea. Ar trebui să fie o muncă destul de anostă, dar la noi devine un fel de joacă în timp ce încercăm să ghicim care ochi, urechi şi degete îi aparţin lui May, şi care mie. Lui Dun îi place mai ales să adune bucăţelele cu mine şi să facă grămăjoare cu ele, ceea ce mă bucură nespus.

— Colectorii de hârtie de pe vremea feudală ar fi fost foarte supăraţi să te vadă făcând aşa ceva, spune Dun.

Stau cu ochii pe degetele lui în timp ce mai culege un nas deal meu, îl unge cu lipici şi-l aplică pe talpa pe care o face pentru Jie Jie, cea mai mare dintre surorile lui Tao.

Zâmbesc şi dau din cap. Nu se poate abţine. Tare se mai poartă ca un profesor.

— Ce anume? întreb eu. Să fac pantofi sau să folosesc bucăţelele astea ciudate de hârtie?

— Amândouă, răspunde el. Păi, arată respect tălpile de hârtie pentru hârtia scrisă? Deloc! N-ar trebui să calci niciodată pe hârtia scrisă.

— Dar nu toate astea sunt hârtii scrise, subliniez eu.

Ceea ce-i adevărat. Cu toate că mai scrie câte ceva pe fâşiile cu May şi cu mine, pe posterele cu fete frumoase se scria mai mult în partea de jos sau pe lateral.

— Şi totuşi, întreaga coală de hârtie era o reclamă, răspunde Dun. In vremurile vechi, treaba asta ar fi fost considerată o lipsă de respect intenţionată. Viaţa noastră ar fi fost scurtată cu cinci ani...

— Cu zece, îl corectează Bucătarul.

— Pentru că am ajunge la închisoare? întreb eu.

— Nimic atât de simplu, îmi răspunde Dun. Poate ai fi lovită de trăsnet. Poate c-ar începe să-ţi curgă ochii, ai orbi sau te-ai naşte oarbă în viaţa următoare...

— Mi-aduc aminte de-o femeie din satul meu care-şi ascundea monede în şosete, spune Bucătarul. Monedele aveau cuvinte pe ele. S-a împiedicat, a căzut într-o fântână şi-a murit.

— Şi eu îmi amintesc de ceva ce m-a prevenit mama când eram copil, adaugă Dun. Mi-a spus: „Dacă foloseşti hârtie scrisă ca să aprinzi focul, atunci te vor paşte zece osânde în lumea de apoi şi vei avea parte de fii buboşi.“

— In calitate de colectoare de hârtie, atunci s-ar putea să mă aştepte o răsplată impresionantă, le spun eu.

Dun încuviinţează.

— Mama spunea mereu că cei care cutreieră străzile adunând hârtie scrisă, punând-o deoparte, ţinând ritualuri de ardere şi apoi dându-i drumul în apele mării, vor fi răsplătiţi înmiit, vor primi doisprezece ani în plus de viaţă şi vor fi respectaţi şi plini de bogăţii. Copiii, nepoţii şi strănepoţii lor vor fi de asemeni neprihăniţi şi filiali.

Aplic mai multe ştifturi de hârtie peste ceea ce presupun că va fi arcada pantofului pentru Joy.

— Tot ce fac este să dezlipesc hârtie de pe ziduri şi să curăţ ganguri, recunosc eu. Poate că nu am reverenţă pentru hârtia scrisă. Chiar şi aşa, cred că ce facem acum e un lucru bun. Joy sar putea să nu ştie niciodată ce sunt straturile astea, dar sper să simtă dragostea mea.

Muncim în tovărăşie ceva vreme, până ce Dun izbucneşte:

— Am o idee! Pentru ce e hârtia? Pentru publicitate, desigur, spune el, plimbându-şi mâna peste masa pe care zac grămăjoare de ochi, guri, nasuri, degete şi urechi. Şi pentru mai ce?

— Putem s-o ardem, ca să ne încălzim, propune Bucătarul pe un ton nehotărât. Putem să dormim sub ea. Sau pe ea.

E comunist până-n măduva oaselor, nu glumă.

— Poţi s-o mănânci, dacă eşti destul de hămesit... îi dă el înainte.

— Poţi s-o foloseşti ca să faci ţigări, sare şi Dun, după care se întoarce spre mine cu un aer întrebător.

— Pentru cărţi, spun eu nesigură. Să faci Biblii. Să tipăreşti bani.

Incă nu sunt sigură unde vrea să ajungă cu asta.

— Dar care e cel mai important lucru? întreabă el. Până la urmă, de ce am avea reverenţă pentru cuvântul scris? Pentru că însăşi cuvintele au reverenţă. Ceea ce m-a învăţat mama m-a făcut să-mi doresc să citesc cărţi, să devin profesor şi să-i învăţ şi pe alţii să iubească la rândul lor cuvântul scris. Pentru

mama, cuvintele erau magice...

— Ca rugăciunile care erau scrise şi apoi îngropate, spun eu. Mama mea credea că acesta e cel mai bun mod de a comunica cu zeii ei. Bineînţeles, la misiune am învăţat că gândirea asta nu era decât o altă formă de idolatrie.

— Tare o mai întristai pe mama ta când mergeai la oamenii aceia, îmi aminteşte Bucătarul.

Aşa este. Vizitele mele la Misiunea Metodistă îi mâhneau pe mama şi pe tata, dar eu mă duceam şi-aşa. M-au învăţat limba engleză şi bunele maniere, dar, mai presus de toate, am descoperit credinţa. Nu regret lucrul acesta nicio clipă.

Dun îşi strânge mâna într-un pumn slab şi şi-o loveşte uşurel de buze, gândindu-se.

— Dar nu sunteţi de părere că se mai crede încă în valoarea cuvântului scris? Mai scriem şi-acum „pace“, „belşug“ şi „fericire“ pe hârtia roşie pe care-o agăţăm de uşi de Anul Nou. Pearl, tu ai spus că speri ca Joy să simtă dragostea pe care i-o porţi, dar ce-ar fi dacă i-ai scrie asta şi i-ai lipi hârtia în pantofi?

— Cu ce folos? N-ar şti că e acolo.

— Dar ai şti tu, spune Dun, după care se ridică, deschide un sertar şi scoate hârtie şi pixuri cu pastă, ca scrisul să nu se mânjească la contact cu umezeala. Hai să le trimitem mesaje tuturor celor pentru care facem pantofi. Ai spus că pantofii la care lucrez eu sunt pentru cumnata cea mai în vârstă a lui Joy, o fată de vreo paisprezece, cincisprezece ani. începe să scrie, citindu-şi mesajul cu voce tare: „Eşti foarte drăguţă. Sper să te măriţi şi să ai o viaţă frumoasă.“

Cum Bucătarul nu ştie să scrie, îl ajut eu cu biletul lui. Apoi scriu un mesaj secret pentru Joy şi-l lipesc în mijlocul tălpii. Simt căldura privirii lui Dun în timp ce-mi acopăr rapid cuvintele cu o pereche de ochi de-ai mei.

Joy
Lansând un Sputnik

Am pregătit totul cum am putut mai bine: mi-am repetat cererea. Am făcut desene şi mostre cu amestecuri de pigmenţi. Mi-am spălat părul şi mi-am pus haine curate. Mi-aş dori să pot merge la sala de consiliu să vorbesc cu cadrele satului despre ideea mea chiar acum, cât e încă răcoare afară şi mai sunt curată, dar nu se poate. Imi împachetez desaga, după care mă alătur soţului meu şi familiei lui care ies din casă şi o iau pe deal în jos. A venit din nou vara. Vremea e deja fierbinte ca o supă pe foc, iar aerul greu, înceţoşat. Incerc să alung cu mâna ţânţarii care- mi bâzâie în jurul capului şi-mi aterizează pe braţe, dar la ce folos? N-aş reuşi niciodată să-i omor pe toţi.

Ceilalţi îşi continuă drumul pe potecă spre locul lor de muncă, iar eu trec pe la vilă să o iau pe Kumei. Yong, slavă Domnului, nu vine cu noi. După ce liderul de brigadă Lai a făcut atâta tam-tam în faţa întregii comune, i-a confiscat legăturile lui Yong şi le-a atârnat în faţa vilei, unde flutură în vânt ca nişte panglici. I-a luat şi pantofii speciali pentru picioare legate - toţi micuţi, în culori strălucitoare şi cu broderie fină - şi i-a bătut în cuie de poarta principală, unde se decolorează de la soare şi ploaie. Acum, Yong este nevoită să se târască de-a buşilea ca să ajungă dintr-o cameră într-alta. Viaţa bună în comună nu e bună pentru toată lumea, ceea ce m-a ajutat să mă concentrez

mai bine asupra planului meu.

Kumei nu are prea multe de spus în dimineaţa asta în timp ce mergem împreună, iar eu sunt prea nervoasă gândindu-mă la ce trebuie să fac, pentru a mai pălăvrăgi despre nimicuri. Ajungem la locul de muncă şi ne despărţim. Acum câteva săptămâni, când liderul de brigadă Lai a anunţat că întreaga comună va construi ceva împreună, am sperat că avea să fie o cantină cum se cuvine. în schimb, ne-a ordonat să construim un drum de la locul în care opreşte autobuzul, la câţiva kilometri de aici, până în centrul comunei. Smulsul buruienilor, afânarea brazdelor şi îndepărtarea dăunătoarelor care atacă recoltele au fost abandonate ca să scoatem bolovani, să cărăm pământul cu lopata şi să-l ta- săm. Toată munca asta o facem manual, şi încă ne descurcăm cu raţii reduse, aşa că soarele mă ameţeşte, iar umerii, spatele şi picioarele îmi obosesc rapid. Sunt mai norocoasă ca alţii. Fiind gravidă, primesc mâncare în plus. Din fericire, am trecut peste perioada cea mai rea de greţuri matinale şi acum nu mai irosesc atâta mâncare. Pântecul mi se măreşte încet, dar nu se observă prea tare pe sub bluza largă din bumbac. Dar toată lumea ştie tot ce se petrece în comună, aşa că primesc destule sfaturi.

— Să nu mergi la spectacole de magie, îmi recomandă o femeie de lângă mine în timp ce se luptă să ridice un coş cu pământ, pentru că dacă te prinzi de vreunul dintre trucurile lui, de ruşine o să-ţi facă vrăji.

— Să nu te caţeri în pomi fructiferi, mă sfătuieşte alta, pentru că altfel n-o să mai dea roade la anul.

Şi o ţin tot aşa. N-ar trebui să mă cert cu nimeni (dar ar trebui să accept criticile), să plec în călătorii (ceea ce oricum nu pot să fac de vreme ce nu am paşaport intern), sau să calc în găinaţuri de gâscă (asta încercam să evit şi înainte să rămân însărcinată).

Un fluierat anunţă pauza de prânz. în timp ce ceilalţi săteni formează o coadă pentru a-şi primi orezul şi legumele servite pe marginea noului drum, îmi apuc în grabă desaga şi pornesc spre sala de consiliu. Cât de diferit pare totul faţă de cum era când am ajuns pentru prima oară aici, cu doi ani în urmă. Porumbul de anul ăsta ar trebui să-mi ajungă până la umeri, răspândind o aromă călduţă şi frumos mirositoare, dar nu văd decât tulpini scunde, cioturoase şi neregulate, de parcă recolta

ar fi lovită de râie. Motivele sunt simple şi strâns legate.

Mai întâi, deşi oamenii de ştiinţă au anunţat că vrăbiile mănâncă mai mult insecte decât seminţe, preşedintele Mao a insistat că omorâm în continuare păsările. Acum, singurele vietăţi care se îngraşă pe aici sunt roiurile de lăcuste şi alte insecte care se îndoapă după pofta inimii din câmpurile noastre. In al doilea rând, însămânţarea în răsaduri apropiate. Când vreunul dintre fermierii care au crescut în regiunea asta îl întreabă pe liderul de brigadă Lai care este rostul acestei practici, el spune: Aveţi încredere în comuna populară. In al treilea rând, când încercăm să aflăm ce a promis statului anul acesta, ne răspunde: Vom preda de zece ori mai mult decât recolta normală! Şi de-aici ni se trage teama. Cum am putea noi să furnizăm atât de multe grâne când recolta a scăzut, în loc să crească? Dacă renunţăm la recolta noastră ca să onorăm „exagerările şi vorbele goale“ ale liderului de brigadă, atunci iama asta va fi mult mai grea decât cealaltă. Ca să ne protejăm, am lăsat intenţionat cât de mult am putut în şi pe pământ când am cules recoltele timpurii, în caz că va trebui să ne bazăm pe culesul rămăşiţelor de pe câmpuri ca să avem ceva de mâncare iama asta.

Ajung în centrul comunei. Trag aer în piept ca să mă liniştesc şi să-mi insuflu curaj. Apoi mărşăluiesc cu hotărâre spre sala de consiliu din clădirea din cărămidă. Un paznic stă în faţa uşii.

— Pot să-l văd pe liderul de brigadă Lai?

— De ce? mă întreabă paznicul, un ţăran tânăr din satul Iazul Lunii.

— Aş vrea să-i prezint ceva liderului de brigadă, cât şi secretarului de partid Feng şi onorabilei sale soţii.

Nu i-am răspuns la întrebare, doar mi-am dezvoltat cererea.

Muşchii maxilarului i se încordează. Dă-i unui om amărât un dram de putere şi-o să te pomeneşti că-ţi aruncă în cap o tonă de cărămizi. Incepe să ţipe la mine. Când se mai calmează, îmi reînnoiesc cererea. Devine şi mai furios. Liderul de brigadă Lai vine la uşă. Un şervet de pânză îi iese din cămaşă.

— Ce-i cu zarva asta? Nu ştii că sunt la masă?

— Tovarăşe lider de brigadă, vreau să lansez un Sputnik, îl anunţ eu.

— Tu?

Dau din cap cu hotărâre, radiind de încredere.

— Nu, spune el.

— Vă rog, ascultaţi-mă, insist eu. Ideea mea va aduce oficialităţi importante în Comuna Populară Păpădia Numărul Opt.

Este o afirmaţie îndrăzneaţă, dar una care sper că va obţine un răspuns pozitiv din partea liderului de brigadă. în Noua Chină, nimeni n-ar trebui să tânjească după glorie personală, dar recunoaşterea individuală este ceva la care visează toate oficialităţile. Mă măsoară din cap până-n picioare, cântărind propunerea: e o imperialistă întoarsă la vechile moravuri, dar în acelaşi timp e şi fiica unui artist faimos, pare profesionistă, are o desagă atârnată de umăr care conţine... ce-o conţine?

— Lasă-mă să-mi termin masa, spune el, după ce-a luat decizia.

Ii ordonă paznicului să-i cheme pe secretarul de partid Feng Jin şi pe Sung-ling.

— Spune-le să vină încoace într-un sfert de oră. După care, spre mine: Aşteaptă aici.

După aceea, liderul de brigadă închide uşa şi se întoarce la masă.

Un sfert de oră mai târziu, paznicul ne conduce pe toţi trei în sala de mese privată din clădire. Mirosul de mâncare, de carne mai ales, este deopotrivă ademenitor şi chinuitor. Mă uit la Sung- ling. Urmând sfatul lui Kumei, Sung-ling şi cu mine am devenit prietene. Când Sung-ling îmi spune că bebeluşului ei îi place să dea din picioare în burtă, eu îi spun că al meu dă şi mai abitir. Când îi spun că o să am un fiu, ea mă anunţă că o să nască băieţi gemeni. Am muncit din greu să leg prietenia asta, pentru că am nevoie de ajutorul lui Sung-ling. Dar acum, când mă uit la ea, stau să mă întreb dacă poate să mă ajute cu ceva. Când am cunoscut-o eu era durdulie. Acum e însărcinată şi slăbeşte pe zi ce trece. Ca oficiali ai satului, ea şi soţul ei ar trebui să se bucure de aceleaşi beneficii ca lideml de brigadă. Dar ei s-au hotărât să mănânce în continuare cu noi restul, în cantină. Liderul de brigadă le face semn să se aşeze. Ca orice solicitant, eu trebuie să stau în picioare în faţa lor.

— Bun, spune liderul de brigadă Lai, pe un ton aspru. Ce anume vrei?

— Ar trebui să lansăm un Sputnik, să realizăm o pictură murală în care să arătăm cât suntem de mândri de noul nostru

drum, încep eu.

Se holbează la mine, convinşi că asta nu e tot.

— Preşedintele Mao spune că picturile murale îi pot învăţa pe oameni. Sunt mărturii vizibile a ceea ce ar trebui sau nu să facă.

— N-o să avem bani ca să cumpărăm provizii, spune liderul de brigadă Lai.

Ce răspuns curios. S-o aştepta oare la mită?

— Nu-i nimic, pentru că o să ne facem singuri pigmenţii, spun eu, deschizând desaga şi scoţând borcănaşele de vopsele. Galbenul ăsta l-am făcut folosind florile galbene din salcâmul japonez din curtea principală. Roşul ăsta provine din solul roşu de pe dealuri. Negrul l-am făcut din funinginea rămasă din cuptoarele de topit. Pentru alb putem folosi var. Am făcut albastru şi mov din flori. Verdele e uşor. Am înmuiat câteva frunze de ceai ca să extrag culoarea.

Sung-ling zâmbeşte apreciativ.

— Foloseşti ce se găseşte în jurul nostru.

Dar nu pentru că am îmbrăţişat cine ştie ce lecţie comunistă, ci, mai degrabă, pentru că aşa am fost învăţată în Cartierul Chinezesc de o mamă cumpătată şi un tată practic: să nu irosesc nimic şi să mă folosesc de lucrurile pe care alţii le consideră lipsite de importanţă.

— Da, da, dar care e subiectul? întreabă liderul de brigadă Lai. Tovarăşa asta are multe pete negre la dosar. Cum putem să avem încredere că nu va picta ceva reacţionar?

— Vreau să arăt gloria Comunei Populare Păpădia Numărul Opt. Uitaţi, lăsaţi-mă să vă arăt, spun eu, întinzându-le desenele mele. Aici se vede recolta noastră minunată şi drumul care duce drept la ea. Şi vreau să vă fac şi dumneavoastră portretul, tovarăşe lider de brigadă. Visurile noastre socialiste nu s-ar îndeplini fără conducerea dumneavoastră.

Liderul de brigadă se împăunează, dar secretarul de partid a trăit în Dragonul Verde întreaga viaţă. Ştie cum merg treburile.

— In familia ta, Tao e artistul, remarcă el. El de ce n-a venit aici?

Pe scurt, răspunsul ar fi pentru că nu ştie ce fac. Am lucrat de una singură, furişându-mă la Pavilionul Milosteniei când ar fi trebuit să spăl rufe la râu sau să mă ocup de alte treburi. Vestea mea că sunt însărcinată nu a adus cu sine schimbarea

de atitudine la care mă aşteptam. Acum, că aştept un copil, un băiat, după cum sperăm cu toţii, prezint un interes pentru soţul şi socrii mei, dar, în acelaşi timp, de când cu şedinţa lui Yong de umilire publică, s-au ferit de mine. Oscilează între controlul pe care vor să- l exercite asupra mea şi a copilului şi o neîncredere absolută. Dar m-am gândit la asta şi ştiu ce să-i răspund.

— Soţul meu mi-a cerut să vin aici. Dintre noi doi, el e artistul mai bun, dar şi un muncitor mai destoinic. De aceea el contruieşte drumul, iar eu am venit în faţa dumneavoastră.

Cei trei dau din cap aprobator, dar cum va reacţiona Tao la ceea ce-am spus despre el? Mi-aş dori ca el să mă privească ca pe o soţie bună, care îl susţine. Poate că se va întâmpla şi asta, şi poate că va accepta meritele pentru pictura murală, mai ales dacă bănuieşte că vestea va ajunge şi la urechile unor persoane mai importante decât cele din camera asta. O, ce gânduri pline de amărăciune.

— Dar unde s-ar face pictura? întreabă liderul de brigadă Lai.

— Un singur loc e potrivit, răspund eu. Exteriorul acestei clădiri. Aveţi patru pereţi care de-acum înainte vor preamări comuna noastră.

— Gândiţi-vă la efectul pe care l-ar avea asupra membrilor comunei, spune Sung-ling pe un ton nesigur. O să treacă în fiecare zi pe lângă el când vin să mănânce, când trec pe la clinică sau îşi lasă copiii la şcoală…

— Nu numai pentru oamenii din comună! o întrerup eu. Toată lumea din ţară va veni să-l vadă! Vor păşi pe noul nostru drum şi vor veni să vadă ce treabă bună au făcut oficialii noştri.

Ce feţe fac! La un moment dat, îi respectam şi-i veneram. Acum, îi văd ca pe nişte clovni, chiar şi pe Sung-ling, aşa-zisa mea prietenă.

— Lansarea unui Sputnik este un program foarte precis, remarcă secretarul de partid Feng Jin, cel mai prudent dintre cei trei. Douăzeci şi patru de ore nu este un interval prea mare pentru un asemenea volum de muncă. Vrem să lansăm un Sputnik, continuă el, uitându-se nesigur la ceilalţi, nu un car cu boi.

Nu e nevoie să ne spună lucrul ăsta. Toată lumea din cameră ştie cât de inutile au fost proiectele Sputnik: să construieşti o

fântână în douăzeci şi patru de ore doar ca să o vezi cum se prăbuşeşte la prima ploaie sau să coşi pantaloni pentru toţi cei din comună în douăzeci şi patru de ore doar ca să te pomeneşti cu pantaloni cu un crac de-un fel şi unul de alt fel.

După ce i s-au reamintit potenţialele capcane, liderul de brigadă Lai adaugă o nouă grijă la listă.

— Ăsta nu poate fi un proiect individual. Gândirea sau acţiunile individuale nu-şi au locul în Noua Societate.

Nu zâmbesc, deşi îmi vine s-o fac, pentru că discuţia merge exact aşa cum mă aşteptam.

— De-asta am venit la dumneavoastră, le spun eu. Să lansezi un Sputnik înseamnă să improvizezi cu materialele pe care le ai la îndemână, dar e nevoie şi de mână de lucru. Vă cer cu tot respectul să alocaţi o echipă pentru proiect. Propun să lansăm patru Sputnikuri, unul pentru fiecare parte a clădirii.

— Asta înseamnă patru zile! strigă surprins Liderul de Brigadă. Şi tu eşti gravidă. Partidul spune că femeile gravide trebuie să primească muncă uşoară.

Ce glumă! Chiar are impresia că să faci o pictură murală este mai greu decât să construieşti un drum sub soarele dogoritor? Are impresia că este mai rău decât să ţi se umfle umerii de la căratul cobiliţelor cu găleţi grele de bolovani şi pământ în încercarea de a recrea natura pe stomacul aproape gol? Am trecut foarte repede de la optimism la decepţie. Tigrul sare cu capul înainte, dar de data asta ştie ce face.

— Zi şi noapte, noi facem revoluţie! strig eu. Vom lucra mai mult de patru zile dacă e nevoie! Vrem să onorăm oficialităţile comunei noastre!

— Eşti sigură că n-o să ne coste nimic?

Intrebarea asta vine din partea liderului de brigadă, care doarme în vilă şi mănâncă mese îmbelşugate de unul singur.

— Chiar dacă ar fi să cumpăr câteva materiale, spun eu, nu vor depăşi doi yuani. Doar ştiţi: „Mai mult, mai rapid, mai bun, mai ieftin!“

Liderul de brigadă rânjeşte. Deja se vede primind elogii pentru realizările lui, aşa cum se întâmplă cu posterele preşedintelui Mao din întreaga ţară, pentru mai puţin de un dolar.

Patru ziduri, patru Sputnikuri. Vom realiza câte o pictură murală în fiecare zi de marţi din luna iulie ca să terminăm cei patru pereţi ai sălii de consiliu.

— Tovarăşa mea nevastă a fost de mare ajutor cu planurile pentru Sputnikul meu, le spune Tao lui Kumei, Sung-ling şi re-stul echipei care ne-a fost repartizate.

Zâmbeşte, arătându-şi dinţii mari şi albi, şi toată lumea îi răspunde cu un zâmbet. Cum era de aşteptat, crede că este proiectul lui şi preia controlul asupra întregii planificări. Schiţează câteva idei noi care respectă cele cinci teme acceptate pentru picturile murale: frumuseţea naturală a patriei, progresele ştiinţifice, producţia şi cunoştinţele tehnice, copiii, care promovează creşterea populaţiei şi familiile fericite. Toată lumea e încântată de ele, numai Sung-ling nu.

— Astea sunt imagini festive, spune ea, dar nu asta a aprobat comitetul.

Imi aruncă o privire întrebătoare. Nu ştie ea prea multe despre artă, dar s-ar părea că poate să facă diferenţa între desenele lui Tao şi cele făcute de mine. Adopt o expresie cât mai diplomată. Oi fi eu o tovarăşă cu un trecut dubios, dar înainte de toate sunt soţie. Sung-ling înţelege asta. La urma urmei, cu toate că este, la rândul ei şi pe propriile merite, o oficialitate, soţul ei rămâne secretarul de partid. Mao poate să spună că femeile susţin jumătate din bolta cerească, dar este jumătatea mai mică. Şi totuşi, Tao trebuie să fie atent ce face. Intr-o încercare de a-şi arăta spiritul socialist, împarte binevoitor pereţii între noi doi. Vom avea fiecare la dispoziţie un zid mic şi unul lung pe care să le pictăm cum dorim.

In primul interval de douăzeci şi patru de ore, pictăm primul dintre pereţii lui Tao. Orele din timpul zilei sunt groaznice. Praful se ridică în rotocoale din pământul pârjolit. Arşiţa este neîndurătoare. Parcă am munci în interiorul unui cuptor de cărămidă, dar măcar nu construim drumul. Lucrăm cu oameni lipsiţi aproape cu desăvârşire de simţul perspectivei, al umbrelor sau al dimensiunilor. Nu-i nimic, pentru că Marele Salt înainte a pierdut şi sensibilităţile acestea. In pictura murală creată de Tao, pescarii vâslesc pe mare în coji de alune de mărimea şampanelor (pentru a arăta cât de mari sunt alunele în Noua Societate) şi strâng plase imense în care se zbat mulţimi de peşti gigantici.

— Grăbiţivă, grăbiţi-vă, ţipă Tao la noi. Nu putem să rămânem în urmă. Nu mai avem decât patru ore!

Nu ştiam că este atât de ambiţios.

Săptămâna următoare, îndrum echipa să picteze un iaz pe zidul meu mai mic. La suprafaţa apei, în centrul picturii murale, se găseşte o floare imensă de lotus. Nimeni nu poate să se plângă în legătură cu dimensiunea, care e numai potrivită pentru exagerările Marelui Salt înainte. Floarea de lotus simbolizează puritatea, pentru că, deşi se ridică din nămol, pare imaculată. Cu toate astea, eu o pictez vătămată şi mânjită de pământ. Chang E, zeiţa lunii, zboară deasupra ei şi priveşte în jos cu lacrimi în ochi. Când lumea mă întreabă de ce plânge, le explic că lacrimile ei de fericire umplu iazul şi curăţă floarea de lotus. în sufletul meu, cred că plânge pentru poporul chinez.

Sunt însărcinată, trăiesc într-un loc deprimant şi încerc să mă descurc cât pot de bine în situaţia asta nefericită, sperând că munca împreună va schimba cât de cât relaţia dintre mine şi Tao. Nu este o idee prea realistă, ştiu, dar nici visurile lui Tao nu sunt. Priveşte pictura murală ca pe o modalitate de a părăsi comuna, de a ajunge în Beijing sau Shanghai.

— Oamenii o să vrea să-l cunoască pe artist, le spune fetelor drăguţe care se adună în jurul lui când pictează. Nu toată lumea o să vină aici. Va trebui să mă duc eu la ei.

Flirtează cu ele, dar pe mine mă tratează cu o răceală crescândă - ca pe o femeie cu pete negre la dosar care se întâmplă să fie mama pruncului său nenăscut. Incerc să mă prefac că nu-mi pasă.

In timpul celei de-a treia săptămâni, Tao pictează partea lui mai mare din zidul sălii de consiliu. Subiectul este unul pe care ne-am dori cu toţii să-l vedem aievea: câmpuri de orez ce se întind în zare, copii grăsuni cocoţaţi pe scări pentru a ajunge la spicele de grâu şi bebeluşi aşezaţi lângă roşii mai mari ca ei. Tao face treabă bună cu portretul liderului de brigadă, plasându-l în mijlocul tabloului acestuia de fericire.

O săptămână mai târziu, inspirat de proiectul nostru, liderul de brigadă Lai se hotărăşte să mai lanseze un Sputnik. In noaptea cu lună plină, în vreme ce unii dintre noi pictăm ultimul zid - tabloul meu restul comunei munceşte la drum, încercând să ajungă la sala de consiliu până la ivirea zorilor.

Oamenii spun că pictura şi poezia sunt strâns legate între

ele. Vreau ca pictura mea murală să fie de sine stătătoare, şi totuşi să fie interpretată diferit de fiecare spectator în parte. M-am tot gândit la ceva ce mi-a spus Z.G. o dată: „Oamenii sunt modelaţi de pământul şi apa care-i înconjoară.“ Vreau ca pictura mea să reflecte ideea aceasta. Conturez cu negru figura centrală şi apoi îl rog pe soţul meu să o umple: Preşedintele Mao văzut ca un zeu ce tronează deasupra pământului şi a poporului, rupt de mase, provocând natura însăşi. Asta este critica mea secretă, dar sunt sigură că liderul de brigadă, secretarul de partid şi ceilalţi membri ai comunei nu vor vedea dincolo de aparenţe. Numesc grupuri de câte doi-trei oameni să lucreze la cer şi la fundal, unde figuri plămădite din lutul roşu al naţiunii, pentru a fi modelate în ţărani supuşi, se ridică din pământul Chinei. Ii dau lui Kumei sarcina importantă de a conduce echipa însărcinată cu realizarea mai multor ridichi enorme, care, din nou, îmi vor face pictura să se remarce în ochii membrilor comunei ca o operă de artă închinată Marelui Salt înainte. Nave spaţiale din ştiuleţi de porumb pline cu bebeluşi astronauţi râzători - un aşa-zis tribut pentru progresele tehnice şi agricole menite pentru oamenii din Comuna Populară Păpădia Numărul Opt, care n-au văzut niciodată un avion, darămite o navă spaţială ca Sputnik - zboară pe cer.

In noaptea aia, luna plină luminează câmpurile în jurul nostru. Drumul se apropie din ce în ce mai mult. Soacra mea ne mai aduce vopsea roşie făcută în grabă din pământ. Roşul nu e niciodată prea mult, şi pare să strălucească în lumina lunii.

Pe partea stângă a picturii murale, fac un copac cu ramurile întinse în formă de cruce. în împletitura scoarţei atârnă un Isus abstract, cu capul plecat, o tuşă de verde reprezentând coroana de spini. La dreapta, pictez un alt copac, ca întregul tablou să fie încadrat de ramuri, rădăcini şi frunze. O bufniţă se odihneşte pe o cracă de sus, cu un ochi închis.

Care este mesajul meu, în caz că mă întreabă cineva? O să spun că cei mai de seamă chinezi vin din pământul ăsta bun, în vreme ce bufniţa cuprinde lumea cu privirea, oferindu-şi înţelepciunea. Dar pentru mine există semnificaţii mai profunde despre vină, toleranţă şi iertare. Da, am folosit prea mult negru în contrast cu falsul roşu strălucitor din restul picturii. Da, am pictat o bufniţă care vede tot şi nu se lasă păcălită de nimic. Şi

da, am folosit imaginea lui Isus pe cruce pentru a înfăţişa suferinţa poporului. Din câte ştiu, niciun misionar n-a ajuns vreodată în regiunea asta. Aşa că, dacă întrebă cineva, o să spun că am pictat un zeu al copacilor.

Trăiesc cu ideea că pictura murală îmi va schimba viaţa ca prin magie. Nu mi-o schimbă. Niciun demnitar nu vine în Comuna Populară Păpădia Numărul Opt, liderul de brigadă Lai nu câştigă niciun premiu ca lider model, Tao mă place la fel de puţin ca înainte, iar oamenii din echipele de lucru uită rapid că i-am scăpat câteva zile de munca la drum.

Pearl

Prăjitură cu petale de trandafir

Ziua Naţională a Chinei, care sărbătoreşte independenţa naţiunii, are loc pe 1 octombrie. Anul acesta, în 1959, se celebrează şi cea de-a zecea aniversare a Republicii Populare Chineze, aşa că sărbătoarea va fi cea mai mare şi mai reuşită de până acum. Lumea munceşte zi şi noapte la înfrumuseţarea Shanghaiului. Oraşul răsună de zgomot de lopeţi, ciocane şi muzică militară. Steaguri, lampioane, beculeţe colorate; clădiri, stâlpi şi poduri împodobite cu ghirlande. Totul roşu, bineînţeles. în cartierul Bund se construieşte o punte enormă, încadrată de copaci şi răzoare de flori. Echipa mea de lucru îşi dublează timpul petrecut pe stradă, curăţând, smulgând şi adunând fiecare bucăţică de hârtie găsită.

Cu atâta entuziasm în jurul meu, mă ia valul şi sunt sincer încântată şi mândră de patria mea natală.

Dar, cum e vorba din popor, balanţa trebuie să se încline şi în partea cealaltă. De cum încep să mă simt sincer fericită să fiu în China, începem să ne confruntăm cu o criză de alimente în oraş. La mine în casă, fiecare dintre noi are dreptul la nouă kilograme de orez, câteva linguri de ulei şi jumătate de cotlet de porc pe lună, ceea ce înseamnă, printre altele, că ciorovăielile din casa familiei mele se înteţesc şi mai mult.

încerc să ţin discuţiile sub control aducând acasă la răstimpuri câte o pungă de orez sau zahăr brun, pe care le cumpăr la nişte preţuri exorbitante pe piaţa neagră sau de la magazinul pentru Chinezii de Peste Hotare, unde pot folosi certificatele mele speciale. De la o vreme, sunt foarte recunoscătoare pentru ele.

Cu toată situaţia asta, îmi fac griji pentru Joy. Oare suferă şi ea de aceeaşi criză de alimente cu care ne confruntăm în Shanghai? Imi spun în sinea mea că nu e cazul să mă agit. Cum ar putea membrii unei comune să rămână fără mâncare? Doar îşi cultivă singuri alimentele! Dar sunt mamă şi sufăr cumplit, îi scriu lui Joy şi o întreb cum îi merge. „Cum te simţi?“ îi trimit dulciuri şi fructe uscate. „Sunt pentru fraţii şi surorile lui Tao. Ar putea să le placă.“ Dar nu primesc niciun răspuns de la fata mea. De fapt, n-am mai avut nicio veste de la ea de aproape cinci luni, de când mi-a scris ca să-mi spună că este însărcinată, îmi fac o mulţime de griji, iar temerile mă ţin trează până noaptea târziu. îmi spun în sinea mea că trebuie să fie ocupată cu Tao şi cu pregătirile pentru sosirea copilului. îmi spun să fiu calmă, dar numai calmă nu sunt. Trebuie să o văd. Şi, ca să o văd, îmi trebuie un permis de călătorie, dar tot nu am pic de noroc la capitolul ăsta.

Mă duc acasă la Z.G. să văd dacă mă poate ajuta, dar nici măcar el nu poate obţine un permis de călătorie. îi scriu lui May cât sunt de îngrijorată. Imi răspunde două săptămâni mai târziu că a primit veşti de la Joy şi că pare să fie bine. Mă mai liniştesc un pic, dar dorinţa mea de a-mi vedea copilul în perioada aceasta specială din viaţa ei rămâne aceeaşi. în săptămânile următoare, mă mai întorc de câteva ori la biroul inspectorului Wu. Ii spun că tot n-am primit nicio veste de la fiica mea şi-l rog din nou să-mi dea un permis de călătorie. In timpul uneia dintre vizitele mele, mă informează că nu se mai eliberează aproape deloc permise de călătorie.

— Ai zice că nu vrea nimeni să meargă la ţară, spune el.

— De ce?

Inspectorul Wu nu ştie. Dar, în cele din urmă, face nişte cercetări, refuzând să-mi ofere detalii, şi mă anunţă că Joy este bine.

— Bine?

Asta mi-a spus şi May, dar eu simt mama lui Joy şi simt că ceva se întâmplă.

— Dacă e bine, de ce nu mi-a scris?

Nu ştie ce să-mi răspundă. Incep să marchez trecerea timpului în funcţie de câte zile mai rămân până la naşterea copilului.

In sfârşit vine şi 1 octombrie, Ziua Naţională a Chinei. Este o zi superbă de toamnă şi încerc să-mi imaginez cum arată fiica mea acum că a ajuns în cea de-a opta lună de sarcină. îmi imaginez comuna sărbătorind cu pocnitori, cu un banchet mare, pe fundalul discursurilor de la Beijing ascultate la difuzoare. Apoi, pun bine imaginile acestea, undeva în sufletul meu, şi mă pregătesc de sărbătoarea de aici. în urmă cu câteva luni, Z.G. m-a invitat să merg cu el la Beijing pentru a urmări festivităţile. A spus că am avea un loc pe podium cu Mao, de unde să putem urmări parada şi asculta discursurile din faţa Oraşului Interzis. Recunosc că o asemenea ocazie apare o dată în viaţă, dar eu rămân în Shanghai ca să fiu aproape de Joy în caz că s-ar întâmpla să mi se acorde peste noapte permisul de călătorie. Voi sărbători cu Dun, ceilalţi chiriaşi şi mătuşica Hu. Intreaga noastră gospodărie se îmbracă în cămăşi şi bluze roşii, după care ieşim în stradă. Avem steguleţe roşii pe care le fluturăm când trece parada prin dreptul nostru. Vedem mulţimi imense de copii în cămăşi albe, pantaloni sau fuste albastre şi eşarfe roşii prinse în jurul gâtului. Mai multe brigade ale Armatei Populare comuniste mărşăluiesc în pas vioi. Colectivităţi întregi ale comunelor trec pe drum una după alta, cu pumnii ridicaţi şi fluturând steaguri roşii. Care alegorice înfăţişând realizările militare şi economice ale ţării trec cu un aer demn. Pentru tot ce e rău aici, pentru fiecare moment în care mi-e dor de casa mea din Los Angeles, există şi clipe ca acestea, când sunt mândră de realizările Chinei din ultimii zece ani. Dun şi cu mine plecăm înainte să înceapă discursurile locale şi ne întâlnim cu mătuşica Hu acasă la ea, de vreme ce nu poate să iasă pe stradă, în aglomeraţie, cu picioarele ei legate. Stăm în salonul ei şi ne serveşte cu prăjitură cu petale de trandafir.

— Mătuşico Hu, întotdeauna ai avut cele mai bune prăjituri, îi spun eu după ce iau o îmbucătură. Cum reuşeşti să faci rost de aşa ceva cu toate raţionalizările astea?

Cute mici, de plăcere, îi apar la colţurile ochilor.

— Mă străduiesc mereu să găsesc o fărâmă din vremurile bune în vremurile astea grele care au venit. Hai, vino mai aproape şi-o să-ţi spun.

Fac ce mi se spune, iar Madame Hu îmi şopteşte:

— Mai ţii minte brutăria rusească de pe bulevardul Joffre, de unde obişnuia să cumpere mama ta torturile pentru ziua ta? Unul dintre chinezii care lucrau acolo foloseşte reţetele alea ca să facă prăjituri în apartamentul lui. Le vinde doar anumitor oameni, celor care pot să păstreze un secret. Ce zici, luăm unul pentru ziua lui Dun? Ştii când e?

Se lasă pe spătarul fotoliului şi-l priveşte cu afecţiune pe Dun, care stă pe una dintre canapelele tapiţate cu catifea din salon, citind o carte şi prefăcându-se nepăsător la marele nostru secret. Dun a început să mă însoţească în vizitele mele la mătuşica Hu după ce i-am vorbit despre colecţia ei de cărţi în engleză. Mătuşica Hu l-a plăcut din prima clipă, tratându-l ca pe fiul pierdut cu atâţia ani în urmă. Ataşamentul ei pentru Dun m-a făcut neaşteptat de fericită, de parcă propria mea mamă mi-ar fi dat încuviinţarea.

— Iţi plac prăjiturile cu ciocolată sau preferi vanilia? îl întreabă ea pe un ton inocent. Sau poate prăjiturile mai exotice, cu grapefruit, cremă de unt sau rom?

— N-am mai mâncat prăjituri până am venit la dumneata, Madame Hu, răspunde Dun. Chiar şi cea mai mică îmbucătură este un deliciu pentru mine.

Zilele astea, o îmbucătură din orice preparat făcut cu zahăr, ouă, lapte şi fainăeste mai mult decât un „deliciu“.

— Mă întreb dacă am putea să-i trimitem una dintre prăjiturile astea lui Joy, spune mătuşica Hu. Unei femei însărcinate iar plăcea tare mult o prăjitură cu petale de trandafiri, nu crezi?

Sunt sigură că i-ar plăcea, dar să-i spun oare cât de îngrijorată sunt pentru Joy?

— Ah, Pearl, te cunosc prea bine, spune mătuşica Hu. Numi ascunde lucruri. S-a întâmplat ceva cu Joy?

— E totul în regulă, răspund eu cu vioiciune, încercând să-mi ascund îngrijorarea. Chiar deunăzi mi-a scris May să-mi spună că a primit o scrisoare de la Joy în care-i cerea cele mai năstruşnice lucruri.

— May îi scrie lui Joy?

— Sigur că da. Iar Joy îi răspunde, spun eu şi simt cât mă doare (de ce îi scrie Joy lui May, şi nu mie?) şi mă linişteşte deopotrivă lucrul ăsta (înseamnă că Joy chiar este bine). Joy i-a scris mătuşii ei să-i trimită biscuiţi Oreo, ciocolată Hershey's cu lapte şi alune şi Bit-O'-Honey. Ai auzit de dulciurile astea?

Mătuşica Hu îşi aduce aminte de Hershey's de pe timpuri, dar nu şi de celelalte.

— Ei bine, asta, mai mult decât orice, îmi dă de înţeles că Joy e gravidă şi fericită, îi dau eu înainte, aproape citând din ultima scrisoare a lui May în care îmi scrisese: „Of, ce mai pofte avem şi noi, femeile!" May i-a mai trimis şi un trusou pentru bebeluş pe care l-a cumpărat de la Bullock's Wildshire. E unul dintre cele mai bune magazine din Los Angeles, îi explic eu. Nepotul meu o să fie cel mai stilat bebeluş din comună!

Dun şi mătuşica Hu râd cu mine. Ce nevoie are un bebeluş de la ţară de cămaşă de noapte, botoşei, boneţică şi pătură pentru înfăşat?

— May... spune mătuşica Hu. Dintotdeauna i-au plăcut cumpărăturile. Şi mai ce? Mai spune-mi.

— May are grijă de cafeneaua mea, îi răspund eu, fericită că pot schimba subiectul de la Joy. Tocmai a obţinut licenţa pentru bere şi vin. Spune că acum avem mai mulţi clienţi.

— Asta-i bine. Când te întorci acasă, te va aştepta o afacere înfloritoare.

— Ţi-am mai spus că nu plec din China. Acum viaţa mea e aici, cu fata şi nepoţelul meu.

Mătuşica Hu se încruntă, iar eu mă grăbesc să continui.

— Dar cea mai importantă veste de la May este legată de propria ei afacere. Mai închiriază şi acum recuzită şi costume producţiilor de film, dar acum şi show-urile de televiziune au ajuns să apeleze la ea. N-ai să ghiceşti niciodată ce s-a întâmplat. Vor feţe chinezeşti şi în show-urile lor! May a primit rolul unei menajere într-un serial cu doctori. Dacă ar şti ei ce gospodină jalnică e ea în realitate!

Ne amuzăm cu toţii. Apoi mătuşica Hu se ridică să dea drumul la radio, ca să putem asculta discursurile difuzate din capitală.

— Chinezii s-au transformat din sclavi care treceau prin toate chinurile iadului în stăpâni neînfricaţi ai propriilor sorţi, spune naţiunii Premierul Chou En-lai. Imperialiştii ridiculizează

Marele nostru Salt înainte, numindu-l „un mare salt înapoi“. Dar eu vă spun un lucru: imperialiştii europeni au încercat să ne sfâşie în bucăţi. Agresorii japonezi au vrut să ne devoreze. Acum, Statele Unite încearcă să ne izoleze şi să ne excludă din afacerile internaţionale. Cu fiecare zi ce trece, politica aceasta devine un eşec din ce în ce mai mare. Avem relaţii diplomatice depline cu treizeci şi trei de ţări, relaţii economice cu nouăzeci şi trei de ţări şi schimburi şi contacte culturale cu o sută patru ţări. Cum se poate explica progresul acesta fulgerător?

Pe mătuşica Hu nu o interesează răspunsul şi, ridicându-se să închidă radioul, spune:

— Aş prefera mai degrabă să ne citească Dun.

Petrecem restul după-amiezii bând ceai, pălăvrăgind şi ascultând lectura lui Dun din La răscruce de vânturi - preferata mătuşii Hu. E atât de liniştitor aici şi mă bucur să pot petrece timpul acesta cu Dun fără ca Bucătarul sau ceilalţi chiriaşi să ne urmărească sau să tragă cu urechea la noi. Mai târziu, deşi mătuşica Hu are servitori, duc singură tăvile cu ceşti şi farfurioare la bucătărie. Mătuşica Hu vine după mine, legănându-se pe picioarele ei micuţe. Le uşuie pe servitoarele ei afară din bucătărie, după care se întoarce spre mine.

— Cât de îngrijorată eşti pentru Joy? mă întreabă ea.

Trăsăturile ei delicate îi trădează îngrijorarea.

— Foarte. Nu înţeleg de ce n-am primit nicio scrisoare de la ea. Chiar şi una tăiată complet de cenzori ar fi mai bună decât nimic.

— Ai mai trecut şi înainte prin asta, când o aşteptai pe Joy să se întoarcă la Shanghai cu Z.G., încearcă ea să mă încurajeze.

— Era altceva. Atunci nu ştia că sunt în China.

Când mătuşica Hu dă din cap cu înţelegere, îi pun întrebarea care m-a frământat în ultima vreme:

— Crezi că Joy o preferă dintr-odată pe May, care i-a dat naştere, în locul meu, acum, că se pregăteşte la rândul ei să devină mamă? Din cauza asta nu îmi scrie?

— Ce fată prostuţă mai eşti şi tu! Sigur că nu!

— Atunci? Care-i motivul? De ce n-am primit nicio scrisoare?

— Cine ştie? Suntem în China. Aici azi lucrurile merg ca unse şi mâine se duc pe apa sâmbetei.

— Pur şi simplu... pur şi simplu am o presimţire rea...

— Atunci, scrie-i lui May şi cere-i sfatul...

— Ea nu ştie cum e aici. Nu înţelege.

— May este sora ta. Poate că nu mai cunoaşte China, dar te cunoaşte pe tine. Şi-ţi faci prea multe griji. Prea te gândeşti la lucruri rele. Ea ţi-ar spune: „Calmează-te, Pearl-ah!“

— Mi-e greu să-i spun ce simt într-o scrisoare.

— Atunci ar trebui să vă vedeţi. De ce nu te întâlneşti cu ea la Hong Kong?

— Asta a sugerat şi May în ultima scrisoare, îi spun eu.

— Păi?

— Dacă nu pot să obţin un permis de călătorie ca să o văd pe Joy, atunci cum aş obţine un permis de ieşire ca să o văd pe May?

— Astea sunt două lucruri diferite. Una e să pleci la ţară...

— Şi alta afară din ţară...

— Ce-ar fi să te întâlneşti cu sora ta la târgul din Canton?

— May a sugerat şi asta. Se gândea c-ar putea să obţină un permis de o zi pentru a vizita târgul ca să cumpere costume pentru afacerea ei de închirieri şi alimente conservate pentru cafenea. Mă îndoiesc c-ar reuşi să facă rost de un asemenea permis, dar chiar dacă ar face-o, tot ar trebui să obţin permisul de călătorie. Dacă inspectorul Wu mi-ar da unul, l-aş folosi ca să o văd pe Joy.

— Atunci încearcă-ţi norocul cu unul de-o zi. Vezi ce se întâmplă.

— Mi-ar plăcea să o văd pe May, şi poate cândva, pe viitor, o să încerc să obţin un permis de o zi. Dar nu acum, când Joy trebuie să nască luna viitoare.

Ne întoarcem în salon. Apoi, mătuşica Hu ne conduce spre ieşire, dar ne reţine în uşă.

— M-am tot gândit la ceva, îi spune ea lui Dun. Voi doi ar trebui să părăsiţi China. Eu mi-am pierdut bărbatul şi băiatul, dar dacă mai trăiau acum, le-aş fi spus că trebuie să scăpăm de aici.

E curios că a devenit dintr-odată aşa de pornită pe tema asta şi că insistă atât de mult, când ştie că n-am de gând să plec din China fără Joy.

— Da, m-am gândit la asta, şi încerc, ne mărturiseşte ea şoptit. Am o soră în Singapore. N-am mai văzut-o de mai bine de patruzeci de ani, de când s-a măritat.

Mărturisirea ei mă ia prin surprindere.

— E prima oară când te aud vorbind despre asta. Cum poţi să pleci?

— Cum aş putea să nu plec? Mama ta a fost fată deşteaptă. V-a scos pe tine şi pe sora ta la timp.

Nu-i spun că da, ne-a scos, dar a avut parte de o moarte groaznică în timp ce a făcut-o.

— Cu mai bine de un an în urmă am început să mă duc la secţia de poliţie şi la Biroul pentru Afaceri Externe ca să solicit un permis de ieşire, continuă mătuşica Hu.

Sunt surprinsă de cât de rănită mă simt.

— De ce nu mi-ai spus?

— La început nu era nimic de spus. Nu credeam că am vreo şansă. Unii oamenii aşteaptă la nesfârşit să primească un permis de ieşire. Alţii pot să obţină foarte repede un permis de-o zi la Hong Kong. Am crezut că fac parte din categoria celor care aşteaptă la nesfârşit. Acum îmi spun că s-ar putea să-mi dea un permis de ieşire pentru că sunt siguri că am să mă întorc înapoi. Cred că nu pot să trăiesc fără servitori! spune ea, chicotind pe un ton viclean. Nu mă cunosc ei pe mine.

Eu cred că o cunosc mai bune decât îşi închipuie ea. Mătuşica Hu n-a trăit niciodată fără servitori. Are picioarele legate şi, din multe puncte de vedere, e la fel de izolată ca Yong în vila ei din Dragonul Verde. Nu ştie ce înseamnă să faci curăţenie în casă, să-ţi pregăteşti singur hainele (ca să nu mai vorbim de spălat, călcat sau chiar îmbrăcat), să găteşti (ca să nu mai vorbim de cumpărături, orice altceva afară de fiertul apei, sau de frecatul cratiţelor şi oalelor) sau să munceşti pentru a trăi de azi pe mâine.

— Adevăratul motiv pentru care m-ar lăsa să plec, continuă ea, e că m-au jupuit de tot ce aveam, afară de casa asta. Dacă e să plec vreodată, o să o iau cu mine. Mai veniţi şi duminica viitoare, nu-i aşa? îl întreabă ea pe Dun, luându-l de braţ. (Şi asta, după toată vorbăria ei despre plecat.)

Dun îşi împreunează mâinile şi face o plecăciune. E un gest complet demodat pentru vremurile în care trăim, dar pe mătuşica Hu o face fericită. Oricât s-ar schimba timpurile, nu trebuie să ne uităm omenia şi mă bucur să-l văd pe Dun atât de cumsecade. Pe drum spre casă însă, încep să mă dezumfu. Oraşul ar părea tare pustiu fără mătuşica Hu, dar îmi spun în sinea mea să nu-mi fac griji. Orice ar spune ea, n-o să obţină

niciodată un permis de plecare.

Ceilalţi chiriaşi încă nu s-au întors, aşa că Dun deschide o sticlă de vin de prune şi ieşim cu paharele afară, aşteptând să înceapă artificiile.

El stă pe trepte, în vreme ce eu pierd vremea prin grădină. Tai ultimii trandafiri ai sezonului şi vin cu ei pe trepte, unde mă aşez lângă Dun. Din depărtare auzim zgomotele sărbătorii. Când Dun se întinde şi-şi pune mâna pe mâna mea, nu simt nici surprinsă, nici speriată. Zâmbesc, iar inima îmi bubuie în piept.

— Pearl Chin, spune el, folosindu-mi numele de fată, te cunosc de multă vreme. Când m-am mutat prima oară în casa ta, nu cred că m-ai observat, dar eu te-am observat pe tine. Sper să nu te superi dacă îţi spun că te-am iubit de departe încă de pe atunci. Ştiam că n-am nicio speranţă, dar poate că acum te vei gândi să- mi dai o şansă.

— Sunt văduvă, îi reamintesc eu.

Nu trebuie să-i mai explic nimic. E un bărbat chinez şi are o vârstă. Cunoaşte vechile restricţii ale văduvelor. în timp ce prima salvă de artificii explodează deasupra noastră, Dun îmi strânge mâna.

— Nu cred în căsătoriile de convenienţă, spune el, dar nici în vreun alt tip de căsătorie din Noua Chină. Cunoşti mediul din care provin. Ştii că am citit multe cărţi englezeşti. Ceea ce vreau eu e să te curtez, să te curtez după moda occidentală.

Joy

Trăind un an îmbelşugat

Toată lumea îşi făcea griji că iarna aceasta va fi mai rea decât cea de anul trecut, dar nici nu ne imaginam noi cât de cumplită avea să fie. E abia noiembrie - greul nici n-a venit încă iar Fu- shee şi cu mine am început deja să adunăm resturi de pe câmpuri. Insămânţarea în răsaduri apropiate n-a mers. Majoritatea răsadurilor n-au prins, iar cele care au supravieţuit

au dat recolte slabe. Apoi, ne-am apucat să lansăm Sputnikuri, grăbindu-ne să strângem recolte întregi de napi, porumb sau varză într-o singură zi. Am muncit fără mâncare şi cu puţină apă până ce-am ajuns ameţiţi şi dezorientaţi. Femeilor cărora le venise ciclul nu li s-a permis să se îngrijească, iar pantalonii le-au ajuns îmbibaţi de sânge. Şi mai rămânea problema strângerii unei recolte întregi în doar douăzeci şi patru de ore. Singura cale de a face asta era să smulgi partea de sus a napilor şi să laşi bulbii în pământ, să laşi în urmă spice de porumb sau să nu te mai sinchiseşti de frunzele de varză căzute pe jos. Resturile astea le-am adunat de luni de zile, aşa că soacra mea şi cu mine am trecut acum la unul dintre câmpurile cu grâu care n-a dat roade, găsind câte o boabă pe ici, pe colo. Ni s-a spus să punem preţ pe cantitate în detrimentul calităţii, dar n-avem nici una, nici alta. Raţiile noastre de orez au fost reduse la jumătate de jin de persoană, cât să ne ajungă pentru un singur castron de terci de orez pe zi. Culeg o boabă de pe jos, o bag în buzunar şi mă duc spre Fu-shee.

— Cred că mi-a venit sorocul, îi zic eu. Contracţiile au început dis-de-dimineaţă. Acum au devenit mai puternice. Cred că ar trebui să mergem acasă.

Fu-shee şi-a născut toţi copiii acasă, pe podea, într-un colţ din prima încăpere. Dacă ea a putut, atunci pot şi eu, mai ales dacă va fi alături de mine să mă ajute. Dar dă din cap în semn că nu.

— Ar fi mai bine să te duci la maternitate, spune ea. Ai să primeşti mâncare în plus dacă naşti acolo.

In Noua Chină, mamele care sunt la primul copil au dreptul la opt săptămâni de concediu de maternitate, treisprezece metri de pânză de bumbac, douăzeci de jin de făină albă şi trei jin de zahăr. Lucrurile astea sunt importante, dar ca să am parte de ele, trebuie să nasc la maternitate.

— Mi-e frică să mă duc acolo, recunosc eu.

Cu foametea asta, mult prea mulţi copii se nasc morţi. In comună s-a răspândit credinţa că maternitatea este bântuită de demoni care caută să fure cea dintâi suflare a bebeluşilor.

— Nu te lăsa influenţată de credinţe vechi despre spiritul vulpilor şi lucruri din astea, mă previne Fu-shee, fără să ştie că motivele mele sunt de ordin practic. Săptămâna trecută, Sungling şi-a născut fetiţa în maternitate. Trăiesc amândouă. Acum,

puteţi să fiţi împreună toţi patru.

Se apleacă, zgârmă în pământ şi mai culege câteva boabe. Şi le pune în palmă, suflă pe ele ca să le cureţe, după care ridică mâna şi mi le arată, amintindu-mi că fărâmele astea de grâne sunt tot ce ţine în viaţă o gospodărie de douăsprezece suflete. Nu putem să dăm cu piciorul aşa uşor perspectivei fainii şi a zahărului.

Fu-shee mă duce până la maternitate, care se găseşte în satul Iazul Lunii. Contracţiile sunt mai dese acum şi atât de puternice, că la răstimpuri trebuie să ne oprim ca să pot face faţă durerii. Mi-aş dori să fie şi mama cu mine, şi nu înţeleg de ce nu a venit. Mi-aş dori ca scrisorile pe care le primesc de la ea să vină ca răspuns la cele pe care i le trimit. Nici asta nu ştiu ce înseamnă. Am avut mare grijă să nu scriu făţiş despre foametea de aici, convinsă că scrisorile nu vor trece de cenzori. In schimb, i-am scris cât de dor îmi e de mâncarea gătită de tata. Am pomenit chiar de anumite feluri de mâncare de la restaurantul familiei noastre şi despre felul în care mirosea întotdeauna orezul, cu speranţa că o să-mi trimită ingrediente sau chiar o pungă de orez. Poate că până şi apropourile mele sunt prea mult şi cenzorii au tăiat rândurile acelea. Poate că scrisorile mele nici nu ajung până la ea. Altă contracţie.

Vreau la mama, dar n-o am decât pe Fu-shee.

Ajungem. Este o clădire mare, care a fost confiscată şi transformată în maternitate când s-a format comuna. Scoacra mea îi explică moaşei că sunt de la oraş şi că n-am mai văzut până acum cum ies copiii. Moaşa îmi aruncă o privire plină de milă, mă conduce într-o încăpere, îmi spune să-mi scot pantalonii şi-mi face semn spre colţul camerei, unde a întins o bucată de pânză. Mă aşez în poziţia potrivită şi mă sprijin de pereţi. Contracţiile sunt din ce în ce mai rapide şi mai dureroase. îmi vine să ţip, dar aşa ceva nu e văzut cu ochi buni. Dar chiar şi cu maxilarele încleştate, gemetele răbufnesc de undeva dinăuntrul meu. Soacra mea şi moaşa mă privesc dezaprobator. Mă uit în jos şi văd cum mi se ghiceşte o umflătură dintre picioare. Chiar când am impresia că acolo jos mi se sfâşie totul, moaşa bagă mâna dedesubt şi crestează pielea. Când îmi ordonă în cele din urmă că împing, mă supun bucuroasă. Asta-i partea cea mai uşoară, cel puţin pentru mine. Cum n-am prea mâncat în ultimele săptămâni, copilul e micuţ şi alunecă afară ca un peşte

unsuros. E fată, ceea ce înseamnă că nu primesc lacrimi de fericire sau felicitări. Moaşa mi-o pune în braţe. Fetiţa mişcă agitată din mânuţe. Are smocuri de păr negru în creştetul capului, un nas perfect şi buze drăgălaşe. E micuţă, tare slabă, dar îmi dau seama că e puternică după felul în care mă strânge de degetul mic. S-a născut în Anul Mistreţului, la fel ca unchiul Vern. Mi-aduc aminte de ceva ce mi-a spus mama despre el: „Ca toţi Mistreţii, s-a născut cu o rezistenţă fizică remarcabilă. Poate suporta multă durere şi suferinţă fără măcar să crâcnească.“ Mă agăţ de aceste cuvinte. Sper ca fata mea să semene cu unchiul meu - curajoasă în ciuda greutăţilor pe care i le rezervă destinul. Binecuvântare şi grijă, fericire şi teamă - asta e dragostea de mamă.

De cum bebeluşul şi cu mine suntem curăţaţi, suntem mutaţi în salon. Primesc un pat lângă Sung-ling, care mă priveşte cu compătimire. Şi ea a născut tot o fată, aşa că a simţit pe pielea ei dezamăgirea celor din jur. Soacra mea pleacă acasă şi se întoarce a doua zi de dimineaţă cu o supă specială pentru lăuze, întărită cu alune, ghimbir şi tărie care să mă facă să-mi dea laptele, să-mi micşoreze uterul şi să mă ajute să-mi recapăt puterile. Nu ştiu de unde a făcut rost de ingrediente, dar supa îşi face efectul, iar copilul începe să sugă cu lăcomie de la sânul meu. Pentru prima oară, simt o compasiune veritabilă când mă gândesc prin ce a trecut mătuşa May când a trebuit să renunţe la mine imediat după ce m-a născut. Sânii, pântecul, întregul corp trebuie să o fi durut de dorul meu.

E bine că o am pe Sung-ling alături, pentru că altfel m-aş simţi groaznic. Câte filme şi seriale am văzut în care nevasta naşte şi soţul îşi face apariţia cu flori şi sărutări? Prea multe ca să le mai număr. Dar Tao nu vine să mă vadă. Acum ştiu că nimic din ce aş putea face nu îl va mulţumi, şi mi se rupe inima. Acesta nu este singurul meu eşec şi motiv de tristeţe. Sung-ling, celelalte mame şi cu mine ar trebui să primim mâncare în plus, dar proviziile de alimente ale comunei sunt prea mici.

Nu primim nici zahăr brun sau ginseng care să ne refacă sângele, nici pui şi fructe care să ne pună pe picioare. Nu mă aştept să se pregătească nici ouă roşii pentru a sărbători aniversarea de o lună a copilului. Şi totuşi, trei femei din vecini îmi oferă ouă: unul e clocit, al doilea e aşa de învechit, că nici nu ştii care-i albuşul şi care-i gălbenuşul, iar al treilea are un

pui mort înăuntru. Mă gândesc cât au riscat ca să le ascundă. Dacă cineva este prins că adună sau ascunde mâncare, liderul de brigadă Lai pune să fie bătut.

Când sunt trimisă acasă, nu mi se dă nimic din mâncarea sau bumbacul promise. Socrul meu refuză să mă privească. Soacra mea mă ignoră. Il întreb pe Tao dacă nu vrea să-şi ţină fetiţa în braţe, dar nici nu vrea să o atingă, pentru că e fată. Orice şansă aş fi avut să mă înţeleg cu Tao a dispărut odată cu naşterea ei. Le spun că ar trebui să-i punem un nume.

— Proastă, propune soţul meu.

— Porc, scuipă soacră-mea.

— Câine, spune unul dintre fraţii lui Tao cu un zâmbet încrezut.

— Jie Jie, propune Jie Jie, cea mai mare dintre surorile lui Tao.

Este fără doar şi poate cea mai amabilă şi mai generoasă sugestie, de vreme ce dă de înţeles că numindu-mi copilul Sora cea Mare, voi mai avea şi alţi copii. Mai mult, mă face să cred că Jie Jie e de partea mea.

— Fără Nume ar fi mai potrivit, spune socrul meu, jignindune în acelaşi timp pe mine, pe bebeluşul meu şi pe mama copiilor lui.

— Vreau să o numesc Samantha. O să o strig Sam pe scurt.

Mă gândesc la tata Sam şi că bebeluşul ăsta merită să poarte numele unei persoane onorabile şi cumsecade. Samantha Feng. Sunt o proaspătă mamă şi mă găsesc într-o situaţie nefericită, dar deja ştiu că mă voi lupta pentru ea. Bineînţeles, Sam nu înseamnă nimic în dialectul local, ceea ce se dovedeşte a fi un lucru bun.

— Tu poţi să-i spui cum vrei, remarcă soţul meu cu nepăsare. Noi o să-i spunem Ar Fu.

Inseamnă „Noroc“, dar în realitate este o mare insultă, pentru că fiecare fetiţă născută este considerată un ghinion. Nu-i nimic. Bunicul meu m-a numit întotdeauna Pan-di - „Speră La Un Frate“, şi asta n-a reuşit decât să mă facă mai puternică.

Le scriu mamei şi mătuşii, anunţându-le naşterea fetiţei mele şi spunându-le cum am botezat-o. Apoi o înfăşor pe Sam într-o bucată de pânză şi mi-o leg la piept.

Coborâm împreună dealul şi aşteptăm lângă iaz sosirea poştaşului. Astăzi, îmi aduce un colet de la mama. Mă duc cu el

acasă, încântată nevoie mare, sperând să fie plin cu mâncare. Dar coletul a fost deja deschis şi este pe jumătate gol, aşa că îmi dau seama că cineva din sala de consiliu a luat din el tot ce a vrut. Tot ce a mai rămas e nişte lapte praf şi mai multe perechi de pantofi făcuţi de mână. Ascund laptele praf împreună cu cutia primită de la mătuşica May. (Coletul ei l-am primit cu un bilet în care-mi spunea că ar trebui să-mi protejez sânii de îmbătrânire prematură hrănind-o pe Samantha cu biberonul.) Cât despre pantofii făcuţi de mână, Fu-shee nu-i lasă pe copii să-i poarte, deşi e frig, spunând că ar trebui păstraţi pentru ocazii speciale.

Mă întreb ce e mai rău, să mori de foame sau de frig? Mai am mult până să mor de foame, dar pe fereastră intră un curent rece şi necruţător care trebuie oprit, mai ales acum, când avem un nou-născut în casă. Il rog pe unul dintre fraţii lui Tao să aducă apă de la râu şi pe altul să mai înteţească focul de afară. Când dă apa în fiert, vin să mă cheme. Frăţiorii şi surorile lui Tao mă urmăresc cu ochii cât cepele cum torn apă în bazin, îl duc în casă şi bag la înmuiat unul dintre pantofii pe care i-a făcut mama pentru mine. Pantoful începe să se dezmembreze imediat.

Rar se întâmplă ca difuzorul din casă să fie tăcut. Acum, crainicul vorbeşte despre calamităţi naturale: secetă, inundaţii, taifunuri şi musoni. In timp ce desprind strat după strat de hârtie, îmi dau seama că nu ne-a fost dat să trăim niciuna dintre aceste calamităţi. Dacă dacă la difuzor ni se spune că este adevărat, atunci aşa trebuie să fie.

Iau straturile de hârtie de pe pantofi şi le netezesc peste hârtia subţire de orez care a fost lipită deja pe cadrul ferestrei, sperând să opresc vântul să intre prin crăpături şi să creez nişte straturi în plus, ca o barieră împotriva stihiilor naturii. Şi, poate că hârtia închisă la culoare va atrage mai mult căldura soarelui. In timp ce lucrez, îmi dau seama ce a făcut mama. Mi-a trimis mici bucăţele din ea şi mătuşica May: ochii, buzele, degetele lor. Apoi, pe la jumătatea tălpii celui de-al doilea pantof, dau de un alt fel de hârtie. O desprind cu grijă de pe talpă, o despăturesc şi dau cu ochii de şase cuvinte scrise de mama, cu caligrafia ei delicată.

Inima mea este mereu alături de tine.

Mă uit la colajul pe care l-am făcut peste deschizătura ferestrei. Imi scot fetiţa din legătura de pânză şi o ridic să vadă.

— Uite, bunica ta şi mătuşa ta de-a doua. Vezi cât de mult ne iubesc?

O bag înapoi pe Sam în legătură şi mă întorc la lucru. Frăţiorii şi surorile lui Tao dau fuga la vecini să le spună ce fac. Vin, se uită şi dau din cap.

La începutul lunii decembrie, liderul de brigadă Lai aduce miliţieni din Tunhsi să ne percheziţioneze casele, pentru că nu mai vrea să-şi facă singur treburile murdare.

— Unde v-aţi ascuns grânele? întreabă bărbaţii cu grosolănie. Ştim că le-aţi furat.

Cantitatea pe care am ascuns-o este mică, doar câteva ceşti, dar am răspândit-o bine în cele două camere ale casei. Ne-am desfăcut hainele flauşate şi am cusut pacheţele de orez adunat de pe ici, colo în umplutura de bumbac. Am îngropat un borcan cu mei sub platforma de dormit. Am împachetat coji de alune furajere într-un vechi sac de orez şi l-am vârât între o grindă şi acoperiş. Cojile le pisăm, şi le amestecăm în terci.

Oficialităţile partidului ne-au spus să „trăim cumpătat şi când anul este îmbelşugat.“ Mie mi se pare că trăim cumpătat, facem ce putem ca să supravieţuim de la o zi la alta, şi tot nu e de ajuns.

De două săptămâni, oamenii liderului de brigadă Lai vin în satul Dragonul Verde în fiecare zi. (Un lucru ştiu: e uşor să-ţi dai seama cine are de mâncare doar uitându-te la trupurile lor. Liderul de brigadă şi miliţienii lui nu dau semne de inaniţie. N-au slăbit, n-au căpătat stomacuri concave şi nici n-au membrele umflate de la edeme.) Lumea speră că dacă oamenii lui Lai găsesc mâncare ascunsă undeva, asta le va distrage atenţia de la percheziţia altor case şi că pedeapsa nu va fi prea aspră. Norocoşii sunt bătuţi cu beţe sau legaţi cu mâinile la spate şi spânzuraţi în copaci de încheieturi până ce ţipă în agonie. Celor mai puţin norocoşi li se interzice să mănânce la cantină. Cei mai ghinionişti dintre toţi sunt trimişi departe, la un proiect de irigare, dar nimeni nu poate supravieţui lucrând pe vremea asta în apă îngheţată. Cei care au fost trimişi nu s-au mai întors, iar mulţi dintre cei bătuţi au murit. Şi lipsa de mâncare de la cantină este un fel de a muri, numai că unul mai lent.

Satul, câmpurile şi cantina încep să semene cu nişte decoruri de film: simple faţade. Nici oamenii din jurul meu nu par adevăraţi, zâmbind forţat şi strigând slogane despre lucruri în care nu cred. Se mai prefac şi acum cu toţii deschişi, primitori şi entuziaşti faţă de Marele Salt înainte, dar au o sfială în priviri care mă duce cu gândul la nişte şobolani care se fofilează pe lângă pereţi.

Cu toate că prima noastră recoltă de iarnă a fost jalnică, liderul de brigadă Lai n-a renunţat la planul lui de a transforma în continuare câmpurile noastre de orez, de legume şi ceai în plantaţii de grâu. Acum vrea să mai şi arăm la adâncime. Trebuie să săpăm trei metri în adâncime ca brazdele noastre să fie mai bogate ca niciodată, sau cel puţin aşa spune el. Fermierii ştiu că solul de suprafaţă este preţios şi că ceea ce zace dedesubt este un pământ nefolositor, dar liderul de brigadă nu acceptă să fie contrazis. Cu toate că afară este iarnă, ni se ordonă să ne întoarcem pe câmp. Un bărbat trage plugul şi alţi doi îl împing, în vreme ce noi restul săpăm şi mai adânc cu lopeţi şi săpăligi. Sloganul este: „Araţi adânc ca să îngropaţi agresorii americani!“ Când nu recităm sloganul, suntem încurajaţi să strigăm: „Noi muncim cât e ziua de lungă! Noi muncim cât e ziua de lungă! Noi muncim zi şi noapte!“ Şi chiar muncim, câteodată oprindu-ne doar ca să tragem un pui de somn pe marginea câmpului sau ca să ne sorbim singurul castron de terci de orez la care avem dreptul. Când cineva îl întreabă pe liderul de brigadă de ce trebuie să facem cu mâinile noastre o muncă menită din cele mai vechi timpuri animalelor de povară, ne răspunde:

— Un bou sau un bivol indian nu poate să are la fel de adânc ca omul.

Mi-aduc aminte povestea pe care mi-a spus-o Tao despre bivolul indian şi de ce purta ochelari de cal. Tao spunea că suferinţa animalului din viaţa asta era pedeapsa pentru lucrurile pe care le făcuse în altă viaţă. Acum mă gândesc la un alt motiv. Ca să faci un bou sau un bivol indian să trudească atâta, trebuie să fie orbit sau neştiutor. Asta face guvernul cu masele acum. De ce? Pentru că ţăranii sunt cele mai bune animale de povară ale Chinei. Şi totuşi, nimeni nu-l învinovăţeşte pe preşedintele Mao.

— Marele nostru conducător nu ne-ar face rău, spun vecinii

mei. Oamenii din jurul lui pur şi simplu nu-i spun adevărul. Nu e vina lui.

Spun asta în timp ce pete închise la culoare le acoperă buzele şi membrele, pete ce se vor transforma curând în răni purulente. Simt deopotrivă greaţa şi foamea, sunt ameţiţi şi incapabili să se oprească din mers. S-ar părea că plătim cu toţii pentru lucruri pe care le-am făcut fie în viaţa asta, fie într-o alta. Singura veste bună, dacă se poate numi aşa, este că mai primim din când în când cartofi uscaţi, cum primeau pe timpuri animalele de povară, pentru a suplimenta jumătatea de jin de orez.

La finele lunii decembrie, liderul de brigadă Lai ne taie porţia de grâne la un sfert de jin de persoană. Asta abia dacă înseamnă o sută de grame de carbohidraţi, în jur de jumătate de castron de terci pe zi, când încă muncim ca nişte animale, arând la adâncime pământul în frigul muşcător.

— Avem destule grâne, ne asigură el, dar voi, oameni buni, aveţi o problemă ideologică.

Nu, adevăratul motiv este că a livrat statului prea mult din recolta noastră săracă. Comunele model sunt cele în care liderii mint cel mai mult şi mai tare. Acum, până şi liderul de brigadă Lai înţelege că dublarea recoltei de grâne într-un singur an nu se poate realiza decât pe hârtie. Dar, pentru a-şi ţine promisiunea, recolta noastră de orez, grâu, mei şi sorg a fost expediată în silozurile naţionale pentru a hrăni oamenii de la oraş, lăsând Comuna Populară Păpădia Numărul Opt aproape fără nimic. Mesele noastre de la cantină au ingrediente ciudate: rădăcini şi tulpini de porumb, frunze de cartofi uscate, buruieni sălbatice gătite în supe sau pudră de mazăre uscată, rumeguş, ghinde, scoarţă de ulm şi pulbere de piatră ponce presărată în făină, pentru turtele necoapte, fripte pe grătar. Cei etichetaţi drept elemente reacţionare, ca Kumei, Ta-ming şi Yong, au parte de o porţie chiar mai mică decât sărăcia pe care o primim noi. Mama şi mătuşa nu par să înţeleagă ce se petrece aici. Imi tot trimit colete cu bunătăţi pentru copii, în loc să-mi trimită mâncare adevărată. (Scrisorile mătuşii ajung fără problme, dar cele de la mama conţin paragrafe întregi complet tăiate.) Dar fursecurile şi bomboanele primite sunt mai mult decât au alţii, aşa că presupun că suntem norocoşi. Şi totuşi, nu trece zi în care să nu-mi aduc aminte cu câtă nepăsare tratam cupoanele

speciale pentru mâncare la care aveam dreptul ca cetăţean chinez de peste hotare. Ce n-aş da să le am acum!

Curând, ne oprim din slăbit. în schimb, începem să suferim de aşa-numita boală a malnutriţiei, căci braţele, gâtul şi faţa încep să ni se umfle de la edemele cauzate de lipsa de proteine. Oricât de groaznic ar fi de ingerat, noua noastră dietă este chiar şi mai greu de evacuat. Unii dintre noi sunt constipaţi; alţii suferă de diaree. Pentru bebeluşii şi copiii mici care nu pot ajunge la oala de noapte nu e chiar aşa de rău. Stinghiile din podea simt destul de depărtate ca diareea să alunece printre ele. Dar pentru aceia dintre noi mai în vârstă, lucrurile sunt ceva mai jenante. Trăim într-o casă cu două camere şi folosim la comun o oală de noapte. Cum era de aşteptat, liderul de brigadă Lai este la fel de preocupat de ceea ce evacuăm din corp. Cum familia noastră nu este singura cu probleme intestinale, acum îşi trimite oamenii în inspecţii de curăţenie.

— Vă spălaţi în continuare pe mâini şi pe dinţi? Vă goliţi şi vă curăţaţi oala de noapte în fiecare dimineaţă? Ce e cu mizeria aia în colţ? De ce aveţi muşte dacă e iarnă?

Lucrurile avansează într-un ritm ameţitor. Membrii comunei trec rapid de la foame la înfometare şi de la înfometare la moarte. Cu toate acestea, doar câţiva mor din lipsă de hrană. In schimb, atacurile de cord, febra şi răcelile care dau în pneumonii, tăieturile mici care se infectează şi duc la septicemie sau diareea care-i deshidratează complet îi răpun pe capete. Nou-născuţii fetiţe sunt primii care mor, urmaţi de tinere şi bunici. Fiii, taţii şi bunicii nu mor. O veche zicală ne reaminteşte că există treizeci şi şase de virtuţi, dar dacă rămâi fără moştenitor, restul sunt egale cu zero. Asta înseamnă că toată mâncarea trebuie să ajungă mai întâi la membrii familiei de sex masculin.

— Altfel, cine ar mai avea grijă de familie? întreabă Tao.

Imi vine să-i spun „Eu am fost crescută să cred că femeile şi copiii ar trebui salvaţi primii. Tata a fost chinez, dar până şi el credea lucrul ăsta.“ Dar ştiu că n-are rost să mă cert cu soţul meu, şi nu vreau să vorbesc despre tata Sam. In comparaţie cu sacrificiile lui, foamea mea pare o nimica toată.

Unii dintre vecinii noştri încearcă să-şi vândă fiicele, dar nimeni nu vrea să cumpere fete. Alte familii, printre care şi a noastră, îşi trimit copiii mici noaptea pe câmp să taie lăstari

necopţi din noua recoltă de iarnă. Nimeni n-ar trebui să se aventureze afară din comună, dar liderul de brigadă Lai eliberează certificate prin care bărbaţilor, inclusiv socrului meu, li se permite să plece din Comuna Populară Păpădia Numărul Opt la cerşit sau în căutare de muncă. Nu ştim ce se va alege de ei, dar un lucru e sigur: mai puţine guri de hrănit înseamnă mai multă mâncare pentru noi.

Nu ştiu ce mă împinge în cele din urmă să merg la sala de consiliu şi să cer divorţul - faptul că soţul meu a făcut tot ce i-a stat în putinţă să-şi asume meritul pentru pictura mea murală, că nu vrea să se atingă de copilul nostru, că mă ignoră cu desăvârşire, că ia mâncare din castronul meu la cantină şi le-o dă fraţilor lui sau că a început „să calce strâmb“, cu alte cuvinte să se giugiulească cu unele dintre fetele din comună. Când eram la şcoală, colegele mele de clasă îi numeau „câini“ pe băieţii şi bărbaţii ca soţul meu. Tao este un câine, cu toate caracteristicile lui specifice. Dacă aş fi locuit la oraş, aş fi apelat la Tribunalul de Sector al Poporului şi mi-aş fi pledat cauza în faţa unui judecător, a unui procuror, grefier sau poliţist, dar mă găsesc într-o comună uitată de lume. Acesta este unul dintre motivele pentru care divorţul se întâlneşte aşa de rar la ţară. Liderul de brigadă Lai, secretarul de partid Feng Jin şi Sung-ling alcătuiesc tribunalul, iar toată chestiunea aceasta nu va fi nici pe departe privată. Ajung la cantină chiar pe când se încheie masa de seară. Membrii tribunalului sunt aşezaţi la una dintre mesele de unde se serveşte mâncarea, amintindu-le celor din vasta noastră sală din tulpini de porumb de toate lipsurile. Fără televizor, filme, cărţi, reviste sau ziare iarna poate părea tare lungă. Măcar cererea mea de divorţ va mai rupe monotonia difuzorului. Stau la câţiva metri în faţa tribunalului. Samantha doarme în legătura prinsă strâns la pieptul meu. Tao şi asistenţa stau în spatele meu.

— Care este natura plângerii tale? mă întreabă Sung-ling, singura femeie din cadrul tribunalului.

— M-am măritat cu Tao din motive greşite, încep eu, arătând spre el. Să văd dacă sunt vrednică de iubire...

— Iubirea nu-şi are locul în Noua Societate, afirmă Sung-ling.

Prea bine.

— La început, când ne-am căsătorit, ne-am înţeles bine, spun

eu. Apoi, am început să ne certăm. Acum, abia dacă mai vorbeşte cu mine.

— Treburile astea se mai întâmplă într-o căsnicie, spune Sung-ling. Trebuie să te străduieşti mai mult.

— Bărbatul meu nu vrea să se atingă de fata noastră, mărturisesc eu, convinsă că asta le va demonstra ce fel de om este Tao.

Când lumea din cantină începe să chicotească, secretarul de partid Feng şuşuie, după care mi se adresează.

— Nimeni nu se bucură la naşterea unei fete.

O fi el fără carte, dar sentimentele despre copiii de sex feminin simt atât de adânc înrădăcinate, că până şi el poate cita din celebrul poem al lui Fu Hsuan, care începe cu: „Cât de trist este să fii femeie! Nimic pe lume nu este preţuit mai puţin.“ Probabil că a învăţat poemul de la tatăl lui, care l-a învăţat la rândul lui de la tatăl lui, ca toţi bărbaţii şi femeile din comună şi poate din întreaga ţară.

— Şi fetele sunt egale, nu? replic eu.

Dar nu primesc niciun fel de înţelegere la capitolul ăsta.

— Nu-ţi faci datoria de tovarăşă, mă ceartă Sung-ling. Orice nu are legătură cu revoluţia este o pierdere de timp. Braţele ar trebui folosite la muncă pentru îmbunătăţirea ţării, nu la căratul copiilor.

Şi totuşi, am văzut-o pe Sung-ling strângându-şi la piept fetiţa. Am stat adesea împreună să ne alăptăm copiii. Ne-am plimbat cu ei după-amiaza târziu când plângeau şi chiar am complotat împreună, aşa cum fac mamele, visând că cele două fetiţe vor ajunge să fie prietene pe viaţă. Nu vreau să-l acuz făţiş pe Tao că m-a înşelat, aşa că-mi enumăr celelalte motive.

— Mă critică tot timpul. E bănuitor când întârzii acasă. Abia dacă vorbeşte cu mine, chiar dacă locuim în două cămăruţe. Femeia n-ar trebui să sufere în căsnicie.

— Ai nişte plângeri serioase, dar divorţul nu este o bagatelă, comentează liderul de brigadă Lai. Dacă îţi acordăm divorţul, ce-ai să faci cu copilul? O să-l laşi cu soţul tău? Cum o să te întreţii? Unde ai să locuieşti? Femeia e ca un lujer, nu poate trăi fără suportul unui trunchi de copac. Ce-ai să faci?

Mi-aduc aminte că Z.G. mi-a spus ceva asemănător când l-am anunţat că vreau să mă mărit cu Tao. Nu mi-a plăcut atunci şi nu-mi place nici acum.

— Femeia e ca un lujer? Ni s-a spus că femeile susţin jumătate din bolta cerească, răspund eu.

Inainte să pot continua, secretarul de partid Feng Jin se amestecă şi el în discuţie.

— Femeile simt ca apa, bărbaţii ca munţii.

— Ptiu! pufneşte Sung-ling. Dacă bărbatul e un munte şi femeia apă, atunci femeia este cea care confirmă existenţa muntelui. Ca apă, femeia poate ajunge oriunde. Dă viaţă, hrăneşte şi ocroteşte. Bărbatul se reflectă în apa ei.

Să facă Sung-ling aluzie la pictura mea murală? A fost ideea mea, eu am fost cea care a amestecat vopselele şi l-am lăsat pe Tao să culeagă laurii. Ceilalţi judecători, ambii bărbaţi, arată de parcă tocmai ar fi înghiţit nişte ulei din ficat de cod. Când am venit prima oară aici, am văzut cât îl iubeau pe Tao oamenii din Dragonul Verde pentru talentul lui şi cât se mândreau cu el. Am profitat de sentimentele lor binevoitoare ca să-mi fac pictura murală. N-o să meargă prea bine dacă le dau impresia că încerc să-mi asum meritul în locul lui.

— O căsătorie făcută în grabă nu poate fi temelia unei căsnicii reuşite, bălmăjesc eu înainte ca cei doi bărbaţi să-şi adune gândurile. Nu ne cunoşteam destul de bine ca să ştim dacă aveam să ne înţelegem. Nu ne tratăm unul pe altul ca egali, adaug eu, sperând că, dacă îmi asum o parte din vină, atunci îmi vor arăta mai multă compasiune.

— Să-l auzim şi pe bărbatul tău, spune liderul de brigadă.

Iau loc, iar Tao se ridică. Nu mă aştept să aibă vreo reţinere. L-am făcut de ruşine venind aici şi singura lui speranţă este să mă pună pe mine într-o lumină proastă.

Dar nu sunt pregătită pentru viclenia vorbelor mieroase de care dă dovadă când continuă cu ce începuse să spună Sung-ling.

— E normal pentru un bărbat să tindă spre înălţimi, tot aşa cum e firesc ca apa să curgă la vale. Când nevasta mea a venit aici, era o boarfă.

Tocmai m-a făcut o prostituată de rând. In spatele meu, oamenii şuşotesc şi se foiesc. Nu mă întorc, dar îmi imaginez sute de trupuri aplecându-se înainte, nerăbdătoare să audă ce mai are Tao de spus. Mda, nu încape îndoială, treaba asta este cu mult mai distractivă decât ce auzim la difuzoare, dar eu sunt îngrijorată şi speriată. O strâng mai bine pe Samantha în braţe,

protejând-o, protejându-mă.

— Dacă-i daţi divorţul, continuă el, n-o s-o mai vrea niciun bărbat, pentru că toţi vor mirese proaspete. Şi va trebui să lase copilul cu mine. Ah Fu e a mea până se mărită.

Liderul de brigadă nu e aşa de interesat de viitorul copilului, mai ales când există ceva mai excitant de dezbătut.

— Asta este o acuzaţie serioasă, spune el. Ce dovezi ai despre comportamentul necuviincios al nevestei tale?

— M-a sărutat în Pavilionul Milosteniei înainte să ne căsătorim, răspunde Tao cu sinceritate.

Oamenii din cantină încep iarăşi să mormăie şi să şuşotească între ei. Liderul de brigadă le cere să facă linişte şi Tao continuă.

— M-a atins cu picioarele goale la râu, spune el, stârnind exclamaţii de uimire şi şoc. Odată ce ne-am căsătorit, a vrut să facă treaba aia dintre soţ şi soţie chiar lângă fraţii şi surorile mele, îi dă el înainte, după care se întoarce şi mi se adresează direct. Acum n-ai s-o mai faci deloc.

Sar în picioare. Toate privirile se întorc spre mine, dar ce pot să spun? Tot ce a zis este adevărat. Nu pot să mă înfurii, dar nu pot nici să-i trec asta
cu vederea.

— Când Tao şi cu mine ne-am cunoscut prima oară, eram virgină. Acum mă insultă numindu-mă boarfa…

— Un copil, chiar şi o fată, n-ar trebui să fie cu o asemenea mamă, se bagă Tao peste mine. Ah Fu aparţine familiei mele şi satului, nu unei străine. Nevasta mea pozează în comunistă, dar i-am văzut eu obiceiurile burgheze. Am încurajat-o să-şi deschidă inima în faţa partidului. I-am spus că trebuie să fie o rotiţă în maşinăria revoluţionară, dar refuză să îndeplinească ritualurile de auto-examinare şi auto-criticism.

Tot ce a spus mama despre Tao era adevărat. Chiar este un hsian yan - amăgitor şi viclean. Se foloseşte de siguranţa oferită de mediul său şi-mi aruncă acuze, încercând să distragă atenţia celorlalţi de la relaţiile lui sexuale cu fetele din echipa de lucru.

— Nu e roşie, subliniază el. E neagră şi a încercat să-şi răspândească negreala în mijlocul nostru, al tuturor, făcând o pictură murală neagră! Există nişte reguli pentru picturi. Trebuie să fie hong, guang, liang - roşii, în culori vii şi strălucitoare - dar ce s-a gândit ea să aleagă ca subiect pentru

unul dintre pereţi? O bufniţă. Toată lumea ştie că bufniţa este un semn de rău-augur, că simbolizează întunericul şi răul.

— Suferi de hong yen bing - boala ochilor roşii - invidie, îi scuip eu.

Dar sunt înspăimântată de comentariile lui, pentru că în pictura mea murală chiar încercam să trimit mesajul că Marele Salt înainte este un dezastru. Apoi Tao spune ceva şi mai rău, dove- dindu-le tuturor că nu sunt numai o soţie rea, dar şi o trădătoare a satului Dragonul Verde şi a comunei.

— Dintotdeauna m-a încurajat să părăsesc satul. Spune că pot să am o viaţă mai bună dacă plec de aici.

— Minte! strig eu. Tu eşti ăla care mă roagă mereu să-i scriu tatălui meu şi să-i cer să încerce să-ţi facă rost de un permis de călătorie sau un paşaport intern. Mi-ai dat foarte clar de înţeles că sunt povară pentru tine care te împiedică să pleci din sat. Tu eşti cel care caută laude şi renume. Ai încercat să iei toate meritele pentru pictura murală.

Dar pe cine au să creadă oamenii din cantină, pe cineva pe care l-au cunoscut întreaga viaţă sau pe mine? Pe secretarul de partid Feng Jin l-am considerat dintotdeauna un om cinstit şi sincer. Mă întorc spre el acum, cu mâinile întinse, rugătoare.

— Trebuie să încerci să faci lucrurile să meargă, spune el. O femeie divorţată e ca un vierme de mătase uscat - urât şi de niciun folos nimănui.

— Dar Tao s-a culcat cu...

— Destul! ordonă liderul de brigadă Lai. Stai jos şi hai să auzim ce-au de spus tovarăşii tăi.

Şi uite aşa, divorţul meu se transformă într-o şedinţă de umilire publică. Unul după altul, sătenii se ridică să mă denunţe ca element de dreapta. Vorbesc cu glas scăzut, de parcă n-au mai avut parte de o masă bună de multă vreme, şi chiar aşa este. Apoi, o tânără pe care o recunosc dintr-una dintre echipele de lucru înaintează în zona din faţa tribunalului. Felul în care îl priveşte pe Tao îmi dă de înţeles că este una dintre femeile lui. La vederea ei mă încordez toată. Samantha se trezeşte şi începe să se agite.

— Ai vrut să fii vedeta în piesa montată de echipa de propagandă când ai venit prima oară aici, mă acuză fata. întotdeauna ai căutat să ieşi în faţă, să primeşti tratament preferenţial. Chiar de atunci ai ales să munceşti într-un fel individualistic.

— Eu am venit aici să ajut Republica Populară Chineză, spun eu cu hotărâre. Voiam să fiu în slujba poporului, şi am fost.

— Foloseşti cam des cuvântul eu, strigă cineva. Eu, eu, eu - asta sună a exagerare de sine, exprimare de sine, glorificare de sine.

— Vorbeşti prea deschis, spune altcineva.

— Şi te lauzi...

— Ca un străin.

— Şi mişcările braţelor tale sunt prea extravagante şi expresive.

Asta este adevărat. Sunt mai americancă decât chinezoaică în privinţa asta. Liderul de brigadă face semn publicului să se potolească, după care mi se adresează.

— Tovarăşii tăi îţi spun că nu te-ai debarasat încă de individualismul tău. De asemenea, ai refuzat să-ţi deschizi sufletul în faţa partidului. Inţelege, criticile acestea sunt menite să te ajute.

Două perechi de braţe mă iau de subsoare şi mă ridică pe o masă, ca lumea să mă vadă mai bine. Mi se aruncă şi alte insulte şi acuzaţii. E timpul să o alăptez pe Samantha, aşa că se pune pe plâns. E tare micuţă, dar sunetele pe care le scoate sunt deopotrivă furioase şi disperate. Sânii mei răspund la chemare, umplându-se cu lapte. Dacă nu o alăptez în curând, laptele va începe să-mi curgă. Situaţia în care mă găsesc ar trebui să-mi aducă puţină compătimire, dar nu-mi aduce.

— Ascunzi defecte mai grave tăinuind metehne triviale, spune liderul de brigadă Lai după jumătate de oră de critică. Să auzim mai multe de la oamenii care te cunosc.

Se ridică mama lui Tao. Deşi am avut o relaţie puţin spus problematică, acuzaţiile ei nu sunt chiar aşa de rele.

— Ai vrut ceremonie şi petrecere de nuntă, dar lucrurile astea nu sunt necesare în Noua Chină. Te împăunai încă de pe atunci!

E rândul unuia dintre fraţii lui Tao să înainteze.

— Câteodată, cumnata mea primeşte câte o scrisoare. Spune că e de la mama sau mătuşa ei, dar vedem noi că e codificată.

Se referă la alfabet.

— Trebuie să luăm de bun ce ne spune ea că scrie acolo. Vine de la cel mai imperialist duşman al nostru de dreapta. De unde ştim noi că nu e spioană?

— Ce-aş avea de spionat aici? întreb eu, indignată.

Băiatul ăsta a beneficiat de pe urma mea în atâtea moduri - de la coletele cu bunătăţi trimise de mama şi mătuşa, până la mâncarea care mi se ia literalmente din castron şi i se pune lui. Şi totuşi, trebuie să am grijă. Să ceri divorţul e una, dar să fii etichetat spion e cu totul altceva.

— Dormim împreună în prima cameră, reia fratele lui Tao. Copilul face gălăgie şi ea nu face ce ar trebui ca să-l potolească, îi dă el înainte, iar Samantha îi întăreşte spusele cu ţipetele ei. Nimeni nu poate să doarmă. Bietul meu frate e aşa de obosit, că nu mai are putere să picteze.

Imi vine să le spun că Tao este obosit pentru că suferă de foame, că munceşte prea greu la câmp şi se învârte cu prea multe femei tinere, dar mă abţin, recunoscătoare că au trecut peste acuzaţiile de spionaj şi criticile au luat din nou o turnură mai inofensivă.

Fratele lui Tao se aşază la locul lui şi o înghionteşte pe Jie Jie, îndemnând-o să se ridice şi să spună câteva cuvinte împotriva mea. Dar ea scutură din cap în semn de refuz. Mi-aş dori să aibă curajul să spună ceva în favoarea mea, dar nici asta nu face. Totuşi, interpretez tăcerea ei ca pe o mică victorie. Mă mai critică şi alţi câţiva. N-am muncit destul de mult în timpul recoltei. Am vrut să câştig concursul de cules porumbul ca să mă laud şi să-mi dau importanţă, nu pentru gloria echipei şi a ţării. Am lăsat-o pe mama să mă îmbrăţişeze în văzul tuturor.

Eu stau acolo în picioare, plină de amărăciune şi de furie. Bună modalitate de a lua gândul oamenilor de la foame şi oboseală - munceşti cât e ziua de lungă fără mâncare, după care noaptea vii la şedinţa de umilire publică.

Dintr-odată, cineva loveşte piciorul mesei. Masa începe să se clatine, şi cad cu tot cu copilul. In cădere, mă sucesc cât pot ca să pic pe spate, protejând-o pe Samantha. Ridic privirea şi o văd pe Kumei. Intind mâna spre ea, crezând că va veni să mă ajute aşa cum am ajutat-o şi eu pe Yong. In schimb, Kumei îndreaptă spre mine un deget acuzator.

— Ai făcut baie, goală, în bucătăria vilei.

Mi se rupe sufletul că până şi Kumei simte nevoia să mă critice. Dar o înţeleg. Trebuie să se protejeze pe ea, pe fiul ei şi pe Yong.

Şi totuşi, asta este o informaţie uimitoare, şocantă. Atmosfera se schimbă din nou, luând o întorsătură urâtă. Mă gândesc la şedinţa de umilire publică a lui Yong. Din fericire, nimeni nu a pomenit nimic despre cum am ajutat-o atunci. Cel puţin nu încă. Dar toată lumea este înfometată, toată lumea este obosită, şi lucrurile ar putea să devină violente.

Mă ridic de jos. Samantha ţipă ca din gură de şarpe, cum ar spune mătuşica May. Mă uit în ochii lui Sung-ling. „Te rog, ajută-mă."

Sung-ling se ridică şi face semn cu mâna, cerând linişte.

Publicul se potoleşte, făcând ţipetele Samanthei să pară şi mai patetice. Tonul lui Sung-ling este strident şi aspru, dar ochii ei nu. O altă dovadă de bunătate.

— Suntem cu toţii de acord că eşti prea moale, spune ea. Te plângi prea mult. Dar preşedintele Mao spune să nu ne temem de greutăţi. Să nu ne temem de moarte.

Nu mă feresc de greutăţi, dar de moarte mi-e teamă. Cei care trec prin şedinţele de umilire publică nu au prea multe opţiuni: pot să-şi apere principiile şi să rişte pedepse şi mai mari, să-şi recunoască vina şi să accepte pedeapsa sau să le mulţumească tuturor pentru ajutorul lor tovărăşesc şi să spere la indulgenţă. Parcă-l aud pe tata Sam, de parcă s-ar afla acum alături de mine, cu mâna pe umărul meu, reamintindu-mi nu doar ce ar trebui să facă un părinte, ci şi cum ar fi procedat el. Mă întorc cu faţa spre acuzatorii mei.

— Sunt recunoscătoare pentru critici le aduse, căci ştiu că nu le-aţi fi spus dacă n-ar fi fost adevărate, încep eu. Le-am primit cu inima deschisă şi voi încerca să evoluez. Le mulţumesc tovarăşilor mei.

— Bun, spune Sung-ling. Tribunalul va lua o pauză de câteva minute pentru a discuta cazul. Toată lumea să rămână la locurile ei. Revenim imediat.

Liderul de brigadă Lai, secretarul de partid Feng şi Sung-ling străbat culoarul central şi ies din sală. Eu rămân pe băncuţa mea, cu privirea înainte, conştientă de nervozitatea celor din spatele meu. îmi deschei bluza, iar gura lui Samantha îmi apucă de îndată sfârcul. Incep să mă relaxez, iar toată lumea din jurul meu se potoleşte odată cu liniştea bruscă. Tao vine şi se aşază lângă mine. Nu mă priveşte şi nici nu verifică dacă Samantha e bine. De ce e atât încăpăţânat? De ce nu mă

lasă pur şi simplu să plec? Nici măcar nu mă place. L-am rănit în vreun fel? Singurul lucru care îmi vine în minte este întocmai ce-mi spusese Z.G. Tao vrea să-l ajut să părăsească locul ăsta. De câte ori nu m-a rugat el să-i scriu lui Z.G. şi să-i cer un permis de călătorie? Prea multe ca să le mai ţin contul. Şi totuşi, asta a fost una dintre cele mai importante plângeri ale lui la adresa mea.

Se întorc membrii tribunalului.

— Aţi avut divergenţe şi certuri minore, spune liderul de brigadă Lai.

— Tovarăşă Joy, nu vei fi pusă să porţi panglica albă a denunţării, dar trebuie să te abţii de la gânduri capitaliste şi să ai grijă ca soţul tău să-ţi obţină privilegiile. Tovarăşe Tao, ţine minte: copiii, fie ei băieţi sau fete, nu-ţi aparţin. Fata ta aparţine preşedintelui Mao, declamă el, iar după o clipă de pauză, pentru un efect cât mai mare, anunţă: Nu se acordă divorţul.

Distracţia s-a terminat şi lumea dă să plece. Mă uit la Kumei, dar ea întoarce privirea, ruşinată. Soacra mea, Jie Jie şi ceilalţi copii se strâng laolaltă, aşteptând. Tao pocneşte din degete, facându-mi semn să-l urmez. N-am unde să mă duc sau altceva de făcut la ora asta, dar de cum ajung acasă, scot o foaie de hârtie şi un stilou. Ii scriu o scrisoare lui Z.G. în care îl implor să ne obţină permise de călătorie. In tot timpul acesta, Tao stă cu ochii pe mine. A doua zi, când mă întorc acasă de la muncă, hrănesc fetiţa şi o las cu Jie Jie. Apoi merg cu scrisoarea la iaz şi aştept poştaşul. Conform calendarului occidental, este începutul lunii ianuarie. Am ratat iarăşi Crăciunul şi Anul Nou. Când văd că poştaşul nu vine, urc dealul care duce la ieşirea din oraş. De aici, pot scruta cu privirea dealurile pustii din jur. In depărtare, zăresc un bărbat pe bicicletă care pedalează spre mine. Nu este poştaşul nostru obişnuit, ceea ce mă face să cred că el trebuie să fi murit. Oare acesta va fi de încredere? Tot ce pot să fac este să sper şi să am încredere, dar ştiu cu o siguranţă chinuitoare că scrisoarea mea nu va ajunge la destinatar. Liderul de brigadă Lai va citi cererea mea pentru permise de călătorie, şi cu asta se va încheia povestea. Nu se poate să se audă ceva la oraş despre lucrurile care se petrec în comună. Singurul mod în care voi fi liberă de Tao este să-l ajut să părăsească satul, şi singura modalitate de a face asta nu are

sorţi de izbândă. După ce-i înmânez scrisoarea poştaşului, mă întorc pe călcâie şi pornesc înapoi spre satul Dragonul Verde. Un nou panou de primire a fost amplasat pe marginea drumului:

1. Toate cadavrele trebuie îngropate.
2. Toate cadavrele trebuie îngropate la cel puţin un metru adâncime, cu grâne plantate deasupra. Nu vor fi tolerate tradiţiile superstiţioase.
3. Nu se va plânge ori jeli.
4. Nu sunt tolerate cerşetoria, proviziile de mâncare sau furtul.
5. Orice încălcare a regulilor se va pedepsi prin bătaie, pierderea privilegiilor alimentare din cantină sau expedierea imediată la reeducarea prin muncă.

Pearl

O inimă curajoasă

— Unde te-ai născut, mă întreabă iarăşi inspectorul Wu.

— Satul Yin Bo din provincia Kwangtung, răspund eu.

— Mai ai rude acolo? Poţi să dai nişte nume?

— Sunt înrudită cu toată lumea din sat, dar am plecat de acolo când aveam trei ani. Nu-mi amintesc de nimeni.

După aproape doi ani şi jumătate de când avem aceste întâlniri, n-aş putea spune că eu şi inspectorul Wu suntem prieteni, dar ne înţelegem bine.

— Rudele tale sunt muncitori, ţărani sau soldaţi?

— Presupun că ţărani, dar chiar nu ştiu să vă spun.

— Să revenim la fiica ta. Mai este în Comuna Populară Păpădia Numărul Opt?

— Da, tot acolo. După cum ştiţi, am primit în sfârşit veşti de la ea. Am o nepoată acum. Are zece săptămâni. Mi-ar plăcea să o vizitez...

— Povesteşte-mi despre familia ta din America.

— Am o soră. Sper ca într-o bună zi familia noastră să fie din nou împreună.

Şi tot aşa. De fiecare dată exact aceleaşi întrebări. După două ore, mi se permite să plec. Aerul de februarie este rece ca gheaţa, îmi trag căciula peste urechi şi-mi ridic fularul. Când ajung acasă, aud ceartă din bucătărie. Trag cu ochiul în salon şi-l văd pe Dun citind. Poartă un pulover de culoarea cafelei şi pantaloni largi, maron. A slăbit, ca noi toţi de altfel. Mă vede şi zâmbeşte.

— Am ceva pentru tine, spune el.

Mă uit înjur asigurându-mă că nu ne urmăreşte nimeni şi mă strecor în salon. Dun se apleacă peste cealaltă parte a fotoliului şi scoate un buchet de flori roz. Ingenunchez lângă fotoliu şi îl sărut pe obraz.

— Mulţumesc, dar de unde le-ai luat?

Acum e ilegal să vinzi ceva în particular. Vânzătorii neautorizaţi sunt băgaţi la închisoare. Toate cântecele şi trilurile vânzătorilor ambulanţi pe care le auzeam pe stradă au dispărut.

— Dacă ştii unde să cauţi, se găsesc metode să mai cumperi câte ceva, spune el.

— Nu vreau să dai de necazuri.

— Nu-ţi face griji, răspunde Dun. Tu doar bucură-te de ele.

Dar îmi fac griji.

— O vizitezi pe madame Hu în seara asta? mă întreabă. Am cumpărat şi pentru ea un buchet. Sunt primele flori de sezon.

— O să-i facă plăcere, spun eu.

Cum se face că gestul lui frumos pentru o femeie bătrână mă umple de o afecţiune atât de sinceră pentru el? Pentru

mine, consideraţia şi bunătatea pe care le-a arătat faţă de cea mai bună prietenă a mamei mele au înseninat mai mult decât toate mângâierile delicate pe care mi le-a oferit. Roşesc şi cobor privirea în pământ. Dun îmi pune un deget sub bărbie, ridicându-mi capul. Mă priveşte în ochi. Cumva, înţelege tot ce simt şi gândesc. Imi mângâie obrazul, şi rămân aşa o clipă, bucurându-mă de tandreţea lui.

Indreptându-mă spre bucătărie să iau o vază în care să pun florile, mă opresc să aranjez un tablou pe care l-am cumpărat săptămâna trecută de la o femeie din fosta Concesiune Franceză, în vremurile astea mulţi îşi vând comorile, moştenirile de familie şi porţelanurile, ascunzându-se pe alei dosite sau direct din uşa bucătăriei. Pentru mine, foametea altora a fost o cale de a reda pas cu pas frumuseţea de pe vremuri casei părinteşti. Sigur, cum spuneam, nimeni n-ar trebui să vândă sau să cumpere lucruri în particular, dar într-un fel sau altul, o facem cu toţii.

Când intru în bucătărie, am senzaţia că păşesc în mijlocul unui taifun. Certurile nu se opresc niciodată. In seara asta avem de mâncare orez, varză ofilită şi doi peşti de vreo cincisprezece centimetri fiecare, gătiţi la abur cu puţin sos de soia. Mâncarea noastră trebuie împărţită la şapte oameni, dintre care şase, trăiesc din mila celorlalti,fie prieteni, fie rude. Cele mai mari certuri pornesc de la orez, principalul fel de mâncare, a cărui lipsă acută e ceva de nemaiauzit într-o ţară care a câştigat inimile poporului cu promisiunea unui castron cu orez pe zi, asta însemnând asigurarea hranei de zi cu zi. Restul de amidon îl luăm din faina făcută din cartofi dulci, sorg şi porumb. Carnea şi ouăle sunt imposibil de găsit. Ni s-a spus că însăşi soţia premierului Chou En-lai, din solidaritate cu poporul în timpul acestor „ani de vreme proastă“, cum îi numeşte guvernul, îşi serveşte oaspeţii cu ceai făcut din frunze căzute. Alţi lideri, de cum se încălzeşte vremea, plănuiesc să-şi facă grădini de legume. Chiar şi Marele Cârmaci spune că-şi va transforma răsadurile de flori în culturi de legume - sau cel puţin aşa se zvoneşte. Toate aceste veşti şi foamea constantă de care suferim ne fac să fim nervoşi şi ne aduc la limita răbdării. Ce mai urmează?

— Nu ţi-ai pus partea corectă de orez în oală, îi reproşează una dintre fostele dansatoare cizmarului.

In urmă cu două săptămâni l-a prins în toiul nopţii ascunzând orez şi de atunci n-a mai reuşit să scape de bănuielile pe care le are în privinţa lui.

Cizmarul ridică din umeri.

— Nu-ţi socoteşti porţiile cum trebuie.

Bucătarului, care este cel mai „roşu“ dintre noi toţi şi poate să ne raporteze oricând la comitetul de sector, nu-i plac gâlcevile.

— Nu vă mai certaţi. Sunt prea bătrân ca să mai suport tot zgomotul ăsta, ordonă el, încercând să-şi impună aceeaşi autoritate pe care o avea când eram copilă. V-am mai spus să folosiţi cântarul ca să vă asiguraţi că toată lumea primeşte porţie egală de mâncare.

Este o idee bună, doar că vederea Bucătarului nu mai e ce a fost, ceea ce duce la şi mai multe ciorovăieli. In rest, viaţa merge mai departe. Eu strâng în continuare hârtie, Dun predă la universitate, dansatoarele merg la fabrică, cizmarul munceşte la magazinul lui, văduva îşi pune lefurile la ciorap şi tricotează pentru nepoţii ei, iar Bucătarul doarme mai toată ziua. In fiecare dimineaţă şi seară, din obişnuinţă şi speranţă, încă mă plimb prin oras. Am ajuns la concluzia că fuga pe râul Huangpu şi apoi pe mare ar fi imposibilă. Peste o mie de ambarcaţiuni intră şi ies din Shanghai în fiecare zi, iar apele sunt împânzite de crucişătoare care fac inspecţii. Crucişătorul de Inspecţie Numărul Cinci a câştigat un premiu „model“ anul trecut pentru cei mai mulţi pasageri clandestini prinşi în timp ce încercau să scape de pe continent. Conform ziarului local, echipajul ajurat să-şi bată propriul record anul acesta. Călătoria pe râu şi pe mare e prea riscantă.

Şi oamenii totuşi pleacă, doar că nu de bunăvoie. Oraşul nu mai e la fel de aglomerat ca atunci când am ajuns aici. Poliţia face o treabă minunată în a-i ţine pe ţopârlanii de la sate în afara graniţelor oraşului. Cei care au reuşit să pătrundă acum doi ani, când se deschideau noile fabrici, au fost trimişi acasă, lăsând locurile de muncă localnicior. Instigatorii au fost trimişi în lagărele de muncă. In acelaşi timp, Guvernul Poporului, care era nerăbdător să dezvolte negoţul cu Hong Kong-ul, a acordat vize de ieşire câtorva persoane care au rude acolo, pentru reîntregirea familiilor. Celor care au avut norocul să primească viză li se permite să ia cu ei în călătorie echivalentul a cinci

dolari, drept garanţie că vor avea suficienţi bani pentru a-şi vizita rudele şi a se întoarce acasă. Dacă Joy ar fi cu mine, m-aş duce în fiecare zi la secţia de poliţie să-l rog pe inspectorul Wu să ne acorde vize. May ne-ar aştepta la Hong Kong cu bani suficienţi cât să ne întoarcem împreună la Los Angeles. Cum e vorba aia? Speranţa moare ultima?

La ora cinci, Bucătarul ne cheamă pe toţi la cină. In semn de solidaritate cu masele din comune - dar mai degrabă o cale pentru a ne asigura că nimeni nu primeşte mai multă mâncare decât merită - mâncăm împreună în sufragerie. Suntem slabi cu toţii şi palizi. Pur şi simplu nu avem destulă mâncare.

Zece minute mai târziu, după ce masa a luat sfârşit, ceilalţi se retrag în camerele lor, prea slăbiţi ca să mai facă şi altceva. Urc şi eu la mine în cameră să mă schimb într-o ţinută mai potrivită pentru vizita pe care vreau să i-o fac mătuşicii Hu. Mă întâlnesc jos cu Dun; ne punem jacheta, cizmele, pălăria şi mănuşile, şi ieşim în aerul îngheţat. Luăm autobuzul şi traversăm oraşul până la reşedinţa Hu. De obicei, se vede lumina strălucind prin ferestrele din faţă, dar în seara asta nu vedem decât o singură lumină pâlpâind într-o încăpere din spate. Dun ridică buchetul. Sun la sonerie şi aşteptăm. Trag cu ochiul pe fereastră, dar nu se vede nimeni. Mai sun o dată şi bat la uşă. Intr-un sfârşit, zăresc pe cineva străbătând holul şi înaintând printre umbre. Nu este mătuşica Hu. I-aş recunoaşte mersul delicat. Nu e nici vreo servitoare.

Un bărbat înalt, morocănos răspunde la uşă.

— Ce doriţi?

— O caut pe madame Hu, spun eu.

— Nu e nimeni aici cu numele ăsta. Plecaţi.

Mă uit nedumerită la Dun. Să fi greşit casa? Apoi trag cu ochiul pe hol. Văd vaza preferată din sticlă a mătuşii Hu, mobilierul şi tablourile de pe pereţi. Nu, am venit unde trebuia. Mă uit din nou la Dun şi observ cum trăsăturile îi îngheaţă într-o căutătură îngrijorată.

— Madame Hu locuieşte aici, spune el pe un ton aspru.

Işi croieşte drum pe lângă bărbat, împingându-l, şi intră în casă. Merg în urma lui. Din încăperile cufundate în întuneric încep să iasă necunoscuţi, unii cu lampe cu ulei în mână, alţii cu lumânări. Nişte cuie - intruşi - au pătruns cumva în casă. O zăresc cu coada ochiului pe una dintre servitoarele mătuşii Hu

urmărind din cadrul uşii tot ce se petrece.

— Tu! Vino încoace!

N-am mai folosit tonul ăsta de când aveam servitori. Fata iese din ascunzătoarea ei. E atât de ruşinată, că nici nu-şi poate ridica privirea din pământ.

— Unde e?

E mai degrabă un ordin, decât o întrebare. Fata îşi muşcă buzele între dinţi, de parcă asta ar împiedica-o cumva să-mi răspundă la întrebare. Nu ştie câţi oameni am pierdut. Ridic mâna pregătită să o lovesc.

— Undee?

— A plecat acum cinci zile, se smiorcăie fata. Nu s-a mai întors.

— A obţinut viză de ieşire? se interesează Dun. Işi vizitează sora?

Fata dă din cap.

— Doamna Hu nu mi-a spus nimic. Dar a doua zi au fost oprite gazele şi lumina.

Bărbatul morocănos care a răspuns la uşă mă împinge cu un deget.

— N-aveţi niciun drept aici. Ieşiţi afară!

Dun face un pas spre el, dar îl apuc de braţ.

— Hai să mergem. Nu mai avem nimic de făcut aici.

Ieşim din nou în noaptea geroasă. Mergem aproape până la capătul străzii şi abia apoi îl las pe Dun să mă ia în braţe. Imi îngrop faţa în haina lui flauşată, străduindu-mă să-mi reţin lacrimile.

— Mătuşica Hu n-ar fi plecat fără să mă anunţe, spun eu.

— Ar fi plecat dacă nu plănuia să se întoarcă sau dacă n-avea viză de ieşire. N-ar fi vrut să ai necazuri din pricina ei.

— Dar a lăsat flori...

— Un şiretlic, nu ţi se pare? Ca să vă protejeze pe tine şi pe servitoare. Poţi spune poliţiei că n-ai bănuit nimic.

Nu se poate ca lucrurile să stea aşa.

— Chiar crezi că a încercat să scape? E femeie bătrână.

— N-are mai mult de şaizeci de ani, poate un pic mai mult, sau mai puţin.

— Dar dacă o prind, o s-o închidă pentru multă vreme. N-o să reziste în închisoare.

— Are o inimă curajoasă, ca tine, Pearl. Trebuie să te rogi să

fie în siguranţă şi să reuşească să scape.

O inimă curajoasă? O simt mai degrabă ca pe o chestie umflată şi dureroasă din piept.

— Hai să mergem să bem nişte ceai, spune Dun. Ai să te simţi mai bine.

Mă duce la o ceainărie de stat. Stăm cât de aproape putem de godinul cu cărbuni. Chiar şi aşa aerul rece şuieră prin crăpături şi ne îngheaţă picioarele. Ne sorbim ceaiurile în linişte. Privesc pierdută la ceaşca de ceai, deşi îmi dau seama că Dun mă urmăreşte. Sunt surprinsă de profunzimea tristeţii mele. Mama şi tata au murit amândoi. Sora mea este departe. Fata şi nepoata mea, fizic, sunt aproape de mine, dar ar putea la fel de bine să fie şi la un milion de kilometri depărtare, de vreme ce nu pot veni în Shanghai, iar eu nu pot ajunge în comună. Mătuşica Hu era una dintre puţinele mele legături cu trecutul, iar acum s-a dus şi ea.

— Pearl.

Ridic privirea şi observ grija din ochii lui Dun. Imi vine să plâng văzându-i expresia de pe chip.

— In viaţă, nu ştii niciodată ce se poate întâmpla. De aceea este important să mergem înainte, să trăim, să cumpărăm flori, să...

— Ce vrei să spui?

— Uită-te la mătuşica Hu. I-a pierdut pe toţi cei dragi ei, dar nu s-a dat bătută. Oriunde s-ar afla acum, încearcă să se bucure de o viaţă mai bună.

Se opreşte puţin, lăsându-mă să mă gândesc la vorbele lui. Apoi, după câteva clipe, alunecă de pe taburet şi se lasă într-un genunchi. Proprietarul ceainăriei dă fuga îngrijorat la masa noastră, dar Dun îi face semn să plece.

— Nu mai suntem aşa de tineri, tu şi cu mine, şi lucrurile nu vor fi mereu uşoare, dar îmi faci onoarea să te măriţi cu mine?

Lacrimile care mă ameninţaseră toată seara izbucnesc dintr-odată, dar picăturile care mi se preling pe obraji de această dată nu sunt de tristeţe şi dor, ci de o bucurie sinceră.

— Absolut, îi spun eu.

Dun achită nota şi păşim iarăşi în stradă. Suntem prea fericiţi pentru a ne întoarce direct acasă, unde n-am avea pic de intimitate. Cea mai bună cale de a fi singuri este să ne plimbăm de-a lungul Huaihai Road printre sutele de oameni.

Nu apucăm să mergem prea mult, că o limuzină opreşte chiar în faţa noastră. Se deschide uşa şi coboară Z.G.

— V-am văzut şi nu puteam să nu opresc ca să vă salut, spune el.

Dun pune o mână pe spatele meu - un gest posesiv sau unul menit să-i întărească încrederea în el? Z.G. ne aruncă un zâmbet amuzat.

— Mă duc să iau cina, continuă el. O să pună şi un film. Nu aţi vrea să veniţi? Sunteţi tocmai genul de oameni pe care-i vor acolo, poate chiar mai potriviţi ca mine.

— Am mâncat deja, spun eu, deşi fusese o masă uşoară.

— Şi suntem în drum spre casă, adaugă Dun.

— Nici nu vreau să aud.

Z.G. se bagă între noi, ne ia pe amândoi de braţ, la fel cum făcea cu May şi cu mine pe vremuri, când mergeam împreună pe stradă, şi ne conduce spre limuzină.

— Haideţi, haideţi. Urcaţi în maşină.

Z.G. a avut dintotdeauna talentul de a-i lua pe oameni pe sus ca să meargă cu el, iar curând ne pomenim gonind cu maşina pe străzi, în timp ce şoferul îi claxonează pe pietoni şi pe biciclişti.

— Unde mergem? Despre ce ocazie e vorba? întreb eu.

— A venit o delegaţie de la Hong Kong, îmi răspunde Z.G. Trebuie să le arătăm că ţara merge bine, că nimeni nu suferă de foame şi că ar trebui să facă mai multe afaceri cu noi.

— O delegaţie de la Hong Kong? întreabă Dun, uluit. Asta e colonie britanică.

— Ştiu, răspunde Z.G., cu o mină care sugerează că e sătul de lume. O să fie unul dintre evenimentele alea atât de plicticoase în Noua Chină. Pe de o parte, Anglia este considerată o ţară ultraimperialistă, de vreme ce a fost prima putere străină care a invadat China şi încă mai ocupă Hong Kong-ul. Pe de altă parte, Anglia este una dintre puţinele ţări care recunoaşte Republica Populară Chineză, chiar dacă mai complotează cu Statele Unite - cea mai ultraimperialistă dintre toate naţiunile - pentru a împiedica Republica Chineză să devină membră a Naţiunilor Unite. Trebuie să facem tot ce putem ca să-i câştigăm de partea noastră pe puţinii capitalişti pe care-i avem. A, iată c-am ajuns.

Maşina trage în parcarea Hotelului Garden, fostul Club

Francez. Faţada strălucitor luminată îmi aminteşte de petrecerile la care am fost aici împreună cu sora mea. Mă simt ciudat să păşesc pe holul cu candelabre de cristal, să urc scări impresionante, să fiu întâmpinată de podele şi pereţi din marmură. Grandoarea art deco pare dărăpănată şi învechită, dar tineri îmbrăcaţi în vechi uniforme ale hotelului ne iau hainele, ne conduc pe hol şi ne îndrumă la etaj, spre una dintre sălile de banchet. Înăuntru oamenii sunt împărţiţi în trei categorii: cei în obişnuitele costume gri ale elitei comuniste chineze, cei în qipao- uri colorate, făcute în Hong Kong, şi alţi câţiva, ca Dun şi cu mine, care poartă haine în stil occidental, după moda de acum douăzeci de ani. Eu şi Dun acceptăm câte un pahar de şampanie franţuzească. în timp ce Z.G. îşi plimbă privirea prin încăpere, căutând să vadă ce persoane importante sunt prezente, noi doi ciocnim paharele într-un toast tăcut. Dun zâmbeşte. Zâmbesc şi eu. Se pare că până la urmă am găsit o cale de a ne sărbători logodna. Ne aşezăm la o masă fastuoasă. N-am mai văzut atâta mâncare de când am venit în China, şi e ceva absolut minunat: friptură de porumbel servită cu felii proaspete de lămâie şi boluri micuţe cu sare, rădăcini de lotus umplute cu orez dulce şi cleios, înăbuşit pentru a scoate la iveală o dulceaţă extraordinară; felii subţiri de tofu proaspăt şi uşor cu topping de scoici proaspete; raci întregi presăraţi cu arpagic tocat, coriandru proaspăt şi ardei iute; burtă de porc cu miere; ouă fierte moi cu caviar şi garnisite cu felii micuţe de legume murate; legume fripte în sirop dulce şi un peşte întreg gătit la abur. Gazda de la masa noastră le spune invitaţilor din Hong Kong că în China avem atâta mâncare, încât nici nu mai este nevoie să mâncăm orez.

— Ar fi de prisos, spune el, iar invitaţii râd, dând din cap încântaţi.

Dun şi cu mine gustăm din toate delicatesele menite să-i impresioneze pe „prietenii noştri din Hong Kong“, şi savurăm fiecare îmbucătură. Vorbesc în cea mai bună engleză britanică de care sunt în stare cu un domn care deţine o fabrică de textile în Kowloon. Speră să deschidă o fabrică pe continent. îl ascult pe Dun cum îşi exersează engleza cu o femeie aşezată la stânga lui. Este descurcăreţ şi spiritual. Din când în când, trag cu ochiul spre Z.G. Arată bine. Nu a slăbit deloc, şi înţeleg de ce, din moment ce ia parte la asemenea banchete.

Când cina ajunge la final, mergem într-o încăpere alăturată cu o scenă mică, unde ni se oferă un scurt program de dansuri şi cântece populare. Apoi este coborât un ecran, luminile sunt reduse şi un proiector începe să bâzâie. Mă aştept la un buletin de ştiri despre Marele Salt înainte. In schimb, avem parte de un scurtmetraj cu Stan şi Bran, urmat de Top Hat cu Fred Astaire şi Ginger Rogers. L-am văzut cu May la Metropole cu un an înainte să plecăm din Shanghai. După film, oamenii de la masa noastră se ridică în picioare şi încep să pună întrebări.
— Toţi americanii şofează?
— Toţi au avioane?
— Toată lumea locuieşte în asemenea case?
Nu este niciunul din Hong Kong.

Joy
O mamă bună

Intr-o duminică de martie, mă trezesc de dimineaţă într-o linişte nefirească. Cocoşii şi găinile din Dragonul Verde au fost mâncaţi. Şi boii, bivolul indian şi câinii satului au avut parte de aceeaşi soartă. Nu mai aud nici şoarecii sau şobolanii care hârşâiau prin grinzi şi pereţi, pentru că şi ei au fost mâncaţi.

Nu mai sunt nici păsări în copaci, copii care să se joace printre case sau oameni care să-şi vadă de treburile de zi cu zi.

Fraţii şi surorile lui Tao nu s-au trezit încă. Trebuie să se odihnească. Azi-noapte au fugit pe câmp şi au furat spice de grâu, le-au frecat între degete ca să aleagă grâul de neghină, şi au mâncat boabele încă verzi. Aşa ceva încalcă toate regulile şi dacă eşti prins de paznici, pedepsele sunt imediate şi aspre. Unii oameni au fost legaţi de salcâmul japonez din piaţă şi li s-au tăiat urechile, nasul, ori le-a fost jupuită pielea capului sau li s-a ars părul de pe faţă, de pe cap sau din zonele intime. Altora le-au fost ucişi fiii mari ca să se taie rădăcinile familiei. Alţii au fost lăsaţi fără urmă de mâncare, până când singurul lucru pe care l-au mai putut mânca a fost căptuşeala din bumbac a hainelor, aşa că au murit dezbrăcaţi, dar cu burta plină.

Aveam şapte ani când s-a încheiat cel de-al Doilea Război Mondial. Mai târziu, la şcoală, am dezbătut adesea motivele pentru care nemţii nu s-au revoltat împotriva conducerii, iar evreii nu au luptat mai mult pentru a-şi salva viaţa. Acum înţeleg cum s-a întâmplat asta, pentru că nici aici nu au existat răscoale sau proteste. Suntem prea slăbiţi, obosiţi şi speriaţi ca să mai facem ceva. Ni s-a spălat creierul prin înfometare, iar oamenii continuă să creadă în preşedintele Mao şi în partidul comunist.

Ni se spune că nu putem părăsi comuna fără permisiune scrisă. Dar chiar dacă ar fi să fugim peste cine aşteptăm să dăm? Nu e ca şi când regiunea ar fi presărată de cafenele, restaurante şi gospodării înstărite. N-are niciun rost să cerşim. Trăim cu frica-n sân şi măcinaţi de o foame constantă. Suntem prinşi în capcana sorţii, iar destinul nostru nu arată deloc bine. Şi totuşi, încercăm să ne păstrăm optimismul, dar în cel mai macabru mod cu putinţă, recitând un vechi proverb modificat. în loc de „Nu-ngheaţă râul după o zi de ger“, ne spunem unul altuia că nu murim de foame după doar cinci luni de foamete. Nu ştim dacă este aşa sau nu.

Am tot primit colete de la mătuşa, trimise prin asociaţia de familie din Hong Kong şi de la mama, din Shanghai. Oficialităţile din sala de consiliu de cum văd timbrele de pe colete, le deschid, sperând să găsească alimente neautorizate. Imi confiscă toată mâncarea, afară de laptele praf pentru copii, căci nimeni de aici nu ştie la ce se foloseşte şi deci nu-l vor.

Chiar şi aşa, bătăuşii liderului de brigadă Lai tot ne mai percheziţionează casa - ca pe toate celelalte din comună -, căutând de mâncare. Oricine este prins cu mâncare ascunsă este trimis la reeducare prin muncă. Asta înseamnă moarte sigură, dar există lucruri şi mai rele.

Privirile înfricoşate ale copiilor sunt grăitoare. Nu sunt nici orbi, nici surzi. Au auzit despre - sau poate chiar văzut - vecini de-ai noştri care se furişează afară din casă în toiul nopţii să taie carnea de pe morţi sau să smulgă membrele copiilor care au fost lăsaţi afară să moară. Au auzit de alte sate din comună unde copiii au fost fierţi de vii. Au auzit de colegi de clasă care au fost strangulaţi de mama lor, tăiaţi în bucăţi şi aruncaţi în oala de gătit. Au auzit de taţi care încercau să-şi convingă nevestele să-şi mănânce copiii, spunând: „Suntem încă tineri. Putem să mai avem copii.“ Este de-a dreptul îngrozitor, dar mintea mea, chiar şi aşa înceţoşată de foame, asimilează cu greu toate astea, îmi spun în sinea mea că lucrurile astea nu s-ar putea întâmpla niciodată la noi în casă. Fu-shee e o mamă bună care îşi iubeşte prea mult copiii. Samantha doarme în braţele mele. Ii descopăr faţa de sub păturică. Buzele şi limba i se mişcă ritmic, ca şi când ar încerca să sugă. Până şi în somn e înfometată. A împlinit cinci luni, dar pare mai degrabă de două. Nu mai pot alăpta, dar măcar mai am lapte praf să-i dau. E mai mult decât primesc fraţii şi surorile lui Tao. Azi-noapte, când cei mici plângeau din cauza junghiurilor care-i chinuiau de foame, Fu-shee le-a dat să bea apă caldă şi le-a spus să doarmă pe burtă, ca să-şi simtă stomacul plin. Dar tot n-au reuşit să doarmă. Stomacul lor nu se poate obişnui să mănânce grâne necoapte, tuberculi putrezi, lăstari uscaţi de cartofi sau alte frunze, rădăcini sau scoarţe adunate şi, imul după altul, copiii dau fuga să folosească oala de noapte.

Duhoarea care vine din camera din faţă este mai mult decât scârboasă. Azi-noapte, am făcut cu Tao treaba aia dintre soţ şi soţie. Am făcut sex pentru a ne încuraja oarecum că suntem bine, pentru a ne reaminti că încă n-am murit, dar, de cum am terminat, am fost dezgustată de mine însămi.

Vreau să le vizitez pe Kumei şi Yong ca să-mi mut gândul de la foame şi de la ce am făcut cu Tao. Aşez bebeluşul lângă Jie Jie. N-o să fiu plecată mai mult de câteva minute. Probabil că la întoarcere o să le găsesc în acelaşi loc. Le las cuibărite pe

podea, ies pe vârfuri din casă şi-mi croiesc drum cu greutate pe deal în jos, prin sat, până la vilă.

Multe dintre case şi clădiri stau să se prăbuşească, fie pentru că metalul care le ţinea în picioare a fost topit pentru oţel, fie lemnul a fost folosit ca să se facă focul în cuptoarele de topit. S-a prăbuşit chiar şi un perete din holul principal, unde şi-a predat Z.G. lecţiile de pictură în urmă cu doi ani şi jumătate. Oamenii trimişi să locuiască acolo drept pedeapsă au murit. Salcâmul japonez care pe vremuri se înălţa atât de mândru în mijlocul pieţei a fost despuiat de scoarţă şi frunze. Pământul de la rădăcina lui e îmbibat cu sânge. Sălciile sunt la fel de golaşe ca pe timpul iernii. Ulmii ce odinioară îşi aruncau umbra de-a lungul potecii care duce în afara satului au ajuns nişte schelete. Iar oamenii? Ne târâm dintr-un loc într-altul, cu privirile pierdute, cu gândul numai la mâncare şi cu picioarele, stomacul şi fruntea schimonosite de umflături sinistre.

In urmă cu o săptămână, liderul de brigadă Lai a făcut un anunţ:

— Mesele nu vor mai fi servite la cantină. Oamenii pot lua porţia de mâncare de la cantină şi o pot duce acasă. Spuneaţi că vă este dor să mâncaţi acasă. Acum puteţi fi din nou cu familia.

In realitate, nu voia ca oamenii să mai discute despre mâncare, subiect care a devenit mai periculos decât dezbaterile despre politică. In plus, se săturase să vadă oameni prăbuşindu-se de foame, murind chiar pe podeaua cantinei sau, şi mai neplăcut, să vadă rudele bocindu-şi morţii. Acum, trimitem un singur membru al familiei să ne ia porţia zilnică de grâne şi sfertul de jin de orez- mai puţin de o pătrime din cât ar fi nevoie pentru a supravieţui - de la sala de consiliu şi să le aducă acasă, fără să mai fie nevoie ca toată lumea să-şi irosească energia mergând până la cantină. Putem să murim în sânul familiei, fără să mai fie şi alţii de faţă la asemenea scene. Nu mai este ca anul trecut, când au murit numai câţiva bebeluşi şi vârstnici. Acum oamenii mor pe capete. In urmă cu două săptămâni, am primit vorbă că socrul meu s-a stins din viaţă din cauza febrei în timp ce muncea în apă îngheţată la un proiect de irigaţii departe de aici. Liderul de brigadă Lai nu vrea să afle nimeni câţi dintre vecinii lui au pierit, aşa că nu am

putut să lipim hârtie galbenă de peretele casei prin care să anunţăm moartea socrului meu. Ni s-a interzis să-l jelim în public. Nu ni s-a permis să dăm de pomană ca să-i uşurăm drumul spre lumea de dincolo. Aşa că, îngropat departe de casă, este condamnat să devină o stafie înfometată, cutreierând pierdut pentru totdeauna. Şi nici nu ne putem găsi alinarea în Budism sau Taoism, de teamă să nu fim catalogaţi drept reacţionari.

In fiecare zi, Fu-shee, copiii mai mici şi cu mine ne împrăştiem pe dealurile din jurul Dragonului Verde să despuiem copacii de scoarţă şi frunze, să scormonim după rădăcini şi să căutăm ierburi sălbatice. Am mânca orice, şi chiar asta facem. Dar nu poţi mânca o curea din piele de parcă ar fi un castravete proaspăt. O înmoi, o fierbi şi molfăi la ea zile întregi. Odată, am încercat să mâncăm sol Kwan Yin, numit aşa după Zeiţa Milosteniei. Iei pământ, îl amesteci cu iarbă uscată, fierbi totul şi mănânci. Vă puteţi imagina ce gust avea, şi niciunul dintre noi n-a putut mânca prea mult. S-a dovedit a fi un lucru bun, pentru că o familie de pe deal a mâncat amestecul trei zile la rând. Noroiul li s-a întărit în stomac şi au murit în chinuri.

Ştiu că ar trebui să fiu traumatizată de ororile la care am fost martoră, dar sunt prea înfometată ca să mă las pradă emoţiilor. Nu pot să mai simt sau să mă mai gândesc la altceva în afară de propria mea foame. E ca un şarpe care mi se strecoară prin creier, coboară în stomac şi iese prin buricele degetelor, apoi alunecă pe picioare în jos şi urcă înapoi în creier. Nu se opreşte niciodată. Ajung la vilă şi mă duc direct în bucătărie, ştiind că o voi găsi pe Kumei acolo. Spunem tot ce avem de spus în propoziţii scurte, ca să ne păstrăm puterile.

— A murit Yong, mă anunţă ea.

— Ce-ai de gând să faci? o întreb.

— S-o ascund. Să sper că n-o va găsi nimeni.

— Dar liderul de brigadă locuieşte aici.

— S-a mutat din vilă acum câteva zile. S-a dus în sala de consiliu.

Nu am mai auzit-o de mult spunând atâtea cuvinte şi îmi dau seama cât o oboseşte.

— Spune că trebuie să protejeze ce a mai rămas din rezerva de grâne a comunei.

Eu cred că altul e motivul. Vila are douăzeci şi nouă de dormitoare, în timp ce în sala de consiliu nu i-ar putea tulbura nimeni intimitatea. Oamenii ar face orice pentru mâncare. Multe femei din comună au mers ori s-au târât până la vilă ca să-şi vândă trupul liderului de brigadă în schimbul unei singure chifle. Acum vor merge până în sala de consiliu, unde liderul de brigadă Lai nu va mai trebui să-şi facă griji că-l urmăreşte cineva. E cale lungă până acolo şi mă întreb câte femei o să moară fie în drum spre clădire, fie pe drumul de înapoiere.

— Sunt o grămadă de locuri în vilă în care poţi ascunde un cadavru, continuă Kumei. Yong e prea veştejită ca să miroasă. Sper să am puterea să o mut de colo-colo şi să-i colectez raţiile de mâncare.

Multe familii fac asta. Ascund trupurile mamelor, taţilor, fraţilor, soţilor, soţiilor, bunicilor sau bunicelor în casă, ca să poată lua în fiecare zi o porţie în plus de la cantină.

Imi muşc buza de jos, gândindu-mă la bătrână. A suferit atâtea umilinţe în ultimii zece ani din viaţă. înghit în sec, după care îi spun lui Kumei:

— Te ajut eu s-o muţi, dacă vrei.

Să mori de foame e un lucru cumplit, iar Kumei dă din cap, recunoscătoare.

— Ta-ming e foarte slăbit, îmi spune ea. Nu s-a mai sculat de pe preşul lui de două zile.

— Ai ceva să-i dai?

Nu răspunde. Cunoaştem amândouă răspunsul: nu. Iar acum că a plecat liderul de brigadă, resturile acestuia nu vor mai ajunge la băiatul ei. Kumei mă duce să o văd pe Yong, care zace ghemuită ca un copil. Până şi în moarte poartă panglica albă a denunţării. Kumei se aşază pe marginea patului alături de mine. Pun o mână pe glezna lui Yong, şi-apoi le povestesc celor două prietene ale mele că am făcut sex cu Tao. Yong, fireşte, nu-mi răspunde. Kumei încearcă să-mi arate simpatie, dar ştiu la ce se gândeşte: „Am nevoie de mâncare.“

Suntem prinse în capcana foamei, iar mintea noastră este torturată de gândul acesta. Şi chiar şi aşa lihnite şi slăbite cum suntem, ştim că mâine şi în următoarele cinci zile, până duminica viitoare, va trebui să muncim, trăgând la plug, săpând fântâni, semănând şi smulgând buruieni, de la şase dimineaţa până la şase seara, după care să mergem la întâlniri politice şi

la şedinţe de umilire publică, nevoiţi să rezistăm cu un singur castron de supă chioară, atât de limpede că ne vedem imaginea reflectată în ea.

Imi surprind chipul în oglinda lui Yong. Sunt la fel de slabă ca o rădăcină de ginseng. Mâinile mele au ajuns la fel de osoase ca nişte nuiele uscate. Pielea îmi pare translucidă, iar părul îmi atârnă fără viaţă. Buzele mele, pe vremuri moi şi pline, s-au subţiat de tot. Luna asta, pe 20, împlinesc douăzeci şi doi de ani, dar foamea m-a transformat într-o femeie bătrână, cu un picior în groapă. Mă gândesc la prietenii mei din Chinatown, Hazel şi Leon. Hazel probabil că s-a măritat, iar Leon trebuie să fi absolvit deja la Yale. Dacă aş fi rămas acasă... Ce s-ar fi întâmplat? Poate că aş avea o slujbă, propriul meu apartament, prima mea maşină... Mai târziu, pornesc agale pe drumul lung pe deal în sus, spre casa mea. Tot nu se zăreşte nicio mişcare pe terasă, dar văd că soacra mea a pus o oală pe foc afară: micul dejun.

Inăuntru, Tao, Fu-shee, Jie Jie şi câţiva dintre copii s-au trezit şi sunt gata îmbrăcaţi. Stau pe scăunele şi cutii în jurul mesei. Nu vorbesc, nu scot niciun sunet. Nu se foiesc şi nu se înghiontesc unii pe alţii. Toată atenţia lor e concentrată pe ceva din mijlocul mesei. Stau în aşteptare, urmărind acel ceva. Ochii lor lipsiţi de viaţă reuşesc cumva să strălucească în acelaşi timp, asemeni animalelor de pradă.

Mă uit peste umerii lor, curioasă la ce se uită. E ceva mic, înfăşurat într-un pled.

— Samantha! ţip eu.

Să fi murit oare în cele câteva minute cât am fost plecată? Ghemotocul se mişcă. Când mă aplec să-mi ridic copilul, aud un zgomot ciudat, ca de lătrat. Mă dau înapoi. Nu e Sam. Ii cunosc plânsul.

In tot timpul acesta, soţul meu nu s-a clintit. Ochii lui sunt precum cărbunele: opaci, lipsiţi de viaţă. Tremur toată în timp ce mă întind peste unul dintre copii şi ridic bebeluşul. Dau pledul la o parte. Este copilul lui Sung-ling, care pare să mai aibă doar câteva ore, poate chiar minute, de trăit.

— Unde e Sam? întreb.

Mă privesc înfometaţi, disperaţi, de parcă aş ţine în braţe ultima lor masă. Mă dau înapoi îngrozită. Chiar ţin în braţe ultima lor masă! Am auzit şoptindu-se despre ceva ce-au făcut

sătenii din satul Podul Negru. Numesc practica asta I Tzu, Erh Shih - „Schimbă copiii, Fă de mâncare“ - în care mamele fac schimb de copii, îi lasă să moară, după care îi dau de mâncare familiilor lor.

— Unde e Sam? ţip eu îngrozită, dar nu-mi răspunde nimeni.

O strâng tare la piept pe fata lui Sung-ling şi dau fuga spre casa părinţilor ei. Imping uşa în lături şi dau se o scenă similară celei pe care tocmai am lăsat-o în urmă. Secretarul de partid Feng Jin şi Sung-ling, care, din durdulii cum erau pe vremuri, au ajuns prăpădiţi şi galbeni ca ceara, se holbează la Sam. Cel puţin ei au decenţa să plângă.

Ii dau lui Sung-ling bebeluşul ei şi mă năpustesc să-mi ridic fetita. Nu am mai auzit vreodată un sunet mai fericit. Incep să mă retrag cu spatele din casă.

— Nu ne denunţa, te rog, spune Feng Jin cu o voce slăbită. Dacă ne denunţi, o să mă trimită la reeducare prin muncă.

— Ce mai contează? întreb eu. Oricum o să mori.

Nu este un simplu blestem, este adevărul. Inima îmi bate mai să-mi sară din piept şi mă simt mai slăbită şi mai îngrozită decât mi-aş fi imaginat vreodată că ar fi posibil, dar reuşesc să mă retrag cu spatele, ieşind în aerul dimineţii. E primăvară. Imi dau seama că este o zi frumoasă, dar, în loc să fim afară, la plantat, noi murim de foame. Şi nu oricum, ci transformându-ne în animale. Poate că n-am fost o fiică bună, dar n-o să dau greş ca mamă. Mama obişnuia să-mi spună că Raiul nu blochează toate ieşirile. Trebuie să existe o cale să scap de aici. Mă întorc la coliba lui Tao. Fu-shee şi copiii s-au întors la rogojinile lor de pe podea. Copiii s-au ghemuit în ghemotoace micuţe în jurul mamei lor, aşteptând să moară. Nu-mi pasă. Tao e tot la masă, cu picioarele depărtate, cu un braţ atârnând şi maxilarul lăsat. Caut o bucată de pânză şi o leg pe Samantha aproape de trupul meu. N-o să mă mai despart de ea. Inaintez păşind printre cei de pe podea. Işi ridică privirile spre mine, asemeni unor creaturi marine. Impachetez ce-a mai rămas din laptele praf, îmi iau banii americani şi câteva haine pentru mine şi Sam. Ies afară şi umplu câteva sticle cu apă fiartă. Apoi, iară să mă mai uit în urmă, cobor dealul, trec de vilă, urc următorul deal, şi o iau iarăşi la vale. Nu am permisiune scrisă pentru a pleca, dar nu mă opreşte nimeni. în cele din urmă, ajung la drumul principal. De acolo, o să merg pe jos până în Tun-hsi. Nu este

un oraş mare, dar sunt sigură că am să găsesc pe cineva suficient de disperat sau de fraier să-mi schimbe banii americani în yuani. Apoi o să merg cu barca până în Shanghai, la mama.

In ultimele câteva săptămâni, m-am tot întrebat despre Comuna Populară Păpădia Numărul Opt dacă este singura care a suferit de foame şi dacă criza noastră de alimente n-a fost doar o chestiune de conducere proastă. Nu ajung prea departe până să aflu răspunsul. Tocmai am lăsat în urmă ce credeam a fi cel mai îngrozitor tablou posibil, dar trec pe lângă multe imagini in drumul meu. Un bărbat se oferă să-mi vândă carne de „iepure“. Nevasta lui stă pe jos la câţiva metri depărtare, cu o privire pustiită şi două pete pe bluză de la laptele care-i picură din sâni. Alţii se trag unii după alţii de-a lungul drumului, prin câmp, printre cadavre, ţinându-se de mână. Oare caută mâncare? încearcă să fugă? Să fie oare atât de alienaţi şi de slăbiţi de foame, încât nu ştiu ce fac? Cum e posibil ca toţi morţii şi muribunzii ăştia să fie aici, când ni s-a tot spus că fugarii prinşi vor fi trimişi la reeducare? Poate că număml oamenilor care se luptă cu foametea cruntă este prea mare ca autorităţile locale să poate face ceva în privinţa asta. Poate că foametea s-a răspândit în toată ţara. Dacă e aşa, atunci milioane de oameni trebuie să fie morţi sau pe moarte. Când nu mai pot să merg, dorm pe marginea drumului cu Sam legată strâns de corpul meu. Dimineaţa, îmi continui drumul spre Tun-hsi, unde mă duc glonţ la debarcader să cumpăr un bilet spre Shanghai. Sunt întoarsă din drum la un punct de control, unde un paznic îmi spune că au fost înjumătăţite cursele din pricina lipsei de combustibil. Dar chiar şi dacă ar exista bărci programate să plece, nu mi s-ar permite să urc la bord.

— Eşti de la ţară, se răsteşte el la mine. N-ai paşaport intern sau viză de călătorie. Nu ai voie să intri în oraş. Ia-ţi gândul de la Shanghai. Intoarce-te acasă.

N-am de gând să fac asta. Plătesc un taxi-bicicletă să mă ducă la staţia de autobuz, dar nici aici nu mi se permite să trec de punctul de control. Iau un alt taxi-bicicletă până la gară. Trenul nu este cea mai uşoară sau mai rapidă cale de a ajunge în Shanghai, dar este ultima mea şansă. Şi aici există un punct de control, dar reuşesc să trec de el aşteptând până ce o familie

înfometată, care se apucă să facă tărăboi, distrage atenţia agenţilor de pază şi pot să mă strecor pe lângă ei. In gară mi se spune, din nou, că s-a redus numărul de trenuri, dar de data asta am noroc. Trebuie să aştept doar trei ore la tren. Mai cumpăr apă fierbinte şi-i pregătesc Iui Samantha lapte praf. Odată ce urc în tren, îmi strâng fetiţa la sân, o acopăr cu pledul şi-i dau pe ascuns biberonul. Mai sunt câteva ore până în Shanghai, dar deja simt o mare uşurare. Cum de n-am făcut asta mai devreme? Dar înainte să pornească trenul, gărzi în uniformă urcă în vagon şi cer să vadă actele tuturor. La drept vorbind, nu e greu să-i dibuieşti pe cei care n-ar trebui să fie în tren. Suntem cei îmbrăcaţi în zdrenţe, cu trapul umflat nefiresc şi braţele, picioarele şi faţa doar piele şi os. Şi totuşi, gărzile urmează o anumită procedură, abordând fiecare persoană în parte, verificând actele şi documentele de identificare. Mă uit înjur. E vreun loc în care să mă ascund? Nu. Există ceva ce-aş putea face ca să nu fiu dată jos din tren? Poate să dau mită, dar riscul e mare. Aş putea fi arestată. Cel mai în vârstă dintre gărzi se apropie de mine.

— Vă rog, îi zic eu, dând pledul la o parte şi dezvăluind chipul lui Samantha.

— Eşti fugară. Trebuie să cobori din tren, spune el, nu fără compasiune. Trebuie să te întorci în satul tău.

Scot o bancnotă de o sută de dolari, sperând să fie destul de înaintat în vârstă ca să recunoască banii americani. Se uită înjur să vadă cât de aproape sunt tovarăşii lui.

— Pune-o deoparte până nu te văd ceilalţi, îmi spune el. Oricum nu te ajută cu nimic. Autorităţile nu vor să afle nimeni cât de rău au ajuns lucrurile la ţară, aşa că şi dacă te las să rămâi în tren, tot ai să fii întoarsă din drum mai târziu. Şi gărzile alea s-ar putea să nu fie aşa de înţelegătoare.

Incep să plâng când mă apucă de cot şi mă ridică, conducându-mă spre ieşire. După ce mă ajută să cobor pe platformă, deschide desaga care-i atârnă pe umăr, scoate două chifle din grâu şi mi le îndeasă în pled, între mine şi bebeluş.

— Du-te acasă, spune el. E cel mai bun lucra pe care poţi să-l faci.

N-am mai simţit niciodată o asemenea disperare. Ies din gară, mă aşez pe nişte trepte şi mănânc jumătate de chiflă. Gustul este nemaipomenit şi sunt foarte înfometată, dar trebuie

să am grijă. După dieta asta de înfometare, stomacul mi s-a micşorat. Ca să nu mai spun că toate substitutele alimentare pe care le-am mâncat mi-au distras digestia. Nu sunt sigură câtă mâncare pot suporta stomacul şi intestinele mele, dar fărâma asta de hrană îmi dă mai multă energie - fizică şi mentală - cum nu am mai avut săptămâni întregi. Merg pe alei, în căutarea unui loc sigur de dormit.

A doua zi de dimineaţă, umplu cu apă fierbinte de la un magazin biberoanele lui Sam, o hrănesc şi mănânc şi eu cealaltă jumătate din prima chiflă, având grijă să nu irosesc vreo firimitură. Stau să mă întreb dacă am puterea să merg pe jos până în Shanghai. Imposibil. Mai am bani, dar sunt greu de cheltuit. Nu am cupoanele necesare, şi, magazin după magazin, cafenea după cafenea mă refuză. Intr-un sfârşit, reuşesc să cumpăr nişte fainã de cartofi dulci. Când o să ajung înapoi la Dragonul Verde, o să frământ nişte aluat cu apă şi să fac câteva turte. Dacă le împart cu Tao şi cu familia lui, s-ar putea să mai supravieţuim câteva zile.

Pe drumul de întoarcere spre Dragonul Verde dorm iarăşi pe marginea drumului. N-au trecut decât trei nopţi, dar zăresc şi mai multe cadavre, printre care şi cele ale bărbatului şi femeii care încercaseră să-şi vândă copilul mort drept carne de iepure. Intru în Dragonul Verde într-o stare de înfrângere totală. De câte ori mă gândesc că mai rău nu se poate, se întâmplă ceva şi mai groaznic. Intru în casă şi-l găsesc pe Tao stând singur, aproape în aceeaşi poziţie în care îl lăsasem cu patru zile în urmă. In casă domneşte o linişte sinistră. Nici urmă de copii. Nici urmă de mama lui Tao.

— N-ar fi trebuit să te întorci, îmi spune Tao.

— N-am unde să mă duc.

Mă aşez pe podea, o pun pe Samantha pe umăr şi o bat uşor pe spate.

— Unde a dispărut toată lumea?

— După ce-ai plecat, m-am dus să muncesc pe câmp, spune el, strângând din ochi. Când m-am întors acasă, oamenii liderului de brigadă Lai îngropau...

Deschide ochii şi mă scrutează cu o privire fixă.

Stomacul meu, care pentru prima oară de săptămâni de zile

nu îmi chiorăie şi ghiorţăie de foame, se stânge de frică.

— Ce s-a întâmplat?

— Au săpat o groapă. I-au băgat în ea pe mama şi pe copiii mici. După aia au aruncat pământ peste ei. I-au îngropat de vii.

Este o veste groaznică, ce-mi întoarce stomacul pe dos, dar mă gândesc că poate, într-un fel, au fost norocoşi. Acum au scăpat de suferinţă.

— Ai spus copiii mici. Dar Jie Jie şi ceilalţi fraţi şi surori ai tăi?

— Liderul de Brigadă Lai i-a dus afară din sat împreună cu secretarul de partid Feng Jin şi cu Sung-ling.

— Incotro?

Tao dă din cap.

— Nu-mi spune nimeni.

— Dar tu?

Intotdeauna am crezut că are un zâmbet tare frumos. Acum, aceeaşi mască a morţii pe care am întrâlnit-o la atâtea cadavre de pe drum - buze scofâlcite, supte, prea multă gingie expusă şi dinţi ca nişte oase uscate - îi pune stăpânire pe chip.

— Simt învăţătură de minte pentru restul din sat.

Ar trebui să întreb cum a aflat liderul de brigadă despre planul familiei lui Tao în legătură cu I Tzu, Erh Shih, dar sinceră să fiu, nu-mi pasă. Imi vine să plâng pentru copii, dar nu mai am lacrimi. Pentru ceilalţi poate că ar trebui să simt mai multă compasiune, dar nu simt. Oamenii aceia au fost dispuşi să-mi dea copilul ca să mănânce. Mai departe de asta, deja fac calcule cât ne va ajunge faina, acum că suntem doi în loc de unsprezece. Pentru că nu am de gând să renunţ. „Raiul nu blochează niciodată toate ieşirile.“ Trebuie să cred în asta.

Mă chinui să mă ridic în picioare. Scot afară tot ce deţin, aproape toate lucrurile trimise sau oferite de mama şi mătuşa: absorbante, dar organismul meu a fost atât de slăbit, încât nu mi-a mai venit ciclul de când am născut-o pe Sam; săculeţul cu cele trei seminţe de susan, trei boabe de fasole şi trei bani de cupru, menit să mă protejeze, care s-ar putea să devină ultima mea masă; hăinuţele frumoase de bebeluş de la Bullock’s Wilshire, pe care mă îndoiesc că Sam va mai apuca să le poarte; şi aparatul foto al mamei, pe care mi l-a lăsat împreună cu rola de film, ca să mă inspire să fac fotografii cu noua mea viaţă, dar care, până în acest moment, mi s-a părut un

instrument inutil.

Pun la cale un ultim plan disperat. Scot o foaie de hârtie şi-i scriu mamei o scrisoare. Trebuie să o formulez în aşa fel încât liderul de brigadă Lai să fie de acord mi-o expedieze, iar mama să înţeleagă ce vreau să-i transmit. Recitesc scrisoarea şi o bag într-un plic căptuşit, cusut dintr-o bucată de pânză. Apoi mi-o prind pe Samantha la piept, iau aparatul foto şi scrisoarea nesigilată şi părăsesc casa. Trec de vilă şi-mi continui drumul de-a lungul potecii care mărgineşte râul. Mă opresc la cotitura spre Pavilionul Milosteniei. Asta a fost întotdeauna o zonă retrasă, motiv pentru care ne-a fost aşa de uşor mie şi lui Tao să o luăm pe aici fără să bage de seamă multă lume. Mă aşez pe o piatră, scot cealaltă chiflă pe care mi-a dat-o garda din tren şi o mănânc. Trebuie să am mintea puternică şi ageră. Beau apă din râu, şi- apoi îmi continui drumul spre sala de consiliu. Dau roată clădirii, rugându-mă să găsesc ce am nevoie. Chiar în faţa uşii de la bucătăria privată a liderului de brigadă zăresc câteva pene de găină. Niciunul dintre noi n-a mai văzut de luni întregi vreun ou, darămite o găină, dar special pentru mesele liderului de brigadă s-au găsit găini de adus şi tăiat. Iau câteva pene şi le strecor cu grijă la fundul plicului meu din pânză. Nu cred că mama va şti ce înseamnă, dar sper să întrebe pe cineva. Apoi mă întorc în partea din faţă a clădirii, bat la uşă şi cer să-l văd pe liderul de brigadă. Mirosul de mâncare gătită umple coridoarele pe care sunt condusă spre biroul lui. Dintre toţi locuitorii Comunei Populare Păpădia Numărul Opt, liderul de brigadă Lai este singurul care nu a slăbit. Pe biroul lui se vede un pistol. Oamenii sunt prea slăbiţi ca să se răscoale, aşa că, să-l fi lăsat oare la vedere pentru a le reaminti celor care vin la cerşit de puterea lui?

— Cu ce te pot ajuta, tovarăşă? mă întreabă el.

Ridic tonul în efortul de a manifesta un entuziasm demn de Marele Salt înainte (şi nu dintr-o tentativă de seducţie!).

— Mama şi tatăl meu trebuie să vadă pictura murală realizată de comuna noastră.

— Vrei să-i inviţi să ne facă o vizită?

Grimasa lui îmi dă de înţeles că nici nu se pune problema.

— Nu-i invit să se întoarcă aici. („Dar te rog, Doamne, fa-i să înţeleagă că am nevoie să vină.“) Vreau ca tata să arate pictura noastră autorităţilor de la Uniunea Artiştilor Plastici. Sunt

sigură că organizaţia aceasta, cea mai importantă pentru artiştii din ţară, îl va recunoaşte pe Tao ca un tovarăş model...

— Mai vrei asta după ce-au făcut el şi familia lui?

— Vă rog să mă lăsaţi să termin. Vreau ca Uniunea Artiştilor să recunoască Comuna Populară Păpădia Numărul Opt ca o comună model. Şi, fireşte, trebuie de asemenea să recunoască meritele liderului nostru de brigadă vizionar, adaug eu cu profund respect. N-am fi putut crea pictura murală fără îndrumarea dumneavoastră.

Bate darabana pe birou, gândindu-se. Primul lui comentariu este chiar cel la care mă aşteptam.

— Soţul tău a spus că pictura are un subiect defăimător.

— A spus asta doar pentru că era furios pe mine. L-am făcut de ruşine cu cererea mea de divorţ. Dar acum, dacă îl ajut să fie recunoscut ca artist-model, o să mă ierte, aşa cum ar trebui să-l iertăm amândoi. Şi-a pierdut aproape întreaga familie. Copilul şi cu mine suntem tot ce i-a mai rămas. Şi-n plus, indulgenţa dumneavoastră vă va aduce mare onoare. După cum vedeţi şi dumneavoastră, pictura este foarte patriotică. N-aţi văzut navele spaţiale, ridichile gigantice... Ah, veţi fi întâmpinat cu urale!

Liderului de brigadă îi place explicaţia mea, mai ales că are de câştigat de pe urma ei. Şi totuşi, nu vrea ca vreun străin să vină în Comuna Populară Păpădia Numărul Opt. Face pe indiferentul, cu toate că dorinţa lui este cât se poate de clară.

— Ai spus că vrei ca tatăl tău să vadă pictura. Cum poate să facă asta fără să vină aici în persoană?

Scot aparatul foto al mamei.

— Dacă mă ajutaţi să fac nişte fotografii, îi trimit filmul în Shanghai. Vă repet, toată lauda vă aparţine dumneavoastră şi comunei. Veţi primi multe onoruri. Nimeni nu va veni aici, dar masele vor auzi numele dumneavoastră la difuzoare în case şi comune din întreaga ţară.

Mă opresc, lăsându-l să-şi imagineze perspectiva aceasta.

— După cum ştiţi, relaţiile simt tot ce trebuie, iar tata...

— Are guan-hsi bune, îmi termină el fraza. Hai, vino, spune el, împingându-şi scaunul de la birou. Hai s-o facem repede.

Ne întoarcem afară. Fac câteva poze ca să-i arăt liderului de brigadă Lai cum se foloseşte aparatul foto.

— Te descurci şi singură. N-ai nevoie de ajutorul meu, spune

el, deşi era limpede.

— Trebuie să fiu şi eu în câteva fotografii, îi răspund eu. Altfel, cum vor şti părinţii mei că pictura este din comuna noastră? Oricine le-ar putea trimite filmul. Doar nu vreţi să i se atribuie meritul pentru pictură vreunei alte comune?

— Aşa este, ai dreptate, absolut, cade el de acord.

Mă dau înapoi, mă aşez lângă partea din pictură care înfăţişează găini ciugulind de pe jos, lângă cuiburi cu ouă de mărimea mingilor de fotbal. Ţac. Ţac. Ne mişcam încet în jurul clădirii până ajungem la figura lui Isus ascunsă printre ramurile şi scoarţa copacului. Ţac. Ţac.

— Mă scuzaţi, tovarşe lider de brigadă, vreţi să aşteptaţi o secundă? Trebuie să face ceva.

Lasă aparatul de la ochi. Imi dau jos jacheta, o scot pe Sam din legătură şi o ridic în braţe.

— Părinţii mei încă n-au văzut copilul, îi spun eu. Cred că le-ar plăcea să-şi vadă nepoata, nu credeţi? Asta îi va face să se simtă şi mai legaţi de comuna noastră.

Liderul de brigadă încuviinţează din nou şi ridică aparatul.

— Ah, vă rog, tovarăşe lider de brigadă, veniţi puţin mai aproape. Aşa, încă puţin.

Sunt epuizată de frică şi concentrare, dar zâmbesc pentru fotografie.

Ştiu exact ce mesaj va trimite poza aceasta. „Samantha şi cu mine murim de foame. S-ar putea să mai avem doar câteva zile de trăit. Dacă primiţi asta, vă rog, ajutaţi-ne. Dacă ajungeţi prea târziu, măcar apucaţi să vă vedeţi nepoata.“ Dacă liderul de brigadă Lai nu trimite filmul, atunci nu mai e nimic de făcut.

Lidera de brigadă îmi întinde aparatul. Il urmez înapoi în sala de consiliu. Se aşază la birou. Eu rămân în picioare în timp ce scoate filmul din aparat. Dau să pun filmul în plicul cu scrisoarea şi penele de găină.

— Ce-ai acolo? întreabă el.

— Doar trebuie să pun filmul într-un plic, nu?

Liderul de brigadă face ochii mici.

— Ce mai e acolo? încerci să comunici cu exteriorul? Asta e împotriva regulilor.

— Nu pot să trimit filmul fără scrisoare.

— Nu poţi să trimiţi scrisori.

— Foarte bine.

Scot filmul şi-l bag în buzunar. Dau să plec.

— Aşteaptă! Ce scrie în scrisoare?

Scot foaia de hârtie cu grijă, ca să nu deranjez penele de la locul lor, şi i-o întind. Se uită în grabă peste rândurile în care îl ridic în slăvi pe liderul de brigadă Lai pentru spiritul său vizionar şi îndrumarea sa şi explicaţia pentru ceea ce se află pe film, menţionând că pictura murală este iară îndoială cea mai bună din ţară, că a fost realizată de Tao şi de ceilalţi tovarăşi şi că trimite maselor un mesaj în spiritul Marelui Salt înainte. La sfârşit, am adăugat că, deşi mâncăm pui în fiecare seară, sper ca mama să mai trimită din bunătăţile ei speciale. (Am cerut de mâncare ştiind că liderul de brigadă mi-a mai confiscat din colete şi înainte.) Dar toate astea nu sunt decât cuvinte. Adevăratul mesaj îl poartă filmul şi penele de găină. Când liderul de brigadă termină de citit, ridică ochii spre mine. Sunt destul de convinsă că va trimite scrisoarea, dar ca să fiu sigură, întind aparatul foto.

— Puteţi să păstraţi asta, spun eu.

Imi pune scrisoarea în mână în timp ce eu îi întind aparatul. Bag scrisoarea şi filmul în plicul din pânză. Liderul de brigadă mă urmăreşte în timp ce cos plicul, ca se asigure că nu adaug sau scot ceva din el. Când termin, i-l înmânez.

— Cu cât primesc asta mai repede, cu atât mai curând vi se vor recunoaşte meritele, îi spun eu.

Fac o plecăciune şi mă retrag cu spatele din biroul lui, asemeni unei umile servitoare din vremuri feudale.

Mă duc acasă, scotocesc iarăşi prin lucrurile mele, şi scot săculeţul pe care mi l-a dat mătuşa mea. O întind pe Sam pe una dintre rogojine, îi strecor săculeţul la gât, după care îl împing în jos până pe burtica ei umflată, ca nu cumva să se stranguleze. Apoi mă întind pe jos lângă ea. Nu ştiu cât de repede va pleca de aici coletul meu sau ce se va întâmpla cu el când va trece prin mâinile cenzorilor din Shanghai, dar mama îl va primi în câteva zile, o săptămână sau nu va ajunge la ea deloc. Am făcut tot ce am putut, dar sfârşitul e aproape. Mi-a mai rămas doar puţin lapte praf. Dacă iau bucăţelele şi fărâmiţele cu mama şi mătuşa pe care le-am lipit peste fereastră şi le fierb, s-ar putea să pot scoate din ele suficientă pastă de orez din care să fac un lapte slab şi s-o mai ţin pe Samantha în viaţă ceva vreme. Deocamdată, suge la sânul meu

secătuit, prea slăbită ca să se mai plângă. „Mistreţul suferă întotdeauna în linişte.“

Inchid ochii. Aud vocile trecutului în vuietul vântului şi-n bătăile inimii mele. Mamele mele, taţii mei şi iubitul meu unchi au încercat cu toţii să-mi spună că mă înşelam în privinţa Republicii Populare Chineze. La început, încă de pe vremea când învăţam la Universitatea din Chicago, am crezut că socialismul şi comunismul erau lucruri bune, că oamenii ar trebui să împartă totul egal, că nu era corect ca familia mea să sufere în America, în timp ce alţii conduceau maşini luxoase, locuiau în case mari şi-şi făceau cumpărăturile în Beverly Hills. Am fugit şi am venit aici sperând să găsesc o lume ideală, să-mi găsesc tatăl adevărat, să le evit pe mama şi pe mătuşa şi să-mi înăbuş remuşcările. Nimic din toate astea n-a mers cum mă aşteptam. Lumea ideală era plină de ipocrizie şi de oameni ca Z.G., care mergeau la petreceri în timp ce masele sufereau. Descoperirea tatălui meu bun nu a făcut decât să-mi aducă aminte cât de minunat era tata Sam. Mă iubea necondiţionat, pe când Z.G. mă voia ca muză, ca o fiică frumoasă cu care să se grozăvească, ca manifestare fizică a iubirii lui pentru mătuşica May, ca un artist care meditează la ce artist măreţ este. Credeam că mă pot folosi de idealism ca să- mi rezolv conflictele interioare, dar, vindecându-mi conflictele interioare, mi-am distrus idealismul.

Privesc chipul fiicei mele, şi dintr-odată, văd totul limpede. Mama şi mătuşa m-au iubit, mi-au stat alături indiferent de situaţie. Au fost amândouă nişte mame bune. Eu nu am fost o mamă bună şi nu-mi pot salva copilul. Mă rog ca în ultimele noastre zile şi ore de viaţă Samantha să ştie cât de mult o iubesc.

Partea a patra

Atacul dragonului

Pearl

Separate de un fir de aţă

La începutul lunii aprilie, mă întorc acasă după o zi de colectat hârtie şi găsesc un colet de la Joy. In sfârşit! Dau fuga la etaj, în camera mea, şi închid uşa. Coletul este în stare bună, ceea ce înseamnă că nu l-a deschis nimeni şi nu a citit nimeni conţinutul. Sunt atât de încântată, încât mă împleticesc încercând să tai cu foarfecele cusăturile făcute de mână. O rolă de film şi câteva pene cad pe pat. Ridic o pană şi o cercetez mai îndeaproape. De ce mi-ar trimite Joy astea? Apoi le dau în lături. Dar cât de fericită sunt pentru film! în sfârşit o să-mi văd nepoata.

Scrisoarea datată de acum două săptămâni este plină de informaţii care mă liniştesc: „Vezi ce viaţă îmbelşugată avem aici? Mâncăm pui în fiecare seară.“ (Ceea ce-ar putea să explice penele de găină.) Scrie despre bebeluş. Descrie Sputnikul, pictura murală creată de comună, şi se dă peste cap exprimându-şi recunoştinţa faţă de liderul de brigadă Lai, fără de care proiectul nu ar fi fost dus la bun sfârşit. In încheiere, mă roagă să-i trimit bunătăţi. Este exact cum îndrăznisem să sper. Lucrurile merg mai bine la ţară. Sunt uşurată şi încântată că îi merge aşa de bine. Urc până în pavilion şi bat la uşa lui Dun. îi citesc scrisoarea şi-i arăt rola de film.

— Nimic altceva? întreabă el.

— Asta-i tot. De ce întrebi?

— Pare o atitudine prea pozitivă. Crezi tu că astea sunt vremuri bune?

— Are un copil şi un soţ. Trăieşte unde şi-a dorit.

Dun dă încet din cap, gândindu-se.

— Mai erau nişte pene de găină în colet, adaug eu. Nu m-am gândit...

— Lasă-mă să le văd.

Ne întoarcem în camera mea şi-i arăt penele. Dun le scrutează cu o privire îngrijorată.

— Pearl, poate că nu e nimic şi nu vreau să intri în panică, dar de unde vine familia mea pana de pasăre era un semnal urgent de pericol.

Nu ştiu nimic despre obiceiurile de la ţară, dar Joy trebuie să se fi deprins cu ele. Mă cuprind pe loc neliniştea şi teama. Ridic filmul.

— E posibil să fi trimis un mesaj şi pe film. Dacă e aşa, centrul de developare s-ar putea să nu-mi dea
pozele.

Vocea îmi tremură. Nu mă pot lăsa cuprinsă de teamă. Continuând să vorbesc, simt în vocea mea puterea Dragonului.

— Hai să mergem la Z.G. Doar e artist. Trebuie să cunoască un fotograf care să poată developa filmul.

Se face ora şapte până ajungem acasă la Z.G. Servitoarele ne primesc înăuntru. Z.G. nu e acasă.

— Stăpânul nu e acasă, se oferă să ne informeze fata tunsă scurt.

Cea mai în vârstă dintre ele oftează. N-o să reuşească nicio-

dată să-şi educe subordonatele, dar cât de curând suntem serviţi cu ceai, iar fetele se retrag cu spatele din încăpere. Dun stă pe un scaun cam bombat, iar eu măsor încăperea în lung şi-n lat.

E trecut de unsprezece când ajunge Z.G în cele din urmă. Este curtenitor, ca o vedetă de cinema, deloc surprins să ne găsească atât de târziu la el acasă.

— V-au tratat bine fetele mele? întreabă el. Aţi mâncat? Să vă mai toarne nişte ceai?

Iată-mă aici, într-un moment disperat, iar el se gândeşte la maniere.

— Credem că Joy are necazuri. A trimis o rolă de film. Ştii pe cineva care să-l developeze?

Dun îi spune despre penele de găină, iar Z.G. le recunoaşte imediat semnificaţia după o poveste pe care obişnuia să i-o spună bunica lui. Expresia de îngrijorare de pe faţa celor doi bărbaţi mă îngrozeşte, dar încerc să-mi păstrez calmul. Z.G. ne face semn, şi-l urmăm afară. Gonim pe străzile pustii. Este aproape miezul nopţii. In Noua Chină nu e nici urmă de oameni ieşiţi la plimbare noaptea târziu, în drum spre cluburi de noapte sau ceainării pentru un ultim pahar, nici urmă de prostituate care aşteaptă să-şi distreze clienţii. Suntem numai noi trei, străbătând alee după alee. Pătrundem într-o curte şi urcăm patru rânduri de scări. Z.G. ciocăneşte la o uşă. Ne răspunde un bărbat într-un maiou gri şi izmene lălâi.

— Hei, Z.G., de când nu te-am mai văzut. Dar e târziu. Ce faci aici? întreabă el freacându-se la ochi, încercând să se dezmeticească.

— Prietene, trebuie să-mi faci o favoare, spune Z.G. împingându-l pe bărbat înapoi în apartament.

In câteva minute, suntem înghesuiţi toţi patru într-o cameră obscură minusculă, luminată de un bec roşu care bălăngăne de un cablu. Fotograful amestecă chimicalele şi developează filmul. Atârnă negativele pe o sfoară şi aşteptăm nerăbdători să se usuce. Apoi, face copii fotografice, pe care le pune într-o tăviţă cu soluţie. Prima imagine focalizată în baia ei chimicală înfăţişază o bufniţă pictată pe o latură a sălii de consiliu.

Fotograful trage aer printre dinţi.

— E de rău, mărmură el.

Ceilalţi doi bărbaţi încuviinţează din cap cu gravitate.

— Ce s-a întâmplat? întreb eu.

— Bufniţele sunt interpretate întotdeauna ca un semn de critică, explică Dun. Dacă mai pui la socoteală şi mesajul de alertă de la penele de găină...

Prietenul lui Z.G. atârnă prima copie pe sfoară, după care se apucă să developeze o serie de imagini care arată pictura murală de pe fiecare perete al sălii de consiliu, cu unele detalii adăugate în plus. Nave spaţiale, porumb gigantic, şi chiar şi mai mulţi pui. Cât de uşor este să recunosc mâna fiicei mele faţă de părţile la care trebuie să fi contribuit Tao şi poate şi alţii. Apoi vine rândul unor fotografii cu Joy stând în faţa picturii murale, cu chipul supt, îmbrăcată în straturi de haine căptuşite şi ţinând-o pe Samantha în braţe, şi ea la fel de înfofolită.

— De ce nu arată copilul? întreb eu. Sunt bunica ei. Vreau să o văd.

In ciuda nerăbdării mele, prietenul lui Z.G. atârnă fiecare dintre copiile acestea pe sfoară. Următoarea fotografie o arată pe Joy stând în faţa a ceea ce mie mi se pare a fi Isus pe cruce, dar poate că mă înşel. Din nou, fotograful dă din cap. Işi face griji pentru siguranţa fetei mele sau pentru siguranţa lui? Apoi aşază în tăviţă şi ultima fotografie. Mişcă hârtia cu un cleşte. Imaginea care iese la iveală este una pe care n-o s-o uit cât oi trăi. Joy şi-a dat jos haina şi a dezvelit copilul. Persoana care face fotografia s-a apropiat, ca să-mi pot vedea fiica şi nepoata. Dacă n-aş fi ştiut că este Joy, n-aş fi recunoscut-o. Seamănă mai degrabă cu o fantomă decât cu o fiinţă umană. Rămânem aşa, în tăcere, un moment lung, gândindu-ne cu toţii ce înseamnă asta. Dun este primul care sparge tăcerea.

— Trebuie s-o scoatem de acolo. Trebuie să o scoatem chiar acum.

— Are dreptate, spune Z.G. Trebuie să mergem acolo. Trebuie să o luăm.

— Dar cum? întreb eu.

— Putem să înaintăm cereri pentru permise de călătorie, dar...

Dun ezită, evitând să spună ceea ce ştim cu toţii. Chiar dacă ne depunem cererile pentru permisele de călătorie, nu există ni- cio garanţie că le vom primi. Şi dacă le primim, s-ar putea să fie prea târziu.

— Am putea merge pe jos, spun eu.

— E cale lungă, răspunde Z.G. în jur de patru sute de kilometri.

N-o să las asta să mă oprească.

— Mama, sora mea şi cu mine am părăsit pe jos Shanghaiul.

Aud disperarea din vocea mea. Dar chiar dacă aş putea să străbat pe jos patru sute de kilometri, n-am putea ajunge la timp. Mă holbez la fotografii, cuprinsă de disperare. Iar dintr-odată, îmi pică fisa.

— A trimis şi un indiciu despre cum putem ajunge la ea pe cale oficială.

Ceilalţi mă privesc nedumeriţi.

Fac semn spre fotografiile cu pictura murală care atârnă în jurul nostru.

— Joy a spus că este „un proiect model realizat de o comună model“.

Z.G. îşi pişcă bărbia, dând încet din cap, îngândurat.

— Obţinem permisiune să-l vedem, spune el în cele din urmă. Mergem la Uniunea Artiştilor Plastici. Ii facem să ne trimită acolo.

Pare puţin probabil, dar trebuie să-mi pun încrederea în Z.G., altfel o să-mi pierd minţile. Strânge fotografiile de pe sfoară şi mi le dă.

— Du-te acasă, continuă el. Ia nişte haine şi...

— Mâncare, îi termin eu propoziţia.

— Avem nişte orez, spune Dun.

— Şi mai fac eu rost, adaug eu.

Dun se încruntă. Ştie de cupoanele speciale pe care le primesc de la Comisia pentru Chinezii de Peste Hotare, dar nu i-am spus câţi bani americani am sau că-i folosesc ca să cumpăr mâncare de pe piaţa neagră.

— A trimis şi May nişte mâncare. O s-o iau pe aia şi ce-am pus deoparte - zahăr brun şi...

— Eşti mamă, mă întrerupe Z.G. Ştii tu ce le trebuie lui Joy şi copilului, spune el, după care se uită la ceas şi se încruntă. S-a făcut unu.

Ceea ce înseamnă că nu mai circulă autobuzele. Deja ne-am lovit de primul nostru obstacol.

— Acum ne întoarcem la tine acasă, îi spun eu. Plecăm la cinci, când încep să circule autobuzele, adunăm tot ce trebuie,

şi ne întoarcem la tine până la opt.

Ii mulţumim fotografului şi facem cale întoarsă spre casa lui Z.G. Ar trebui să dormim, dar nu putem. Câteva ore mai târziu, când Dun şi cu mine ne întoarcem în cartierul nostru, activităţile matinale sunt în plină desfăşurare. Cumpărăm tot ce găsim de mâncare. O să cumpărăm ghimbir şi lapte de soia când ne apropiem de Dragonul Verde.

Chiriaşii sunt suspicioşi, aşa cum este şi cazul.

— De ce luaţi orez din cutie? întreabă văduva. N-aveţi voie să faceţi asta.

— Fugiţi împreună? se interesează Bucătarul. Asemenea lucruri nu sunt tolerate în Noua Chină.

— O să ne băgaţi pe toţi în necazuri, se plânge una dintre dansatoare.

Nu pot şi n-am de gând să-i ascult.

Până la opt suntem înapoi la Z.G. Ne lăsăm legăturile la intrare şi pornim toţi trei spre Uniunea Artiştilor. Când se deschide uşa, Z.G. cere să-l vadă pe director şi suntem conduşi în biroul lui. Omul ăsta era durduliu când am venit prima oară aici să-i caut pe Joy şi pe Z.G.; acum e supt la faţă şi mohorât. Z.G. întinde pe birou fotografiile cu pictura murală, mai puţin cele cu bufniţa, figura lui Isus şi cu Joy şi copilul. Citesc scrisoarea lui Joy în care ridică în slăvi comuna şi mai ales rolul soţului ei în lansarea acestui Sputnik.

— Ar trebui să-i aduceţi pe Feng Tao şi pe soţia lui în Shanghai, spune Z.G. când termin de citit.

— De ce aş face aşa ceva? întreabă directorul, sceptic.

— Pentru că băiatul e unul dintre preferaţii preşedintelui Mao, răspunde Z.G. Lucrările lui au fost înscrise în concursul de acum doi ani pentru posterul de Anul Nou.

— Concursul pe care l-ai câştigat, observă directorul.

— Da, dar Feng Tao a fost elevul meu, iar acesta este un proiect model realizat de un ţăran model, îi dă înainte Z.G. Dacă îl aduceţi la Shanghai, atunci filiala noastră de la Uniunea Artiştilor va primi meritele, de vreme ce realizarea lui vine ca rezultat al înţelepciunii dumneavoastră.

— Al pedepsei tale, vrei să spui, subliniază directorul sarcastic, refuzând să lase vreun pic de la el.

— Am să petrec şi mai mult timp la ţară predând maselor, se oferă Z., dacă de asta e nevoie.

Eu am o altă idee. Deschid geanta şi îi întind directorului dolarii mei americani. Ii ia, tot aşa cum a făcut când am venit aici ultima oară.

— Tu şi femeia veţi merge la ţară să le daţi vestea bună că pictura murală va fi expusă la Beijing sub auspiciul Uniunii Artiştilor din Shanghai, anunţă directorul. Aduceţi aici băiatul şi familia lui. Am să trimit vorbă mai departe oficialităţilor ca sa ştie că veniţi. Dar numai patru permise de călătorie. Ăsta, spune el, arătând spre Dun, n-are niciun motiv să meargă.

Vreau, am nevoie, ca Dun să vină cu noi, dar directorul nu se lasă convins.

Nu va fi uşor să ajungem în Dragonul Verde. Toate cursele maritime şi feroviare au fost reduse. Z.G. are maşină, dar nu ştie să conducă şi nu putem să-l rugăm pe şoferul lui să ne ducă, pentru că nu are permis de călătorie. După ceva discuţii, servitoarele lui Z.G. mă îmbracă într-una dintre uniformele lor, ca să arăt a şoferiţă şi să nu dăm de bănuit. Până la amiază, limuzina Red Flag a lui Z.G. e gata de plecare.

— Să ai grijă, îmi spune Dun. Să te întorci la mine.

— Aşa o să fac, îi spun eu şi, pe când ne îmbrăţişăm, îi şoptesc la ureche „Te iubesc“.

Apoi şoferul lui Z.G. îmi întinde cheile de la maşină. Deschid uşa din spate pentru Z.G. Odată ce-a urcat în maşină, la adăpostul perdelei albastre, mă sui la volan, pornesc motorul şi pun piciorul pe pedala de acceleraţie. La colţ, mă uit în oglinda retrovizoare să-l mai văd pe Dun o ultimă dată.

La periferia oraşului trecem pe lângă o tabără amenajată pentru ţăranii care au fost prinşi încercând să intre ilegal în oraş. Incepând de aici, înaintăm extrem de greoi. Drumurile sunt groaznice, la răstimpuri aproape de netrecut din pricina nămolului şi a gropilor, dar barajele rutiere sunt cea mai mare problemă. Suntem opriţi la fiecare câţiva kilometri ca să ni se verifice actele.

Mergem împotriva curentului. Barajele rutiere sunt menite să-i împiedice pe ţărani să-şi părăsească satele şi să vină la oraş - şi vedem o mulţime de oameni întorşi din drum şi trimişi acasă. Chiar dacă noi mergem în direcţia opusă, mâinile îmi transpiră şi inima îmi duduie la fiecare punct de control.

Ajungem în Tun-hsi pe la miezul nopţii. Ne cazăm într-o pensiune, dar cum am putea să dormim? A doua zi de

dimineaţă, coborâm la parter să luăm masa. Este o dimineaţă răcoroasă de primăvară şi stăm afară, la umbra unui copac. Hangiul nu vrea să accepte cupoanele noastre orăşeneşti de orez, aşa că nu putem mânca terci. In schimb, ni se serveşte o supă de verdeţuri. Apoi, de parcă am fi într-unul dintre filmele de groază pe care îi plăcea lui Joy să le urmărească la televizor, o mulţime de oameni - schelete ambulante, zombi - încep să iasă din colţuri, alei şi case. Se holbează la noi în timp ce mâncăm. In clipa în care ne ridicăm în picioare, doi dintre ei dau iama din mulţime, pun mâna pe castroanele noastre şi încep să le lingă.

La câţiva kilometri de Tun-hsi, un peisaj de coşmar începe să se creioneze înaintea noastră. Oameni îmbrăcaţi în zdrenţe se târăsc pe marginea drumului. Cadavre zac înşirate pe câmpuri sau presărate în calea maşinii. Mirosul ar trebui să fie atroce, dar trupurile nu mai au pic de sânge sau came care să putrezească. Sunt ca nişte mumii, cenuşii şi costelive. Câinii sălbatici sunt cu duiumul, şi se hrănesc cu cadavrele. Conduc încet, virând dintr-o parte în alta a drumului, străduindu-mă să ocolesc obstacolele înfiorătoare. Z.G. stă lângă mine. încă putem fi opriţi, iar stăpânul n-ar merge niciodată lângă şofer. Mă tot uit în oglinda retrovizoare. Ochii lui Z.G. sunt măriţi din pricina şocului. Suntem îngroziţi pentru Joy.

Ajung la o cotitură şi frânez cât de tare pot. Un cuplu zace în mijlocul dramului. Nu pot să-i ocolesc. Rămânem în maşină cu motorul pornit.

— Ce facem? întreb eu, strângând volanul.

— Să le dăm ceva de mâncare. Poate putem să-i mutăm aşa.

Nu vreau să cobor din maşină, dar o fac. Z.G. şi cu mine căutăm în portbagaj şi scoatem nişte biscuiţi. Inaintăm cu grijă spre cuplu, întinzând amândoi braţele cu biscuiţii cât putem de mult. Bărbatul se întinde să apuce biscuitele din mâna lui Z.G. şi apoi se prăbuşeşte, mort. Femeia apucă biscuitele din mâna mea, îl strânge la piept şi se ghemuieşte cât un ghemotoc, protejându-l.

— Ar trebui să încerci să-l mănânci, îi spun eu încet.

Femeia se uită la tovarăşul ei mort, cu privirea pustiită, cu comoara protejată. Este ca şi cum i-aş fi oferit cel mai de preţ

cadou de Crăciun posibil, ceva ce ar trebui păstrat şi preţuit, niciodată rupt, darăminte mâncat.

Z.G., dând dovadă de un sânge rece de care nu ştiam că e capabil, îl apucă pe mort de călcâie şi-l târăşte pe marginea drumului. Apoi, îl ajut să o mişte pe femeie.

— Haide, îmi spune cu un glas aspru de cum terminăm. Trebuie să mergem mai departe.

Suntem nevoiţi să ne oprim din când în când pentru a îndepărta din drum morţii sau muribunzii. Deasupra noastră, soarele străluceşte radios. Mă aştept întotdeauna la tăcere când cobor din maşină - fără cântece, fără zgomotul muncii la câmp, fără răgete sau mugete de animale, fără triluri de păsări - numai greierii, imuni la grijile umanităţii, ţârâie netulburaţi. Apoi, la una dintre opririle noastre, răzbătând de-a dreptul prin zarva greierilor, şi frângându-mi sufletul, încep să se audă copii şi bebeluşi scâncind, smiorcăindu-se şi plângând disperaţi. Z.G. şi cu mine scrutăm câmpul cu privirea, căutând sursa acelor sunete care par să vină din toate direcţiile. Mai în faţă, nu departe de marginea drumului, se vede ceva mişcându-se, sărind cu disperare. Se văd capul şi umerii unei fetiţe. Părinţii au săpat o groapă destul de adâncă încât să nu poată scăpa din ea şi şi-au abandonat fiica acolo. Pesemne au sperat că se va opri cineva şi o va lua acasă. Inaintez câţiva paşi, ca să mă uit mai bine în groapă. Fetiţa este dezbrăcată. Pielea îi atârnă ca o hârtie creponată, iar pântecul ei este umflat şi vineţiu. Deodată, Z.G. mă ia de umeri.

— Uite!

Arată în mai multe părţi de pe câmp.

Şi alţi copii mici şi bebeluşi au fost abandonaţi în astfel de gropi.

— E îngrozitor, spune Z.G., dar trebuie să mergem.

— Dar... dau eu să zic, arătând spre câmp.

— Nu putem să-i ajutăm. Trebuie să le luăm pe Joy şi pe fetiţa ei.

Mă copleşeşte disperarea. Dacă salvez chiar şi unul dintre copiii aceştia, atunci aş putea să ajung prea târziu pentru propriul meu copil. Imi astup urechile şi inima, mă întorc în maşină şi-mi continui drumul.

Intr-un sfârşit, ajungem la popasul în care opresc autobuzele pentru Dragonul Verde. Cum directorul Uniunii Artiştilor

Plastici a sunat dinainte ca să ne anunţe sosirea, mă aştept să fim întâmpinaţi, aşa cum s-a întâmplat ultima oară când am venit. Dar nici urmă de aşa ceva. Drumul este pustiu şi adâncit în tăcere, în vreme ce poteca pe care obişnuiam să mergem spre Dragonul Verde a fost blocată cu capre de tăiat lemne şi alte vechituri. Un semn cu o săgeată către Comuna Populară Păpădia Numărul Opt arată spre un drum nou care o taie de-a dreptul prin câmp şi coteşte pe lângă dealurile care înconjoară Dragonul Verde. Oficialităţile comunei nu ar fi făcut asta dacă nu ar fi vrut să o vedem pe Joy şi pe bebeluş acolo, la locul picturii murale.

O iau pe drumul care duce în centrul comunei. Iată Grădina Fericirii pentru cei bătrâni, creşa şi clinica. Pe de altă parte, pereţii din tulpini de porumb ai cantinei şi acoperişul s-au prăbuşit. Şi acolo, întocmai ca în fotografia trimisă de Joy, zăresc sala de consiliu cu pictura ei murală critică, dar uimitor de colorată. Lângă sală, copii mici ţopăie şi se joacă pe ceea ce pare a fi fân proaspăt cosit.

— Bine aţi venit! Bine aţi venit! strigă ei bătând din palme.

Işi joacă rolul de parcă viaţa lor ar depinde de asta, şi poate chiar depinde, pentru că pântecul lor e umflat de foame şi privirea din ochii lor e ceva ce nimeni n-ar trebui să vadă vreodată. Işi fac apariţia şi câţiva adulţi îmbrăcaţi curat, dar grotesc de slabi, cu pancarte în mână cu urări şi salutări binevoitoare, cântând obişnuitele cântece ale Marelui Salt înainte, dar şi ei sunt lipsiţi de orice urmă de entuziasm sau energie.

Liderul de brigadă Lai face câţiva paşi înainte. Nu s-a schimbat deloc de ultima oară când l-am văzut. Ne întâmpină făcându-ne semn să intrăm în clădire. Dau fuga înăuntru, aşteptându-mă să o găsesc pe Joy. La urma urmei, ea este cea care mi-a scris. Nu se putea să fi trimis scrisoarea fără ştirea liderului de brigadă. De fapt, dacă stau bine să mă gândesc, el trebuie să fi făcut fotografiile cu ea şi copilul. O masă rotundă este pregătită pentru noi.

— Am pregătit un banchet cu douăzeci de feluri de mâncare pentru oaspeţii noştri onorabili, anunţă liderul de brigadă Lai.

Masa este pusă pentru trei persoane.

— Unde este fiica mea? întreb eu

— Ea şi artistul sunt acasă. Nu e nevoie să-i vedeţi. Poftă

bună! spune el bătând din palme, cu o mină nerăbdătoare. După cină, Li Hyi-ge îşi poate prezenta premiul.

Face o uşoară plecăciune cu profund respect.

— Sper că nu merg prea departe cu precupunerile...

Dau fuga înapoi afară. Bărbaţii, femeile şi copiii care, cu câteva clipe înainte, ţopăiau, făceau cu mâna şi cântau, stau în fund pe jos, înfulecând cu lăcomie bulgări mici de orez - presupun că recompensa pentru teatrul jucat -, în timp ce un paznic stă cu ochii pe ei. Dacă o iau pe jos, mi-ar lua înjur de zece minute să ajung în Dragonul Verde. Dacă mă întorc cu maşina până la răscurcea pe unde-am venit, sunt câţiva kilometri.

Z.G. mă ia de braţ.

— Hai să mergem.

Ne grăbim pe poteca ce urmează cursul râului. In câteva minute, traversăm micul pod din piatră şi intrăm în Dragonul Verde. Cadavrele zac peste tot.

Pe drum mirosul nu era chiar atât de rău, dar aici duhoarea morţii şi a decăderii este otrăvitoare. Mă uit pe deal în sus spre casa familiei lui Tao. Nu văd niciun semn de viaţă, dar, pe de altă parte, în întregul sat domneşte o linişte de moarte. Z.G. o ia la goană pe deal, iar eu îl urmez îndeaproape. Găsim uşa dată de perete. Bucătăria de afară arată de parcă n-a mai fost folosită de ceva vreme. Trei roabe ruginite sunt sprijinite de perete. Aceeaşi scară ruptă zace într-un echilibru precar. Nimeni nu a îndreptat- o de când am venit aici prima oară.

Z.G. mă priveşte. Fata lui, fata mea... trebuie să fie înăuntru. Trag aer în piept ca să-mi mai potolesc bătăile inimii şi mă pregătesc pentru cel mai rău lucru pe care şi-l poate imagina o mamă.

Intrăm în casă. Incăperea este întunecată, rece şi umedă. Hârtii rupte atârnă de la ferestre. Pe podea stau întinse rogojini de dormit, dar nu doarme nimeni pe ele. Apoi, într-un colţ, văd o mişcare uşoară. E Tao. Arată rău.

— Unde e Joy? întreb eu.

Urmez direcţia în care priveşte şi dau cu ochii de o grămadă de haine flauşate într-un alt colţ. Dau fuga într-acolo şi îngenunchez lângă mormanul de haine. Trag uşor de el, şi straturile alunecă pe podea. E Joy. Pielea ei seamănă cu un pergament învechit. E suptă la faţă, iar buzele i-au căpătat o tentă albăstruie. Trag aer în piept, convinsă că am ajuns prea

târziu, dar zgomotul o face să deschidă ochii. Par să-i ardă strălucitori, febrili, privind în gol. Işi mişcă buzele, dar nu se aude niciun sunet.

— Mami.

Imi înăbuş groaza şi teama. Nu se poate să fi ajuns prea târziu.

— Z.G., fierbe nişte apă. Grăbeşte-te.

Când se întoarce afară, mă apuc să mai dau jos din hainele de pe Joy şi acolo, lipită de pieptul ei gol şi ofilit, e nepoata mea.

Şi ea trăieşte. Deschid geanta şi scot pachetul de zahăr brun pe care l-am adus cu mine. Iau câteva granule şi i le presar lui Joy în gură. Fac acelaşi lucru şi cu copilul.

Z.G. se întoarce cu un vas de apă fierbinte. Fac un ceai slab din zahăr brun şi câteva felii de ghimbir proaspăt. In vreme ce Z.G. amestecă fiertura, eu caut un cuţit. Imi fac o tăietură pe braţ şi las sângele să curgă într-o ceaşcă. De mii de ani, nurorile au făcut asta pentru soacrele lor în semn de respect şi stimă pe timp de foamete. O fac pentru că-mi iubesc fiica. Z.G. toarnă fără un cuvânt ceaiul peste sânge. Ii dau cu lingura puţin lui Joy, în vreme ce Z.G. suflă într-o altă lingură pe care să i-o dea copilului.

Facem schimb de priviri.

„Şi acum?“

In inima mea se dă o luptă. Să stăm oare aici până îi mai întremăm sau să-i ducem cât mai repede posibil înapoi în Shanghai? Ce se va întâmpla când liderul de brigadă îşi va da seama că vrem să ne întoarcem la Shanghai? E clar că el şi-a făcut provizii de mâncare în vreme ce sătenii din comună mureau de foame. Care ar fi pedeapsa pentru aşa ceva şi de ce-ar fi în stare liderul de brigadă ca să-şi păstreze activităţile secrete? Trebuie să scăpăm de aici şi nu avem timp de pierdut.

Mă simt deznădăjduită. Z.G. nu e decât un artist, ca să nu mai vorbim că, pe deasupra, mai e şi Iepure. Nu se descurcă în situaţii de urgenţă, însă deodată, îmi dau seama cu claritate că nici eu nu mă descurc. Sora mea ne scotea întotdeauna din necazuri. Ce-ar face May în locul meu? După ce am fost violată, iar mama a murit, May m-a suit intr-o roabă şi a cărat-o până ce am fost la adăpost.

— Poţi să împingi o roabă? îl întreb pe Z.G.

Luăm nişte pături şi le punem în două dintre roabe pentru a atenua din şocul drumului. Apoi, Z.G. o scoate în braţe din casă pe Joy, împreună cu copilul, şi o întinde pe pături. In timp ce se întoarce după Tao, îi mai dau lui Joy nişte ceai cu sânge şi jumătate dintr-un biscuite pe care l-am mestecat pentru ea. Z.G. îşi face apariţia sprijinindu-l pe Tao, care abia dacă are putere să meargă. Joy îl vede şi începe să murmure şi să dea din cap.

— Nu, nu, nu.

Pesemne delirează.

Ii dau părul de pe frunte.

— O să fie bine acum.

Joy întoarce capul şi închide ochii. Z.G. şi cu mine ridicăm roabele şi pornim la drum. Prima parte merge ca unsă. Joy e uşoară ca un fulg şi mergem la vale. Cotim la dreapta, spre vilă. Când ajungem la poarta din faţă, mă opresc.

— Aşteaptă, îi strig din urmă lui Z.G.

Dau fuga în vilă. Kumei, Yong şi Ta-ming nu sunt în bucătărie. Străbat curţile în grabă spre dormitorul lui Kumei. E întinsă în pat. Ta-ming stă cu picioarele încrucişate lângă ea. Muştele se ospătează la colţurile gurii şi ochilor lui. N-a mai rămas din el decât o grămadă de oase încovoiate, ieşite în afară. Are o privire pustiită.

— Ta-ming, spun eu încet.

Continuă să se uite la mama lui, neavând, se pare, destulă energie pentru a mai întoarce capul. Mă apropii încetişor, ca să nu-l sperii. Adevărul e că s-ar putea să fi depăşit stadiul de frică, încerc să o trezesc pe Kumei, strigând-o pe nume şi zgâlţâind-o. Nu deschide ochii, iar corpul îi rămâne fără vlagă. Este prea târziu ca să mai fac ceva pentru ea, dar nu pot să-l părăsesc pe Ta-ming, nu după ce i-am lăsat pe ceilalţi copii şi bebeluşi în gropile de pe marginea drumului. Il iau de mână şi ridică ochii spre mine.

— Poţi să mergi? îl întreb eu.

E ca un bătrân cu mişcările lui vlăguite, precaute şi anevoioase. Mă duc la scrinul din colţ, apuc nişte haine, vioara băiatului - cam tot ce-a mai rămas din moştenirea tatălui său - şi nişte desene pe care le-a făcut mama lui pentru cursul lui Z.G. Apoi străbatem împreună liniştea care domneşte în curţile şi coridoarele vilei. Odată ce el şi bunurile lui lumeşti sunt încărcate lângă Joy, ridic braţele roabei şi pornim spre centrul

comunei. Mă îngrozesc la ce o să ne aştepte când ajungem la maşină. Printr-un miracol, liderul de brigadă şi gărzile lui nu se zăresc nicăieri. N-avem timp să stăm să ne întrebăm unde sunt sau ce pun la cale. Z.G. şi cu mine înghesuim cele patru trupuri aproape lipsite de viaţă pe bancheta din spate. Z.G. mi se alătură pe scaunul din faţă, pornesc motorul, şi purcedem la drum în groaznica şi lunga călătorie înapoi pe drumurile morţii, spre Shanghai. Mi-aş dori să merg tot înainte până ies din ţară. Să merg spre nord, în Uniunea Sovietică? Acolo s-ar putea să fie chiar mai rău. Să mergem spre sud şi să sperăm că putem trece graniţa? Ar fi o călătorie groaznic de grea şi de lungă, care ar dura săptămâni întregi, pe drumuri de pământ şi printre numeroase puncte de control. Joy şi ceilalţi n-ar rezista. Trebuie să ne întoarcem în Shanghai ca să se întremeze (dacă supravieţuiesc până atunci), să strângem bani şi mâncare (dacă reuşim) şi să facem un plan de fugă (dacă supravieţuim atâta timp).

Ne oprim unde putem să cumpărăm puţină mâncare, împărţind-o între Joy, Tao şi Ta-ming. Le dăm numai una, două îmbucături pe rând, ca stomacul lor să se adapteze şi să nu respingă hrana. Ii dăm copilului cu biberonul lapte de soia îndoit cu apă, încercând să nu-i copleşim organismul slăbit. Băiatul n-a rostit o vorbă, iar plânsetul copilului este lipsit de vlagă. Nici Joy sau Tao nu au prea multe de spus. Efortul de a vorbi ar fi prea mare. Când se lasă noaptea, trag maşina departe de marginea drumului. Z.G. o ajută pe Joy să vină pe locul din faţă, unde doarme cu capul în poala mea. Sunt epuizată, dar rămân trează, urmărind cum se înalţă şi coboară pieptul fiicei mele cu fiecare răsuflare. Când ne apropiem de barajele rutiere care împiedică masele de oameni să pătrundă în oraşe ca Hangchow şi Soochoe, Z.G. se întoarce pe bancheta din spate şi trage perdelele. Spre uşurarea mea, trecem fără probleme de majoritatea punctelor de control. Am venit pe aici în urmă cu două zile, iar tinerii cu mitralierele lor încă îşi amintesc limuzina cu perdele albastre, întrebările în plus sunt inutile. Ne ia cinci zile să ajungem la periferia Shanghaiului. Picul de mâncare, apa, ceaiul şi laptele de soia din plin au revigorat considerabil grupul nostru. Privind în oglinda retrovizoare, văd că Joy se uită pe geam, în vreme ce Tao stă aplecat pe cealaltă parte a banchetei, uitându-se pe celălalt. Ta-ming stă între ei,

cu ochii înainte, privind în gol.

Amintindu-mi de ultimul mare punct de control, de cel de lângă tabăra pentru ţăranii care încercaseră să pătrundă ilegal în oraş, scot maşina de pe drumul principal şi opresc într-o zonă mai retrasă. Z.G. şi cu mine ne străduim pe cât putem ca să-i facem pe Tao şi Joy cât de cât prezentabili. O pieptăn pe Joy şi-i prind părul într-un coc la ceafă. Z.G. îl îmbracă pe Tao într-una dintre cămăşile lui, după care o încheie. Avem doar patru permise de călătorie. Santinelele din afara Shanghaiului vor fi cu siguranţă mai iscoditoare decât cele de pe drumurile de ţară. Bebeluşul poate fi ascuns cu uşurinţă sub bluza lui Joy, dar ce ne facem cu Ta-ming? Il duc în spatele maşinii şi deschid portbagajul. Imi strânge mâna cu putere. Ingenunchez lângă el ca să- l privesc în ochi.

— Trebuie să intri aici, îi spun eu, luându-l de umeri. O să fie foarte întuneric şi o să-ţi fie frică, dar încearcă să nu scoţi niciun zgomot. N-o să dureze mult. Promit.

Il bag înăuntru, îi pun vioara în braţe ca să stea mai bine, închid portbagajul, şi conduc înapoi pe drumul principal. Venind din direcţia asta, poţi vedea în interiorul taberei, unde cadavrele au fost aruncate într-o groapă mare. Frânez la ultimul baraj rutier şi-i întind gărzii patru seturi de documente. Le frunzăreşte cu o mină suspicioasă. Când aruncă o privire înspre bancheta din spate, Z.G. mârâie la el.

— Avem treburi importante. Dă-te din drum şi lasă-ne să trecem sau am să te raportez!

Sună dur, iar bărbatul se supune. Eu sunt singura care simte teama din vocea lui Z.G. De cum intrăm cum se cuvine în oraş, cotesc pe o alee şi-l scot pe Ta-ming din portbagaj.

— Eşti un băiat bun. Un băiat curajos.

Nu-mi acordă nicio atenţie. îi înţeleg amorţeala. Am trecut şi eu prin asta cu douăzeci şi trei de ani în urmă, când am fugit din Shanghai.

Două ore mai târziu, stau împreună cu Z.G. la masa lui din sufragerie. Tao şi Joy se odihnesc pe canapele separate în salon, unde putem să stăm cu ochii pe ei. Sunt prea slăbiţi ca să urce la etaj, în dormitoare. Servitoarele lui Z.G. au făcut o supă. Tot nu le dau voie lui Tao şi Joy să se hrănească singuri. Tentaţia lor de a se îmbuiba ar fi prea mare. Din fericire, nu au puterea să se opună, aşa că zac acolo docili în timp ce două

dintre servitoare le dau supă cu lingura. Ta-ming, tânăr şi totuşi surprinzător de rezistent, stă la masă cu Z.G. şi cu mine. Cealaltă servitoare aduce o tavă cu farfurii, beţigaşe, şerveţele, un ceainic şi ceşti. Pe tavă nu încape decât un castron mic de orez, care umple încăperea cu o aromă îmbietoare şi familiară. Fata aşază castronul în faţa lui Ta-ming, după care se întoarce la bucătărie pentru restul felurilor de mâncare. Băiatul se uită fix la orez. Apoi, Z.G. şi cu mine urmărim în timp ce numără orezul boabă cu boabă - una pentru Z.G., una pentru mine, una pentru el - aşezându-le pe masă în trei grămăjoare. Atât de înfometaţi au ajuns ei să fie. Viaţa şi moartea sunt separaate de un fir de aţă sau, zilele astea, de câteva boabe de orez.

Joy

Asta înseamnă bucuria adevărată

Zmeul plonjează şi se roteşte prin aer. Ta-ming ţine sfoara, dar forţa vântului care trage zmeul este aşa de mare, că Z.G. trebuie să stea în spatele băiatului, ţinându-l de umeri. Nu este un zmeu oarecare sau o simplă bucată de sfoară. Z.G. şi cu mine l-am ornat cu un întreg banc de peştişori aurii, fiecare cu codiţa şi aripioarele lui unice. După aceea, s-ar putea să alegem o mulţime de fluturi cu aripi fălfăinde sau un stol de cocori care să zboare pe cerul răcoros, planând şi plonjând prin briza tomnatică.

E începutul lunii noiembrie şi au trecut şapte luni de când mama şi Z.G. ne-au salvat. Suntem fantome aduse înapoi dintre cei morţi, iar ziua de azi pare o viziune a ceea ce poate fi viaţa. Ne mână o nevoie de a uita, chiar şi doar pentru câteva ore. Când voi părăsi China - asta dacă reuşim să scăpăm - cel mai mult îmi voi aminti ziua de duminică, singura zi din săptămână în care suntem liberi să facem mai mult sau mai puţin ce ne dorim. Am venit în Lunghua Pagoda. Mi s-a spus că Z.G., mama şi mătuşa obişnuiau să înalţe zmeie aici cu ani în urmă. Pe atunci, pagoda se înălţa pe un teren pustiu, luat în stăpânire de tineri soldaţi chinezi, care aşteptau să intre în luptă. Mai târziu, japonezii au avut aici un lagăr de detenţie pentru cetăţenii chinezi. Acum este un parc. Ulmii, arborii pagodelor şi arborii de camfor - verzi şi luxurianţi - insuflă viaţă în jurul nostru. Comercianţii vând jucării micuţe - lei de jucărie pentru noroc şi dragoni montaţi pe beţigaşe, care dansează şi se unduiesc. Un muzician cântă la erhu, cântăreţii murmură cântece tradiţionale, iar jonglerii, contorsioniştii şi magicienii te înfioară cu demonstraţiile lor învăluite în mister. Bătrânii se plimbă de colo-colo cu mâinile la spate. Bătrânele stau pe bănci din piatră cu picioarele întinse şi palmele pe genunchi. Dacă ai bani destui, iar noi avem, poţi cumpăra câte o mică delicatesă - o pralină, o ciocolată sau o îngheţată. Marele Salt înainte continuă în altă parte.

O mulţime de oameni mor în continuare, dar aici noi suntem

fericiţi… şi sănătoşi.

Arunc o privire spre mama, care stă lângă mine. Işi ţine mâna streaşină la ochi în timp ce urmăreşte cu privirea zmeiele lui Z.G. Apoi se uită la mine şi zâmbeşte.

— Suferinţa grea m-a făcut să-mi pierd înclinaţia de a zăbovi asupra trecutului, spune ea. Uită-te doar de câte am parte aici, pe pământ. Fata mea, nepoata mea, Z.G., Dun şi Ta-ming sunt cu toţii aici, cu mine. Suntem o familie. Mai mult decât atât, poate că suntem familia... Se opreşte şi râde. Poate că suntem familiile care trebuia să fim de la bun început.

Ridică braţele de parcă ar îmbrăţişa întreaga lume. Ce strigă în continuare mă face să-mi dau seama cât de americancă a devenit - şi a rămas aici, în China - prin deschiderea cu care îşi exprimă nu numai sentimentele şi manifestările fizice, dar şi prin dorinţa ei de fericire, de parcă ar fi un drept care i s-ar cuveni.

— Asta înseamnă bucuria adevărată şi vreau să mă agăţ de ea cât mai mult cu putinţă!

Şi eu la fel. Perioada în care s-a străduit să ne pună pe picioare trebuie să se fi scurs chinuitor de încet şi să fi fost terifiantă pentru mama. Ta-ming a fost primul care şi-a recăpătat forţele, deşi a rămas tot închis în el, iar oasele îi sunt şi acum strâmbe şi slăbite din pricina subnutriţiei. Poate că aşa va rămâne, dar sper că nu. Biberoanele cu lapte praf şi lapte proaspăt de soia au avut rapid efect asupra bebeluşului, deşi niciunul dintre noi nu ştie care vor fi consecinţele malnutriţiei pe termen lung. Dacă va avea probleme, ei bine, atunci... Şi unchiul meu Vern a avut probleme şi l-am iubit cu toţii. Starea mea a fost cea mai îngrijorătoare. Mâncam mai nimic şi vorbeam puţin. Nu dădeam copilul nimănui afară de mama. Cum aş fi putut cu Tao pe aproape? Z.G. şi mama au crezut că fac un lucru bun aducându-l pe Tao la Shanghai, iar o vreme am fost prea slăbită ca să le spun ce se întâmplase. Chiar şi aşa, am rugat-o pe mama de mai multe ori să mă ducă în casa familiei ei.

— Dar aici e mult mai mult spaţiu, îmi răspundea mereu. Când o sa te simţi destul de bine cât să poţi urca scările, atunci poţi să stai cu Tao şi cu bebeluşul în camera ta. Aici vei avea servitori. Va fi mai confortabil pentru tine.

Am avut aceeşi discuţie, cu variaţii, de mai multe ori, dar nu s-a prins niciodată de aluziile mele şi n-am vrut să spun ceva de

faţă cu Tao, temându-mă de cum ar putea reacţiona. Abia când Tao s-a ridicat de pe canapeaua lui din sufrageria lui Z.G. şi s-a oferit să spele orezul pentru cină - lucru pe care mama, Z.G. şi Dun l-au considerat un important punct de cotitură în recuperarea lui - am avut ocazia. După ce s-a îndepărtat soţul meu, i-am făcut semn mamei să vină la mine. Chiar atunci, Tao a strigat după ajutor. Dun, Tao şi mama s-au luat după vocea lui şi l-au găsit în baia de jos.

— Nu reuşesc să spăl orezul în spălătorul de orez, a spus el.

Cred şi eu că nu reuşea. Se apucase să spele orezul în toaletă! Ii auzeam pe toţi cum se prăpădeau de râs. Când s-a întors mama în salon, lăsându-i pe bărbaţi să cureţe toaleta, i-am povestit despre „Schimbă copiii, Fă de mâncare“.

In mai puţin de-o oră, mama ne-a şi scos pe mine, copilul şi Ta-ming din casa lui Z.G. şi ne-a dus în camera ei din copilărie.

— Lasă-l pe Z.G. să se ocupe de Tao! a spus ea clocotind de furie. Dar mâine am să-l...

De-abia am reuşit să o conving să nu-l denunţe la poliţie. Abia atunci i-am spus ce-mi doream cu adevărat.

— Lasă-l în plata Domnului, am zis eu. Hai să mergem acasă.

In noaptea aia, în camera pe care mama o împărţise pe vremuri cu mătuşa, ne-am pus pe complotat. Evident, primul lucru pe care trebuia să-l facem era să o contactăm pe mătuşica May.

— De când aştept să trimit scrisoarea asta, a spus mama în timp ce se pregătea să scrie. „Joy şi copilul s-au întors în Shanghai“, mi-a citit ea pe măsură ce scria. „Ce minunat ar fi dacă am putea să facem o vizită pentru reunirea familiei la vechea noastră casă din Hong Kong“, a spus ea, după care a ridicat privirea de pe foaie, simţind nevoia să-mi explice. O să ştie că vorbesc despre hotelul la care am stat cu douăzeci de trei de ani în urmă.

A trebuit să am încredere în judecata mamei pe subiectul ăsta, pentru că mie nu-mi sima chiar atât de clar, dar, dacă stau bine să mă gândesc, mama şi mătuşa au comunicat întotdeauna într-un fel pe care eu nu l-am înţeles în întregime.

— „Din casa noastră din Hong Kong, te rog să trimiţi o invitaţie oficială pentru reunirea familiei“, a continuat mama. „Solicită o vizită de douăzeci şi patru de ore. De cum o voi primi, am să mă duc cu ea la secţia de poliţie şi la Biroul de Afaceri Externe ca să cer permise de călătorie. Şi încă ceva... “

Mama a lăsat pixul jos, şi-a împreunat mâinile şi le-a lăsat în poală cu un gest atât de formal şi de pretenţios, că aproape că mia venit să râd.

— Am s-o rog pe sora mea să-l includă şi pe Dun în invitaţie. M-a cerut de nevastă şi am acceptat.

— Mamă!

Am fost complet surprinsă.

— Nu vreau să plec de aici fără el.

Aş fi putut să fiu supărată - de ce nu era mai loială tatălui meu? -, dar chipul ei radia atât de tare de fericire, aşa cum n-o mai văzusem niciodată, lucru care m-a umplut şi pe mine de bucurie. Prin urmare, primul lucru pe care trebuie să-l facem ca parte din planul nostru ar fi ca mama şi Dun, pe care l-am întâlnit doar de câteva ori, să înceapă să completeze documentele pentru autorizaţia de căsătorie - un procedeu mult mai dificil la oraş decât la ţară.

— Şi cu Z.G. cum rămâne? am întrebat eu. N-o să vrea să vină şi el?

Iată cât de mult îl iubeşte mama pe Dun: Nici măcar n-a tresărit la ideea că May şi Z.G. s-ar putea reuni.

— Hai să-l întrebăm, a răspuns ea. Dar nu cred că o să vrea să vină, tu ce zici?

Nici eu nu credeam, nu atâta timp cât aici este aşa de faimos, în America, ar trebui să înceapă de jos. Poate mama putea să-i dea o slujbă ca spălător de vase la cafenea. Nu-l vedeam deloc făcând aşa ceva. Şi, cu toate că e limpede că încă o mai iubeşte pe May, Iepurii nu sunt făcuţi să lupte pentru ceea ce-şi doresc. Vor alege de fiecare dată calea uşoară, comodă şi familiară. Şi exact asta a făcut şi Z.G.

— Mai bine să vă ajut cu planul vostru, a spus el.

In realitate, avea să joace un rol fundamental, dar nu ştiam asta la vremea aceea.

— Hai să nu-i pomenim despre asta lui May deocamdată, a spus mama în timp ce scria. Nu vreau să fie dezamăgită.

Mai târziu, după ce a terminat de scris scrisoarea, mama nea învelit pe bebeluş şi pe mine în patul mătuşii May. Nu mi-aş fi imaginat niciodată c-o s-o văd pe mama privindu-ne aşa cum a făcut-o în clipa aceea. Strălucea toată de iubire şi fericire. Şi nu mi-aş fi imaginat niciodată c-o s-o văd lăsându-l pe Ta-ming să se cuibărească lângă ea în patul ei dublu. Cumva, după atâta

timp, am văzut că mama şi-a găsit consolarea şi alinarea în apropierea fizică, fie îmbrăţişându-mă pe mine, linştind copilul, protejându-l pe Ta-ming de întuneric sau visând la noua ei viaţă alături de profesor.

Fericire ieşită dintr-o mare de groază, asta simţeam. Când am încercat să-i explic asta mamei, mi-a răspuns din patul ei:

— Mă uit la tine şi văd un trandafir în două culori - una de un galben palid, cealaltă de un roz aprins. Eşti parte din mine şi parte din May, şi asta mă umple de fericire.

M-a privit din nou cu o expresie suprinzător de deschisă şi de tandră.

— Ce altceva şi-ar mai putea dori o femeie ca să fie fericită?

— Un soţ care să o iubească, să o sprijine şi să o încurajeze să fie completă, i-am răspuns eu. O relaţie ca cea pe care ai avut- o cu tata. Şi aşa cum vei avea şi cu Dun.

Mama a găsit doi bărbaţi care să o iubească, iar eu...

— Chiar îmi pare rău că mariajul tău n-a mers, a spus ea cu compătimire. N-aveai de unde să ştii ce fel de persoană e.

Răspunsul la asta era: „Dar tu şi Z.G. aţi ştiut!“

Inainte să mă mărit cu Tao, Z.G. mi-a spus să Tao voia să se folosească de mine pentru a scăpa de viaţa din sat. In timpul şedinţei de umilire publică împotriva mea, mama lui Tao m-a acuzat că vreau să-i fur băiatul şi să-l iau la Shanghai. Acum ştim cine avea dreptate. Dorinţa lui Tao a fost îndeplinită: a ajuns la Shanghai. Şi pentru el lucrurile au ieşit bine. Odată ce ne-am mai întremat, Uniunea Artiştilor a ţinut o ceremonie pentru a-i oferi lui Tao un premiu ca artist-model. Z.G. şi mama mi-au spus că trebuia să iau parte şi eu, întrucât nu numai că Uniunea Artiştilor sponsorizase şi întoarcerea mea în oraş, dar aduceam şi un plus de interes poveştii lui Tao. Ce echipă jalnică formam Tao şi cu mine. Hainele stăteau pe noi ca pe gard. Ochii noştri erau ca nişte cochilii goale, întunecate. Dar acum soţul meu se bucură de o oarecare celebritate. Ne spune, şi spune oricui ascultă, că el a venit cu ideea picturii murale şi apoi a pictat-o cu „un pic de ajutor“ de la câţiva membri ai comunei. Din fericire, este adesea plecat din oraş, făcând turul ţării ca ţăran artist-model. In iulie şi august, a mers la Al Treilea Congres Naţional de Artă şi Literatură de la Beijing.

— Am fost una dintre cele două mii trei sute de delegaţii culturale, s-a lăudat el la întoarcere. Viaţa oamenilor e bogată

şi variată. Arta ar trebui să exprime asta. Va fi o nouă perioadă de înflorire!

Nu este un motiv de încântare, din moment ce ultima perioadă de înflorire a culminat cu Campania împotriva Celor De Dreapta. Dar ăsta este soţul meu: un neică nimeni care crede că ştie câte ceva.

Dar cu mult înainte ca toate astea să se întâmple, eram cu mama în dormitorul ei, când mi-a spus:

— Nu uita, Joy, încă ai toată viaţa înainte. N-ai decât douăzeci şi doi de ani. Ai să găseşti un bărbat bun. Sau poate te va găsi el pe tine. Cine ştie, poate că vă cunoaşteţi deja. Sunt sigură că băiatul lui Violet te mai aşteaptă şi acum...

— Leon? am chicotit eu.

Mama şi prietena ei Violet au încercat să ne cupleze de când mă ştiu.

— Şi de ce nu, mă rog frumos? a întrebat ea, toată numai un zâmbet inocent. Fericire, Joy, asta e tot ce încerc să-ţi spun.

A făcut o pauză, lăsându-mi timp să absorb cuvintele.

— Un alt lucru care aduce fericire unei femei este să-şi găsească o slujbă care să-i împlinească viaţa - fie că vorbim de angajarea vecinilor pe post de figuranţi în filme cum face May, fie de lucrul cot la cot cu bărbatul, aşa cum am făcut eu cu Sam la cafenea. Pentru tine, cred că va fi arta ta.

Amintirile cu Tao, pictura murală şi comuna m-au făcut să-mi pierd gustul pentru artă.

— Nu vreau să mai pictez, i-am spus eu, şi vorbeam serios.

— Spui asta acum, dar lucrurile se mai schimbă.

Şi, bineînţeles, mama a avut dreptate şi în privinţa asta.

A durat aproape o lună până am primit răspuns de la May. Am primit o scrisoare şi un colet, ambele trimise pe ruta obişnuită de la familia bunicului Louie din Satul Wah Hong. Scrisoarea era invitaţia oficială a lui May cu care să mergem la secţia de poliţie. Coletul conţinea ceva pâine uscată şi orez crocant, tare binevenite, şi o rochiţă albă cu volănaşe pentru Samantha, cu pliseuri roz, o bonetă asortată şi pantalonaşi bufanţi care să-i acopere scutecul. Inainte să apuc să o opresc, mama a sfâşiat boneta.

— May ştie să ascundă lucruri pentru mine în pălării, mi-a explicat ea.

„Of, surorile astea!“ a fost tot ce mi-a trecut prin minte. Dar

acolo, întinsă în umplutura cozorocului bonetei, mai era o scrisoare în plus de la mătuşica May:

Am ajuns în Hong Kong. Am lăsat cafeneaua în grija unchiului Charley. Mariko se ocupă de afacerea mea. Cât despre slujba mea de actriţă, le-am spus producătorilor ce am de gând să fac. Mi-au zis că sunt nebună, dar toată echipa de distribuţie a pus mână de la mână şi mi-a dat 1000 de dolari. Uită-te bine după ei în pachetul ăsta şi în cele care vor mai veni.

Trebuie să te grăbeşti, dar trebuie să ai şi grijă. Bărbatul de la asociaţia de familie mi-a spus că multă lume părăseşte China. Oficialităţile de aici şi din Statele Unite nu cred poveştile pe care le spun refugiaţii despre foametea de acolo. In acelaşi timp, Republica Populară Chineză îi invită pe oamenii din Hong Kong să le trimită mâncare şi bani rudelor lor de pe continent. Cozile de la oficiile poştale sunt imense. Cei care sunt generoşi sunt recompensaţi cu un banchet. Nu-şi dau seama de ironia situaţiei?

Cred că guvernului chinez îi scapă orice fel de ironie.

Acum sunt atat de aproape de voi. Te rog, spune-mi ce altceva să mai fac.

Am continuat să corespondăm şi am găsit toţi banii, dar, pentru mai multă siguranţă, am fost prudente când a venit vorba de detaliile planului nostru de evadare.

„Rămâi în vechea noastră casă“, i-a răspuns mama, referindu-se la hotel. „Vom sosi într-o zi, curând.“

Aşa că iată-mă aici, luni de zile mai târziu, înălţând zmeie într-o după-amiază vânturoasă cu familia aceasta improvizată. La un nivel foarte profund, nu îmi mai este teamă şi nu mai sunt măcinată de remuşcări. E posibil oare să fii fericit în Republica Populară Chineză? Absolut, pentru că eu sunt fericită acum.

Planul nostru de evadare a evoluat într-unul foarte simplu, format din doar două componente. Primul: permise de călătorie. Mergând în ultimii doi ani la Târgul de Bunuri Chinezeşti pentru Export ţinut la Canton la începutul lunii noiembrie, Z.G. a cerut şi primit permisiunea de a participa şi

anul acesta şi de a-l aduce şi pe Tao (un artist-model) pentru a oferi o demonstraţie comună de pictură, portretizând vechile şi noile stiluri de artă din China. Vor fi însoţiţi de un copil, amah-ul lui (mama) şi de mine (soţia artistului model). Al doilea: vize de ieşire din ţară şi paşapoarte. Mama şi Dun se vor căsători mâine, iar apoi mergem la secţia de poliţie şi la Biroul pentru Afaceri Externe pentru a ridica paşapoartele pentru cei dintre noi care au nevoie, permise de călătorie către Canton pentru Dun şi Ta-ming şi vize de ieşire pentru mama, Dun, Ta-ming, Samantha şi cu mine pentru reunirea familiei de la Hong Kong. (De şase luni tot mergem la interviuri, făcând presiuni şi rugându-ne de toată lumea să rezolve cu documentele la timp pentru data plecării noastre. Mâine mai avem o ultimă repriză de întrevederi. Dacă nu ne primim actele, atunci nimic din toate astea n-o să meargă.)

Odată ce ajungem în Canton, Z.G. îl va ţine pe Tao ocupat la târg, dându-ne ocazia nouă să ne strecurăm de acolo şi să luăm trenul spre Hong Kong. Cum ajungem acolo, mergem la hotelul lui May.

Pare simplu, dar mai sunt multe obstacole de depăşit.

Dacă suspectează cineva ceva, vreun muncitor de la unitatea de lucru a mamei, cineva de la Uniunea Artiştilor, din casa noastră sau a lui Z.G., sau, Doamne fereşte, află Tao ce am pus la cale? Nu ne-ar lăsa niciodată pe Sam şi pe mine să părăsim China, nici măcar pentru o reuniune de familie. O fi el un neică nimeni, dar şi-ar da seama ce vrem să facem. La urma urmei, era la fel de disperat să părăsească Dragonul Verde cum suntem noi acum să părăsim China şi să ne întoarcem în America.

Prin urmare, trebuie să ne concentrăm în continuare pe planul nostru, să nu ne lăsăm copleşiţi de teamă şi să mergem înainte.

In timp ce ceilalţi îl ajută pe Z.G. să coboare zmeiele, eu culeg frunze din plopi şi adun nişte iarbă. Vor fi nişte ingrediente binevenite pentru mesele de mâine.

Joy

Bătaia de inimă a artistului

Luni dimineaţa, ziua nunţii mamei mele. Mama şi Dun mă ajută să pregătesc micul dejun pentru cei din casă. Chiriaşii stau în jurul mesei din bucătărie, certându-se şi bârfind. Statutul meu în casă s-a schimbat faţă de prima oară când am venit să locuiesc aici. Pe atunci erau toţi speriaţi de prezenţa mea. Nu aveam permis de şedere, o unitate de lucru sau cupoane pentru mâncare. Eram mai multă moartă decât vie şi aduceam cu mine două guri în plus de hrănit. Afară de Bucătar, care se vede că o iubeşte pe mama şi, prin urmare, le iubeşte şi pe fiica şi nepoata ei, nimeni nu mi-a arătat pic de simpatie sau bunătate. Din fericire, Bucătarul este singurul care contează, de vreme ce el conduce gospodăria şi dă raportul comitetului de cartier, care trimite mai departe informaţiile către comitetul de sector şi tot aşa. Acum o ţine pe Samantha în braţe, dându-i de mâncare cu biberonul. In curând, o va da altcuiva de la masă. In două săptămâni vom sărbători prima ei zi de naştere, dar rămâne în continuare cumplit de mică - o amintire constantă a faptului că ceva nu merge cum trebuie în zonele rurale.

Cei mai mulţi orăşeni nu înţeleg pe de-a-ntregul ce se petrece la ţară. Au auzit zvonuri, dar ele se bat cap în cap cu ce li s-a spus despre grânele care cresc până la cer în comune, cu rapoartele venite din partea oficialităţilor guvernului despre

aşa-zişii ani de vreme proastă care au distrus plantaţii nenumărate şi ceea ce văd pe străzile Shanghaiului, unde n-ai cum să eviţi sau să ascunzi felul în care arată oamenii care aşteaptă la cozi lungi să cumpere mâncare pe cupoane. Tocmai au trecut de la primul semn al inaniţiei - pierderea în greutate - la stadiul doi, edemele. Gâtul şi faţa au început să li se umfle. Când oamenii îşi dau bineţe, îşi apasă imul altuia cu degetul pe frunte ca să vadă cât de adâncă este urma lăsată şi cât durează până ce pielea revine la forma ei normală. Toată lumea are o privire apatică. Şi totuşi, nimeni nu se plânge, nimeni nu se revoltă. Doar când oamenii sunt cu adevărat înfometaţi poţi să-i faci să ţi se supună.

Dar oamenii din casa asta ştiu ce înseamnă foametea adevărată şi au văzut cu ochii lor efectele. Acum sunt bucuroşi că mă aflu aici pentru că eu înţeleg ce ne aşteaptă şi ştiu cum să supravieţuiesc. Şi mama la fel. Banii şi certificatele ei speciale pentru Chinezii de Peste Hotare ne-au protejat, permiţându-ne să cumpărăm provizii la preţuri exorbitante. în Shanghai, unde mâncarea este prin tradiţie dulce, zahărul este preţios. Carnea este scumpă şi greu de găsit. Mama cumpără un sfert de cotlet de porc cu cincizeci de yuani sau douăzeci şi cinci de dolari. Achiziţionează alimente care costau odată doi sau trei yuani cu echivalentul a treizeci şi cinci de dolari. Face rost de varză ofilită sau alte legume de calitate inferioară de la fermieri care au reuşit cumva să evite punctele de control şi să-şi vândă mărfurile ascunşi pe aleile întunecate. O dată, a plătit o sumă ridicol de mare pentru un pui, spunând:

— Ca planul nostru să meargă, trebuie să fii puternică.

Dar nimic din toate astea nu este destul pentru a-i hrăni pe toţi cei zece oameni care locuiesc acum în casă.

Stau lângă aragaz şi pregătesc „turte amărui“ din iarba pe care am adunat-o ieri la Lunghua Pagoda. Mai târziu, după ce pleacă toţi la muncă, o să înmoi frunzele de plop în apă ca să scot acreala din ele, iar diseară o să le folosesc la clătite. Ştiu să fac mâncare din aproape orice şi, din acest motiv, chiriaşii din casă nu numai că îmi tolerează prezenţa, ci sunt chiar bucuroşi să mă aibă în rândul lor.

— Mai întâi ne spun să omorâm vrăbii, acum avem o campanie împotriva ploşniţelor, se plânge una dintre dansatoare. Noi n-avem ploşniţe, aşa că de unde să dovedim că ne-am făcut

datoria?

— O să dăm vina pe Fratele Cel Mare pentru lipsa noastră de ploşniţe, răspunde sarcastic cizmarul. Spunem şi noi că au luat ploşniţele acasă cu ei.

In iulie, experţii sovietici s-au retras din China, luându-şi cu ei aparatura, echipamentele şi expertiza tehnică. De atunci, guvernul îl învinovăţeşte pe Fratele Cel Mare pentru tot.

— Da, da, da! Ai mai zis asta, se bagă şi văduva. O să spunem că din cauza asta n-avem ploşniţe.

—, Acum avem doi duşmani, îi dă înainte cizmarul, întinzând braţele ca să mai ţină şi altcineva copilul. Trebuie să ne luptăm în acelaşi timp şi cu revizionismul sovietic, şi cu imperialismul american.

Logica lor n-are niciun sens din mai multe motive, printre care şi faptul că ni s-a spus deja că ruşii au adus cu ei ploşniţele, după care ne-au lăsat nouă paraziţii să ne tortureze, dar oricum, de la o vreme, puţine lucruri mai au vreun sens. Crainicul de la radio ne spune multe lucruri: că URSS-ul s-ar putea să-şi unească forţele cu Statele Unite în cadrul ONU pentru a ostraciza şi slăbi şi mai tare puterea PCR-ului. (M-am născut în America şi am trăit acolo nouăsprezece ani. Familia mea a fost victima tacticilor din timpul Panicii roşii. Nu-mi imaginez că s-ar întâmpla vreodată ceva din ceea ce ni se spune.) Intre timp, se întâmplă alte lucruri. Străinii din alte ţări, în afară de URSS, au fost de asemenea trimişi acasă. Ba chiar am ajuns la cel mai mic număr de străini pe teritoriul Chinei de secole întregi. Tuturor publicaţiilor, în afară de două ziare de propagandă, li s-au interzis apariţiile peste hotare. Cu alte cuvinte, China s-a izolat de restul lumii. Nimeni nu dă crezare zvonurilor care reuşesc să treacă graniţa, aşa cum a subliniat May în scrisoarea ei. Oamenii din interiorul Chinei, inclusiv cei de aici, de la masa din bucătărie, încearcă să privească dincolo de ceea ce ni se spune, în căutarea adevărului. In clipa asta, subiectul bârfei alunecă spre Mao Tse-tung care s-a retras recent din funcţia de preşedinte al Republicii Populare Chineze în favoarea lui Liu Shao-ch'i.

— Se aude că Mao şi-a făcut propria critică în faţa unei adunări formate din şapte mii de oficialităţi ale partidului, şopteşte pe un ton conspirativ una dintre dansatoare.

— Poate că s-a retras ca să evite răspunderea pentru Marele

Salt înainte, spune cizmarul.

Samantha începe să se foiască, aşa că i-o dă văduvei. Cum e şi ea mamă a doi copii, văduva ştie exact ce trebuie să facă pentru a linişti copilul, punând-o pe Samantha pe umărul ei, legănând-o şi bătând-o uşurel pe spate. Aşez pe masă un platou cu turte amărui, iar chiriaşii le înhaţă dintr-un foc, tară să se oprească din pălăvrăgit.

— Şi ce dacă Mao s-a retras ca şef al statului? întreabă văduva. Incă deţine comanda supremă. Nu s-a schimbat nimic.

— In afară de faptul că suntem înfometaţi.

Replica aceasta vine din partea Bucătarului.

Chiriaşii nu-şi dau seama nici până acum pe de-a-ntregul cât sunt de norocoşi.

— Cine ar fi crezut că au să dispară şobolanii din Shanghai?

Dansatoarea se apleacă în faţă, iar toată lumea se dă mai aproape ca să audă.

— I-au mâncat oamenii, ne dezvăluie ea pe un ton care îţi dă fiori, după care se întoarce spre văduvă. E rândul meu. Dă-mi copilul.

O ţine pe Samantha de subsori, încercând să o înveţe să stea în picioare. Cu toate că este încă slăbită, Samantha pare surprinzător de încăpăţânată şi de perseverentă. Picioruşele i se clatină, dar dă din braţe încântată, cu un zâmbet larg pe buze. Dansatoarea o ajută să-şi menţină
echilibrul, după care se întoarce spre mine.

— Dacă vrei, data viitoare când te duci la Lunghua Pagoda mergem cu tine să adunăm frunze.

— Mi-ar plăcea foarte tare. (Numai că n-o să mai fiu aici.)

Dun şi mama se strecoară primii afară din bucătărie luându-l pe Ta-ming cu ei. Dansatoarea îmi dă copilul. Ceilalţi pleacă şi ei rând pe când, gâdilându-i guşa Samanthei şi ciupind-o uşurel. Lasă cu toţii spălatul vaselor în seama mea. Ii mai tom Bucătarului o ceaşcă de ceai.

— Ar trebui să te odihneşti, îi spun eu. Domnişorica nu vrea să fii prea obosit pentru restul îndatoririlor tale de mai târziu.

Dă din cap, îşi ia ceaşca şi se îndreaptă greoi spre scări. Trec pe lângă el şi mă grăbesc spre camera pe care o împart cu mama. O găsesc în faţa oglinzii, analizându-se cu o privire critică. Poartă pantalonii ei albi de serviciu şi o bluză albă, călcată. Şi-a pieptănat părul şi l-a aranjat după urechi.

— Arăţi minunat, îi spun eu. O mireasă perfectă.

— Puţine lucruri din viaţa mea sunt aşa cum mi le-am imaginat, îmi spune în timp ce se întoarce spre mine.

Astea nu mai sunt aceleaşi cuvinte pline de regret pe care le- am auzit de atâtea ori din partea ei. Cu toate că a tânjit dintotdeauna după o nuntă mare, cu rochie de mireasă şi cu tot tacâmul - mai întâi pentru ea şi apoi pentru mine tot nu are parte de ea, este însă zâmbitoare şi fericită. Viaţa o iei aşa cum e ea, iar mama o trăieşte aşa cum ar trebui să o facă un Dragon - refuzând să se lase înfrântă.

In timp ce-şi pune jacheta de colector de hârtie, mă duc la fereastră, o deschid şi iau de afară cutia pe care am lăsat-o la rece pe pervaz. Mă aşez pe patul lui May şi ridic cu grijă capacul, înăuntru sunt douăsprezece ouă primite de la Z.G. Astăzi, mama se va duce la unitatea ei de lucru şi-şi va anunţa şeful de echipă că vrea să se mărite cu un profesor. Ii va promite o duzină de ouă proaspete dacă o însoţeşte la starea civilă la ora unu, unde se vor întâlni cu Dun, care va veni acolo direct de la cursurile lui de dimineaţă. Şeful ei de echipă trebuie să aprobe căsătoria: să verifice că nu suferă de vreo boală, că este un membru de nădejde al proletariatului şi că ea şi Dun nu sunt rude de sânge până la gradul trei. Ofiţerul îi va pune pe mama şi pe Dun să semneze nişte acte şi apoi le va acorda certificatul de căsătorie. Totuşi, mama va păstra ouăle până ce şeful de echipă acceptă de asemenea să-i dea liber în după-amiaza asta pentru luna ei de miere. Suntem siguri că va lua mita de vreme ce niciunul dintre noi n-a văzut ouă de luni de zile, iar proteinele lor sunt o protecţie bună împotriva umfaturilor provocate de inaniţie. Aranjez ouăle ca să arate perfect, pun la loc capacul şi-i întind cutia mamei. O sărut şi o strâng în braţe.

— Mi-aş dori să pot fi acolo cu tine.

— Şi eu, dar trebuie să pară totul cât mai normal şi mai realist posibil. Am învăţat asta de la mătuşica Hu, îmi spune ea.

Apoi dispare pe uşă cu duzina ei de ouă.

Este important să nu ne abatem de la programul nostru normal, aşa că la ora nouă pregătesc copilul de plecare, iar Taming şi cu mine luăm un autobuz până la Z.G., aşa cum am făcut în fiecare zi în ultimele două luni. Tao locuieşte tot acolo. Mi-aş dori mai mult decât orice altceva să nu mai fie nevoie să-l

văd, pentru că îl urăsc şi pentru că nu există nimic mai periculos decât un ţăran needucat, cineva care se dă drept comunist, pictându-i în negru pe oamenii care l-au ajutat - dar trebuie să-l văd ca rutina noastră să pară normală.

— Trebuie să-l mai suporţi puţin, îmi aminteşte adesea mama.

Trebuie, dar e greu.

Imi deschide una dintre servitoare şi mă duc direct la etaj, în dormitorul pe care Z.G. l-a transformat recent în atelier. Lumina se revarsă pe fereastră. Şevalete cu pânze şi acuarele în lucru pictate de mine, Tao şi Z.G. sunt rezemate prin încăpere pentru a profita de lumina naturală. Tao se află deja aici. A rămas la fel de chipeş, fără nicio îndoială, dar nu mai zâmbeşte să-mi arate dinţii lui frumoşi, nici măcar nu se întoarce, arătându-mi că nu se sinchiseşte de prezenţa mea. Aşteaptă până ce o pun pe Samantha într-un ţarc pentru copii - o cutie din lemn care-i perminte să se mişte fără să poată pleca -, după care merge să o mângâie pe cap pe Ah Fu a lui. Ta-ming se duce la scaunul de la fereastră, de unde poate privi trotuarul de dedesubt. Săracul băiat nu mai e acelaşi copil fericit pe care l-am cunoscut prima oară în Dragonul Verde. Nu mai vorbeşte despre mama lui, despre vilă şi foamea pe care a îndurat-o sau despre minutele teribile pe care le-a petrecut de unul singur în bezna din portbagajul lui Z.G. Rar se întâmplă să zâmbească, dar presupun că era de aşteptat. Dun l-a rugat pe un prieten de-al lui care predă muzică occidentală la universitate să-i dea băiatului nişte lecţii simple de vioară. Spune că vioara moşierului este destul de veche şi de valoroasă. Acum singurele lucruri care-1 fac fericit pe Ta-ming simt lecţiile de vioară şi timpul pe care-l petrece exersând noaptea în camera noastră. în restul timpului e tăcut şi gânditor.

Z.G. intră în cameră.

— Bună dimineaţa, ne spune. E toată lumea pregătită să picteze?

Se apropie de Tao şi discută amândoi despre lucrarea la care munceşte.

— Imi place felul în care ai făcut câmpurile atât de crude şi reci...

Din multe puncte de vedere, timpul petrecut împreună îmi aminteşte de vremea când Tao şi cu mine luam parte la lecţiile

private ţinute de Z.G. în vilă, mai puţin de dragostea noastră nebună, fireşte. Z.G. încă ne tratează diferit pe Tao şi pe mine. Admiră munca lui Tao, lăudându-l pentru artistul-model care a devenit. Este o mascaradă menită să consolideze infatuarea exagerată a soţului meu. Z.G. mă învaţă tehnica pe care o folosea pe vremuri pentru a picta fete frumoase - folosind cărbune pudră peste o imagine şi apoi aplicând acuarelă pentru a obţine căldura şi profunzime pentru obraji, materiale, păr, mobilier şi cer. In lucrările mele, încerc să obţin ce mi-a spus Z.G., când am ajuns prima oară în pragul uşii lui, că înseamnă adevărata esenţă a idealului artistic chinez: înfăţişarea lumii interioare a minţii şi sufletului. Fizic, am fost salvată de mama şi Z.G., dar vocea adevărată, care mi-a salvat inima şi sufletul, mi-am găsit-o în momentele de cruntă disperare. Pe mine nu arta de dragul artei mă motivează. Politica cu siguranţă nu o mai face. Pe mine mă motivează emoţiile, iar dintre toate, cea mai puternică este dragostea - pentru cele două mame ale mele, pentru cei doi taţi ai mei şi pentru fetiţa mea. în timpul recuperării am început să văd unele lucruri. Mi-am amintit momente din copilărie, cum înşiram cu bunica mazăre pe sfoară, cum mă plimbam cu bunicul prin Oraşul Chinezesc, cum mă distram costumându-mă pe platourile de filmare cu mătuşa. Şi, bineînţeles, îmi amintesc de tot ce făcea mama cu mine: cum mă punea să probez câte un pulover pe care-l cosese şi mă umplea de ace de gămălie, cum mă ajuta să scriu numele tuturor copiilor din clasă pentru felicitările de Valentine’s Day, cum mă ducea la slujbă, la plajă, la şcoala chineză, făcând toate acele lucruri care m-au ajutat să devin ceea ce sunt.

Posterul de Anul Nou - populat şi acum, ca pe vremuri, de imagini care îmi pot realiza viziunea. Pictura la care lucrez le înfăţişează pe cele două mame ale mele - cea care m-a născut şi cea pe care iubirea pentru mine a purtat-o până aici. Sunt legătura, secretul dintre ele, cea care a fost iubită. In poster, ne-am strâns toate ca să ne uităm la copilaş, la Samantha, care tocmai a învăţat să stea singură în picioare. Suntem trei generaţii de femei care au trăit suferinţe şi bucurii, care s-au luptat să răzbată şi au triumfat.

Posterul meu de Anul Nou este mulţumirea mea din inimă pentru darul vieţii. Mă bucură că l-am pictat în stilul desăvârşit de Z.G. pe vremea „fetelor frumoase“. Cele două mame ale

mele au tenul catifelat, buze delicat colorate, sprâncene ca frunzele de salcie - toate neatinse de timp, de griji sau de realismul socialist. Sunt aşa cum trebuie să fie - de-a pururi frumoase. Pictura mea nu va părăsi niciodată casa asta. Am hotărât că trebuie să rămână aici, împreună cu celelalte lucrări ale mele, drept dovadă pentru autorităţi că Z.G. şi Tao nu au bănuit niciodată că aveam de gând să fug. Când o vor vedea ceilalţi, probabil că voi fi acuzată că venerez lucruri străine, că sunt burgheză - cu privirea către Statele Unite - sau revizionistă, cu privire la Uniunea Sovietică. Dar nu va conta, pentru că voi fi deja departe, departe. Z.G. vine lângă mine.

— In occident se spune că frumuseţea este subiectivă, spune el. Dar aici, în China, frumuseţea este definită de politică şi realism. Care sunt însă cele mai frumoase lucruri pe care le cunosc? Emoţiile inimii - dragostea pe care o simţi pentru Samantha, dragostea pe care o simţi pentru Pearl şi May. Lucrurile astea sunt pure, adevărate şi neschimbătoare.

Cuvintele lui mă pătrund. L-am iubit pe tatăl meu Sam, şi asta n-o să se schimbe niciodată, dar şi Z.G. îmi este tată. Timpul, răbdarea, tehnica şi simţul culorii pe care mi le-a împărtăşit miau schimbat viaţa în moduri pe care nici nu am apucat să le înţeleg.

— Pe vremuri, credeam că ai kuo - „iubirea pentru China şi poporul nostru“ - era cel mai important lucru din viaţă, spun eu. Apoi, am crezut că să ai pe cineva pe care să-l numeşti ai jen - „iubit“ - era cel mai important.

Mă uit spre Tao. Spatele i se încordează la auzul cuvintelor.

— Acum îmi dau seama că iubirea este ceva mult mai măreţ. Kungai - „iubirea atotcuprinzătoare“ - este cea mai importantă.

— Ai arătat asta în tablourile tale, remarcă Z.G. Arta este bătaia inimii artistului, iar tu ţi-ai găsit bătaia inimii.

Tata continuă să mă laude, spunând că de ani de zile nu a mai văzut un tablou atât de reuşit. După ce părăseşte atelierul, Tao şi cu mine lucrăm în linişte. La unu jumate, pregătesc de plecare copilul şi pe Ta-ming. Tao începe să împacheteze pentru târg tablourile lui şi ale lui Z.G. Din uşă, mai arunc o privire tabloului meu. Da, cu siguranţă îmi simt bătaia inimii.

La două jumătate ne întâlnim acasă la mama. Strângem lao-

laltă toate documentele, fotografiile şi celelalte hârtii pe care a trebuit să le completăm. Apoi luăm autobuzul până la Biroul de Afaceri Externe ca să ne ridicăm paşapoartele. Ne apropiem de ghişeu şi suntem întâmpinaţi de tovarăşa Yikai, o femeie înaltă şi slabă, de o amabilitate surprinzătoare, care s-a întâlnit cu noi în fiecare săptămână timp de aproape şase luni. Ii arătăm documentele pe care le-a văzut de zeci de ori, dar acum ţine în mână actul care îndeplineşte ultima noastră condiţie pentru plecare. Se luminează la faţă când dă cu ochii de certificatul mamei de căsătorie.

— In sfârşit! exclamă ea. Casă de piatră!

Frunzăreşte celelalte documente abia uitându-se peste certificatele de naştere proaspăt eliberate al Samanthei şi al lui Ta-ming. Cum am reuşit să le obţinem? Eu am putut să susţin, cât se poate de sincer, că nu am primit niciun act pentru Samantha de la Comuna Populară Păpădia Numărul Opt. Mama a minţit, spunând că l-a adoptat pe Ta-ming după ce l-a găsit abandonat pe marginea drumului.

— Sunteţi o tovarăşă bună că ajutaţi băiatul, o laudă tovarăşa Yikai pe mama, aşa cum face de fiecare dată când venim aici. Şi, în plus, orice femeie ar trebui să aibă un fiu.

Dar o singură chestiune continuă să o necăjească.

— China este cea mai bună ţară din întreaga lume. De ce aţi vrea să o părăsiţi, fie şi numai pentru o vizită?

— Ai mare dreptate, tovarăşă, încuviinţează mama. Preşedintele Mao ne e şi mamă, şi tată, dar nu crezi că e important ca rudele de sânge să se mai vadă din când în când? Vreau ca sora mea - de mult căzută în capcana capitalismului occidental - să vadă ce familie reuşită avem, spune ea, arătând spre mine, Dun, Ta-ming şi Samantha. Odată ce o să ne vadă, cu siguranţă va dori să se întoarcă în patria ei mamă.

Tovarăşa Yikai dă din cap cu solemnitate. Ştampilează cinci paşapoarte şi ni le strecoară prin deschizătura ghişeului.

— Toată lumea din cartier va fi mândră dacă o aduci înapoi pe sora dumitale, spune ea. Să aveţi o călătorie plăcută.

Ne întoarcem acasă aşa cum am plănuit, să-l luăm pe Bucătar, pentru că inspectorul Wu a cerut ca cineva să garanteze pentru noi. Mergem împreună la secţia de poliţie unde îi ocolim pe oamenii care stau la coadă sperând să primească permise de călătorie şi vize de ieşire. Intrăm direct

la programarea cu inspectorul Wu care a chestionat-o pe mama încă de la sosirea ei în Shanghai. Il tratează pe Bucătar cu profund respect, oferindu-i un scaun şi ceai. Apoi trece direct la subiect.

— Avem în vedere cererea aceasta de călătorie de câteva luni. Ar mai fi doar câteva întrebări, la care sunt sigur că ne puteţi răspunde.

Dă din cap spre Bucătar care îi răspunde cu acelaşi gest, înţelegând gravitatea situaţiei.

— Aţi spune că tovarăşa Pearl s-a alăturat muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor pentru a ajuta la construirea unei societăţi mai bune?

— Şi-a curăţat singură oala de noapte şi şi-a spălat hainele cu mâinile ei, răspunde Bucătarul, cu vocea tremurândă de bătrâneţe.

Am riscat aducându-l pe Bucătar aici. Nimeni nu ştia cu siguranţă ce ar putea spune, dar asta e perfect. Imi vine să-l pup pe bătrânel, dar nu se cade.

Inspectorul Wu se întoarce spre mama.

— Multă vreme am avut bănuieli în privinţa dumitale. De fiecare dată când ne-am întâlnit, mi-ai răspuns în acelaşi fel la întrebări. M-am întrebat cum se face asta. Ai răspuns la chemarea noastră şi te-ai întors în patria mamă, dar nu aveai nimic de oferit de vreme ce nu erai om de ştiinţă sau inginer. Le-am spus superiorilor mei că n-ar trebui să hrănim, să găzduim şi să tolerăm americani imperialişti ca dumneata, dar mi-ai arătat că mă înşelam. Acum, superiorii mei mă întreabă dacă sunt de părere că o să profiţi de ocazia asta ca să te întorci în America.

— Nu m-aş întoarce niciodată acolo, spune mama.

— Asta le-am spus şi eu superiorilor mei.

Inspectorul Wu rânjeşte.

— Le-am spus că eşti prea deşteaptă ca să faci aşa ceva. Americanii nu te-ar accepta niciodată. Ar pune mâna pe tine şi te-ar împuşca.

Am auzit tot felul de lucruri din astea în ultimele luni. Este acelaşi tip de propagandă pe care am auzit-o mama şi cu mine când am venit în China.

— O călătorie de o zi la Hong Kong? spune poliţistul zâmbind batjocoritor, după care adaugă pe un ton binevoitor: în

câţiva ani, Hong Kong-ul va face din nou parte din China. Trebuie doar să ştim că veţi fi bineveniţi acolo. Nu dorim să ne împovărăm vărul mai mic.

Aşa cum a făcut în ultimele şase luni, mama îi întinde chemarea din partea mătuşii May. Apoi îi
arată noul ei certificat de căsătorie şi paşapoartele.

— Ce e cu căsătoria asta? întreabă inspecorul Wu, deşi ştia de ceva vreme că e în plan.

— Era de aşteptat, se oferă Bucătarul să răspundă. Amândoi tovarăşi de aceeaşi vârstă, locuind sub acelaşi acoperiş. Se cunosc de mai bine de douăzeci de ani. Mama fetei îl îndrăgea pe profesor. Aş zice că era şi timpul.

Inspectorul Wu scrutează certificatul de căsătorie cu o expresie de uimire.

— Un holtei să se însoare cu o văduvă, comentează el, chicotind, după care i se adresează Bucătarului. O să-i arate văduva cum merge treaba, nu-i aşa?

Bucătarul se uită urât. îngrijorată că va începe să spună ceva pentru a apăra reputaţia „Domnişoricii“ lui mă grăbesc să o aşez pe Samantha în poala lui ca să-i distrag atenţia. Nemaiavând pe nimeni care să i se alăture în tradiţionalele zeflemele de nuntă, inspectorul Wu dă din cap cu o mină dezaprobatoare.

— E totul în ordine, spune el.

Intinde cinci vize de călătorie pe birou, îi ciufuleşte părul lui Ta-ming şi mai face câteva comentarii spontane şi obscene despre noaptea nunţii şi lucrurile la care ar trebui să se aştepte Dun.

— Ne vedem luna viitoare, la ora obişnuită! îi strigă el mamei în timp ce ieşim din birou.

Am trecut cu bine peste cea mai grea şi mai periculoasă parte a călătoriei noastre. Stăm pe treptele din faţa clădirii, extaziaţi, dar prudenţi să nu ne dăm de gol. Şi totuşi, oamenii care stau la coadă ne privesc cu invidie. Măcar noi am reuşit să intrăm înăuntru.

Când ajungem acasă, mama iese în grădină, aşa cum face întotdeauna. Dacă totul merge cum trebuie, asta este ultima oară când mai curăţă florile ofilite, când tunde crengile în dezordine sau rearanjează ghivecele din grădina familiei.

Cizmarul intră pe poartă.

— Culegi flori ca să le mâncăm sau ca să le pui în vază? întreabă el.

— Vreau să culeg ultimele flori dinainte de îngheţ, răspunde mama, senină. Astea ar arăta frumos în salon, nu crezi?

Cizmarul nu răspunde, dar ştiu ce e în mintea mamei. Ne-a vorbit despre vizita pe care a facut-o acasă la prietena ei şi despre vaza cu flori uscate pe care a văzut-o pe masă. Au facut-o să creadă că mătuşa Hu avea să se întoarcă. Mama speră că şi în cazul ei comportamentul îi va face pe toţi cei din casă să creadă că plecăm doar pentru câteva zile. Aşa cum nu vrem ca Z.G. să aibă probleme după ce plecăm, ne gândim şi la cei din casă. Când va veni poliţia să-i chestioneze pe chiriaşi, vor putea răspunde sincer că nu bănuiseră nimic. Drept dovadă, vor arăta cu degetul spre vaza cu flori a mamei.

Pregătesc masa. Ne aşezăm toţi în jurul mesei din sufragerie şi ascultăm bârfele zilei. Una dintre dansatoare a fost promovată la fabrica de textile. Asta a scos-o din pepeni pe colega ei de cameră. Se ciorovăiesc aşa cum numai două femei care au împărţit aceeaşi cămăruţă douăzeci şi trei de ani pot să o facă. Da, totul e exact aşa cum ar trebuie să fie. Chiar şi când anunţă Bucătarul căsătoria dintre „Domnişorică“ şi profesor, nimeni nu pare surprins în mod deosebit.

— Nu există secrete în casa asta, spune cizmarul înălţându-şi ceaşca de apă fierbinte pentru un toast.

Mama priveşte fiecare chip în parte. Absoarbe cu privirea tapetul decolorat şi aplicele art deco pe care le-a cumpărat de la o casă de amanet. Degetele ei alunecă pe suprafaţa mesei, memorând-o. Văd că se străduieşte să-şi reţină lacrimile. Pentru o clipă mă cuprinde teama, crezând că o să ne dea de gol, dar apoi clipeşte, îşi drege vocea şi ridică beţigaşele.

Pearl

Un loc păstrat în amintire

Părăsesc casa familiei mele aproape la fel cum am ajuns. Chiriaşii, care se îngrămădesc în jurul meu pe coridor oferindu-mi sfaturi, se dau în lături când intră Bucătarul. Gândul că n-o să-l mai văd niciodată îmi arde pieptul.

— Să ai grijă de casă până marţea viitoare, îi spun eu totuşi, după care mă adresez celorlalţi. Nu uitaţi de campania de curăţenie. Nu vreau să mă întorc şi să găsesc...

— Ştim, ştim, îmi răspund ei în cor.

Apoi ridic de jos valiza cu care am venit în China, ies pe uşă şi cobor treptele în grădină. Joy duce copilul în braţe. Dun îl ţine de mână pe Ta-ming. Deschid poarta şi îi las pe ceilalţi să iasă. Nu privesc în urmă. Mergem împreună până la colţ, unde ne urcăm în primul dintr-o serie de autobuze care ne vor duce la aeroport.

Fiind colector de hârtie, am petrecut mult timp în cartierul Bund, urmărind cum trec navele înainte şi înapoi pe râu şi încercând să-mi dau seama dacă exista vreo cale să părăsim Shanghaiul pe Huangpu. Chiar şi acum aş fi zis să luăm vaporul sau trenul până în Canton, dar superiorii lui Z.G. de la Uniunea Artiştilor au insistat ca el, Tao, Joy, copila şi a ei amah să meargă cu avionul până acolo. Biletele de avion sunt scumpe, i-au spus ei lui Z.G., dar am fi plecaţi pentru o perioadă scurtă şi n-ar trebui să ne pună la dispoziţie multe cupoane pentru orez. Banii mei i- am folosit ca să cumpăr bilete în plus pentru Dun şi Ta-ming.

Aşteptăm şase ore în terminal. Schimbăm priviri îngrijorate. Z.G. şi Tao trebuie să-şi susţină demonstraţia la deschiderea târgului, dimineaţă la prima oră. Dacă avionul nu mai decolează azi? Dacă nu reuşim să ajungem în Canton până mâine dimineaţă, atunci Z.G. şi Tao - şi prin urmare noi toţi - nu mai au niciun motiv să ajungă acolo.

Aşteptăm şi iar aşteptăm. Bebeluşii plâng, copiii n-au stare. Oamenii se cuibăresc unii în alţii în straturi de haine flauşate, îmbrăcând cât mai multe bulendre şi încercând în zadar să nu dea nimic de bănuit. Am o senzaţie neplăcută pe gât, cleioasă, de la mirosul înţepător de transpiraţie, scutece murdare, fum de ţigară şi napi muraţi. Linoleumul de pe jos e năclăit de scuipat, flegme pătate de nicotină, coşuri şi bagaje. Soldaţi patrulează pe culoare, oprindu-se din când în când să verifice actele şi fotografiile din dosare. Aşteptarea, neliniştea şi grija,

toate sporite de fiecare trecere a soldaţilor te aduc cu nervii la pământ. Dar chiar şi aşa, chipurile palide şi privirile pustiite au fost înlocuite de raze de speranţă. Poate că lucrurile vor fi mai bine în sud.

In cele din urmă, aeronava este pregătită de plecare, dar să zbori cu un avion chinezesc cu elice de propulsie nu seamănă câtuşi de puţin cu experienţa mea la bordul avionului Pan Am cu care am traversat Pacificul. Samantha ţipă tot drumul. Taming ţine în poală vioara tatălui său, întinzându-mi-o înainte să se aplece şi să vomite pe culoar. Tao şi Z.G. fumează non-stop, ca de altfel majoritatea oamenilor din avion. E un zbor lung, zdruncinat de turbulenţe. Eu privesc pe fereastră, urmărind cum trecem peste ţărmul chinez.

Când coborâm din avion în Canton, primul lucru pe care îl resimt este căldura faţă de Shanghai. Parcă aş fi la Los Angeles, iar asta îmi place la nebunie. Apoi aud glasuri vorbind în cantoneză. Mă uit la Joy. Ăsta-i sunetul Cartierului Chinezesc. Suntem încă în China, dar ne apropiem din ce în ce mai mult de casă.

Zâmbim amândouă, dar ne stăpânim numaidecât buna-dispoziţie, amintindu-ne că nu trebuie să pară că avem vreun motiv special de bucurie.

Luăm taxi-biciclete până la hotel. Străzile sunt pline de refugiaţi care îşi cară după ei legăturile de haine, copiii şi bunurile de preţ. Toată lumea caută să scape. Dar hotelul e exact aşa cum mi-l aminteam. Mi-amintesc, de asemenea, şi lucrurile pe care le- am făcut cu Z.G. aici. Când se uită la mine, îmi dau seama că şi el îşi aminteşte. Jenată, întorc privirea şi mă dau mai aproape de Dun. Ni se oferă trei camere: una pentru Z.G., una pentru Tao şi Joy (sărăcuţa de ea), şi una pentru mine, Dun şi copiii, de vreme ce sunt aici în calitate de amah.

Tao abia dacă are vreo reacţie la intrarea în hotel. A evoluat mult de la spălatul orezului în toaletă. Cu toate astea, sesizez, pentru prima oară, o urmă de nervozitate pe chipul lui. Toată lumea vorbeşte cantonezi. A ajuns să stăpânească destul de bine dialectul şanhaiez, dar cantoneza nu seamănă cu mandarina, cu dialectul Wu din Shanghai sau cu cel din părţile lui, din satul Dragonul Verde. Trebuie să ţinem toţi minte că Tao nu trebuie să bănuiască ceva, dar pur şi simplu n-am cuvinte pentru cât sunt de încântată să mă aflu la doar o sută

şaizeci de kilometri de Hong Kong.

Dimineaţa, Joy vine în camera noastră şi, împreună cu Dun, mai trecem o dată planul în revistă. Purtăm haine potrivite pentru deschiderea festivităţilor. Joy - nevasta unui ţăran artist-model - s-a îmbrăcat într-o bluză simplă şi pantalonii din bumbac pe care i-a purtat când am scos-o cu roaba din satul Dragonul Verde. Dun poartă un costum în stil occidental care nu-i vine, ceea ce sperăm că va da impresia că este un chinez din Hong Kong care vizitează târgul. Pe copii i-am îmbrăcat în ţinute negre, asortate, ca să arătăm că sunt de la ţară, iar eu port aceleaşi lucruri pe care le- am purtat şi când am părăsit China, şi când m-am întors - hainele ţărăneşti cumpărate de May cu ani în urmă.

— Duc eu copilul, ne anunţă Joy.

— Eu am grijă de Ta-ming şi am pus banii noştri în pantaloni, spun eu.

— Eu am actele aici, spune Dun, ducând mâna la buzunarul hainei.

După care:

— La nouă, când se deschide expoziţia, trebuie să fim cu toţii prezenţi.

Am căzut de acord că aşa trebuie să facem, dar va fi greu când suntem atât de nerăbdători să fugim. Cu toate acestea, lui Tao i s-ar părea ciudat dacă nu ne-am face apariţia, ca să nu mai vorbim de organizatorii târgului, care l-au invitat pe Tao împreună cu soţia şi copilul la acest eveniment special.

— De cum începe demonstraţia lui Tao şi Z.G., ne strecurăm afară din sală şi mergem la gară, spune Joy.

Punem la cale ceva teribil de periculos, dar vocea ei pare calmă şi hotărâtă. Tigrul din fata mea îşi arată din nou forţa.

— După aceea, ne despart doar două ore de Hong Kong, spun eu, încercând să-i dau curaj.

Coborâm la parter în sala de mese, unde ne alăturăm lui Z.G. şi Tao. Z.G. poartă unul dintre cele mai elegante costume Mao ale lui, potrivit pentru statutul său. Şi Tao poartă un costum Mao, dar dintr-un material şi cu o croială inferioare. Spre deosebire de Joy, care încă trebuie să pozeze în nevastă de ţăran, Tao arată lumii că este protejatul lui Z.G. Merge mândru nevoie mare, cu un zâmbet larg pe buze.

Târgul este internaţional, prin urmare aşa este şi bufetul:

ouă fierte tari, iaurt, lipii cu cimbru pentru participanţii din India şi Pakistan; tocăniţă de roşii, cârnaţi, şuncă şi pâine prăjită cu unt şi gem pentru englezi; şi terci, murături şi grămezi de găluşti pentru chinezi; Marele Salt înainte este minunat! Ta-ming îşi umple farfuria cu mai multă mâncare decât ar putea mânca vreodată, dar dacă stau bine să mă gândesc, aşa facem şi noi.

Chiar înainte de ora nouă, păşim pe intrarea în târg, unde suntem întâmpinaţi de organizator, un bărbat servil, cu o faţă rotundă şi lucioasă. Ne conduce în sala mare. Pe scena din faţa încăperii se găsesc mai multe şevalete drapate cu mătase roşie.

— De cum se deschid uşile facem prezentările, după care tablourile vor fi dezvelite, ne explică organizatorul în mandarină, cu o ţigară atâmându-i din colţul gurii. Face o pauză şi se încruntă îngrijorat. Membrii filialei din Canton a Uniunii Artiştilor vă vor acorda proclamaţiile, după care veţi începe demonstraţia. Dar vă rog să vă grăbiţi. Oamenii au venit aici să ne cumpere produsele şi vor dori să treacă rapid la etajul cu expoziţia.

Sute de participanţi simt lăsaţi înăuntru. Tao se ţine aproape de organizator, sperând pesemne să creeze nişte legături, în vreme ce noi restul aşteptăm să înceapă programul. Fireşte, avem parte de ceva mai mult decât ni s-a spus. Un dans cu dragoni şi talgere, bătăi de tobe şi costume colorate creează o atmosferă de sărbătoare. După care organizatorul, cu Tao încă pe urmele lui - nu e pentru prima oară când mă uit la ginerele meu şi mă gândesc ce om lacom şi nesăbuit - urcă pe podium.

— Un călduros bine aţi venit tuturor oaspeţilor Târgului Pentru Bunuri de Export al Republicii Populare Chineze, începe organizatorul în cantoneză. îşi repetă urarea în mandarină, apoi continuă să vorbească în mandarină, limba oficială a Chinei. Anul acesta veţi vedea - şi sperăm noi, veţi cumpăra - şi mai multe dintre tractoarele, maşinile textile, ceasurile cu alarmă şi lanternele noastre minunate. Veţi vedea că producem cea mai bună şi mai ieftină marfa din lume. Nu există nimic ce nu pot face masele!

Publicul aplaudă. Organizatorul ridică mâinile, cerând linişte.

— Ştiu că sunteţi cu toţii nerăbdători să intraţi, dar mai întâi avem o surpriză pentru dumneavoastră. Astăzi ne deschidem

porţile dezvăluindu-vă o importantă expoziţie de artă, continuă el. De aici va călători la Beijing pentru competiţia anuală a poste- relor de Anul Nou. Apoi va face turul oraşelor din ţară. Dacă aţi mai participat la târgul nostru, atunci îl cunoaşteţi pe Li Zhi-ge, unul dintre cei mai importanţi artişti ai naţiunii noastre. Este prezent şi astăzi, iar într-o clipă îl voi chema pe scenă, dar mai întâi, permiteţi-mi să vi-l prezint pe Feng Tao.

Din nou aplauze, în timp ce Tao face cu mâna, zâmbeşte şi face mai multe plecăciuni, aşa cum s-a învăţat de la celelalte evenimente din ultimele şapte luni.

— Feng Tao este roşu până-n măduva oaselor, anunţă organizatorul. Dar e mai mult decât atât! Este ceea ce numim un „expert roşu“. Este cel mai mare compliment care poate fi oferit zilele acestea şi se referă la ţăranii ca Tao, care sunt „roşii“ prin sutele de ani de suferinţe şi „experţi“ prin ignoranţa lor. Este aici pentru a arăta lumii că oricine poate fi artist. Cu siguranţă va câştiga la Beijing premiul pentru cel mai bun poster pentru Anul Nou.

Mă uit la Z.G. să-i văd reacţiile. Cât de greu trebuie să-i fi fost să asculte genul ăsta de absurdităţi în ultimele luni! Cu toate astea, expresia lui rămâne amabilă, indiferentă. O simt pe Joy foindu-se nerăbdătoare lângă mine. Ştie că urmează să fie chemată pe scenă pentru a fi etalată drept nevasta şi tovarăşa-model a lui Tao, care a venit în patria mamă din America imperialistă. Dezavaluit de mătasea roşie de pe fiecare şevalet în parte, dezvăluind o parte dintre lucrările recente ale lui Z.G. - femei straşnice şi bucălate conducând tractoare, femei voinice fluturând steaguri roşii şi urmărind cu zâmbetul pe buze un şir de tancuri pe Bulevardul Chang’ an la parada ţinută cu ocazia celei de-a zecea aniversări a Republicii Populare Chineze, Preşedintele Mao plimbându-se pe la ţară, arătând mai înalt ca munţii, mai măreţ ca marea. Picturile lui Tao nici că ar putea fi mai diferite. înfăţişează viaţa la sat în tuşe îngrijite, dar simple, toate în culori vii.

Oamenii aplaudă încântaţi. Unul dintre bărbaţii de la Uniunea Artiştilor Plastici trage una dintre bucăţile de pânză roşie de pe un şevalet şi aud un murmur gâtuit dinspre Joy. Imi lungesc gâtul să văd ce a supărat-o, iar acolo, pe scenă, dau cu ochii de ceva atât de frumos, că abia reuşesc să-mi cred ochilor. Este o acuarelă cu May, Joy, Samantha şi cu mine,

lucrată în stilul vechi al fetelor frumoase. Primul lucru care-mi trece prin minte e că Z.G. trebuie s-o fi pictat.

— Aia e a mea! spune Joy aşa de tare, că mai mulţi oameni se întorc şi o fixează cu privirea.

Z.G. o apucă de braţ ca să o stăpânească. Ea ridică ochii spre el, roşie toată de furie.

— Mi-a furat tabloul. Vrea să-şi asume meritul şi pentru ăsta.

Oamenii din jurul nostru, veniţi din alte ţări nu par prea impresionaţi de ceea ce s-a întâmplat până acum, părând mai degrabă resemnaţi - asta e China şi trebuie să le tolerăm urările de bun-venit, declaraţiile şi demonstraţia înainte să pătrundem în sala de expoziţie -, dar chinezii ascultă schimbul acesta cu mare interes, dându-se mai aproape, atrăgând atenţia asupra noastră.

— Probabil că l-a băgat în cutie cu celelalte tablouri când nu eram atent, spune Z.G. încet. Dar nu poţi să-ţi faci griji despre asta acum.

Aşa este, pentru că se petrece ceva mai grav. Pe scenă, membrii Uniunii Artiştilor Plastici discută aprins între ei şi gesticulează furioşi spre organizator şi spre Tao. Inţeleg de ce - tabloul lui Joy evocă frumuseţea trecutului şi sentimentele profunde ale iubirii de mamă într-un stil care a fost catalogat drept burghez şi de dreapta dar eu sunt foarte mândră de ea. Mai mult, sunt fericită şi onorată. Poate că nu va reuşi niciodată să-şi exprime sentimentele prin viu grai, dar tuşele ei de culoare mi-au oferit dovada netăgăduită că ne-a iertat pe sora mea şi pe mine.

Organizatorul se apropie din nou de microfon. Pare tulburat şi e limpede că încearcă să dreagă cumva situaţia aceasta dezastruoasă.

— Ne cerem scuze că acest exemplu de artă ruşinoasă a ajuns în faţa ochilor dumneavoastră. Din fericire, în Noua Societate, chiar şi celor mai infami criminali li se acordă ocazia de a mărturisi, spune el, pocnind din degete spre Tao. Te rog să înaintezi şi să oferi o explicaţie oaspeţilor noştri. Să vadă şi dânşii ţara noastră în acţiune, construind socialismul şi comunismul.

In timp ce Tao se apropie de podium, presimt ce are de gând să facă. Va fi exact opusul a ceea ce s-a întâmplat cu pictura

murală, când şi-a asumat meritele pentru munca lui Joy. Acum va dezvălui numele artistului şi o va acuza pe Joy - şi poate chiar şi pe Z.G. - că a încercat să-l îndrume pe o cale ruşinoasă. Acuzându-i pe ei, va dobândi un statut mai important în cadrul partidului ca artist-model, un artist comunist, expert, pur, un acuzator şi un apărător curajos împotriva huliganilor care trebuie şi vor fi pedepsiţi.

— Trebuie să plecăm, le spun eu. Trebuie să plecăm în clipa asta!

Pe când încep să-i împing pe ceilalţi spre uşă, aud vocea lui Tao.

— N-am pictat eu atrocitatea asta diabolică, dar am fost de faţă la crearea ei. Nevasta mea a fost criticată în comuna noastră şi denunţată drept oportunistă de dreapta. Socrul meu are un trecut depravat. Ei sunt de vină...

— Grăbiţi-vă! le strig eu.

— Unde e adevăratul autor? strigă Tao. Să înainteze! Să-şi asume criticile!

Tao mi-a displăcut din prima clipă în care l-am văzut. L-am dispreţuit de când mi-a povestit Joy cum era să moară Samantha din cauza lui. E un ţopârlan sadea şi, aşa creştină cum sunt, mi- aş dori din toată inima să dea odată ortu' popii.

— Unde e artistul? întreabă Tao din nou.

— Eu sunt artistul, strigă dintr-odată Z.G.

Suntem aşa de aproape de uşă, dar ne oprim, îngroziţi de ce a putut să facă.

— Puteţi să recunoaşteţi tehnica mea de acum mulţi ani.

— Tată! Cuvântul acesta surprinzător se aude de pe buzele fiicei mele. Nu poţi să...

Dar, pe scenă, Tao nu îl corectează.

— Socrul meu m-a învăţat că arta ar trebui să deservească muncitorii, ţăranii şi soldaţii, dar după cum puteţi vedea, pe el îl preocupă doar femeile frumoase.

Tao mustăceşte, delectându-se cu rolul de acuzator.

Acum înţeleg: lui Tao i-ar conveni mai mult să-l acuze pe Z.G. Dacă Tao îl poate îndepărta pe Z.G., atunci va deveni mai mult decât un simplu artist-model. Ii va lua locul lui Z.G.

— Nu e prea târziu să-ţi mărturiseşti mulţimea de păcate, strigă Tao. Eşti o buruiană otrăvitoare. Inaintează! Arată-te!

— Unde e partizanu' ăsta de dreapta? ţipă cineva din faţă.

— Acolo e, spune Tao, arătând spre grupul nostru.

Dun se întoarce spre mine.

— Trebuie să salvezi copiii. Du-te!

— Ce vrei să spui? întreb eu.

In haosul din jurul nostru, chipurile de chinezi se apropie din ce în ce mai mult.

— Unde e trădătorul? se aude o altă voce.

Dintr-odată, Dun mă împinge în braţele lui Z.G.

— Pleacă! Acum! mă imploră Dun cu o voce stăruitoare.

Ridic ochii spre Z.G. şi îi urmăresc reacţia în timp ce îl aud pe soţul meu, care a rămas mai în spate, strigând:

— Aici sunt. Eu sunt artistul.

In vreme ce Z.G. mă trage afară din încăpere, mă uit înapoi şi văd cum se îngrămădeşte lumea în jurul lui Dun, încercuindu-l, prinzându-l în capcană. Nu se poate să-l las aşa. Mă lupt cu Z.G. din toate puterile, dar mă târăşte pe uşă afară, în holul centrului. Joy e deja acolo, îngrozită, ţinând copilul în braţe. Taming este lângă ea, alb ca varul.

— Haide! spune Z.G.

Incerc să-mi smulg braţul din strânsoarea lui.

— Nu plec!

Z.G. se uită la Joy. Ea dă din cap şi mă apucă de celălalt braţ. Mă târăsc împreună de-a lungul holului, afară pe uşă şi mă suie într-o maşină rusească transformată în taxi pentru străinii veniţi la târg.

— Porneşte! îi strigă Z.G. şoferului în mandarină.

Bărbatul se holbează la noi în oglinda retrovizoare. Nu pare să înţeleagă ce i-a spus Z.G., ca să nu mai vorbim că s-a pomenit cu trei adulţi cu răsuflarea tăiată, un bebeluş şi un băieţel pe bancheta din spate.

— Du-ne la gară, îi spune Joy, care a crescut vorbind cantoneză.

După ce maşina porneşte şi se afundă în marea de biciclete, Joy se întoarce spre mine.

— Mamă, trebuie să mergem mai departe, spune ea, vorbind în mandarină, ca şoferul să nu ne înţeleagă. Dacă nu plecăm acum, n-o să reuşim să mai scăpăm niciodată.

— Şi cu Dun cum rămâne? întreb eu.

— Nu ne putem întoarce, răspunde Joy. Ştii şi tu. Ne-a salvat. Nu pricepi?

— N-o să-i facă nimic, promite Z.G.

— Promisiunile tale nu înseamnă nimic, dacă plecăm, îi spun eu. Ştii asta!

— Probabil că au descoperit deja că sunt eu. Asta înseamnă că au pornit deja în căutarea noastră. Autorităţile vor vrea să pună mâna pe mine, iar Tao o s-o vrea pe Samantha.

— Tao nu vrea copilul, spune Joy. E fată. Tao nici măcar nu o place. Ii spune Ah Fu.

— E tatăl ei, bineînţeles că o vrea, răspunde Z.G.

— Totul e mai preţios atunci când l-ai putea pierde, adaug eu.

Mă aplec şi-mi îngrop faţa în mâini. Ceilalţi vor face cum le spun, lăsându-mă pe mine cu alegerea aceasta groaznică. Soţul meu sau fata mea, nepoata mea şi băieţelul pe care tocmai l-am adoptat? Dun a spus că trebuie să salvez copiii şi asta fac. Imi înăbuş sentimentele undeva în adâncul meu, după care îmi îndrept spatele.

— Actele noastre au rămas la Dun, le amintesc eu. Acum nu mai putem să plecăm cu trenul.

Cu toată agitaţia asta se pare că Joy a uitat de acte, iar acum se dezumflă toată.

— Ce facem? întreabă ea cuprinsă de panică.

Pun o mână pe braţul ei ca să o calmez în timp ce vorbesc cu şoferul.

— Te rog să ne duci în satul Wah Hong.

Imi aruncă o privire dispreţuitoare în oglinda retrovizoare: „Nu ştiţi ce vreţi?“ Ii dau indicaţiile pe care mi le amintesc de la vizita mea din urmă cu trei ani. Şoferul dă din cap, întoarce şi îşi continuă drumul pe strada aglomerată.

— I-am spus lui Tao că Wah Hong a fost satul de baştină al bunicului Louie, spune Joy în mandarină, agitată. E primul loc în care o să ne caute autorităţile.

— Aşa e, cad eu de acord. Dar o să le ia ceva timp să afle informaţia asta. La urma urmei, Tao nu vorbeşte cantoneză. Aşa că, da, poliţia o să ne caute în Wah Hong, dar la vremea aia o să fim deja plecaţi.

— Ce vom...

— Ne oprim în Wah Hong câteva minute ca să luăm ceva provizii şi să lăsăm o pistă falsă, îi explic eu înainte să-şi termine întrebarea. După aceea, nu putem merge decât într-un

singur loc - Yin Bo, satul natal al familiei mele. Să sperăm că cineva de acolo va putea să ne ajute. Inspectorul Wu cunoaşte numele satului meu de baştină, pentru că i l-am spus deja în fiecare lună de câţiva ani încoace, dar le va lua un timp autorităţilor să afle lucrul ăsta. Pe-atunci, vom fi ieşiţi din ţară, închei eu, încercând să par încrezătoare.

Il trag pe Ta-ming la mine în poală şi-l ţin strâns.

Amintindu-mi de drumul pe care l-am făcut cu Z.G. spre satul Dragonul Verde, mi-e teamă de ce-am putea vedea odată ce ieşim de pe şoseaua principală. Dar nu dăm peste morţi sau muribunzi nici pe drum, nici pe câmpuri în timp ce înaintăm cu greu pe drumul de pământ. Nu vedem nici copii abandonaţi în gropi. Da, e noiembrie, iar climatul este mai cald aici în sud, dar provincia Kwangtung este şi mai îndepărtată de capitală. Nu pare să fi fost atât de afectată de strategiile Marelui Salt înainte. Cum e vechea zicală? „Munţii sunt înalţi, iar împăratul departe.“ Cu alte cuvinte, cu cât eşti mai departe de capitală şi de politica împăratului, cu atât mai uşor este să-ţi trăieşti viaţa în pace.

Şoferul ne lasă chiar la intrarea în Wah Hong, de vreme ce satul, construit cu secole în urmă, nu este destinat automobilelor. Ne grăbim să ajungem la casa vărului. E surprins la vederea noastră, dar ne întâmpină cum se cuvine, oferindu-ne ceai şi mulţumiri.

— Dacă n-ar fi fost banii pe care-i trimite sora ta, spune el, am fi murit de mult de foame.

— In curând s-ar putea să nu mai fii aşa de recunoscător, îi spun eu.

In timp ce-i explic situaţia, face ochii mici.

— Avem nevoie de haine pentru Z.G., de oricâtă mâncare puteţi să ne daţi şi de apă. De cum plecăm, trebuie să îngropaţi ce bani mai aveţi de la May. Să nu minţiţi poliţia când vine. Să le spui că ne-ai văzut şi ne-ai gonit.

— Unde să le spunem că aţi plecat?

— Spre Macao.

Nu acolo mergem, dar rudele lui Tata Louie vor fi mai în siguranţă dacă nu ştiu adevărul. Dar, partea cea mai importantă este că vor trimite poliţia pe pista greşită.

Stăm în Wah Hong mai puţin de o oră. Z.G. renunţă la costumul lui elegant în favoarea unui set de haine murdare ţărăneşti. Gândindu-mă la fuga mea din China de-acum mulţi ani şi amintindu-mi cum au recunoscut-o bandiţii care au urcat la bordul navei noastre pe fata înstărită după pantofi, îl fac pe Z.G. să-şi schimbe pantofii din Shanghai cu o pereche de sandale. Ii dau vărului cinci bancnote de douăzeci de dolari. Cade în genunchi şi-şi lipeşte fruntea de picioarele mele în semn de recunoştinţă. Apoi ieşim din Wah Hong. Eu îl ţin pe Ta-ming de mână, Joy poartă copilul în legătură, iar Z.G. cară mai multe bidoane de apă şi un coş plin cu bile de orez. Pare nelalocul lui - ca o capră fără blană.

Şi pornim spre Yin Bo, satul familiei mele, un loc care a trăit doar în amintire. Am plecat din Yin Bo când aveam trei ani, aşa că nu ştiu cum să ajung acolo. Ştim că n-ar trebui să mergem împreună, dar ne este frică să ne despărţim. Când vedem că se apropie cineva - un negustor sau un fermier care-şi duce marfa la piaţă unul dintre noi se separă de grup, intră pe un câmp, prefăcându-se că munceşte, o ia înainte sau rămâne în urmă, în vreme ce ceilalţi cer indicaţii spre Yin Bo. Se pare că avem vreo cinci kilometri de mers pe drumuri de pământ sau pe potecile înalte care separă câmpurile de orez. Nu e secundă în care să nu mă gândesc la Dun. Sunt speriată şi îngrijorată pentru el, dar continui să pun un picior în faţa celuilalt.

După două ore, vedem o maşină apropiindu-se. Dorinţa de a fugi e copleşitoare. Eu o iau mai încet, Joy măreşte pasul, iar Z.G. şi Ta-ming, care nu vorbesc cantoneză, se ascund pe câmp. Maşina opreşte în dreptul lui Joy. După ce se apleacă şi vorbeşte cu şoferul, Joy arată spre stânga. Maşina vine până la mine şi opreşte.

— Căutăm agitatori, spune şoferul. I-ai văzut?

— Sunt mulţi oameni pe drum, răspund eu. Cum pot să ştiu care simt agitatori?

— Bărbatul e bine îmbrăcat, ca un cadru de trei stilouri.

— Cadru de trei stilouri? N-am mai auzit niciodată de ăştia. Dar dacă e un bărbat care seamănă cu marele nostru Conducător, numai că mai slab, atunci da, l-am văzut pe el şi pe ceilalţi. Au luat-o într-acolo.

Arăt la dreapta mea, în cu totul altă direcţie decât Joy, şi mă rog ca tremurul capului şi sudoarea care mă trece să nu fie

prea evidente.

Se lasă seara când intrăm în Yin Bo. Mie îmi pare un sat ca oricare altul, cu case clădite din cărămidă gri, deschideri căscate în pereţi acolo unde ar trebui să fie geamuri din sticlă, şi porci, raţe şi pui rătăcind pe uliţe. Satul pare să adăpostească în jur de trei sute de oameni, poate mai puţin. O tânără mamă iese din cocioaba ei cu un bebeluş în braţe şi ne scrutează cu privirea. Nu trece mult, că se opresc şi alţii - câţiva copii, o adolescentă, doi fermieri cu baloţi de fân în spinare - să se chiorască la noi.

— Scuzaţi-mă, spun eu. Aţi putea să ne ajutaţi? Avem nevoie de ceva mâncare şi de adăpost. Pe mine mă cheamă Zhen Long - Pearl Dragon. M-am născut aici. Numele meu de fată este Chin. Şi voi sunteţi tot din familia Chin. Fac parte din familia voastră. Suntem întrudiţi cu toţii.

Dar oamenii aceştia sunt prea tineri ca să-şi amintească de mine.

— Nu e nicio bunică sau un bunic cu care aş putea vorbi?

Se holbează la mine cu gura căscată. Nimeni nu vrea să rişte să facă ceva greşit.

— Sunteţi Chin. Şi eu sunt Chin, repet eu. Tatăl meu s-a născut aici. Eu m-am născut aici. Ele sunt fata şi nepoata mea. Sar putea să mai am unchi şi mătuşi care locuiesc aici. Ar fi fraţii tatei şi nevestele lor.

Când nu se clinteşte nimeni, arăt cu degetul spre fata mai tânără.

— Du-te şi cheamă capul satului. Chiar acum!

Rămânem acolo, aşteptând, în timp ce fata în picioarele goale dă fuga pe o uliţă. Câteva minute mai târziu, se întoarce nu cu unul, ci cu mai mulţi bărbaţi, înghesuindu-se cu toţii şi dându-şi coate ca să se bage mai în faţă. Acesta este satul de baştină al tatei, aşa că nu mă miră că bărbaţii - repet, cu toţii din familia Chin - îi seamănă. Au acelaşi mers uşor crăcănat, aceleaşi fălci lăsate şi umeri gârboviţi.

In timp ce se apropie, unul dintre bărbaţi se grăbeşte înainte. E mai în vârstă, probabil capul. Intinde braţele şi strigă:

— Pearl?

Scutur din cap, încercând să mă descotorosesc de amintiri care nu-şi au locul acum.

— Pearl, Pearl.

Bărbatul se opreşte la câţiva paşi în faţa mea. E mai scund ca mine. Lacrimile îi şiroiesc pe faţă. E bătrân, o bătrâneţe aşa cum vezi numai la ţară, cu pielea zbârcită şi tuciurie, arsă de soare, dar nu e nici urmă de îndoială: e tata.

Pearl

Norocul ne surâde

— Baba! întreb eu, şocată.

Nu se poate ca bărbatul din faţa mea să fie tata. Ştiu că nu se poate. Şi totuşi, e el.

— Credeam că eşti mort.

— Pearl.

Când eram copilă, tata nu m-a îmbrăţişat niciodată, dar acum mă cuprinde cu braţele şi mă strânge cu putere. Nici într-o mie de ani nu mi-aş fi imaginat reuniunea aceasta. Am atâtea lucruri să-i spun, dar sunt şi ceilalţi cu mine şi trebuie să ne continuăm fuga disperată. Mă desprind iară tragere de inimă din braţele lui.

— Baba, vreau să cunoşti pe cineva. Ea este nepoata ta, Joy. Copilul este strănepoata ta. Şi nu se poate să nu ţi-l aminteşti pe Z.G.

Tata îi priveşte pe fiecare în parte. Lacrimile continuă să-i curgă. Ceilalţi din jurul nostru încep şi ei să suspine. Asta înseamnă reîntregirea familiei, nu formularele procesate şi obţinerea de permise, ci asta. Patru generaţii reunite după prea mulţi ani pierduţi.

— May unde e? întreabă baba.

Intrebarea lui mă răneşte. May a fost dintotdeauna preferata lui.

— May şi cu mine am reuşit să ajungem la Los Angeles...

— Haolaiwu, spune el, dând din cap.

Asta sperase pentru noi. Şi-apoi, se schimbă la faţă, dezmeticindu-se.

— Dar ce căutaţi aici?

— E o poveste lungă şi n-avem prea mult timp. Important e că May ne aşteaptă la Hong Kong. Incercăm să ajungem la ea. Poţi să ne ajuţi?

— S-ar putea, spune el. Veniţi cu mine.

Il urmăm de-a lungul unei alei, cu spectatorii curioşi pe urmele noastre. Ar trebui să fiu mai îngrijorată în privinţa asta. Când vine poliţia, nu vreau ca oamenii ăştia să le spună ceva. Dar, la urma urmei, aici e căminul meu strămoşesc. Ar turna oare pe unul de-al lor?

Intrăm în casa tatei. Câţiva săteni se înghesuie cu noi înăuntru. Cu cât stăm mai mult aici, cu atât vin mai mulţi oameni să- şi asculte verii şi să se holbeze la ei. Am urât de când mă ştiu sărăcia de la sate, dar aici nu e nici urmă de aşa ceva. Casa este mică, dar are ferestre în toată regula. Mobilierul este drăguţ. Dulapurile sunt pline de borcane, cutii şi plase cu mâncare. N-am mai fost aici de când aveam trei ani, dar îmi vin în minte tot felul de amintiri. Mi-amintesc coşul care atârnă din tavan. Pe treapta aia am căzut şi mi-am julit genunchiul. Imi plăcea să stau pe taburetul ăla de lângă scaunul sculptat pe care-şi odihnea bunica picioarele.

Cineva ne toarnă ceai. Joy prepară un biberon cu lapte praf pentru copil. Tata îi dă Iui Ta-ming o portocală. O portocală! Ce imagine incredibilă după atâtea luni de lipsuri. Tata se aşază pe vine şi începe să vorbească. O trăi el acum la sat, dar pe vremuri era un om de afaceri din Shanghai.

— Se aude că în fiecare zi înjur de o sută de oameni trec ilegal graniţa, începe el. Dar, pe de altă parte, dacă vorbeşti cu un paznic sau cu un poliţist, o să-ţi spună că prind mai mulţi de-atât în fiecare zi. Chiar şi mai mulţi mor încercând să plece, spune el, după care se opreşte pentru a ne lăsa să asimilăm toate astea. Câţi bani aveţi?

Pentru prima oară suspectez motivele tatălui meu. Oare putem să avem încredere în el?

— Dacă aveţi bani, continuă el, aţi putea să luaţi trenul şi să mituiţi gărzile.

— Am încercat asta, spune Joy. N-a mers.

— Presupun că lucrurile stau altfel aici, răspunde baba. Bandele organizează evadări cu trenul, dar trebuie să plăteşti...

— Vai, Ba, să nu-mi spui că iar te-ai încurcat cu vreo bandă.

Se preface că nu mi-a auzit comentariul.

— Aţi putea închiria o şampană sau o barcă de pescuit care să vă ducă pe râul Pearl până la Macao sau Hong Kong, propune el, dar traficul vaselor e şi el controlat de bande.

— Râul Pearl, repetă Joy. Nu se poate să nu fie un semn de bun augur.

Fiica mea, nerăbdătoare cum e să scape de aici, nu gândeşte limpede.

— Ne-am lovi de aceleaşi probleme pe care le-am fi avut în Shanghai, îi reamintesc eu. Ştii programul bărcilor de patrulă? îl întreb eu pe tata.

Imi ignoră întrebarea, venind cu altă idee.

— Aţi putea să vă ascundeţi pe un vas, dar nu pare o soluţie prea practică dat fiind că sunteţi atâţia. Unii oameni preferă să plutească pe râu în jos, pe cauciucuri sau bucăţi de lemn...

— Pare că ştiţi multe despre asta, îl întrerupe Z.G.

Rămâne acelaşi Iepure de întodeauna, precaut şi reticent.

Tata ridică bărbia, descumpănit. Obişnuia să facă asta când nu voia să discute despre ceva neplăcut cu mama.

— Dar cum să plutiţi pe râu cu un prunc şi un băieţel? continuă tata după o pauză. Şi mai e şi anotimpul secetos, iar râul a scăzut. Şi rămâne acelaşi risc, să fiţi prinşi de bărcile de patrulă.

Umerii mi se pleoştesc. Am bătut atâta drum. Ce se va întâmpla cu noi când ne vor prinde?

— Mai e o cale. Satul nostru face parte dintr-o comună de douăzeci de sate. Satele au legături vechi de secole cu Hong Kong-ul şi Macao. Legăturile astea n-au fost rupte doar pentru că au preluat comuniştii puterea, spune el, amintindu-mi de discursul bărbatului de la asociaţia de familie din Hong Kong, care-mi dăduse speranţe. Bunurile tot trebuie să treacă graniţa. Oamenii din comuna noastră intră în fiecare zi în Noile Teritorii din Hong Kong ca să vândă produsele noastre şi să cumpere alte provizii.

— Produsele voastre? întreabă Joy, sceptică, de vreme ce Comuna Populară Păpădia Numărul Opt nu făcuse nimic pentru

vânzare.

— Procesăm şi preparăm ingrediente folosite în medicina naturistă chinezească, îi răspunde tata.

— Medicina naturistă chinezească? repetă Joy cu rezervă în glas.

— Nu ţi-a dat mama ta doctorii tradiţionale când erai mică? întreabă baba, după care se întoarce spre mine. Mama ta ar fi fost dezamăgită să audă că nu ţi-ai crescut fata cum se cuvine.

Simt că-mi ard obrajii de indignare şi exasperare. Omul ăsta ne-a abandonat. Din cauza jocurilor lui de noroc, May şi cu mine a trebuit să acceptăm nişte căsătorii de convenienţă, am fost nevoite să fugim cu mama din Shanghai. Datoriile lui au dus la moartea mamei şi la violul meu, la fuga noastră din ţară...

— Sigur că mama mi-a dat ierburi şi tonice, intervine Joy, apărându-mă şi protejându-l pe tata de furia mea. Nu le sufeream.

— Şi cum crezi că au ajuns ingredientele alea în Haolaiwu? întreabă baba.

Are dreptate. Chiar şi după ce China şi-a închis porţile oamenii din Cartierul Chinezesc au continuat să cumpere ginseng, pudră de corn de cerb sau cine ştie ce alte ingrediente groaznice la gust pentru a se trata de tuse, indigestie sau probleme conjugale.

— Cultivăm şi preparăm ingrediente pentru leacuri tradiţionale, continuă el. Ne vindem marfa în pieţele angro din Hong Kong. Pe lângă astea vindem şi porci, pui, raţe... Comuna noastră are mai multe camioane şi trecem graniţa aproape zilnic pe Podul Lo Wu. Beijingul vrea şi are nevoie de comerţul cu Hong Kong- ul. Noi suntem unii dintre cei care asigură lucrul ăsta.

— Ce vrei să spui? Că puteţi să mergeţi cu maşina aşa, pur şi simplu, în Hong Kong? întreabă Z.G., parcă şi mai sceptic decât Joy.

— Mai mult sau mai puţin, răspunde baba. De-aici şi până la graniţă sunt în jur de o sută treizeci de kilometri. Cred că vă putem trece graniţa până în Noile Teritorii. Odată ce ajungeţi acolo, ar trebui să puteţi parcurge cu autobuzul ultimii treizeci de kilometri până în Hong Kong.

— De ce nu ne-ai spus asta de la bun început? întreabă Joy,

revoltată.

Tata îmi aruncă o privire, spunând parcă: „Nu ai învăţat-o pe nepoata mea bunele maniere?“

Dar Z.G. este de aceeaşi părere cu Joy.

— Aşa e. De ce nu ne-ai spus? Adică, dacă e aşa uşor, dumneata de ce n-ai părăsit China?

Baba mă scrutează cu privirea în timp ce răspunde la ultima întrebare a lui Z.G.

— Mi-am părăsit familia, lăsând-o pradă unei sorţi nesigure. Am fost un om de nimic. (Eu una n-am de gând să-l contrazic.) Am rămas aici pentru că ăsta-i căminul meu strămoşesc. Frunzele căzute se întorc la rădăcina lor. Am o casă. Caut să nu intru în necazuri. Imi fac munca...

— Baba, poliţia e pe urmele noastre, îl întrerup eu. O să ajungă aici - dacă nu în seara asta, atunci dimineaţă.

— Atunci am face bine să vă ascundem, spune el, pentru că acum e prea târziu să plecăm.

Impachetează nişte mâncare, ne dă pături şi ne conduce hăt departe, pe un câmp.

— In noaptea asta staţi aici. Incercaţi să ţineţi copilul treaz cât mai mult posibil. Va trebui să fie adormită cât trecem graniţa. Vin după voi de dimineaţă.

— Baba, nu poţi să rămâi? Nu vrei să stăm de vorbă?

— Poate că poveştile şi amintirile sunt menite să rămână neştiute, răspunde el. In plus, e mai sigur să rămâi aici. Dacă vine poliţia, o să strigăm şi-o să facem zgomot ca să vă alertăm. Dacă se întâmplă asta, luaţi-o spre sud şi nu disperaţi. Intre timp, eu şi cu alţi membri ai familiei trebuie să pregătim lucrurile.

Şi, spunând asta, porneşte spre sat. Ne întindem păturile. Afară este răcoare, dar suportabil. Joy se plimbă de colo până colo cu Samantha, săltând-o în braţe, încercând să o ţină trează. Eu îl ţin pe Ta-ming strâns lângă mine.

— Incearcă să dormi un pic, îi spun eu. închide ochii.

Mă uit la stele. Tata trăieşte, dar pot să mă încred în el?

Mă trezesc cu o sperietură groaznică chiar înainte de ivirea zorilor. Rămân nemişcată câteva minute, aşteptând să mi se potolească bătăile inimii. Mi-e teamă de ce-are să se întâmple azi

şi, fireşte, sunt îngrozită pentru soţul meu. E nevoie de toată forţa pe care o am ca să-mi înăbuş aceste emoţii, pentru că astăzi trebuie să fiu tare.

Z.G. s-a trezit deja şi stă în picioare la oarecare distanţă de pături, privind în sud. Mă ridic şi mă apropii de el.

— Z.G.?

— Până aici pot să merg cu voi, spune el încet.

Nu e momentul să-mi pierd cumpătul, dar sunt revoltată.

— Nu mergi mai departe? Glumeşti? Dun ţi-a luat locul ca să ţină familia împreună, şi acum tu vrei să pleci acasă? Şi-n plus, nu poţi să te întorci. O să te învinuiască pentru pictura lui Joy şi pentru că ne-ai ajutat să părăsim ţara.

— Ştiu, dar m-am tot gândit la ce-a spus tatăl tău aseară. Poate că plecarea din China nu e cea mai bună idee. Aici e casa mea.

— Noi doi n-am vorbit cum se cuvine despre May...

Când spun asta, se întoarce cu spatele. Il trag înapoi cu faţa spre mine.

— Nu poţi să-mi spui că nu o iubeşti. Ştiu că eşti îndrăgostit de ea, îi zic eu, iar el nu încearcă să nege. May e la câţiva kilometri de aici. In orice direcţie ai lua-o, te aşteaptă un viitor nesigur, dar numai într-o direcţie o vei găsi pe May.

— Dacă nu mă vrea? Am fost la fel de rău ca tatăl tău...

— Nu fi prost!

Replica mea e mai zgomotoasă şi mai aspră decât mi-aş fi dorit. Ii răspund mai întâi la primul punct.

— Nu eşti ca tata. Nu ţi-ai părăsit familia. Ai plecat la război, luptând pentru o cauză. Şi nu ştiai că May e însărcinată, nu- i aşa?

Când încuviinţează din cap, îi spun:

— Şi bineînţeles că te vrea. Te-a vrut dintotdeauna, aşa cum ai vrut-o şi tu. Şi, în ultimul rând, când am început toate astea, puteam să înţeleg de ce nu voiai să pleci, dar îţi mai spun o dată. Nu poţi să te întorci. Trebuie să pleci.

Şi cu asta, mă întorc să-i trezesc pe ceilalţi.

Pe când soarele se ridică pe cer, în depărtare, vedem două camionete pe şosea. Când se opresc, ne lăsăm pe vine ca să nu fim văzuţi. Apoi, aud vocea tatei:

— Noi suntem. A venit vremea.

A adus cu el un bărbat - Hop-li, un văr. Ne dau de mâncare.

Tata îi dă lui Joy nişte lichid pe care să-l toarne în biberonul lui Sam, care să o ajute să doarmă.

— N-arăţi cum trebuie, îi spune Hop-li lui Z.G. Arăţi ciudat.

Şi chiar arată ciudat, cu pantalonii lui prea scurţi, cu gleznele albe care i se ghicesc deasupra sandalelor, mâinile moi şi palide şi ochelarii cu rame subţiri.

— Hai că te aranjez eu.

Hop-li ia nişte pământ de pe jos şi-l freacă pe porţiunile de piele ale lui Z.G. rămase la vedere - faţă, gât, mâini, glezne şi picioare. După care face câţiva paşi înapoi pentru a-şi admira opera - un artist lucrând un artist. Dă din cap mulţumit, se apropie din nou de Z.G., îi ia ochelarii şi-i aruncă pe câmp. Apoi, îi mai freacă nişte ţărână în jurul ochilor. Ieri mi se părea că Z.G. seamănă cu o capră cheală. Acum, seamănă cu o capră cheală şi chioară.

— Mult mai bine! exclamă Hop-li.

— Dar nu mai văd, se plânge Z.G.

— Da, dar acum mai arăţi cât de cât a fratele meu, spune Hop-li.

— In comuna noastră doar bărbaţii conduc camioanele, explică tata. Cei doi veri ai tăi merg peste tot împreună. Cel mai tânăr...

— Vine cu mine în fiecare cursă şi grănicerii sunt obişnuiţi cu el. Au impresia că e nervos pentru că are o vedere aşa de slabă. Acum, nervozitatea lui are să-ţi prindă bine.

Vărul îi dă lui Z.G. un act de identitate. Când îl văd, înţeleg de ce s-a străduit atâta să-l pregătească pe Z.G. Nu e o asemănare fizică prea bună, dar apoi îmi amintesc de actele cu care intrase Sam în America. Nici el nu semăna cine ştie ce cu bărbatul din poză. Inspectorii americani n-au sesizat diferenţa decât mulţi ani mai târziu, când fotografia a fost folosită ca dovadă pentru statutul ilegal al lui Sam.

— Şi noi? întreb eu.

— O să staţi în spatele camionetelor. Vă ascundem când ne apropiem de graniţă.

— Crezi că o să meargă?

— Poate. Sper că da.

Traversăm câmpul până la camionete. Ambele au caroserii deschise, cu şipci din lemn pe lateral. Una este tapetată cu paie şi plină cu porci şi coşuri separate cu purcei. în cealaltă sunt

stivuite butoaie, borcane şi saci plini ochi din pânză groasă. Ne suim în spatele celei de-a doua camionete. Tata şi Hop-li se urcă la volan. Imi fac griji pentru stomacul lui Ta-ming, dar pare să fie în regulă, urmărind peisajul rural printre şipcile camionetei. Curând, cotim pe un drum pavat. Soarele rămâne în stânga noastră în timp ce înaintăm spre sud. Mi-aş dori să fie şi Dun cu noi şi mă rog să fie bine. Frica şi durerea m-au prins în strânsoarea lor nemiloasă. O iau pe Joy de mână şi ne susţinem una pe cealaltă.

Cu cât ne apropiem mai mult de graniţă, cu atât devine traficul mai intens - roabe, căruţuri, căruţe trase de măgari, catâri şi bivoli indieni, biciclete ticsite cu mărfuri puse unele peste altele, camionete de toate mărimile şi oameni cu coşuri pline cu produse prinse în spinare sau cărate pe cap. Camionetele noastre ies de pe drumul principal, o iau pe o alee şi se opresc.

Tata vine în spate şi sărim cu toţii jos. Bărbaţii trag unul dintre butoaiele din spatele camionetei, iar tata îi desface capacul. E plin cu căluţi-de-mare uscaţi. Scoate stratul de deasupra pentru a dezvălui un compartiment ascuns, după care se apleacă spre Ta- ming.

— Trebuie să intri în butoi şi să nu scoţi niciun sunet.

Ta-ming ridică ochii spre mine şi începe să tremure. Nu mai are cu el vioara aşa cum s-a întâmplat când a trebuit să se ascundă în portbagajul maşinii lui Z.G. Dar asta nu este singura noastră problemă. Samantha va trebui pusă într-un coş cu purcei şi va trece graniţa în camioneta cu porci.

Joy scutură din cap.

— Nu îmi pun copilul intr-un coş cu o grămadă de purcei.

— Trebuie, dacă vrei să treacă de partea cealaltă, spune tata, pe un ton la fel de neînduplecat ca cel al fiicei mele.

— Atunci nu plecăm, i-o trânteşte Joy.

O apuc de braţ.

— Ca mame, suntem nevoite câteodată să facem alegeri foarte grele, care se împotrivesc cu desăvârşire tuturor simţămintelor noastre, îi spun eu.

— Nu-mi pun copilul acolo, repetă Joy.

— Grănicerilor de la punctul de control nu le place să inspecteze animale vii, pentru că sunt murdare şi urât mirositoare, spune tata, încercând să ajute, dar nici că putea spune ceva mai nepotrivit.

O dată, i-am auzit pe Joy şi pe Z.G. vorbind într-un fel pe care nu l-am înţeles. Acum, mă întorc spre el, cerându-i ajutorul din priviri.

— Joy, ţi-aduci aminte acum câteva zile când eram în atelier şi am vorbit despre diferenţele dintre iubirea de patrie, dragostea pe care o simţi pentru un iubit şi iubirea atotcuprinzătoare? întreabă el.

Joy încuviinţează, dar e aşa de căpoasă, încât am impresia că nici nu-l aude.

— Dar cum rămâne cu iubirea pe care o simţi pentru tine însăţi şi pentru copilul tău? întreabă el. Nu e de datoria ta să te asiguri că va avea şansa unui viitor fericit?

Urmărim chipul lui Joy în timp ce cântăreşte cele auzite. Se găseşte în aceeaşi situaţie cu care m-am confruntat şi eu ieri, în taxi. Nu voiam să-l părăsesc pe Dun, dar am fost nevoită s-o fac.

— Măcar pot să stau în camionetă cu ea? întreabă în cele din urmă.

— Eşti dispusă să intri într-un coş? spune vărul, privind-o de parcă ar fi nebună.

— N-avem prea mult timp, răspunde Joy hotărâtă. Trebuie să scăpăm de-aici.

Joy îşi pune copilul adormit într-un coş cu purcei. Râturi micuţe se ivesc printre crăpăturile coşului.

Ta-ming e alb ca varul. Nu-mi vine în minte nimic din ce aş putea să-i spun sau să fac ca să-l liniştesc. Dar apoi îmi aduc aminte de mama. Imi scot de la gât săculeţul cu cele trei seminţe de susan, trei boabe de fasole şi trei monede şi i-l dau lui Ta- ming.

— O să te protejeze, îi spun eu. N-o să fii acolo înăuntru decât puţin. Vorbesc cu tine tot drumul, dar trebuie să stai foarte liniştit.

Cu toate necazurile prin care a trecut, Ta-ming se urcă ascultător în butoi şi se aşază înăuntru cu genunchii la piept. După ce capacul fals este pus deasupra şi acoperit cu căluţi-de-mare, butoiul este astupat.

Joy se îngrămădeşte într-un coş mai mare cu porci, aflat în mijlocul camionetei. Coşul cu Samantha şi purceii este aşezat lângă ea, iar apoi alte coşuri cu porci sunt înghesuite în jurul lor şi stivuite deasupra. Mă urc în camioneta în care se află

butoiul lui Ta-ming. Intru într-un sac gros de pânză, după care sute de şerpi mici, uscaţi în formă de colac, sunt aruncaţi deasupra mea, iar sacul este legat la gură. Aud trei uşi trântindu-se şi motorul pornind. Camioneta cu Samantha, Joy şi Z.G. pleacă prima, urmată de a noastră, care înaintează clătinându-se.

Stau în beznă, acoperită de şerpi uscaţi, înlemnită. Vorbesc cu Ta-ming şi mă rog să mă audă. Nu văd nimic şi nu pot decât să intuiesc ce se petrece în funcţie de ce aud şi simt. Camioneta începe să încetinească, aşteaptă, mai rulează câţiva metri, după care opreşte. Aud apă curgând. Trebuie să fie Râul Sham Shun, graniţa dintre China continentală şi Noile Teritorii ale Hong Kong-ului. Tata avea dreptate. Se traversează relativ uşor. Coada se mişcă destul de repede.

Aud un bărbat, probabil un grănicer, spunând:

— Vă rog să înaintaţi documentele de călătorie pentru inspecţie.

Sunt speriată, dar zâmbesc. Camioneta cu Joy şi copilul era în faţa noastră. Orice s-ar întâmpla de-acum încolo, fata şi nepoata mea au scăpat. Şi Z.G.

— Nu te-am văzut de ceva vreme, tovarăşe Chin, îi spune grănicerul tatei.

— Am fost ocupaţi în comună, răspunde tata.

— Ce treci peste graniţă azi?

Pieptul mi se strânge, stomacul mi se face ghem, inima îmi bate aşa de tare, că o aud.

— Ca de obicei. Mergem la piaţa angro de plante medicinale.

— A, da. Bine, atunci. Ne vedem mai târziu, pe drumul de înapoiere.

Aud angrenajul camionetei huruind şi traversăm podul. Maşina coteşte de câteva ori la stânga, după care face dreapta. In cele din urmă, oprim. Se deschide uşa şi, într-un minut, cineva îmi dezleagă sacul. Mă ridic în picioare şi-mi scutur şerpii uscaţi de pe mine, deschid butoiul lui Ta-ming şi-l scot de-acolo. E alb ca o fantomă şi tremură tot. îl iau în braţe.

— Am reuşit, îi zic.

Il ajut să coboare din camionetă. Mă clatin pe picioare după spaima prin care am trecut şi poziţia incomodă din sac. Mai în faţă, vărul şi Z.G. încă mută coşurile cu porci. Mă grăbesc să-i

ajut.In câteva minute, Joy şi fetiţa - uşor zgâriată, dar tot dormind dusă - sunt date jos. Suntem aşa de epuizaţi fizic şi psihic, încât nici nu ne mai bucurăm, nu ne mai îmbrăţişăm. Şi totuşi, încep să simt o uşurare în timp ce trei ani de griji şi stres încep să mi se topească din trup. Suntem cu toţii uşor năuci şi va dura mult timp până ce vom începe să conştientizăm toate astea, dar am scăpat. S-ar putea chiar - şi iată un gând care ar fi fost de necrezut cu doar câteva ore în urmă - să ajungem la hotelul lui May la timp pentru masa de prânz.

— Uite, spune tata, punându-mi un săculeţ în mână. Astea sunt pentru tine şi May. Sunt fotografii şi câteva lucruri pe care le-am scris despre mama voastră, despre tot ce s-a întâmplat...

— Aş fi vrut să avem mai mult timp, îi spun eu.

— Şi eu. Poate că într-o zi o să fim cu toţii împreună. Poate că într-o zi ai putea să o aduci pe May aici să ne întâlnim. Crezi că v-ar plăcea asta?

Dau din cap. N-am cuvinte pentru ceea ce simt.

— Trebuie să ne grăbim, îi spune apoi vărului. Cu cât ajungem mai devreme la piaţă, cu atât prindem preţuri mai bune.

Imi aruncă o ultimă privire înainte să se urce înapoi în camionetă.

— Mergeţi în continuare pe drumul ăla la stânga. N-o să vă ia mult până la staţia de autobuz. Autobuzul vă duce în Kowloon. Cum ajungeţi acolo, puteţi să luaţi feribotul până pe partea dinspre Hong Kong a golfului.

Când ajungem în centrul Hong Kong-ului aglomeraţia portului internaţional, femeile îmbrăcate în culori vii, clădirile albe pe fundalul pantelor verzi ca smaraldul şi chiar şi albastrul senin al cerului fac totul să pară mai deschis, mai luminos, mai liber. Pornim la deal şi-apoi de-a lungul bulevardului Hollywood, pe lângă standuri de antichităţi, unde chiar şi acum postere cu mine şi May ca fete frumoase mai flutură în bătaia vântului, aşteptând să fie cumpărate şi luate acasă de turişti. Patronul hotelului nu mă recunoaşte, dar ne spune oricum numărul camerei lui May. Urcăm mai multe etaje, străbatem un coridor murdar şi ciocănim la uşă. Nu răspunde nimeni. Mai bat o dată.

— May, sunt eu, Pearl.

De parc-am fi fost unul, ne dăm cu toţii câţiva paşi înapoi când se deschide uşa. Dar nu e sora mea. E Dun.

Ta-ming este primul care reacţionează, dând fuga la el şi chiţăind „Baba!“ - prima oară când îl aud spunând asta. Dun îl ridică în braţe şi apoi ne îngrămădim toţi spre ei, împingându-l pe Dun înapoi în cameră, îmbrăţişându-l, mângâindu-l, nevenindu-ne să credem că e aici. Aveam impresia că sunt golită de orice emoţie, şi totuşi sentimentele mele sunt atât de puternice, fără graniţe. Il iau în braţe şi-l ţin strâns, nevoind să-i mai dau drumul vreodată. Ochii mi se umplu de lacrimi de fericire.

— Cum? reuşesc să întreb în cele din urmă.

— Aveam toate actele care-mi trebuia. Le-am dovedit cine sunt. Le-am spus că trebuia să merg în Hong Kong pentru o reuniune de familie. Vreţi să ştiţi ce mi s-a spus la graniţă? Că sunt o gură mai puţin de hrănit.

— Şi Tao?

Dun zâmbeşte răutăcios.

— A fost furios, dar n-avea ce să facă, spune el, după care se întoarce spre Z.G. Ai făcut bine că ai plecat.

Se uită la băieţelul pe care-l ţine în braţe şi spune:

— Ţi-am adus ceva. Uite.

Şi acolo, pe masă, lângă telefon, zărim vioara lui Ta-ming.

— Am adus toate lucrurile cu mine, nu că am avea mare nevoie de ele acum. Dar am ceva ce s-ar putea să-ţi placă, Joy, spune el, mergând într-un colţ al camerei şi ridicând un tub din carton. E tabloul tău. Au spus că în China nu e loc pentru concepţiile tale burgheze.

Joy ia tubul din mâinile lui şi scutură din cap, copleşită de... Uimire? Recunoştinţă?

— Unde e May? întreb eu.

— La Ambasada Americii. Doar avem nevoie de acte, nu? S-a gândit să se apuce cât mai repede de formalităţi. E o femeie uimitoare sora asta a ta.

Ne întoarcem afară ca să o aşteptăm pe May. Poate că ar fi trebuit să facem duş, pentru că arătăm cu toţii zdrenţuiţi, murdari, ca nişte refugiaţi săraci lipiţi pământului. N-o să se aştepte să ne vadă îmbrăcaţi aşa, dar niciunul dintre noi nu vrea să rişte să rateze reuniunea. Stăm pe treptele hotelului,

pălăvrăgind fericiţi. Z.G. nu vede prea departe, dar îmi dau seama că este nerăbdător.

Eu sunt prima care o zăreşte pe May. Urcă dealul, cu capul plecat, uitându-se pe unde calcă cu pantofii ei cu toc uimitor de înalt. Poartă o rochie amplă în partea de jos, încinsă în talie cu o curea subţirică şi o jachetă scurtă cu mâneci trei sferturi din material asortat. Pe cap are o pălărie rotundă, caraghioasă. Il mâinile protejate de mănuşi roz cară plase de cumpărături viu-colorate.

Mă scol în picioare. Ceilalţi ridică ochii spre mine şi apoi se uită pe stradă. Mă lasă pe mine să mă duc înainte. May ridică privirea şi mă vede. Sora mea. Credeam că n-o s-o mai văd vreodată. Alergăm una spre cealaltă şi ne luăm în braţe. Sunt atâtea de spus, dar cumva tot ce pot să fac e să întind mâna spre Joy când o văd venind cu copilul în braţe. E oare o reuniune cu mătuşa ei preferată sau cu mama ei preferată? în timp ce Joy i-o arată pe Sam lui May, îmi dau seama că nu mai trebuie să-mi fac asemenea griji. Fata mea se va întoarce la Los Angeles ştiind că are două mame care o iubesc.

Şi apoi mai e şi Z.G. Joy îi întâlneşte privirea. Comunicarea tacită există între surori, dar este şi mai puternică între mame şi fiică. Joy se dă înapoi şi atinge braţul lui May.

— Am mai adus pe cineva cu noi, spun eu.

Sora mea îmi urmăreşte privrea. Il vede pe Dun - un bărbat într-un costum în stil occidental, nu tocmai pe măsura lui, cu mâinile aşezate protector pe umerii unui băieţel slab, dar cu un chip dulce care, oricât de curios ar părea, ţine în mână o cutie de vioară. Lângă ei stă un bărbat înalt, dar zvelt, în haine murdare, cu pantaloni prea scurţi, semănând cu o cârtiţă orbită de lumină. Lui May încep să-i tremure picioarele şi o ţin bine de braţ ca să nu cadă. O conduc pe distanţa scurtă pe deal în sus, i-o înmânez lui Z.G. şi mă retreg. Oh, va fi interesant.

Când am plecat în China, în urmă cu trei ani, m-am gândit la ceva ce-mi spusese odată sora mea: „Totul se întoarce la începuturi.“ Eu reveneam acasă la rădăcinile mele, în locul care mă distrusese ca femeie şi ca om, dar unde am descoperit încă o dată persoana care eram menită să devin - un Dragon foarte puternic, cu o mare forţă de a da uitării trecutul. Mi-am găsit fiica şi, prin puterea voinţei - cu ferocitatea Dragonului despre care mă prevenise întotdeauna mama - am scos-o din China.

Am descoperit-o pe Joy şi am descoperit fericirea alături de Dun şi Ta-ming. Acum, mă voi întoarce în căminul meu adevărat: America. Miracolele se găsesc la tot pasul şi, în timp ce urmăresc cum sora mea - mereu frumoasă, mereu surioara mea cea mică - se pierde în privirea singurului bărbat pe care l-a iubit vreodată, înţeleg că lucrurile se întorc într-adevăr la începuturi, îmi privesc familia - aşa complicată cum e ea - şi ştiu că norocul ne surâde.